LVIII
F
31.

BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
LVIII
F
31
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMI VIRI

GISBERTI CUPERI,

CONSULIS, ET CAMERARII DAVENTRIENSIS, NEC NON REGIAE ACADEMIAE INSCRIPTIONUM ET BONARUM LITTERARUM SOCII,

DE ELEPHANTIS

IN

NVMMIS OBVIIS

EXERCITATIONES DUAE

NUNC PRIMUM EDITÆ.

HAGÆ COMITUM,

M DCC XIX.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

A. H. DE SALLENGRE.

Vides hîc, Benigne Lector, Illuſtriſſimi Viri GISBERTI CU-
PERI, Conſulis & Camerarii Daventrienſis, nec non Regiæ A-
cademiæ Inſcriptionum & Bonarum Litterarum Socii, *De Elephantis in*
Nummis obviis Exercitationes duas, nunquam anteà in publicum viſas. In elabo-
rando hoc Opere multos annos deſudavit celeberrimus Auctor, dum vixit, in-
ſigne Litterarum decus & ornamentum. Quidquid in aſſiduâ lectione occurre-
bat, quod ad illuſtrandum argumentum conferre poterat, ſedulò annotavit, & ad
mortem uſque Opus expolivit, novisque acceſſionibus auxit. In *Hiſtoriæ Criticæ*
Reipublicæ Litterariæ Gallicè conſcriptæ Tomo decimo, qui Anno 1715. pro-
diit, exſtat Syllabus Capitum, quæ in his Diſſertationibus continentur. Si tamen
cum eo conferatur quem huic Operi præmiſimus, apparebit non modò integrum duodecimum Caput
prioris Exercitationis ab illo tempore additum, ſed etiam totum Opus quamplurimis in locis auctum eſ-
ſe. Editum eſt ex ipſo Auctoris autographo manu ſatis eleganti conſcripto, ſed permultis chartulis ple-
no; varia enim variis temporibus ſubinde adjecerat. Cavendum itaque fuit ne rerum connexio & ordo
præpoſterâ earum diſpoſitione turbaretur. Accuratiſſimè igitur quæque loco ſuo poni curavi, quædam
bis repetita delevi, & cùm deeſſent Numiſmatum Icones aliquot, aliunde conquiſitos adjeci. Unam ſo-
lummodò lacunam reperies, B. L. pag. 64. quia Libri ad manum mihi non erant, eamque hîc ſup-
plere non inutile duxi. Hæc autem ſunt verba Cl. CUPERI prædictâ paginâ: *Et hic ipſe Seleucus uſus*
eſt Elephantorum operâ cum contra Demetrium pugnaret, *narratque Polyænus Lib. IV. Cap.* 9. §. 3. *eundem,*
cum Demetrii milites admodùm eſſent timidi, *fortiſſimos elegiſſe ſatellitum*, *octo Elephantis ante ipſos collo-*
catis, *adlocutione ſuâ effeciſſe*, *ut Demetrii milites ad eum tranſirent*; *habuit inter cæteros Elephantum In-*
dicum, *nam plerique ſui erant Libyci*, *qui vixit uſque ad Antiochorum imperium*, *quorum primus regnare*
cœpit anno . . . . *Æræ Seleucidarum.*

Notum eſt Æram Seleucidarum incipere anno Periodi Julianæ 4402, id eſt, Mundi 3672, Olympia-
de 117, quò anno Seleucus propriè regnare cœpit, exiguis enim copiis Babyloniam invaſit, inde Nica-
nore Antigoni Duce devicto, Mediam, Suſianam, aliaſque Regiones in ditionem ſuam redegit. Seleuci
autem contra Demetrium pugna, cujus meminit Cl. CUPERUS, referri debet ad annum Æræ Seleucida-
rum undecimum, quo Antigonus & Demetrius conjunctis copiis cum Regum trium, Seleuci, Lyſi-
machi, Caſſandri, exercitu conflixerunt. Notandum verò Demetrii in exercitu fuiſſe Elephantos LXXV.
Seleucus victorem ſe victorum & ultimum Alexandri Commilitonum prædicans, poſt menſes admo-
dùm ſeptem à Lyſimachi morte, à Ptolomæo Lagi ex Eurydice filio, Philadelphi fratre, per inſidias
circumventus occiditur, regnumque Macedoniæ, quod Lyſimacho eripuerat, pariter cum vitâ amittit.
Huic ſucceſſit filius ejus Antiochus Soter Antiochorum primus, Æræ Seleucidarum anno 31. & ſic lo-
cus ſuprà allegatus ſupplendus eſt. Vide DIONYSIUM PETAVIUM *De Doctrina temporum* Lib. X. cap. 43.
& cap. 47. & Lib. XIII.

PELAGONIAM non eſſe Urbem contendit Cl. CUPERUS in Exercit. II. cap. V. p. 151. ubi ait: *Sed*
apud neminem adhuc inveni Urbem nomine Pelagoniam, *adeò ut erret Syncellus*, *& ex regione malè oppidum*
fecerit. Si quid tamen credendum Philippo Ferrario, *Livius etiam nominis illius Urbem nobis narrat*, *ſed*
ego id invenire non potui, *& Lib.* 26. *cap.* 25. *Lib.* 31. *cap.* 33. 34. *&* 39. Pelagonia *non eſt niſi regio*;
quod ſi alii plus otii eſt, *ut in hanc rem diligentius inquirat*, *illudque inveniat*, *quod mihi ſeſe non obtulit*, *haud*
gravabor mutare ſententiam. Videtur tamen pro Urbe poſſe ſumi apud Livium Lib. 45. cap. 29. cujus
hæc ſunt verba: „ Quarta Regio (Macedoniæ) trans Boram montem una parte continis Illyrico, al-
„tera Epiro. Capita Regionum ubi Concilia fierent, primæ regionis Amphipolim, ſecundæ Theſſa-
„lonicen, tertiæ Pellam, quartæ *Pelagoniam* fecit. Eo Concilia ſuæ cujuſque Regionis indici, pecu-
„niam conferri, ibi Magiſtratus creari juſſit.

Minimè autem credendum eſt, Cl. CUPERUM in his Exercitationibus agere de natura, ingenio ac do-
tibus Elephantorum. In hoc argumento olim verſati ſunt Aldrovandus, Geſnerus & Bochartus: Diver-
ſam longè viam inſiſtit, nihilque habet hæc Lucubratio commune cum iis quæ vel ab iiſdem Viris vel
ab aliis memoriæ mandata ſunt. Agit enim de Nummis, tam Græcis quam Latinis, qui Elephantis
ſignati ſunt; & ita ſimul digerit atque explicat illorum Hiſtoriam & fata, quæ variis temporibus domiti
& manſueti facti in Europa, Aſia & Africa ſunt experti. Elephanti autem picti ſunt in nonnullorum
Succeſſorum Alexandri Magni, quorum aliqui capita proboſcide tegunt, & frequenter admodùm in
Romanorum Nummis; ut ſcilicet ſignificarent eos in præliis captos, vel Populo ſpectaculorum tempore
exhibitos, vel pompis Circenſibus ad thenſas junctos, vel ex ære & marmore decretos Auguſtis, vel
actos triumphos; vel Imperatores Conſulatum ſuſcipientes ita proceſſiſſe. Atque hic quidem Auctoris,
ut ipſe ait, præcipuus ſcopus, non tamen his ſe cancellis incluſit, vel de ſolis Elephantis agit, qui fue-
runt Alexandri, ejus Succeſſorum, Romanorum & Carthaginienſium; ſed & Indi atque Æthiopes ad

par-

partes vocantur, quorum regiones harum belluarum feraces admodùm ſunt, & qui ſuppeditant nonnunquam quæ abſque fraude & detrimento ornamentorum, quibus Cl. Auctor Elephantum ſuum inſignem facere conatus eſt, omitti nequaquam poterant, quin & ſubinde unus aut alter veteris Auctoris locus vel nummus raritate ſuâ notabilis, Cl. Cupero occaſionem dederant exſpatiandi & quodammodo extrà oleas vagandi. Multi etiam recentiores caſtigantur & emendantur; ſed eâ humanitate & manſuetudine quæ omnes Litteratos decet, at quam in pauciſſimis invenies. Inprimis autem notanda ſunt Auctoris verba in fine harum Exercitationum: *Quod ſi nonnunquam, ait, à vivis vel mortuis diſſentio, & nonnulla Auctorum loca aliter, quam illis viſum fuit, explicari debere judico, id ægrè eos, qui adhuc inter mortales verſantur, quique abſentium rationes præferant, laturos, nequaquam confido. Nam cùm fieri vix poſſit, ut nemo erret, cùmque dies diem doceat, itaque Reipublicæ Litterariæ intereſt, ut verus Auctorum ſenſus & genuinus protrahatur è tenebris, utque ex iiſdem melius explicentur Nummi, qui hucuſque non ſatis benè intellecti ſunt. Ego certè à me errores nullo modo alienos eſſe puto; nec unquam mihi dolet vel dolebit, alios in alia omnia tranſire, & diverſas ſemitas ſequi. Illud tantùm optandum foret, ut harum rerum ſtudioſi, & Polymathiæ, ut ſic loquar, Sacerdotes, modeſtè aliorum errores & lapſus emendarent, nec tanquam barrientes Elephanti, vel Porci grunnientes, vel Ranæ coaxantes, vel Urſi ſævientes, vel Leones rugientes (veniunt enim mihi in mentem commodùm quæſtiones, quas Grammaticis proponit Geta apud Spartianum) inveherentur & irruerent, ſpreto divino & humano jure, in eos, qui in eorum verba non jurant, nec amplecti poſſunt explicationes, quæ ipſis non rectè ſeſe habere videntur. Melius certè actum foret cum Muſis, caſtis illis & placidis Virginibus, ſi iſtiuſmodi ingenia nunquam ad ſcribendum animum adjicerent, vel ſi in regionibus viverent, à quibus exſulat omnis humanitas, omnis elegantia, regnantque mores incommodi, feri & immanes; ut ita nullum dedecus ad eos perveniat, qui humanioribus ſtudiis operam dant, quique eâ viâ ſeſe tollere humo & nomen ſuum ab interitu vindicare conantur.*

. In duas Partes diviſa eſt Illuſtriſſimi Cuperi Lucubratio, quarum prima docet quid Elephantis ab Alexandro Magno, poſt victos Perſas & Indos, captis, deinde aliis qui ex Indiâ & Æthiopiâ ad tanti Monarchæ Succeſſores, Ægypti, Aſiæ, Syriæ, & Macedoniæ Reges, alioſque pervenerunt, factum ſit. In alterâ verò agitur de iiſdem belluis, poſtquam Romanis primò fuerunt viſæ, & Carthaginienſes Aſiæque Reges iis in bellis, quæ cum victore gentium Populo geſſerunt, uſi ſunt; atque adeo de fortunâ, quam Romæ & in Imperio Romano, tam pace quam bello & tam liberâ Republicâ quam Auguſtis ad clavum ſedentibus, fuerunt expertæ. Quidquid autem ſuper hac materia per alios profecit Cl. Cuperus, ſummâ ingenuitate ac candore profitetur. Plura de egregio hoc Opere præfari inutile videtur, præſtat ut Lectorem Benevolum eò remittamus.

Ad calcem Diſſertationum adjecta ſunt quæ de quadrigis Elephantorum commentati ſunt, Henricus Noriſius in *Duplici Diſſertatione de Nummis Diocletiani & Licinii* Diſſert. I. cap. 4, 5, 6. Ezech. Spanhemius ad *Orationem J. Juliani* p. m. 155. & Pagius in *Diſſertatione Hypatica* p. m. 178.

GISB.

Digitized by Google

GISBERTI CVPERI,

CONSVLIS AC CAMERARII DAVENTRIENSIS,

DE

ELEPHANTIS

IN NUMMIS OBVIIS

EXERCITATIONES DUAE:

Nunc primùm editæ.

INDEX CAPITVM.

EXERCITATIO I.

Cap. I. *Breviarium Operis*; *India Elephantorum ferax*; *ingens Regibus illis ad bella gerenda*, & *vix credibilis numerus*; *iidem apud Seras vel Chinenſes*; *Trigautius notatus*; *an ſoli Reges iis vecti*; *Triſtani ſententia examinata*; *parvis Indi arabant*; *Elephantorum currus*; *Mela expoſitus*; *ſub jugum ducti*; *num frenis & lupatis fuerint recti*; *Oppianus ex Nummis illuſtratus*; *error Iſidori & M. Pauli Veneti*; *Barro*, *Baris*, *Barritus*, *de Elephantis*; *Horatii Scholiaſtes expenſus*; *Schaebii ludus propter Elephantorum ſimulacra Indis natales ſuos debere putatur.*

— II. *Ante Alexandrum num in Europa viſi ſint Elephanti diſputatur*; *negaturque*, *licèt nonnulli Auctores*, *Plato*, *Herodotus*, *Æſopus eò ducere videantur*: *Fabulæ Æſopi*, *ab illo non ſunt conſcriptæ*; *an Perſæ & Lydi ſuo tempore Elephantis uſi*; *Frontinus tentatus*; *Cameli in bello*; *Potterus notatus*; *Pictores reprehenſi*. *Elephantos in Ægypto ante Alexandrum fuiſſe ſuadet urbs* Elephantine, *valdè antiqua*; *Elephas Syris*, *Chaldæis*, *Arabibus & Æthiopibus* Phil *dictus*, *Procopii error*. *An Bacchus triumphans curru Elephantorum Thebas Bœotiæ ſit ingreſſus*, *juxta Plinium & Nummos*; *an verò Elephanto fuerit vectus*. *Variarunt veteres Fabularum Architecti in deſcribendis animalibus*, *quæ currui Bacchi fuerunt juncti*. *Tigres*, *Pantheræ*, *Centauri*, *Elephanti*; *binorum Eruditorum error*; *Nonnus explicatus*, & *ejus Interpres notatus*; δίφρος, ὄχημα, *de Equo & Elephante*, *licet currui non forent juncti*; *Plinius vindicatus*; *Claudianus malè expoſitus ab Aldrovando*; *Nummi Nicæenſium*, *Gazæ Gallorum Regiæ inediti*; *Harduinus reprehenſus*; *dentes Elephanti Bacchus dedicavit in Templo Deæ Syriæ*; *Oſiris vel Bacchus illa animalia venatus eſt*. *Alia loca in medium ex veteribus Auctoribus producta*, *unde fortè poſſet evinci Elephantos in Europa ante Alexandrum viſos fuiſſe.*

— III. *An ante Alexandrum alii*, *præter Indos*, *Aſiæ Reges*, *Elephantis in bello uſi ſint*; *rejicitur nonnullorum ſententia*; *qui putant ad Salomonem eos adductos*. *Epiſtola de hoc argumento Nicolai Gurtleri*. *Nulli etiam in Judæa tempore Jobi*; *Sal. van Til notatus*. *An illis bellaverint ante Alexandrum Perſæ*, *Ægyptii*, *Æthiopes & Arabes*. *In Arabia nulli Elephanti*, *licèt id videatur tradere Auctor Epitomes Strabonis*; *Æthiopes & Ægyptii non uſi ſunt in prœliis ante Ptolemæos Elephantis*. *Nullus Elephas inter litteras Hieroglyphicas*: *Hofmannus notatus*; *ad veterem ætatem non ſunt referenda Hieroglyphica Horapollinis*; *Pierius perſtringitur*; *Kircheri judicium ea de re*. *Nullibi in S. Scriptura memorantur inter bellicos apparatus*; *Pictorum error*; *Cameli in exercitibus Perſarum*; *Ezechiel. locus* 25. 5. *Nummus M. Antonini*. *Qui Indi Perſarum Regibus paruerint*: *Aſſueri Regnum à nonnullis nimis latè*, *ab aliis nimis arctè deſcribitur*: *Dodwelli error*: *ante Alexandrum ſoli ferè Indi Elephantis in bellis uſi*; *nec ante illud tempus id fecerunt Carthaginienſes*; *licèt antiquiores memorentur Africæ populi*, *qui id fecerint*. *Jubæ Regis locus*: *Ælianus explicatus*. *Lucretius malè originem pugnandi ex Elephantis Carthaginienſibus tribuit*: *Lambinus notatus in ejuſdem Poetæ loco exponendo*. Anguimani *ſunt Elephanti eidem & Lactantio*: *Philoſtrati & Heliodori narratio fabuloſa*: *Semiramis ex tergis boum*, *cum Indis bellatura*, *Elephantorum ſimulacra fabricari juſſit*. *Derbices ope Elephantorum vicerunt Cyrum.*

— IV. *Elephanti tandem in exercitu Regum Perſarum*, & *quidem Darii*, *cum quo Alexander pugnavit*. *Hi capti videntur fuiſſe à Victore*, *qui & alios à variis Præfectis Perſis accepit*, *antequam Indiam aggrederetur*. *Variant Auctores num iis in prælio*, *quod cum Poro habuit*, *uſus ſit*. *Multos ibi cepit*; & *unum*, *ex quo Porus pugnaverat*, Ajacem *appellat*, *Solique conſecrat*. *Hiſtoria hæc fabuloſa*, & *alia Auctoris de Fluminibus*; *Porus Regno reſtitutus Elephantos alios habuit*, *quos ei occiſo abſtulit Eudamus*. *Alexandri tabernaculum Elephantis cinctum*, & *quidem cum jus diceret Barbaris*, *id factum procul dubio ad imitationem Regum Indorum*: *an Craterus fuerit Elephantarcha diſputatur*; *Bochartus notatus*. *Hiſtoria binorum canum*, *qui à Rege Albaniæ dono erant dati Alexandro*, *quorum unus elephantem dejecit*; *Docti malè hos canes confundunt cum canibus*, *quos idem talit à Rege Indorum Sopithe*; *varii Auctorum loci elucidati*: *Harduinus notatus*; *Solinus vindicatus*; *Albani canes Hiſpania orti*; *Vlitii error*. *Alexander in Nummis vehitur curru* IV. *Elephantorum*, *quos malè nonnulli vetuſtos valde faciunt*, *licèt non cuſos illo vivo*; *eorum ectypi*. *Ejus ſtatua aurea poſt mortem vecta curru elephantorum in pompa Ptolomæi Philadelphi*; *picti vel ficti fuerunt in curru*, *quo cadaver ejus deportatum in Ægyptum*; *Diodori Sic. Interpres notatus*; *elephantis exuviis ex nonnullorum ſententia caput ejus in nummo ornatum*; *qui tamen judicatur eſſe Alexandri*, *filii Caſſandri*, *Macedoniæ Regis*; *Nummi adulterini*, *in quibus cognomina* Φύσκωνος, Λαθύρου, Αὐλήτου & *ſimilia occurrunt*. *Ebur quare appelletur* Aſſyrium *Ovidio*. *Laus hodierni Imperatoris Moſcorum*; *Varii Libri Lingua Sclavonica conſcripti*: *Curtius correctus*: *Euſtathius notatus*; *ut & Mauſſacus.*

— V. *Alexandri Succeſſores Elephantis in præliis uſi*; *Perdiccas*, *Antigonus*; *Eumenes belluas haſce etiam habuit*, *acceptas ab Eudamo*; *Diodorus vel corruptus*, *vel non ſatis diligens in deſcribendo numero earum*; *Elephas* προηγούμενος: *Polyſperchon etiam Elephantis bellavit*, *quorum vim inutilem fecit Demades in oppugnatione Megalopoleos.*

— VI. *Reges Ægypti*, *Ptolemæi*, *habuerunt multos Elephantos*, *iiſque in bellis uſi ſunt*; *Philadelphus rectè dicitur inſtituiſſe primus eorum venationem*. *Fruſtra ſe cruciat Photius*. *Ptolemaïs urbs in Troglodytica*, *inde appellata* Epitheras; *Regio Cinnamomifera in Africa ad Mare Rubrum*; *mons dictus Elephas*, *ut & fluvius*; *Ælianus expoſitus*. *Ptolemæi caput proboſcide ornatum*, *ad quem referri Ptolemæorum debeat*, *diſputatur*; *Appiani Interpres notatus*; *Philadelphus in pompa Bacchum Elephanto inſidentem traducit*, & 24. *Elephantorum currus*. *Philopator etiam belluas haſce poſſedit*, *iiſque Judæos Alexandriæ occidere voluit*; *dato iis vino thure condito*: *Interpres vetus Joſephi factum hoc Euergetæ tribuit*; *qui notatur*; *id quod etiam facit Rupertus*: *at contrà Philopatori adſignat Auctor Macchab. & Chron. Alexandrini*, *nec non Excerpta Scaligeri*. *Indi iiſdem dabant vinum ex oryza & calamis vel ſacchàro expreſſum*; *de quo potu locus elegans M. Pauli Veneti adducitur*; *an*

vinum reddat imbelles Elephantos. Numerus Elephantorum Philopatoris. Zonaras expoſitus, & tentatus. Cleopatra caput exuviis Elephantis ornatum, ubi etiam unus ex Ptolemais ex opinione Begeri: naves ἐλεφαντηγοὶ, quibus ex Troglodytica per Sinum Arabicum Elephanti in Ægyptum deducebantur.

— VII. Seleucus Nicator Rex Aſiæ plurimos habuit Elephantos; Suidas correctus: Malelæ error: Seleucus primò poſt Alexandrum ἱππάρχης, vel ſummus equitum præfectus; inde Rex; 403. vel 500. Elephantos poſſedit; Strabonis Interpres correctus; Apameæ in campis eos aluit, inde in urbis illius Nummis Elephas; Seleucus in iiſdem monumentis vehitur quadriga Elephantorum, niſi Pallas ſit; anchora in ejus & Seleucidarum aliorum Nummis; quæ quare indita ſit nummo Alexandri Magni, inquiritur; Harduinus perſtrictus. An Seleucus vivo Alexandro fuerit Elephantarcha; Seguinus notatus: Juſtinus tentatus: Sandrocotti Elephas. Seleucus non occiſus in prælio ad Iſſum; Arriani Interpretes notati. Antiochus Soter etiam Elephantis uſus eſt in prælio contra Galatas; Elephanti caput, & Elephas in Nummis unius Antiochorum. Inquiritur an Soteris Nummi ſignati ſint Sanitatis Symbolo, uti varii Eruditi tradunt; Vaillantius notatus; ut & Appiani Interpres; pentagonum illud & alia huc pertinentia multis illuſtrantur, & corriguntur; Sim. de Vries erroris arguitur; Kircherus notatus; ut & Jac. Gronovius; Mich. Ang. Cauſſaus; ac Conſt. Landus. Antiochus itidem Magnus eoſdem poſſedit, & in præliis iis uſus eſt: Judas eos aluerunt; cum Romanis ita pugnavit: capti Eumeni ab iis dono dati; quot capti & occiſi: in triumpho Scipionis mille ducenti dentes Elephantorum: dentes aliter tributa, & res pretioſas valde; Athenæus correctus; Victoria de Antiocho navalis memoria ſervata in Tabula fuit in æde Larium permarinorum, & Capitolio; illa explicata: Sigonius notatus. Idem Antiochus Elephantos Antiochiæ in Ludis exhibuit: Antiochus Epiphanes etiam eos poſſedit; Syncellus ejuſque Interpres notati; iis in bellis & pompis uſus eſt; Athenæi Interpres tentatus; picti in ejus Nummis Antiochus Eupator, multarum itidem bellnarum dominus, iis contra Judæos uſus; Eleazari celebre factum. Diſſenſus Auctorum de numero Elephantorum Eupatoris; Joſephus expenſus; rubro colore exacerbantur; unde illi Elephanti, cum Romani patris Epiphanis omnes occiderint? Cn. Octavius propterea in gymnaſio occiſus à Leptine; Antiochi Epiphanis Dionyſi Elephanti Lychnophori in Nummis. Obvii itidem in Alexandri Syriæ Regis nummo inedito; in quo an Bacchi caput, an verò Cleopatræ uxoris Regis, dubitatur: an Aſiæ Reges Tigranes & Mithridates Elephantis in bellis uſi ſint: Gólla Rex Hunnorum, in parte Septentrionali Indiæ, ab Elephantis & equis epotâ aquâ, urbem obſeſſam cepit.

— VIII. Reges Macedoniæ, Alexandri Succeſſores, Elephantis bellarunt, Antipater, Antigonus; qui iis Megaram oppugnavit, ſed fugati ſuibus pice illitis, eâque accensâ; inde inſtituit eos cum Elephantis alere: Ælianus & Polyænus explicantur: Nicæa, Elephas fœmina, curam gerit infantis; Demetrius Poliorcetes, cui Ninon Elephas; Cteſias notatus; Antigonus Gonatas; eorum uſus in obſidionibus ad evertendos muros, & propugnatores depellendos. An ad Demetrium Poliorcetem, vel Demetrios Aſiæ Reges, Nummi, quibus inſcribitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, cerniturque caput Elephanti, pertineant? Ægidii Lacarry error; Elephantorum nomina propria; Harduinus laudatus; Catonem omiſiſſe in Annalibus Imperatorum vel Ducum nomina propria, (quod & factum in Columna Roſtrata) variis exemplis docetur; Elephantorum autem nomina conſervavit; illi præter nomina etiam habuerunt cognomina; Plinius expoſitus. Quot milites fuerint in turribus Elephantorum dorſis impoſitis, numerus valde variat; major ſex propugnatoribus fuit, ſecus quam putant Grentemeſnilius & Bochartus; ut & Ludolfus ac Freinshemius; Juvenalis illuſtratus; ὄχλος, cohors, turma, ſemper de numero majore. Elephanti Indici majores Africis & Æthiopicis; ſubinde tamen etiam hi magni; Plinius malè intellectus; Plautus explicatus.

— IX. Elephanti, veluti parerga, in Nummis Athenienſium; Neapolitanorum, & Tarentinorum; in cauſam hujus rei inquiritur, diſputaturque an ſit nota Monetariorum; Lazii error; ineditus Tarentinorum nummus; Elephas in alio Neapolitano nummo major, ſi modo genuinus; Capacius notatus. Elephantorum religio; Solem & Lunam venerantur, ille expreſſus in nummo Neapolitano; in alio Auguſti, Saxoniæ Ducis, & Cardinalis Zabarellæ: Elephanti in Nummis Catanenſium, diſputatur an genuini: ſuſpecta fides Petri Carreræ; Inſcriptio ab eodem ſuppoſita; imò tota Hiſtoria; Epiſtola Diodori & alia, mirifica ſomnia. Elephas in nummo Friderici III. Siciliæ Regis.

— X. Gemma capite Socratis, addita proboſcide Elephanti, nec non aliorum animalium capitibus, ſignata, ex Chifletio exhibentur; de monſtroſis figuris illis diſputatur, virique docti nota examinatur: ridicula Carreræ explicatio. Moneta diſtincta in varias officinas, quarum unaquæque habuit fortè ſuum inſigne: ingens Romæ Monetariorum multitudo.

— XI. Miſcellanea de Elephantis. Indus fluvius Cariæ dictus à rectore, quem bellua excuſſit; Harduinus non nominat eos, quorum ope profecit: Phœnices Cernem Inſulam navigabant mutuaturi, inter alias merces, pelles & dentes Elephantorum: Elephanti, in ſomniis viſi, quid ſignificent: allegoricè & ſymbolicè explicati; proverbia ab iis ſumta; an in Threnis Vulgatus Interpres rectè nobis exhibeat, Rubicundiores ebore antiquo; Belgæ Interpretes & alii præferuntur: ebur naturâ candidum, ſed jam Homeri tempore tinctum rubro colore: an turres ex ebore exſtructæ: domus vel cubicula ebore inducta tam apud Judæos quam Romanos; id quod tamen de ultimis non tradit Plinius. Lecti eburnei; pocula vel vaſa, & naves formâ Elephanti. Apud Græcos magna & fortia animalia Elephanti dicta. Feſtum apud Perſas Adventus dominorum Elephantorum dictum.

— XII. Nummi in India Orientali percuſſi cum Elephanto; ut in Inſulis Summatra & Ceylon. Idolum capite Elephanti fœdatum. Pagodus ſive templum Elephantis. Statua, cum triplici capite elephantino, num exſtiterit, diſceptatur; Pignorius notatus. Elephanti a Brachmanibus adorati: putida fabula de Adamo & Eva.

EXERCITATIO II.

CAP. I. ELephanti tempore Pyrrhi primùm in Italia, & inde Romæ viſi; Calpurnius malè expoſitus à Bullingero: Boves Lucæ dicti; nominis illius diverſæ rationes, ſed à Lucanis ſumtum eſſe ſtatuitur; Varro emendatus; Joſ. Scaligeri memoria lapſus. Ipſum Elephantis nomen unde deſcendat, diſputatur, & Linguarum Orientalium peritorum virorum ſententia proponuntur: non eſſe origine Hebr. probatur. Elephas Baro dictus; elegans eo ſuper nomine Relandi conjectura. Pyrrhus ope Elephantorum Romanos vicit; & Romani vice verſa adminiculo belluarum ipſius Pyrrhi victores fuerunt: Irenæi Della Croce lapſus: Ennii locus examinatus: an Romani Pyrrhi Elephantos fugaverint ariete & ſue: iis viſis vel auditis terrentur belluæ: ſuilla caro medicina illis: facibus in fugam converſæ ſecundùm Oroſium. Quot Elephantos Pyrrhus in Italiam deportaverit, & unde eos acceperit: Sigonius notatus; error inſignis Crotolai apud Plutarchum, vel hic corruptus; Juvenalis Scholiaſtes examinatus; an Pyrrhus in triumpho ductus ſit, an verò Elephantis triumphaverit. In Siciliam trajecit cum iis; Nummi argentei inediti in illa Inſula inventi, Elephantis inſignes: an Pyrrhi, vel alterius Regis ſint, diſputatur; inquiritur in Pyrrhi vultum: Pictores notati. In Græciam rediit, & in obſidione Argorum Elephantis uſus eſt; de quibus bina elegantes Hiſtoriæ narrantur: Argivi monumento Regis, qui ad urbem eorum periit, Elephantem inſculpſerunt: ejus mors variè refertur: Pauſanias & Juſtinus conciliati.

—— II. Curius Dentatus de victo Pyrrho triumphans Elephantos in pompa duxit, numero quatuor, incedebantque poſt currum: error binorum Eruditorum in pictura; turribus belluæ erant onuſtæ; in Nummis editis nulla ejus rei memoria: Arrianus tentatus. Cajus Duillius primo bello Punico an Elephantos in triumpho duxerit, an iiſdem Atilius Regulus: de nummo Gentis Atiliæ diſputatur: L. Metellus Pœnos in Sicilia vicit, & multis Elephantis potitus eſt: in numerum eorum inquiritur: multos in triumpho ante currum triumphalem egit; Frontinus emendatus; & ſimul notatus: Diodorus Sic. tentatus: Inſcriptio vetus ſuppoſititia. Plinii locus examinatur, diſputaturque an primus Metellus ille duxerit Elephantos in triumpho: qua arte Elephantos trajecerit per Fretum Siculum. Martinus de Rea, Wignerus & Urſinus notati, explicatuſque Plinius, nec non varii Gentis Cæciliæ Nummi, in quibus Elephanti vel eorum capita; Pieris Val. error; Wheleri lapſus. C. Furnii, & alius ineditus Cornuficii nummus; an in aliis inveniatur proboſcis & caput taurinum.

—— III. Africa in plurimis Nammis repræſentatur capite Elephantis exuviis tecto; taliſque à Claudiano deſcribitur: Aldrovandus notatus: ab inſigni illo Vicus Romæ Caput Africæ dictus eſt: Mabillonii elegium; ut & Fabretti. Nummi recenſiti, in quibus Africa talis repræſentatur. Eidem explicati, & notati ſubinde Viri eruditi. Mauretania, Cyrene & Alexandria ſimiliter pictæ & repræſentatæ in hiſce veteris ævi reliquiis. Nummus Clodii Macri explicatus, ſed dubitanter; Patinus laudatus: an Mauri fuerint cuſtodes corporis Domitiani, diſquiritur: Triſtanus notatus; Statius & Martialis explicati. Æthiopes nigri, Mauri ſubfuſci. Nummus Hadriani, in quo Africa galea elephantina tecta; non ſecus ac in aliis Antonini Pii, Commodi, Diocletiani. Harduini explicatio ultimi nummi examinata, non ſecus ac alia Maxentii. An Arabia teneat dentem Elephanti; Triſtani error: in Arabia non gignuntur Elephanti, licèt id tradant nonnulli Eruditi: P. Pedruſius laudatus: Juvenalis explicatus. Nabathea an in India, an in Arabia, an in Troglodytica, vel Africa: varii Juvenalis Interpretes notati: Jeſaiæ & Ezechielis loca expoſita: Cellarius, Meibomius, Grotius aliique laudati: Vulg. Interpres notatus. Urbs Elefantaria: Africæ caput in Gemma. An Jupiter Ammon, an Atlas, an Trajanus exuviis Elephanti tectus ſedeat in nummo Cotorniato, an Juba Rex in alio; quod ultimum rejicitur, oſtenditurque eſſe caput Africæ, licèt Jubæ nomen illi ſit adſcriptum. Nummus Neronis expoſitus. Acraſius urbs Lydiæ, non autem Libyæ. Com. Mezzabarba lau. Nummus ex Muſeo meo æreus ineditus, in quo conſpicitur hinc caput Æthiopis, inde Elephas.

—— IV. De Elephantis a L. Metello captis iterum agitur, & quid illis evenerit, inquiritur: Dempſteri error in expenendo Sidonio: Currus de triumpho; an M. Marcellus belluas eas ceperit: nummus Familiæ Claudiæ, in quo currus IV. Elephantorum, examinatur. De Elephantis a Carthaginienſibus primo in Hiſpanias, inde in Italiam traductis. Romani iis etiam in prima regione uſi ſunt, acceptis a Maſiniſſa, & Micipſa. Quomodò Annibal eos per Rhodanum trajecerit, & per Alpes duxerit: Frontinus correctus: Elephas ornatus: quomodo eorum ope exercitus Pœnus Padum trajecerit: in pugna ad Trebiam, eorum viſa & odore equi Romanorum conſternati. Fibreni egregium factum: Annibal cum iis primo vere tranſit Apenninum, omneſque, excepto uno, amiſit: eo Arnum inflatum valde tranſit, altero oculo captus: Juvenalis Scholiaſtes notatus. Elephanti in prælio ad Cannas, quæque fecerint, & quid nonnullis evenerit, pulchrè Silius deſcribit: Annibal captivum Romanum Elephanto objicit: qui, victa ab eo bellua, a Pœno occidi jubetur. In prælio ad Nolam nec non in alio multi occiſi a Romanis, & varii capti ſunt: Annibal ſtratagemate Elephantorum Claudium Flaccum, vel potiùs Q. Fulvium Flaccum, fallere conatur: Appianus videtur errare in Conſulum nominibus. Aſdrubal ex Hiſpania Italiam petens XV ſecum duxit Elephantos, iis pugnavit contra C. Claudium Neronem: patuitque tunc in primis illos incertum auxilium oſſe: Mago iis belluis etiam uſus eſt in prælio contra P. Quintilium Varum. Annibal in Africa LXXX. Elephantis contra Scipionem pugnavit: Pœnos victos Romani juſſerunt omnes tradere Elephantos, quos Scipio duxit in triumpho; alios a Maſiniſſa petiit L. Lucullus per Scipionem: Afri in obſidione Carthaginis a belluis occiſi: Q. Metellus ſuos, quos in Hiſpania habebat, mori fecit, ne venirent in manus ſucceſſoris ſui: Jubæ patris grandævus Elephas.

—— V. An exſtiterit C. Marii nummus Elephanto ſignatus, diſquiritur: an qui editus a Gorlæo genuinus? Pieris error, ut & Aldrovandi. Romani magno odio proſequebantur Elephantos: cogebant Carthaginienſes & Reges ne eos traderent: in præliis tamen variis ipſi illis

INDEX CAPITUM.

uſi tam in Europa quam in Aſia. Macedoniæ Rex Perſeus equos ſuos adſuefacere Elephantis conatus eſt fabricatis ligneis: Polyæni Interpretis error; L. Ampelius correctus; Critolai apud Plutarchum lapſus: L. Æmilius Paulus in triumpho Macedonico duxit duo millia dentium Elephantorum: triumphus ille magnificentiſſimus ex Syncello deſcriptus, qui fortè eum ex Livio ſumſit; ille ejuſque Interpres emendati. Diviſio Macedoniæ in partes quatuor; ſecundæ nummus ineditus & rariſſimus exhibetur, atque etiam alius quartæ partis recenſetur: cujus partis urbs Philippi fuerit Metropolis: a quo hanc dignitatem Cæſare acceperit: Pelagonia an urbs, an Regio. D. Lucæ verba expoſita: Nummi Macedonum a Begero explicati: Romani Elephantis uſi in prælio adverſus Antiochum: Elephanti Indici terrori ſunt Africis: Domitius Ahenobarbus belluis iis uſus eſt contra Allobroges: Julius Cæſar unum deportavit in Britanniam: Scipio Dux Pompejanarum partium eos habuit in exercitu: Hirtius a Grævio tentatus. Legionis V. inſigne Elephas: Lydii nota cautè legenda: an Impp. vel Cæſarum Romanorum tempore Elephantorum fuerit aliquis uſus in præliis: Auctores temporum poſteriorum ita deſcribunt Elephantos, tanquam iis pugnatum ſit; unde tamen nullum argumentum peti poteſt ad id affirmandum: Julianus uti Elephantis voluit adverſus Septimium Severum: Interpres Herodiani notatus. Romani Camelis utebantur ad portanda impedimenta in bellis: Hygini Gromatici locus: Schelius, Nobilis Tranſiſalanus, laudatus.

—— VI. *An Pompejus primus curru Elephantorum quatuor triumphaverit: Viros doctiſſimos qui id affirmant, humani aliquid pati oſtenditur. Nec id fecit C. Julius Cæſar, non Domitius Ahenobarbus, non Claudius, non Gordianus. Dempſteri nota examinata; & Schefferus illuſtratus; Elephanti lychnuchi in triumpho Julii Cæſaris; quo de re tamen ut dubitetur, facit Dion Caſſius. Ulyſſis Aldrovandi varii lapſus. Nummus Gentis Claudiæ expenſus. Nummi C. Julii Cæſaris Elephantis ſignati & explicati: an privatus eos belluâ ſignaverit: quid illa ſignificet, an virtutes Cæſaris; an Africam. Triſtani ingenioſa explicatio rejecta; quid deſignet Elephas in Nummis ſerpentem conculcans. Stephani Ambroſii Sciuppalariæ opinio: an Cæſaris nomen reſpiciat Elephantum: Bochartus notatus: ita appellatum a Mauris; ejuſmodi alluſiones in aliis Nummis Gentium Aquiliæ, Voconiæ, Thoriæ, Pomponiæ, & fortè Rhodiorum. Carmen ineditum de morte Cleopatræ; Galleus laudatus; aliud ex ejuſdem MS. Carmen: varia Poetarum, quæ in eo inveniuntur, nomina: nummus Julii Cæſaris cum litteris Punicis; alius ineditus in Hiſpania percuſſus cum aliis characteribus. Jacobi Barii laus: Diſſertatio inedita ex Biblioth. Gudiana: Ez. Spanhemius notatus. Adipe elephanti inunctus, à ſerpentibus tutus. Joh. Alb. Fabricius notatus. In alio nummo Julii quadriga Elephantorum; de eo dubitatur. Triſtani error: de alio Schelkenii nummo diſputatur. Alius a Bario acceptus nummus in Hiſpania inventus, ineditus & pulcherrimus: examinatur, an ſignatus ſit in Utica Africæ, an vero Itycæ vel Utica Hiſpaniæ. Nummus Jul. Cæſaris in Ægypto percuſſus, an genuinus; Ciceronis locus examinatus: Franc. Fabricii error; quomodo Elephantos & quo tempore nactus ſit Octavianus, diſquiritur.*

—— VII. *De Elephantis in Ludis Circenſibus, aliiſve Romæ exhibitis: initium repetitur ab A. V. C. 503. Feneſtellæ, ut mihi videtur, apud Plinium lapſus; idem fecerunt alii, atque etiam Pompejus: Senecæ locus expoſitus, non ſecus ac Aſconii: ab Harduino diſſenſum: Pompejus primus cum Elephantis commiſit homines ſive noxios ſive alios: an illi Elephanti & homines occiſi: quo Ludorum die à Pompejo exhibiti: Cicero explicatur, rejectis Victorii & Manutii expoſitionibus: quid ſint* binæ Venationes; *Venatio Africanarum. C. Julius Cæſar inde Elephantos exhibuit: Interpres Appiani notatus: An iis Ludis Elephanti cum Elephantis, an vero cum peditibus & equitibus pugnaverint, diſquiritur: Dionis Interpres notatus a Caſaubono; Germanicus Cæſar Elephantos Populo Ludis dedit. Quo ſenſu Elephas dicatur* Beſtia inſulſiſſima: *Schefferi lapſus in explicando Plinio; de iiſdem Ludis lucalentiſſimus locus Æliani: & mira harum belluarum docilitas: Plinius & Suetonius conciliati: Elephanti funambuli; gladiatorum cum iis certamina, Impp. Claudio & Nerone. Harduinus laudatus: Vologeſes Elephanto inſidens flumen trajecit. Domitianus eoſdem in ſpectaculis ſuis dedit; Martialis à Grævio tentatus: Elephas ſaltator. Antoninus Pius, Commodus, L. Septimius Severus, Caracalla idem fecerunt, teſtibus Auctoribus veteribus & Nummis: Vir doctus in Plinii Notis bis notatus. Rhinocerotis cum Elephanto pugna in nummo Domitiani, & fortè Severi; perpetuæ inter belluas haſce inimicitiæ: Rhinoceros primus Populo exhibitus a Pompejo, non ab Auguſto, uti Dio putabat: Pliniani Commentatoris nuperi lapſus; Crocota fortè in Severi nummo, Hippotigris. Dio illuſtratus; Bocharti & aliorum lapſus: Onager deſcribitur: differentia inter Onagrum, & Hippotigrim; Clar. Nicolai Witſen laus: Tachardi animadverſio elegans; animalia illa non habuerunt cornua; Elephas in Nummis Caracallæ cur coronâ ornetur in dorſo vel capite.*

—— VIII. *Heliogabalus, Gordianus, Gallienus, Carinus elephantos in ſpectaculis ſuis dederunt; Lampridius expoſitus; Banagius refutatus: duæ veteres Inſcriptiones expoſitæ;* feræ dentatæ *quæ: à Gudio & Everh. Ottone diſſenſum. An Carinus etiam funambulos dederit; Zimmermanni lapſus; multis agitur de Cari & Numeriani Ludis magnificentiſſimis, oſtenditurque eos non Alexandriæ, ſed Romæ fuiſſe celebratos; Triſtani error;* herbatica animalia; *an eædem ſint* beſtiæ herbariæ. *Elephantorum Romæ paucitas; Interpres Auctoris Chron. Alex. notatus; Calpurnius aliter, ac a Triſtano factum eſt, expoſitus; Vlietius notatus: Carinus non Romæ, ſed apud Margum a Diocletiano interfectus. Imperatores ad bellum profecturi, ſoliti erant dare ſpectacula; illos Ludos, de quibus ago, dederunt Carus & Numerianus; Carinus in Galliis relictus; ex Illyrico Romam profecti, inde adverſus Perſas, ſuſceperunt expeditionem; Joſ. Scaligeri error: Vopiſcus notatus. Nemeſiani emendatio Vlietiana examinatur, firmaturque: Numerianum præcipuè laudat ecl. 72. Calpurnius; non ſcripſit eclogam poſt Cari mortem: Triſtanus notatus: Numerianus quare præcipuè in Eclogis illis laudatur: Vlietii emendatio rejecta: quis, qualiſve Calpurnius, varii Calpurnii: non fuit in comitatu Cæſaris: Salmaſii & Pagii opinio exa-*

examinata: Aper a Diocletiano occiſus poſt ne- A
cem Numeriani, non poſt victam & occiſum
Carinum; Numerianus ex Oriente Romam non
rediit: Vopiſcus expoſitus: Aur. Victoris er-
ror; at & Jac. de Strada: Joſ. Scaliger no-
tatus. Carus Deus vivus dictus; Vlietii lapſus.
Calpurnius variè tentatus & expoſitus. Impe-
ratores Romani in agro Laurentino Elephantos
aluere: num & in Etruria paſta fuerint illa
animalia?
—— IX. De Elephantis, qui in Nummis ſingu-
lares occurrunt: in Catilinæ nummo elephas
alatus plumbeo, ſi modò genuinus: Auguſti B
Nummi, & ab eo dedicati Elephanti ex lapide
Obſidiano. Lipſii & Salmaſii de Africæ urſis
opiniones. Nummi alii Tiberii & L. Apronii,
de quo ultimo ex Goltzio petito diſputatur: Ve-
ſpaſiani tempore Romæ mulier enixa *eſt Ele-
phantum, vel monſtrum: Chronici Alexandrini
Auctor illuſtratus: eruditus Plinii Commenta-
tor notatus: Indorum fabula de Adamo: Titi
Imp. Nummi: in uno Æquitas Elephanto de-
ſignatur, ſi modò genuinus: fictus videtur ob
Hiſtoriam Elephanti, quæ illo tempore evenit:
longè aliter Virtus illa repræſentatur in Num-
mis, licet & Pierio Elephas ſit ejus hierogly- C
phicum. Elephas ſub Veſpaſiano edoctus ſcribe-
re; ſub Hadriano ſaltare, & cymbalum pul-
ſare: unde non ſecus ac ex aliis locis patet tunc
belluas tales Romæ fuiſſe, atque itidem ex ſe-
quentium Impp. Nummis; Elephantes loricati
in iiſdem: eorundem cancellata cutis, quam ta-
men non repræſentari in Nummis veriſimile:
præfertur explicatio ill. Spanhemii: Harduini
nota examinata: Elephanti etiam obvii in
Græcarum urbium Nummis Auguſtorum &
Auguſtarum: cujus rei in rationem inquiritur:
& exhibitos Ludis oſtenditur: inde illis adſcri- D
bitur MVNIFICENTIA AVG. vel MA-
GNIFICENTIA in Nummis Commodi,
Antonini Pii, aliorumque: vox ultima variis
exemplis illuſtratur; Vell. Paterculus tentatus;
nec non nummo Commodi inedito; ejus furor in
ſpectaculis edendis: Lampridius expoſitus: quid
ſibi velit corona, in cujus mediò legitur MA-
GNIFICENTIA. Coronæ aureæ ob varias
cauſas ad Imperatores miſſæ, quod etiam obti-
nuit libera Republica; Cardinalis Noriſii laus:
inde videtur explicandæ coronæ, obviæ in plu-
rimis Coloniarum Nummis: in aliis Gordiani
& Philippi Elephas, ſymbolum Æternitatis: E
Tranquillinæ nummus ineditus è Gaza Gallo-
rum Regia: Oudineti & Frid. Spanhemii laus:
Philippi nummus explicatus: Harduinus lau-
datur & arguitur. Deſcriptiones variorum
Nummorum Elephantis inſignium ex Gazophy-
lacio Gothano. De duobus Nummis Bacchi
diſceptatur.
—— X. De bigis & quadrigis Elephantorum in
Nummis Auguſti & aliorum obviis, inquiri-
turque quam ob cauſam id factum ſit; Philip-
pi Poëtæ carmen: a Fr. Vavaſſore diſſenſum:
an Auguſtus ita triumphaverit: primo omnium
tamen Elephanti decreti: Plinius expoſitus: F
Hemelarii nota examinata, & Aldrovandi.
Caligulæ inſignis Nummus, & arrogantis:
Domitiano decretæ Elephantorum quadrigæ:
Martialis carmen explanatum: Ejuſdem Imp.
alii Nummi; non ſecus ac Trajani Elephantis
inſignes; Hadriani quoque: unuſque illius in-
editus ex illuſtris Foucautii theſauro: Gallandi
laus: M. Aurelio quadriga elephantorum poſi-
ta: Vaillantii nota examinata; Onuphrius
Panvinius notatus: Balbino ſociiſque Auguſto
& Cæſari eædem erectæ. Mortuis Imperatori-
bus habitus honor in Circo ejuſmodi curruum:
quibus Elephanti quatuor vel bini juncti; &
inde Nummis ad perpetuam honoris memoriam
inſculpti; illi decreti Auguſtis inter Divos re-
latis: exemplum ab Auguſto, cujus ſtatua ita
tranſvecta fuit; hujus rei memoriam conſerva-
vit in Nummis Veſpaſianus; Torrentius per-
ſtrictus: Caligula eundem honorem habuit ſoro-
ri Druſillæ; Dionis Interpretes notati; Clau-
dii nummus examinatus; Veſpaſianus, Nerva,
aliique ita culti: Vaillantii explicatio alia exa-
minata; & ea occaſione varia notata, quæ
pertinent ad exſequias Imperatorum; & Aucto-
res veteres illuſtrati. Ænei Elephanti Romæ
collapſi, à Rege Theodahado reſtitati: Caſſio-
dorus tentatus, & notatus. Loca ab Elephan-
tis denominata.
—— XI. Nulli Elephanti vivi Romæ tempore
Caſſiodori; Philoſtratus expoſitus: quid in
ſomnis viſa bellua hæc denotet: Plutoni ſacra:
Artemidorus examinatus: color Elephanti niger:
varia carmina inedita; horum quædam emen-
dantur: Scriverius reprehenſus; Vopiſci locus:
Elephanti Linguas Gentium, apud quas naſce-
bantur, intellexiſſe creduntur: maris piſcis qui-
dam ita vocatur: annulis inſculpti: privati
Romæ non habuerant Elephantos: in Rutulis
paſcebantur: an alios ibi genuerint? Male
apud Tartaros generant: Ælianus expoſitus;
Geſnerus notatus. Aurelianus primus privato-
rum poſſedit Elephantum; an hoc verum ſit, diſ-
putatur: Vopiſci locus examinatus: Iſ. Voſ-
ſius notatus: Dio explicatus; at & Seneca;
Lucerna Elephanto majore & parvo inſignis.
Inſcriptio vetus explicata: feræ dentatæ; Ele-
phanti tapetibus intexti; Wormii opinio exa-
minata; D. Paulus non tapetium, ſed tento-
riorum confector: Elephantus herbarius Romæ;
Anonymus de Mirab. Vrbis Romæ notatus.
Radolphus Dux Sueviæ Nummis ſuis Elephan-
tum indidit: Elephas pictus &c. in mortem
Guſtavi Adolphi; varii Nummi Regum Da-
niæ cum Elephantis; at & Inſulæ Sumatræ:
inſigne Romæ in opere muſivo Elephas turritus:
Alexander VII. Pontifex obeliſcum Elephanto
impoſuit: eorum mentio in Jure Civili: Beſtiæ
dentatæ quæ; Vlpianus, & Claudianus expo-
ſiti: proverbia inde ſumta: Fulgentii locus exa-
minatus: tuba quædam Gallis dicta olifant;
Elephantus nomen proprium: Cupacius nota-
tus: aliis magnis animalibus datum à Græcis.
Mercurius in gemma Elephanto inſidet: in ejus
rei rationem inquiritur; Lucilii verſus exami-
natus: non ſecus ac Scaligeri nota: Hippocam-
pus; de eo multis agitur. Elephanti poſtea rarò
Romæ & Conſtantinopoli; nonnulli ſubinde ex
India ad Impp. mittebantur: Aaron Rex Per-
ſarum uno etiam donavit Carolum Magnum,
eumque nominatum fuiſſe Abulabaz; alius miſ-
ſus ad Leonem X. cui nomen Hanno.
—— XII. De Triumphis curribus Elephanto-
rum actis: non Pyrrhus, non Pompejus, non
Nero ita triumphavit; Lipſii nota ad Senecam
examinata: primus id feciſſe Alex. Severus vi-
detur; quamvis contrariæ ſit ſententiæ Phil.
Buonaroti, vir doctiſſimus; inde exemplum ad
alios bello Perſico victores; Gordianus ita tri-
umphaſſet, ſi Romam rediiſſet: tales currus
ipſi decreti. Capitolini, & aliorum Hiſtoriæ
Auguſtæ Scriptorum, verba examinata: cur-
rus tales triumphales etiam Imperatoribus
aliam ob cauſam, quàm victoriam Perſicam,
decreti: Gordiani nummus explicatus. Aldro-
vandus

vandas notatus: Seb. Erizzo expoſitus. Aurelianus Elephantorum curru in triumpho vectus dicitur fuiſſe: alii ipſi cervorum tribuunt currum: arcus Veſontionenſis an ejus rei indicium. Lactantii inſignis locus: Nummi Diocletiani, Maximiani & Maxentii: variæ de iis Doctorum ſententiæ: Elephanti inter munera, quæ Perſarum Reges mittebant Imperatoribus Conſtantinopolitanis: Harduini Maxentiani nummi explicatio examinata; Noriſii probata: Conſulum Cal. Januariis proceſſus; an idem fecerint ſuffecti: Plinius Jun. tentatus. Parthi & Perſæ poſt Alexandri ſucceſſorum excuſſum jugum, bellarunt Elephantis: Heraclius iis triumphavit; Nicephorus expoſitus. Alii Conſtantinopolitani Impp. longè aliter agebant: Juliani tempore Elephanti in exercitu Perſarum; Choſroës mille habuit, & quidem candidos: ea occaſione de candido elephanto actum; oſtenditurque Romæ etiam, tempore Auguſti fortè, viſum: apud Indos in pretio, & cur: an omnes albi in Æthiopia fuerint: Perſæ iis in variis prœliis uſi; captique ab Imperat. Conſtantinopolitanis; Theophylacti Interpres reprehenſus; Briſſonius notatus: a Tarquinenſibus adorati, & olim Conſtantinopoli a Severo: qui, qualiſve fuerit, diſputatur: Originum Conſtantinopol. Libellus explicatus: Heſychii Mil. Interpres notatus; Suidas emendatus. Elephantorum ſimulacra Conſtantinopoli, non ſecus ac Antiochiæ. Rex Abaſſiæ Elephantis vectus: Job. Ludolfi locus examinatus. Epilogus.

GIS-

Digitized by Google

GISBERTI CVPERI
DE
ELEPHANTIS
IN NVMMIS OBVIIS
EXERCITATIO I.

Cap. I.

Breviarium Operis; India Elephantorum ferax; ingens Regibus illis ad bella gerenda, & vix credibilis numerus; iidem apud Seras vel Chinenſes; Trigautius notatus; an ſoli Reges iis vecti; Triſtani ſententia examinata; parvis Indi arabant; Elephantorum currus; Mela expoſitus; ſub jugum ducti; num frenis & lupatis fuerint recti; Oppianus ex Nummis illuſtratus; error Iſidori & M. Pauli Veneti; Barro, Baris, Barritus, de Elephantis; Horatii Scholiaſtes expenſus; Schachii ludus propter Elephantorum ſimulacra Indis natales ſuos debere putatur.

MVlti eruditionis præſtantis viri de Elephanto, ejuſque ingenio ac dotibus egerunt olim præclarè; & magna inprimis cum laude in hoc argumento verſati ſunt Aldrovandus, Geſnerus & Bochartus, adeò ut videar actum agere, quòd eandem belluam mihi exornandam ſumſerim. Et certè negare nolim, illuſtria illa Reip. litterariæ lumina, qua pollebant excellenti doctrina & eruditione, ſubinde annotare, vel tangere, quæ ego omittere nequaquam potui, ſi ad ſcopum, quem mihi propoſui, colliniare vellem; ſed lectæ hæ Exercitationes facilè fidem facient, diverſam me longè viam inſiſtere, & Lucubrationem hanc nihil habere commune cum iis, quæ vel ab iiſdem viris, vel ab aliis memoriæ mandata ſunt. Neque enim conſtitui de vaſti hujus animalis natura agere, (cui enim non dictus Hylas?) ſed de Nummis tàm Græcis quàm Latinis, qui Elephantis ſignati ſunt, & ita ſimul digerere atque explicare illorum hiſtoriam & fata, quæ variis temporibus domiti & manſueti facti in Europa, Aſia & Africa ſunt experti. Atque ut iſtud commodiùs procedat, in duas partes hanc Lucubrationem diviſi; quarum prima docebit, quid Elephantis ab Alexandro Magno poſt victos Perſas & Indos captis; & deinde aliis, qui ex India & Æthiopia ad tanti Monarchæ Succeſſores, Ægypti, Aſiæ, Syriæ & Macedoniæ Reges, alioſque pervenerunt, factum ſit; Alterâ verò agam de iiſdem belluis, poſtquam Romanis primò fuerunt viſæ, & Carthaginienſes, Aſiæque Reges iis in bellis, quæ cum victore gentium Populo geſſerunt, uſi ſunt; atque adeò de fortuna, quam Romæ & in Imperio Romano, tàm pace quàm bello, & tàm libera Republ. quàm Auguſtis ad clavum ſedentibus, fuerunt expertæ.

A Elephanti autem picti ſunt in nonnullorum Succeſſorum Alexandri Magni, quorum aliqui etiam capita proboſcide tegunt, & frequenter admodum in Romanorum Nummis; ut ſcilicet ſignificarent eos in præliis captos eſſe; vel Populo ſpectaculorum tempore exhibitos; vel pompis Circenſibus ad thenſas junctos; vel ex ære & marmore decretos Auguſtis; vel actos triumphos; vel Imperatores Conſulatum ſuſcipientes ita proceſſiſſe; ne quid jam dicam de aliis cauſis, quas ipſa Diſſertatio ſuppeditabit.

Atque hic quidem præcipuus ſcopus meus; inB deque ſimul, niſi me planè fallo, apparebit luculenter, magnam voluptatem & ſingularem fructum ex hiſce priſci ævi præclaris reliquiis, totidemque Romanæ magnitudinis, & ſplendoris, viriumque Ægypti & Aſiæ Regum, aliorumque teſtibus, capi poſſe; nec immeritò hoc ſtudium hodie primas ferre, illudque non modò ab eminentis atque illuſtris dignitatis, atque adeò doctiſſimis viris coli & amari; verùm etiam optimè actum eſſe cum Rep. litteraria, quòd tam indubitatæ fidei teſtibus Chronologia & Hiſtoria, vetereſque ritus illuſtrantur & emendantur ab iis, qui interiora amant ſtudia, & non perfunctoriam, C id quod ut plurimùm fieri ſolet, iis operam impendunt. Spero me provinciam, quam ſuſcepi, ita exornaſſe, ut æquis & benignis Lectoribus ſatisfacturus ſim; quòd ſi tamen quid omiſſum vel peccatum ſit, velim conſiderent, me Reipubl. admotum, & illuſtri atque ampliſſimo, at tamen laborioſo honore fungentem, non niſi horas ſubciſivas, refocillandi & exhilarandi animi causâ, huic uni avocamento impendere, & ferè feſtinantem, imò aliis ſæpe intentum rebus, ea litteris mandare, quæ licèt non ſatis culta, nec ſatis elaborata & polita ſint, tamen amici, niſi mihi blandiantur, auribuſque meis inſidias faciant, cenſent D conferre aliquid ad extendendam eruditionem, & ad promovendum humaniorum litterarum ſtudium.

Neque tamen me hiſce cancellis incluſi; vel de Elephantis ſolis ago, qui fuerunt Alexandri, ejus Succeſſorum, Romanorum & Carthaginienſium; ſed & Indi atque Æthiopes ad partes vocantur, quorum regiones harum belluarum feraces admodum ſunt; & qui ſuppeditant nonnunquam, quæ abſque fraude & detrimento ornamentorum, quibus Elephantum meum inſignem facere conatus E fui, omitti nequaquam poterant; quin & ſubinde unus aut alter veteris Auctoris elegantior locus, vel nummus raritate ſua notabilis, mihi occaſionem dederunt exſpatiandi, & quodammodo extra oleas, uti eſt τὸ λεγόμενον, vagandi; id quod tamen æqui bonique te conſulturum, Lector benevole, habeo perſuaſum.

Ut autem materiam, quam mihi digerendam ſumſi, ritè & ordine tractem, arbitror rectè me facturum ſi altiùs eam repetam, & ab ovo, id eſt, ab Indis initium ſumam. Ille igitur terrarum tractus elephantorum ferax admodum fuit, & fidem

ſuperant ferè, quæ Auctores veteres de numero eorum, quos Reges alebant, litteris tradiderunt: Megaſthenes enim apud Arrianum in *Indicis* narrat, Herculem indigenam filiæ Pandææ, quam habebat unicam, *dediſſe elephantos quingentos, equitum quatuor, & peditum centum triginta millia.* Plinius *lib. 6. cap.* 19. Calingarum Regi tribuit *elephantos ſeptingentos*, Taluctorum *quadringentos*, Andararum *mille*, & Palibothrorum novem eorundem animalium millia: *Regi*, ait, *eorum peditum ſexcenta millia, equitum triginta millia, elephantorum novem millia, per omnes dies ſtipendiantur; unde conjectatio ingens opum eſt:* idemque *lib.* eod. *cap.* 22. quo Indum fluvium, populoſque ei adjacentes deſcribit, variis Regibus multos elephantos tribuit, uni autem tantùm *decem*, quia illi amplæ vires peditum; & alii nullos, fiducia peditum equitumque. Curtius præterea Regi Gangaridarum *tria elephantorum millia*; Diod. Siculus eidem *lib.* 17. τετρακισχιλίυς, *quatuor mille ad bella inſtructos*; Plutarchus *ſex millia*; & denique Solinus *octo millia*; imò Cteſias apud Ælian. lib. 17. *de Animal.* cap. 30. *centum millia elephantorum bellatorum* ſcribit fuiſſe Regi Indorum; quod ut fidem ſuperat, & fabuloſum planè eſt, ita quæ de tot aliis millibus Plinius & reliqui Auctores commemorant, ejuſdem farinæ eſſe exiſtimo; quanquam Nicolaus quidam Venetus apud Æneam Sylvium parte 1. *Aſiæ* cap. 10. ſcribat, Regem Mancini nutriviſſe decem elephantorum millia ad bellum, ipſumque vectum eſſe albo elephanto, cui catena aurea gemmis diſtincta, colloque circumdata ad pedes uſque dependebat: id quod tamen fide dignum non eſſe arbitratur ipſe Sylvius, vel Pius II. quo modo poſtea, Pontifex creatus, appellatus fuit; qui idem exiſtimat regionem *Macinam* eſſe *Sericam:* id quod verum eſt. Nam *Machini* vel *Macini* tunc vocabantur populi, qui Sinam Auſtralem inhabitabant, uti *Cini* illi, qui Borealem, & apud Chinenſes, præcipuè in regnis *Nanking* & *Junnan*, elephantos naſci memoriæ mandavit Nyhovius. Quin & M. Paulus Venetus regnum hoc vocat *Mangi*, illudque multis deſcribit *lib.* 2. *cap.* 53. & ſequentibus; atque, ut hoc addam, narrat ille *lib.* 2. *cap.* 42. Anno Chriſti 1282. magno prælio decertaſſe Regem Mien & Magnum Chamum; illi multos elephantos, iiſque viſis Tartarorum equos conſternatos fuiſſe; & Chamum nihilominus victorem, *deinceps uti cœpiſſe elephantis in exercitu, quos priùs ad hoc aſſuetos officium non habuit;* præterea eundem in prælio atque venatione ſediſſe in caſtro vel habitaculo, quod erat conſtructum ſuper quatuor elephantos, vel quod geſtabant totidem belluæ, *lib.* 2. *cap.* 4. & *cap.* 19. & initio anni, vel Calendis Februarii, qui menſis, initium eſt anni Tartarici, *omnes elephantos, numero quinque mille, ductos eſſe ad Aulam, veſtitos tapetibus, & portantes capſas plenas aureis & argenteis vaſis, quibus opus habetur pro feſto Alborum magnificè celebrando*, *lib.* 2. *cap.* 15. Quòd ſi autem verum eſt, uti narrat Nyhovius, in quadam parte Chinæ naſci elephantos, utique errat Trigautius, qui cap. 2. *Regni Chinæ* memoriæ mandat, elephantos non niſi Pequini in Aula ad pompam multos educari, eoſque aliunde adductos, nec toto regno uſpiam videri. Huc pertinet legi in *Itinere Nautico* Franciſci Arneidæ Proregis Indiæ, Regem Siam poſſidere 30000. elephantorum, ex quibus tria millia bellatores ſunt; quos ad decem millia extendit Lopo Soares; & Regem Narſingæ vel Biſnagæ habuiſſe in exercitu 640. elephantos armatos, legitur in *Itiner.* Diego Lopez de Sequeira.

Præterea Indi veteres in ſolemnibus feſtorum dierum pompis ducebant multos elephantos χρυσῷ κεκοσμημένυς καὶ ἀργύρῳ, *ornatos auro & argento*, teſte Strabone *lib.* 15. Et Muſicanus Rex cùm in locis ſeptis venaretur, feras jaculabatur *è ſolio*, vel è tribunali, ἀπὸ βήματος: quando verò in locis liberis & non concluſis, ἀπ' ἐλέφαντος, *elephanto inſidens*; & quæ ipſum comitabantur mulieres, aliæ curribus, aliæ equis, aliæ elephantis tàm in venatione quàm bello vehebantur, uti narrat idem *libro* eodem. Regium autem erat hoc animal, & Triſtanus tom. 1. p. 87. ex *Indicis* Arriani notat, *qu'entre les Indiens il n'étoit permis qu'aux ſeuls Rois de ſe faire porter par des élephans*; ſed vir doctiſſimus non ſatis diligenter videtur Arrianum conſuluiſſe; narrat enim is, *pleroſque Indorum vehi camelis, equis & aſinis, ditiores elephantis*; inde addit rationem, βασιλικὸν γὰρ ὄχημα ὁ ἐλέφας παρ' Ἰνδοῖς ἐστι, *Regium vehiculum eſt elephas apud Indos*; id eſt, ſi quid video, ſumtuoſum, magnificum, ita ut Reges & Magnates illo vehantur, quomodo βασιλικὸν aliis, & *Regium* Latinis uſurpatur. Nam ſolos *Reges* non poſſe deſignari, vel inde patet, quòd ſcribat idem Arrianus *ditiores* εὐδαίμονας elephantis vehi; & addat, *mulieres Indorum caſtas valde eſſe, nec niſi dato elephanto corrumpi, honorificum exiſtimantes formam ſuam illo haberi dignam.* Quin imò Plinius *lib.* 6. *cap.* 19. elephantos in genere Indis, multò minùs ſolis Regibus tribuit: *Unum ſuper hoc eſt genus venandi elephantes domandique, iis arant, iis invehuntur; hæc maximè noverunt pecuaria;* iterum *lib.* 8. *cap* 1. *Indis arant minores, quos nothos vocant*; & Plinium ſequitur Solinus *cap.* 65. *Elephantos venantur, quibus perdomitis ad manſuetudinem aut arant aut vehuntur*; quò pertinet proculdubio Strabonem *lib.* XV. ſcribere, *Indis* μέγιστόν τε νομίζεσθαι ἐλεφάντων ἅρμα, *maximam poſſeſſionem cenſeri elephantorum currum*; qui tamen p. 704. narrat nobis, privato apud Indos non licuiſſe alere equum, & elephantem, & utrumque cenſeri κτῆμα βασιλικὸν: &, quod illi loco quodammodo adverſatur, p. 703. *apud Praſios, Optimates Rempub. gubernare, eos quinque millibus conſtare, & unumquemque elephantem publico præbere.* Adeò ut, ſi hæc conciliare velimus, diſtinguendi ſint Indi, ita ut illud hic, aliud in alio tractu obtinuerit; vel dicendum eſt, Reges tantùm, Satrapas, Provinciarumque Rectores & Magiſtratus iis uſos eſſe, non autem plebem, & nulla dignitate ornatos homines; & parvis, non autem magnis illis, in quadam regione ruſticos araſſe. Illud autem notandum inprimis, Joh. Malalam in rebus Juſtiniani narrare, eum Legatum miſiſſe ad Indorum Regem, & ab hoc ſedente in curru quatuor rotarum, tracto à quatuor elephantis, Legatum fuiſſe exceptum; apud quem Auctorem part. 2. p. 195. reliqua illa pompa videri poteſt.

Indos elephantis vectos eſſe, iis nempe inſidentes, in confeſſo eſt. Et notandum inprimis eo in terrarum tractu, teſte Mela *lib.* 3. *cap.* 7. adeò proceros & corpore ingentes fuiſſe homines, *ut elephantis etiam & ibi maximis, ſicut nos equis, facilè atque habiliter utantur*; id eſt, niſi me fallo, uti in eos inſiliant, uti tunc ſtapedibus incognitis facere ſolebant, & equitent; atque illum locum ita explicari debere puto, quia Solinus eandem rem narrans ita loquitur: *Quidam populi Indiæ adeò proceri, ut elephantos velut equos facillima inſultatione tranſiliant:* quod verbum poſitum credo pro *inſilire*; & ita Livius alicubi dixit, *in recentem equum ex feſſo tranſultare*; id eſt, de feſſo defluere vel deſcendere, & in alium inſilire. Reges autem præterea eoſdem ad currus jungebant: Curtius *lib.* 8. *cap.* 9. *Rex breviora itinera*

equo

oquo conficit; *longior ubi expeditio eſt*, *elephanti vehunt currum*, *& tantarum belluarum corpora tota contegunt auro.* Et Strabonem audivimus dicentem ἐλεφάντων ἅρμα maximum fuiſſe cenſum vel poſſeſſionem; & quanquam per ἐλεφάντων ἅρμα deſignari poſſit ipſe elephas, quo ſcilicet vehebantur, quomodo ὄχημα & δίφρος uſurpari poſtea docebo; tamen, quia ſequitur, ἄγειν δ' ὑπὸ ζυγῶν ϗ καμήλυς, *duci verò ſub juga etiam camelos*, conſtatque ex iis, quæ notant Bochartus & Schefferus, camelos ad currus junctos fuiſſe, malo opinari, Geographum loqui de curru elephantorum. Atque ita elephantis etiam *jugum* tribuit Oppianus lib. 2. *de Venat.* v. 538. ubi, quod alibi me legiſſe non memini, addit eorum ora etiam frenis coërcita fuiſſe,

Ἔτλη ϗ ζεύγλην, ϗ χείλεσι δέκτο χαλινά.

Nam alii Auctores omnes tacent hac de re, neque frenorum faciunt mentionem; ita Ælianus lib. 13. cap. 9. & 22. *de Animal.* rectori elephantorum tribuit ἅρπην *falcem incurvam*, & Philoſtratus lib. 2. cap. 5. *de Vita Apollonii*, καλαύροπα: quæ vox pedum, virgamve paſtoralem in ſummo curvam ſignificat; eodemque modo & hodie haſce belluas regi in India ex plurimis Itinerariis conſtat. Et non abſque ratione putabat propterea celeberrimus, mihique amiciſſimus vir, Johannes Georgius Grævius, magnum illud politioris ſtudii, dum viveret, ornamentum, non hanc eſſe Oppiani mentem; ſed cùm vidiſſet currus trahere elephantos inſtar equorum, poëticè id ſic circumſcripſiſſe, ac ſi jugum & frena paterentur, quia inſtar jumentorum frenatorum reguntur; & ſi fortè lupata eorum ori indiderunt, id dicis & ſpectaculi tantùm causâ fuiſſe factum, ut populo perſuaderent frenis eos gubernari; addebatque nullum veterum Scriptorum, ſi rectè meminit, frenum, quo coërcuerint ora elephantorum, commemorare, ſed falces & ferrum. In Nummis tamen nonnullis, illi qui currui, ad quem elephanti ſunt juncti, inſiſtunt, lora tenent, iiſque belluas videntur regere. Patet id ex Nummis C. Cæcilii Metelli, Auguſti Cæſaris, & Domitiani, quorum omnium ectypos videre licet in Exercitatione ſecunda. In Auguſti quidem & Domitiani, lora non cernuntur in elephantorum exterioribus lateribus, ſed inter eos media; ſed in alio Metelli, lora tenduntur ad latera elephantorum exteriora, uti non modò patet ex illo, quem ex Urſino exhibui, verùm etiam ex binis apud Parutam, nempe 117. Siciliæ, & 90. Romanorum; in quibus tamen lora illa non tam affixa videntur eſſe frenis, quibus ora elephantorum coërceri cecinit Oppianus, quàm torqui vel cingulo, quod belluarum colla cingit, & ex quo tintinnabulum dependet. Neque enim propter illos Nummos omnem fidem Oppiano denegare auſim; maximè cùm Lampridius *cap.* 23. narret, Heliogabalum *elephantorum quatuor quadrigas in Vaticano agitaſſe*, *dirutis ſepulchris*, *quæ obſiſtebant*: *junxiſſe etiam camelos quaternos ad currus in Circo*, *privato ſpectaculo.* Nam hæc loquendi ratio ſuadet, Imperatorem ipſum in curru ſtetiſſe, & loris freniſque, vel loris ſaltem, elephantos rexiſſe; id quod certè propriè eſt agitare.

Sed & hoc omnino eſt addendum, elephantem Indis BARRO fuiſſe vocatum, ſi fides habenda Iſidoro lib. 12. cap. 2. *Originum*, *Elephantem Græci à magnitudine corporis vocatum putant*, *quòd formam montis præferat*: *Græcè enim mons cliſio* (Bochartus ſcribendum judicat ὁ λόφος) *dicitur. Apud Indos autem à voce*, BARRO *vocatur*: *un-*

A *de & vox ejus* BARRITVS *dicitur*, *& dentes ejus ebur*: quo pertinet Getam apud Spartian. *cap.* 5. Grammaticis propoſuiſſe quæſtiones, ut dicerent, ſingula animalia quomodo vocem emitterent, illoſque dixiſſe, *Elephanti barriunt*; atque ita Auctor, qui ſub Ovidii nomine *Philomelam* edidit,

Et barrus barrit, *cervi glocitant*, *& onagri*,
Aſt taurus mugit, *& celer hinnit equus.*

Quod miror nonnullos, ut genuinum Naſonis Opus laudare. Inde Iſidorus addit eos vocatos fuiſſe Romanis *boves Lucanos*, (qua de re agam in ſecunda Exercitatione) quia in Lucania primus il- B los Pyrrhus in prælio objecit Romanis; in iis Perſas & Indos ligneis turribus collocatis tanquam de muro jaculis dimicare; vivere annos trecentos, *apud ſolam Africam & Indiam priùs fuiſſe natos*, *nunc ſolam eas Indiam gignere*; quod ultimum certè à veritate alienum eſt planè; cùm hodie, non ſecus ac olim, Africa elephantorum valde ferax ſit: quanquam M. Paulus Venetus lib. 3. *de Reg. Orient.* cap. 45. tradat: *Abaſinos plurimos elephantes habere*, *ſed qui ibi non naſcuntur*, *verùm ab aliis regionibus & inſulis importantur*; id quod certè aliter longè ſeſe habet, ſi modò, id quod tamen vi- C detur, Habaſſinos Africæ deſcribit. Sed & ut ad nomen illud redeam, illuſtris & ὁ πάνυ Salmaſius *ad Solinum* p. 389. ſcribit, Cepum, Tigrim, Camelum, Pardum, Elephantem, Tarandum, & ſexcenta id genus animalia, appellationes nacta eſſe ab eorum locorum populis, in quibus nata. Id quod vellem equidem nos docuiſſet de noſtro elephante; ut ita ſciremus, ubi populi ejuſmodi nominis habitaverint, & ubi vaſta hæc animalia, in India nempe, an verò in Africa nomen illud primò acceperint.

Thomas Hyde in libro *De Ludis Orientalibus* D pag. 93. varia elephanti nomina recenſet; ſed vulgatiſſimum apud Indos eſſe ſcribit *Bari*, ſeu *Bri*; & hoc Romanos audientes à populis Orientalibus inter ſua bella Aſiatica, formaſſe ſibi vocem *Barrus*, & *Barrire*, (id eſt, *mugire*) quod etiam urbe donarunt: hinc *Barritum* eſſe *elephanti mugitum*; uti à *Bos* derivatur *boare* & *boatus*; rectiúſque dici *baritus* per R ſimplex: quæ viri eruditiſſimi animadverſio magnam auctoritatem addit Iſidoro. Apud Martinium legitur, in *Theſauro polyglotto* Megiſeri ſcribi, *elephantem* Chaldæis dici *beira*, Sabinis *barrus*, & Indis *barre*; & in aliis Lexicographis invenio *Barrum* Linguâ Sa- E binorum *elephantem* eſſe; quod unde ſumtum ſit, ſcio cum ignariſſimis; quin & vetus Schol. Horatii *ad carm.* 12. *Epodôn*, *Barris* interpretatur, *elephantis Æthiopicis*; & videtur ita indicare, nomen hoc potiùs Æthiopicum, quàm Indicum eſſe; atque uti hoc Linguarum illarum gnaris examinandum relinquo, ita Sabini mea ex opinione planè relegandi ſunt, cùm illi ante Pyrrhum, elephantem proculdubio non cognoverint, nec veriſimile ſit, eos aliter animalia illa nominaſſe quàm Romanos.

Singulari etiam animadverſione dignum eſt, eundem Orientalium rituum & rerum peritiſſi- F mum virum, pag. 41. ejuſdem Libri, haud abſque ratione cenſere, *Schabiludium* in India natales ſuos habuiſſe; quòd elephantes in eo ſuas partes gerant; illudque ex India in Perſidem tempore Juſtiniani, & Regis Perſarum Anushirravani, qui obiit circa Annum D. N. J. C. 576. inde in Arabiam atque adeò Europam perveniſſe, licèt inventio antiquior eſſe poſſit; & tandem exhiberi nobis animalium figuras p. 137. quibus in hoc ludo utitur Muſlimorum Secta Perſica; & uni elephanto apponi nomen *Pil*, id eſt, *elephas*; alteri verò *Shâh*; quia ſcil. illo Rex vehitur.

Cap. II.

Ante Alexandrum num in Europa viſi ſint Elephanti diſputatur; negaturque, licèt nonnulli Auctores, Plato, Herodotus, Æſopus eò ducere videantur: Fabulæ Æſopi, ab illo non ſunt conſcriptæ; an Perſæ & Lydi ſuo tempore Elephantis uſi; Frontinus tentatus; Cameli in bello; Potterus notatus; Pictores reprehenſi. Elephantos in Ægypto ante Alexandrum fuiſſe ſuadet urbs Elephantine, *valdè antiqua; Elephas Syris, Chaldæis, Arabibus & Æthiopibus* Phil *dictus; Procopii error. An Bacchus triumphans curru Elephantorum Thebas Bœotiæ ſit ingreſſus, juxta Plinium & Nummos; an verò Elephanto fuerit vectus. Variarunt veteres Fabularum Architecti in deſcribendis animalibus; quæ currui Bacchi fuerunt juncti. Tigres, Pantheræ; Centauri, Elephanti; binorum Eruditorum error; Nonnus explicatus, & ejus Interpres notatus;* Νίφεος, ὄχημα, *de Equo & Elephante, licèt currui non forent juncti; Plinius vindicatus; Claudianus malè expoſitus ab Aldrovando; Nummi Nicæenſium, Gazæ Gallorum Regiæ inediti; Harduinus reprehenſus; dentes Elephanti Bacchus dedicavit in Templo Deæ Syriæ; Oſiris vel Bacchus illa animalia venatus eſt. Alia loca in medium ex veteribus Auctoribus producta, unde fortè poſſet evinci Elephantos in Europa ante Alexandrum viſos fuiſſe.*

CUm autem Indi maximum robur in elephantis ponerent; nihil mirum eſt, Porum cum Alexandro præliaturum, illos in exercitu ſuo habuiſſe; eoſque, uti & alios, veniſſe in victoris poteſtatem; & ita factum eſſe, ut animal hoc Indis ferè ſolis in Aſia (nam de *Africa* nunc non ago) notum, ad alios populos pervenerit; & quidem ad illos etiam qui Europam incolebant, quibus, ſi Veteribus credimus, illud nunquam antea erat conſpectum; Pauſanias *lib.* 1. Ἐλέφαντας δὲ πρῶτος μὲν τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης Ἀλέξανδρος ἐκτήσατο, Πῶρον καὶ τὴν δύναμιν καθελὼν τὴν τῶν Ἰνδῶν: *Elephantos autem primus Europæorum Alexander, Poro & Indis victis, in poteſtate habuit:* inde addit, *priſcos homines ebur poliviſſe, beſtias autem ipſas, priuſquam Macedones in Aſiam trajicerent, præter Indos & Libyas, finitimoſque illis populos, neminem vidiſſe; id ipſum ex Homero patere, qui cùm Regum lectos, & opulentorum domos ebore ornatas fuiſſe canat, elephanti tamen nullam facit mentionem; Poëtamque, ſi elephantum vidiſſet, aut de eo quicquam audiviſſet, potiùs eum fuiſſe memoraturum, quàm Pygmæorum & gruum pugnam.* Atque hæc quidem ſatis clarè tradit Pauſanias; & inde patet, uti in Italia ante Pyrrhum, ita in Græcia ante Alexandrum elephantos viſos non eſſe. Et quanquam jam res ipſa poſcere videatur, ut agam de belluis, quas Porus ſecum habuit, tamen exiſtimo melius fore, ſi antè examinem, an non ad Græcos poſt Homerum, & ante Alexandrum, elephantorum notitia pervenerit; & an alii Reges Aſiæ, præter Indos, hoc animali vel ad bellum, vel ad pompam & voluptatem ante eundem Re-

A gem non ſint uſi; ut ita deinde abſque interruptione de Alexandro, ejuſque Succeſſoribus agere poſſim.

Plato in *Critia* pag. mihi 1104. Inſulam Atlanticam deſcribit, narratque in ea fuiſſe paſcua animalibus tàm feris quàm domeſticis alendis idonea; καὶ δὴ, pergit, καὶ ἐλεφάντων ἦν ἐν αὐτῇ γένος πλεῖστον, *elephantorum præterea ingens ibi copia: alebat nempe ſufficienter quæcunque per paludes, lacus, & flumina ſive montes agroſve paſcuntur,* καὶ τῇ καὶ τοῦτο κατὰ ταῦτα τῷ ζώῳ μεγίστῳ πεφυκότι καὶ πολυβορωτάτῳ, *& hoc quoque maximum & voraciſſimum animal;* qua certè ex deſcriptione conſtat, elephantos Græcis cognitos fuiſſe ante Alexandri Magni tempo-
B ra, licèt Platone longè antiquior Homerus ignorare potuerit, *ebur* tam vaſti animalis dentes vel cornua fuiſſe. Et Plato quidem ita loquitur tanquam elephantos vidiſſet; & videre eos potuit in Ægypto, quò philoſophandi cauſâ profectus fuit, & in qua regione belluas haſce tunc fuiſſe, licèt earum in bellis uſus ignoraretur, propter vicinam Æthiopiam, ubi ingens horum animalium copia, à vero non abſimile videtur; vel deſcriptionem hauſit ex Auctoribus anterioribus, uti Herodoto; qui *lib.* 4. *cap.* 191. prope Tritonem Africæ fluvium ſcribit Ἀροτῆρας eſſe regionem versùs Occi-
C dentem, montanam valde & nemoroſam, & apud eos inveniri ſerpentes ſupra modum grandes, *ac leones, elephantos quoque & urſos;* nec mihi dubium, quin Herodotus etiam in Aſia alicubi vel Ægypto elephantos viderit; neque enim crediderim eos in Europa tunc fuiſſe; vel ſaltem ſciverit, quæ fuerit illorum forma. Imò ante Herodotum Æſopus facit hujus animalis mentionem, uti patet ex *Fab.* 199. apud Neveletum; ubi dicuntur bruta ſibi Regem eligere voluiſſe; camelum & elephantem æmulatos eſſe inter ſe, & ſimiam utroſque regno indignos judicaſſe, quia camelus bilem adversùs improbos non habet; *elephas verò*
D *ſi regnaret, metum eſſe, ne ipſis inſidiarentur porcelli,* ὅτι δέδοικε ἐπὶ μὴ αὐτοῦ βασιλεύοντος χοιρίδια ἡμῖν ἐπιτίθεσθαι: quia ſcilicet elephanti porcorum grunnitum fugiunt & averſantur, uti in altera Exercitatione docebo. Nolim tamen Æſopi auctoritate uti, ad probandum illius, vel Crœſi ætate elephantos Græcis cognitos vel viſos fuiſſe; quia nihil dubitandum, quin Fabulæ illæ diu poſtea confictæ & ſub Æſopi nomine publicatæ, atque adeò Æſopiæ dictæ ſint, quia is in conventibus frequenter apologis ſolebat uti; & licèt varios dicatur conſcripſiſſe, qui vel perierunt, vel aliis
E immixti ſunt, tamen non crediderim fabulam, in qua elephanti fit mentio, ipſi deberi; quia nec Perſæ nec Lydi iſto tempore illos videntur cognoviſſe. Et certè multis hoc probat eruditus Bachetus Dominus Meziriaci in *Vita Æſopi*, quæ nuper recuſa eſt in Ephemeridibus eruditis*. Quin & apud Frontin. *lib.* 2. *cap.* 4. §. 12. legimus, *Crœſum prævalido hoſtium equitatui* CAMELORVM *gregem oppoſuiſſe, quorum novitate & horrore conſternati equi, non ſolùm inſidentes præcipitaverunt, ſed peditum ſuorum ordines protriverunt:* & contrà narrat Xenophon lib. 7. pag. 177. *Inſtit. Cyri, equos Crœſi viſis camelis conſternatos*
F *fugiſſe;* illudque cùm etiam memoret Polyænus lib. 7. cap. 2. *Stratagem.* parum abeſt, quin apud Frontinum reponam *Cyrus* pro *Crœſus*. Sed hæc res, quomodocunque ſeſe habeat, docet ſatis ſuperque, uti mihi equidem videtur, Regibus illis nullos elephantos fuiſſe; & certè Frontinus mox memorat Pyrrhum & Pœnos ad perturbandam Romanorum aciem belluis illis uſos eſſe; ſed eos Crœſo fuiſſe, ſilet planè. Hinc tamen, ut hoc obiter addam, patet non ſatis cautè ſcribere doctiſſi-

* Cl. de Sallengre, *Memoires de Litterature* T. 1. pag. 96.

ctiſſimum Anglum lib. 3. cap. 3. *Archæol. Græcæ*, camelorum atque elephantum, qui in bellis quorundam populorum celebrantur, nullam fieri mentionem apud Hiſtoricos Græcos ante tempora Alexandri, quibus ingens numerus elephantum ex Oriente tranſvectus fuit. Nam certiſſimum equidem eſt Aſiaticos diu ante Regem illum camelis uſos in bello fuiſſe.

In Ægypto autem, quò Herodotus, & Plato fuerunt profecti, elephantos fuiſſe, docet haud perfunctoriè urbs *Elephantis*, vel *Elephantine*, non modò memorata Pomp. Melæ, Stephano, Ptolemæo, verùm etiam Herodoto variis libri ſecundi locis; patetque ex eo, non ſecus ac ex aliis Auctoribus, eam in confinio Ægypti & Æthiopiæ fuiſſe poſitam: & notat eruditiſſimus Bochartus lib. 4. cap. 26. *Geogr. Sacræ*, *Philarum* nomen Ægyptium vel Æthiopicum, idem videri ſonare, quod Græcè *Elephantiae*, quia Syris, Chaldæis, Arabibus, & Æthiopibus *phil* eſt *elephas*; unde certè patet nomen hoc etiam ab elephantis deduci; & propterea illos diu Ægyptiis, ſaltem qui Æthiopibus vicini erant, cognitos fuiſſe. Et huc pertinet, Diod. Siculum *lib.* 1. narrare, lupum ideo coli ab Ægyptiis, quia nonnulli affirmant, ſub Æthiopum in regionem illam irruptionem, ingentes luporum catervas conveniſſe, hoſtiumque agmen ultra urbem *Elephantinam* fugaſſe; & Africanus apud Syncellum ſcribit, quintam Dynaſtiam Regum ἐξ Ἐλεφαντίνης fuiſſe inter Memphitarum Regem XVI. & XVII. quam ſæculo ſexto poſt Diluvium ante Iſraëlitarum profectionem in Ægyptum aſſignat Marſchamus; quæ ſi vera ſunt, de antiquitate urbis illius & cognitorum in Ægypto elephantorum conjectura fieri poteſt. Errat haud leviter Procopius lib. 1. *Perſic.* cùm memoriæ mandat, Diocletianum juxta Elephantinam Inſulam Nili caſtrum exſtruxiſſe, & aras Romanis ac Barbaris communes, & Sacerdotes ex utraque gente conſtituiſſe, uti ſacrorum communione amicitia coaleſceret, & inde locum *Philas* dici; cùm jam Strabonis & Ptolemæi ætate illud nomen cognitum fuerit; uti rectè obſervavit Valeſius *ad Excerpta Hiſtoriar. Priſci Rhetoris*. Et certè *ebur* vetuſtiſſimis etiam Ægyptiis fuiſſe cognitum, ex Tacito lib. 2. *Annal.* cap. 60. patet: nam cùm narraſſet, juſſu Germanici ſeniores Sacerdotum explicaſſe litteras Ægyptias, quæ Thebis in ſtructis molibus manebant; habitaſſe ſcilicet quondam ſeptingenta millia ætate militari, iiſque Regem Rhamſen multos populos ſibi ſubjeciſſe addit: *Legebantur & indicta gentibus tributa, pondus argenti & auri, numerus armorum equorumque, & dona templis*, EBUR *atque odores*.

Ex iis igitur, quæ diſputavi, patet, ante Alexandrum Magnum elephantos in Europa viſos non fuiſſe; ſed hoc à veritate alienum eſſe videtur, ſi mythicis temporibus fides habenda, quia Bacchus vel Liber Pater victâ Indiâ & in Europam rediens elephantis dicitur triumphaſſe; Plinius *lib.* 8. *cap.* 2. *Romæ juncti elephanti primùm ſubiere currum Pompeji Magni Africano triumpho: quod priùs Indiâ victâ, triumphante Libero Patre, memoratur*; nempe factum eſſe.

Schefferus, vir utique doctiſſimus, mihique, dum viveret, amiciſſimus, & poſt eum celebris Harduinus notant, Bacchum non videri triumphantem vectum eſſe quadrigis elephantorum; ſed ἐπ' ἐλέφαντος Ἰνδικοῦ, ut Diodorus *lib.* 4. p. 211. vel ἠλιβάτων λοφιῆσιν ἐλεφάντων ἐφεδρήσαντα, uti canit Nonnus. Verùm Poëta ille non tàm triumphum Bacchi deſcribit *lib.* 26. p. 696. quàm bellum cum Amazonibus, quas inſidens *ſublimium dorſis elephantorum*, vel *elephanti*, perterreſecit.

A Sic & mox Pylœtem canit ὀρθοπόδην ἐλέφαντα in pugnam concitaſſe; nec non Deriadem *lib.* 24. p. 630. Quò pertinet ejuſdem Poëtæ locus *lib.* 23. p. 612. qui ab Interprete non ſatis intellectus eſt:

— — — καὶ οὐ πατρώιον ὕδωρ
Δηριάδης ἐχάραξεν ἑῷ περιμήκεϊ δίφρῳ
Ὑψιλόφων λοφιῇσιν ἐφεδρήσσων ἐλεφάντων.
— — — *& non paternam aquam*
Deriades ſignavit ſuo prælongo curru
Altas jubas habentium dorſo inſidens elephantorum.

B Nam περιμήκεϊ δίφρῳ mihi eſt *prœalto curru*: neque tamen putandum eſt Deriadem currui inſediſſe, ad quem juncti erant elephanti; elephas vocatur δίφρος, quia eo vehebatur, quomodo etiam ὄχημα uſurpari docuit Schefferus lib. 1. cap. 1. *de Re vehic.* ita apud Philoſtrat. lib. 2. *de Vitis Sophiſtar.* Adrianus Sophiſta dicitur vectus fuiſſe ἐπ' ἀργυροχαλίνου ὀχήματος, *equo, inſigni freno argenteo*: & Arrianus libro *de Rebus Indicis* ſcribit ὀχήματα *plerisque Indis fuiſſe camelos, equos & aſinos; ditioribus elephantos, quia* βασιλι-C κὸν ὄχημα *erat elephas apud eos*: hucque pertinet omnino ita etiam loqui Heliod. *lib.* 9. Ἐπεὶ δὲ τειχῶν ἐντὸς εἰσήλασεν ὥσπερ ἐφ' ἅρματος τοῦ ἐλέφαντος: *Poſtquam autem intra muros* (Hydaſpes) *elephanto tanquam curru invectus eſt*. Et ſi curru vectus fuiſſet Deriades, non utique potuiſſet dici inſediſſe dorſo elephantorum, vel elephanti; puto enim poëticè tàm de eo quàm de Baccho loqui Nonnum. Quin & eorum comites vecti erant elephantis; & idem Poëta *lib.* 24. p. 628. canit Baſſarides vel Bacchas adſcendiſſe ſuper dorſum ὀρεστινόμων ἐλεφάντων: atque ita & D ἡνιοχεύειν, quod propriè *aurigare* ſignificat, denotat regere elephantum apud eundem Nonnum *lib.* 26. p. 696.

— — — *in bellum verò Bacchi*
Deriadi vocanti tunc princeps venit Pylates,
Ὀρθοπόδην ἐλέφαντα κατὰ κλόνον ἡνιοχεύων,
Rectipedem elephanta ad pugnam agitans.

Sed ut ad *Baccham* victorem è diverticulo redeam; Diodor. Siculus ita de ejus triumpho loquitur: *Cùm in expeditione in Indiam triennium conſumſiſſet, in Bœotiam cum multis opimiſque ſpoliis eſt* E *regreſſus*; καταγαγεῖν δὲ πρῶτον τῶν ἁπάντων θρίαμβον ἐπ' ἐλέφαντος Ἰνδικοῦ, *& primus omnium ſuper elephante Indico triumphum egit*. Et ita eum in pompa magnificentiſſima repræſentavit Ptolemæus Philadelphus apud Athen. *lib.* V. *Super alia quadriga, qui Bacchi ex India reditum repræſentabat*, Διόνυσος ἦν δωδεκάπηχυς ἐπ' ἐλέφαντος κατακείμενος, *purpurea veſte indutus.... ante illum in elephanto ſedebat Satyriſcus cubitorum quinque*. Imò, quod inprimis notandum, in nummo Macrini à Nicæenſibus ſignato in Muſeo Jeſuitarum *Bacchus vehitur elephanto*, uti teſtatur Harduinus. Alii F tamen eum curru vectum triumphaſſe ſtatuunt, adeò ut malè à viris præſtanti eruditione carpatur Plinius, quia tradidit, illius triumphantis currum ſubiiſſe elephantos. Seneca certè lib. *de Vita beata* c. 25. currum agnoſcit, licèt non nominet animalia: *Hoc tibi ille Socrates dicet: Fac me victorem univerſarum gentium: delicatus ille Liberi currus triumphantem uſque ad Thebas à Solis ortu vehat: jura Reges Perſarum petant: me hominem eſſe tum maximè cogitabo, cùm Deus undique conſalutabor.* Indulſerunt ſibi Veteres in triumpho Bacchi deſcribendo, & finxerunt pro lubitu animalia, qui-

bus vectus fuit: Sidon. Apollinaris *Carm.* 22. canit Bacchum triumphaſſe curru, cui tigres erant juncti, & in pompa ultima fuiſſe elephantos,

Ultima migrantes incedunt præda elephanti.

Nonnus initio *libri* 18. narrat nobis *pardos & leones*,

Παρδαλίων τε λέπαδνα, καὶ ἡνία φαιδρὰ λεόντων,
Pantherarumque antilenas, & frena ſplendida leonis;

& paulò pòſt, παρδαλίων ἀπήνην: & ita in Trajani nummo apud Patinum pag. 158. *Theſ.* ſui, & p. 51. *Theſ.* Mauroceni, tigres ad currum Bacchi vel pantheræ junctæ ſunt; quod imitatus Heliogabalus *junxit & tigres, Liberum ſeſe vocans*, teſte Lampridio in *ejus Vita*. Neque aliud nos docet Claudianus v. 605. *Conſulatus* IV. *Honorii*:

Talis Erythræis intextus nebrida gemmis
Liber agit currus, & Caſpia flectit eburnis
Colla jugis.

Ubi malè illuſtris Aldrovandus elephantos ſe putat inveniſſe, cùm utique deſignentur pantheræ vel tigres, quorum animalium tractus ille terrarum ad mare Caſpium ferax eſt.

Aureopolitæ in Lydia apud Vaillantium, egregiâ doctrinâ virum, in nummo Commodi Bacchum impoſuerunt currui, ad quem centauri juncti ſunt; id quod & fecerunt Nicæenſes in alio Juliæ Domnæ, in quo ſociam habet Ariadnem; neque aliter nobis repræſentatur in ſereniſſimi & potentiſſimi Boruſſiæ Regis præclara gemma pag. 192. tom. 1. *Theſauri Regii*; quem magnificum Librum, tribus voluminibus, pelle rubra obductis & deauratis, donum mihi mittere viſum fuit tantæ Majeſtati.

Atque uti ibi juvenes centauri ſunt, ita in aliis monumentis, in quibus Bacchum vehunt, ſeniores & barbati, imò in gemma apud Michaëlem Angelum Cauſſeum idem numen currui inſidet, cui juncti centaurus mas barbatus & centaura fœmina, quam ultimam etiam alibi licet obſervare.

Et quanquam ita luſerint in fictionibus Veteres, tamen *elephanti*, quos Plinius nobis memorat, non ſunt rejiciendi: namque eſt inſignis Commodi nummus editus à Triſtano, inſigni profectò viro, in quo Nicæenſes ſignarunt Bacchum ΤΟΝ ΚΤΙϹΤΗΝ, *Conditorem*, inſidentem quadrigæ elephantorum. Exſtat idem in Gaza Gallorum Regia, non ſecus ac ſimilis planè alius Antonini Pii, quorum, non ſecus ac alterius in honorem Alex. Severi ſignati, ectypos mecum communicavit Regius Legatus, vir excellenti dignitate & doctrina, Ezechiel Spanhemius; quoſque ſi non publicarem, peccarem certè in Remp. Literariam. Nec facere poſſum, quin hac occaſione celebrem ac laudem ſingularem humanitatem doctiſſimi & præſtantiſſimi Oudineti, Cuſtodis Theſauri hujus Regii, quippe qui tres illos, alioſque Nummos, qui ſingularibus elephantis, vel eorundem quadrigis erant inſignes, in uſus meos, parario excellentiſſimo Spanhemio, delineari eleganter curavit, quo nomine me plurimum viris illis debere confiteor. Ecce tibi, Lector, igitur hoſce Nummos:

Commodi.

Antonini Pii.

Alexandri Sev.

Inprimis autem notandus ille, qui Alex. Severi in altera area vultum oſtentat; quia præter quadrigam, quâ Bacchus vehitur, elephantorum, alia ſimul figura nobis exhibetur, & quidem incuſa, quæ Victoria eſt, tenens levanſque manu, ſi quid video, corollam, & occupans locum, in quo priores vocis ΝΙΚΑΙΕΩΝ literæ ſcriptæ ſunt; adeò ut inde perſpicuum ſit, non illo ipſo tempore, quo nummus ſignatus eſt, Victoriam hanc eidem inditam fuiſſe.

Atque inprimis notandum, Harduinum in utraque editione Nummorum Popul. & Vrbium recenſere nummum Macrini à Nicæenſibus Bithyniæ ſignatum, in quo, uti ait, *Bacchus elephanto vehitur.* Advertit typus tam inſolitus animum meum, rogavique Gallandum, inſignem illum & illuſtrem Nummorum veterum Interpretem, ut mihi illius ectypum procurare vellet; & accipe, quid mihi reſponderit: *Le Pére Hardouin, Monſieur, s'eſt trompé dans la deſcription de la medaille de Macrin, frapée par les Nicéens, qui ſe trouve dans le Cabinet du College de Louis le Grand, en diſant, qu'au revers* Bacchus elephanto vehitur. *Nous devons plûtôt nous en rapporter à Mr. Vaillant, qui s'y connoiſſoit mieux que lui, & qui la décrit ainſi dans ſes Villes Gréques Imperiales p.* 122. Seſſor elephantem ducit, extenſa manu virgam gerens. *Vous avez une medaille d'argent de Philippe le pére, qui a le même type au revers avec la legende,* AETERNITAS AVGG. *que vous n'avez pas oubliée ſans doute dans votre Elephant Numiſmatique.* (comme je n'ai pas fait aſſeurément) *Ainſi il ne paroît pas néceſſaire de demander à ce Pére, un deſſein de la medaille des Nicéens, qu'il pourroit bien faire difficulté d'accorder. Il peut vous ſuffire d'en faire mention, & de marquer la bevûe qu'il a faite en la décrivant.*

Sed ad Bacchum etiam, & propterea ad hunc locum pertinet, in Templo Deæ Syriæ fuiſſe oſtentatas *veſtes barbaras & gemmas Indicas*, καὶ ἐλεφάντων κέρεα, *elephantorum cornua, quæ Bacchus attulit ex Æthiopia*, uti legere licet apud Lucianum; & Oſirim, quem eundem cum Baccho faciebant Gentiles, *in India* γενέσθαι καὶ περὶ τὴν τῶν ἐλεφάντων θήραν, *elephantos etiam venatum eſſe.*

Quin etiam Athenagoras in Libro *De vero & perfecto amore* refert, Sophonacem confecraſſe deo ſex dentes elephantorum, in memoriam Bacchi, qui talibus animalibus ſuccinctus ex India veniens ſub-

ſubjugavit Libyam. Qui tamen Liber num genuinus ſit & Athenagoræ Chriſtiano adſcribi debeat, equidem valde dubito, licèt id cenſeant Baudelotius de Dairval & Tentzelius. Sunt enim mihi tot graves rationes, uti, quantuncunque reverear tantorum virorum ſententias, iis profectò manus dare nequaquam poſſim: nec immeritò de genuitate hujus fictæ hiſtoriæ dubitat illuſtris Huetius, adſcribitque illam ferè Philandro Vitruvii Commentatori; quod tamen virum eruditiſſimum ægrè unquam perſuaſurum viris emunctæ naris credit Cavius in *Hiſtoria Literaria Scriptorum Eccleſiaſticorum*.

Atque, ut pergam, alia etiam loca evincere videntur ante Alexandrum in Europa elephantos viſos fuiſſe: Antiphanes certè mediæ Comœdiæ Poëta proverbio uſus eſt, unde conſtat, illi animal hoc non ignotum fuiſſe, καταβιβρώσκων σῖτα ἴσως ἐλεφάντων τεττάρων, *edens frumenta ad inſtar quatuor elephantorum*: ita Archeſtratus & Ariſtophanes apud Athen. *lib.* 3. *cap.* 31. meminerunt ταρίχου ἐλεφαντίνου, *ſalſamenti elephantini*; quod quidem Caſaubonus, vir inſignis & eruditus inprimis, interpretari poſſe putat, durum inſtar corii elephantini, aut ſiccum exſuccumque, *eburnum*, dictum, quia ſplenderet; vel eſſe ceti fruſtum maximum ſalitum, ultra uſitatum modum. Sed ego nihil cauſæ video, cur non ex elephantorum certa & ad id apta carne facere potuerint ſalſamenta, iisque addidiſſe marinam teſtudinem, cancri pedes & alia, quæ ibi memorantur, maximè cùm legamus Æthiopes nonnullos illarum belluarum carnibus ſeſe aluiſſe. Certè ſi hinc non planè conſtat elephantos in Europa ante Alexandrum viſos eſſe, illud utique in aperto eſt, animalia illa Græcis ſatis cognita, & proculdubio in vicina Aſia Minore, cujus magnam partem Rex Perſarum tenebat, viſa fuiſſe.

CAP. III.

An ante Alexandrum alii, præter Indos, Aſiæ Reges, Elephantis in bello uſi ſint; rejicitur nonnullorum ſententia; qui putant ad Salomonem eos adductos. Epiſtola de hoc argumento Nicolai Gurtleri. Nulli etiam in Judæa tempore Jobi, Sal. van Til notatus. An illis bellaverint ante Alexandrum Perſæ, Ægypsii, Æthiopes & Arabes. In Arabia nulli Elephanti, licèt id videatur tradere Auctor Epitomes Strabonis; Æthiopes & Ægyptii non uſi ſunt in prælis ante Ptolemæos Elephantis. Nullus Elephas inter literas Hieroglyphicas. Hofmannus notatus; Ad veterem ætatem non ſunt referenda Hieroglyphica Horapollinis. Pierius perſtringitur; Kircheri judicium ea de re. Nullibi in S. Scriptura memorantur inter bellicos apparatus; Pictorum error; Cameli in exercitibus Perſarum; Ezechiel. locus 25. 5. Nummus M. Antonini. Qui Indi Perſarum Regibus paruerint: Aſsueri Regnum à nonnullis nimis latè, ab aliis nimis arctè deſcribitur: Dodwelli error: ante Alexandrum ſoli ferè Indi Elephantis in bellis uſi; nec ante illud tempus id fecerunt Carthaginenſes; licèt antiquiores memorentur Africæ populi, qui id fecerint. Jubæ Regis locus: Ælianus explicatus. Lucretius malè originem pugnandi ex Elephantis Carthaginenſibus tribuit: Lambinus notatus in ejuſdem Poëtæ loco exponendo. Anguimani *ſunt Elephanti eidem & Lactantio: Philoſtrati & Heliodori narratio fabuloſa: Semiramis ex tergis boum, cum Indis bellatura, Elephantorum ſimulacra fabricari juſſit. Derbices ope Elephantorum vicerunt Cyrum.*

SEd & nunc inquirendum eſt, an non alii ante Alexandrum Reges Aſiæ, exceptis Indis, elephantos aluerint ad bellicos vel ad alios uſus. Bochartus, vir omnigena eruditione, lib. 2. cap. 23. *de Animal.* & poſt eum Martinus Lipenius in *Navigatione Salomonis Ophiritica*, notant unà cum ſimiis & pavonibus *elephantos* ad ſapientiſſimum Regem deportatos eſſe. Atque ita antea Eucherius in Sacris Literis putavit *elephanto* deſignari hominem, qui magna & enormia ſcelera perpetravit; quia in ea legitur, *Et adducebant ad Solomonem elephantos*; ſed viros doctos errare, & ebur vel dentes elephantorum Hieroſolymam fuiſſe delatos habeo perſuaſiſſimum, ſequutus Caſaubonum *ad Spartian.* p. 44. Jo. Henr. Majum lib. 2. cap. 1. *de Animal.* & inprimis, ne alios advocem, P. Danielem Huetium, magnum illud Galliarum & illuſtre lumen, atque adeò mihi amiciſſimum virum, cap. VII. *Navigat. Salomonis*; quomodo & cap. 27. v. 15. *Ezechielis* legimus, *dentes* vel *cornua elephantorum* inter merces fuiſſe, quæ Tyrum deportabantur à mercatoribus Dedanæis, in Arabia ad oſtium ferè Sinus Perſici habitantibus, & vicinis Inſularibus. Cùm autem eadem de re fuiſſem collocutus cum Nicolao Gurtlero, pietatis & doctrinæ ſpectatæ viro, in Gymnaſio Daventrienſi tunc, nunc verò apud Friſios Theologiæ Profeſſor; isque, qua eſt humanitate, ſententiam ſuam Epiſtolâ complexus eſt, quam totam huic Lucubrationi inſerui; cùm quia cenſet etiam elephantos ad Salomonem non fuiſſe advectos, tum quia alias res monet, de quibus cum ipſo egeram, & quæ ad argumentum, quod ornandum mihi ſumſi, pertinent:

VIRO ILLVSTRI AMPLISSIMOQVE

GISBERTO CVPERO
S. P. D.

NICOL. GVRTLERVS.

„ÆDium mutatio, Bibliothecæ diſpoſitio & „Medici vini uſus fuere in cauſſa, illuſtris „Vir, quòd tardiùs de elephantis ſignificarim. „Quæ verò inveni jam adſcribam, etſi pauca ſint „ac leviora. Primò certum eſt belluam hanc He„bræis diutiſſimè fuiſſe prorſus ignotam: nec „enim ea habent nomen quo illam deſignent. „Jobi *Behemoth* multis quidem Interpretibus cre„debatur elephas eſſe, & Frantzius eam defendit „opinionem, ſed refutatus à Ludolfo, qui cum Bo„charto hippopotamum eſſe contendit. Antonides „nuperus Commentator ad locum Jobi putat haud „ea voce notari ſingulare quoddam beſtiæ genus, „ſed ſimpliciter belluas aliis majores, quod & „Capellus exiſtimat. Certè Hebræum nomen „pluralis eſt numeri. Salomoni leguntur ex Ophi„ro * שנהבים *Schenhabbim* 1. *Reg.* 10. 22. Bochar„tus

* Vox *adducti*, vel *deportati*, videtur excidiſſe.

„tus diſputat eſſe elephantos, at fidem apud E-
„ruditos nondum invenit. Græcis & Chaldæis
„ſunt ὀδόντες ἐλεφάντινοι, *dentes elephantini*. Et
„שן *ſchen* ſine dubio dens eſt. β. Thalmudici
„elephantem appellant פיל à פיל *findere, diſſe-*
„*care*, utunturque proverbio; *neminem vidiſſe*
„*unquàm elephantum acus foramen intrantem*. At
„quia ignotum in Palæſtina fuit animal, Jeſus
„*camelum* ſubſtituit Judæis notum: *Facilius eſt*
„κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν,
„*camelum per acus foramen tranſire, quàm divi-*
„*tem in regnum Dei intrare*, *Matth*. 19. 24. ubi
„obiter liceat monere vanam eſſe κρίσιν, quæ
„pro κάμηλον ponat κάμιλον *funem nauticum*.
„γ. Seſacus Ægypti Rex, & Zarah Æthiopiæ,
„ille quidem Roboamo 2. *Chron*. 12. 2. 3. hic ve-
„rò Aſæ Judæ Regibus immane fecerunt bellum,
„equis inſtructi & curribus: verùm & elephan-
„tes eos in acie habuiſſe, Hebræi Doctores non
„monent: Igitur δ. primam elephantorum men-
„tionem video factam in Paraphraſi Chaldaï-
„ca ad *Cantic*. 6. 7. ubi tradit Græcos contra Hie-
„roſolymas excitaſſe præter ceteros, octoginta
„duces de filiis Iſmaëlis רכבין על פיליא roke-
„bin gnal pilaja, *equitantes ſuper elephantos* ſub
„auſpiciis Alexandri Regis. At Jonathan Chal-
„daicæ Paraphraſeos auctor exiſtimatur Chriſto
„in terris agenti æqualis, & illæ Græcorum ad-
„versùs Judæos expeditiones ſunt ætate Alexan-
„dri Magni recentiores. Num Diodorus Siculus,
„qui *lib*. 3. *cap*. 5. narrat Staurobaten Indorum Re-
„gem Semiramidi bello Indias petenti oppoſuiſſe
„elephantos, mereatur fidem, non decido. Sed
„dubium movet, quòd rariùs ante Alexandri M.
„tempora, crebriùs poſt illa memorentur ab Hi-
„ſtoricis elephanti in bello uſurpati. Certè illo-
„rum domationem Alexander ſi * ceu facinus ſin-
„gulare vendicat apud Lucian. in Dial. *Mortuor*.
„In obſidione Olympiadis per Caſſandrum ele-
„phanti fame leguntur contabuiſſe, in l. 19. *Bibl*.
„Diodori Sic. cap. 49. Plura de hoc argumento
„non ſuccurrunt. Ita magis excuſata quàm pro-
„bata velim. Vale; Vir ampliſſime. Dab. 21.
„Maji 1706. ſt. vet.

Nulli igitur ad Salomonem deportati ſunt ele-
phanti; videnturque illis temporibus hæ belluæ
tantùm Indis, Æthiopibus, Mauris & aliis Afris
cognitæ fuiſſe; licèt vix dubitandum ſit, quin
illi, quos in Ophiriticam regionem vel Africam,
uti arbitratur illuſtris Huetius, Rex ille miſit,
ipſi narraverint & deſcripſerint animal, quod
ebur præbebat. Nec mihi ullo modo veriſimile
haſce belluas diu ante Salomonem Regem in Ju-
dæa, vel vicinis Judææ locis, viſas fuiſſe; id quod
tamen diceres ſtatuere ferè Eruditos, qui Jobum
putant loqui *cap*. 40. ℣. 10. & ſequentibus de *Ele-*
phanto, & non de *Hippopotamo*; è quorum nu-
mero eſt etiam inſignis Theologus Salomon van
Til, cap. 1. *Zoologiæ Sacræ*; cui tamen expli-
cationi difficulter manus dare poſſum. Videndum
igitur nunc an Perſæ, Ægyptii, Æthiopes &
Arabes elephantis in bellis uſi ſint olim. In Veteri
Fœdere legimus conſcriptos fuiſſe numeroſos val-
de exercitus à variis Perſarum & Babyloniorum,
à Seſaco Ægypti, & à Zarah Cuſæorum vel A-
rabum (nam errare eos qui *Æthiopas* indè faciunt
putat Bochartus) Regibus, eoſque immanibus co-
piis adortos eſſe Judæam; ſed nulli in tam magnis
apparatibus elephanti; & currus tantùm bellici,
equites & pedites memorantur; nec puto tantæ
molis belluas omiſſas fore, ſi tunc iis bellatum
fuiſſet, cùm magnum in iis ad victoriam & ad

A terrorem incutiendum eſſet momentum. Atque
hoc de Arabum Regibus magis mirandum, ſi
verè notat Hofmannus in Continuatione *Lexici*
ſui, ea in regione elephantos fuiſſe: *Arabicis*,
ait, *inprimis quos nothos vocabant, in agricultura*
pro bubus Indos conſueviſſe Plinius docet lib. 8. *cap*. 1.
Sed errat, & veteribus inemendatiſque editioni-
bus Plinii uſus eſt, in quibus legitur, *Indicis A-*
rabici minores; cùm ſcribendum ſit omnino, *In-*
dis arant minores, quos nothos vocant; quam ſin-
ceram lectionem reſtituit Gelenius, defenditque
ex Solino Harduinus. Et certè nemo Veterum,
vel Recentiorum, *Arabicorum elephantorum* me-
B minit unquam; nec vaſtum illud animal alibi
quàm in India Orientali & Africa gignitur; qua
in ultima regione, quod notandum, apud Sam-
bros vel Pſambates Æthiopes, *omnes quadrupedes*
ſine auribus, etiàm elephanti, naſcuntur, teſtibus
Plinio *lib*. 6. *cap*. 30. &, qui ejus veſtigia ſequi-
tur, Solino *cap*. 30. quales tamen aliis non me-
morantur; nec in Nummis vel Græcorum vel La-
tinorum pinguntur; adeò ut credam hanc narra-
tionem fabuloſam planè eſſe.

Atque ita, ut orationis filum repetam, nec
elephanti leguntur fuiſſe in Judæorum, ſive Æ-
C thiopum ſupra Ægyptum exercitu, qui auxilio
venerant Ægypti Regi Pharaoni Necho apud
Jeremiam cap. 46. ℣. 9. cùm tamen ibi magna eo-
rum fuerit ſemper ſitque hodie etiamnum copia;
adeò ut putem certiſſimum eſſe Æthiopas uſum
elephantorum in bello ignoraſſe planè; id quod
idem affirmandum proculdubio etiam eſt de Re-
gibus Ægypti, antequam illa in Macedonum po-
teſtatem pervenit; quin imò vetuſtiſſimis tempo-
ribus animal illud incognitum planè ibi fuiſſe,
videtur patere ex literis hieroglyphicis, inter quas,
ſive inſpicias Menſam Iſiacam, ſive Obeliſcos, ſi-
ve alia ſuperſtitioſæ gentis monumenta, elephanti
D non exhibentur; licèt varia in iis alia animalia de-
pinxerint. Horapollo quidem ſcribit lib. 2. *Hierogl*.
cap. 84. Ægyptios, deſignantes hominem viribus &
ingenio valentem, *pinxiſſe elephantem cum ſua pro-*
boſcide; quâ nempe odoratur & obvia apprehen-
dit; cap. 85. Regem alienum à ſtultitia & impru-
dentia, *elephantem & arietem*, quia ille viſo arie-
te (malè *caprum* appellat Pierius lib. 2. cap. 8.
Hierogl.) fugere perhibetur; *cap*. 86. Regem, qui
nugatorem non admittit, *elephantem cum porco*,
cujus voce audita fugit; *cap*. 88. hominem ſolli-
citum de ſua ſepultura, *elephantem ſuos dentes de-*
fodientem, quos cadentes terra abſcondit.

E Sed hæc vetera non ſunt, utpote in nullis monu-
mentis Ægyptiorum obvia, vel inventa, poſt-
quam natura illius animalis fuit cognita & per-
ſpecta, ab ipſis Sacerdotibus, vel Græcis, quos
Alexandriam deduxerat Alexander, vel qui eò
venerant cum Ptolemæis, & in varias regionis il-
lius urbes erant diffuſi. Et facere non poſſum,
quin hac occaſione Lectori exhibeam verba Kir-
cheri, quæ exſtant Tomo III. *Oedipi Ægyptiaci*
cap. 1. argum. 1. *Anacephalæoſeos*, quibus ſu-
perſtitionis Phariæ vir intelligentiſſimus in cauſas
inquirit, quare elephanti & alia animalia Ægyptiis
F vel ignota, vel parùm nota ſuum locum non te-
neant inter literas hieroglyphicas: „In tertio ordine,
„*inquit*, ea continentur, quæ à Clemente Alexan-
„drino κυριολογικά dicuntur, hoc eſt, quæ
„ſimilitudinem quandam ad res, quas denotant,
„obtinent, uti figura Solis & Lunæ, portuum,
„murorum, coronarum, limitum, flammarum,
„ignis, aquæ, craterum, piſcinarumque figuræ,
„ſimiliaque plurima; quæ quidem nihil aliud,
„quàm rem, quam referebant, ſignificabant; quæ
„omnia hoc Libro paſſim expoſita vide. Præmiſsâ
„itaque hac anatomiâ, videamus jam, quænam ſit
in-

* Leg. *ſibi*.

„infinita animalium ferarumque in hieroglyphi- A
„cis Obeliſcis occurrentium multitudo, quam no-
„bis ceu ſcitu ἀδύνατον imprudentes obtrudere
„poſſunt. Ac primò quidem ſupponendum eſt,
„Ægyptios raro, vel etiam nunquam philoſo-
„phandi gratià patrium ſolum egredi ſolitos; ut
„qui, teſte Strabone, & Herodoto, reliquas
„gentes veluti barbaras, ignaras & ſapientiæ ſuæ
„indigas reputarent: artes quoque & diſcipli-
„nas, veramque philoſophandi rationem nullibi
„niſi in Ægypto, ſicuti prima terrarum, ſic pri-
„ma quoque rerum productrice, quærendas exi-
„ſtimarent. Atque ex hoc ſupponendum ſecun- B
„dò, nullam quoque animalium extra Ægypti
„limites degentium ſingularem cognitionem ha-
„buiſſe Ægyptios; ſed eorum tantùm, quæ fæ-
„cunda mater Ægyptus illis producebat. Quod
„inde luculenter apparet, quia cùm Ægyptii toti
„eſſent in animalium virtutibus, proprietatibus,
„indole, ingenio, ſympathicis & antipathicis eo-
„rum affectionibus, aliiſque naturæ dotibus per-
„ſcrutandis, omnes eorum nutus, teſte Plutar-
„cho, & geſtus, minimaſque actiunculas ad ſu-
„perſtitionem uſque obſervarent; imò maximam
„in hiſce cognoſcendis ſecretioris Philoſophiæ
„ſuæ partem ponerent; certè earum virtutum C
„proprietatumque obſervationem, niſi in animan-
„tibus maximè obviis, iiſque familiaribus, mini-
„mè fieri potuiſſe veriſimile eſt. Quod ſi ita, ſa-
„nè nulla alia animalia præterquam Ægyptia,
„quorum virtutes & proprietates ex quotidiana
„inſpectione cognitæ erant, ad ſymbolorum ſeu
„hierogrammatum ſtructuram aſſumta fuiſſe, ex
„dictis patet. Unde ſanè mirari non poſſum,
„quid Ammiano Marcellino *lib.* 17. *cap.* 4. in
„Conſt. & Julian. in mentem venerit, quòd in
„Obeliſcis præter formarum innumeras notas,
„volucrum ferarumque etiam alieni Mundi ge- D
„nera multa Ægyptios inſculpſiſſe, audeat dice-
„re. Mihi certè hujuſmodi alterius Mundi ani-
„malia in Obeliſcis noſtris Romanis nunquam
„deprehendere licuit; niſi forſan Ammianus hîc
„nobis Utopiam aliquam, ejuſque tum Obeliſcos,
„tum animalia deſcribat; quod ipſe viderit. Quid
„enim inter hæc ſymbola, ignota animalia, vel-
„uti Gulo ſeptentrionalis, & Americus Vulpilu-
„pus, quorum indolem ingeniumque ne famâ
„quidem percepiſſent, agerent? Fruſtra ſanè ſca-
„rabæus pro Solis ſymbolo poneretur, niſi actio-
„nes ejus ad operum Solis ſimilitudinem confor-
„mes cognoſcerentur. Gratis quoque ibis, aut E
„ſimia, v. gr. pro ſymbolo Lunæ, niſi in actio-
„nibus ſuis omnibus Lunæ ſimias experti eſſent,
„aſſumerentur. nam quòd in ſacris ſculpturis
„nunquam & nuſquam intueri liceat elephan-
„tes, camelopardales, rhinocerotes, lynces,
„cervos, biſontes, alces, urſos, ſtruthiones,
„apodes paradiſiacas, pſittacos, ſimiliumque vir-
„tutibus maximis pollentium animalium imagi-
„nes; certè nulla alia ratio eſſe poteſt, niſi quòd
„nullam hujuſmodi animalium habuerint intimam
„cognitionem.

„Eandem ob cauſam ſpecies piſcium veluti
„ignotas, & quorum virtutes difficile eſſet inqui- F
„rere, veluti hieroglyphicis ſymbolis ineptas,
„repudiabant, præter oxyrynchum & phagrum,
„genus quoddam piſcium, quod in omnibus paſ-
„ſim hieroglyphicis monumentis obvium eſt.....
„Hinc etiam gallum gallinaceum in hieroglyphi-
„cis videntur neglexiſſe non alia de cauſa, niſi
„quòd leoni, ſolari nimirum animali, eſſet con-
„trarius & inimicus, Typhonio ſpiritu plenus.
„Quòd ſi verò in multis antiquis fragmentis fi-
„guræ ſuperiùs indicatorum animalium, veluti
„cervorum, elephantum, gallorum, urſorum,
„ſimiliumque inciſæ reperiantur; nequaquam Æ-
„gyptiorum, ſed Græcorum figmenta cenſenda
„ſunt. Totam igitur infinitam illam quadrupe-
„dum in ſacris ſymbolis uſitatorum multitudi-
„nem, nobis ſuperiùs objectam, vel unico hoc
„verſiculo comprehendimus,

Simia, bos, arieſque, hircuſque, leoque, caniſque,
ælurus, lepus.

„Quibus ex amphibiis accedunt crocodilus & hip-
„popotamus. Inter ſimiarum verò genus ponimus
„cynocephalum quoque. Atque præter hæc in-
„quirat quicunque & quantumcunque velit, co-
„lumnas omnes diſcutiat, nulla alia in toto hie-
„roglyphicorum ambitu inveniet ſive integra, ſi-
„ve ex aliis miſta.

„Sed quæret fortaſſis quiſpiam, quæ cauſa fue-
„rit tantæ quadrupedum in Ægypto raritatis?
„hujus ego ſanè aliam rationem reddere nequeo,
„niſi quod nullam in ea, ſive ob crebras Nili
„inundationes, ſive ob maxima incommoda,
„quæ à muſcis, culicibus, ſerpentibus, aliiſque
„noxiis beſtiolis ſtagnantis Nili reliquiis patiun-
„tur, invenirent ſtationem. Unde ex hoc capite
„mihi admodum ſuſpectus redditur Horus, ut
„qui eas animantium ſpecies paſſim in hierogly-
„phicorum referat album, quæ nuſquam tamen
„in ullis hieraticis ſchematiſmis occurrant: quæ-
„que non dicam Ægypto, ſed nec aliis quidem
„Nationibus, ut hyæna, phœnix, ſimiliaque,
„cognita reperiantur; niſi forſan ipſe Horus pro-
„pria auctoritate ſua eas hoc ἀποθεώσεως honore
„cohoneſtaſſe dicatur; quod veriſimile eſt. Non
„negavero tamen, multa paſſim animalia in Æ-
„gyptum fuiſſe aliunde introducta: ſed cùm eo-
„rum virtutes & proprietates Ægyptiis eſſent in-
„cognitæ, pro ſymbolis nequaquam fuiſſe aſſum-
„ta: Ægyptias enim notas non decebant, niſi
„Ægyptiæ ſoboles.

„Exiguus itaque fuit & omnium opinione mi-
„nor quadrupedum numerus; volucrum aliquan-
„tum major, non tantus tamen, quantum ignari
„rerum ſibi imaginantur: nam ſi accipitres, ibi-
„des, columbas, anſeres, ciconias, upupas, me-
„leagrides, hirundines, phœnicopteros, corni-
„ces, noctuas, coturnices, paſſeres; & ex inſecto-
„rum familia ſcarabæum, muſcam, papilionem
„δρακοντόμορφον cognôris; omnem volucrum
„hieroglyphicarum notitiam complexus fueris.
„E reptilium verò numero ſerpentes, ranas, aſpi-
„des, dracunculos ſi adſciveris, totam animan-
„tium hieroglyphicorum ſummam confeceris.

Atque ita oſtendi in Sacra Scriptura nullos re-
cenſeri elephantos in exercitibus Perſarum, Me-
dorum & Babyloniorum; ac proinde veriſimile
nequaquam eſſe ſtatuo, tunc Monarchis illis ha-
rum belluarum uſum in bellis & prælis cogni-
tum fuiſſe. Atque inde eſt, quòd pati non poſ-
ſim, viros, Hebraïcarum rerum ſtudioſos valde,
nobis inter bellicos Perſarum apparatus pingere
elephantos; uti fit, quando repræſentant Nabu-
zaradan, Ducem Nebucadnezaris, deportantem
Babylonem ornamenta Templi Hieroſolymitani;
cùm utique belluæ illæ in Sacro Codice Babylo-
niis non tribuantur; atque æquè malè me habet
in Tabula Geographica Oxonii unà cum Xeno-
phonte edita, Arabiæ attribui elephantum, ca-
melum, & leonem, tanquam forent animalia
ἐπιχώρια, à quibus utique *elephas* eximendus eſt.
Et quæ de Babyloniis in medium attuli, firman-
tur mirificè per Zachariam Prophetam, qui poſt
Captivitatem divinitus loquutus eſt; nam is c. 14.
ỷ.15. in caſtris recenſet tantùm *equos*, *mulos*, *ca-
melos & aſinos*, *& omnia jumenta*; nequaquam

autem *elephantos*, quos non puto eum complecti *omnibus jumentis*; cùm utique tam vaſtum animal non ſecus ac alia expreſſiſſet, ſi illorum ſuo tempore apud Babylonios uſus fuiſſet in bello.

Sed tamen ultima hæc diſputatio in ſumum abibit, quia Auctor, qui Chreſtomathiam ex Strabonis Geographicis confecit, vel eum redegit in epitomen, *Arabicos elephantos* diſertè memorat *lib.* 16. extremo, ὅτι οἱ ἐν Ἀραβίᾳ ἐλέφαντες, *quòd elephanti Arabici, quoties flumina caloribus areſiunt, dentibus & proboſcidibus puteos fodiunt*. Nihil certè clarius, & rem primo intuitu aliquis diceret confectam: verùm Strabo nebulam hanc ipſe depellet, & ex eo patebit, eundem loqui de elephantis Africæ, & Epitomatorem eos adſcribere Arabiæ, quia Troglodyticam Arabiæ nomine comprehendit, quomodo & alii eoſdem populos *Arabes* appellarunt.

Nec certè Arabes, qui in exercitu fuerunt Antiochi, elephantis uſi ſunt; ſed *camelis*, quibus ὀξυτάτοις *celerrimis inſidentes facilè hoſtem è ſublimi ſagittis feriunt*; teſte Appiano in libro *de Bel. Syriacis*. Quin & inſigne mihi præbet argumentum, nullos in Arabia fuiſſe elephantos, Regina Saba, quam regioni illi adſcribo, quia illa dicitur, 2. *Reg.* 10. *ad Salomonem veniſſe multo cum comitatu, & divitiis*, CAMELIS *portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretioſas*. Neque enim mihi dubium, quin eadem *elephantos* adduxiſſet, ſi belluæ illæ ibi naſcerentur. Quò pertinet omnino in Nummis, quibus Arabiæ Hiſtoriæ conſervantur, nunquam conſpici elephantos, ſed frequenter camelos: uti in uno Commodi, in quo circum illud animal legitur ΝΕ. ΤΡΑ. ΒΟϹΤΡΑ. *Nerviano Trajana Boſtra*, qui etiam propterea alium, qui nobis exhibet virum nudum camelo inſidentem in Appendice Iconum, ad eandem Arabiæ urbem refert, licèt inſcriptio deleta ſit. Quin etiam in Nummis Familiarum Æmiliæ & Plautiæ cernuntur Arabiæ Reguli ſupplices, Aretas & Bacchius Judæus, tenentes capiſtris itidem camelos.

Quin & Herodotus, aliique Græcorum vetuſtiſſimi Auctores, ſilent planè de iiſdem, quando Aſiæ Regum maximas copias nobis annumerant; equorumque, curruum, & camelorum, non autem elephantorum, faciunt mentionem. Quò pertinet, uti ad noſtra tempora veniamus, Meltonum narrare part. 3. c. 12. *Itinerarii ſui*, Regem Perſarum habere quidem aliquot elephantos à Regibus Indiæ ipſi dono miſſos, ſed iis in caſtris non uti.

Ælianus & Pauſanias ſcribunt in exercitu Perſarum fuiſſe καμήλους σιτοφόρους & σκευοφόρους Xenophon lib. 6. *Inſt. Cyri*, καμήλους πολλάς: atque ex ordine aciei p. 167. & 168. apparet non niſi *camelos*, *currus*, & *equos* præter pedites Cyro; nec non ex p. 158. ſingulis camelis binos ſagittarios fuiſſe impoſitos.

Nam & Herodotus *lib.* 7. *cap.* 145. & poſt eum Ælianus lib. 17. *de Anim.* cap. 36. narrant, in Thracia leones invaſiſſe *camelos*, qui erant in exercitu Xerxis, & hominibus reliquiſque animalibus pepercisse, licèt illi leones nunquam vidiſſent camelos, & ſatis ibi foret animalium unde famem explere potuiſſent; docetque inſuper Ælianus leones in Arabia appetere vehementer camelos, non ſecus ac in aliis regionibus, ubi ambo hæc ſunt animalia; & ideo hanc naturam debere eſſe innatam leonibus & occultam, camelorum carnes expetendi.

Quin etiam ſacer Codex ſuppeditat mihi inſigne argumentum, ad id probandum, de quo A ago. Nam apud Prophetam Ezechielem prædicentem Ammonitarum per Chaldæos vaſtationem, *cap.* 25. ℣. 5. ita loquitur Deus: *Et dabo Rabbath in habitaculum camelorum, & filios Ammon in cubile pecorum*; id eſt, urbs illa primaria erit ſtabulum camelorum, qui erunt in Chaldæorum exercitu, quorum ope uti voluit Deus, ad delendos Ammonitas. Puto autem Prophetam etiam loquuturum de *elephantis*, utpote animalibus majoribus & rarioribus, ſi illis Nebucadnezar pugnaſſet, vel eos ad impedimenta portanda habuiſſet in exercitu.

Notandum inſuper, Diod. Siculum *lib.* 17. & B Curtium *lib.* 5. *cap.* 6. cùm Alexander theſauros Perſepolitanos juberet devehi Suſas, non memorare elephantos, quorum operâ uſus ſit, ſed ἡμιόνους & καμήλους, coactos ex Babylonia & Meſopotamia, vel, ut Curtius loquitur, *jumenta & camelos è Suſis & Babylone contractos*.

Et *cameli* me quaſi impellunt, ut hac occaſione examinare debeam nummum Marci Antonini, in quo Orpheus pictus eſt, modulatione ſua ad ſe feras trahens, uti patet ex illuſtri Erizzo p. 321. In eo quidem non occurrit *elephas*, ſed *camelus* & *ſimia* cum variis aliis animalibus; & cùm C Orpheus in Græcia vixerit, quis credet unquam, licèt fabula planè ſit, ad ejus cantum accurriſſe camelum & ſimiam, quæ animalia in Græcia non gignebantur, & Græcis tunc temporis proculdubio erant incognita.

Error hic eſt, ut ſic loquar, numiſmaticus, quales alios varios mihi notavi, de quibus ſi agere vellem, nimis longè à re, quæ agenda eſt, rejicerem; addam tantùm noſtrorum temporum Pictores immiſcere malè *elephantos* animalibus, quæ ad eundem Orpheum cantantem ſeſe conferunt. Atque ita etiam in picturis Chriſtianorum lib. 3. cap. 22. *Romæ ſubterr.* conſpicitur Orpheus D canens & alliciens itidem camelos & pavones, id quod à ratione alienum eſt, licèt optimè Chriſto conveniant, quia ita emblematicè deſignatur, quia feras & inconditas longéque remotas Gentes ad ſeſe allexit.

Et commodum mihi venit in mentem, veteres Perſarum Reges non videri bellaſſe cum Indis; ſive id factum ſit locorum difficultate, ſive metu virium; nam ſi Arriano lib. v. *de Exped. Alexandri* fides, *Indi* τὰ πολέμια πολύ τι γενναιότατοι τῶν γε δὴ τότε ἐνοίκων τῆς Ἀσίας, *omnium tunc Aſiæ populorum bellicoſiſſimi*, ſive aliam ob cauſam. Et E certè videntur Perſæ magis Occidentis, vel regionum, quæ versùs Occaſum erant poſitæ, imperium quæſiviſſe, ut Syriæ, Aſiæ, Ægypti, Arabiæ, imò & Europæ ad Helleſpontum & Ægæum mare; nec non Inſularum ejuſdem & Mediterranei Maris. Quod ſi Perſæ cum Indis, quibus Porus Alexandri tempore imperabat, geſſiſſent bella, eoſque redegiſſent antea in poteſtatem, mihi vix dubium videtur, quin ad eorum exemplum in bello fuiſſent uſi elephantis, uti ab iiſdem poſtea tempore Romanorum Imperatorum factum fuit; cúmque nec in ſacris, nec in profanis Hiſtoricis illi in expeditionibus F recenſeantur, hinc videor non abſque ratione concludere, Indos relictos, & occidentales regiones bello petitas ſolas à Perſis fuiſſe; quomodo & hodie raro legimus Magnum Mogolem, & Perſarum Regem bella gerere. Sed damnant has conjecturas, uti prima apparet fronte, Auctores, qui *Indos* ſcribunt fuiſſe in exercitu Darii: nam Arriano *lib.* III. inter copias ipſius ad Arbelam pugnantis recenſentur Πέρσαι καὶ Ἰνδοί: & Curtius *lib.* 3. *cap.* 2. ſcribit, *feſtinationem prohibuiſſe acciri Bactrianos, & Sogdia-*

dianos & Indos; *lib.* 4. *cap.* 8. Darium poſt prælium ad Iſſum *contraxiſſe omnia longinquarum gentium auxilia*, *& conveniſſe Bactrianos*, *Scythaſque & Indos*; Nabarzanem *lib.* 5. *cap.* 9. dicere, *Bactra intacta eſſe*, *Indos & Sacas in poteſtate Darii*; tandemque Beſſum *lib.* 7. cap. 4. *venturos Chorasmios*, *Dahas*, *Sacaſque & Indos*, *& ultra Tanaim amnem colentes Scythas*: qui loci utique videntur evincere Perſis Indos paruiſſe. Quin & in capite 1. libri *Eſther*. Aſſuerus dicitur *regnaſſe*, ſecundùm vulgatum Interpretem, *ab India uſque Æthiopiam*; & cap. 10. idem narratur *omnem terram & cunctas maris inſulas feciſſe tributarias*. Druſius atque Amama contendunt hæc *incluſivè* debere intelligi, ita ut Aſſuerus etiam poſſederit ſubegeritque *Indiam* & *Æthiopiam*, & quidem Æthiopiam ultra Ægyptum versùs Meridiem remotam. Imò Herodotus *lib.* 4. *cap.* 44. diſertis clariſque tradit verbis à Dario *ſubactos Indos eſſe*; & Mardonius, non autem Xerxes, uti Druſius putat, apud eundem *lib.* 7. *cap.* 11. ita loquitur; *Etenim res indigna eſt*, *ſi Sacas*, *& Indos*, *& Æthiopes*, *& Aſſyrios*, *aliaſque multas & grandes nationes*, *quæ nihil Perſas læſere*, *tamen potentiæ prolatandæ gratiâ* χαταςρεψάμενοι δέλους ἔχομεν, *Græcos*, *qui nos injuriâ affecerant*, *non ulciſcimur*. Atque hæc omnia haud levia argumenta ſunt, Indiam, ſaltem quæ Indum & Gangem interjacet, à Perſis ſubactam eſſe, & propterea plùs quàm mirum videri, eos in bellis non fuiſſe uſos elephantis ante Alex. Magnum: niſi eos excipias, quos in caſtris Darii fuiſſe unus memoriæ mandat Arrianus. Sed notandum eſt, in libro *Eſtheris* LXX. Interpretes ſcribere, Aſſuerum ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς imperaſſe regionibus centum & viginti ſeptem; & in Hebræo Codice legi, *ab India uſque Chus*; cúmque Bochartus doceat per *Chus* deſignari Arabiam, & per *Chuſæos* Arabes, jam *Æthiopes* ſupra Ægyptum planè forent excludendi. Quin & Harduinus in Chronologia Veteris Teſtamenti, *ab India uſque Æthiopiam*, *interpretatur*, *a fine Indiæ in Perſide propriè dicta*, *quæ Rubro Mari*, *Perſico Sinu & Euphrate alluitur*, *uſque ad Arabiam deſertam*, *quæ in Sacris Litteris* (vulgatam Verſionem ante oculos habet) *Æthiopia eſt*; & ante illum Joan. Marſchamus, pag. 567. *Chronici Canonis*, ſcripſit, Regnum Aſſueri interjacuiſſe Indiam versùs Orientem, & Babyloniam Arabiamque versùs Occidentem, & *Chus* eſſe Arabiam, cui accenſetur Meſopotamia; propterea regni hujus limites fuiſſe Indi fluminis & Tigridis oſtia, Regemque ultra Perſidem Carmaniæ & Gedroſiæ imperaſſe; Aſſuerum impoſuiſſe tributum terræ, & Inſulis maris, ſcilicet Erythræi, ſive Sinus Perſici, inter quas Ogyris, clara Erythra Rege ibi ſepulto.

Quæ quanquam examine digna ſint, cùm videatur Aſſuerus longè amplius & vaſtius regnum tenuiſſe, & illuſtris Huëtius doceat per *Chus* Eſtheris intelligi debere Æthiopiam ſupra Ægyptum in *Notis ad Origenem*, tamen credo rectè viros illos præſtantiſſimos excludere, & à Perſarum Medorumque Imperio eximere Indos trans Indum incolentes; & Perſis tantùm paruiſſe illos, qui ab hac parte fluminis Indi habitabant, quique etiam *Indorum* nomine venerunt. Apud Arrianum *lib.* III. inter Darii copias recenſentur *Indi*, ὅσοι Βακτρίοις ὅμοροι, *Bactrianis finitimi*; mox *Arachoti & Indi*, quos ὀρείους vel *montanos* vocabant; & tandem *Indi*, qui ἐπὶ τάδε τῦ Ἰνδῦ ᾤκουν, *qui cis Indum habitabant*; & rectè notat Blancardus, malè à Vulcanio hæc reddi, *trans Indum*; genteſque nonnullas extra amnem

A versùs Occidentem, ut Aſtacanos ἔθνεα Ἰνδικὰ appellatas eſſe, neque aliter populos *finitimos Bactrianis* pro *Indis* haberi poſſe. Et certè mihi nequaquam veriſimile videtur, Indos, quibus Porus imperabat, in Perſarum ditione fuiſſe, illumque precariò regnaſſe; ſilent planè ea de re Auctores omnes, & quæ de Alexandro, Poro & Indis narrant, contrarium ſuadent omnino: adeò ut exiſtimem nullos alios *Indos* Perſarum Regi paruiſſe, quàm eos, qui ab hac parte Indi, proximi Bactrianis & Arachoſiis, atque adeò in montibus, & inter fluvios, qui ad Occidentem Indi labentes, in eum influunt, degebant. B Et hos *Indos* etiam militaſſe Xerxi crediderim, prout narrat Herodotus *lib.* 7. *cap.* 65. & 86. ubi, quod notandum, ſcribit eorum equites habuiſſe κέλητας καὶ ἅρματα, *equos ſingulares & currus*, & ad hos junctos fuiſſe *equos & aſinos agreſtes*; ſed nullam elephantorum facit mentionem. Perſarum autem imperium uſque ad Indum fluvium ſeſe extendiſſe crediderim, & inde rectè in libro *Eſtheris* tradi, illud *ab India* incipere. Quin & urbes fluvio illi impoſitas videntur habuiſſe; quia Herod. *lib.* 4. *cap.* 44. narrat, Darium cupidum cognoſcere, ubi *Indus* in mare ſeſe exoneraret, miſiſſe Scylacem C Caryandenſem, illumque ſolviſſe ab urbe Caſpatyro & è terra Pactyica, ſecundo fluvio navigaſſe auroram versùs & Solem orientem; deinde Indi oſtia egreſſum, per ipſum mare Occaſum versùs; & triceſimo demum menſe tenuiſſe eum locum, unde Rex Ægyptiorum Phœnices miſerat ad Libyam circumnavigandam; qua de re agit *lib.* 4. *cap.* 42. Adeò ut urbs *Caſpatyrus* & *terra Pactyica* fuerint poſita ad Indum; vel ſaltem ad fluvium, qui in Indum ſeſe exonerabat; nam, uti ex eodem Herodoto *lib.* 3. *cap.* 102. patet, regio hæc & urbs fuerunt versùs Septen- D trionem remotæ, earumque incolæ, Indorum, qui proximi Bactrianis habitant, bellicoſiſſimi. Neque de aliis *Indis* loquitur idem Herodotus *lib.* 3. *cap.* 94. cùm ſcribit *Indos tributum ſolviſſe Dario tricena ſexaginta talenta aureorum ramentorum*; nam *cap.* 102. eos narrat præcipuè miſſos eſſe *ad aurum*, ἐπὶ τὸν χρυσὸν, nempe *colligendum*; & *cap.* 98. 99. 100. & 101. de Indis loquitur versùs auroram habitantibus, eoſque ſcribit Dario nullo modo obtemperaſſe, καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμὰ ὑπήκουσαν. Nec utique omittendum eſt, Arrianum in libro *de Rebus Indicis* E commemorare, regiones, quæ cis Indum ſunt ad Cophenem fluvium, habitari ab Aſtacenis & Aſſacenis, *gentibus Indicis*; eos olim Aſſyriis paruiſſe, & inde Cyro Cambyſis filio tributum pependiſſe; Megaſthenem, neminem Indis bellum intuliſſe, non Seſoſtrim, non Indathyrſim, non Semiramidem, quippe quæ morte præventa illud facere non potuerit, ſolumque Alexandrum in Indos feciſſe expeditionem, excepto Dionyſo vel Baccho; eum belli inferendi cauſâ ante Alexandrum fines eorum ingreſſum eſſe; nec id feciſſe ne Cyrum quidem, filium Cambyſis, quamvis Scythas oppugnaverit, & multa F præclara geſſerit. Nec de aliis Indis loquitur Xenophon initio *Inſt. Cyri*, quando ſcribit *Bactrios & Indos* illi paruiſſe: ſed tamen *Indorum Regem*, qui ad Cyaxarem & Cyrum Legatos miſit apud eundem *lib.* 3. p. 57. puto eſſe illum, qui gentibus ultra Indum ſitis imperabat; quippe qui non potuit Cyro paruiſſe, licèt illi *Indos* ſubjiciat Xenophon, cùm ſe velle arbitrum eſſe dicat belli inter Medos & Aſſyrios exorti; & Cyrus reſponderit, ſe accepturum conditionem, ſi *Aſſyrius* vel Rex Aſſyriorum, ad quem etiam erant miſſi Legati, diceret ſibi

à Cyro & Cyaxare injuriam factam eſſe; idemque præterea *lib.* 3. ab eodem per Legatos pecuniam petiverit, illudque miſerit unà cum Legatis ſuis, & obtulerit *jus hoſpitii*, βούλομαι, ait, *σοῦ ξένος εἶναι*, *lib.* 6. Sed hæc omnia fruſtra diſputantur, ſi rectè notat doctiſſimus Dodwellus in Diſſertatione *de ætate Scylacis* Caryandenſis, apud Herodotum, *Indum*, per quem in mare Scylax deſcendit, eſſe *Gangem*, illumque *Indum* appellari, quia *Indos* habet accolas; & urbem *Caſpatyrum* eſſe Stephani *Caſpapyrum*, & *Gandaricam* regionemque Herodoti *Pactyicam*, eam, quæ poſtea *Gandarica* fuit appellata Gangi vicina. Nam hæc ſi vera ſunt, ſequitur omnino, Darii, filii Hyſtaſpis, atque adeò Perſarum imperium ſeſe uſque ad Gangem extendiſſe, eoſque tenuiſſe Indiam inter eum fluvium & Indum ſitam. Verùm hæc, uti & alia, quæ ibi obſervantur, nunquam adprobare potui, cùm Herodoto è diametro adverſentur; atque adeò ex iis, quæ notavi, pateat, regionem Pactyicam & urbem Caſpatyrum fuiſſe remotas versùs Bactra, & proinde nullo modo poſſe collocari ad Gangem, & quidem haud procul à mari. Multis utique hanc meam ſententiam adſtruere, & docere poſſem Perſarum imperium eò uſque nunquam fuiſſe prolatum, niſi Dodwelli opinionem vidiſſem jam refutatam eſſe, poſtquam hæc, vel jurato crede, Lector, fueram commentatus; adeò ut hìc ſiſtam gradum, & ad examen Diſſertationis Dodwellianæ te remittam.

Atque ex iis, quæ diſſerui, luce meridiana clarius patet, elephantos ad Alexandrum uſque Magnum in ſola India inter bellicos apparatus fuiſſe; id quod etiam docet Ariſtoteles lib. 9. cap. 1. *Hiſt. Anim.* Χρῶνται δὲ οἱ Ἰνδοὶ πολεμιστηρίοις καθάπερ τοῖς ἄρρεσι ϗ ταῖς θηλείαις, *iis ad bellum utuntur Indi ſive maribus ſive fœminis.* Atque uti mos ille ab Alexandri Succeſſoribus fuit uſitatus primò; ita & Carthaginienſes, in quorum vicinia multi elephanti alebantur, ante hæc tempora iis ad bellum non ſunt uſi: nam, uti rectè animadvertit illuſtris Bochartus, Timoleonti, qui Alexandri tempus attigit, non leguntur ullos oppoſuiſſe elephantos, neque Agathocli, qui Alexandri primis Succeſſoribus fuit æqualis. At Agathocli ſucceſſit Hiero, quo regnante primum bellum Punicum in Sicilia natum, in quo ſæpe elephantos pugnaſſe notiſſimum eſt. Hæc tamen viri doctiſſimi ratiocinatio non rectè procedit, ſi verè narrat Rex Juba apud Philoſtratum lib. 2. cap. 6. *de Vita Apollonii*; *Equites Libycos olim elephantis inſidentes inter ſeſe pugnaſſe*, ξυμπεσεῖν ἀλλήλοις ἀπ' ἐλεφάντων, *& fuiſſe belluarum, quæ ab una parte ſtabant, dentes ſignatos turri, reliquarum verò dentibus nihil fuiſſe inſculptum; illos ſuperatos confugiſſe in montem Atlantem, ſe ipſum verò poſt annos quadringentos ex iis unum cepiſſe*, ϗ τοὐπίσημον εἶναι αὐτῷ κοῖλον, ϗ οὔπω προστετριμμένον ὑπὸ τοῦ χρόνου: *inſigne*, vel *notam cavam*, *nihilque tempore detritam* vel *extritam fuiſſe.* Juba hic filius fuit Jubæ Regis Numidiæ, qui occiſo patre à C. Julio Cæſare admodum puer in triumpho ductus, inde optimis literis excultus, ductâ in uxorem Cleopatrâ, Antonii & Cleopatræ filiâ, ab Auguſto, paterno regno poſt pugnam Actiacam, & poſt victos Cantabros A. V. C. 729. pro illo, quibuſdam Getuliæ partibus, Bocchi & Bogudis regnis, eſt donatus, teſte Dione *lib.* 51. & 53. Jam ſi ſtatuimus Jubam regiones illas obtinuiſſe à pugna Actiaca, quæ incidit in annum 723. & inde deducamus annos quadringentos, reliqui erunt anni trecenti & viginti tres; ſi verò à

A

victoria Cantabrica, anni 329. cùm bellum Tarentinum inciderit in A. V. C. 472. Punicum primum in 490. & illud ipſum tempus præceſſerit multùm Alexandrum Magnum, qui regnare incepit A. V. C. 417. Adeò ut hinc ſequatur, in Africa ante Alexandrum elephantis bellatum fuiſſe; licèt id ante eum non videantur feciſſe Carthaginienſes. Quin & Æthiopes ante eundem Regem ex elephantis pugnarunt, ſi verum eſt, quod fabuloſæ Hiſtoriæ ſuæ inſeruit Heliodorus *lib.* 9. Hydaſpen nempe Æthiopum Regem contra Perſas dimicaturum, ſeſe & ἐλέφαντας πυρ-

B

γοφόρους, quos poſtea ſcribit ferro tectos & cataphractos fuiſſe, oppoſuiſſe hoſtium aciei mediæ, illorumque ope Perſas Ægyptum tenentes victos; & eundem Hydaſpen *lib.* 10. elephantem, annoſum & grandem valde, pugili dono dediſſe.

Huc pertinet, Ælianum lib. 12. cap. 55. *Var. Hiſtoriæ* ſcribere, Libyes, eos, qui ab elephantis ἢ ἐν ταῖς θήραις, ἢ ἐν ταῖς μάχαις ἀποθανόντας, *vel in venationibus, vel in prœliis occidebantur, magnificè ſepeliviſſe, & hymnos ceciniſſe in eorum honorem*; quæ ſi de vetuſtiſſimis Afris vel Libyæ incolis accipienda ſunt, certè ante Alexandrum elephantorum in bellis & prœliis uſum habuerunt.

C

Et fortè Ælianus reſpicit ad bella, quæ cum belluis illis ſuſcipiebant propter dentes, memorata ipſi Æliano lib. 6. cap. 56. *de Animal.* uti notat doctiſſimus Perizonius. Sed ſi prœlia, uti puto, cum hominibus, qui elephantorum ope utebantur, deſignantur, ſtatuendum fortè eſt veteres illos Afros vel Libyes locum non habere; & ad recentiores decurrendum eſſe; id quod tamen non ſatis polito illi Auctori videtur convenire. Huc tamen pertinet, Gabinium Romanarum rerum Scriptorem apud Strabonem *lib.* 17. narrare, *ceteras feras ignem fugere, elephantos ei repugnare, quia ſylvas* (in quibus ſcilicet alebantur)

D

conſumit, eoſdem, quando cum hominibus pugnant, (in venationibus, puta) πρὸς τοὺς ἀνθρώπους διαμάχεσθαι, *exploratores præmittere, quos ſi viderint fugere, ipſosq; ſi vulnerati fuerint, ſupplices protendere ramos, herbam, vel pulverem*; id quod tamen omne fabulis accenſet Geographus. Illud autem obiter dicendum, apud Ælianum ſcribi debere κατάσκοπον, quia mox ſequitur ἐκεῖνον, ita ut unus fuerit *explorator*, vel κατασκόπους & ἐκείνους, ſi ſcripſit plures miſſos fuiſſe.

E

Nec certè omittendum, Lucretium *lib.* 5. inventionem pugnandi cum elephantis Carthaginienſibus tribuere; & poſtquam cecinisset falciferos currus inventos eſſe, addere,

Inde boves Lucas turrito corpore tetros
Anguimanos belli docuerunt vulnera Pœni
Sufferre, & magnas Martis turbare catervas.

Id quod tamen nemini alii traditum eſt, omneſque gloriam hanc Orienti relinquunt; & conſtat certè ante bella Carthaginienſium, Pyrrhum in Italia elephantis pugnaſſe. Eleganter autem *proboſcides* deſcribit, & *lib.* 2. ita inde *anguimanos elephantos* dixit,

F

Sicuti quadrupedum cumprimis eſſe videmus
In genere anguimanos elephantos, India quorum
Millibus è multis vallo munitur eburno,
Ut penitus nequeat penetrari.

Quem locum ut explicet Lambinus, adducit Plinii verba *lib.* 8. *poſtium vicem in domiciliis præbent dentes elephantorum*: additque ex Polybio, ex his dentibus ſepes & pecorum ſtabulis palos fieri,

Sed

Sed revera hæc nihil faciunt ad Lucretium, qui non loquitur de dentibus, ſed vivis elephantis, quorum canit tantam ibi copiam eſſe, & quidem bello aſſuefactos, ut hoſtes arceant, nec patiantur Indiam penetrari, inde ſequitur,

—— —— tanta ferarum
Vis eſt, quarum nos perpauca exempla videmus.

Quomodo apud Curtium *lib.* 9. *cap.* 2. Phegelas Alexandro diſſuadere conatus ulteriorem expeditionem, allegat Gangaridarum & Pharraſiorum Regem Aggrammen *tria millia habere elephantorum*; quas tamen belluas ſpreviſſe Alexandrum mox ſequitur, cumque non niſi ſitum locorum & vim fluminum pertimuiſſe. Ex *anguimani illi elephanti* mihi in memoriam revocant, diſſertiſſimum Patrum Latinorum ita etiam loquutum eſſe cap. v. *de Opificio Dei*: „Jam enim mãnus (*hominis*) „amiſſa dignitate, quam nunc habet, mobilitate „nimia proboſcidi ſimilis videretur; eſſetque ho„mo planè anguimanus: quod genus in illa im„maniſſima bellua mirabiliter effectum eſt; cúmque ibi in rationem inquirat, quare Deus ejuſmodi proboſcidem dederit elephantis, rectè me facturum exiſtimavi, ſi ſequentia propter argumentum ſupponam: „Deus enim, *ait*, qui pro„videntiam & poteſtatem ſuam multarum rerum „mirabili varietate voluit oſtendere, quoniam ca„put ejus animalis non tam longè porrexerat, ut „terram poſſet ore contingere, quod erat futu„rum horribile atque tetrum; & quia os ipſum „profuſis dentibus ſic armaverat, ut etiamſi con„tingeret, paſcendi tamen facultatem dentes adi„merent; produxit inter eos à ſumma fronte mol„le ac flexibile membrum, quo prendere, quo „tenere quodlibet poſſet; nt rationem victus ca„piendi, vel dentium prominens magnitudo, vel „cervicis brevitas non impediret.

Verùm ut ea, quæ ex Heliodoro in medium attuli, fabulis & figmentis accenſenda ſunt, ita & Philoſtrati narratio, niſi me planè fallo, ejuſdem farinæ debet haberi; atque ita dicendum foret, rectè annotaſſe Bochartum, egregiæ profectò doctrinæ virum, ante Alexandrum præter Indos nullam gentem elephantis in bello & acie uſam eſſe, atque adeò nec Perſarum Reges.

Et notandum hac occaſione, Diod. Sic. lib. 2. *Biblioth.* narrare Semiramin, inferre volentem bellum Stabrobati Regi Indorum, cui elephanti erant multi, καθ' ὑπερβολὴν λαμπρῶς κεκοσμημένοι, εἰς τὸν πόλεμον καταπληκτικοὶ, effinxiſſe belluas ſimiles, ad terrendos Indos, qui putabant extra Indiam nullas eſſe, trecenta propterea millia boum nigrorum delegiſſe, & è coriis eorum ſtramine fultis * & conſarcinatis feciſſe ſimulacra belluas Indicas referentia; intus collocaſſe hominem, qui gubernaret, & camelum qui molem geſtaret, atque ita è longinquo has machinas veros elephantos repræſentaſſe.

Hanc hiſtoriam etiam nobis conſervavit Suidas in voce Σεμίραμις, & cùm videatur in nonnullis errare, vel à Diodoro diſcedere, conſtitui Latina præmittere, & inde ſupponere, quid mihi de Græcis videatur: „Eadem adversùs Indos ex„peditionem ſuſcipiens, lignea elephantorum ſi„mulacra ad ducenties mille fabricavit, intus re„pleta virgultis & omnis generis materia leviori, „quo facilius ferri poſſent, extrinſecus verò coriis „contecta. In ſingulos autem camelos, duos Æ„thiopes, ſagittarios & jaculatores impoſuit. Certè hæc non planè conveniunt; nam Diodorus narrat in elephanto illo factitio hominem collocatum, qui machinam illam regeret, atque etiam camelum, qui geſtaret eandem, ita ut videtur camelus etiam intra elephantem fuiſſe; aſt Suidas non loquitur de homine intra camelum collocato, ſed de binis Æthiopibus, qui ſingulis camelis inſidebant, qui ſcilicet machinam illam portabant; quod tamen quomodo fieri poſſit, vel ſit factum, ego equidem conjecturâ adſequi non poſſum.

* *Fortè rectiùs, fortis.*

Quin & animadverſione dignum eſt Cteſiam apud Photium narrare, Cyrum bellum intuliſſe Derbicibus, qui Hyrcanis erant vicini, eos ex inſidiis produxiſſe elephantos, & ita Cyri equos in fugam conjectos. Derbices haſce belluas accepiſſe ab Indis, qui iiſdem opem ferebant; & inde profectò clarè conſtat, Perſas illo tempore non uſos in bello elephantis, illoſque Indis tunc ſolis proprios fuiſſe.

CAP. IV.

Elephanti tandem in exercitu Regum Perſarum, & quidem Darii, cum quo Alexander pugnavit. Hi capti videntur fuiſſe à Victore, qui & alios à variis Præfectis Perſis accepit, antequam Indiam aggrederetur. Variant Auctores num iis in prælio, quod cum Poro habuit, uſus ſit. Multos ſibi cepit, & unum, ex quo Porus pugnaverat, Ajacem appellat, Solique conſecrat. Hiſtoria hæc fabuloſa, & alia Auctoris de Fluminibus; Porus Regno reſtitutus Elephantos alios habuit, quos ei occiſo abſtulit Eudamus. Alexandri tabernaculum Elephantis cinctum, & quidem cùm jus diceret Barbaris; id factum procul dubio ad imitationem Regum Indorum: an Craterus fuerit Elephantarcha diſputatur; Bochartus notatus. Hiſtoria binorum canum, qui à Rege Albaniæ dono erant dati Alexandro, quorum unus elephantem dejecit; Docti malè hos canes confundunt cum canibus, quos idem tulit à Rege Indorum Sopithe; varii Auctorum loci elucidati: Harduinus notatus; Solinus vindicatus; Albani canes Hiſpania orti; Vlitii error. Alexander in Nummis vehitur curru IV. *Elephantorum, quos malè nonnulli vetuſtos valde faciunt, licèt non cuſos illo vivo; eorum ectypi. Ejus ſtatua aurea poſt mortem vecta curru elephantorum in pompa Ptolemæi Philadelphi; picti vel ficti fuerunt in curru, quo cadaver ejus deportatum in Ægyptum; Diodori Sic. Interpres notatus; elephantis exuviis ex nonnullorum ſententia caput ejus in nummo ornatum; qui tamen judicatur eſſe Alexandri, filii Caſſandri, Macedoniæ Regis; Nummi adulterini, in quibus cognomina* Φύσκων, Λαθοῦρος, Αὐλητὴς *& ſimilia occurrunt. Ebur quare appelletur* Aſſyrium *Ovidio. Laus hodierni Imperatoris Moſcorum; Varii Libri Lingua Sclavonica conſcripti: Curtius correctus: Euſtathius notatus; ut & Mauſſacus.*

ATque ita quidem ſatis multis oſtendi aliis initio gentibus, exceptis Indis, in more non fuiſſe poſitum, elephantis pugnare; neque illud feciſſe Aſſyriorum Perſarumque vetuſtiores Reges, quamvis Indis forent vicini. Sed tamen animalia hæc poſtea fuerunt in Perſiam introducta, imò eorum Reges iis bellarunt.

Cteſias, qui ante Alexandrum floruit, narrat apud Ælianum lib. 7. cap. 30. *de Animal.* ſeſe Babylone vidiſſe palmas ab elephanto juſſu Indi, qui eum regebat, violentiſſimo impetu everſas. Quinimo Terentius nos docet, Perſarum Reges iis in bellis uſos eſſe; nam ita ille loquitur *Eun.* Act. 3. Sc. 1.

—— verùm unus tamen
Impensè, elephantis quem Indicis præfecerat.

Sumta eſt hæc Comœdia à Menandro, qui Olympiade CXIV. floruit, circa quod tempus mortuus eſt Alexander Magnus; Regem Perſarum deſignari cenſent Eruditi; & inde ſequitur, tunc Perſis bellatores elephantos fuiſſe; quia miles eos proculdubio in caſtris vidit; & quia Thraſonis adverſarius mox dicitur *habere imperium in belluas.* Neque tamen tempora repugnant, ſi quis ad Aſiæ Reges reſpicere Menandrum putet, quia is mortuus eſt anno IV. Olympiadis CXXI. & à Phædro Athenis dicitur fuiſſe, cùm Demetrius Phalereus eas occuparet, qui æqualis fuit Ptolemæis, Lagi filio, & Philadelpho. Sed mihi magis placet *Perſarum Rex*, qui alibi eidem Comico etiam abſolutè *Rex* appellatur; & ita Darius, quem vicit Alexander, in exercitu ſuo elephantos habuit, adductos ab Indis, qui ipſi parebant: Arrianus *lib.* III. in Darii exercitu ſcribit fuiſſe *equitum ſexaginta millia, peditum decies centena millia, currus falcatos ducentos, elephantos non multos,* ἀλλὰ ἐς πεντεκαίδεκα μάλιστα Ἰνδοῖς τοῖς ἐπὶ τάδε τοῦ Ἰνδοῦ ἦσαν, *ſed quindecim cum Indis, qui cis Indum habitabant.* Hos proculdubio Alexander prælio ad Arbela occidit, vel cepit; idemque, antequam Porum aggrederetur, etiam alios redegit in poteſtatem. Nam Curtius *lib.* 5. *cap.* 2. ſcribit, Alexandro poſt victum ad Arbela Darium Suſa adituro, Abaliten regionis illius Præfectum ſive Darii juſſu, ſive ſponte ſua, filium obviam miſiſſe cum donis regalis opulentiæ, & inter ea fuiſſe *dromades camelos velocitatis eximiæ; duodecim elephantos à Dario ex India accitos; non jam terrorem, ut ſperaverant, Macedonum, ſed auxilium, opes victi ad victorem transferente fortuna:* & Arrianus *lib.* IV. extremo narrat, eum, certiorem factum, Indos Aſſacanos confugiſſe ad Bariſadem, elephantos apud Indum fluvium venatum fuiſſe, duos periiſſe, reliquos captos, & admiſſis ſeſſoribus exercitui additos: Οἱ δὲ ἄλλοι ξυλληφθέντες, ἔφερόν τε τοὺς ἀναβάτας καὶ τῇ στρατιᾷ ξυνετάσσοντο: & alibi Abiſſarem, ante pugnam cum Poro commiſſam, fratrem ſuum, aliosque, Legatos miſiſſe ad Alexandrum χρήματά τε κομίζοντας, καὶ ἐλέφαντας τεσσαράκοντα, *pecuniam adferentes, & elephantos quadraginta.* Atque hîc inquirendum eſt, an Alexander in prælio adversùs Porum elephantorum operâ uſus ſit: Diodorus certè Siculus *lib.* 17. nullam facit mentionem eorum; & Arrianus *lib.* 5. ſcribit, Porum in exercitu ſuo habuiſſe elephantos ducentos, ſed de Alexandri elephantis ſilet planè, licèt antè memoraſſet ipſius in poteſtate varias harum belluarum fuiſſe: & ipſe Macedonum Rex, Aſiæque victor, hoc firmat apud Curtium *lib.* 9. *cap.* 2. alloquens milites poſt victum Porum, petiturosque ulteriora, & tranſituros Gangem ad oppugnandum Regem Gangaridarum, cui plurimos elephantos, aliique tria, alii quatuor, alii octo, alii decem millia, ut docui, tribuunt; quorum multitudine abſterritum Alexandrum ſcribit Diodorus *lib.* 18. in gentem maximam non ſuſcepiſſe expeditionem: *Equidem* (ſunt verba Curtii) *ſic animalia iſta contemſi, ut quum haberem, ipſe non oppoſuerim, ſatis gnarus plus ſuis, quàm hoſtibus periculi inferre.* At contrà Polyænus *lib.* 3. *cap.* 22. diſertis verbis tradit, Alexandrum cum Poro præliaturum phalangem καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ τοῦ λαιοῦ κέρως, *& elephantos in cornu ſiniſtro collocaſſe*; illis Porum multos ſuorum oppoſuiſſe, ipſumque in ſiniſtra parte pugnaſſe ἐπὶ τοῦ ἡγουμένου ἐλέφαντος, *in primario elephanto:* unde patet Auctores hac in re non conſentire; & unum eorum, qui ſuperſunt, memoriæ mandare, Alexandrum elephantorum operâ uſum eſſe cùm Porum oppugnaret; alios verò contraria tradere, vel ea de re ſilere planè. Atque hac occaſione facere non poſſum, quin moneam, errare largiter Pictores illos, qui Alexandrum Magnum, pugnaturum cum Indiæ Rege Poro, imponunt elephanto, cùm Bucephalo fuerit vectus, id quod rectè animadvertit & carpit Thomas Brown cap. 13. lib. 5. *Commun. Errorum.*

Et jam clarior ſe pandit rerum ordo, pervenimuſque ad bellum, quod cum Poro & Indis geſſit Alexander Magnus; poſt quod tempus elephanti in Aſia magis cogniti, & in Europa viſi fuerunt. Diodorus igitur Siculus narrat *lib.* 17. Porum habuiſſe *centum & triginta elephantos*, & multis eorum jaculis in fugam actis, & ſuos proterentibus, elephanto κρατίστῳ fortiſſimo inſidentem, quadraginta belluis nondum conſternatis, in Macedonas impreſſionem feciſſe, Alexandrumque victorem *octoginta redegiſſe in poteſtatem.* Hunc κράτιστον, vel τὸν ἡγούμενον elephantum ſcribit Plutarchus lib. *de Solertia Animal.* ex Pori ſaucii corpore, proboſcide multa ſpicula extraxiſſe, ipſumque, licèt vulneratum, non priùs procubuiſſe, quàm cùm ſentiret Regem exſanguem delabi; tum demum, ne caderet, ſeſe demiſiſſe; quam rem paulò aliter narrat Curtius *lib.* 8. *cap.* 25. Porum nempe gravatum telis labi ex bellua cœpiſſe, Indum, qui eam regebat, deſcendere Regem ratum, more ſolito elephantum procumbere juſſiſſe in genua; qui ut ſe ſubmiſit, ceteros quoque (ita enim erant inſtituti) demiſiſſe corpora in terram: eamque rem Porum & ceteros victoribus tradidiſſe. Victo igitur Indorum Rege Alexander multos elephantos nactus eſt; illique in regnum remiſſo & reſtituto imperat, ut cum bellicoſiſſimis copiis & elephantis ad ſe veniret, teſte Arriano *lib.* v. & mox idem tradit, Porum adveniſſe & eos adduxiſſe. Notandumque eſt, Alexandrum unum elephantorum Pori, qui fortiſſimè pugnaverat, Soli conſecraſſe, illius dentes torquibus aureis exornaſſe, quibus inſcriptum erat, Ἀλέξανδρος ὁ Διὸς τὸν Αἴαντα τῷ Ἡλίῳ, *Alexander Jovis filius Ajacem Soli*; quod nomen ſcilicet elephanto propter fortitudinem indiderat, teſte Philoſtrato lib. 2. c. 6. *de Vita Apollonii:* cum tunc, vel Domitiani ætate, adhuc vixiſſe, & ſecundùm indigenas à pugna cum Poro effluxiſſe annos trecentos & quinquaginta, (quo tamen cum calculo Romani paria non faciunt) nec conſtare, quot fuerit annos natus, cùm pugnæ interfuit. Sed, ut verum fatear, hæc narratio, uti aliæ multæ libri ejuſdem, fabulis annumeranda eſt, non ſecus ac alia hiſtoria elephanti, qui Porum Regem dicitur monuiſſe, ne contra Alexandrum arma ſumeret, & à quo montem, in quo obiit, *elephan-*

phantem appellatum fuiſſe fabulatur Plutarchus lib. *de Flumin.* His addenda eſt hiſtoria prælii, quo Porus victus fuit, quam in magnifico templo ante urbem Taxila vidiſſe tabulis æneis inſculptam Apollonium ſcribit Philoſtratus *lib.* 2. *cap.* 9. in quibus etiam nobis *elephantos* memorat.

Porus autem poſt Alexandri mortem multos alios elephantos adhuc habuit, illique venerunt in poteſtatem Ducum illius; nam narrat Diodorus Siculus *lib.* 19. Eudamum ex India in Suſianam veniſſe, cum equitibus quingentis, tribus peditum millibus, *& centum ac viginti elephantis:* τὰ δὲ θηρία ταῦτα, addit, παρέλαβε μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, δολοφονήσας Πῶρον τὸν βασιλέα, *has autem belluas poſt Alexandri mortem, Poro per dolum interfecto, nactus erat.*

Præterea Alexander Oxicano Indiæ Regulo capto, biniſque illius urbibus expugnatis, prædam militi conceſſit, elephantos ſibi reſervavit; & cùm adversùs Sambum duceret exercitum, familiares ejus ac domeſticos obvios habuit cum numerata pecunia & elephantis, uti apud Arrianum *lib.* 6. legere licet: ipſum tamen Sambum periculo ſeſe ſubduxiſſe, fugâ arreptâ cum elephantis triginta, ſcribit Diodorus *lib.* 17.

Cæterùm ſingulari obſervatione dignum eſt, Alexandrum victo Poro, quando Barbaris jus dicebat, *tabernaculum cinxiſſe elephantis*, & alia potentiæ ac gloriæ ſuæ adhibuiſſe ſigna; cùm verò Græcorum & Macedonum lites decideret, δημοτικὸν δικαστήριον, *mediocre ac vulgare forum* vel *prætorium habuiſſe*, uti narrat Polyænus *lib.* 4. *cap.* 3. §. 24. & Phylarchus apud Athenæum *lib.* 12. quod fortè fecit imitatione Regis Indorum, cui Ælianus lib. 13. cap. 22. *de Animal.* fuiſſe viginti ſemper quatuor elephantos cuſtodes corporis, alioſque aliis pari numero, tanquam excubias, ſucceſſiſſe, ſcribit. Et hujus rei etiam facit mentionem Athenæus *lib.* 12. *cap.* 9. narratque extra Alexandri tabernaculum, in circuitu ſtetiſſe τὸ τῶν ἐλεφάντων ἄγημα διεσκευασμένον, *agmen elephantorum ornatum*; ſed non diſtinguit ille, uti facit Polyænus, Barbaros & Macedonas.

Creavit præterea Rex ille Elephantarcham, qui imperium haberet in belluas, & quidem *Craterum*, quem Regem elephantis ſuis præfeciſſe ex Arriani *libro* ſexto annotavit Bochartus: id quod tamen, pace tanti viri dictum ſit, apud Auctorem illum non reperio. Nam narrat p. 387. edition. Amſtelædam. *Alexandrum tranſmiſſo Hydaſpe, Cratero elephantos, & Polyſperchontis copias* vel τάξιν *& ſagittarios equites* ἱπποτοξότας, *& Philippum cum exercitu, quem ducebat, commiſiſſe*; uti locus ille vertendus eſt, Interpreti non intellectus; ex quo tamen nondum video, quomodo probari poſſit, Craterum fuiſſe *Elephantarcham*, cùm potiùs Dux fuerit & Imperator exercitus, cui additi erant elephanti: inde pag. 407. *Alexandrum, Cratero cum magna exercitus parte & elephantis ad ſiniſtram Indi fluvii ripam traducto, ſecundo amne in Sogdorum regiam navigaſſe:* & pag. 411. *Craterum Attali, Meleagri atque Antigenis copias* vel τάξεις *nonnulloſque ſagittarios, & ex amicis aliiſque Macedonibus, quos inutiles bello in patriam dimittebat, ſecum habentem juſſiſſe in Carmaniam proficiſci, & elephantos ducere*, καὶ τοὺς ἐλέφαντας τούτῳ ἄγειν ἔδωκε: & pag. 430. *eundem ad Alexandrum veniſſe in Carmaniam, ducentem ſecum reliquum exercitum & elephantos.*

Neque tamen ex tribus his locis evinci poteſt, ſi quid video, Craterum fuiſſe *Elephantarcham*; cùm aliud longè ſit, elephantis præeſſe, & imperium in eos habere; quàm præeſſe exercitui &

A elephantis, qui exercitui illi erant juncti. Nam & ita Hephæſtion erit *Elephantarcha*; quia idem Arrianus, antequam de Cratero illa narraſſet, p. 379. ſcribit, *eum ad ſiniſtrum Hydaſpis ripam cum majore melioreque exercitus parte atque elephantis ducentis proceſſiſſe*; & iterum pag. 434. poſtquam Cratero commiſſum fuiſſe exercitum & elephantos dixiſſet, *Alexandrum Hephæſtionem cum majore exercitus parte, cum jumentis & elephantis ex Carmania in Perſidem miſiſſe.*

Et notandum eſt Alexandro Magno ab Albaniæ Rege canem eſſe dono datum, qui non cum
B minoribus beſtiis, ſed cum leonibus & elephantis pugnabat, unumque vidente ipſo Alexandro vicit: Plinius *lib.* 8. *cap.* 40. „Indiam petenti „Alexandro Magno, Rex Albaniæ dono dederat „inuſitatæ magnitudinis unum; (*canem*) cujus ſpe„cie delectatus juſſit urſos, mox apros & deinde „damas emitti, contemtu immobili jacente eo: „eaque ſegnitie tanti corporis offenſus Imperator „generoſi ſpiritus, eum interimi juſſit. Nuntiavit „hoc fama Regi. Itaque alterum mittens, addidit „mandata, ne in parvis experiri vellet, ſed in le„one, elephantove. Duos ſibi fuiſſe, hoc inter„emto præterea nullum fore. Nec diſtulit Alexan-
C „der, leonemque fractum protinus vidit. Poſtea „elephantum juſſit induci, haud alio magis ſpe„ctaculo lætatus. Horrentibus quippe per totum „corpus villis, ingenti primùm latratu intonuit: „mox ingruit aſſultans, contraque belluam exſur„gens hinc & illinc, artifici dimicatione, quâ „maximè opus eſſet, infeſtans atque evitans, do„nec aſſidua rotatum vertigine afflixit, ad caſum „ejus tellure concuſſa. Harduinus notat, non fuiſſe canem Albaniæ, Strabonem eum *Indicum* facere, & inde redargui poſſe Solinum, & alios, qui Plinii locum ad Albanos canes detorſerunt; & de eadem hiſtoria loqui Diodorum, Strabonem,
D Plutarchum, Ælianum & Solinum. Sed hic deſidero viri docti diligentiam & memoriam; nam Diodorus *lib.* 17. p. 561. edit. Rhodomanni, loquitur de *centum quinquaginta canibus*, quos poſt victum Porum Sopithes, Indorum Rex, præſtantiſſimos Alexandro dono dederat, quorum quatuor leonem profligaſſe narrat, quoſque ex commixtione canum cum tigribus genitos fama ferebat; eandem planè rem narrant Strabo *lib.* XV. p. 700. Ælianus lib. 8. cap. 1. *de Animal.* & Plutarchus libro *de Solertia Animalium* pag. 970. illique omnes ne *elephanti* quidem meminerunt; ſed
E nobis annumerant cervum, aprum, urſum, & leonem; adeò ut carpendus non ſit Solinus, quòd canes ab Albaniæ Rege datos Alexandro putaverit *Albanos* fuiſſe; ita enim loquitur *cap.* XV. „Apud hos populos (*Albanos*) nati canes feris an„teponuntur, frangunt tauros, leones premunt, „detinent quicquid objectum eſt: ex quibus cau„ſis meruerunt etiam Annalibus tradi. Legimus „petenti Indiam Alexandro à Rege Albaniæ duos „miſſos, quorum alter ſues ſibi & urſos oblatos „uſque eò ſprevit, ut offenſus degeneri præda, „ignavo ſimilis diu accubaret: quem per ignoran„tiam velut inertem Alexander exſtingui impera-
F „vit: alter verò monitu eorum, qui donum pro„ſecuti fuerant, leonem miſſum necavit: mox „viſo elephanto, notabiliter exſultans belluam „primùm aſtu fatigavit, deinde cum ſummo „ſpectantium horrore terræ adflixit. Hoc genus „canes creſcunt ad formam ampliſſimam, terrifi„cis latratibus ultra rugitus inſonantes. Et certè hiſtoriæ hæ planè diverſæ ſunt; una evenit antequam Alexander Indiam adiret, altera illâ ferè victâ; Albanus duos canes miſit, Sopithes centum & quinquaginta; illorum unus occiditur, alter *leonem & elephantem* vincit; horum quatuor *leonem*

nem ſuperant; quæ nihil utique commune habent. A

Janus quoque Vlitius *ad Gratii Cynegeticon* v. 161. has hiſtorias confundit; & primò quidem neſcio, quomodo vir eruditus ſcribere poſſit, Hyrcanos vicinos fuiſſe tàm Indis quàm Albanis, cùm inter Albaniam & Hyrcaniam ingens jaceat terrarum tractus, atque adeò ipſum Mare Caſpium ferè totum: &, licèt Plinius non dicat, canem, Alexandro ab Albaniæ Rege datum, *Albanum* fuiſſe, nihil tamen neceſſe eſt ſtatuere, eum *Indicum* eſſe; quin imò cùm Albania, & Iberia, aluerit canes, teſte Strabone, optimos & fortiſſimos, cúmque alii eos laudent, ut Nemeſianus B v. 127. Iberos, nihil mihi convenientius videtur, quàm Alexandro datos fuiſſe canes Albanos; nec ego propterea reprehenderim Priſcianum; qui in *Periegeſi* Solinum ſequitur, & ita canit, quanquam nihil tale memoret Dionyſius:

Hinc ſunt Albani bellaces Marte feroci:
Vnde canes nati ſuperant genus omne ferarum.
Magnus Alexander miſſum ſibi viderat inde
Victorem BARRIQVE *canem, rapidique leonis.*

Ecce & hîc *elephanti* & *rapidi*, vel fortè *rabidi*, C *leonis* victi ab uno cane meminit; cùm illi, quos Sophites dedit, fuerint multò plures, & eorum quatuor leonem oppugnaverint; id quod etiam narrat Curtius *lib.* 9. *cap.* 1. Huc pertinet, Pollucem ſcribere Alexandro fuiſſe canem *Indicum* centum minis emtum, qui cum leonibus pugnabat, cuique mortuo, narrante Theopompo, urbem exſtruxit: inde tradit, Alexandrum in India hujuſmodi canes accepiſſe, & multis ferarum ſpeciebus uni objectis, eum jacuiſſe ſecurum & non ſurrexiſſe niſi viſo leone, quem adeò mordicus tenuit, ut ne quidem, pede abſciſſo, eum dimitteret; tandemque addit, canem, à Poro Rege donatum D Alexandro, fuiſſe victorem duorum leonum; quæ omnia nihil mihi videntur commune habere cum hiſtoria canum Regis Albaniæ; & Cteſias quoque apud Photium ſcribit *in Indiis canes eſſe maximos, ita ut cum leonibus pugnent*, ſed *elephantorum* nullam facit mentionem.

Quin & facere non poſſum, quin addam, Joh. Sariſberienſem lib. 1. *de Nugis Curial.* cap. 4. tradere, Albanos hoſce canes originem ſuam debere Hiſpaniæ, eoſque in Aſiam poſt victum Geryonem ab Hercule eſſe deportatos; locum integrum ſupponam, quia Liber ille à paucis legitur: E
„Albani quidem in Aſia canes habent leonibus
„fortiores: eos virtute canum, & ſuæ gentis ar-
„tificio, quaſi imbelles beſtiolas populantur. Ca-
„nibus quidem illis nulla ferarum fortior, nulla
„animoſior eſt. Hos Hercules tergemino Geryo-
„ne victo ab Italia trajecit in Aſiam, eis virtu-
„tem, quâ leones ſternerent, quaſi hæreditariam
„relinquens. Scilicet Hercules ex Hiſpania venit in Italiam, & inde Aſiam petiit, ibique canes, quos ſecum duxerat, reliquit; quàm hiſtoriam unde ſumſerit, fateor me ignorare; videant tamen Eruditi, an non Nemeſianus de hiſce Hiſpanis canibus debeat explicari, F

Nec quorum proles de ſanguine manat Ibero;

quæ verba doctiſſimus Vlitius de Iberis Aſiæ non abſque ratione interpretatur cæteroquin.

Sed, ut pergam, elephantorum curru Alexandrum triumphaſſe vel urbem ingreſſum eſſe nummus nos docet, deſcriptus in *Muſeo Caſpiniano* pag. 407. cujus in una area caput galeâ ornatum, in galea effictus Neptunus, & ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ; in altera verò, idem Alexander inſidens currui IV.

A elephantorum, ante ſe habens manibus poſt terga revinctis captivum, intrans portam urbis, vel arcum triumphalem, cujus in uno latere quadriga equorum, ante currum victoria volitans & tubâ canens, mileſque gerens enſem, ΠΕΡΣΙΣ ΑΛΩΘΕΙΣΑ. Sed benè habet, quòd Laurentius Legatus, qui *Muſeum* illud edidit & Notis illuſtravit, exiſtimet hunc nummum temporibus Alexandri adſcribi non debere; veterem tamen eum facit: *Medaglione di metal giallo, di conio eſquiſito, di notabile antiquità, non però tale que corriſponda tempi d'Aleſſandro.* Si nummum ipſum inſpicere dare-
B tur, meliùs judicare de illius vetuſtate poſſem; neſcio enim quàm ſuſpicioſus ejuſmodi in rebus ſim; & crediderim potiùs, ultimorum ſeculorum hæc commenta eſſe; maximè cùm mihi ſimilis planè ſit ex ære majoris formæ, quem mihi dono dedit Arnoldus Monen myſteriorum divinorum apud nos Interpres eruditus, ex cujus ectypo patebit, ſcribendum in altero eſſe, ΠΕΡΣΙΣ ΑΛΩΘΕΙΣΑ, *Perſis capta*:

Eſt & alius minor penes me, ex quo fraus magis fit manifeſta; & in quo hinc cernitur idem typus, inde caput Alexandri galeâ, cui Pegaſus inditus eſt, ornatum; &, ne quid deſit, additur vox ΔΙVOΣ; uti ex ectypo patebit clariùs:

D

Simili tamen curru poſt mortem vectus eſt Alexander, ſed aureus, in pompa Ptolemæi Philadelphi. Calixenus Rhodius apud Athen. *lib.* 5. *Poſt illa ducebatur Jovis pompa* (id eſt, ferculum) *& multorum aliorum deorum:* καὶ ἐπὶ πᾶσιν Ἀλέξανδρος, ὃς ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἀληθινῶν ἐφέ-
E ρετο χρυσοῦς, *& poſt hæc cuncta Alexander aureus in curru verorum elephantorum; Victoria & Pallade ejus utrumque latus claudentibus:* ubi cum Caſaubono, præſtantis viro eruditionis, legendum videtur potiùs eſſe, ἀληθινῶς, ita ut *ſtatua Alexandri verè* vel *tota aurea*, & non inaurata, tranſvecta fuerit; nam apud Euſtath. *ad Hom.* pag. 880. ſcribitur ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἀληθινῶν: & antea memorantur ἐλεφάντων ἅρματα εἰκοσιτέσσαρα, *elephantorum carrus viginti quatuor*; neque credibile eſt Ptolemæum alios quàm vivos elephantos exhibuiſſe, quippe quorum ipſi ſatis magna copia, uti poſtea patebit, fuit.
F Notandum etiam, currum, quo Alexandri Magni cadaver deportatum fuit in Ægyptum, pictis elephantis fuiſſe ornatum. Diod. Siculus *lib.* 18. περίστυλον τὸ ὑποδεχόμενον τὴν καμάραν, *columnas, quæ cameram excipiebant*, vel *periſtylum, fuiſſe ex auro:* ἐντὸς δὲ περιστύλου, *intus*, non autem *extra*, uti Interpres vertit, *periſtylum fuit rete aureum craſſitudine digiti;* καὶ πίνακας παραλλήλους ζῳοφόρους τέτταρας ἴσους τοῖς τοίχοις ἔχον, *tabulas æquales quatuor, in quibus animalia*, vel *ſigna, erant picta, parietibus*, vel *muris; ſimiles habens;*

&

& inde ſequitur in ſecunda tabula fuiſſe, *vel ſecundam tabulam habuiſſe* τὺς ἐπακολυθῦντας τῇ θεραπείᾳ ἐλέφαντας κεκοσμημένυς πολεμικῶς, *elephantos, qui ſatellites,* vel *ſtipatores ſequebantur, ornatos*, vel, *ad bellum inſtructos, quorum cervicibus inſidebant Indi, tergis verò Macedones, armis conſuetis induti.*

Quin etiam Nummi editi ſunt, in quibus Alexandri Magni caput, nobis putant eruditionis præclaræ viri repræſentari, exuviis elephanti tectum. Hinc cernitur juvenile caput ita ornatum; inde verò Minerva, armata galeâ, clypeo & haſtâ, ante pedes aquila tenens unguibus fulmen, addita epigraphe, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Sed tamen num ad Magnum hoc numiſma pertineat, adhuc ſub judice lis eſt; ſtatuit id quidem doctiſſimus Begerus p. 241. *Theſ. Brandeburgici*; refertque nummum ad proſtratos ab Alexandro Pori elephantos; ſed Urſinus, in *Imag. Illuſtrium*, illud refert ad Alexandrum Epirotam, quem Joh. Faber facit filium Pyrrhi & fratrem Olympiadis; quemque putat in Africa bellum geſſiſſe, & eam ob cauſam caput tectum habere proboſcide; quæ utique, & an non ad alium Alexandrum, quàm Magnum & Epirotam, hic nummus referri debeat, examinanda ſunt. Nam pater Olympiadis matris Alexandri Magni & Alexandri Epirotæ, fuit appellatus *Neoptolemus*, uti patet ex Juſtino *lib. 7. cap.* 6. & 17. 3. Pauſania *lib.* 1. aliiſque; nec non ex nummo ipſius illius Alexandri, quem publicavit celebris, & qui me juvenem admodum, valde complectebatur, eruditus Antiquarius Petrus Seguinus, cujus in averſa area ad latera fulminis legitur, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΥ. Adeo ut mirer planè nonnullos Olympiadis patrem ſtatuere *Alexandrum Epirotam*. Fieri tamen poſſet, uti pater Olympiadis ſimul nominatus ſit *Pyrrhus*, exemplo Pyrrhi filii Achillis, itidem dicti *Neoptolemi*, à quo Macedoniæ Reges genus ſuum deducebant. Deinde *Alexander Epirota* nunquam, quod equidem ſciam, legitur bellum in Africa geſſiſſe, ſed periit in Lucania prope urbem Pandoſiam & flumen Acheruſium anno, quo condita fuit Alexandria, teſte Livio *lib.* 8. *cap.* 24. quo tempore elephanti nondum in Europa viſi fuerunt, id quod factum primùm poſt victum Porum & Indos, uti rectè argumentatur Ludov. Nonnus *ad Goltzii Græciam* p. 186. Alius igitur nobis quærendus *Alexander*, cui meliori jure hic nummus tribui poſſit; vix enim credo eum pertinere ad Alexandrum Magnum.

In Syria fuit *Alexander*, *Theopator* & *Euergetes* cognominatus, qui regnare cœpit interfecto Demetrio, anno 162. Æræ Seleucidarum, vulgò dictus *Alexander Bala*; itidem alius Rex *Alexander*, cognomine *Zebina*, qui regnare cœpit an. 184. eorumque Regum Nummos exhibet nobis antiquarum rerum ſollers enodator Vaillantius; qui cùm hunc iis non tribuat, crediderim virum doctiſſimum judicare, in eo alium nobis Alexandrum repræſentari.

Fuit etiam *Alexander*, filius Pyrrhi illius, qui cum Romanis bellum geſſit, Epiri itidem Rex; qui Macedoniam occupavit, cum Antigono bella-

A vit, ſororemque ſuam Olympiadem in matrimonio habuit, uti docet Juſtinus *lib.* 26. & 28.

In Ægypto præterea regnavit *Alexander*, filius Ptolemæi Phyſconis & Cleopatræ, frater Ptolemæi, cognominati *Lathuri*; de quo *Alexandro*, vel *Ptolemæo Alexandro*, conſuli poteſt idem Juſtinus *lib.* 39. Pauſanias in *Atticis*, Rupertus *ad Synopſin Beſoldi*, nec non Ægidius Lacarry in *Serie Regum Ægypti*, quem tamen unà cum aliis doctis viris errare credo, dum nobis Nummos, ut genuinos annumerat, quibus inſcribitur, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΥΣΚΩΝΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ: ΠΤΟΛΕΜ. ΛΑΘΟΥΡΟΥ. ΒΑΣ. & ΠΤΟ-
B ΛΕΜΑΙΟΥ ΑΥΛΗΤΟΥ ΒΑΣ. nam hæc cognomina Regibus illis per contumeliam vel per jocum data, nec unquam ab iis recepta fuerunt. Atque ad hunc *Alexandrum* nummus ille referri non incommodè poſſet, quia & alius Ægypti Rex *Ptolemæus*, & Cleopatra, filia Ptolemæi Philometoris, capita ornata habent elephanti exuviis, uti poſtea, ubi ad Ptolemæos venero, docebitur. Sed tamen, cùm Reges Ægypti ad unum omnes ſeſe *Ptolemæos*, omiſſis aliis, ſi quæ antea habuerunt, nominibus, vocaverint, crediderim alterius Alexandri hunc nummum eſſe; eundemque
C pertinere, ſi non ad Syriæ vel Epiri Reges, qui *Alexandri* nomen tulerunt, ſaltem ad Macedoniæ Regem *Alexandrum* filium Caſſandri: nam hic ex Theſſalonica filia Philippi, ſorore Alex. Magni, tres filios ſuſcepit; quorum Philippo intra annum poſt patris obitum mortuo, Antipater & Alexander de regno contenderunt; ille matrem occidit, Alexander primò Demetrium, inde Pyrrhum in auxilium vocat; Demetriuſque poſt Pyrrhum eò adveniens, Pyrrho & Antipatro pulſis, Alexandroque ſublato, Macedoniam invadit; atque hunc Alexandrum in nummo depingi judicant Lud. Nonnus *ad Goltzii Græciam* pag. 186. nec non
D Ægidius Lacarry, in *Serie Regum Macedoniæ*; & certè averſæ partes Nummorum Regum Syriæ & Ægypti ita non ſolent ſignari; ſed quidem Regum Macedoniæ, quemadmodum ex Goltzio patet ſatis ſuperque; adeò ut vix dubitem, quin Macedoniæ Rex Alexander, Caſſandri filius, nobis ob oculos ponatur.

Atque ex iis, quæ monui & congeſſi, patet Indiam in Aſia elephantos genuiſſe, & inde ebur in alias regiones fuiſſe deportatum; quod cùm per Aſſyrios mercatores venderetur, inde puto Ovidium lib. 2. *Amor.* el. 5. illud *Aſſyrium* vocare,

E *Aut quod, ne longis flaveſcere poſſit ab annis,*
Mæonis Aſſyrium fœmina tinxit ebur.

Neque enim ea regio alebat elephantos, niſi quos India mittebat, & quidem, uti credo, perpaucos.

Cùm jamjam Alexandrum miſſum facere vellem, ecce intercedit Magnus Moſcorum Imperator, cui utique obediendum eſt. Narrat enim Cornelius de Bruyn cap. 13. *Itinerarii* ſecundi, ſeſe ad Tanaïm prope Aſophum inveniſſe multa fruſta dentium elephantorum, nec divinando aſſequi potuiſſe, unde & quomodo huc fuiſſent dentes illi deportati. Imperatorem reſpondiſſe ſecundùm teſti-
F monium Hiſtoricorum, Alexandrum Magnum trajeciſſe hunc fluvium prope parvum oppidum, cui nomen *Koſtinke*, haud multò ab Aſopho remotum, & veriſimiliter aliquot elephantos ibi mortuos, atque eorum eſſe haſce reliquias. Et certè Juſtinus ſcribit Alexandrum fluvium illum ſuperaſſe, *lib.* 12. *cap.* 5. §. 12. *Et ut his terris nomen relinqueret, urbem Alexandriam ſuper amnem Tanaim condidit.* Curtius quoque tradit *lib. 7. cap.* 5. eum *proceſſiſſe ad Tanaim*: & cap. 6. *ad illum rediiſſe amnem, & quantum ſolò occupaverat caſtris, muro circumdediſſe, & urbem adpellari juſſiſſe Alexandriam.* Atque hunc Auctorem

proculdubio ſequutus eſt victorioſus ille Princeps, A quem juſſit in Linguam ſuam transferri non ſolùm, verùm etiam legit diligenter, proponens proculdubio ſibi Alexandrum, ut præclariſſimum exemplum ad imitandum. Atque hoc verum eſſe docent nos Jeſuitæ Trivultienſes Artic. 102. Anni 1710. ubi ita loquuntur: *Elie Kopiewicz, un des Sécrétaires du Czar, eſt l'Auteur de la Traduction Eſclavonne de Quinte-Curce, & de quelques autres Livres. A propos de la traduction de Q. Curce, le Czar avoue qu'il en a profité. Le Roi de Suede, dit-il, vouloit imiter Alexandre; mais par malheur pour lui, je n'ai pas imité Darius. Memnon donna au Roi de Perſe un bon conſeil; Darius* B *perit pour ne l'avoir pas ſuivi, & j'ai fait perir l'Armée Suedoiſe.*

Glorioſum certè tantæ Majeſtati, quòd colere Subditos ſibi velit Literas & Scientias, & ipſe amet illas magnoperè; unde & factum eſt, ut varii Libri conſcripti ſint Linguâ Sclavonicâ, quos recenſent iidem Eruditi Artic. 31. ejuſdem Anni, qui & alibi deſcribunt anatomiam & alia loca Artibus & Scientiis deſtinata; quibus adde *Acta Erudit. Lipſienſium* Anni 1710. in quibus agitur de variis Libris, quos Imperator ille Moſcorum ſummus juſſit typis deſcribi. C

Sed dicendum tamen eſt Curtium impoſuiſſe magno Principi; neque enim Alexander unquam iis in locis fuit, nec Tanaïm, terminum Aſiæ & Europæ, & hodie *Don* dictum, tranſmiſit, quamvis & Stephanus recenſeat Alexandriam ἐπὶ Ταναΐδος, ſed *Jaxartem*, qui verſùs Indiam remotus eſt, & qui cum vero Tanaï confuſus fuit ab exercitu Alexandri, detegente errorem Demodamante, Duce Seleuci & Antiochi, quod Solinus *cap.* 49. annotavit. Et quidem hac de re videatur Strabo *lib.* 11. & Arrian. *lib.* 3. apud quem Ariſtobulus dicit, hunc Alexandri Tanaïm alio nomine *Oxantem* D appellari à finitimis Barbaris. Et Plinius *lib.* 6. *cap.* 16. ita loquitur: *Finis omnium illorum ductus ab illa parte terrarum, includente flumine Iaxarte, quod Scythæ Silin vocant: Alexander militeſque ejus Tanaïm eſſe crediderunt.* Et ſanè non ſatis cautè Euſtathius *ad Dionyſium lib.* 5. *cap.* 16. notat, quoſdam ſcribere Tanaïm, qui Europam ab Aſia dividit, à Barbaris *Silin* vocari; (cùm de Jaxarte loquutus ſit Plinius) licèt paulò pòſt rectè ſcribat; Arrianum recenſere alium Tanaïm Scythicum; quem Alexander cum periculo tranſmiſit: eundemque errorem adoptatum eſſe à Mauſſaco, E viro inprimis erudito, miror in *Notis ad* Plutarchi nomine editum *Libellum de Fluminibus.*

Res autem inprimis mira eſt ad Tanaïm & ad Obium in ultimo Septentrione non modò oſſa, capita, dentes, ſed integra elephantorum cadavera vel ſceleta inveniri.

CAP. V.

Alexandri Succeſſores Elephantis in præliis uſi; Perdiccas, Antigonus; Eumenes belluas haſce etiam habuit, acceptas ab Eudamo; Diodorus vel corruptus, vel non ſatis diligens in deſcribendo numero earum; Elephas F *προηγούμενος: Polyſperchon etiam Elephantis bellavit; quorum vim inutilem fecit Demades in oppugnatione Megalopoleos.*

MOrtuo Alexandro hæ belluæ pervenerunt ad ejus Succeſſores, qui earum operâ in bellis, quæ inter ſe perpetua ferè & atrociſſima geſſerunt, non ſecus ac contra alios, uſi ſunt frequentiſſimè. Quod argumentum ut exſequar diſtinctè, primò agam de iis Magni Alexandri Ducibus, qui Regum titulo non fuerunt inſignes; inde me convertam ad Ægypti, poſt eos ad Aſiæ, & tandem ad Macedoniæ Reges; quæ tamen omnia ita non poſſunt diſponi, quin ſubinde eorundem Regum in variis capitibus nomina legantur.

Perdiccas igitur, aggreſſurus bello Ægyptum & Ptolemæum, Nilum tranſmiſit ἡγουμένων τῶν ἐλεφάντων, *præcedentibus*, ante caſtra nempe, *elephantis*; copias muro Φρουρίου *caſtelli* admovit, & illi, qui elephantis vehebantur, vallo disjecto propugnacula demoliti ſunt, οἱ δ' ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων τὸν χάρακα διέσπων, καὶ τὰς ἐπάλξεις ἐρρίπτουν, uti loquitur Diodorus Siculus *lib.* XVIII. Ptolemæus ipſe τὸν ἡγούμενον *elephantem*, ſive *primarium*, vel *aliorum ducem*, correptâ ſariſſâ excæcavit, & rectorem Indum vulneravit; quod cùm viderent ipſius amici, fortiter etiam pugnarunt, & reddiderunt inutilem, rectore vulnerato, proximam belluam, ita ut Perdiccas coactus ſit ſeſe in caſtra recipere. Hic cùm Nilum deberet tranſire, iſque profundus admodum eſſet, elephantos ad ſiniſtram in fluvio diſponit, ut ita aquarum impetum exciperent, & vim retinerent, equites verò ad dextram, uti ſervarent pedites, qui ab iis raperentur in tranſverſum; cúmque vel fluvius creſceret, vel ab equis, elephantis, atque adeò ipſis peditibus arena moveretur, profundior & periculoſior tranſitus factus eſt, ita ut Perdiccæ perierint duo millia hominum, interque eos illuſtriores, narrante eodem Diodoro.

Eumenes quoque hiſce belluis pugnavit, eaſque magnam partem ab Eudamo accepit; nam cùm idem Auctor *lib.* 19. commemoraſſet, illum, per dolum occiſo Poro, nactum eſſe centum & & viginti elephantos, addit Eumenem ipſi, τοὺς ἐλέφαντας καταγαγόντι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, *elephantos ex India ducenti dediſſe talenta ducenta, expenſarum quidem nomine in belluas, ſed revera ut iſta hominem ſibi devinciret*; quæ certè ingens & Regia planè liberalitas eſt, cùm conficiat noſtræ monetæ 360000. florenos.

Idem Eumenes cum Antigono pugnaturus antè cornu dextrum collocavit *elephantos quadraginta quinque*, intervalla replevit ſagittariis & funditoribus; phalangi Macedonum adjunxit *elephantos quadraginta*, & cornu ſiniſtrum munivit totidem belluis, teſte eodem Diodoro. Ita ut Eumeni fuerint *elephanti centum & quatuordecim* juxta calculum celebris Hiſtorici; qui tamen antè ſcripſit, illum in univerſum habuiſſe plùs quàm octodecim millia peditum, octo millia equitum, & elephantos *ſexaginta quinque*; & cùm tres modò recenſiti numeri efficiant elephantos CXXV. non autem ἑκατὸν τεσσαρεσκαίδεκα, ſequi mihi equidem videtur, non ſatis diligentem in hiſce narrandis rebus fuiſſe Diodorum, vel verba illius in mendo cubare.

Neque Antigonus, de quo plura narrabuntur, ubi ad Macedoniæ Reges erit perventum, neglexit belluis hiſce uti in hoc eodem prælio. Nam idem Auctor mox ſcribit, eum elephantas triginta τοὺς κρατίστους *fortiſſimos* in cornu dextro, alios ante phalangem, paucoſque cum equitatu in cornu dextro conſtituiſſe. Poſtquam autem hoc prælium æquo ferè Marte fuit diremtum, & in hyberna milites receſſiſſent, conatus eſt Antigonus intercipere elephantos Eumenis ex hybernis redeuntes; ſed adventu militum hujus præclari Ducis, inſidiæ irritæ fuerunt. Inde iterum ad prælium ventum eſt, quo Antigonus ha-

buit

buit elephantos LXV. & Eumenes CXIV. qui cùm inter ſe decertarent, factum eſt ut caderet elephas, τ̃ Εὐμένους ὁ προηγούμενος, pugnans cum κρατίστῳ τ̃ ἀντιτεταγμένων, utque victor Antigonus evaderet; & Eumenes à ſuis eidem traderetur, occidit eum non modò, ſed etiam alios Duces, & ioter eos Eudamum, qui elephantos ex India adduxerat. Notandumque, Antigonum interrogatum à Præfecto cuſtodum, quomodo Eumenem captivum ſervari vellet, reſpondiſſe, *ut acerrimum leonem, aut ferociſſimum elephantum*, teſte Nepote Cornelio in *ejus Vita*; id quod & memorat Plutarchus in *ejuſdem Vita* ſub fin. abſque epithetis, quæ feris illis tribuit Nepos.

Quin & idem Diodorus *lib.* 18. loquens de bello, quod erat inter eos Duces ortum, narrat Antigono fuiſſe decem millia peditum, duo millia equitum, *& elephantos triginta*; iis petiiſſe Alcetam Eumenis Præfectum Olympiade CXIV. & belluarum operâ, quæ in froote aciei erant collocatæ, eum alioſque Duces viciſſe, qui fuerunt Attalus & Docimus, quibus nullos fuiſſe elephantos, rem eandem commemorans, ſcribit Polyænus *lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 7. addens, μόνῳ γὰρ τούτῳ παρασκευὴ τοιούτων θηρίων, *ſolus enim Antigonus harum belluarum apparatum habebat.* Atque idem Diodorus *lib.* 19. refert, Antigonum, adortum gentem Coſſæorum bello, habuiſſe ſecum elephantos, & non abſque periculo anguſtias eſſe tranſgreſſum.

Polyſperchon quoque apud eundem Diodorum habuit in exercitu ſuo *elephantos* LXV. cúmque Megalopolim oppugnaret, διεβεβόητο τὸ πλῆθος τ̃ συνακολουθούντων ἐλεφάντων, *extollebatur valde multitudo elephantorum, qui cum eo erant, quia robore & impetu corporis habebantur inſuperabiles.*

Hos tamen inutiles reddiderunt Megalopolitani, operâ & conſilio Demadis, qui Alexandro Magno quondam militaverat, & belluarum naturæ gnarus erat. Cùm enim Polyſperchon illos per muri ruinas agere, & ita urbem expugnare vellet, commentus eſt Demades ea quæ ſequuntur:

> Foribus, vel tabulatis (*Græcè* θύρας) amplis nec paucis numero, clavos præacutos infigit, eaſque humilibus foſſis ita inſternit, ut cuſpidum ſummitates tegerentur, & per has tranſitum in urbem relinquit. In fronte quidem neminem ex militibus conſtituit; ſed ex obliquo jaculatores, ſagittarioſque & catapultas magno numero. Cùm igitur toto ruinarum loco purgato, Polyſperchon jam cum agmine belluarum ingrueret, inopinatum quiddam elephantis accidit. Nemine enim ex adverſo belluis occurrente, Indi impreſſionem in urbem illos facere cogebant. Qui robore ſuo conniſi, in fores ſtimulis refertas incidebant. Clavis ergo pedes ſauciati, & propter molem penitus ſtimulis perforati, nec progredi ulteriùs, nec retro ſe convertere propter motus difficultatem, valebant. Præterea cùm telorum omne genus ex obliquo in eos conjiceretur, Indorum alii oppetebant, alii vulneribus confecti idoneum exinde uſum præbere non poterant. Feræ interim præ miſſilium crebritate, inſolentiaque vulnerum à clavis illatorum, per amicos reditum ſibi parare, multoſque illorum conculcare. Tandem fortiſſima illarum & maximè formidabilis cecidit. Aliorum pars omnino inutilis evaſit, pars pluribus ſuorum necem attulit.

Inde *libro* eodem pag. 672. commemorat, Eumenem commentum eſſe literas, ad deprimendam Peuceſtæ arrogantiam, quibus continebatur inter cetera, Polyſperchontem in Aſiam trajeciſſe contra Antigonum, *cum validiſſima Regis exercitus parte, atque elephantis*; pag. 681. cum Olympiade Pydnæ obſeſſa à Caſſandro fuiſſe *elephantes Polyſperchontis reliquos*; ἔτι δὲ τ̃ μετὰ Πολυσπέρχοντος ἐλεφάντων οἱ καταλειφθέντες; & pag. 692. eò obſeſſos veniſſe neceſſitatis, ut quinæ in menſem chœnices uni militi attribuerentur, *& elephantis concluſis ſcobem lignorum darent, & ita eos fame mortuos eſſe*: οἱ μὲν ἐλέφαντες, ait Diodorus, ὑπὸ τ̃ ἐνδείας διεφθάρησαν.

Atque patet ex iis, quæ diſputavi, elephantorum etiam operâ Reges in obſidionibus uſos eſſe, & quidem ad dejiciendos urbium muros; quos Græci vocant τειχοκαταλύτας, & de quibus egiſſe Cteſiam in *Indicis* narrat Photius, quem etiam de eadem re loquens laudat Ælianus lib. 17. cap. 29. *de Animal.*

CAP. VI.

Reges Ægypti, Ptolemæi, habuerunt multos Elephantos, iiſque in bellis uſi ſunt; Philadelphus rectè dicitur inſtituiſſe primus eorum venationem. Fruſtra ſe cruciat Photius. Ptolemaïs urbs in Troglodytica, inde appellata Epitheras; *Regio Cinnamomifera in Africa ad Mare Rubrum; mons dictus Elephas, ut & fluvius; Ælianus expoſitus. Ptolemæi caput proboſcide ornatum, ad quem referri Ptolemæorum debeat, diſputatur; Appiani Interpres notatus; Philadelphus in pompa Bacchum Elephanto inſidentem transducit, & 24. Elephantorum currus. Philopator etiam belluas haſce poſſedit, iiſque Judæos Alexandriæ occidere voluit; dato iis vino thure condito: Interpres vetus Joſephi factum hoc Euergetæ tribuit; qui notatur; id quod etiam facit Rupertus: at contrà Philopatori adſignat Auctor Macchab. & Chron. Alexandrini, nec non Excerpta Scaligeri. Indi iiſdem dabant vinum ex oryza & calamis vel ſaccharo expreſſum; de quo potu locus elegans M. Pauli Veneti adducitur; an vinum reddat imbelles Elephantos. Numerus Elephantorum Philopatoris. Zonaras expoſitus, & tentatus. Cleopatræ caput exuviis Elephantis ornatum, uti etiam unius ex Ptolemæis ex opinione Begeri: naves* ἐλεφαντηγοὶ, *quibus ex Troglodytica per Sinum Arabicum Elephanti in Ægyptum deducebantur.*

ATque non modò, quos memoravi, Alexandri Succeſſores, verùm etiam Reges Ægypti, Syriæ, Macedoniæ, eorumque poſteri, elephantis in bello uſi ſunt; & quidem, ut inde initium ſumam, Ptolemæus Philadelphus inſtituit elephantorum venationem; rectéque Agatarchides narrat, eum *id primum feciſſe.* Fruſtra ſe cruciat Photius, expendens num ille vera narret, quia ante Ptolemæorum ætatem multi cicuratis elephantis uſi eſſe leguntur, interque eos Porus; ſed ipſe non incommodè ſibi hunc ſcrupulum eximit, putatque id ideo narrari, quia Ptolemæus primus poſt Alexandrum, vel primus Regum Ægypti, illi ve-

venationi incubuit, eandemque in Troglodytica inſtituit; qua cum re elephanti Pori & Indorum nihil habent commune. Qui præceſſerunt Alexandrum Magnum Ægypti Reges elephantos, ſaltem eorum in bellis uſum, planè ignorarunt, uti ex iis patet, quæ antea diſputavi. Ptolemæi igitur Philadelphi, Regis magnanimi, hoc inventum eſt; & Ptolemæus Euergetes, ejus filius, ſcribit in *Monum. Adulitano*, patrem & ſe primos, Troglodyticos & Æthiopicos elephantos cepiſſe, & *docuiſſe* πολεμικὴν χρείαν, vel *ad bellicos uſus inſtituiſſe*, inde Aſiam petiviſſe, & redegiſſe in poteſtatem ejus regionis Reges & elephantos Indicos. Præterea Agatarchides agens de elephantophagis, & quomodo animalia hæc illi ceperint, narrat, Ptolemæum edicto juſſiſſe, ut abſtinerent à cæde elephantorum, ut ita vivos ſibi habere poſſet; ſed hos homines non obtemperaſſe, licèt Rex multa & magna iis promiſiſſet; & dixiſſe, ſeſe cum toto Ægypti regno ſolitum ſibi victum non permutaturos; quæ proculdùbio pertinent ad Ptolemæum Philadelphum. Sic Plinius lib. 2. cap. 72. *Hiſtor. Natur.* ſcribit, *Ptolemaidem oppidum in margine Rubri Maris ad primos elephantorum venatus conditum eſſe.* Inde urbs hæc vocata fuit Πτολεμαῒς θηρῶν, vel ἐπὶ θήρας. Idem *lib. 6. cap. 29. Inſula ibi Cytis topazium ferens; altrà ſylvæ, ubi Ptolemaïs à Philadelpho condita eſt ad venatus elephantorum, ob id Epitheras cognominata*: Strabo appellat eandem *lib. 2.* Πτολεμαΐδα τὴν ἐν τῇ Τρωγλοδυτικῇ: eodemque in loco paulò antè ita loquitur: *Porrò jam dicto meridiano parallelus quodammodo adjacet verſus Ortum Arabicus Sinus:* τούτου δ' ἔκβασις εἰς τὸ ἔξω πέλαγος ἡ Κινναμωμοφόρος ἐστὶν, ἐφ' ἧς ἡ τῶν ἐλεφάντων γέγονε θήρα τὸ παλαιόν: *hujus ad Mare Externum exitus eſt Cinnamomifera regio; ubi quondam elephantorum venatio erat*: quibus verbis Troglodyticam deſcribit, quæ à Sinu Arabico procurrit in Mare Externum; & quam feracem fuiſſe myrrhæ & cinnamomi docuit præclarè Bochartus lib. 2. cap. 23. *Geogr. Sacræ*: pateteque etiam ex Philoſtrato *lib. 3. cap. 6.* ubi de Auxumitis & Syris ab Alexandro Magno eò deductis agit: Παρὰ τούτοις ἥτε ξυλοκασσία μάλιστα γίγνεται, καὶ ἡ κασσία, καὶ τὸ κιννάμωμον, καὶ τὸ καρδάμωμον, καὶ δὴ καὶ ἐλεφάντων πλῆθος: *Apud hos gignitur & xylocaſſia maximè, & caſſia, & caſſamum, & cinnamomum, & elephantorum multitudo*: nec non ex Plinio *lib. 12. cap. 19. Omnia falſa; ſiquidem cinnamomum, idemque cinnamum, naſcitur in Æthiopia Troglodytis connubio permixta*: & ita Marcianus ſcribit ad Rubrum Mare in Africa jacere *regionem aromatiferam*, & montem, cui nomen Ἐλέφας, quia, ut puto, ibi multi erant elephanti, quem montem etiam memorant Ptolemæus, & Arrianus in *Periplo Maris Erythræi*, cui etiam fluvius eodem ibi nomine recenſetur. Patet autem ex Strabone, elephantorum ibi inſtitutam olim venationem, à Ptolemæis Regibus Ægypti, ſuo tempore neglectam fuiſſe; poſtquam ſcil. regio illa venit in poteſtatem Romanorum, qui elephantis odium plusquam Vatinianum indixerant, raróque eorum operâ in bellis utebantur; qua de re agam poſtea.

Elephantos igitur habuerunt bellicos Ptolemæi; & ſcribit, quod utique non omittendum eſt, Ælianus lib. 9. cap. 58. *de Anim.* Philadelphum habuiſſe elephantem Αἰθίοπα, *Æthiopicum*, illum diu vixiſſe, & fuiſſe manſuetiſſimum, ex hominum conſuetudine, & *quia manſuetis genitus erat*; ita enim puto hæc Græca, ἐκ τοῦ γένους πεπλασμένα, reddi debere. Quin & eorum unus caput tectum

A habet exuviis illius animalis, uti patet ex nummo, quem in *Theſauro Brandeburgico* publicavit Begerus pag. 262.

B

Dubitat, & non immeritò, vir eruditionis præſtantis, num ille referri debeat ad filium Cleopatræ, quæ etiam ita exornata eſt apud Seguinum; quia poteſt eſſe Philadelphus, vel alius Ægypti Rex, quibus erant multi elephanti. Nam Hieronymus *in cap. 11. Danielis* ſcribit, Philadelpho fuiſſe, *peditum ducenta millia, equitum 20000. curruum verò duo millia, elephantos, quos primus eduxit ex Æthiopia, quadringentos*: quos tamen *trecentos* tantùm fuiſſe, niſi numerus corru-
C ptus ſit, ſcribit Appianus in *Præfatione*; ubi malè ὁ δεύτερος Αἰγύπτου Βασιλεὺς μετ' Ἀλέξανδρον, vertitur, *Alexandri ſucceſſor in regno Ægyptio*; cùm debeat reddi, *ſecundus poſt Alexandrum Rex Ægypti*; ſive Ptolemæus Philadelphus. Hic etiam in pompa, quam magnificentiſſimam exhibuit Alexandriæ, transduxit Bacchum duodecim cubitorum, inſidentem elephanto, cujus in collo ſedebat Satyrus cubitorum quinque; & poſt virgines, Silenos & Satyros Bacchi comites, ἐλεφάντων ἅρματα εἰκοσιτέσσαρα, *elephantorum currus viginti quatuor*; uti tradit Callixenus Rho-
D dius apud Athenæum *lib.* v.

Ptolemæus quoque Philopator elephantos poſſedit, eorumque uſus fuit operâ in prælio, quod cum Antiocho habuit. In lævo cornu, ubi ipſe pugnabat, diſpoſuit quadraginta, in dextro ſex & triginta; & è diverſo Antiochus dextrum ſexaginta muniverat, & reliquis ſiniſtrum. Eo in prælio elephanti Philopatoris noluerunt pugnare, quia Libyci, quales illi erant, odorem & barritum Indicorum, qui cum Antiocho erant*; præterea robore illorum & magnitudine terrebantur; unde factum eſt etiam, ut Antiochus in prælio tantùm perdiderit tres, & poſtea ex vulneribus
E duos; Ptolemæus verò ſedecim, reliquorum majore parte capta, uti narrat Polybius *lib. 5. cap. 82. & 86.* Victor tamen prælio Ptolemæus, quatuor elephantos Soli ſacrificavit; ſed totidem poſtea τῷ θεῷ conſecravit, quia numen offenderat, quod elephanti venerabantur, quippe qui Solem orientem adorabant, τὰς προβοσκίδας εἰδοῦ τοῦ ἀκτῖνος, ὡς χεῖρας, ἀνατείναντες, uti legere licet apud Ælianum lib. 7. *de Animal.* cap. 44. & Plutarchum in lib. *de Solert. Animalium*.

Eundem Philopatorem libro III. *Maccabæorum* legimus mandata dediſſe Hermoni, qui ha-
F bebat in belluas imperium, uti quingentis in potum daret vinum thure conditum; ut rabidi facti Judæos, ex tota Ægypto pertractos Alexandriam, conculcarent & occiderent: quæ potio cùm per aliquot vices elephantis eſſet data, ſingulari tandem Dei benevolentiâ factum eſſe narratur, uti furore perciti in Ptolemæi milites, qui eos à tergo ſequebantur, ſe converterent, eoſque internecioni darent; uti ibidem legitur, nec non apud Auctorem *Chronici* Alexandrini pag. 412. edit. Raderi.

* Sic habetur in Chirographo, verbum deſideratur, *abhorrebant*, vel *ferre non poterant*.

deri. Sed notandum inprimis factum hoc ab Interprete vetere, libri 11. Joſephi *contra Appionem*, (Græca enim deſiderantur) attribui Ptolemæo Euergetæ, cognomine Phyſconi, qui frater fuit Ptolemæi Philometoris, filius Epiphanis, & nepos Ptolemæi Philopatoris; & eum Phyſconem iratum fuiſſe Judæis, quia Onias Cleopatram, quam expellere volebat, conjugem fratris (malè Interpres *patrem* facit) Ptol. Philometoris defendebat; inde ita loquitur: „Omnes verò Judæos „in civitate (*Alexandria*) poſitos cum filiis & „uxoribus capiens, nudos atque vinctos elephan„tis ſubjeciſſet, ut ab eis conculcati deficerent, „& ad hoc etiam beſtias ſuas inebriaſſet; in con„trarium quæ paraverant evenere: elephanti enim „relinquentes ſibi appoſitos Judæos, impetu facto „ſuper amicos ejus, multos ex ipſis interemere, &c. Vix dubito, quin eadem ſit hiſtoria, ſed cui fides Auctori ſit habenda, difficile dictu eſt; Rupertus in *Obſervat. ad Synopſin Beſoldi* ad Phyſconem hoc factum refert; & errare ſcribit Auctorem *Excerpt.* apud Scaliger. p. 376. cùm illud tribuit Ptolemæo Philopatori; ſed tamen & idem facit Auctor libri tertii *Macchabæorum*, & *Chronici Alexandrini*; unde quid ſtatuendum ſit, ignoro; neque enim puto & ſub Philopatore & ſub Phyſcone Judæos in ſimilem planè calamitatem incidiſſe.

Et hujus hiſtoriæ occaſione annotandum eſt omnino, Indos elephantis bellatoribus dediſſe vinum non ex uvis, quippe quibus carent, ſed *ex oryza & calamis*, ἐξ ὀρύζης ϗ ἐκ καλάμων, ſive ſaccharo confectum atque expreſſum; quo de potu agit illuſtris Salmaſius pag. 1018. *Exercit. Plinian.* Scribit quidem Ælianus lib. 2. cap. 40. *Var. Hiſt. elephantum poto vino roboris ſui oblivisci*, τῆς ἀλκῆς ἐπιλανθάνεσθαι, vel *robur ſuum amittere*. Sed vel fallitur, vel hoc intelligendum eſt de vino ſolo, non autem thure vel aliis aromatibus temperato. Et quod ad Indorum ex oryza vel ſaccharo potionem attinet, nullus dubito, quin idem tradat M. Paulus Venetus *lib.* 3. *cap.* 41. ubi deſcribit Inſulam Africæ Zanzibar, ſitam in Mari Æthiopico: „Et licèt non habeant equos, „tamen cum elephantis & camelis ad bella procedunt, exſtruentes caſtella lignea ſuper elephan„tos: quæ tanta ſunt, ut quindecim vel viginti „viri muniti ex uno pugnent portatili caſtro, pu„gnant autem cum lanceis, gladiis, & lapidibus: „& ſunt hujuſmodi caſtra aſſeribus cooperta. „Porrò quando ad bellum procedere volunt, ex„hibent potum elephantis, quem ipſi pro vino in „terram bibunt, quo audaciores ſint in bello. Nec de alio potu hunc locum explicari poſſe patet ex verbis, quæ præcedunt; „Carent vino, „ſed conficiunt potum optimum ex riſo, ſaccha„ro & aliis ſpeciebus; veniunt illuc multi merca„tores propter ebur & ambrum: nam ſunt ibi „plurimi elephanti & cete grandia: ubi obſerva oryzam appellari *riſum*, Gall. *du ris*, aromata *ſpecies*, *épiſſeries*, & ſuccinum *ambrum*; & hinc patere haud obſcurè, Marcum originem ſuccini *cetis* tribuere, uti etiam patet ex *lib.* 3. *cap.* 39.

Sed non abſque ratione Bochartus lib. 2. cap. 26. *Hiſt. Animal.* de numero elephantorum Philopatoris dubitat; quia paulò antè in prælio ad Rhapiam non niſi tres & ſeptuaginta oppoſuit Antiocho; & eorum numerus valde fuit imminutus, in ipſa pugna occiſis ſexdecim, & reliquorum magna parte capta; uti modò audivimus Polybium narrantem; adeò ut vix ac ne vix quidem anno poſt illam pugnam proximo potuerit habere quingentos elephantos; niſi ſtatuamus, hos ad eum ex Æthiopia fuiſſe poſtea omnes vel pleroſque deductos, vel nondum fuiſſe ad bellum inſtructos, tempore prælii cum Antiocho; quomodo lib. 1. *Macchab.* cap. 6. ℣. 30. memorantur ἐλέφαντες δύο ϗ τριάκοντα εἰδότες πόλεμον, *elephanti triginta duo ad bellum edocti*; præter quos Antiochus Eupator proculdubio alios habuit, qui nondum bellare noverant.

Ptolemæus Philometor ſextus Ægypti Rex in prælio adverſùs Alexandrum Theopatora uſus eſt elephantis; nam Joſephus tradit lib. 13. cap. 8. *Antiq. Judaïc.* equo ejus conſternato barritu elephanti, Regem dejeciſſe, inde hoſtes in eum feciſſe impetum, multa vulnera capiti inflixiſſe, & inde eum à ſuis ſatellitibus liberatum poſt paucos dies obiiſſe, lætum, quòd inimici Alexandri caput ad ipſum antea fuerat ab Arabum Regulo miſſum. Addit Joſephus, milites peroſos Demetrii ingratitudinem, quia eos malè mulctabat, ſeſe recepiſſe Alexandriam *elephantis in ejus poteſtate relictis*. Rem eandem iiſdem verbis narrat Zonaras *Annalium* tom. 1. p. 212. & διαφθείρειν apud eum redditur per *corrumpere*, quæ vox ſignificat, ſollicitare milites, ut à fide deſciſcant, & ipſi ſerviant: videturque id firmari ſequentibus, οἱ μὲν στρατιῶται τὴν πεῖραν ἐκείνου διαγνωσάμενοι, *qui cùm eluſa illius calliditate Alexandriam redirent, elephantis ipſe potitus eſt*. Sed Joſephus non poteſt aliter explicari, quàm Demetrium conatum fuiſſe perdere exercitum Ptolemæi, quia ſcribit, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν *exercitum Ptolemæi*: & paulò poſt, dicuntur milites fugiſſe ejus τὴν πονηρίαν, *malitiam*, & Alexandriam ſeſe contuliſſe; quod certè & diceret Zonaras, ſi pro πεῖραν ſcribere auderem πονηρίαν.

Cleopatram, Ægypti Reginam, elephanti exuviis tectam caput exhibet nobis nummus à Seguino editus p. 69. editionis ultimæ; quam ille putat eſſe filiam Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ, fratris & ſororis:

Joh. Vaillantius in *Hiſtoria*, quæ abſoluta hac Diſſertatione commodùm & optimo Reip. Literariæ bono prodit, *Ptolemæorum* idem ſentit; & in alio, cujus in averſa parte eſt etiam aquila cum epigraphe, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, putat eandem Reginam cerni, licèt nomen ejus non ſit adſcriptum. In ſimili nummo Begerus tom. 1. p. 262. *Theſ. Regii Brandeburgici*, exiſtimat repræſentari nobis unum Ptolemæorum; quam litem doctis illis & præſtantibus Antiquariis uti relinquo, ita non ingratum me Lectori facturum exiſtimavi, ſi nummi, qui apud Vaillantium conſpicitur, ectypum exhiberem:

Cùm autem elephantis multis uterentur Ægypti Reges, inde & peculiares naves fecerunt, quibus eos ex Æthiopia vel Troglodytica ad ſe deportarent, quas Agatharchides, in *de Mari Rubro*, vocat à re ἐλεφαντηγούς.

CAP. VII.

Seleucus Nicator Rex Aſiæ plurimos habuit Elephantos; Suidas correctus: Malelæ error: Seleucus primò poſt Alexandrum ἵππαρχος, *vel ſummus equitum præfectus; inde Rex; 403. vel 500. Elephantos poſſedit; Strabonis Interpres correctus; Apameæ in campis eos aluit, inde in urbis illius Nummis Elephas; Seleucus in iiſdem monumentis vehitur quadriga Elephantorum, niſi Pallas ſit; anchora in ejus & Seleucidarum aliorum Nummis; quæ quare indita ſit nummo Alexandri Magni, inquiritur; Harduinus perſtrictus. An Seleucus vivo Alexandro fuerit Elephantarcha; Seguinus notatus: Juſtinus tentatus: Sandrocotti Elephas. Seleucus non occiſus in prælio ad Iſſum; Arriani Interpretes notati. Antiochus Soter etiam Elephantis uſus eſt in prælio contra Galatas: Elephanti caput, & Elephas in Nummis unius Antiochorum. Inquiritur an Soteris Nummi ſignati ſint* Sanitatis *Symbolo, uti varii Eruditi tradunt; Vaillantius notatus; ut & Appiani Interpres; pentagonum illud & alia huc pertinentia multis illuſtrantur, & corriguntur; Sim. de Vries erroris arguitur; Kircherus notatus; ut & Jac. Gronovius; Mich. Ang. Cauſſæus; ac Conſt. Landus. Antiochus itidem Magnus eoſdem poſſedit; & in præliis iis uſus eſt: Judæi eos aluerunt; cum Romanis ita pugnavit: capti Eumeni ab iis dono dati; quot capti & occiſi: in triumpho Scipionis mille ducenti dentes Elephantorum: dentes inter tributa, & res pretioſas valde; Athenæus correctus; Victoriæ de Antiocho navalis memoria ſervata in Tabula fuit in æde Larium permarinorum, & Capitolio; illa explicata: Sigonius notatus. Idem Antiochus Elephantos Antiochiæ in ludis exhibuit: Antiochus Epiphanes etiam eos poſſedit; Syncellus ejuſque Interpres notati; iis in bellis & pompis uſus eſt; Athenæi Interpres tentatus; picti in ejus Nummis Antiochus Eupator, multarum itidem belluarum dominus, iis contra Judæos uſus; Eleazari celebre factum. Diſſenſus Auctorum de numero Elephantorum Eupatoris; Joſephus expenſus; rubro colore exacerbantur; unde illi Elephanti, cum Romani patris Epiphanis omnes occiderint? Cn. Octavius propterea in gymnaſio occiſus à Leptine; Antiochi Epiphanis Dionyſi Elephanti Lychnophori in Nummis. Obvii itidem in Alexandri Syriæ Regis nummo inedito; in quo an Bacchi caput, an verò Cleopatræ uxoris Regis, dubitatur: an Aſiæ Reges Tigranes & Mithridates Elephantis in bellis uſi ſint: Golla Rex Hunnorum, in parte Septentrionali*
A *Indiæ, ab Elephantis & equis epotâ aquâ, urbem obſeſſam cepit.*

INde ſequuntur Reges Aſiæ, eorumque primus Seleucus Antiochi, clari inter Philippi Duces viri, filius, *Nicator* cognominatus; quem mox patebit multis elephantis divitem fuiſſe. Nam antequam hoc doceam, non malè me facturum exiſtimo, ſi Suidæ verba examinem, qui eum facit filium Alexandri Magni; & in V. Κολασσαεὺς ita loquitur: Κολασσαεῖς οἱ Ῥόδιοι, *qui in Inſula* (Rhodo) *Solis æream ſtatuam erexerunt, quam propter magnitudinem vocarunt Coloſſum;* ἐπὶ Σελεύκου τοῦ Νικάνορος υἱοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακέδονος, *ſub Seleuco Nicanoris F. Alexandri Macedonis*; quibus Portus ſuum illud N. L. vel *Non liquet*, apponit. Et primò quidem Seleucus non fuit appellatus *Nicanor*, ſed *Nicator*, à victoriarum multitudine, uti non modò ex Appiano, Stephano Byzantino, Eunapio, aliis, verùm etiam ex Nummis patet; quin & ipſe Suidas Νικάτοραν urbem Syriæ ſcribit κτίσμα εἶναι Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, licèt in V. Σέλευκος, vel per errorem, vel corruptus, eundem etiam *Nicanorem* appellet. Sed neminem præter Suidam inveni, qui cum tradiderit eſſe genitum Alexandro Magno; cúmque id fieri non potuerit, quia Seleucus & Alexandro major erat, nullus dubito, quin Lexicographus corruptus, & locus ita legendus ſit, ἐπὶ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, ἢ τοῦ Ἀλεξάνδρου; *ſub Seleuco Nicatore, vel Alexandro Macedone*; & jungenda hæc eſſe verba præcedentibus; ita ut narret nobis Coloſſum à Rhodiis erectum eſſe ſub Seleuco vel ſub Alexandro Magno. Et certè circa hæc tempora immanis illa ſtatua eſt facta per Charetem Lindium Lyſippi diſcipulum; & quidem ex apparatu Regis Demetrii, Plin. *lib.* 37. *cap.* 7. unde tamen patet illum potiùs abſolutum fuiſſe ſub Seleuco, quàm ſub Alexandro. Neque enim audiendus Joannes Malela, qui in *Chronographia* ſua ſcribit Coloſſum hunc erectum fuiſſe à Rhodiis tempore Regis Judæorum, Manaſſis; quando à nemine in poteſtatem redacti, ſed αὐτονομοῦντες καὶ θαλασσοκρατοῦντες, *ſui juris & maris domini erant*, quod aliis plurimiſque illius Auctoris erroribus adſcribendum eſt.

Huic autem Seleuco Nicatori, quomodo eum appellandum eſſe multis evincit illuſtris dignitate & doctrina Legatus, Ezech. Spanhemius *Diſſert.* v. ubi & rectè ad eum non pertinere nummum inſcriptum, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, ſed ad aliquem ex Succeſſoribus, notat; adcò ut mirer eundem errorem repeti in Notis ad Joan. Malelam p. 252. huic, inquam, Seleuco poſt mortem Alexandri primò *ceſſit ſummus caſtrorum tribunatus*; vel ἵππαρχος à Perdicca factus eſt, uti loquitur Libanius tom. 2. *Orat.* 11. p. 347. præpoſitus vel præfectus ἐπὶ τὴν ἱππαρχίαν τῶν ἑταίρων οὖσαν ἐπιφανεστάτην, teſte Diodoro Siculo *lib.* 18. ſive ἡγεμὼν τῆς ἵππου τῆς ἑταιρικῆς, *dux equitatus amicorum*, vel *alæ domeſticorum*, quam dignitatem vivo Alexandro Hephæſtion, & poſt eum Perdiccas geſſerant, apud Appian. in *Syriacis*; Rex inde factus plurimos elephantos habuit, eorumque ope in præliis frequenter uſus eſt. Nam cùm Antigonum bello adoriretur, *elephantos quadringentos & octoginta in Cappadociam* contra eum duxit, teſte Diodoro Siculo *lib.* xx. extremo; atque apud Strabonem pag. 724. legitur eum à Sandrocotto accepiſſe dono *quingentos*, πεντακοσίους, quod malè Interpres reddit per *quinquaginta*, uti jam notarunt Eruditi. Alebat autem has beſtias in agro Apa-

A Apamenſi; quod alii Syriæ Reges imitati ſunt: Strabo *lib.* 16. *Urbs* (Apamea) *in tuto ſita eſt, & Cherroneſus è re ipſa vocata. Regione vel agro multo & ubere abundat, per quem Orontes fluit, & frequenter in eo flectitur. Hoc in loco Seleucus Nicator quingentos elephantos alebat, & maximam exercitas partem, id quod fecerunt etiam poſteriores Reges.* Atque inde factum, ut in Apamenſium Nummis elephas nobis exhibeatur. Edidit talem Eminentiſſimus Noriſius, grande & eruditum illud purpuræ Romanæ decus, pag. 69. *Epocharum*, percuſſum anno Æræ Seleucidarum 237. & alterius ectypum mecum communicavit Jacobus B de Wilde, antiquariæ rei ſtudioſiſſimus vir, in quo cùm annus notetur *octavus*, conſtat utique eum vivo Seleuco Nicatore ſignatum eſſe. Hinc

cernitur caput Jovis laureatum abſque epigraphe, quia ibi fuit delubrum Jovis ampliſſimum, multis C ac variis ornamentis ornatum, teſte Theodoreto *lib.* 5. *cap.* 21. unde Libanius *lib.* 4. *epiſt.* 290. eam τ͂ Διὸς φίλην, vel *Jovi dilectam* fuiſſe ſcribit, ἢ τ͂ Δία τιμῶσα διέμεινε δι' ἥττον τιμωρίαν τ͂ τιμᾶν τὺς Θεὺς, uti notat Valeſius: inde verò elephas, addita inſcriptione, ΑΠΑΜΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, *Apamenſium* (urbis) *ſacræ & inviolabilis*, addita epocha, Η. *anno octavo.* Similem poſtea nactus ſum æreum, in quo eadem inſcriptio legitur, quanquam paululùm detrita, & litera Μ. (id eſt, *anno quadrageſimo*) ſola, D vel cum alia, quam cognoſcere non poſſum. Quin & ipſe Seleucus elephantos Nummis ſuis indidit; edituſque eſt perelegans à Seguino pag. 59. *Select. Numiſm.* & à Vaillantio p. 37. *Regum Syriæ*, cujus ectypum facere non poſſum, quin exhibeam:

E In una area cernitur caput itidem Jovis laureatum; in altera Pallas, uti non abſque ratione arbitratur Vaillantius, tutelaris Macedonum Regum Dea, currui, ad quem IV. elephanti juncti ſunt, inſiſtens, quem idem vir doctus putat demonſtrari Seleuci potentiam in his beſtiis poſſidendis; niſi tamen etiam fuerit currus pompaticus, quo vel Palladis, vel Seleuci pugnantis habitu ſtatua fuerat circumlata. *Anchora* autem additur ut genitiva Seleuci nota, quemadmodum ex Juſtino & Appiano notarunt Eruditi; unde eadem in aliis Regum Syriæ, iiſque permultis, Nummis conF ſpicitur. Atque huc pertinet omnino illuſtriſſimæ dignitatis & Regi à Conſiliis Foucautium poſſidere perelegantem & ineditum nummum, in quo hinc elephas; inde caput equi, anchora, & ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ, uti patet ex ectypo, quem mecum communicavit Gallandus, vir certè eruditionis egregiæ, & ſollers certuſque horum monumentorum Interpres, qui ditiſſimo Gazophylacio & inſtructiſſimæ Bibliothecæ Marchionis modò laudati, ſemperque laudandi, ſumma cum laude præeſt, & rectè exiſtimat, illum nummum referri debere ad Seleucum primum:

Nec omittendum equidem varios Seleucidarum Nummos edidiſſe illuſtriſſimæ itidem dignitatis Ezech. Spanhemium *Diſſert.* VII. nuperæ pulcherrimæque editionis, in quibus ſunt ſculpti elephanti, & inter eos etiam eſſe hunc ipſum Foucautii; imò in binis Seleuci exhiberi currum, cui quatuor elephanti juncti ſunt, & ſuper eos totidem ſcipiones, vel ſceptra erecta, quorum nullum in illo, quem Seguinus edidit, veſtigium, uti patet ex ectypo:

Cùm autem vir illuſtris Nummos iſtos publicaverit eam præcipuè ob cauſam, ut oſtenderet *anchoram* in iiſdem etiam ſculptam, inſigne fuiſſe Seleucidarum genitivum, facere non poſſum, quin exhibeam Alexandri Magni pulcherrimum ex argento nummum, in quo exuviis leonis, quibus caput tectum habet, incuſa vel indita eſt *anchora*; & in altera area ſedet Jupiter dextrâ tenens aquilam, ſiniſtrâ haſtam, cum inſcriptione, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, & literis ΙΠ Φ, uti ectypus docebit:

Neque enim crediderim hunc ad unum ex binis aliis Alexandris, Syriæ Regibus, pertinere, quia vultus leonis, exuviis tectus, ſimilis eſt planè iis, qui ſunt in Magni, apud Goltzium & alios, Nummis, & quia in iis ſemper additur nomen ΒΑΣΙΛΕΩΣ; in variis autem Magni titulus ille omittitur, quales & ſolos genuinos eſſe, neſcio quam ob cauſam, Harduinus variæ vir doctrinæ contendit, in *Chronologia Veteris Teſtamenti*; quam paradoxam, uti alias innumeras, opinionem refutare ſi amicè vellem, Librum equidem ingentem deberem conſcribere.

Cùm autem vivo Alexandro *anchora* hæc nequaquam nummo imprimi potuerit, videtur id adſcribendum eſſe Seleuco, vel alicui Succeſſorum. Eſt enim nota hæc antiqua, & nummus extra omnem dubitationem genuinus; & fortè id factum juſſu Seleuci primi, antequam ipſe ſuum nomen & vultum Nummis inderet, Regiſque titulum uſurparet.

Morellus, vir rei nummariæ peritiſſimus, edidit, tab. 14. *Speciminis ſui*, M. Aurelii nummum, capitiſque Auguſti cervici inditam Victoriam; & exiſtimat, eam eſſe notam monetalem, ab ipſis ſine dubio Nicæenſibus additam ſubſecutis Impp, ne in uſu publico moneta rejiceretur. Atque ut hoc difficulter credere poſſum, ita, ſi verum foret,

ret, aliquo modo firmaret conjecturam meam, à Seleuco nempe anchoram Alexandri nummo incuſam eſſe, uti in regionibus, quas occupaverat & ditione tenebat, publici uſus eſſet.

Quid autem ſibi velint tres litteræ ſingulares, fateor me ſcire cum ignariſſimis, nec auſim Φ. referre ad *Philippos*, vel *Philippopolim*, nec ex binis aliis facere *annum decimum ſeptimum*; quare quidem ſagacioribus lampada trado lubens.

Et facere non poſſum, quin hac occaſione notem, Goltzium inter Nummos Alexandri Magni referre ſequentem, in quo itidem anchora occurrit:

putatque vir doctus hinc cerni Palladem propter cultum, quem ei ſingularem exhibuit Rex ille; & inde Victoriam cum palma & corona, nec non anchoram, quo imperii firmitatem videtur oſtendere. Ego aliis judicandum relinquo, an non tribui poſſit uni ex binis Alexandris Syriæ Regibus, id quod tamen difficulter credo, quia illi vultus ſuos Nummis indiderunt; vel deſignari victoriam Alexandri navalem; vel à Seleuco Nicatore in memoriam Alexandri ſignatum hunc nummum fuiſſe; vel denique unum ex Alexandris Syriæ Regibus imitatum eſſe Seleucum hunc, quippe cujus ſimilis planè nummus conſpicitur.

Atque ita quidem mihi dictus Seleucus Nicator, & ratio reddita, quare in ipſius & Apamenſium Nummis elephas nobis exhibeatur. Belluis illis inſuper Alexandri tempore præfectus fuit, & poſt tanti Regis mortem earundem atque equitatus regimen accepit, uti ſcribit egregiæ Abbas doctrinæ Seguinus; id quod equidem unde hauſtum ſit ignoro planè. Nam licèt Seleucus fuerit multorum elephantorum dominus; licèt magna hæc fuerit dignitas, uti patet ex 2. *Macchab.* 12. ubi Nicanor Ἐλεφαντάρχης dicitur factus eſſe Στρατηγὸς Judææ; nec non ex Polybio *lib.* 5. *cap.* 82. ubi Myiſcus unus domeſticorum Regiorum, & in Aula educatus, præficitur elephantis, qui in cornu ſiniſtro pugnabant, & Philippus Antiochi Regis σύντροφος aliis ſexaginta, qui ſtabant in dextro, dictus inde Appiano Ἐλεφαντάρχης, & Livio *lib.* 37. *cap.* 41. *elephantorum magiſter*; licèt, inquam, magna hæc dignitas fuerit, tamen nihil tale legi apud ullum Veterem de

A Seleuco; & fallor, aut vir doctus & elegans non ſatis benè cepit Athenæum *lib.* VI. & Plutarchum in *Vita Demetrii*: hi enim narrant adulatores dixiſſe, illum *ſolum eſſe Regem*, Seleucum verò Ἐλεφαντάρχην, Ptolemæum Ναύαρχον, Lyſimachum Γαζοφύλακα, & Agathoclem Σικελικὸν Νησίαρχον; quod ideo factum à peſſimo hominum genere, quia Seleucus dominus erat multorum elephantorum, Ptolemæus valebat claſſe, Lyſimachus pecuniâ, & quia Agathocles unam tantùm Inſulam tenebat ditione, cùm contrà Demetrius multas regiones ſibi ſubjeciſſet, & validis

B numeroſiſque militibus eſſet ſuccinctus. Et hic ipſe Seleucus uſus eſt elephantorum operâ cùm contra Demetrium pugnaret; narratque Polyænus *lib.* 4. *cap.* 9. §. 3. eundem, cùm Demetrii milites admodum eſſent timidi, fortiſſimos elegiſſe ſatellitum, octo elephantis ante ipſos collocatis, adlocutione ſua effeciſſe, ut Demetrii milites ad eum tranſirent; habuitque inter cæteros elephantem Indicum, nam plerique ſui erant Libyci, qui vixit μέχρι τῆς τῶν Ἀντιόχων ἐπικρατείας, *uſque ad Antiochorum imperium*, quorum primus regnare cœpit anno. . . Æræ Seleucidarum.

Addendum tandem, quia *Sandrocotti* facta eſt

C mentio in hiſtoria Seleuci, Juſtinum narrare *lib.* 15. *cap.* 4. *illi molienti bellum adversùs Præfectos Alexandri, elephantum ferum infinitæ magnitudinis ultro ſe obtuliſſe, & veluti domitu manſuetudine eum tergo excepiſſe, ducemque belli & præliatorem inſignem fuiſſe*: ubi fortè ſcribi debet, nam vulgata lectio admitti non poteſt, *veluti domitum manſuetè eum*, vel *domitum ad manſuetudinem*, uti loquutus eſt Solinus *cap.* 65. cujus verba à me antea laudata ſunt.

Qui Seleucum (quem peſſimè illi, qui Indicem Arriani confecerunt tam in Vulcanii, quam Blan-

D cardi editione, ſcribunt, *in prælio ad Iſſum occiſum eſſe*, cùm id acciderit ejus filio Ptolemæo) exceperunt Syriæ Reges, etiam elephantos habuerunt ſibi; ejuſque filium Antiochum Soterem XVI. elephantorum operâ Galatas viciſſe, & lachrymantem militibus dixiſſe narrat Lucianus in *Zeuxide*, vel *Antiocho*: *pudore afficimur, quibus ſalus in hiſce ſedecim conſtitit belluis, adeò ut niſi ſpectaculi novitas hoſtes perculiſſet, quid nos ergo illos fuiſſemus?* & tropæo tantùm juſſiſſe inſculpi elephantum propterea addit idem Auctor.

An vero ad hunc, an ad alium Antiochum referri debeant duo Nummi elephantis inſignes, ſcio

E juxtà cum ignariſſimis, quia nullâ Ærâ inſignes ſunt. In primo hinc ſcriptum eſt, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, cerniturque elephanti caput, inde caput muliebre; in altero autem elephas totus cum eadem inſcriptione, nec non in averſa parte clypeus, & in ejus medio anchora, uti patet ex ectypis:

Hos autem mecum communicavit Jacobus de Wilde, cujus Gazophylacium rariſſimis Nummis & veteris ævi præclaris reliquiis aliis refertum eſt; & eo nomine optimè meretur de Republ. Litteraria, quæ eidem etiam acceptos fert Nummos, gemmas, & ſtatuas, quæ monumenta inſignia tribus explicavit libris ſollerter & ingenioſè.

Eſt cæteroquin valde veriſimile, modò exhibi-

F tos Nummos poſſe pertinere ad Antiochum Soterem, quia Vaillantius narrat illum anxium de pugna contra Gallos vel Galatas ineunda, dixiſſe, ſe vidiſſe in ſomno Alexandrum Magnum monentem, uti pro ſigno quoddam Sanitatis Symbolum, τὸ ὑγιαίνειν, proponeret, id quod pro teſſera Tribunis daret, ac militum lacernis inderet, ſic fore, ut certa faciliqueque victoria potiretur: hoc

adhibito ſymbolo, equitatus Gallorum, Theodoti Rhodii ductu, disjectus eſt. Antiochus victoriâ moderatè uſus eſt, & lachrymas quidem profudit, quòd in belluis exercitus ſui ſalus ſtetit, ideo in trophæum elephantem ſculpi juſſerit, cujus frequens in Antiochi Nummis typus etiam obſervatur. Gallis itaque in Aſiam longè latéque irrumpentibus, minantibus, profligatis Antiochus ΣΩΤΗΡΟΣ cognomentum accepit.

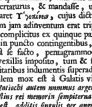
Probat hæc vir egregiæ doctrinæ per Cælium Rhod. *Quæſt.* lib. 3. & ultima per Appianum in *Syriacis*: ſed ego nunquam *Quæſtiones* illas vidi, nec ſcio equidem an præter *Lectiones Antiquas* aliquid ſimilis argumenti aliud ediderit vir ille doctus, cujus non libro tertio, ſed ſeptimo, & quidem illius capite 24. invenio narrari, Antiochum cum Galatis congreſſurum & de victoria anxium, in quiete vidiſſe Alexandrum Magnum monentem, ut priùs quàm in aciem milites produceret, non aliud proponeret illis ſignum, quàm ὑγιαίνειν, id eſt, *benè valete*. Apud Appianum autem nihil aliud invenio, quàm Antiochum, qui novercam adamaverat, cognomento fuiſſe *Sotera; quia Gallos ex Europa in Aſiam irrumpentes repulit*; quomodo Græca reddenda ſunt, Interpreti non ſatis intellecta, quia malè exiſtimat eum ante victos Galatas jam ita fuiſſe cognominatum, id quod ſecus ſeſe habere ex Græcis verbis Appiani patet, id quod & rectè animadvertit Vaillantius.

Ceterùm tacere non poſſum, quin paululùm immorer Hiſtoriæ huic, quia video viros eruditos mirè variare in illa narranda, & ipſe non cognoſcam, unde illa omnia ſint deſumta. Nam Jacobus Tollius in *Præfatione* Gallica, quam eandem in Linguam tranſlato Longino præfixit, & conatus inter fraudes & ſtratagemata referre *viſum cæleſte Dei ſignum* à Conſtantino, ſimile quid de Antigono Rege Macedoniæ refert, & ita loquitur: *Mais moi, je tâche de m'appliquer à la lecture avec un peu plus de jugement, & trouvant, que le Roi Antigonus, Succeſſeur d'Alexandre le Grand, s'eſt ſervi du même ſtratagême, feignant d'avoir vû au ciel un pentagone, qui eſt le Symbole du Salut, avec ces paroles*, IN HOC SIGNO VINCES, *& qu'il fit peindre aux boucliers de ſes ſoldats, gagna ainſi la bataille.* Atque hoc ipſum alii *Antiocho Soteri* tribuunt, id quod invenio apud Simonem de Vries tomo III. pag. 515. *Curioſarum Animadverſionum*, quas Belgicas edidit, De Rebus, quæ in Indiis tàm Orientalibus quàm Occidentalibus, nec non China aliiſque orbis Terrarum partibus inveniuntur: Narrari, ait, numiſma illius Syriæ Regis exſtare, cujus in una area conſpicitur pentagonum, & in ſingulis angulis illius litteras, quæ junctæ ſignificabant ΥΓΙΕΙΑ, *Sanitas*; illam monetam percuſſam eſſe in memoriam ſomnii & victoriæ. Nam cùm prælium contra Galatas eſſet initurus, apparuiſſe illi in ſomno Alexandrum Magnum, jubentem, ut hanc vocem militibus ſuis ſignum daret; id eum feciſſe, & præterea juſſiſſe ſignis militaribus & veſtibus præcipuorum Ducum inſcribi, ita victoriam adeptum eſſe, & ſignaſſe propterea Nummos cum pentagono. Et quanquam initio dubitare videatur de hac hiſtoria per illud Belg. *Men ſeght*, ſive *Narrant*, tamen ſatis apparet eundem in eodem valetudinario cum aliis Eruditis recentioribus cubaſſe, & ita ſeſe erroris manifeſti reum facere.

Ego profectò neſcio unde hæc ſumta ſint; neque enim talia invenio apud ullum veterem Auctorem, quos conſulere potui; quin ferè eſt, ut credam, hanc hiſtoriam mirè interpolatam eſſe, & fortè Pierio, aliique viro erudito, cujus *Hieroglyphica* unà cum *Hieroglyphicis* Pierii edita ſunt, deberi. Narrat enim hic libro 2. *Hieroglyph.* cap. 18. Lucianum teſtari, pentagonum Salutis Symbolum eſſe, & inde ita loqui pergit: Antiochus is, qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus eſt, cùm adversùs Gallos pugnaret, nec ſatis ex ſententia res ſuccederet, eſſetque in diſcrimine, per quietem vel vidit, vel ſe vidiſſe ſimulavit, ut militum animos in ſpem erigeret, Alex. Magnum ſe monentem, ut Salutis Symbolum aſſumeret, idque pro teſſera Tribunis daret, eorumque veſtibus inſueret, ea re fore ut victoriâ potiretur. Symbolum autem illi hujuſmodi oſtendiſſe, triangulum triplicem invicem inſertum ex lineis quinque conſtantem, in quibus ΥΓΙΕΙΑ ſcriptum erat; ſic enim Salus Sanitasve Græcis appellatur; *unde & hoc ſignum in veteribus Antiochi Nummis adhuc cernitur*, quod ſignum Mathematici à quinque angulis *pentagonum* vocant:

Quin animadverti ſimilia ante eum tradidiſſe Pierium *lib.* 47. *cap.* 31. & itidem narrare, Alexandrum ipſi adſtitiſſe, cùm acie adversùs Galatas eſſet decertaturus, & mandaſſe, ut militibus teſſeram daret Υ'γιαίνειν, cujus dicti Hieroglyphicum olim jam adinventum erat triplex triangulus inter ſe complicitus ex quinque paribus lineis ſeſe invicem in puncto contingentibus, quo non cunctanter à ſe facto, pentagrammoque hujuſmodi tum in vexillis impoſito, tum & ſingulis & reliquis militaribus indumentis ſuperaddito aſſutoque, admirabilem mox eſt à Galatis victoriam conſecutus. *Antiochi autem nummus argenteus paſſim habetur, iſtius rei memoria ſempiterna, in quo nota ea impreſſa eſt, additis ſingulis per angulorum intervalla litteris* ΥΓΙΕΙΑ, in eum, quem hîc vides nummum:

Ego profectò neſcio unde hæc omnia ſint petita; & vellem equidem mihi exhiberi bonæ veteriſque notæ Auctorem, qui hiſtoriam hanc nobis narret eodem modo, quo Recentiores. Cúmque neminem præter Lucianum inveniam, qui ſomnii hujus ſive veri ſive ficti faciat mentionem, ego quidem nihil aliud inde concludere poſſum, quàm Antiocho Soteri inituro pugnam cum Galatis & de victoria anxio appariuſſe Alexandrum, & juſſiſſe, ut teſſeram militarem daret vocem Υ'γιαίνειν, & hac militibus datâ, vel ὑπὸ τούτῳ συνθήματι, præclaram illam victoriam conſequutum eſſe; quam tamen adſcribendam eſſe ſexdecim elephan-

tis ἐκ Theodoto Rhodio patet omnino ex ejuſdem Luciani *Zeuxide* vel *Antiocho*, qui & propterea in tropæum vel victoriæ ſignum, *elephantum* ſolum poſuit: Ἐπὶ δὲ τῷ τροπαίῳ κελεῦσ[αι] ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι: *In tropæum nihil aliud quàm elephantum juſſit ſculpere*; vel potiùs ſtipiti vel arbori, cui appendebantur in ſignum victoriæ, arma, clypei, gladii, thoraces, nihil aliud juſſit affigi quàm elephantum.

Atque ſi in ſolo Luciano ſomnium hoc Antiochi Soteris invenitur, hinc utique ſequitur, reliqua aſſutamenta eſſe, quæ narrari audivimus à variis, nempe, *figuram pentagoni ſignis militaribus & veſtibus ſive Tribunorum, ſive omnium militum inditam*, *Antigonum* poſitum pro *Antiocho*; *In hoc ſigno vince*, *pentagonum Nummis impreſſum*, & quæ ſunt ejus generis alia. Nam licèt Pierius ita loquatur, tanquam talem argenteum viderit plùs quàm unum, tamen ea de re valde dubito, quia non memini me apud ullum Antiquarium talem vidiſſe, certè non apud Vaillantium, in Libro *de Regibus Syriæ*, cujus ille magnum fuiſſet ornamentum, qui & Antiochi Soteris nullum cum *elephanto* exhibet, licèt ſcribat, ejus frequentem typum in Antiochi Nummis obſervari; atque inde puto raritatem Nummorum, quorum ectypos exhibeo, patere, ſi ad Soterem referri poſſunt, qui fortè in unius area vultum ſculpi fecit Stratonicidis novercæ & conjugis.

Ceterùm, uti hoc obiter adjiciam, pentagonum iſtud ſubinde in gemmis occurrit; uti apud Joan. Macarium num. 103. *Gemm. Abraxearum*, cum characteribus incognitis, notatque ex Kirchero c. ult. *Prodr. Ægypt.* Canopo junxiſſe gentem illam πεντάγραμμον, quia quod hæc figura variè ſita vocem Græcam ΥΓΕΙΑ referat, & proſperitatis ſymbolum illud eſſe ſignum, tritum eſſe ex Hiſtoria Antiochi Soteris, qui contra Galatas decertaturus, hujus ſymboli vexillis impoſiti ſubſidio, de quo faciendo in ſomno monitus fuerat, inſignem victoriam reportaſſe fertur. Sed eodem cum aliis in valetudinario cubat Kircherus; nam uti ex præcedentibus patet ſatis ſuperque; non juſſus eſt Antiochus tale ſignum vel pentagonum vexillis imponere, ſed tantùm dare militibus pugnaturis pro teſſera verbum ΥΓΙΑΙΝΕΙΝ; deinde nemo dixit, pentagonum illud diverſo ſitu nobis dare vocem ΥΓΕΙΑ, ſed volunt illam inſcriptam fuiſſe cum pentagono Nummis laudati Regis; & certè inſignis Oedipus foret, qui eas quinque in figura pentagoni inveniret: tandemque non video, quomodo ex Hiſtoria Antiochi Soteris patere poſſit, pentagonum apud Ægyptios ſymbolum eſſe proſperitatis; id quod ultimum quamvis verum eſſe poſſit, tamen neſcio quod argumentum ex Græca Hiſtoria & Rege Aſiæ peti poſſit ad illud probandum.

Hanc gemmam unà cum Gorlæanis edidit vir eruditus, tom. 2. num. 459. annotatque hexagonum eſſe litteris ignotis conſcriptum. Velle viros doctos ſæpe ΥΓΙΕΙΑΝ in eo notatam exſtare. Credo memoriæ lapſu vel Librariorum vitio ſcriptum eſſe *hexagonum* pro *pentagonum*, cùm vox illa deſignet *ſex angulos*, hæc verò *quinque*, nec plures in figura illa reperiantur; quod ſphalma aliorum acerborum Criticorum more non notarem, niſi viderem illud repeti ad tom. 1. num. 192. ubi licèt pentagonum conſpiciatur, legitur tamen *hexagonum ſerpenti incluſum*, advocaturque gemma altera, nec non una ex Cimelio Genovevæ p. 135. quod pentagonum nihil commune habet cum illo, de quo ago: hexagonum tamen viſitur in eo Libro inter Amuleta Gnoſticorum num. XX.

Ex illa tamen viri eruditi annotatione credo me poſſe colligere, Nummos Antiochi Soteris

A pentagono ſignatos non inveniri, vel ſaltem malæ notæ eſſe; neque enim dubito quin hujus ſymboli occaſione dixiſſet, inveniri tales Nummos, non tamen *hexagono*, ſed *pentagono* notatos, & nequaquam, velle viros doctos ſæpe Ὑγιείαν in eo ſymbolo notatam reperiri; id quod certè indicium haud leve eſt dubitantis.

Hanc tamen pentagoni notam ſeſe repperiſſe putant Eruditi in nummo Philippi patris Alex. Magni apud Goltzium & in *Theſauro* Regis Boruſſiæ; ſed ut parergon, & ſuppoſitam Philippo equitanti, nec non pictam ante Victoriam ſtantem.

B Quæ conjectura an benè ſe habeat, neſcio equidem; in alio ejuſdem Regis nummo viſitur ſtella octo radiis inſignis, & fortè hic illa quinque habere potuit; quid autem figura hæc in binis illis Nummis, ſi pentagoni eſt, ſignificet, difficile dictu eſt, & Eruditi rationem non reddunt, mihi ſufficit monuiſſe, quanquam fortè Monetarii nota potuerit fuiſſe.

Sed &, poſtquam hæc omnia notaſſem, incidi in *Romanum Muſeum* Michaëlis Angeli Cauſſei, qui pag. 8. ita de pentagono loquitur: Symbolum autem proſperitatis fuiſſe apud Ægyptios liquet ex hiſtoria Antiochi Soteris, qui adverſùs

C Galatas pugnaturus hoc ſigno vexillis impoſito, datoque militibus pro teſſera, de quo faciendo ſe per ſomnum ab Alexandro Magno monitum fuiſſe ſimulavit, inſignem reportavit victoriam, cujus typus in numiſmatibus apparet. Eſt autem triangulus triplex invicem inſertus, conſtans ex quinque lineis, in quibus ΥΓΙΕΙΑ ſcribitur:

D

Hîc utique locum habet vetus illud, *Vara Vibiam ſequitur*; nam & hîc habes, *ſignum vexillis impoſitum*, *numiſmata Antiochi Soteris*, quibus cum pentagono non modò Græca vox ΥΓΙΕΙΑ, verùm etiam Latina SALVS inſcribitur, id quod certè ab omni ratione alienum eſt.

Quin & Conſtantinus Landus in *Select. Numiſmat.* ſcribit, ſe in argenteis numiſmatibus, illis

E quidem vetuſtis, vidiſſe Antiochi ipſius imaginem, & ex altera triplicem triangulum inter ſe quinquelìocarem, in quo Ὑγίεια erat inſcriptum, & inde narrat hiſtoriam, quæ apud Lucianum legitur. Dubito autem valde an ipſe talem nummum oculis viderit ſuis; quia nullum ſimilem edidit, ſed alium longè, in quo legitur SALVS AVGVSTI; en quia ſcribit Joan. Reuchlinum lib. III. *de Arte Cabaliſtica*, ubi tractat de ſignaculis ac ſigillis ad Sanitatem & Salutem pertinentibus, aſſerere à ſe viſam Antiochi monetam argenteam, ſymbolo pentagoni percuſſam, additque ſe hoc

F voluiſſe dicere, ne fortè quis putaret à ſe fictum eſſe. Quin & narrat, Gyraldum Syntagm. 1. *de Diis Gentilium*, in veteribus Antiochi Nummis *pentagonum* adhuc cerni; egiſſe de illis Cælium Calcagninum lib. 3. *Epiſtol. Quæſt.* nec non ipſum in *Epiſt. ad Vincentium Catum.* Et certè Gyraldus & Calcagninus teſtantur ſe ejuſcemodi Antiochi vetuſtos Nummos vidiſſe, amboque inſuper addunt Antiochum hoc ſomnio excuſſo juſſiſſe, ut hoc Sanitatis ſymbolum *veſtibus* vel *lacernis militum inſueretur*, id quod tamen apud Lucianum non legitur.

Atque

Antiochus Magnus multos elephantos habuit, & Polybius *lib.* XI. ſcribit, eundem cum Euthydemo, Bactrianorum Præfecto, pacem feciſſe, acceptis omnibus illius elephantis; inde ſuperato Caucaſo Indorum fines ingreſſum à Rege Sophagaſeno alias belluas inſuper accepiſſe, ita ut haberet centum & quinquaginta. Narrat præterea Zenon apud eundem in *Excerptis* lib. XVI. De Virtutibus & Vitiis, Antiochum elephantos ante ipſam phalangem in prima acie collocaſſe, cùm in Cœle-Syria ad oppidum Panium cum Scopa, Duce Ptolemæi Epiphanis, manus conſereret; ipſum cum ala amicorum κατόπιν ἐπιςῆναι τοῖς θηρίοις, *poſt elephantos ſtetiſſe*; hoſce magno Regi fuiſſe adjumento, & equitatu Ætolorum inuſitata belluarum ſpecie conſternato, maximum in diſcrimen rem adductam fuiſſe, incluſa hinc ab elephantis, inde ab equitibus phalange, Scopamque tandem ceſſiſſe, & victoriam reliquiſſe Antiocho. Cúmque recuperaſſet urbes Cœle-Syriæ & Samariæ, Judæi etiam ſponte ſua ſeſe dediderunt, receptumque intra urbem exercitum, & elephantos liberaliter aluerunt; teſte Joſepho lib. 12. *Antiq.* cap. 3. unde & factum eſt, ut eos Rex clementer valde habuerit, & in epiſtola ad Ptolemæum ſcripſerit, eos ἄφθονον χορηγίαν τοῖς ςρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι, *exercitus & elephantis copioſum victum præbuiſſe*, & propterea iis conceſſiſſe tam ſplendida privilegia; uti ibidem legere licet.

Et cùm idem Rex cum Romanis bellum gereret, elephantis etiam uſus eſt; atque apud Appianum lib. *de Bellis Civil.* legimus, eum A. V. C. 562. prælio adversùs Manium Acilium Glabrionem, *in ſiniſtro latere elephantos collocaſſe.* Et belluas haſce etiam habuit, cùm adversùs Scipionem pugnaret; Jornandes lib. 1. *de Regn. Succeſſ. Antiochus, Syriæ fortiſſimus Rex, magnum apparatum belli contra Populum Rom. commovit: triginta ſiquidem millia armaterum, curruſque falcatos complures, elephantos innumeros turritos, & inſtar murale in acie ordine ſitos:* ubi ille valde rem auget, dum nobis annumerat *innumeros elephantos*, quos certè à Floro, quem ferè exſcribit, non accepit, cùm is ita loquatur *lib.* 2. *cap.* 8. *Elephantis ad hoc immenſæ magnitudinis, auro, purpura, argento, & ſuo ebore fulgentibus aciem utrinque vallaverat*; cúmque oſtenderet illos & aciem Hannibali, interrogaretque, *Putaſne, inquit, conferri poſſe, ac ſatis credis Romanis hæc omnia? Pœnus eludens ignavium militum ejus pretioſè armatorum: Satis planè, inquit, ſatis eſſe credo Romanis hæc omnia, etiamſi avariſſimi ſint*; uti memoriæ mandat Gellius lib. 5. cap. 5. *Noct. Attic.* Et digna ſunt Livii verba, quæ ſupponantur, quia magnificentia Syri Regis, & maximè elephantorum eximius ornatus, inde abundè cognoſci poteſt; ita igitur loquitur *lib.* 37. *cap.* 40. inſignis Hiſtoricus: „Regia acies, varia magis multis gentibus, diſſimilitudine armorum auxiliorumque erat: ſexdecim millia peditum more Macedonum armati fuere, qui Phalangitæ appellabantur. Hæc media acies fuit, in fronte in decem partes diviſa. Partes eas interpoſitis binis elephantis diſtinguebat: à fronte introrſus in duos & triginta ordines armatorum acies patebat. Hoc & roboris in Regiis copiis erat, & perinde cùm alia ſpecie, tùm eminentibus tantùm inter armatos elephantis magnum terrorem præbebat. Ingentes ipſi erant; addebant ſpeciem frontalia, & criſtæ, & tergo impoſitæ turres, turribuſque ſuperſtantes, præter rectorem, quaterni armati.

Haſce autem belluas Antiochus exemplo Seleuci Nicatoris aluit apud Apameam in Syria; unde inter pacis conditiones Legati Romanorum apud Apameam Phrygiæ, Regi præſcripſerunt apud Polyb. *Legat.* 35. Καὶ τοὺς ἐλέφαντας τοὺς ἐν Ἀπαμείᾳ πάντας ἀποδότω, καὶ μηκέτι ἄλλους ἐχέτω: *Elephantos omnes, quos Apameæ habet, tradito, neque alios habeto.* Qua de re etiam agit Appianus in *Syriacis.* Omnes autem elephanti, quos Romani acceperant ab Antiocho, dono dati ſunt Eumeni Pergameno; Livius *lib.* 38. *cap.* 39. „Cn. Manlius quum inter cetera, quæ accipienda ab Antiocho erant, elephantos quoque acceptiſſet, donoque omnes Eumeni dediſſet, deinde cauſas civitatum, multis inter novas res turbatis, cognovit: quid autem inde iis factum ſit, nec ab eo, nec ab aliis Hiſtoricis traditur.

Nec certè omittendum, Antiochum in acie habuiſſe elephantos quatuor & quinquaginta, & Scipionem tantùm cepiſſe XV. cum rectoribus, teſtibus Livio *lib.* 37. *cap.* 39. & 44. nec non Appiano, qui addit reliquos, & proinde triginta novem à Romanis fuiſſe interfectos. Quin & notandum inprimis, à Scipione in triumpho, quem de Antiocho victo duxit A. V. C. DLXIII. oſtenſos fuiſſe *eburneos dentes mille ducentos viginti*, teſte Livio *lib.* 37. *cap.* 59. Ingens profectò numerus, & ſplendidus theſaurus, qui videtur Antiocho natus fuiſſe ex mortuis elephantis, & ex tributis, quæ Indi ad eundem mittebant. Herodotus narrat, quod huc valde pertinet, Æthiopes Ægypto proximos Dario, Perſarum Regi, dediſſe tributi nomine, binos chœnices auri ἀπύρου, ducentos faſces ebeni, quinque pueros Æthiopas, *& viginti grandes elephantorum dentes*: id quod etiam ex eodem nobis memorat Plinius lib. 12. cap. 4. *Hiſtor. Natur.* addens veluti admirabundus: *Tanta ebori auctoritas erat Urbis noſtræ trecenteſimo decimo anno: tunc enim Auctor ille Hiſtoriam eam condidit Thuriis in Italia.* Et inter res pretioſiſſimas fuiſſe elephantorum dentes patet ex pompa Ptolemæi Philadelphi apud Athenæum *lib.* V. in qua Æthiopes δωροφόροι, *dona ferentes*, (non δορυφόροι, ut vulgò ſcribitur, vel *haſtati*) *alii ſexcentos dentes elephantorum, alii ebeni ſtipitum bina millia gerebant*; nec non ex Vopiſco cap. 3. *Firmi*: „Ipſe quoque dicitur habuiſſe dentes elephanti pedum denûm, ex quibus Aurelianus ipſe ſellam conſtituerat facere, additis aliis duobus, in qua Jupiter aureus & gemmatus ſederet cum prætexta, ponendus in templo Solis, Aponinis Sortibus additis, quem appellari voluerat IOVEM CONSULEM, vel CONSULENTEM; ſed eoſdem poſtea Carinus mulieri cuidam dono dedit, quæ lectum ex iis feciſſe narratur.

Quin & apud Ciceronem libro IV. *in Verrem* legimus, in Inſula Melita fuiſſe fanum Junonis antiquum, & in eo inter cetera donaria *dentes eburneos incredibili magnitudine*, hos eo fano ſublatos à Præfecto Regis Maſiniſſæ, & in Africam portatos donum Regi; eum delectatum eſſe munere, ſed ubi audiviſſet, unde eſſent, ſtatim certos homines in quinqueremi miſiſſe, qui eos dentes reportarent, litteriſque Punicis fuiſſe inſcriptos, *Regem Maſiniſſam imprudentem accepiſſe, re cognitu reponendos, reſtituendoſque curaſſe*; additque Cicero, eo in templo præterea fuiſſe vim eboris magnam, multa ornamenta, in quibus eburneæ Victoriæ, antiquo opere, ac ſumma arte perfectæ; refert eandem hiſtoriam Valer. Maximus *lib.* 1. *cap.* 1. *Extern.* atque inde patet, quo loco fuerint dentes elephantorum, & elaboratum ebur.

Sed ut eò, unde digreſſus ſum, redeam, memoria elephantorum, quos Antiochus ſecum habuit, ſervata & ſcripta ſuit in tabula, quæ Romæ quondam fixa fuit ſuper valvas Ædis Larium permarinorum, dedicatæ à M. Æmilio Cenſore A. V. C. 574. votæ undecim annis antè à L. Æmilio Regillo, navali prælio adversùs Præfectos Antiochi Regis; nam in ea apud Livium *lib.* 40. *cap.* 52. legimus: *Auſpicio, imperio, felicitate, ductuque ejus* (Æmilii) *inter Epheſum, Samum Chiumque, inſpectante Conſule, ipſo Antiocho, exercitu omni, elephantiſque claſſis Regis Antiochi antea ſic victa, fuſa, contuſa, fugataque eſt*; additque Livius, eandem inſcriptionem, vel eodem exemplo tabulam in Æde Jovis in Capitolio ſupra valvas fixam fuiſſe. Sigonius tamen exiſtimat hæc verba, *inſpectante Conſule, ipſo Antiocho, exercitu omni, equitatu, elephantiſque*, luxata, malè in hunc tranſlata locum, & propterea è medio tollenda eſſe; quia non eſt pugnatum præſente Conſule, aut Antiocho; & quia equitatus & elephanti ad pugnam non pertinent navalem; & certè Florus *lib.* 2. *cap.* 8. tradit, *claſſem Regiam Polyxenidæ Annibalique commiſſam fuiſſe, Regemque prælium nec ſpectare potuiſſe.* Sed ego vellem, ut vir doctus nos docuiſſet, quem in locum verba illa rejicienda forent; & deinde certum eſt Antiochum cum exercitu fuiſſe in vicinia, ubi pugnatum eſt, & veriſimile omnino eum è terra, exercitu fortè in aciem collocato & diſpoſitis elephantis, prælium ſpectaſſe navale, & abiiſſe cùm videret Romanos vincere; & inde Florum ſcribere, eundem *prælium nec ſpectare potuiſſe.* Certum ceteroquin eſt, inſcriptionem hanc eſſe valde intricatam, unde & eam *corruptiſſimam* dicit eſſe Ciacconius, haud vulgaris harum rerum judex, in *Notis ad Columu. Roſtratam*; & ipſe Gronovius pater, vir acris ingenii & eruditionis eximiæ, notat, ſeſe hunc titulum miſerè habitum repræſentaſſe, quemadmodum ex unico Libro proditus eſt, ut Doctis integra facultas eſſet divinandi; quanquam neſciam an verba, quæ Sigonius removenda putat, etiam habuerit ante oculos, quia alia in eadem tabula leguntur, quæ utique habent ſuas majoreſque difficultates.

Antiochus quoque Epiphanes, filius Antiochi Magni, obſes Romæ habitus, id quod malè patri tribuit Auctor *Macchab.* lib. 1. cap. 1. multos etiam habuit elephantos, licèt pater coactus fuerit ſuos Romanis tradere. Nam narrat Georg. Syncellus p. 279. *Chronographiæ* ex lib. 2. *Macchab.* illum *ingenti curruum*, (ἐν ἅρμασι, malè vertitur *armorum*) *elephantorum*, equitum, claſſis quoque apparatu adortum eſſe Ptolemæum, & vaſtata Ægypto intraſſe Hieroſolymam anno Æræ Seleucidarum CXLIII. Hæc tamen in libro illo non leguntur, ejuſque *cap.* V. narratur tantùm, Antiochum ex Ægypto profectum atrociter in Judæos eſſe graſſatum. Sed nihilominus debet ſua Syncellus Auctori iſti, qui *lib.* 1. *cap.* 1. ℣. 18. eadem memoriæ mandat, & ℣. 34. addit, Regem dimidium exercitum cum elephantis tradidiſſe Lyſiæ.

Nec omittendum utique, Antiochum Epiphanem in pompa Ludorum, quos ad Daphnen Antiochiæ edidit magnificentiſſimos, etiam exhibuiſſe haſce belluas: Athenæus *lib.* V. poſtquam varia miranda recenſuiſſet, addit: Ἔπειτα ἐλεφάντων ἅρμα ἓν καὶ συνωρὶς· καθ' ἕνα δὲ, &c. quod neſcio an rectè vertat Interpres, *currus unus, bigaque una elephantorum; elephanti ſinguli diſperſi triginta ſex*; cùm mihi videatur Auctor ſignificare, poſt ea, quæ præceſſerant, veniſſe currum, ad quem juncti erant duo elephanti, ita ut ſit figura, quam Græci ἓν διὰ δυοῖν appellant, & hinc ſequutos triginta ſex alios elephantos, qui ſeſe unus alium ſequebantur; niſi fortè numerus quaternarius exciderit, & primò proceſſerit currus IV. elephantorum, (nam & memorantur paulò antè, τέθριππα τεσσαράκοντα) & cum ſequuta ſit biga, hanc ſoli elephanti.

Sed & notandum, celeberrimum Begerum tom. III. *Theſauri Regii* edidiſſe nummum, cujus in una area cernitur caput fœmineum velatum, in altera elephanti, cum inſcriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. Σ. Et rectè puto eundem ſtatuere, repræſentari in illo vultum Tryphænæ, uxoris Antiochi Epiphanis, qui anno ducenteſimo Seleucidarum imperavit, quem Æra, in nummo ſignata, vel littera Σ. denotat omnino.

Is, qui Antiocho Epiphani ſucceſſit, Antiochus Eupator, habuit etiam elephantos aliquot. Nam lib. 1. cap. 6. *Macchab.* dicitur *cum magno exercitu & XXXII. elephantis Judæos adortus eſſe*, quo eodem capite cùm deſcribatur illorum apparatus, rectè me facturum exiſtimavi, ſi locum illum ſupponerem, ut Elephas meus ornatior procedat. „Elephantis oſtenderunt ſanguinem uvæ & mori „ad acuendos eos in prælium: & diviſerunt be„ſtias per legiones, & adſtiterunt ſingulis ele„phantis mille viri in loricis concatenatis; & ga„leæ æreæ in capitibus eorum; & quingenti „equites ordinati unicuique beſtiæ erant. Hi ante „tempus ubicunque erat beſtia, ibi erant, & quo„cunque ibat, ibant, & non diſcedebant ab ea. „Sed & turres ligneæ ſuper eos firmæ protegentes „ſuper ſingulas beſtias, & ſuper eas machinæ, & „ſuper ſingulas viri virtutis triginta duo, qui pu„gnabant deſuper, & Indus magiſter belluæ: mox additur, Eleazarum in prælio vidiſſe elephantum regiè ornatum, eminentemque ſuper cæteros; putaſſe, Regem illo vehi, ſubiiſſe propterea ventrem, belluam occidiſſe, ipſumque cadentis pondere oppreſſum. Hoc factum & hanc Eleazari virtutem conſervavit etiam Joſephus lib. 12. *Antiq.* cap 14. & lib. 1. cap. 1. *Belli Jud.* Suidas in V. Ἀντίοχος, Cedrenus p. 164. nec non Georg. Syncellus p. 281. Notandumque inprimis, Eleazarum videri exiſtimaſſe rectorem belluæ fuiſſe Regem; nam Joſephus ſcribit, Judæum contingere non potuiſſe illum, quem Regem eſſe putabat, διὰ τὸ ὕψος, *propter altitudinem*, quia ſcilicet ſedebat in excelſo elephanto; & mox addit: ὅγε μὴν κυβερνῶν τὸν ἐλέφαντα ἰδιώτης ἦν, *qui regebat elephantum, privatus erat; & ſi contigiſſet fuiſſe Antiochum, nihil plus Eleazare præſtitiſſet audacia, quàm ut ſola ſpe præclari facinoris, mortem videretur optaſſe.*

Præterea perſuaſus ferè ſum, Auctorem libri 2. *Macc.* cap. 13. de eadem re loqui, licèt Eleazari non faciat mentionem, & narret tantùm, *maximum elephantorum cum his, qui ſuperpoſiti fuerant, occiſum eſſe.* Vaillantius certè, in *Hiſtoria Regum Syriæ*, hæc facta diſtinguit, & quod memoratur lib. 2. *Macc.* cap. 13. putat noctu actum eſſe, & tunc Judam invaſiſſe caſtra Bethſuram obſidentia; alterum verò Eleazari poſtea in juſto prælio, prope fauces, ubi Judas fuerat caſtrametatus. Neque ego à viro inprimis erudito diſſentire conſtitui, maximè cùm Auctor *Macchab.* dicat *noctu occiſa quatuor millia*, & Joſephus tantùm *ſexcentos, excepto fortiter à Juda primo hoſtium impetu*; quæ utique ſatis magna eſt differentia. Sed mirum profectò Joſephum, diligentem ceteroquin Scriptorem, nullam nocturni congreſſus facere mentionem; imò unum tantùm recenſet, in quo Eleazar tam fortiter ſe geſſit; ſi conferantur loca Auctoris librorum 1. & 2. *Macchab.* patebit facilè,

cilè, eos idem bellum, quod Antiochus Eupator anno Æræ Seleucidarum 150. patre Epiphane mortuo anno præcedente, contra Judæos movit; ſique de eodem elephanto agitur, mirum profectò tam valde diſcrepare numerum occiſorum militum, qui uti videtur ſuadere hiſtorias haſce diverſas eſſe, ita reliqua omnia haud obſcurè teſtantur, unam hanc eſſe eandemque; quod Lectoris judicio permitto.

Quin & notatu inprimis dignum, Capnionem vel Reuchlinum lib. 3. *de Cabbala*, ita loqui de hac hiſtoria: „Fuit quondam in diebus Antiochi
„Eupatoris, Judas Mattathiæ filius, bellator no-
„bilis, & Dux belli pro legibus, templo, civita-
„te, patriâ, & civibus Judæorum, acerrimus:
„contra quos cùm jam Antiochus, & illius omnis
„exercitus irruerent, dedit Judas Angelo moni-
„tus commilitonibus ſuis, ceu belli teſſeram, hoc
„nobile ſignum מכבי, ut ſe quatuor his litteris for-
„titer in pugna exhortarentur, promittens, quòd
„futurum eſſet ſignum victoriæ Dei; quod Ju-
„dæorum milites animo læto in vim magnæ con-
„ſolationis acceperunt, & ſub eo ſignaculo vali-
„dè pugnantes interfecerunt in caſtris Antiochi
„virorum 14000. & INGENTEM NUME-
„RUM ELÉPHANTORUM cum iis, qui ſu-
„perpoſiti erant. Quo factum eſt, ut princeps
„belli Judas, ſic antea dictus, deinceps ab omni-
„bus Machabai cognominaretur, eò quòd hi qua-
„tuor characteres ſyllabicè ita ſonarent.

Et obſervatione dignum eſt, Joſephum uno loco Eupatori tribuere *elephantos* XXXII. altero *octogiata*: Auctorem libri 1. *Macchab.* itidem *duo & triginta*, libri verò 2. *viginti duo*, Cedrenum LV. *γεγυμνασμένυς πρὸς πόλεμον*, & *habuiſſe inſuper viginti millia equitum, peditum centum millia, curruſque trecentos.* Nam & in hiſce copiis recenſendis variant Auctores mirum quantum; & eundem quidem numerum equitum & peditum, nec non *præeuntes aciem cum ingenti terrore elephantos*, ſervat nobis Severus Sulpicius; Joſephus verò in *Antiq.* numerat *peditum propè centum, equitum viginti millia*; aſt in libris *de Bello Judaïco*, *πεζῶν μυριάδας πεντήκοντα*, *quingenta millia*, *ἱππεῖς δὲ εἰς πεντακισχίλια quinque millia equitum*; quæ certè differentia notabilis valde eſt, & neſcio an Auctori ipſi adſcribi debeat, an verò corruptis exemplaribus. Neque ullibi lectum in Hiſtoria illorum Regum, aliquem tot millia peditum habuiſſe.

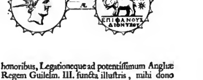
Sed illud inſuper notandum eſt, in *Macchabæorum Hiſtoria* tradi, *elephantis* oſtenſum fuiſſe *uvæ & mori* ſuccum, quia rubro ſanguineoque colore belluæ illæ in prælium acui atque incendi putabantur. Et huc pertinet omnino, quod Plutarchus narrat in libro *de Præc. Conjugal. illos, qui ad elephantos accedunt, non induere ἐσθῆτα λαμπρὰν, veſtem ſplendidam, nec φοινικίδας, puniceas, eos,*

A *qui ad tauros; quia his coloribus animalia illa in rabiem convertuntur:* ubi omnino *veſtis λαμπρὰ* eſt *purpurea, coccinea*, uti patet ex iis quæ illuſtris Salmaſius notavit *ad Tertalliani Pallium.*

Præterea mirum eſt, unde Antiochus Eupator elephantos nactus ſit, cùm omnes ipſo Rege juſſu Romanorum fuerint occiſi. Nam Polybius narrat, Antiocho Epiphane mortuo, Demetrium, Seleuci, natu majoris filiorum Antiochi Magni, filium, obſidem Romam à patre miſſum, repetiiſſe paternum regnum; ſed Senatum illud adjudicaſſe Antiocho Eupatori, admodum puero; Cn. Octavium, Sp. Lucretium, & L. Aurelium Le-
B gatos miſſos adminiſtrando regno, illiſque mandatum eſſe, uti ante omnia, *naves tectas comburerent, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἐλέφαντας νευροκοπῆσαι, deinde ut elephantis nervos inciderent.* Narrat eandem hiſtoriam Appianus in *Syriacis*; additque, quendam Leptinem, indignè ferentem, occidi belluas manſuetas & raras, naveſque cremari, Cn. Octavium, Legationis principem, dum ungebatur in gymnaſio Laodiceæ interfeciſſe; cujus facinoris memoriam etiam conſervavit Cicero *Phil.* IX. *Nam cùm eſſet miſſus* (Cn. Octavius) *à Senatu ad animos Regum perſpiciendos, liberorumque*
C *populorum, maximéque at nepotem Antiochi Regis, ejus, qui cum Majoribus noſtris bellum geſſerat, claſſes habere, elephantos alere prohiberet, Laodiceæ in gymnaſio à quodam Leptine eſt interfectus.* Atque cùm Antiochus Eupator habuerit ſibi elephantos, & quidem ad bellum inſtructos, ſequitur planè vel omnes à Romanis non fuiſſe ſublatos, vel alios eundem Regem ſibi comparaſſe; vel potiùs cum Vaillantio, egregiæ viro doctrinæ, tempora diſtingui, & bellum Judæis illatum referri debere ad annum Seleucidarum 149. Romanorum verò Legationem ad ſequentem.

Syriæ inde Reges alii, Seleuci Nicatoris itidem
D Succeſſores, elephantos poſſederunt, illiſque uſi ſunt ſive in pompis, ſive in bellis. Notabilis inprimis eſt λυχνοφόρος, *lampadem gerens*, in nummo Antiochi, cognomine *Epiphanis Dionyſi* vel *Bacchi*, qui anno Æræ Seleucidarum CCXXV. vel XXVI. regnare cœpit; editus eſt ab illuſtri Spanhemio in *Diſſert.* à Vaillantio in *Hiſtor. Regum Syriæ*, nec non à Laur. Begero in *Theſauro Regio Brandeburgico.* Similis exſtat in Muſeo Jacobi de Wilde cum *ſtella* poſt caudam belluæ, & litteris ΣΤΑ. quæ cùm in alio etiam Antiochi ejuſdem nummo obviæ ſint, dubitat Vaillantius num ad
E urbem aliquam, an verò ad Epocham Seleucidarum referri debeat; quod ultimum mihi tamen nequaquam admitti poſſe videtur, quia ita ſaltem littera Τ. ante Σ. collocata fuiſſet, ne quid de aliis rationibus dicam. Cùm autem in uno illorum Nummorum tres illæ non compareant, ſed tantùm Cornucopiæ, in altero autem ſtella, rectè me facturum putavi, ſi utriuſque ectypum exhiberem:

Quin & poſtea vir ampliſſimus & doctiſſimus (neque enim hanc laudem infra dignitatem ſuam eſſe putat) Nicol. Witſen, Reip. Amſtelædamenſis Conſul, & ſummis in Rep. Fœderatæ Belgicæ

F honoribus, Legationeque ad potentiſſimum Angliæ Regem Guilelm. III. functa illuſtris, mihi dono dedit ſimilem planè priori Antiochi Regis nummo, quem in *Theſauro Regio* exhibuiſſe dixi Be-

gerum. Et quàm valde Conſul ille faveat, incumbatque colligendis priſci hiſce ævi reliquiis, patebit ex alio, mihi itidem dato, nummulo æreo, & quidem rariſſimo; in quo hinc cernitur caput fœmineum, inde verò elephas cum epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. A

Quin & ejuſdem ectypum mecum communicavit Gallandus, vir antiquarum rerum inprimis intelligens & Præfectus Gazophylacio, quod inſtructiſſimum poſſidet illuſtris Foucautius, Juri dicundo Normanniæ Inferiori Præfectus, & Regi à Conſiliis; & quia in hoc ultimo picta eſt nota ΙΑ, quam vir inſignis & amicus meus ſingularis putat eſſe compoſitam ex Α. & Ι. utrumque exhibere volui: B

Verùm & ſimilis planè nummus editus eſt in tomo III. *Theſauri Regii & Electoralis Brandeburgici*, atque ex præclara Gaza illa eundem nobis exhibet illuſtris Spanhemius p. 440. *Diſſertation.* ſuarum Edit. Londin. Putat autem Gallandus in hoc nummo nobis exhiberi Bacchi caput hederâ coronatum, & pertinere ad Alexandrum II. Regem Syriæ: Legatus verò & Conſiliarius Boruſſorum Regis exiſtimat, eundem nummum referri debere ad Alexandrum Theopatora, & in eo exhiberi vultum Cleopatræ, conjugis Regiæ, & filiæ Ptolemæi Philometoris; eumque ſignatum eſſe Apameæ, quia elephas ſolitus, id quod jam docui, ejus urbis typus, & rectè me facturum exiſtimavi, ſi & eundem exhiberem: C

D

Victis autem à Romanis Antiochis, & Seleucidarum regno redacto in formam Provinciæ, non videntur Aſiæ Reges, qui cum Romanis bellarunt, uſi eſſe in bello elephantis, Mithridatem certè & Tigranem alioſve id feciſſe, mihi lectum non eſt; & Appianus in luculenta deſcriptione triumphi, quem de victis multis Regibus & gentibus duxit Cn. Pompejus Magnus, nullam *elephantorum* facit mentionem; id quod proculdubio feciſſet, ſi fuiſſent utique capti, & in triumpho ducti, ſi Mithridates vel alii Reges iis pugnaſſent. Notandumque, Dionem *lib.* 36. memorare & recenſere inter Mithridatis impedimenta, *equos & camelos*, nullos autem elephantos. E

Quin & hìc monendum eſt, Coſmam Indopleuſtam Hunnos collocare in parte Septentrionali Indiæ; & narrare, eorum Regem, nomine Gollam, obſidione cinxiſſe urbem Indiæ, quæ undique aquis erat cincta, & inde quaſi invicta. Eam tamen in poteſtatem eſſe Regis redactam, *quia ejus equi & elephanti omnem illam aquam potarunt*, tandemque ordinariè illum in exercitu habuiſſe mille elephantos. F

Cap. VIII.

Reges Macedoniæ, Alexandri Succeſſores, Elephantis bellarunt, Antipater, Antigonus; qui iis Megaram oppugnavit, ſed fugati ſuibus pice illitis, eâque accensâ, inde inſtituit eos cum Elephantis alere: Ælianus & Polyænus explicantur: Nicæa, *Elephas fæmina, curam gerit infantis; Demetrius Poliorcetes, cui* Νίκαι *Elephas; Cteſias notatus; Antigonus Gonatas; eorum uſus in obſidionibus ad evertendos muros, & propugnatores depellendos. An ad Demetrium Poliorcetem, vel Demetrios Aſiæ Reges, Nummi, quibus inſcribitur* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, *cerniturque caput Elephanti, pertineant? Ægidii Lacarry error; Elephantorum nomina propria; Harduinus laudatus; Catonem omiſiſſe in Annalibus Imperatorum vel Ducum nomina propria, (quod & factum in Columna Roſtrata) variis exemplis docetur; Elephantorum autem nomina conſervavit; illi præter nomina etiam habuerunt cognomina; Plinius expoſitus. Quot milites fuerint in turribus Elephantorum dorſis impoſiti, numerus valde variat; major ſex propugnatoribus fuit, ſecus quàm putant Grentemesnilius & Bochartus; ut & Ludolfus ac Freinshemius; Juvenalis illuſtratus;* ὄχλος, cohors, turma, *ſemper de numero majore. Elephanti Indici majores Africis & Æthiopicis; ſubinde tamen etiam hi magni; Plinius malè intellectus; Plautus explicatus.*

SEd ex Aſia in Europam tranſeundum tandem eſt, & videndum, qui Alexandri Succeſſores in ea Orbis parte elephantis in bellis uſi ſint. Narrat Ælianus lib. 16. *de Animal.* cap. 36. Antipatrum in obſidione Megaræ *elephantos* adhibuiſſe, & addit quomodo ſuibus pice oblitis & incenſis vim belluarum eluſerint: quam eandem hiſtoriam cùm conſervaverit Polyænus lib. 4. cap. 6. §. 4. *Strateg.* illius tantùm verba, uti ab Interprete verſa ſunt, ſupponam: *Antigonus* (nam illi, non autem *Antipatro*, obſidionem illam attribuit) *in oppugnatione Megarorum elephantos adduxit. Megarenſes ſues liquida pice ungebant, eâque inceasâ dimittebant. Quæ cùm urerentur igni, grannientes incitato curſu in elephantos incidebant. Illi metu perciti & conturbati, alias aliò fugiebant. Antigonus in poſterum Indis mandavit, ut ſues cum elephantis alerent, ut ad earum adſpectum grunnitumque ferendum belluæ aſſueſcerent.* Quin & ipſe Ælianus *lib.* 11. *cap.* 14. hanc obſidionem tribuit Antigono, narratque elegantem hiſtoriam, quæ omnino ad argumentum meum pertinet, quamque etiam conſervavit Athenæus *lib.* 13. *cap.* 8. licèt nec Regis nomen, nec Megarenſes memoret. Scribunt igitur bini illi Auctores, unà cum elephanto bellatore nutritam eſſe fœminam elephantem, cui nomen *Nicæa*, uxorem Indi, qui eos regebat, moribundam, patriâ linguâ infantem triginta dierum, belluæ fœminæ commendaſſe; hanc illius

fin-

ſingularem & vix credibilem geſſiſſe curam, muſcas abegiſſe, cunas moviſſe, & alia feciſſe, quæ ſunt nutricis diligentis & fidæ. Non dubito autem, quin deſignetur Antigonus, qui mortuo Alexandro tenuit Phrygiam majorem, Lyciam & Pamphyliam, & ita crevit, ut ferè toti Aſiæ imperaret, quique etiam in Europa bellavit, uti patet ex variis Auctoribus, & Stratagematibus, quæ Polyænus dicto capite nobis recenſet; tandemque ab Antipatro Iolai filio, qui creditur Alexandrum veneno ſuſtuliſſe, utpote amico, contra Perdiccam fuit adjutus; unde fieri potuit, ut ambo Megara oppugnaverint, hicque Hiſtoricus illum, alius alterum nominaverit. Quod autem B Polyænus ſcribit, juſſiſſe Antigonum ut ſues alerentur cum elephantis, Ælianus videtur tradere, hoc nutritores elephantorum antea etiam feciſſe: Συνειδότες οὖν ἐκ τούτων οἱ πιλοτρόφοι τῶν ἐλεφάντων, ὗς συνεκτρέφουσιν αὐτοῖς ὥς φασιν, ἵνα καὶ ἐκ τῆς συνηθείας ἧττον ὀρρωδῶσιν αὐτάς. *Cujus rei non ignari educatores generis elephantini unà cum ſuibus pullos alunt, ex conſuetudine eos ut minùs horreant.*

Demetrius Poliorcetes, Antigoni filius, cùm Rex eſſet Macedoniæ, Pyrrhus regnum illud C occupavit; iſque Argos vel ante, vel poſt adquiſitionem illam, obſidione premens, elephantis uſus eſt, fuitque illi unus, cui Νίκων, *victor*, nomen fuit; illis turres, ex quibus armati pugnabant, impoſuit; cúmque vix videantur belluæ illæ alicujus uſus fuiſſe in obſidionibus, & tamen illud factum ſit, crediderim eas adhibitas ad ſubruendos muros, & ut armati ex altis turribus murorum propugnatores depellerent. Nam tales ſecum habuiſſe Indorum Regem ex Cteſia docet Ælianus *de Anim.* lib. 17. cap. 29. nam cùm narraſſet ante Principem eum bellaturum iviſſe centum millia elephantorum bellatorum, addit, ſubſequuta eſſe aliorum maximorum & fortiſſimorum tria millia, inſtituta ad muros incurſu evertendos pectorum ſuorum vi & impetu. Et quanquam Cteſias hoc ſe audiviſſe ſcribat apud eundem Auctorem, tamen ego illud germanis fabulis accenſendum eſſe judico, præcipuè numerum; nam quamvis elephantorum vis præcipua in proboſcide ſit, & illâ arbores dejicere & exſtirpare poſſint, uti ibidem ſequitur, eos palmas Babylone exſtirpaſſe, tamen & corpore valuerunt, muroſque dejicere poſſunt, præcipuè ſi non ſunt craſſi valde & firmi; & tales elephantos apud Photium Agatarchides appellat eleganter τειχοκαταλύτας, *murorum everſores*; quò pertinet aliquo modo, Jobum Ludolfum, virum utique inſignem, tradere in *Hiſtoria ſua Æthiopica*, naves, recenter conſtructas in India, operâ elephantorum in mare propelli, quod alibi nonniſi magno hominum numero & labore fieri ſolet.

Pyrrhus in bello contra Romanos elephantis pugnavit, qua de re eùm agere conſtituerim in *Exercitatione* II. nunc perſequar Macedoniæ Reges, quorum Poliorcetes Demetrius mihi etiam dicendus eſt, licèt & ita in Aſiam regredi debeam.

Hic igitur Caſſandri, geniti Antipatro, tribus filiis, Philippo, Antipatro, (quem alii Antigonum, notante, ſed non probante Ruperto, vocant) & Alexandro fato brevibus ſucceſſit; & fallor, aut ex binis æneis Nummis patebit quoque eum elephantos habuiſſe. Communicavit eorum ineditorum ectypos Jacobus de Wilde, vir inſignis humanitatis, & horum monumentorum ultra fidem ſtudioſi; in una area pictum eſt caput equi, in altera elephanti, cum inſcriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ; uti ex ipſis patet:

Minori ſimilem & ipſe poſtea nactus fui, & D quanquam alicui videri poſſit, illos pertinere ad Demetrios Syriæ Reges, tamen do conſiderandum, an non potiùs Poliorceti ſint adjudicandi, quia ſimiles nullos in *Hiſtoria Regum Syriæ* recenſet Vaillantius. Fabrica certè ſtare pro Syriæ Regibus videtur; ſed Demetrius Poliorcetes etiam Syriam tenuit, & potuerunt hi Nummi ibi ſignati eſſe. Nam Diodorus *lib.* 19. memoriæ mandat, Antigonum conſpicientem, Caſſandrum Aſiam ſibi vindicare, filium Demetrium XXII. annorum juvenem cum mandatis in Syria reliquiſſe, ipſique inter ceteras copias dediſſe *elephantos plures quàm quadraginta.* Quin & ibidem legimus, eun- E dem Demetrium, cùm audiviſſet res proſperè à Ptolemæo geri, & captas urbes eſſe varias, Pithonem reliquiſſe in Cava Syria *cum elephantis & gravi armatura*, & inde, unde venerat, regreſſum, prælium iniviſſe cum Ptolemæo & Seleuco, & *ante cornu ſiniſtrum collocaſſe elephantos triginta*; Ptolemæum belluarum ferocitatem feciſſe irritam, & pleriſque Indorum, qui eam regebant, confoſſis, *cunctas redegiſſe in poteſtatem.* Notandumque inprimis, non patere ex Diodoro ullos tunc temporis fuiſſe elephantos Ptolemæo vel Seleuco, eoſque belluis Demetrii oppoſuiſſe milites, qui F vallum ferrent præmunitum & catenis revinctum, ὃν παρεσκευάσαντο πρὸς τὴν τῶν ἐλεφάντων ἔφοδον, *quem fabricaverant contra elephantorum impetum.*

Atque inde patet haud obſcurè, Nummos illos non incommodè referri poſſe ad Demetrium Poliorcetem, quamvis ſerram reciprocare nequaquam velim, ſi quis Demetrios, Syriæ Reges, eligat; obiter tamen, bonâ Lecturi veniâ, monebo, Ægidium Lacarry, doctum valde Jeſuitam, malè tribuere Poliorcetæ nummum inſcriptum, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, *Regis Demetrii Dei Nicatoris*, vel *Victoris*; cùm abſque dubio pertineat ad unum ex Demetriis Syriæ Regibus, uti virum egregium vel ipſa illa cognomina docere debuiſſent, quæ Macedoniæ Regibus non fuerunt uſitata; & inde Vaillantius felix harum rerum judex eundem nummum tribuit Demetrio II. Regi Syriæ.

Antigonus Gonatas vulgò dictus, quia Gonis Theſſaliæ natus & educatus fuit, Demetrii Poliorcetæ filius, etiam poſſedit elephantos; nam Juſtinus *lib.* 26. *cap.* 1. narrat, eum *oſtendiſſe* Legatis Gallorum, qui à Brenno Duce ad terminos gentis tuendos relicti, fugatis Getarum & Triballorum copiis, Macedoniæ imminebant, *elephantos ad terrorem, velut inuſitatas Barbaris formas.* Nec dubium quin & alii Reges Macedoniæ elephantis uſi ſint, quanquam, quantùm equidem ſciam, illorum non faciant Hiſtorici mentionem.

An

Atque ita quidem abſolvi Alexandri Magni Succeſſores, & ad aliud tranſirem Caput, niſi hoc ipſo diſſerendum etiam foret, de nominibus elephantorum, & de numero militum, qui in turribus elephantorum dorſis impoſitis pugnabant. Nam primò ex iis quæ diſſerui conſtat, elephantem fœminam dictam fuiſſe *Nicæum*, & matrem *Nicona*; & inde docemur, unamquamque belluam ſuum ſibi nomen habuiſſe. Plinius ſcribit quapropter etiam Antiocho Regi fuiſſe elephantem, cui nomen *Ajax*, & alium, qui *Patroclus* vocabatur, *lib.* 8. *cap.* 5. cujus verba integra ſupponam, quia valde faciunt ad illuſtrandam animalium horum indolem: „Antiocho vadum fluminis experienti renuit Ajax, alioquin dux agminis ſemper. Tum pronuntiatum, ejus fore principatum, qui tranſiſſet: auſumque Patroclum, ob id phaleris argenteis, quo maximè gaudent, & reliquo omni primatu donavit. Ille, qui notabatur, inediâ mortem ignominiæ prætulit. Mirus namque pudor eſt, victuſque vocem fugit victoris; terram ac verbenas porrigit: quæ multò auctiora Lipſius, ingens illud Belgicæ quondam decus, ex Plinio producit in Epiſtola, quâ de elephantis agit, quæque lectu eſt digniſſima; quod qua ratione fieri potuerit, ego quidem ignoro planè. Philoſtratus quoque tradit, elephanto, quem poſt victum Porum Alexander Soli conſecravit, *Ajacis* nomen fuiſſe inditum. Atque ita etiam in Africa belluæ illæ ſua habuerunt nomina; quam in rem notatu inprimis digna ſunt Plinii verba; quæ eodem capite leguntur: *Certè Cato, cùm Imperatorum nomina Annalibus deſcriberet, eum,* (elephantum) *qui fortiſſimè præliatum eſſet in Punica acie,* SVRVM *tradidit vocatum, altero dente mutilato:* ubi Harduinus, egregiæ vir doctrinæ, ex Codd. Regiis, ceteriſque melioris notæ, ſcribit, *detraxerit*, id eſt, Cato Imperatorum Punicorum nomina Annalibus ſuis non inſeruit; idem tamen nomen elephanti, qui tunc fortiſſimè fuerat præliatus, referre operæ pretium duxit.

Atque elegans hæc emendatio firmatur loco eleganti apud A. Gellium *lib.* 10. *cap.* 24. ubi Annibalem, uti equidem puto, appellat Cato *Dictatorem Carthaginienſium*, & alterum ab eo Ducem, *Magiſtrum equitum*, omiſſis nominibus propriis; quomodo & libro IV. *Originum*, quo egerat de primo bello Punico, apud eundem *lib.* 5. *cap.* 21. Ducem Carthaginienſium nominat *Imperatorem*; & apud eundem *lib.* 3. *cap.* 7. *Tribunum militum* memorat, abſque mentione nominis illius proprii. Et hæc; atque adeò Harduini, multæ lectionis viri, ſententiam, confirmat egregiè Corn. Nepos cap. 3. *Vitæ Catonis*: *Ob quam rem omnes, Origines videtur appellaſſe. In quarto autem bellum Punicum primum; in quinto ſecundum. Atque hæc omnia capitulatim ſunt dicta; reliquaque bella pari modo perſecutus eſt, ad Præturam Sergii Galbæ, qui diripuit Luſitanos. Atque horum bellorum Duces non nominavit, ſed ſine nominibus res notavit.* Hæc verba certè clariſſima ſunt, atque adeò obvia, adeò ut mirer Harduino ea prætcrita eſſe; & oſtendunt illa clarè, Catonem Ducum & Imperatorum omnium bellorum, de quibus egerat, nomina ſilentio involviſſe, nec prodidiſſe vel Romanorum, vel Carthaginienſium, uti etiam haud obſcurè ex Gellio patet; cujus tamen ultimo in loco memoratur *Leonidas*, quia ſcilicet nihil illi commune cum bellis, quæ deſcripſit Cato; & jam diu mortuus erat, atque tantum in exemplum adfertur, cui honorem eùm habere potuit, & ſimul non recedere à propoſito.

Et fortè id fecit Cato imitatione veterum Romanorum, qui in Columna Roſtrata, quam A. V. C. 493. Duillio poſuerunt ob res terra marique feliciter geſtas contra Pœnos in Sicilia, appellant Amilcarem *Summum Magiſtratum*, & Annibalem Giſconis filium *Maximum Dictatorem*; nominaque propria omiſerunt, quia fortè Romani ea non ſatis benè exprimere poterant.

Sed, ut pergam, è diverticulo rediens in viam, id etiam poſterioribus fuit obſervatum; ita elephantum, quem Aaron Rex Perſarum dono miſit Carolo Calvo, fuiſſe appellatum *Abalabaz*, poſtea annoto, & alterum, qui Leoni X. miſſus fuit à Portugalliæ Rege, *Hannonam*. Quin & priùs annotat etiam ad Eginhartum doctiſſimus Schemckius, ante quem tamen me iſtud obſervaſſe ſanctè teſtor, additque vir præſtanti eruditione, Arabiæ quendam Principem habuiſſe elephantum, cui nomen *Mahmoud*, id eſt, *laudabilis*, quia nolebat in obſidione Meccæ ad muros accedere propter loci reverentiam; & in Imperio Magni Mogolis obtinere hodie, ut belluis illis imponantur nomina magnifica; primarium dici *Orang-gas*, princeps elephantum; alium *Dulſingar*, quæ vox notat *terrorem exercituum*.

Quin & elephanti non modò habuerunt nomina, verùm etiam cognomina illis data videntur fuiſſe; ita enim Plinius pergit loqui: *Antipater auctor eſt, Antiocho in bellicis uſibus celebres etiam* COGNOMINIBVS *fuiſſe; etiam novere ea*; id eſt, niſi me fallo, elephantos à rebus benè geſtis accepiſſe cognomina, atque ea non ſecus ac ipſa nomina, de quibus antè loquutus erat *Hiſtoriæ Naturalis* Auctor, noviſſe; neque enim *cognomen* hîc idem quod *nomen* eſſe, quia emphaticè hæc de belluis illis narrantur.

Alterum, de quo hoc eodem Capite agere promiſi, eſt numerus militum, qui ex elephantis pugnabant, idque factum occaſione obſidionis Argorum, in qua Pyrrhus turribus impoſuit armatos, & ita urbem oppugnavit. Variant valde Veteres, eorumque exemplo Recentiores; & ita ex lib. 1. *Macchab.* cap. 6. ℣. 37. narratur in ſingulis elephantorum turribus fuiſſe *viros virtutis*, vel *milites fortes duo & triginta, qui pugnabant deſuper, & Indum magiſtrum beſtiæ.* Grentemesnilius tamen & Bochartus, raræ & perfectæ eruditionis viri, hunc numerum nimium eſſe putant; & ultimus docet, unum elephantem ad ſummum ſex tuliſſe bellatores, atque inde lib. 2. *Macchab.* cap. 13. ℣. 15. *primarium elephantum* σὺν τῷ κατ᾽ οἰκείαν ὄχλῳ *cum caterva, quæ erat in domo*, id eſt, *turre ſuperpoſita, occiſum eſſe* legi; quia duo vel tres non dicerentur ὄχλος, *caterva*, vel *multitudo*, quot Grentemesnilius Auctori *Macchabæor.* reddit, deleta voce τεσσαράκοντα, quam perperam repetitam putat, ſcribendumque eſſe δύο ἢ τρεῖς.

Et quanquam viri illi eximii, nec non ampliſſimus Ludolfus in *Notis ad Hiſtor. Æthiop.* & Freinshemius in Indice Curtii, corruptum in *Macchabæorum Hiſtoria* numerum putent, tamen pro *triginta duobus pugnatoribus* ſtare Juvenalis videtur, cùm canit:

Horum majores & dorſo ferre cohortes,
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmam.

Neque enim mihi ullo modo veriſimile, Poëtam *cohortes* & *turmam* alligaſſe duobus vel tribus, vel ad ſummum ſex militibus ex turribus, quæ elephantorum dorſis erant impoſitæ, pugnantibus. Quin & ipſa vox ὄχλος etiam in altero loco obvia, non obſcurè indicat, plures quàm ſex propugnatores, quem numerum Bochartus ſummum eſſe exiſtimabat, in una turri fuiſſe diſpoſitos.

Certè

A Certè Philoſtratus lib. 2. cap. 6. *de Vita Apollonii* narrat, apud Indos *quindecim* ex turribus ſingulis pugnaſſe, & M. Paulus Venetus *viginti*, uti ipſe ex eo obſervavit vir præſtantiſſimus. Sunt Eruditi, qui exiſtimant, Auctores, qui tam paucos bellatores elephantis tribuunt, loqui de Libycis & Æthiopicis, alios verò de Indicis, qui certè longè majores & fortiores ſunt. Herodotum tamen in Africa fuiſſe *elephantos ſupra modum grandes* tradere opinantur nonnulli Eruditi, ſed ego apud eum *lib.* 4. *cap.* 19. invenio tantùm *ſerpentes* ὑπερμεγάθεας, *& leones*, *elephantos & urſos*; & ad ultima animalia magnitudo illa non extenditur, uti vel ipſa Græca verba docent, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους (nempe *ſerpentes*) εἰσὶ καὶ ἐλέφαντες. B Neque tamen à ratione alienum eſt, magnos etiam in Africa ſubinde elephantos naſci: nam Juvenalis *Sat.* 10. verſ. 156. memorat, *Æthiopum populos & altos elephantos*; Auctoreſque *Itinerarii Siamenſis* ex unius veſtigio, cujus diameter duorum pedum & dimidii erat, collegerunt prope Bonæ Spei Promontorium maximos eſſe. Plinius quoque ſcribit *lib.* 8. *cap.* 10. in extremo Africæ, quà confinis Æthiopiæ eſt, dentes elephantorum poſtium vicem domiciliis præbere, eoſdemque loco palorum in ſepibus & ſtabulis eſſe, C auctoribus Guluſſa Regulo & Polybio; unde utique conjectura aliquo modo fieri poteſt de dentium eorum magnitudine. Quò pertinet inſuper Tavernierum narrare in regno Sabia, ſito in ultima Africa, plurimos elephantos eſſe, & incolas eorum dentibus munire vicos ſuos: *Ils apportent auſſi*, ait, *quantité de dents d'élephans, & diſent, qu'il y en a tant dans le pays, qu'on les voit par troupes en campagne, & que toutes les paliſſades de leurs fortereſſes & de leurs parcs ne ſont que de dents d'élephant.*

Sed ut è diverticulo redeam in viam, Plautus D etiam ex opinione Erycii Puteani, & Hermanni Hugonis, *quindecim armatos* turri tribuit, *Moſtell.* Act. 2. Sc. 1. ℣. 10.

> *Vel iſti, qui haſtis trium nummorum cauſâ ſubeunt ſub falas?*
> *Ubi aliqui quindenis haſtis corpus transfigi ſolent.*

Quia ſcilicet, explicante Nonio, *Falæ ſunt turres ligneæ, quales elephantis impoſitæ.* Sed Lipſius meliori jure exiſtimat, ſervum Comicum irridere E milites Romanos, qui trium aſſium pretio auctorati caſtella & turres ligneas hoſtium ſubirent, haſtis aliquot configendi; cum quo paria facit Voſſius pater, niſi quòd per *nummos* non *aſſes*, ſed *obolos* deſignari putet, quorum quatuor denarium vel drachmam conficiunt. Et certè illud *ſubire* non convenit turribus elephantorum dorſis impoſitis, adeò uti in illo Plauti loco vel nullum vel dubium ſit præſidium majori numero; cui tamen valde opitulatur nota viri docti admodum *ad Gellium lib.* 5. *cap.* 5. *Noct. Attic. Turres*, ait, *eorum dorſis imponebantur, eu quibus milites pugnabant, tela haſtaſque jacientes, uti Polybius lib.* v. *oſtendit.* F *Complures milites turribus imponebantur, nonnunquam ſexaginta, uti à Julio Cæſare factum teſtatur Plinius lib.* 8. *cap.* 7. Si enim verba hæc benè capio, illa mihi non aliter videntur poſſe exponi, quàm ex una turri pugnaſſe milites ſexaginta; id quod tamen nullo modo narrat nobis Plinius, quippe qui *viginti elephantis turritis ſexagenos propugnatores* tribuit; id eſt, ſingulis tres. Atque ita Livius *lib.* 37. *cap.* 40. ſcribit impoſitos fuiſſe turribus elephantorum Antiochi Magni, qui proculdubio *Indi* fuerunt, *quaternos armatos* præter rectorem: & Ælianus lib. 13. cap. 9. *Hiſtor. Anim.* ἐπὶ θωρακίῳ in turri elephantorum bellatorum, vel etiam ἐπὶ τοῦ νώτου γυμνοῦ, *in nudo dorſo*, fuiſſe tres πολεμιστὰς, & quartum, rectorem nempe, ἄρπην κατέχοντα διὰ χειρῶν, *tenentem ferrum incurvum.* Quæ ſingula dum perpendo, tutiſſimum eſt ſtatuere, numerum bellatorum, qui imponebantur turribus elephantorum, non fuiſſe definitum, & modò videri admodum parvum, modò majorem longè fuiſſe, prout neceſſitas efflagitare videbatur; atque adeò etiam elephantos elephantis, turres turribus majores, & rationem proculdubio habitam fuiſſe magnitudinis. Addendum autem omnino, Robertum Coverte Anglum cap. XII. *Itinerarii ſui*, quod in Belgicam Linguam transfuſum exſtat tom. XXIII. Collectionis Petri vander Aa, narrare, Elephantem Magni Mogolis ad bellum gerendum proficiſcentis onerari turri lignea, in ea eſſe IV. tormenta bellica, & X. milites armatos arcubus & ſagittis.

Cap. IX.

Elephanti, veluti parerga, in Nummis Athenienſium, Neapolitanorum, & Tarentinorum; in cauſam hujus rei inquiritur, diſputaturque an ſit nota Monetariorum; Lazii error; ineditus Tarentinorum nummus; Elephas in alio Neapolitano nummo major, ſi modò genuinus; Capacius notatus. Elephantorum relligio; Solem & Lunam venerantur, ille expreſſus in nummo Neapolitano; in alio Auguſti, Saxoniæ Ducis, & Cardinalis Zabarellæ: Elephanti in Nummis Catanenſium, diſputatur an genuini: ſuſpecta fides Petri Carreræ; Inſcriptio ab eodem ſuppoſita; imò tota Hiſtoria; Epiſtolæ Diodori & alia, mirifica ſomnia. Elephas in nummo Friderici III. *Siciliæ Regis.*

Abſoluta igitur hiſtoria elephantorum, quos Alexandri Succeſſores poſſederunt, & quibus in bellis & pompis uſi ſunt, ad alia, quæ ad argumentum, quod ornandum mihi ſumſi, pertinent, video mihi transgrediundum eſſe, antequam me conferam ad Romanos, & Carthaginienſes, Regeſque qui cum victore Gentium Populo bellarunt. Et primò quidem ſeſe mihi offerunt Nummi varii, qui vaſto hoc animali ſunt ſignati: eſtque Athenienſium elegans valde, editus à Goltzio Tab. XIV. *Græciæ*, cujus in una area repræſentatur caput Minervæ galeatum, in altera noctua cantharo dioto inſiſtens, & parvus elephas, veluti πάρεργον, cum inſcriptione, ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΚΑΡΑΙΧΟΣ ΣΚΥΜΝΟΣ, uti ex ectypo clariſſimè patebit:

Vulgavit olim ſimilem nummum Lazius, vir eruditione præſtanti, lib. 2. *Rerum Græcarum*, ſed malè ex elephanto facit *bovem*; id quod eò magis mirum mihi videtur, quia in ipſo apud eundem nummo elephas pictus eſt. Hujus autem moris ratio in obſcuro eſt, & certè mihi latet, adeò ut conjecturis res ſit gerenda, iſque palmam ablaturus ſit, qui certiora divinaverit. Elephas Athenis pictus fuit, cujus mentio apud Themiſtium in Libro *De Memoria & Reminiſcentia*, apud Meurſium, promum illum condum Græcarum Antiquitatum, in *Athenis Atticis* *; Ἡ αἴσθησις καθ' αὑτὸ μὲν ὁρᾷ τὸν ἐν Ἀθήναις γεγραμμένον ἐλέφαντα· κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸν ἐν Ἰνδίᾳ νεμόμενον: *Senſus per ſe quidem videt elephantem Athenis depictum; per accidens verò eum, qui in India paſcitur.* Neque tamen puto ad illum reſpexiſſe eos, qui nummum ſignari curarunt; licèt id amplectatur præſtantiſſimus Begerus, ingens dum viveret, & nunc etiam Reip. Litterariæ decus, in *Diſſertat. de Cranae Inſula Laconica*, qui ſimiliter *leonem* & *caput arietis* in aliis Athenienſium Nummis obvium refert ad arietem & leonem æneum, qui in arce erant.

Ego putabam nonnunquam, elephantem, à latere noctuæ exhibitum parvâ admodum formâ, notam eſſe Præfecti, vel Præfectorum Monetæ; tres enim videntur recenſeri in nummo illo, *Antiochus, Caræchus*, & *Scymnus*; non ſecus ac alii in aliis. Atque ita conſpiciuntur in Athenienſium Nummis ſimiliter parvi, *camelus*, *cicada*, *uva*, *aquila*, *caput leonis* & reliqua, nullam aliam ob cauſam, ſi quid video, quàm quia Monetæ Præfecti inſignia illa ſibi ſumſerant. Et ideo fortè etiam in Nummis L. Julii Burſi, P. Crepuſii, L. Papi, M. Plætorii, & in uno, cui inſcribitur tantùm ROMA, *apes* pictæ ſunt apud Holſtenium in *Explicat. Nummorum apibus inſignium*; pro quo tamen animalculo apud Urſinum in Gente Crepuſia exhibetur *fulmen*, in Plætoria *orbis parvus*, in Papia *galea*, vel *galerus*, & loco equi *gryphus*.

Quin & elephas ſimilis planè obvius eſt in nummo Neapolitanorum apud Goltzium & Proſperum Pariſium, cujus locum in aliis occupat *tripus*; *avis*; *homo armatus*, *ala*, *cantharus*, *ſphynx*; vel *apis*. In una area conſpicitur *Minotaurus*, vel *Bos facie humana*; quem Deum Hebonem Capacius & alii faciunt, quanquam nihil tale nos doceat Macrobius lib. 1. *Saturn.* cap. 18. cujus auctoritate ceteroquin id probare conantur, Victoria volitans & coronans bovem cum inſcript. Δ. & ΝΕΑΠΟΛΙΤΗΣ: in altera verò caput muliebre diademate cinctum, à tergo parvus elephas, & infrà, ΑΡΤ. id eſt, Ἄρτεμις, vel, ſi Dianæ illud caput non eſt, Ἀρτεμίδωρος, nomen Magiſtratus; quæ ultima ex ectypo quàm clariſſimè patebunt:

Neque enim quicquam aliud conjecturâ adſequi poſſum, quàm & notas, quas recenſui, & ita etiam *elephantem* ad Monetæ Præfectos referri debere; quanquam fatear libens, meam hanc adſeverationem ſoli conjecturæ inniti, meque amplexurum continuò illius explicationem, qui meliora & certiora docebit.

Communicavit etiam mecum Gallandus, egregiæ & profundæ vir eruditionis, & Nummorum veterum fidus & elegans Interpres, nummi à Tarentinis ſignati ectypum è Muſeo illuſtriſſimi Foucautii Regi à Conſiliis, cujus amicitia mihi valde eſt honorifica: in una area eques, & ante eum vir nudus ſtans, ΑΡΙΣΤΙΠ. *Ariſtippus*; in altera Taras inſidens delphino, & arcum, ut videtur, tenens manu dextra, infrà parvus elephas, uti ex ectypo patet:

Ex multis aliis Goltzii Nummis conſtat, optimo jure hunc nummum debere referri ad Tarentum; notandumque inprimis, varia in iis parerga cerni, *anguem* nempe, *ſtellas binas*, *cancrum*, *ſcorpionem*, *noctuam*, *apluſtre*, *Hermam*, *concham* & ..... atque adeò Tarantem manu præferre *galeam*, *uvam*, *clypeum*, *Victoriam*, *tridentem*, *delphinum*, *coronam*, *capricornum*, *concham*, *limacem*, *tripodem*, *polypum*, *clavam Herculis*; quibus ex præclaro Foucautii nummo addendus, niſi me planè fallo, *arcus*; & certè aliis parergis *elephas*. Et Tarantem quidem, ut hoc addam, naufragio facto, delphino vectum fabulantur ad littus, in quo urbs ab eo nomen accepit, uti videre licet apud Probum *ad 2. Georgic. Virgilii*; ſed Pauſanias caſum illum *Phalanto* Lacedæmonio tribuit, & inde Delphis prope ejus ſtatuam ſignum delphini eſſe tradit *lib.* x. Harduinus virum equo inſidentem eſſe *Phalantum* putat, ſed meliùs Græcarum Antiquitatum Collector hunc equitem refert ad ἱππασίας Tarentinorum Stephano memoratam, vel ad exercitationes equitum in armis, quibus Tarentini celebres erant, id quod tamen ſanctè teſtor mihi diu ante viros illos fuiſſe obſervatum in *Notis meis ad Stephanum.*

Eſt & alius eorundem Neapolitanorum nummus, in quo elephas jam non eſt πάρεργον, ſed præcipuum argumentum: nam apud Capacium lib. 1. cap. 14. *Hiſtor. Neapolit.* repræſentatur nobis Apollo diademate caput cinctus, dependente à tergo pharetra: hinc elephas ſtans ante tripodem, & proboſcidem ad cælum tollens; & infrà, ΝΕΟΠΟΛΙΤ.

Hic nummus, ſi modò genuinus eſt, repræſentat nobis elephanti religionem, quam tantopere prædicaverunt Veteres: nam Dion Caſſius *lib.* 39. non modò ſcribit, eos ſermonem patrium intelligere, verùm etiam *cognoſcere quæ in cælo fiant*, καὶ τῶν ἐν οὐρανῷ γινομένων συνιᾶσιν: & Plinius *lib.* 8. *cap.* 1. belluas haſce venerari Solem & Lunam: *Maximum* (animal) *eſt elephas*, ait, *proximumque humanis ſenſibus: quippe intellectus illis ſermonis patrii, & imperiorum obedientia: officiorumque, quæ didicere, memoria, amoris*

* Lib. 3. cap. 9. init.

ris & gloriæ voluptas, prudentia, æquitas, relligio quoque, ſiderum, Soliſque ac Lunæ veneratio; quomodo illa verba diſtinguit Lipſius, Epiſtola L. Cent. 1. *Miſcellanearum*; id quod tamen non fuit obſervatum illuſtri Salmaſio p. 305. *Plin. Exercit.* vel ultimo Plinii laborioſo & docto Commentatori, qui edendum curavit, *religionem quoque ſiderum*; cùm videatur potiùs ab *Hiſtoriæ Naturalis* Scriptore elephanto tribui *Relligio*, & illa conſiſtat in adoratione ſiderum, Solis & Lunæ. Et præter Plinium Ælianus lib. 7. *Animal.* cap. 44. teſtatur etiam, elephantos *exorientem Solem adoraſſe*, τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα προσκυνῆσαι ἐλέφαντας; *proboſcidem tanquam manum ad Solis radios allevantes*; idemque *lib.* 4. *cap.* 10. commemorat, Lunâ novâ elephantos ex ſylva ramos decerpere, eoſque ſublimes tenere; tum ad Lunam ſuſpicere, ac leviter ramos, tanquam ſupplices, movere, ut ipſis propitia eſſe velit. Plutarchus quoque lib. *de Solert. Animal.* Jubam ſcribere tradit, elephantos εὐχῇ χρῆσθαι θεῶν ἀδιδάκτως, *vota Diis facere à nemine edoctes, mari ſe laſtrare, Solemque orientem adorare, proboſcide, manus loco, ſurſum erecta*: qua de re ita loquitur Plinius: *Auctores ſunt, in Mauritaniæ ſaltibus ad quendam amnem, cui nomen eſt Amilo, niteſcente Luna nova, greges eorum deſcendere: ibique ſe purificantes, ſolemniter aquâ circumſpergi, atque ita ſalutato ſidere in ſylvas reverti.* Quæ omnia ſi vera ſunt, rectè utique idem Plinius ſcribit, *elephantem proximum humanis ſenſibus animal eſſe*; & Apollonius apud Philoſtratum *lib.* 1. *cap.* 7. δεύτερον ἀνθρώπου κατὰ ξύνεσίν τε καὶ βουλὰς, *ſecundum ab homine ſagacitate & conſilio.* Hæc pluribus, licèt aliis occupata, exſequi volui, ut inde conſtet evidenter Neapolitanos expreſſiſſe cultum, quem vaſtum hoc animal dicitur Soli exhibere; nam tripodi, qui Apollini ſive Soli ſacer habetur, adſtat proboſcidem veluti manum elevans.

Atque huc pertinet omnino Auguſtum, Saxoniæ Ducem, & fratrem Georgii, ejus nominis primi, Electoris, nummum ſignaſſe, cujus in averſa area cernitur itidem elephas, proboſcidem versùs Solem attollens, cum inſcript. *Time Deum, & honora Regem*, uti patet ex *Saxonia Numiſmatica*, quam bono publico vulgatam mihi donum miſit illuſtris amicus meus Wilh. Ern. Tentzelius, quo in viro humanitas & eruditio videntur certare, uti non modò patet ex variis ab eodem editis Libris tàm Latinâ quàm Germanicâ Linguâ, verùm etiam ex Litteris, quas multas & quidem doctiſſimas ad me dedit.

A

Nec omittendus profectò eſt Cardinalis Zabarella, qui omnem illam relligionem elephanti ſignari fecit in nummo, cujus ectypum, rectè me facturum exiſtimavi, ſi exhiberem:

B

Et apparet ea, quæ Plinius elephanto attribuit, picturâ repræſentari; nam fluvium ingreditur, arbores adſunt, unde ramum decerpere videtur velle, & in aëre conſpiciuntur Sol, Luna & ſidera; additurque laudabilis inſcriptio, SOLI DEO.

Quin & Eruditis do conſiderandum, an non Chinenſes pinxerunt in tabulis ſuis ſacris, vel in

C

quibus Dii eorum repræſentantur, elephantem tollentem proboſcidem ad Solem & Lunam, uti patet ex ſequente figura, quam nobis exhibet Kircherus pag. 161. *Chinæ Illuſtratæ*:

D

Quin & notandum omnino eſt, elephantem etiam pingi in Nummis binis Catanenſium, quos edidit Petrus Carrera volumine 1. *Hiſtoriæ Catanæ*, inſcriptæ, *Delle Memorie Hiſtoriche della Città di Catania*, Anno 1639. In uno cernitur hinc caput muliebre, & ciconia; inde verò elephas cum epigraphe, KATANA. Alterius tantùm pars averſa edita eſt, atque in ea occurrit itidem elephas, & ſupra illum littera A. quemadmodum patet ex ectypis:

Et putat quidem Hiſtoricus ille *ciconiam* exhiberi, ad conſervandam memoriam pietatis duorum fratrum, Amphinomi & Anapii, qui patrem & matrem eripuerunt ex incendio, & humeris per medios ignes Ætnæ portarunt, *Pii* propterea ap-

E

pellati; & ita ciconiam obviam eſſe in Adriani nummo cum epigraphe, PIETAS AVGVSTA, ac Metelli Pii; caputque muliebre tandem repræſentare poſſe *civitatem Catanam*. Elephantem addit antiquiſſimum eſſe urbis illius

F 2 ina

inſigne; Libyas Catanam obſediſſe cum ingenti exercitu & xlii. elephantis, illiſque cæſis, belluas à Catanenſibus captas eſſe; & eoſdem in memoriam illius victoriæ feciſſe plures ſtatuas elephantorum, & quidem unam poſitam in Circo Maximo ex marmore Tauromenitano rubicundo in victoriæ memoriam; & in pluribus locis *della Loggia Palazzo del Senato*, & etiam *del Duomo*, inventos eſſe elephantos ſculptos ex rubro marmore; & Catanenſes narrare, id factum eſſe, *perchiochè eſſo è ſcorticato*, & propter victoriam, quam de Syracuſanis deportarunt; quanquam illi non legantur uſi eſſe elephantis in bellis & expeditionibus, quæ dicuntur anteriores eſſe adventu Archiæ Corinthii, qui per plures annos vixit poſt bellum Libycum.

Syracuſæ conditæ dicuntur ab Archia Corinthio Olympiade xi. Roma verò Olympiade vi. cúmque expeditio Libyca illud tempus præcedat longè, ſi fides eſt habenda Carreræ, certè ſequeretur, Afros diu ante Alex. Magnum & Carthaginienſes uſos fuiſſe elephantis in ſuis expeditionibus, eoſque etiam in Europa viſos. Hoc cùm nequaquam veriſimile ſit, uti patet ex iis, quæ antea diſputavi, crediderim potiùs hæc omnia mera figmenta, & otioſorum hominum eſſe ſomnia. Bellum tamen illud Libycum & captos elephantos adſtruere conatur Inſcriptione veteri, quæ edita eſt ex Archangeli Hiſtoria MS. à Gualtero in *Sicilia*, & poſt eum ab ipſo Carrera pag. 250. quæque ita ſeſe habet:

VNDIQ. . . CALI
LIBICIS. BELLO. CONFLICTIS
CCIↃↃ
EQVITIBVS ⊏ ⊐
CAPTIVIS IↃↃ
SPOL.S
CVRRIB. ⊐
BVB. ⊏⊐ ⊏⊐. . .
AVRI. TAL. W. APG. R. AERIS
LIBR. ΦΑΧΑ
VEX
VEXILLIS W
IMPER.IS. DIADEMAT. AVR
VICTORIAE. KATANEN. CORONAE
⊏⊐ ⊏⊐ TRIVMPHVS. L. AETL. PNVS
S. P. Q. KATANEN
AVREO. CAPTIVO. SIMVLACRO.

Nam per BVB. putat deſignari elephantos, quos Catanenſes vocarunt *boves*, vel *boves Libycos*, uti legitur in *Epiſtolis* Diodori, quia nulli animali magis erant ſimiles; Græcam addit fuiſſe Inſcriptionem, & multis poſt annis factam Latinam, & inde remanſiſſe in illa aliquot litteras Græcas. Verùm ego Gualtero accedo, qui optimo jure credit Inſcriptionem eam eſſe ſuppoſititiam; id quod & unuſquiſque facilè videbit, qui vel paululùm in hiſce monumentis eſt verſatus. Nec quidquam ad rem facit, quòd argumentum illius lapidis firmatur *Epiſtolis* Diodori, ſunt enim illæ ejuſdem planè farinæ, idque facilè omnis mecum ſtatuet, qui eas apud Carreram p. 457. & ſequentibus legere, atque ita aliquot horas perdere velit. Annotat autem pag. 11. illas Græcè ſcriptas vel à Diodoro, cujus *Hiſtoria* exſtat, vel ab alio ejuſdem nominis, à Beſſarione Cardinale tranſlatas in Latinam Linguam, & ab Octavio Archangelo, Scriptore diligentiſſimo, Anno 1470. nonnullas earum Italicè verſas eſſe, quæ argumento ſcilicet ſuo & illuſtrandæ Siciliæ, & præcipuè Catanæ, inſerviebant; iis contineri res doctas & argutas, Philantropum Catanenſium Pontificem Maximum unam mittere ad Cocalum Regem, ut Catanæ à Libycis obſeſſæ auxilio velit venire; & Catanenſes aliam ſcripſiſſe ad Dædalum. Idem iterum *lib.* 1. *cap.* 32. agit de *elephanto* impoſito arcui, *sù la Loggia Pallazzo della Città*, de xlii. captis; obſervatque inſuper Catanenſes poſtea impoſuiſſe elephanto Palladem armatam, teſte Petro Blondo, qui facit etiam mentionem alterius elephanti poſiti in Circo Maximo; hinc elephantos ſculptos eſſe in Nummis hujus urbis, & hoc ipſo tempore ſervari in ædificiis, ſigillis, aliiſque operibus publicis & privatis; magum *Heliodorum*, in *Breviario Gallicano* dictum *Theodorum*, elephanto, qui ſtat ſuper palatio, loco equi uſum eſſe, & inde eundem ab incolis hodie nominari corrupto vocabulo *Liodaru*. Carrera eadem repetit *lib.* 3. *cap.* 16. additque, Catanenſes perſuaſos fuiſſe, Palladem illis in prælio faviſſe, vireſque dediſſe ad debellandos elephantos, elephanto propterea impoſitam, & magno ſemper honore habitam; & idolum Indicum, inſidens animali incognito in 2. parte *Imaginum Deorum* Cartari editionis Pignorii p. 62. factum eſſe ad imitationem Palladis Catanenſis inſidentis elephanto; Indos id accepiſſe ab Ægyptiis, hoſce à Catanenſibus per commercia, quæ cum variis populis exercebant; vel denique, ſi illud non ita foret, Diabolum attuliſſe ad Indos ectypum ſtatuæ Palladis elephanto impoſitæ; litteram K. ſcriptam in uno nummo deſignare Palladem, quæ Græcè Ἀθηνᾶ appellatur, illamque ſupra belluam locari adinſtar ſtatuæ; elephantum urbis Catanæ inſigne eſſe, id patere ex nummo Friderici III. cognominati Simplicis, Regis Siciliæ, & quæ fortè alia tradit vel hiſce, vel aliis *Hiſtoriæ ſuæ* locis.

Sed profectò blennus, bliteus, caudex, ſtipes, plumbeus ſit oportet, qui ea credere animum induceret; illaque non modò non vera ſunt, ſed ne quidem veriſimilia; & Pallas elephanto impoſita, Ægyptii, Indi, Diabolus, bellum Libycum, Litteræ Philantropi, Diodori, & alia, ſunt profectò ægri cerebri, vel ultra fidem creduli hominis ſomnia; quibus refutandis ſi immorari vellem, graviter certè inſanirem, & meo aliorumque otio abuterer.

Hoc unum rectè ſe habet, in Friderici III. Siciliæ Regis nummo elephantem conſpici, eumque exhibeo ex Paruta:

Et credere volo Carreræ, eundem ſignatum eſſe Catanæ, quanquam in eo nulla ejus rei nota ſit; ſed cùm ſcire potuerit hoc aliunde, atque adeò elephantum inſigne urbis illius eſſe, ego viro diligenti, ſed ad ſtuporem credulo, fidem detrahere nolo. Meque poſtea docuit illuſtris Abbas Dominicus Paſſioneus, cùm tanti ingenii hoſpitem ædibus meis reciperem, urbi illi *elephantem* eſſe inſigne. Quòd autem ad binos illos veteres attinet, ego quidem illos manibus tractare vellem, ut judicare poſſem, num genuini, an verò malæ notæ, & ad fallendum conficti ſint. Neſcio enim, quàm valde hac in re ſuſpicioſus ſim; magnumque mihi fraudis indicium eſt, quòd apud Parutam nulli tales Catanenſium inveniantur Nummi, imò quòd in nullis aliorum hujus Inſulæ populorum belluæ hæ conſpiciantur, nec in

toto

toto Libro; ſi excipias C. Cæcilii Metelli, Atilii, & Friderici, quod vides, Siciliæ Regis, numiſmata. Præterea illud ipſum Metelli facit, ut magis fraudem factam ſuſpicer; nam caput mulieris & ciconia ex illo ſunt deſumta; neque illud *Catanam* repræſentat, ſed *pietatem*, uti notiſſimum eſt.

CAP. X.

Gemmæ capite Socratis, addita proboſcide Elephanti, nec non aliorum animalium capitibus, ſignatæ, ex Chifletio exhibentur; de monſtroſis figuris illis diſputatur, virique docti nota examinatur: ridicula
A *Carreræ explicatio. Moneta diſtincta in varias officinas, quarum unaquæque habuit fortè ſuum inſigne: ingens Romæ Monetariorum multitudo.*

REſtant nonnulla annotanda, quæ licèt Reges elephantoſque non ſpectent vivos, rectè me tamen facturum exiſtimavi, ſi & ea Lectori exhiberem. Notandum igitur, Joh. Chifletium, diligentem & eruditum virum, inter Gemmas Socratis imagine cælatas, trium ectypos exhibere nobis, in quibus proboſcides elephantorum Phi-
B loſophi illius capiti mirè & ridendum in modum junguntur. Hæc monſtra quare ita cælata ſint, juxta cum ignariſſimis ſcio; nec adſeverare auſim an ſint amuleta, an verò ficta ad deridendum vel Socratem, vel Socraticos:

Supponam tamen; quæ Chifletius; ad illuſtrandas has tres Gemmas annotavit: „Majorem, *ait*,
„difficultatem habet adjunctum caput elephanti
„cum proboſcide, palma, caduceo, & capitibus
„ANYTI, MELITI, atque ipſius XAN-
„THIPPES; niſi dicamus elephantum deformi-
„tatem ſuam præclaris dotibus compenſare, in eo-
„que excellere, quod à ſe, natura ſuggerente,
„& morum, & virtutum documenta præbeat,
„ut multa ab ea, tanquam à morum idea, homi-
„nes deſumere & imitari coacti fuerint. Illi,
„inquit Plinius *lib.* 8. *cap.* 1. *quæ etiam in homine*
„*rara, probitas, prudentia, æquitas.* Quæ omnia
„in Socratem belliſſimè cadunt, à quo, quamvis
„deformi, Ethica initium ſumſit: quique hortari
„ſoleret juvenes, *ut* (Laërtius in *ejus Vita*) *ſe in*
„*ſpeculo frequenter contemplarentur, ut ſi formoſi*
„*eſſent, digni ea ſpecie fierent, ſin autem deformes,*
„*eruditione turpitudinem tegerent.* Nec ſine myſte-
„rio crediderim cutem illam cancellatam in capite
„elephanti tam accuratè expreſſam eſſe; quòd ni-
„mirum Socrates alienæ virtutis invidos cum mu-
„ſcis compararet: ait enim apud Senecam lib. *de*
„*Vita beata: Vobis vacat aliena ſcrutari mala, &*
„*ſententiam ferre de quoquam? Quare hic Philoſo-*
„*phus laxiùs habitat? Quare hic lautiùs cœnat?*
„*Papulas obſervatis, quod* MVSCARVM *eſt,*
„*ipſi obſiti ulceribus.* Plinius verò *lib.* 8. *cap.* 10.
„de elephantis: *Setarum nullum tegumentum, ne*
„*in cauda quidem præſidium abigendo tædiu* MV-
„SCARVM, (*namque id & tanta vaſtitas ſentit*)
„*ſed* CANCELLATA CVTIS, *& invitans id*
„*genus animalium odore. Ergo cùm extenti recepere*
„*examina, arctatis in rugas repentè* CANCEL-
„LIS, *comprehenſas enecant. Hoc iis pro cauda,*
„*juba, villo eſt.* Socrates de ſe ipſo ubi ſuprà:
„*Illuſtrata eſt virtus mea per ea ipſa, per quæ pe-*
C „*tebatur. Produci enim illi, & tentari expedit:*
„*ne alii magis intelligunt quanta ſit, quàm qui vi-*
„*res ejus laceſſendo ſenſerunt.* Hinc & palma in
„manu elephanti, victis ſcilicet moroſitate XAN-
„THIPPES, & calumniis ANYTI & ME-
„LITI, quibus inſimulari timuit ipſe Plato, vir-
„tute animoque remiſſior: quippe quem tradit
„Juſtinus Martyr non auſum fateri veram de
„Deo doctrinam, ne idem ſibi accideret, quod
„Socrati: *Plato autem,* inquit, *acceptâ, ut videtur,*
„MOYSIS *& aliorum Prophetarum de* VNO &
„SOLO DEO *doctrinâ, quam in Ægypto didice-*
D „*rat, propter ea, quæ* SOCRATI *acciderant,*
„*veritus ne ipſe quoque* ANYTVM *quempiam aut*
„MELITVM *contra ſe apud Athenienſes ſuſcita-*
„*ret, accuſantem & dicentem:* PLATO *injuſtè*
„*agit, & curioſa tractat, Deos, quos civitas re-*
„*cipit, non recipiens,* CICVTÆ METV *va-*
„*riam quandam & fucatam de Diis inſtituit ora-*
„*tionem.*
„Additur præterea Gemmæ Socraticæ cadu-
„ceus cum inſcriptione, ΕΥΕΛΠΙCΤΟΥ, hoc eſt,
„CONFIDENTER, ſeu CVM FIDVCIA,
„BONA FIDE, SINE FRAVDE. Libanius
„*Declamat.* 16. Πρέπει δὲ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι
E „τῆς μὲν ὑψηλῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι, δέχεσθαι δὲ εὐ-
„μενῶς ὅτι περ ἂν δοκῇ τῷ Θεῷ: *Bonus ſiquidem*
„*& fortes viros decet altæ ſpei adhæreſcere, ac pla-*
„*cidè quicquid Deo viſum fuerit admittere.* Quam
„æquanimitatem, ſi quis alius, Socrates aſſecutus
„videtur, hæc ipſiſſima verba uſurpans apud Pla-
„tonem paulò ante mortem: Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα
„ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσο-
„μένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἐπὶ τὸ ἄμεινον πρᾶ-
„γμα ἔρχονται, ἄδηλον παντὶ, πλὴν ἢ τῷ Θεῷ:
„*Sed jam hora eſt abeundi, mihi quidem, ut mo-*

„ *iar, vobis autem, ut vitum agatis: utri porrò*
„ *noſtrûm ad melius eunt, omnibus incertum eſt, ni-*
„ *ſi Deo.* Idem, Syneſio teſte in *Dione*, *Deo ſe*
„ *morem gerere profitebatur*, *neque ei* DIFFIDEN-
„ DVM ajebat. Hinc Seneca: *Si convivere etiam*
„ *Græcis juvat cum* SOCRATE, *cum* ZENO-
„ NE *verſare; alter docebit te mori, ſi neceſſe; al-*
„ *ter, antequam neceſſe erit.*

„ Majore fortaſſis otio eliciat quiſpiam ab hiſce
„ Gemmis, quid ſibi velint illa verba, quæ No-
„ nius Marcellus è Varrone citat, ænigmati ſimi-
„ lia: *Se circumſpexiſſe, atque inveniſſe, cùm dor-*
„ *mire cœpiſſet, tàm glaber quàm* SOCRATES,
„ *galbam eſſe factum ericium è pilis albis cum* PRO-
„ BOSCIDE. Quo loco mendoſiſſimo, ait Pe-
„ trus Victorius lib. 24. *Variar. Lect.* cap. 1. le-
„ gi debere pro galbam, *calvam*: loqui verò
„ Varronem de quopiam, cujus forma valde in
„ ſomno immutata fuerat, & cùm calvus fuiſſet
„ antequam dormitum iſſet, poſtea experrectus
„ inveniſſet ſe (quæ res admirationem ipſi meritò
„ magnam attulit) capillatum: Eraſmus in *Ada-*
„ *giis* legit, *Tàm glaber quàm Socratis callum: E-*
„ *rat*, inquit, *corporis patientiſſimi, quod ad omnem*
„ *laborem occulluerat, ambulabat nudis pedibus,*
„ *dormiebat humi. Hinc jocus in* SOCRATIS
„ CALLVM. *Non ignoro quid narrent de gallo*
„ *deplumate, quem Diogenes, ni fallor, immiſerat*
„ *in Scholam Platonis. Sed magis placet ut legamus*
„ *callum, facilis enim eſt tranſitus à C in G cogna-*
„ *tam litteram.* Hæc illi, ſed neuter ſatisfacit.
„ Quicquid ſit, mos fuit Athenienſium ejuſmodi
„ ænigmata proponere, non tantùm Gemmis, ſed
„ etiam Numiſmatis, in quibus apud Goltzium
„ videre eſt minutulâ formâ ad latus noctuæ E-
„ LEPHANTVM, CAMELVM, caput, ut
„ videtur, ARIETIS, & CICADAM. Platoni-
„ cum quoque inſtitutum eſſe docet Syneſius *Præ-*
„ *fat. ad Librum de Inſomniis: Sub vilioris argu-*
„ *menti ſpecie, quæ ſunt in Philoſophia magna atque*
„ *præſtantia, diſſimulare*; quanquam idem antè ab
„ Ægyptiis obſervatum: quòd & ſphinges illæ
„ pro templis inſinuabant, & eum tradendi mo-
„ rem ab illis ad Græcos primus Pythagoras cre-
„ ditur tranſtuliſſe.

Hanc notam viri doctiſſimi examinandam relinquo aliis qui ſagaciòri ingenio ſunt ad ænigmata illa aperienda. Illud tantùm monebo, ſimilem Gemmam exhiberi à Carrera in *Addendis ad Hiſtoriam Catanenſem*; in ea repræſentari bina capita barbata, & illis impoſitum caput elephantis, proboſcide tenens ſpicam; Carreram putare Janum nobis exhiberi bifrontem, illum, caput belluæ, & ſpicam ſpectare ad Catanenſes; apud quos illa inventa fuit. Præterea mihi videri τὸ ΕΥΕΛΠΙΣΤΟΥ eſſe nomen artificis; id quod obſerves licet etiam in aliis Gemmis; me non capere, quomodo vox illa ſignificare poſſit *confidenter*, cùm ſcribi tunc deberet εὐελπίστως; & deinde me putare, huc nihil pertinere *elephantum*, *camelum*, *caput arietis & cicadam* in Athenienſium Nummis ſignatos minutulâ formâ; ſed potiùs notas eſſe Monetariorum, nihilque in iis latere myſterii. Niſi tamen, id quod mihi nunc commodum venit in mentem, non tam fuerint Præfecti vel Præfectorum Monetæ, ſive, ut Romanis vocabantur, Triumvirorum auro, argento, ære flando feriundo notæ, quàm Monetæ, ſive diverſarum ædificii illius partium, in quibus pecunia ſignabatur. Nam licèt in urbibus una videatur fuiſſe Moneta, ſive domus ampliſſima illi uſui deſtinata, tamen variæ, imò multæ, in ea erant officinæ; fierique potuit, ut unaquæque officina ſuum habuerit inſigne. Rem ita ſeſe Athenis & Neapoli habuiſſe, nequaquam probare poſſum; ſed tamen aliunde conſtat aliis in urbibus unam fuiſſe MONETAM, & varias in ea officinas proculdubio. Ita in *Deſcriptione Urbis Romæ*, *Regione* III. recenſetur *Moneta*; non ſecus ac in *Deſcriptione Conſtantinopoleos*, *Regione* XII. In *Moneta* autem, vel ædificio illo publico, ingentem multitudinem hominum habitaſſe patet ex rebellione, de qua tempore Aureliani facta ita loquitur Victor cap. 35. *Epitomes: Hoc tempore in Urbe Roma Monetarii rebellarunt, quos Aurelianus victor ultima crudelitate compeſcuit*; nam magno numero fuiſſe vel inde patet, quòd ab iis occiſa fuerint ſeptem millia militum, antequam in ordinem redigerentur, uti docet alter Victor *cap.* 35. & Vopiſcus in *Aurel.* cap. 38. ubi & ipſe Aurelianus hoc teſtatur in Epiſtola ad Vlpium Crinitum. Et ita Harduinus in *Antirrhetico* non improbabiliter putat, diverſas urbis Conſtantinopoleos officinas deſignari in Nummis vel per notas numerales, II. III. IV. vel per litteras alphabeti. Et hoc etiam Romæ debuit obtinuiſſe, etiamſi aliæ urbes, vel Coloniæ, eò officinas ſuas non traduxerint, uti alibi commentatur vir eruditus; id quod tamen nondum probare poſſum. Hæ ſcilicet omnes officinæ continebantur uno ædificio, vel variis inſulis, quæ uno in Urbis loco erant exſtructæ, & MONETAE nomine veniebant; adeò ut non abſque ratione Lactantius Libro *de Mortibus Perſecutorum* inter immenſas & ſumtuoſas Diocletiani exſtructiones recenſuerit etiam *Monetam: Hic*, ait, *baſilicæ, hic circus, hic Moneta, hic armorum fabrica, hic uxori domus, hic filiæ; repentè magna pars Civitatis exceditur*: vel, ut alii legunt, *exciditur*; unde ſatis patet ſuperque maxima hæc ædificia fuiſſe; & inde puto à ratione non eſſe alienum varias illas monetæ officinas, notas & inſignia ſua habuiſſe: quæ tamen omnibus Nummis non fuerunt indita.

CAP. XI.

Miſcellanea de Elephantis. Indus fluvius Cariæ dictus à rectore, quem bellua excuſſit; Harduinus non nominat eos, quorum ope profecit: Phœnices Cernem Inſulam navigabant mutuaturi, inter alias merces, pelles & dentes Elephantorum: Elephanti, in ſomniis viſi, quid ſignificent: allegoricè & ſymbolicè explicati; proverbia ab iis ſumta; an in Threnis Vulgatus Interpres rectè nobis exhibeat, Rubicundiores ebore antiquo; *Belgæ Interpretes & alii præferuntur: ebur naturâ candidum, ſed jam Homeri tempore tinctum rubro colore: an turres ex ebore exſtructæ: domus vel cubicula ebore inducta tam apud Judæos quam Romanos; id quod tamen de ultimis non tradit Plinius. Lecti eburnei; pocula vel vaſa, & naves forma Elephanti. Apud Græcos magna & fortia animalia Elephanti dicta. Feſtum apud Perſas* Adventus dominorum Elephantorum *dictum.*

Ultimum hoc erit Caput, quod Aſiæ, ejuſque elephantis, & Græciæ dabitur; conſtituique in id conjicere, quæ apud diverſos Auctores mihi notavi, & non planè ab argumento, quod mihi exornandum ſumſi, aliena videntur eſſe.

Fluvius Cariæ *Indus* appellatus fuit, quia in eum rector ab elephanto excuſſus decidit: Livius *lib.*

lib. 38. *cap.* 14. *Ad Thabuſion caſtellum imminens flumini Indo ventum eſt: cui fecerat nomen Indus, ab elephante dejectus:* quod reor factum eſſe, cùm elephas fluvium tranſiret, & fortè in bello, quod Romanis fuit cum Syriæ Regibus. Plinius *lib.* 5. *cap.* 28. Cariam deſcribens ejuſdem fluvii meminit, eumque addit Cybaratarum jugis ortum, recipere LX. perennes fluvios, torrentes verò centum. Notatque commodè Harduinus hunc amnem Straboni, Ptolemæo, & Melæ *Calbin* vocari, laudatque Livii verba: cui notæ ſi adjeciſſet vir eruditionis haud vulgaris, hoc idem Iſaaco Voſſio, docto inprimis viro, *ad Melæ lib.* 1. *cap.* 16. veniſſe in mentem, certè meruiſſet laudem ſingularis ingenuitatis, cujus unicum argumentum & præcipuum eſt, fateri per quos profeceris.

Mercatores Phœnicum olim ad Cernem Inſulam, ſitam ad Occaſum Africæ, proficiſcebantur, & ab incolis pro ſuis mutuabantur mercibus, *pelles cervorum, leonum, pantherarum,* καὶ δέρματα ἐλεφάντων μεθ' (ita emendat Voſſius) ὀδόντων, καὶ τῶν ἡμέρων βοσκημάτων, *& elephantorum cum dentibus, & pellibus manſuetorum animalium;* uti legere licet apud Scylacem Caryandenſem.

Oneirocritis & ſomniorum Interpretibus materiam conjiciendi & divinandi dederunt multiplicem elephanti. Artemidorus ſcribit *lib.* 1. *cap.* 39. bonum eſſe, *ſi quis loco ſui capitis, habeat caput leonis, vel lupi, vel pantheræ, vel elephanti;* quia is qui majores viribus res aggreſſus eſt, hoc ſomnio viſo, victoriam adipiſcitur: *lib.* 4. *cap.* 12. quæcunque ex animalibus tardè naſcuntur & creſcunt, *elephantum, cornicem, cervum, & ſimilia,* portendere bona & mala tardè eventura; & *lib. eod. cap.* 58. *leonem, tigrim, pantheram, elephantem & aquilam* ſignificare magnanima, libera, καὶ τὰ πρακτικὰ, καὶ τὰ φοβερά. Achmetus etiam Medicus Arabs *cap.* 270. & 271. agit multis de elephanto ex diſciplina vel monumentis Indorum, Perſarum & Ægyptiorum; docetque quid in ſomnis viſi ſignificent; quæ omnia ab eo peti poſſunt; abuterer enim tàm aliorum quàm meo otio, ſi iſtiuſmodi commenta & hariolationes huic Opuſculo inſerere omnes occiperem.

Neque etiam ſilentio prætereundum eſt, S. Epiphanium primi hominis lapſum ex natura elephanti allegoricè deduxiſſe cap. IV. *Phyſiol. Femellam* nempe, *maudragoram mari offerre, eum comedentem hanc herbam libidine incenſum femellæ miſceri, hanc pariendi tempore lacum ingredi uſque ad ubera, & ibi parere; neque in terram fœtum projicere, quia pullus ſeſe elevare non poſſet, quippe cujus pedes juncturis* (ſolennis hic error eſt Veterum) *careant; ita Evam dediſſe Adamo fructum vetitum, ejus partum fuiſſe peccatum, & lacum editi partus, paradiſum:* quæ certè ut frivola planè, aliis Patrum levibus & allegoricis placitis adſcribenda ſunt. Multus etiam eſt Pierius Valerianus lib. 2. *Hierogl.* & poſt eum Nicolaus Cauſſinus in *Polyhiſtore Symbolico,* in colligendis variis benè vivendi præceptis, vel ſymbolis ex natura & proprietatibus hujus animalis petitis; & quidem ultimò inde arceſſentur *Caſtitas, Fortitudo invicta, Honor fortium ſenum, Æmulationis vis, Divitiarum & rerum humanarum inconſtantia, Vltio præſens, Vir magnanimus, vel duplex, Talio, Linguæ moderatio, Honoris cupiditas, Litteræ cicurant feritatem, Opus tardum, ſed magnum, Voluptuarii ſordes, Caſta placent Superis,* imò ne quid deſit, *Pœnitentia, Sera pœnitentia, & Incarnatio;* quia ut elephas mole corporis & furore terribilis, ad formoſæ mulieris occurſum concitatos animi motus frangere dicitur, teſte Æliano lib. 1. cap. 38. *de Animal.* ita in Incarnatione Deus ultionum in ſinu Virginis deferbuit; quæ ultima interpretatio & alluſio ſignum evidens eſt laſcivientis & prurientis hominis ingenii; meliuſque longè foret, ſanctiùs de tam ſancto & reverendo Myſterio loqui & agere. Quin & his addi poteſt Joachimus Camerarius, qui in *Centuriis Symbolorum ac Emblematum Ethico-Politicorum,* à vaſti hujus animalis natura ſequentia petit; *Caſta placent Superis; Manſuetis grandia cedunt; Non impunè feres;* quæ ſi quis proverbia & emblemata penitiùs cognoſcere velit, ipſi illi Auctores adeundi ſunt.

Poſtquam elephanti Europæ innotuerunt, & cognitio eorum ad Græcos pervenit, varia ab iis ſumta ſunt proverbia, quæ Suidas, Zenobius, Diogenianus, Eraſmus, Aldrovandus, Pierius collegerunt; ſuntque, Ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖν, *Elephantem ex muſca facere;* de iis, qui res minimas extollunt & magnas faciunt: Ἐλέφαντος οὐδὲν διαφέρεις, *Ab elephante nihil differs;* de magnis & ſtupidis: Ἐλέφας μῦν οὐχ ἁλίσκει, *Elephas murem non capit;* de iis qui parva ac tenuia contemnunt: Κώνωπα ἐλέφαντι παραβάλλειν, *Culicem elephanto conferre;* de iis, qui minima maximis comparant: Κώνωπος ἐλέφας Ἰνδὸς οὐκ ἀλεγίζει, *Culicem haud curat elephantus Indicus;* quod dictum putat Eraſmus ob ſingularem duritiem cutis elephantinæ, quâ fertur etiam jacula excutere, tantum abeſt, ut culicis morſu offendatur; & adhiberi poſſe addit, quoties ſignificabimus, excelſis animis leves & vulgares injurias eſſe negligendas: Gregorius Nazian. *carm.* 201. *Analect. Græcor.* Muratorii Monachum quendam obeſo corpore canit, σάρκας ἐγείρει εὐρυτέρας ἐλέφαντος, *carnes alere ampliores elephanto;* quæ *Analecta* virum imprimis eruditum & humaniſſimum mihi donum miſiſſe ſummopere lætor; eſtque etiam inſigne adagium apud Lucianum pag. 874. quod tamen & aliis eſt annotatum: Θᾶττον ἂν πέντε ἐλέφαντας ὑπὸ μάλης κρύψειας ἢ ἕνα κίναιδον, *Citiùs quinque elephantos ſub ala tegas quàm unum cinædum;* de iis qui ſe celare non poſſunt, ſed produnt ſolo adſpectu animi morbos & vitia: nec non aliud apud Cæſarium *Dial.* 2. *Quæſt.* 107. emendatum à Joanne Erneſto Grabio, viro doctiſſimo, in *Notis ad Spicilegium Patrum Seculi primi;* Σύγκρινον τοίνυν ἀστέρα πρὸς ἥλιον, ὡς ἐμπίδα πρὸς ἐλέφαντα, καὶ τὸ θεῖον ἄστρον πρὸς τὴν πασῶν μείζονα πόλιν, ὡς πρὸς κάμηλον κώνωπα: *Confer igitur ſtellam cum Sole, velut muſcam ad elephantem, & aſtrum divinum ad omnium maximam civitatem, veluti cum camelo culicem.* Et Antiphanes Comicus dixit, καταβεβρωκὼς σιτία ἴσως ἐλεφάντων τεττάρων, *edens frumenta ut elephanti quatuor,* id eſt, plurima, uti notat Caſaubonus *ad Ath. lib.* 3. *cap.* 31. Et Poëta Aſtronomicus apud Scaligerum proverbium ſumſit à tarditate inceſſus:

Quin mage præveniens aquilas vis pigra elephantum
Præcurret, volueremque pigris teſtudo moloſſum;
Quàm nos roriſluam ſectemur carmine Lunam.

Quin & Bochartus *lib.* 2. *cap.* 23. *Hiſtor. Animal.* Perſarum proverbium ab elephanto deſumtum recenſet, *Elephantem ex veſtigio pedum ejus cognoſcent;* quod idem videtur eſſe cum veteri illo, *ex ungue leonem;* & apud Vulgatum Interpretem cap. 4. ℣. 7. *Threnorum Jeremiæ* legitur, *Rubicandiores ebore antiquo,* quod proverbii inſtar eſt. Hic locus, licèt eum multis defendere conetur Martinus de Roa lib. *Singular.* cap. 7. aliter à Grotio explicatur, & tam excellentis ingenii vir in-

intelligit λίθους πολυτελεῖς, *pyrepos* ſive *carbunculos*; quia ſcilicet ebur nullum naturâ ſuâ rubrum, ſed omne candidum eſt; unde apud Heſychium ἐλεφάντινα exponuntur λευκά, & alibi apud eundem ſcribitur, Λευκελεφάντινα, λευκὰ ὡς ἐλεφάντινα. Belgæ Interpretes D. *Jeremiæ* verba rectè vertunt, *zy waaren rooder van lichaam als robynen*; & apud LXX. legitur eodem ſenſu, ἐπυῤῥώθησαν, ὑπὲρ λίθου σαπφείρου τὸ ἀπόσπασμα αὐτῶν: quanquam rectè doceat Mart. de Roa ebur jam ab Homeri temporibus tinctum rubro colore fuiſſe, ne ſcilicet *longis flaveſcere poſſit ab annis*, uti canit Ovidius; notaruntque, ut hoc obiter addam, Eruditi Tibure ebur ſemper candidum manere, neque unquam palleſcere beneficio aëris, & erumpentis auræ ex calidis & ſulphureis Albulis, id quod Propertius imputare maluit Herculi, qui ibi colebatur, *lib.* IV. *eleg.* VII. uti rectè animadvertit Janus Broukhuſius, plurimum de eo Poëta & Tibullo meritus. Suntque etiam in Veteri Fœdere alia proverbia ab ebore deſumta; cúmque illa, nec non alia, quæ in eodem leguntur, huc pertineant, rectè me facturum exiſtimavi, ſi & eadem hoc Capite recenſerem. Ita cap. 5. *Cantic.* ℣. 14. legitur, *venter ejus eburneus, diſtinctus ſapphiris*; & cap. 7. ℣. 4. *collum tuum ſicut turris eburnea*; quibus loquutionibus ſummus candor denotatur; obſervatque ad priorem locum Vatablus, Hebræa ad verbum reddi debere, *inteſtina ejus candor eboris*; vel *paritas eboris*, id eſt, ſicut purum aut candidum ebur, vel nitidum; & Doctum inter Hebræos reddere, *juxta munditiem eboris*, aut, *ut vas eburneum candidum*; & altero loco puto notari candidum inprimis & rectum collum; & prius deſignari per *ebur*, alterum verò per *turrim*; cui etiam collum propterea aſſimulatur, cap. 4. *Cantic.* ℣. 4. Neque enim exiſtimandum eſt ex ebore turres eſſe factas, vel apud Judæos, vel apud aliam gentem ullam. Magna quidem illis eboris copia, adeò ut inde fecerint Reges ſolia, & parietes etiam ebore incruſtaverint; ſed turres inde exſtructas fuiſſe, ab omni veriſimilitudine eſt alienum. Atque ita legimus lib. 1. *Reg.* cap. 10. ℣. 18. Salomonem *feciſſe thronum de ebore grandem, eumque obduxiſſe auro puriſſimo*; & cap. 22. ℣. 39. Achabum ſibi *feciſſe domum eburneam*, ſive *domum dentis*, uti Hebræa, teſtibus Eruditis, reddi debent, nempe *elephanti*. Quin etiam apud Prophetam Amos *cap.* 3. ℣. 15. ejuſmodi domus memoratur: *Et percutiam domum hyemalem cum domo æſtiva, & peribunt domus eburneæ, & diſſipabuntur ædes multæ*: quæ Græcis Interpretibus ſunt οἶκοι ἐλεφάντινοι, ubi etiam in Hebraico eſt *domus dentis*, nempe *elephantis* per excellentiam, notante Vatablo; & rectè obſervat ibi Livelcus, *domos eburneas* vocari, non quòd totæ ex ebore eſſent, ſed *eburatæ*, id eſt, ebore ornatæ & obductæ; quomodo & Cicero memorat *tecta ebore & auro fulgentia*; & ita exponi debere *eburneam Achabi domum*, & *palatia eburnea Salomonis*, laudata Pſalmo 44. veriſimile admodum eſt. Druſius videtur ſtatuere, ex *ebore* has domos fuiſſe; notatque inde non ſolùm domos, ſed & lectos, & palatia & turres factas eſſe; ſed tamen mox addit, multæ virum eruditionis Livelcum *eburneas domos* interpretari *eburatas*; neque etiam puto *turrim*, de qua antè egi, fuiſſe obductam ebore; ſed collum comparari turri eburneæ, quia erat candidum & erectum. Lectos autem ex ebore apud Judæos fuiſſe patet ex eodem Propheta Amos *cap.* 6. ℣. 4. *Qui dormitis in lectis eburneis, & laſcivitis in ſtratis veſtris.* Quæ ideo monenda duxi, ut vel hinc pateat, magnam apud gentem illam fuiſſe eboris copiam, licèt for-

A tè elephanti ipſi ante Alex. Magnum ejuſque Succeſſores nunquam in regione illa viſi ſint; qua de re antea à me actum eſt.

Apud Romanos, ut & hoc addam, etiam fuerunt lecti ex ebore, uti patet ex loco Vopiſci in *Vita Firmi* antè à me laudato; & quanquam Ciceronis *tecta ebore & auro fulgentia*, & Senecæ *ſplendidum ebur altis tectis fulgens*, videantur ſuadere, eoſdem etiam cubicula ebore incruſtaſſe; tamen illud, quod equidem ſciam, non memorat Plinius. Scribit quidem ille *lib.* 8. *cap.* 3. luxuriam Romanorum omne ebur Orbis abſumſiſſe, adeò ut propè ſit neceſſe illud ex India petere; & inde oſſa

B elephantorum in laminas ſecari nuper cœpta eſſe: & *lib.* 12. *cap.* 1. *Numinum ora & menſarum pedes ex ebore eſſe facta*; *lib.* 8. *cap.* 10. ex dentibus elephanti *laudatiſſimam Deorum ſimulacris materiam eſſe*; & lib. 16. cap. 43. *cœpere tingi animalium cornua, dentes ſecari, lignumque ebore diſtingui, mox operiri*: ſed non meminit laminarum ex ebore, quibus cubicula fuerunt inducta; id quod tamen eos feciſſe credibile eſt; maximè cùm alia inde opera fecerint, uti *eburata vehicula*, teſte Plauto, & Lampridio in *Heliogab.* & pedes menſarum, quemadmodum ex Martiale *lib.* 2. *epigr.*

C 44. & Juvenale *Sat.* 11. conſtat: quinimo patet illud haud obſcurè ex Suetonii *Ner.* cap. 31. ubi memorantur *Cœnationes laqueatæ tabulis eburneis verſatilibus*; quem locum mihi ſuppeditavit præſtantiſſimus Grævius.

Sed, ut ad Græcos redeam, pocula etiam ad inſtar elephantorum facta ſunt; uti nos docet Euſtathius *ad Homer.* p. 1286. Edit. Romanæ: Κεῖται δὲ καὶ οὐδετέρως ἐν τῷ, Ἐλέφας ἐστὶ ῥυτὸν δίκρουνον, τρεῖς χωροῦν χόας, ὅτι καὶ ποτηρίου εἶδος ἐλέφας: *Vox rhyton etiam neutro genere uſurpatur, uti in hoc verſu, Elephas eſt rhyton duplici*

D *ore, capax trium congiorum, & poculum formâ elephantis*; quæ ſumta ſunt ex Damoxeno apud Athenæum *lib.* 11. p. 469. apud quem p. 497. Epinicus talis etiam poculi meminit: „Unum elephas eſt, elephantem rhyton circumferens: capit ille duos congios; hunc ne elephas quidem „ebibat: plenum ego Ædepol exhauſi ſæpius; „nihil enim ab elephanto tu diſtas; & apud Heſychium legimus, ἐλέφαντα eſſe ῥυτὸν τρεῖς χόας χωροῦν, *poculum trium congiorum capax.*

Et facere non poſſum, quin addam, licèt non ſatis argumento conveniat, Calipham Al Amin, qui initio Seculi undecimi eam dignitatem obti-

E nuit, elephanti formâ naves ædificaſſe: Gregorius Abul-Pharajus hoc tradit in *Hiſtoria Dynaſtiarum* pag. 157. verſionis Latinæ; ubi poſtquam voluptates illius Principis deſcripſiſſet, addit: *Fabricaſſe etiam fertur in fluvio Tigri quinque naviculas, Leonis, Elephantis, Vulturis, Serpentis, & Equi formis*: quod neſcio an ab ullo alio factum ſit.

Deinde Græcos alia magna & fortia animalia etiam *elephantes* appellaſſe; ita Achilli Tatio *lib.* IV. hippopotamus dicitur ἐλέφας Αἰγύπτιος, quia ſecundum roboris locum obtinet ab elephan-

F to Indo; ubi ea occaſione elephas etiam deſcribitur. Et tandem Chardinum, illuſtrem illum Peregrinatorem, tom. III. *Itinerarii* p. 154. narrare, Perſas ſeptimo Martis die feſtum celebrare, cui nomen *Adventus dominorum elephantorum*; cujus rationem ipſis viri verbis ſupponam: *C'eſt un événement mémorable, que voici comme ils le racontent: ils diſent, que long temps avant Mohammed, un Roi d'Egypte, d'autres diſent un Roi d'Ethiopie, nommé Abrahec, vint aſſieger la Mecque avec une prodigieuſe armée, dans laquelle il y avoit entr'autres un incroyable nombre d'élephans, car chaque Officier,*

jus-

idola Indorum capitibus fœdati culta fuerunt. Et primo quidem legeram apud Simonem de Vries, in Inſula Summatra percuti Nummos, quorum una area effigie diabolica, altera curru, cui inſidet virilis ſtatua, ab uno elephanto tracto. Hæc res mihi valde mira viſa eſt, conſuluique illuſtriſſimum Witzenium, Indicarum, & Orientis, aliarumque rerum Promum-Condum; ſignificavit-

Agere inſuper ponent de idolo Indorum, tribus capitibus elephantorum defœdato, nec non de filio Evæ, cui Adam occiſi ejuſdem animalis fabulatur caput impoſuiſſe; ſed facit tam Italica verſio L. Pignorii, qui illud nobis exhibet in *Additionibus ad Cartarii Imagines*, nec non Latina Jeſuitæ Epiſtula, ut de hac aſſeveratione ſubdubitem, quia in iis tria capita deprehendo in genere, ſed nulla

G ſpe-

obductam ebore; ſed collum comparari turri eburneæ, quia erat candidum & erectum. Lectos autem ex ebore apud Judæos fuiſſe patet ex eodem Propheta Amos *cap.* 6. ℣. 4. *Qui dormitis in lectis eburneis, & laſcivitis in ſtratis veſtris.* Quæ ideo monenda duxi, ut vel hinc pateat, magnam apud gentem illam fuiſſe eboris copiam, licèt for-

ipſis viri verbis ſupponam: *C'eſt un évènement memorable, que voici comme ils le racontent: ils diſent, que long temps avant Mohammed, un Roi d'Egypte, d'autres diſent un Roi d'Ethiopie, nommé Abrabec, vint aſſieger la Mecque avec une prodigieuſe armée, dans laquelle il y avoit entr'autres un incroyable nombre d'élephans, car chaque Officier,*

juſ-

Digitized by Google

juſqu'aux Capitaines, en avoit un ; & de ces Elephans, les uns étoient chargez de tours, où 20. hommes pouvoient combattre à l'aiſe, les autres portoient des machines pour lancer des pierres, les autres trainoient des beliers ; mais lorſque cette prodigieuſe armée fut à la vûe de la Mecque, il arriva, que les Elephans ſe mirent à genoux les yeux tournez vers le Kaaba, *qui eſt, ſelon le raport des Perſans, l'Oratoire, qu'Abraham bâtit dans cette ville-là, & vers lequel il ordonna de tourner les yeux en priant. On ne pût, quoiqu'on ſût faire, détourner les Elephans de regarder ce lieu ſacré, ni les faire aprocher à la portée du trait. Abrahec tout étonné d'un ſi ſurprenant évenement changea le deſſein, qu'il avoit d'attaquer cette ville, en celui d'y aller faire un pélerinage à cette chapelle, dans laquelle il offrit de grands préſens, & s'en retourna. Les Arabes pour conſerver la mémoire d'une ſi miraculeuſe delivrance, en firent une nouvelle Epoque, qu'ils appellerent*, les années de la venue des Elephans. *On comptoit encore par cette Epoque dans la plus grande partie de l'Arabie, lorsque Mahammed nâquit. Il y a des Auteurs Perſans, qui raportent la choſe un peu differente, diſant, que ces Seigneurs des Elephans étoient natifs des côtes maritimes de l'Arabie Heureuſe, & que Dieu les détruiſit à la vûe de la Mecque, par un nombre infini d'hirondelles, qui avoient dans leurs becs, & à leurs pieds, de petits cailloux ardens, comme ceux de l'enfer, (ce ſont leurs termes) que ces oiſeaux laiſſoient tomber ſur les hommes, & ſur les Elephans, avec une ſi grande force, qu'ils perçoient les corps, & y faiſoient des playes auſſi profondes, que fait une fléche, & que ce fut par ce moyen, que Dieu détruiſit cette armée.* Et quanquam hæ ſint germanæ fabulæ, tamen rectè me facturum putavi, ſi illas huic Exercitationi insererem, ob jucunditatem fictionis, & quia memini me alibi etiam legiſſe *Æram elephantorum* Arabibus in uſu fuiſſe. Quò pertinet aliquo modo, Mogoles Tartaros annis etiam dare animalium nomina, uti Anno 1215. *Muris*, ſequentibus *Bovis*, *Leopardi*, *Crocodili*, *Serpentis*, *Equi*, *Vituli*, *Simiæ*, *Gallinæ*, *Canis*, & *Porci*, uti legere licet in *Vita* maximi Gentis illius Monarchæ *Chinghiz-Can*, quam nobis dedit perelegantem Petis de la Croix pater.

CAP. XII.

Nummi in India Orientali percuſſi cum Elephanto; ut in Inſulis Summatra & Ceylon. Idolum capite Elephanti fœdatum. Pagodus ſive templum Elephantis. Statua, cum triplici capite elephantino, num exſtiterit, diſceptatur; Pignorius notatus. Elephanti à Brachmanibus adorati: putida fabula de Adamo & Eva.

ATque hæc quidem ſufficiunt ad in Aſia ſignatos Nummos elephantis, & quæ alia in Oriente geſta ad idem argumentum belluarum iſtarum pertinent, illuſtranda; ſed tamen video mihi ad poſteriora longè tempora, & quidem ultima, decurrendum eſſe, cùm animadverterim in India Nummos percuſſos eſſe, in quibus currus ab uno elephanto tractus conſpicitur, & in qua regione idola illorum capitibus fœdata culta fuerunt. Et primo quidem legeram apud Simonem de Vries, in Inſula Summatra percuti Nummos, quorum una area effigie diabolica, altera curru, cui inſidet virilis ſtatua, ab uno elephanto tracto. Hæc res mihi valde mira viſa eſt, conſuluique illuſtriſſimum Witzenium, Indicarum, & Orientis, aliarumque rerum Promum-Condum; ſignificavitque mihi, ſeſe ea de re dubitare; certè id non fieri apud Mahumedanos iſtius Inſulæ, cum quibus Hollandi commercia exercent, quia illi glareis auri (*ſlofgoudt*) utuntur, & parvis ex argento fruſtis, quod utrumque appenditur; & inde putat vir inſignis id quidem potuiſſe fieri prioribus temporibus, vel in Achin, ubi Britanni negotiantur, vel in media Inſula, ubi Rex vel Imperator Manicabo tenet imperium, dives auro, & magnarum virium, ubi tamen nunquam viderunt ejuſmodi monetam bini mercatores, qui ibi per longum tempus vixerunt.

Et quanquam magni apud me ponderis ſint eximii viri ratiocinationes, tamen videntur ejuſmodi Nummi ſignati eſſe in India Orientali: nam in prima Parte *Itinerum*, quæ Batavi in eam ſuſceperunt, non modò legitur, Indos Narſingæ & Biſnagar, & in vicinis locis, ejuſcemodi monetam ſignaſſe non modò, verùm etiam ipſa moneta picta exhibetur, quam Lectori ſi apponerem, rectè me facturum putavi.

Et puto ſanè illud non facturos fuiſſe negotiantes illos, ſi non manibus ſimilem monetam tractaſſent. Quin & per *loca vicina* Summatra poteſt intelligi, in qua idem factum eſſe diſertis verbis tradit Ludovicus Barthema in *Itinerario*, quod per varias Orientis regiones ſuſcepit olim; ita in Latinam Linguam à me transfuſus loquitur *part. 2. cap. 13. Utuntur* (incolæ Inſulæ Summatræ) *ex auro, argento, & ſtanno, maximam partem hinc ſignatis Nummis figurâ Diaboli, inde verò curru, ab uno elephanto tracto; decem ex argento valent ducatum, quinque & viginti ſtannei ejuſdem valoris ſunt.*

Et ſignificat mihi inſuper illuſtris Conſul, in Inſula Ceylon caput elephanti adoratum fuiſſe ad impetrandam ſapientiam. Atque hoc eſt, quod etiam invenio in *Itinere maritimo*, quod ſuſcepit Spilbergius in Indias Orientales Anno 1601. *In aliis locis Inſulæ Ceylon adoratur caput elephanti ex ligno vel ſaxo factum, illudque eos facere præ ſe ferant, ad naciſcendam ſapientiam*; id quod proculdubio factum, quia ingenioſiſſimum erat animal, & multa communia habebat cum ſenſibus humanis. Quin & mihi donum miſit ectypum Iunculæ, quod à Chriſtianis ſublatum fuit ex templo quodam, quodque nobis repræſentabat idolum capite elephanti fœdatum. Dubitavi ſæpiuſcule, an monſtrum illud huic Diſſertationi inſerere deberem; quia indignum putabam Chriſtiano talia publici juris facere: illud tamen feci, ut vel inde conſtaret, veriſſimè in Novo Teſtamento affirmari, Deum eorum ſenſus & conſilia corrumpere, qui ſemel ipſo relicto humanis commentis ſeſe dedunt, & deſerunt protervè ab ipſo datas nobis leges, & adorandi normam. Ecce igitur, Lector, ſordidum illud monſtrum, & dole mecum infelicem hominum ſortem.

Agere inſuper poſſem de idolo Indorum, tribus capitibus elephantorum deſœdato, nec non de filio Evæ, cui Adam occiſi ejuſdem animalis fabulatur caput impoſuiſſe; ſed facit tam Italica verſio L. Pignorii, qui illud nobis exhibet in *Additionibus ad Cartarii Imagines*, nec non Latina Jeſuitæ Epiſtula, ut de hac aſſeveratione ſubdubitem, quia in iis tria capita deprehendo in genere, ſed nulla

ſpeciatim elephantorum: *Scrive un Padre del Gieſu fin del 1553. di Goa, d'haver oſſervato un Pagode di quei paeſi, nel quale ſi vedeva una ſtatua con tre capi, tre gambe, tre mani, & che ſi chiamava il Pagode del elefauto.* Nam nulla ibi mentio trium capitum belluæ illius, impoſitorum trunco humano; neque etiam eadem obſervo in Litteris ipſis Latinis Jeſuitæ, qui Anno 1553. eaſdem Goa miſit: „Inde pedeſtri itinere, *ait*, imus viſum „Pagodum quoddam, vocatum vulgò Canarin, „rem planè prodigioſam. Urbs ipſa in monte in„credibili labore & arte cum ſuis numeroſis vicu„lis & plateis exciſa ſcalpris, ad hoc ampliùs cen„tum, ad civium uſum, ciſternis ornata. Et inde paucis lineis interjectis, ita pergit attingere eam materiam, quæ propriè hujus loci eſt: „Hic „ipſo Omnium Sanctorum feſto triremem, quæ „me exſpectabat, Caulum iturus conſcendi; non„nihil hæſi in itinere, ut viderem aliud Pagodum „in rupe exciſum, quod propter magnitudinem „multitudinemque ſtatuarum frequentabatur à „plurimis; atque adeò Ulyſſiponenſe templum „magnitudine vincit. Erat inter eas ſtatuas una „triceps, quæ ceteras incredibili mole ſuperabat, „tribus inſuper tibiis, totidemque manibus, ſed „uno tantùm corpore monſtroſa; ei nomen eſt „Pagodus Elephantis. Jungenda hîc eſſe putavi bina hæc loca, quia in iis memorata ædificia & ſtatuæ in alia earundem *Epiſtularum Indicarum* Alexandro Magno ab incolis tribuuntur: nam hæc ſequentia leguntur in illa, quam Ormuto ſcripſit Anno 1549. Gaſparus Jeſuita: „Indus autem, „qui Indiæ nomen dedit, Cambayam interfluit, „quò uſque Alexander Magnus penetraſſe & re„ſiſtentibus incolis retroceſſiſſe perhibetur. Fana, „quæ Elephantis & Canarin nominantur, illius „eſſe opera videntur, de quibus P. Melchior Gon„zales noſter, qui in iis locis agit, plura conſcribet. Et ut hæc fabulis propriora vel certè dubia valde videntur, ita nequaquam firmant ſtatuam triplici capite elephantino fœdatam, cujus picturam exhibet nobis Pignorius, illique adjicit inſulſam filii Evæ effigiem. Et certè ut de monſtro tricipite tali dubitem, faciunt verba Linſchotii, quæ Latinam in Linguam ex Belgica verſa ita ſeſe habent: *Eſt præterea templum vel Pagoda in Inſula Pory; quod magno honore habent, quodque à Portugallis* TEMPLVM ELEPHANTI *appellatur, circa cujus muros varia elephantorum & aliorum animalium ſimulacra ſunt; Chinenſibuſque ſtructura adſcribitur.* Et cùm de eodem templo, quod Jeſuitæ prope Goam deſcribunt, videatur loqui Linſchotius, nec ullus eorum triceps ejuſcemodi monſtrum nobis recenſeat, crediderim eadem potuiſſe eſſe capita humana, qualia me vidiſſe memini inter idola Indorum ingenii humani abſurda figmenta.

Et certè à Matlevio tale monſtrum apud Chinenſes deſcribitur, idolum nempe tribus turpe humanis capitibus; quæ cervici impoſita ſeſe invicem reſpiciunt, ad ſignificandum, tria illa capita ejuſdem voluntatis eſſe; unde putabant nonnulli, apud Chinenſes olim cognitum fuiſſe Chriſtianiſmi de Trinitate myſterium; quod tamen ego ex ejuſcemodi quiſquiliis & ſterquiliniis defendere nollem.

Illud tandem notandum, in *Itinere Indico* Pauli van Coerden narrari, Brachmanes non modò adorare homines, rebus præclaris illuſtres, in Deorum relatos numerum, verùm etiam beſtias, uti ELEPHANTOS, ſimias; ſed maximè boves, quia in eorum corpora potiſſimùm animas humanas migrare credebant, iiſque animalibus ampla & ſumtuoſa templa exſtruxiſſe.

Claudet tandem primam hanc *Exercitationem* germana Evæ & Adami fabula, quæ quomodo homini nato in mentem venire potuerit, ego quidem nullus capere poſſim. Exſtat illa in Epiſtula Indica, quam Goa ſcripſit Anno 1560. ex mandato Franciſci Rhoderici: „Poſteritati tradiderunt „vetuſtiſſimi illorum vates, primis illis hominibus „Adamo & Evâ matrimonio copulatis, antequam „liberos procrearent, aut alius quiſpiam in Mun„do exſiſteret, caſu quodam accidiſſe, ut Adamo „domum exire neceſſe eſſet, Eva interim neſcio „quibus occupationibus detenta, in eis expedien„dis, ad ſudorem uſque laboraret, quæ mox ſu„dore madens, abſtergere tàm à capite quàm à „brachiis eum cœpit; ex quo ad manus defluente „derepente ridiculum quiddam, ſed, ut illi pu„tant, divinum ac præclarum opus apparuit: „nam ex ſudore perfectæ ſtaturæ vir natus eſt. „Adamus domum reverſus & cùm uxore virum „alium conſpicatus, quem antea nec viderat, nec „noverat, irâ percius, arrepto enſe hominem „obtruncat: mirata Eva viri ſui furorem ac te„meritatem, facti illum arguere cœpit, homi„nem illum manuum ſuarum ſudore procreatum „affirmans. Adamus autem interemti filii jactu„ram ſarcire volens, cùm caput jam vitâ deſtitu„tum adſpiceret, feſtinans abiit, beſtiam quæſitu„rus, cujus caput abſciſſum trunco filii Evæ appli„caret: mox elephante fortè occurrente præcidit „caput, quod trunco connexum, rediit ad vitam, „atque in eum modum elephantinum caput cum „longa proboſcide vir iſte habuit, & nomen acce„pit Ganiſſo, cujus Idolum eo etiam modo for„mant, & jam Brachmanes venerantur, inter „quos plurimi ex ejus nomine vocantur.

EXER-

EXERCITATIO II.

CAP. I.

Elephanti tempore Pyrrhi primùm in Italia, & inde Romæ viſi; Calpurnius malè expoſitus à Bullingero: Boves Lucæ dicti; nominis illius diverſæ rationes, ſed à Lucanis ſumtum eſſe ſtatuitur; Varro emendatus; Joſ. Scaligeri memoriæ lapſus. Ipſum Elephantis nomen unde deſcendat, diſputatur, & Linguarum Orientalium peritorum virorum ſententiæ proponuntur: non eſſe origine Hebr. probatur. Elephas Baro *dictus; elegans eo ſuper nomine Relandi conjectura. Pyrrhus ope Elephantorum Romanos vicit; & Romani vice verſa adminiculo belluarum ipſius Pyrrhi victores fuerunt: Irenæi Della Croce lapſus: Ennii locus examinatus: an Romani Pyrrhi Elephantos fugaverint ariete & ſue: iis viſis vel auditis terrentur belluæ: ſuilla caro medicina illis: facibus in fugam converſæ ſecundùm Oroſium. Quot Elephantos Pyrrhus in Italiam deportaverit, & unde eos acceperit: Sigonius notatus; error inſignis Critolai apud Plutarchum, vel hic corruptus; Juvenalis Scholiaſtes examinatus; an Pyrrhus in triumpho ductus ſit, an verò Elephantis triumphaverit. In Siciliam trajecit cum iis; Nummi argentei inediti in illa Inſula inventi, Elephantis inſignes: an Pyrrhi, vel alterius Regis ſint, diſputatur; inquiritur in Pyrrhi vultum: Pictores notati. In Græciam rediit, & in obſidione Argorum Elephantis uſus eſt, de quibus binæ elegantes Hiſtoriæ narrantur: Argivi monumento Regis, qui ad urbem eorum periit, Elephantem inſculpſerunt: ejus mors variè refertur: Pauſanias & Juſtinus conciliati.*

ELephantos in Italia, & quidem ejus parte Lucania, primùm conſpectos A. V. C. 472. & inde dictos *Boves Lucas*, cùm Pyrrhus Epirotarum Rex Tarentinis opem ferens Romanos bello aggreſſus eſt, ex Lucretio, Varrone, Plinio, Seneca Tragico, Lactantio, Auſonio, aliiſque conſtat; quod probaturus Bullingerus neſcio cur præter nonnullos, quos laudavi, Auctorum, etiam ad partes vocet Calpurnium Poëtam, qui ſic canit *ecl. 7.*

Omnia Lucanæ donet pecuaria ſylvæ:

cùm *pecuaria*, ut putat, non ſint hoc loco *elephanti*, ſed pecora, vel armenta, quæ in ſylvis Lucaniæ paſcebantur, erantque maxima & validiſſima, uti patet ex Lucilio; & inde Corydon apud Calpurnium canit, non tàm ſibi data armenta illa grata fore, quàm fuerant ſpectacula, quæ Romæ edita magnificentiſſima viderat.

Metellus Tegerenſis, Monachus Benedictinus, ſcripſit ſeculo undecimo *Quirinalia*, ſive *Vitam S. Quirini*, editam à Caniſio tomo 1. *Antiq. Lection.* non aliter etiam vaſtum illud appellat animal:

A *Turmas belligeras vehit*
Turri diſpoſitas Indica bellua;
Caſtris mobilibus fuit
Janox pugna dia, percita beſtiis;
Quas curſus vice præpetes
Certarunt pedites vincere velites.
Illæ ſed celeres ruunt,
Acres horridulo gutture barriunt,
Hoſtes ore truci petunt,
Et proboſcidibus proxima verberant.
Quis nomen vetus hoc erat,
LVCAS *noſſe* BOVES *plebs avet urbica:*
B *Hos Lucana primitus*
Vrbs victa dedit ſub Duce nobili:
Tandem Græcia ſubdita
Nomen dans animal fert elephanteum.

Et ſunt Eruditi, qui putant Varronem appellaſſe bovem, animal illud domeſticum, *Lucam*, in hiſce verbis apud Nonium: *Nocticulam tollo, ad focum fero, inflo, anima reviviſcit*; & ad Fragmenta, quæ Editioni Dordracenæ addita ſunt, annotatur: *Quidam*, NOCTV LVCAM, *id eſt, bovem* tollo; *alii* NOCTILVGVM. Sed errant illi proculdubio, cùm vera ſcriptura ſit, *Noctilucam*; C per quam fax vel lucerna intelligitur, quæ ad focum accenſa nocte lucet, & ita animam vel flammam recipit; & quidem poſtea animadverti illuſtrem Scaligerum non aliter hoc Fragmentum Varronis explicare, in *Notis ad libros de Ling. Latina*, & addere, Lunam eodem ſenſu Noctilucam dici; atque memoriæ vitio notare, verba hæc ſumta eſſe ex Varronis *Bimargo*, cùm Nonius memoret nobis *Marcopolin* περὶ ἀρχῆς.

Et notandum inprimis, nonnullos exiſtimaſſe Veterum, elephantos non appellatos eſſe *boves Lucas* à *Lucania*, verùm à *Libya*. Idem Varro lib. VI. *de L. Lat.* LVCA BOS, *elephas, cur ita dicta ſit,* D *duobus modis inveni ſcriptum. Nam & in C. Ælii Commentario erat à* LIBYCEIS *Lucas, & in Virginii Commentario ab* LVCANEIS *Lucas, ab eo quòd noſtri cùm maximam quadrupedem, quam ipſi haberent, vocarent bovem; & in Lucaneis Pyrrhi bello primùm vidiſſent apud hoſteis elephantes, id eſt, quadrupedes cornutas (nam quos dentes multi dicunt, ſunt cornua)* LVCAM BOVEM *appellaſſe.* Sed has ambas ſententias rejicit Romanorum doctiſſimus, putatque à *lucendo* nomen illud arceſſendum eſſe: *Si à Libya*, ait, *dictæ ſunt* LVCAE, *pantheræ & leones, non Africanæ beſtiæ dicerentur, ſed* LVCAE. *Si ab Lucanis dictæ, urſi cur potiùs Lucani,* E *quàm Luci dicti? Quare ego arbitror potiùs* LVCAS *ab* LVCE, *quòd longè reluceant propter inauratos regios clypeos, quibus eorum tum ornatæ erant turres.* Verùm, uti obſervavit Scaliger *ad Varronem*, & poſt eum pluribus probavit ὁ πάνυ Salmaſius *ad Solinum*, *elephas* primò dictus eſt *bos Lucans*, id eſt, *Lucanus*, deinde *Lucas* & *Luca*; ut *prægnans* & *prægnas*; præterea *Picens* pro *Picenus*, *Campans* pro *Campanus*; &, quod addo, *Laureas* pro *Laurentinas* apud Plinium in *Epiſtolis*.

Et hac occaſione non malè me facturum exiſtimo, quid eruditionis præſtantis viri tradant nobis F de ipſa nominis *Elephanti* origine. Martinius quidem in *Lexico*, Voſſius in *Etymologico*, Bochartus in *De Animal.* nec non Jobus Ludolphus in *Commentario ad Hiſtor. Æthiopicam* ſtatuunt, *Elephanti* nomen originem ſuam debere Hebræis; iis אלוף, *Alluph*, bovem, & אלופים, *Allaphim*, vel אלפים, *Alaphim*, dici *boves*; & manentibus radicalibus litteris Græcos & Latinos terminatio-

 nes

nes ſuas addidiſſe, & inde feciſſe *Elephas* ac *Elephantus*. Nec certè ulli animali quàm bovi meliùs comparari hoc animal poteſt, & ita Veteres alia non antè viſa, à notis & ſimilibus maximè nominabant; inde *ſtruthio* eſt *paſſer marinus*, *panthera*, *mus Africanus*, & *ovis fera*, *camelopardalis*.

Thomas Hyde, Orientalium Linguarum & rerum peritus valde, in Libro *de Ludis Orientalium*, ſcribit, *elephantem* Arabibus appellari *phll*, Perſis *pil*, Syris *philo*, Rabbinis *phll*, & Hiſpanis *Alfil*; nomini *phll* reſpondere Copticum Δελφίν, malè præpoſita littera Δ. & hujuſmodi originem videri habuiſſe Græcum Ἐλέφας: illud fortè in primo caſu olim lectum fuiſſe Ἐλέφαντ, cujus genitivus Ἐλέφαντος, unde demtis litteris in fine adventitiis, reſtare Ἐλέφαν, hoc ab *Alphil* (per eundem cum *Alphiu* & Ἔλφιν canalem) ad Græcos fluxiſſe, utque animal ipſum non eſt origine Græcum, ita nec nomen eſſe, hocque unà cum ipſo animali ex Oriente ad Græcos perveniſſe; non autem deſcendere ab Hebræo אלף, *eleph*, id eſt, *bos*; quia *elephas* nullibi in Oriente *bos* vocatur, nec annumeratur eorum ſpeciebus; Judæos ad hoc elephantorum quidem dentes, non autem ipſas belluas, accepiſſe per mercatores, adeóque in ſua veteri Linguâ earum nomen non habuiſſe; tandemque apud mediæ ætatis Judæos legi *Shen-de-phin*, pro *phil*, id eſt, *dens elephantis*. Atque huc pertinet etiam Iſlandis elephantem *Fyll* appellari, uti patet ex vocabulis Iſlandicis, quæ inſeruit parti tertiæ *Diſſertationum ſuarum Miſcellanearum* Hadrianus Relandus, cui inſigni viro gratiis publicè ago, quòd politum Libellum illum mihi dicaverit. Quin & Nicol. Smiths in *Itinerar. Conſtantinopol.* tom. 22. Collect. Petri vander Aa, obſervat, Turcis elephantem etiam dici *phill*, quod ab Arabibus videntur accepiſſe. Iſidorus in *Origin.* tradit inſuper elephantis nomen apud Indos eſſe *Baro*, & ſonum illius appellari *barritum*; quam vocem Bochartus derivat à בעיר, *Beir*, jumento, vel בער, *Baar*, Hebræorum, id eſt, ſtulto & bruto. Sed Hadrianus Relandus putabat ultimum etymon minimè convenire elephantis, quia eorum ingenium & ſolertia celebrantur; quumque animadverteret Linguas Indicam & Perſicam ſæpe confundi à Scriptoribus antiquis, in illam venit opinionem, an non fortè *Baro*, ex ſermone Perſico poſſet deduci; Perſis *Baroa* notare *caſtellum*, *propugnaculum*, *turrim*, illudque nomen optimè elephantis convenire, utpote in bello turribus inſtructis, eoſque non tantùm caſtellorum & turrium facere procul viſentibus ſpeciem, ſed quaſi viva propugnacula & turres eſſe; indeque fieri, ut in ludo Scachico nomen *turris* & *elephanti* indifferenter iſti belluæ à Perſis & à nobis ipſis tribuatur. Atque ad hanc etymologiam puto pertinere id, quod Arrianus narrat in *Periplo Maris Erythræi*, in Deſarena Indiæ regione gigni ἐλέφαντα, τὸν λεγόμενον Βωσαρὴν, quod nomen aliquid videtur habere commune cum *Baro*, quomodo Indos appellaſſe elephantum notat Iſidorus.

Sed ut tandem è diverticulo redeam in viam: Epirotarum igitur Rex Pyrrhus primus Romanis oppoſuit elephantos; eoſque partim adeptus erat victo Demetrio, teſte Pauſania *lib.* 1. partim mutuos acceperat in binos annos à ſocero ſuo Ptolemæo Cerauno Macedoniæ Rege, & quidem numero quinquaginta, uti legere licet apud Juſtinum *lib.* 17. *cap.* 2. Atque ita Pyrrhus incognitis ad id tempus elephantis, cùm totius viribus Epiri, Theſſaliæ, Macedoniæ, terra, mari, viris, equis, armis, addito inſuper ferarum terrore, Romanos aggreſſus eſt; & eos exiſtimantes aliud quid

A quàm belluas hîc eſſe, non modò *exterruit*, (δεῖμα ἔλαβε Ῥωμαίους) uti narrat Pauſanias *libro* 1. vel *Lævinum Conſulem apud Heracleam elephantorum novitate turbavit*, quemadmodum ſcribit Aurelius Victor; verùm etiam vicit: Florus *lib.* 1. *cap.* 18. ita hac de re loquitur: „Apud Heracleam & Campaniæ fluvium Lirim, Lævino „Conſule, prima pugna: quæ tam atrox fuit, ut „Frentanæ turmæ Præfectus Obſidius, invectus „in Regem, turbaverit, coëgeritque projectis „inſignibus prælio excedere. Actum erat, niſi „ELEPHANTI converſi in ſpectaculum belli,

B „procurriſſent: quorum cùm magnitudine, tùm „deformitate, & novo odore, ſimul ac ſtridore „conſternati equi, quum incognitas ſibi belluas „ampliùs quàm erant ſuſpicarentur, fugam ſtragemque latè dederunt: quæ breviter ita tradit Frontinus *lib.* 2. *cap.* 4. §. 13. *Pyrrhus Epirotarum Rex pro Tarentinis adversùs Romanos eodem modo* (quo nempe Crœſus *camelis*) *elephantis ad perturbandum aciem uſus eſt*: qua de re etiam videri poteſt Plutarchus in *Vita Pyrrhi*.

Atque ex iiſdem Hiſtoricis conſtat, belluarum terrorem poſtea exoleviſſe, Cajum Minucium unius proboſcide proſciſſa, oſtendiſſe eas mori

C poſſe, & quæ primam victoriam abſtulerant, ſecundam parem feciſſe, tertiam ſine controverſia tradidiſſe Romanis; nec non Fabricium, Legatum à Romanis ad Pyrrhum miſſum, cùm Rex terrere virum voluiſſet inopinè, reductis aulæis, oſtenſo elephanto, nullo modo fuiſſe commotum, ſed dixiſſe magnanimè, οὔτε χθὲς με τὸ χρυσίον ἐκίνησεν, οὔτε σήμερον τὸ θηρίον. Et licèt Minucius, & proculdubio alii Romani elephantos occiderint, vel oſtenderint eos mori poſſe, tamen non video, quid impulerit Irenæum Della Croce in *Hiſtoria Tergeſtes*, ut explicaturus Inſcriptionem veterem, in qua memoratur C. LVCA-

D NVS SEVERVS, notet, Gentem vel Familiam Lucanam originem traxiſſe à milite generoſo, qui ſuperaverit elephantem armatum, dum bellum pro patria gerit in Lucania contra Pyrrhum, qui primus ibi adversùs Romanos belluis iis uſus eſt; quæ annotatio mihi utique vaga & nulli rationi inniti videtur omnino. Caſu autem Romani per elephantos Pyrrhi ipſius ſunt conſecuti victoriam tertio prælio, quem ita deſcribit Florus *lib.* 1. *cap.* 18. & eundem ſequens planè Jornandes lib. 1. *de Regnorum Succeſſione*: „Productis in primam „aciem rurſus elephantis, unum ex his pullum

E „adacti in caput teli gravis ictus avertit: qui cùm, „per ſtragem ſuorum percurrens, ſtridore que„reretur, mater agnovit, & quaſi vindicaret, „exſiluit; tum omnia circa, quaſi hoſtilia, gravi „terrore permiſcuit. Atque ita, uti monui, disjectis & conculcatis militibus Pyrrhi, Romani victoriâ ſunt potiti, adeò ut non immeritò Veteres judicaverint eſſe elephantos anceps & dubium genus auxilii.

Elephantos autem Pyrrhi etiam Ennius in *Annalibus* celebravit, eoſdemque appellavit *turritos*, uti arbitratur Merula; apud quem hæc leguntur: *Gloſſarium Forneris*: *Torridas*; *Ennius in* v.

F

Apta dato ſigno loca torridis elephantis
Explorant numeri.

Idem vir doctus reponit, *torritas*, & *torritis*, & loco *numeri*, de fide correctionis tamen dubitans, *Numidæ*, quia apud Macrobium lib. 6. *Satura.* cap. 1. legitur,

Explorant Numidæ: totam quatit ungulâ terram.

Sed

Sed vix puto, ſi ita legenda ſunt, verba hæc ad Pyrrhum poſſe ſpectare, quia *Numidæ* non fuerunt in exercitu Pyrrhi; putabamque nonnunquam in illo *Gloſſario Annalium* numerum corruptum eſſe, & pro v. quo agit Ennius de rebus Pyrrhi, ſcribi debere VII. quo bellum Punicum primum canit. Nec quicquam eſt, cur viri eruditi diſputent, an *ungula* poſſit tribui *elephanto*; quia in verſu illo agitur de *equis*, quibus exploratores & leviter armati Numidæ inſidentes per agros diſcurrebant; & profectò vix convenit elephantis, verùm optimè equis, *totam quatit ungulâ terram.*

Notandum autem inprimis, Ælianum lib. 1. cap. 38. *de Animal.* memoriæ mandare, Romanos in fugam convertiſſe elephantos *ariete & grunnitu ſuis*, (κεραςῶν κελὲ ϗ χοίρου βοὴν, dixit Græcus Auctor) & ita eos amplam victoriam eſſe conſecutos. Atque huc pertinet Horapollinem ſcribere, *elephantem fugere arietem*; imò legi lib. 15. *Geopon.* cap. 1. eundem furentem *miteſcere ariete viſo.* Quin & idem Ælianus *lib.* 16. *cap.* 16. Libri ejuſdem, refert elephantem ferre non poſſe grunnitum ſuis; id quod nec monere oblitus eſt Plinius *lib.* 8. *cap.* 9. *Idem minimo ſuis ſtridore terrentur, vulneratique & territi retro ſemper cedant, haud minore partium ſuarum pernicie*; & Harduinus notat Zoroaſtrem in *Geoponicis* affirmare belluam illam νέου δέλφακος φωνὴν φρίττειν, *porcelli recèns nati vocem exhorreſcere.* Huc pertinent omnino Æſopi fabula, & hiſtoria Antigoni, de quibus memini me agere *Exercitatione* I. atque inprimis locus Suidæ in V. Κεκραγμὸς, *clamorem*; commemorat enim ibi, neſcio tamen ex quo Auctore, χοῖρον, *porcum ex turre fuiſſe ſuſpenſum*, & ita obſeſſos periculum effugiſſe, quod ipſis ex elephante impendebat, quia porcus ſuſpenſus edebat κεκραγμόν τινα σχαῖον, quo gravatus & turbatus elephas recedebat. Quod autem animal vivus horret elephas, illud mortuum eidem medicina; Plinius enim alicubi, ni fallor*, ſcribit *carnes ſuillas toſtas & intritas* belluarum illarum ulceribus prodeſſe; & Ælianus *lib.* 15. *cap.* 7. ὕεια κρέα θερμὰ μὲν, ἔναιμα δὲ, *ſuillas carnes calidas & ſanguinoleatas*, vel ſanguine madentes; quæ quomodo conciliari poſſint, aliis trado diſpiciendum.

Neque tamen mihi ſit veriſimile, Romanos ariete & ſue ad depellendos elephantos uſos eſſe; unde enim illis hoc ſtratagema, qui nihil antea de illis fortè audiverant, certè eoſdem non viderant oculis ſuis? nec placet ad transfugas decurrere, quia rem tam ſingularem nullo modo videntur præterituri Auctores, qui nobis bellum Pyrrhi & Tarentinorum conſervarunt. Quin potiùs ſequerer Oroſium, qui *lib.* 4. *cap.* 1. narrat, facibus uſos eſſe Romanos: „Elephanti primâ pugnâ „vulnerari atque in fugam cogi poſſe deprehen„ſi; deinde ſubjectis inter poſteriora ac mollia „ignibus exagitati, ardentes inſuper machinas fu„rore trepido circumferentes, exitio ſuis fuere; turres ſcilicet dorſis eorum impoſitæ accenſis hamatis & in eas conjectis telis ardebant; id quod patet ex *cap.* ejuſdem *libri* 2. „Romani aſſueti jam „cum belluis pugnare, cùm malleolos ſtupâ invo„lutos, ac pice oblitos, uncis inſuper aculeatis te„naces præparaviſſent, eoſque flammatos in terga „belluarum turreſque vibrarent, non difficilè fu„rentes ardenteſque belluas in eorum excidia, „quorum ſubſidio venerant, retorſerunt.

Plutarchus in *Vita Pyrrhi* & Zonaras *lib.* 8. narrant, cum *viginti elephantes* Tarentum navibus

* Rectè illud, *ni fallor*, addit illuſtr. Auctor, nam Plinius hóc non ſcribit, ſed Arrianus *Hiſt. Ind.* pag. 328. fin. Edit. Clariſſ. Jac. Gronovii in fol. An. MDCCIV.

A deportaſſe; unde neceſſariò ſequitur Regem omnes tunc elephantos non adduxiſſe ſecum, cùm ex iis, quæ modò annotavi, conſtet, eundem accepiſſe mutuos L. à ſocero ſuo, & alios victo Demetrio in poteſtatem ſuam redegiſſe. Sed tamen hos ad unum omnes, imò multò plures, Pyrrhum ſecum habuiſſe neceſſe eſt, ſi verè narrat Plutarchus in *Parallelis*, Paulum Æmilium, (malè Sigonius ſcribit *Æmilium Papum*) Romanis adverſùs *Pyrrhum* bellantibus, oraculo monitum aram poſuiſſe eo loco, ubi Valerius Conatus terrâ hauſtus erat, & ita potitum victoriâ, *centum ſexaginta* πυργοφόρους *turriferos elephantos Romam miſiſſe.*

B Verùm errat largiter Critolaus, cujus ex libro III. *Rerum Epiroticarum* hæc ſunt deſumta; quia in Epiro nunquam Romani cum Pyrrho bellarunt, & quia Paulus Æmilius non cum illo, ſed cum Perſeo, Rege Macedoniæ, bellum geſſit; & quamquam mox addat Plutarchus, *aram illam oracula reddere ille anni tempore*, καθʼ ὃν ἐνικήθη Πύῤῥος, *quo victus Pyrrhus*, tamen nihilominus ſpiſſus error eſt, vel *Perſeus* ſubſtituendus in locum *Pyrrhi*; cujus quidem tempore Conſul fuit *Æmilius Pappus*; aſt in Plutarcho non ille, uti putabat Sigonius ad annum V.C. 475. verùm *Æmilius Paullus*

C memoratur.

Pyrrhus Romanos elephantis ſuis militibuſque vincere non potuit, ſed coactus eſt bellum hoc omittere; & primò in Siciliam, inde in Græciam trajecit; rectèque me facturum puto, ſi Regem & belluas ejus ſequar. Id quod tamen antequam faciam, examinandus eſt locus Scholiaſtæ Juvenalis *ad Sat.* 12. ℣. 108. unde diceres patere, vel Pyrrhum elephantis triumphaſſe, vel eundem ita ductum eſſe in triumpho: REGIQ. MOLOSSO; *Pyrrho Epirotarum Regi, qui pro Tarentinis adverſùs Romanos bis pugnavit, & victus bis exſutus eſt caſtris; ex cujus nomine eſt Pyrrhica, &*

D *ipſe elephantis vectus eſt per triumphum.* Utramque explicationem meam videntur admittere verba illa; & ſi prima vera eſt, crediderim Pyrrhum poſt victos prima vice ope elephantorum Romanos, Tarenti curru, cui juncti animalia illa erant, triumphaſſe; vel gnaviter nugari Scholiaſtem & fabulari, Pyrrhum captum & Romæ in triumpho, elephantorum currui ſive elephanti dorſo impoſitum, fuiſſe tranſductum.

Pyrrhus autem ex Italia trajecit in Siciliam, & teſtatur Diodorus Siculus in *Eclogis* à Rhodomanno editis, cum *elephantos ſecum habuiſſe*, cùm in

E eam Inſulam & Carthaginienſium agros faceret impreſſionem; & Plutarchus pag. 399. ſcribit, eundem *ex Sicilia reducem, duos elephantos in pugna cum Mamertinis amiſiſſe in Italia*, qua de re poſtea.

Et notandum inprimis illuſtrem Foucautium, Regi Galliarum à Conſiliis, in cimelio ſuo inſtructiſſimo ſervare binos Nummos argenteos, quos in Sicilia comparavit Dux Bornevillæ, cùm eam regeret; & ectypum eorum mecum communicaſſe Gallandum, virum utique doctiſſimum, & in hoc ſtudii genere ultra fidem ferè verſatum; tandemque eundem ex hac circumſtantia judicare, non abſque ratione ſtatui poſſe, hoſce & alios ſimiles

F magno numero Nummos Pyrrho tribui debere, & in Sicilia ſignatos eſſe, quia eò trajecit cum elephantis, qui in averſis areis occurrunt; uti ex ectypis quàm clariſſimè patebis:

Putabat tamen Nicolaus Bon, Jctus Venetus, & hujus itidem ſtudii peritus valde, fortè Nummos eſſe *Hieronis*, vel alterius Siciliæ Regis; imò malle ſe eoſdem referre ad Seleucum primum, Antiochum Magnum, Gryphum, Dionyſum vel Demetrium, Syriæ Reges, quorum Nummi ſubinde animali illo ſignati ſunt, & tandem ex omnibus illis maximè placere Seleucum Nicatora naſo itidem aquilino inſignem; id quod patet ex Epiſtola, quam ad me, uti complures alias, eruditam ſcripſit.

Ego hanc litem meam non facio; nec Pyrrhum, Hieronem, Seleucum, Antiochos vel Demetrium defendo; ſed tamen facere non poſſum, quin hac occaſione notem, Fulvium Vrſinum nobis ex orbe argenteo repræſentare Pyrrhum barbatum & galeatum; monere Joh. Fabrum in *Notis*, hanc Regis illius imaginem ſimilem eſſe reliquis, quæ tàm in marmore quàm Nummis argenteis æneiſque viſuntur. Et ſanè præſtanti vir eruditione, Laurentius Begerus, amicus, dum viveret, meus, ſcribit ad Florum, in Palatio Fabricii De Maximis exſtare Pyrrhi ſtatuam barbatam; taliſque pictus eſt in nummo apud Goltzium Tab. IV. *Græciæ:*

non ſecus ac in alio apud Sponium p. 138. *Miſcellan.* qui etiam pagina ſequente exhibet nobis Regis ejuſdem ſtatuam integram, quæ eadem eſt cum ea, quam laudat Begerus. Sed tamen in binis aliis apud Goltzium Theſprotiorum Numiſmatibus video Pyrrhum planè juvenem, mento raſo, & diademate cinctum caput, cum inſcript. ΠΥΡΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ: putatque Nonnius imaginem illam barbatam non eſſe Pyrrhi, ſed Martis, idque patere ex binis illis Theſprotiorum Nummis. Certè in hiſce circum caput Regis imberbis legitur ΠΥΡΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, in altero verò nomen iſtud ſcribitur circum Victoriam tropæum adornantem, non ſecus ac in alio, qui hinc repræſentat caput Dianæ, inde Victoriam, tropæum & coronam cum inſcriptione eadem; & ut unam aream hîc Dea illa occupat, ita idem facere in altero nummo potuit Mars; & ita nihil obſtaret ferè, quominus Foucautiani Cimelii Nummos attribuere poſſis Pyrrho.

Cruciant me nihilominus hi Nummi, idque duas ob cauſas; quarum prima, quòd non animadverterim Syriæ Regum capita coronis laureis cingi, neque etiam aliorum æqualium Pyrrho; niſi quis fortè eximere velit patrem Alexandri Magni, qui bello Phocenſium, propter religionem Apollinis violatam ſuſcepto, ita in prælio ornatus fuit, quique fortè videri talis poſſet in nummo apud Goltzium VII. Tab. XXX. *Græciæ:* niſi tamen aliquis exiſtimet repræſentari nobis Apollinis vultum, licèt tonſus ſit capillus, quia averſas aliorum Philippi Nummorum areas alii etiam Dii occupant; & quia in Nummis aliis, uti Rheginorum, Mamertinorum & fortè aliorum Magnæ Græciæ populorum, talia tonſa Apollinis capita occurrunt. Quin & Eruditis conſiderandum relinquo, an non barbatum illud caput, Martis potiùs quàm Pyrrhi poſſit eſſe, quia Dei illius caput ſimile planè, niſi me omnia fallunt, alibi conſpicuum eſt; & quidem in Nummis Bruttiorum, Rheginorum, Metapontinorumque;

Atque facere non poſſum, quin adjiciam, virum admirandæ eruditionis, La-Croſium, Bibliothecæ Boruſſorum Regiæ Præfectum, ad me miſiſſe ſimilem Regis cujuſdam laureati nummum, quem ut mecum communicaret, rogaverat Antiquarius itidem inſignis H. Schottus, eidem Bibliothecæ Præpoſitus. Nam quamvis vultus meorum Nummorum & ille differant, ſtatus tamen elephanti, & lineamenta vultuum mihi perſuadent eoſdem hoſce Nummos eſſe, maximè cùm omnes ſint argentei. Ectypum tibi, Lector, exhibeo:

Clariſſimus Schottus ſignificat, nummum ipſum poſſideri à Chirurgo Strasburgenſi, cui nomen Krieg, illum perſuaſum habere, eſſe Conſularem, non ſecus ac alios, & in ea opinione confirmari per parvam notam, quæ ſuppoſita eſt elephanto, quamque credebat eſſe x. vel denarii Romani notam.

Vir ille celeberrimus in alia omnia ibat, nec credebat eſſe Conſularem, nec notam illam ſignum denarii eſſe, verùm litteram Phœniciam; nummum ſibi videri Regis Syriæ, quorum Regum in Nummis elephanti cernuntur, uti Seleuci, & Antiochi Soteris; cujus ultimi imago nummo illi videtur indita eſſe, eidemque ſimilis eſſe, quam Vaillantius vulgavit pag. 39. *Hiſtoriæ Regum Syriæ*; vultum Regis ſeniorem eſſe in hoc Chirurgi nummo, deque illis elephanto inſignibus agere Vaillantium *loco citato*, Spanhem. *Diſſert.* VII. *pag.* 406. & Noriſium *Diſſertat.* 2. *pag.* 81. *de Epochis.*

Hinc adjicit, Chirurgum in hac explicatione quieviſſe, cùm reſponſum ab eo tulerit nullum, & confirmari in illa ſua ſententia; quia ſub elephanto ſcripta eſt littera Syriaca *Aleph*, quam La-Croſius ſe ibi putabat animadvertiſſe: id quod ſi ita ſeſe habet, uti ne dubitat quidem, characterem illum eſſe primam litteram nominis *Antiochi*, vel veram notam Regis, quem continuò fecerat hujus nummi auctorem.

Hæc omnia ubi conſidero, ego quidem fateor, me dubium hærere, quid de Nummis illis argenteis in Sicilia inventis, cui regioni fortè etiam Strasburgenſis ille debetur, conſtituendum ſit; egoque malo alios in haſce difficultates inquirere, quàm incertis conjecturis ignorantiam meam aperire. Revocat tamen me *corona laurea*, quia, ſi Pyrrhi caput illâ cingitur, imitari Rex ille potuit *Hieronem*, qui non modò talis conſpicitur, verùm etiam diademate ornatus à cervice coronam parvam lauream oſtentat apud Goltzium Tab. XIII. Imò eodem in loco *Gelon* diadematus, & in alio nummo *laureatus* conſpicitur. Atque ad hanc claſſem etiam pertinet *Rex Phintias* Tab. IX. niſi ille propter ſimilitudinem vultus & litteras detritas, quæ circum caput illud ſcriptæ erant, ad *Gelonem* ſit referendus, uti putabat eruditus Commentator. Sed mihi illa Gelonis & Phintiæ Regum ſimilitudo non animadvertitur; & credo hunc repræſentari, & non Regem Gelonem, vel alium, qui Phintiæ urbis Rex foret, uti idem vir doctus videtur credere. Nam *Phintias* fuit Rex poſt mortem Agathoclis in Sicilia, uti optimè docet Gronovius pater, vir inſignis, ex illo nummo & Diodoro Siculo, ad Plaut. *Menæch.* Act. 2. Sc. 3. ꝟ. 58. qui etiam eundem putat nomen dediſſe à ſe conditæ urbi Phintiæ vel Phintiadi. Quod ſi ita

ſeſe habet, ut omnino veriſimile, Phalaris certè in Epiſtula ſua 148. non potuit memorare Φιντιεῖς vel *Phintienſes*, non *Phinties*, uti eruditus Anglus vertit, cùm Phintias poſt Agathoclem & ita diu poſt Phalaridem floruerit. Cui annotationi ſi addas, eidem memorari *Tauromenium*, quam tamen urbem primùm tempore Dionyſii Junioris, poſt dirutam ab eo Naxum, conditam fuiſſe à patre Timæi Hiſtorici Andromacho, viro magnarum divitiarum & auctoritatis, uti memoriæ mandat Diodor. Siculus; unde, pace quod fiat contraria ſentientum, ego crederem non Phalaridis haſce Epiſtulas eſſe, ſed Sophiſtæ alicujus, qui valde ſeſe iſtiuſcemodi fictionibus & exercitationibus dare ſolebant.

Quid, quòd & caput *Tarantis* laureatum puto me videre in Tarantinorum nummo Tab. XXXIII. cui an addi poſſit *Nicias* in Coorum Numiſmatibus Tab. XXI. Inſul. Græciæ obvius, equidem neſcio.

Tandem notanda eſt characteris diverſitas, quæ in Foucautianis & Strasburgenſi Nummis clarè animadvertitur, remque eam examinandam relinquo La-Croſio, qui profectò optimè de hiſce judicabit. Video inſuper eruditionis præſtantis viros memorare Nummos Seleuci primi, Antiochi Magni, Antiochi Gryphi, Antiochi Dionyſi, & Demetrii, nec non Antiochi Soteris, inſignes elephantis, quos vellem utique publici juris factos eſſe. Nam apud Vaillantium ego nullos Syriæ Reges invenio, quàm Seleucum I. Antiochum Epiphanem, Dionyſum, quorum Nummi inſignes ſunt hiſce belluis, & miror præcipuè nullum cerni Antiochi Soteris, cujus ſeſe varios vidiſſe teſtantur ſuperiorum ſeculorum Eruditi.

Atque hæc ita quidem de ſtatua Pyrrhi, quæ Romæ ſervatur, diſputari poſſunt; ſed mihi videbatur, ne quid ſileam, Baculum Imperatorium,

A Galli appellant *Bâton de Marêchal*, non videri convenire Deo Marti: haſtâ enim Deorum manus armabant juxta illud Juſtini *lib.* 43. *cap.* 3. §.5. *Per ea adhuc tempora Reges haſtas pro diademate habebant, quas Græci ſceptra dixere. Nam & ab origine rerum, pro Diis immortalibus Veteres haſtas coluere: ob cujus religionis memoriam adhuc Deorum ſimulacris haſtæ adduntur.* Quam in rem videri poſſunt viri eruditi tàm in Notis, quam in aliis editis Libris. Et ſanè non memini me in veteris ævi monumentis unquam animadvertiſſe, *Baculum Imperatorium* Diis in manus traditum fuiſſe, ſed B ſceptris vel haſtis eos decorari, quas Deabus etiam traditas in manus fuiſſe, non modò patet ex Sidonio Apollinari, verùm etiam ex plurimis Nummis. Et tales obviæ ſunt in veteribus hiſce monumentis apud Patinum, Minerva, Veſta, Ceres, Iſis, Juno, & aliæ; ne jam agam de Geniis Vrbium & Regionum muliebri forma repræſentatis, virtutibuſque; Ceres in nummo Juliæ Soæmiadis una manu tenet lampada, alterâ verò haſtam, quam ultimam Auroræ Sidonius aufert, & lampada tribuit.

Ceterùm uti, quæ breviter de Pyrrhi Nummis dixi, clariùs pateant, eorum ectypos hîc exhibeo. Et in primo quidem barbatus repræſentatur, ſi C modò ejus Regis eſt, & non potiùs Martis, & certè non de nihilo eſt, quòd in altera area nomen Pyrrhi Regis legatur, atque ita illud non occurrit in alio circum caput Dianæ, ſed in averſa parte, itidem circum Victoriam.

Sed in illis Nummis, in quibus caput Pyrrhi imberbe & diadematum cernitur, nomen Regis legitur circum illud ipſum, uti ex unius ectypo conſtat; cui jungere alium volui exhibitum à Dappero in *Deſcriptione Corcyræ*, ut vel inde pateat, quantopere ſæpe Pictores aberrare ſoleant à veris iconibus:

Pyrrhus fruſtratus ſpe Siciliam vincendi, in Italiam rediit, vocatus eò à Samnitibus & Tarentinis, quibus Romani graves erant; & in ea primò pugnavit cum Mamertinis, qui 10000. hominum ante eum in Italiam tranſvehi curaverant, qui cùm aperto Marte pugnare non auderent, per ſaltus diſperſi, exercitum Regis turbaverunt, & duos elephantos occiderunt. Inde Tarentum ſe contulit, & eductis ſecum Tarentinorum optimis militibus, petit Samnium & Romanos, qui variis prœliis vicerant Samnites, pugnavitque infeliciter, non tamen juſta acie; cum M. Curio, *qui aliquot elephantos cepit*; quique elatus hac victoria, aperto Marte decernere ſtatuit; pepulitque unum hoſtis cornu, ſed coactum eſt alterum pedem referre ad caſtra impetu belluarum, quæ per jacta à ſtatione, quæ ſub vallo ſtabat caſtrorum, tela fugientes retro turbaverunt & disjecerunt Pyrrhi milites,

D qua re victoria & imperium Romanis ceſſit.

Poſt hæc cum octo millibus peditum & quingentis equitibus in Epirum rediit, & pugnavit cum Antigono feliciter, & occiſis Gallis, qui Antigono militabant, τ̃ ἐλεφάντων ἡγεμόνες, ἐγκαταλαμβανόμενοι, *circumventi*, ſeſe & belluas Pyrrho dederunt. Rogat eum inde Cleonymus Regiæ apud Lacedæmonios ſtirpis, ut illum reſtitueret; eóque profectus fuit cum 25000. peditum, 2000. equitum & *quatuor & viginti elephantis*. Lacedæmonii erant pauci & imparati, Rege eorum Areo in Creta pro Gortyniis bellante. Et tamen tàm E mulieres quàm viri ſeſe defendere conantur, & illæ duce Archidamia foſſam fodiunt, vallum ducunt, & ex utraque ora plauſtra uſque ad medias rotas in terram defodiunt, quæ arcerent belluas, ſive elephantos. Cùm autem Pyrrhus novis his auſis & conatibus excidiſſet, movit Argos, vocatus

tus & invitatus à factione Ariſteæ, qui contra Ariſtippum ſtabat. Hæc illi portam aperuit, ſed quia per eam ingredi non poterant elephanti, turres ipſis ſunt detractæ, mox autem, cùm ſcil. in urbem penetraverant, repoſitæ; cúmque in urbe acriter inter tenebras pugnaretur, Helenus Pyrrhi filius *reliquas belluas* & fortiſſimos milites in urbem auxilio patri duxit, & Pyrrhus urbem relinquere vellet, ipſi *maximus elephas*, jacens in porta ſtridenſque, erat impedimento; & dum diſcurritur, dum pugnatur, mulier cernens ex tecto Pyrrhum cum filio ſuo pugnare, ſuſtulit ambabus manibus tegulam, eamque in Regis caput conjecit, qui turbatus ictu & equo delapſus cùm ſeſe colligere inciperet, occiſus eſt à Zopyro quodam, qui ipſi caput abſtulit; prout omnia illa nobis conſervata ſunt à Plutarcho in *Vita Pyrrhi*. Atque idem narrat in oppugnatione Argivæ urbis, elephantum quendam, cui nomen Νίκων, quæſiviſſe cadaver rectoris, & impetu ſuo confudiſſe utriuſque partis milites, & repertum proboſcide ſuſtuliſſe: id quod etiam memoriæ mandat Ælianus lib. 7. cap. 41. *de Animalibus*.

Antigonus autem, qui Argivis venerat auxilio, cadaver & caput Pyrrhi cremavit magnificè, teſte Plutarcho, & monumento illius inſculpti fuerunt Argis elephanti, unà cum machinis, quibus in prælüs utebatur, uti narrat Pauſanias *libro ſecundo*. Quod utique videtur, ut hoc addam, contrarium eſſe Juſtino, qui narrat *lib. 25. cap. 5.* Antigonum Heleno, filio Pyrrhi, *inſepulti patris oſſa in patriam referenda tradidiſſe*; quæ tamen ita conciliari poſſunt, ut crematus quidem Pyrrhus Argis ab Antigono, illique cenotaphium fuerit erectum, ſed oſſa tranſlata in Epirum. Illud quoque notandum, eundem Juſtinum ſcribere, Pyrrhum, *dum Antigonum in urbe clauſum expugnare conatur; inter confertiſſimos violentiſſimè dimicantem ſaxo de muris ictum* occubuiſſe. Nam hæc ſignificare videntur omnino, Regem extra urbem ad ejus *muros* pugnaſſe, & de *muris* Argorum lapidem vel ſaxum fuiſſe dejectum; cùm contrà Plutarchus narret Pyrrhum urbem intraſſe, in foro & in plateis fortiter pugnaſſe, & occidiſſe filium mulieris cujuſdam, quæ, non ſecus ac mulieres aliæ, ſpectabat ex tecto domus haſce pugnas, & tegulam à tecto ablatam, ἀπὸ τῦ τέγους ἄρασα κεραμίδα, jecit in caput Pyrrhi. Quin & addit Pyrrhum cecidiſſe ad *monumentum Licymnii*, quod fuiſſe in urbe docet Pauſanias *lib.* 2. eumque equo dejectum moribundumque tractum eſſe εἴς τινα θυρῶνα, *veſtibulum quoddam*, ſcilicet *domus* alicujus vicinæ; quæ ſingula tam diligenter narrata mihi perſuadent, non ſatis accuratè Juſtinum verſatum eſſe in hiſtoria mortis Pyrrhi.

CAP. II.

Curius Dentatus de victo Pyrrho triumphans Elephantos in pompa duxit, numero quatuor, incedebantque poſt currum: error binorum Eruditorum in pictura; turribus belluæ erant onuſtæ; in Nummis editis nulla ejus rei memoria: Arrianus tentatus. Cajus Duillius primo bello Punico an Elephantos in triumpho duxerit, an itidem Atilius Regulus: de nummo Gentis Atiliæ diſputatur: L. Metellus Pœnos in Sicilia vicit, & multis Elephantis potitus eſt: in numerum eorum inquiritur: multos in triumpho ante currum triumphalem egit; Frontinus emendatus; & ſimul notatus: Diodorus Sic. tentatus: Inſcriptio vetus ſuppoſititia. Plinii locus examinatur, diſputaturque an primus Metellus ille duxerit Elephantos in triumpho: qua arte Elephantos trajecerit per Fretum Siculum. Martinus de Roa, Wegnerus & Urſinus notati, explicatuſque Plinius, nec non varii Gentis Cæciliæ Nummi, in quibus Elephanti vel eorum capita; Pierii Val. error. Wheleri lapſus. C. Furnii, & alius ineditus Cornuficii nummus; an in aliis inveniatur proboſcis & caput taurinum.

VIcto igitur à Romanis Pyrrho, elephanti etiam Romæ viſi ſunt, & ducti in triumpho, quem egit Curius Dentatus, A. V. C. 479. Plinius *lib.* 8. *cap.* 6. „Elephantos Italia primum vidit Pyrrhi „Regis bello, & BOVES LUCAS appellavit, „in Lucanis viſos anno Urbis 472. Roma autem „in triumpho ſeptem annis ad ſuperiorem nume„rum additis: Seneca cap. 13. *de Brev. Vitæ:* „Primus Curius Dentatus in triumpho duxit ele„phantos; & quidem numero quatuor: Eutropius *lib.* 2. *cap.* 8. „Curius in Conſulatu triumphavit; „primus Romam elephantos quatuor duxit; incedebantque poſt currum triumphalem: Florus *lib.* 1. *cap.* 18. „Sed nihil libentiùs Pop. Romano ad„ſpexit quàm illas, quas timuerat, cum turribus „ſuis belluas, quæ non ſine ſenſu captivitatis, ſub„miſſis cervicibus ſuis, victores equos ſequeban„tur. Et hac occaſione facere non poſſum, quin moneam, mihi videri omnino errare Onuphrium, & eruditum nuperumque Flori Commentatorem, qui nobis deſcribunt & pingunt in triumphis quatuor elephantes junctos, iiſque impoſitas machinas ex ligno factas, atque in illis ſtantem virum coronatum & lauream tenentem. Hoc enim pugnat toti Antiquitati, & *elephanti cum turribus ſuis*, nulli alii ſunt quàm qui ſinguli ſuas turres dorſo gerunt, unde in prælüs pugnabant armati. Et hoc certè ſpectaculum fuit viſu dignum, cùm alterum ne quidem ſit veriſimile. Atque ita nec in eadem pompa probo juvenes laureâ coronatos, tenentes manibus ramos, & inſidentes collis elephantorum; nam quamvis illorum rectores ita ornati eſſe potuerint, tamen à nemine Veterum talia tradita nobis ſunt, & in hiſce rebus puto valere ſolam veterum Scriptorum auctoritatem, abſque quibus loqui erubeſcere debemus.

Et quamvis hæc res fuerit admodum ſingularis, & inſignis Curii Dentati honor, tamen nulla monumenta, quantùm equidem ſcio, exſtant, quæ triumphi hujus memoriam ſervant: neque aliquis Eruditorum *Gentis Curiæ* Nummos vulgavit; adeò ut etiam non conſtet, an poſteri ejus triumphi in auro, argento, ære pompam repræſentaverint; id quod poſt bella Punica factum fuiſſe conſtat. Atque ut elephantorum poſt Pyrrhi tempora hiſtoriam ritè digeram & detexam, ab illis mihi initium faciendum eſſe facilè video, & modò hærere in Italia, & Hiſpania, atque etiam trajicere in Africam & Siciliam.

Carthaginienſes igitur utebantur in prælüs elephantorum operâ, & Ennius eorum facit mentionem lib. VII. *Annalium*, quo bellum Punicum primum deſcribit apud A. Gellium *lib.* 18. *cap.* 5.

Denique magna vi quadrupes equus atque elephanti
Projiciunt ſeſe.

Sed

Sed à nemine Veterum, quantùm equidem ſcio, memoriæ mandatum eſt, quando ita bellare inceperint. Neque tamen veriſimile, eos id feciſſe ante Alexandri Magni tempora, potueruntque ab ipſo Aſiæ victore, quippe cujus vivi res geſtæ iiſdem innotuerunt, vel à Ptolemæis, vel potiùs à Pyrrho, qui in Sicilia contra eos elephantis pugnavit, exemplum ſumere; & cùm animadverterent magnum belluis ad victoriam momentum ineſſe, illas venari, & ad bellum inſtituere. Certè Arrianus initio *Tacticorum* clarè teſtatur hunc bellandi modum defluxiſſe poſt Macedones ad Carthaginienſes; & primò elephantos habuiſſe τὰ Ἐλιδῶν στρατόπεδα, καὶ τὰ Αἰθιοπικὰ, *Elidum & Æthiopum exercitus, inde Macedones, & Carthaginienſes, & denique etiam Romanos.* Sed qui ſint *Elides* fateor me ſcire juxtà cum ignariſſimis, & inſanabilem locum judico, niſi cum Scheffero, viro utique doctiſſimo, ſingulari, dum viveret, amico meo, ſcribatur Ἰνδῶν, quod certè hiſtoriæ & veritati optimè convenit. Bochartus autem, id quod in *Exercit.* prima etiam notavi, docuit, elephantos uſque ad Al. Magnum in ſola India bellaſſe, atque poſtea ab aliis Gentibus ad eundem uſum adhiberi cœpiſſe; Ptolemæum Philadelphum Ægypti Regem inſtituiſſe elephantorum venationem, & 400. vel 300. habuiſſe præliis aptos; nec Carthaginienſes iis antea ad bellum uſos eſſe. Adeò ut nequaquam ſit veriſimile, Æthiopes ante Ptolemæos eorum in bellis uſum cognoviſſe; id quod tamen tradit abſque ambagibus Arrianus; quem vel ſoli Elephantophagi, inſtituta à Philadelpho venatio, & bella ab Æthiopibus abſque belluis hiſce ante illa tempora geſta refellunt ſatis ſuperque.

Bello igitur Punico primo A. V. C. 493. Cajus Duillius in Siciliam miſſus, res tàm mari quàm terra feliciter geſſit, triumphavit de Pœnis, illique poſita eſt Columna roſtrata, quæ, uti à viris eruditis ſuppletur, nos docet, eum coëgiſſe ſolvere obſidionem Egeſtæ, & Amilcarem Ducem fugere, relictis in caſtris novem elephantis, qui proculdubio venerunt in victoris poteſtatem:

C. BILIOS. M. F. COS. ADVORSVM.
CARTACINIENSES. EN SICILIAD
REM. CERENS. EGESTANOS. COC-
NATOS. POPLI. ROMANI. ARTIS-
SIMAD
OBSIDIONE. EXEMIT. LEGIONES.
CARTACINIENSIVM. OMNEIS.
MAXIMOSQVE. MAGISTRATOS. LV-
CAES. BOVEBOVS. RELICTIS
NOVEM. CASTRIS. EXFOCIONT....

Et in ea antiquiſſima Inſcriptione videas, elephantos appellari *Boves Lucas*, quo de nomine ſatis multis antea egi. Neque captorum horum elephantorum ulla alia exſtat memoria.

Inde A. V. C. 495. A. Atilius Calatinus obtinuit eandem Provinciam, & ferè omnia præſidia Pœnorum Agrigento, Drepanis, Panormo, Eryce, Lilybæo detraxit, atque de Pœnis triumphavit anno ſequente. Goltzius nummum edidit, in quo proculdubio victoriæ illius memoria conſervatur, cùm in eo conſpiciatur currus IV. elephantorum, in quo ſtat figura corollam protendens cum inſcript. A. ATIL. A. F. C. N. id eſt, *Aulus Atilius, Auli filius, Caji nepos*:

Et certè nummus hic raritatis eximiæ eſt, ſi modò fides Goltzii non foret ſuſpecta; nam nec eundem ediderunt Vrſinus, nec Patinus, nec Vaillantius, reliquiarum antiquarum acerrimi & optimi judices; & currus elephantorum quatuor alicui decretus, vel in Nummis ſcalptus, non videtur temporis illius ſimplicitati laudatæ convenire. Non ignoro, Auctorem *de Viris illuſtribus* ſcribere, Atilium *glorioſè triumphaſſe*; & nulla gloria major, quàm victorem populo ſeſe oſtendere ſolemni in pompa vectum quatuor elephantis; ſed non legimus eum contra elephantos pugnaſſe, vel eos à Pœnis cepiſſe. Quod ſi tamen nummus ille bonæ notæ eſt, quia etiam invenitur apud Parutam numero 38. *Numiſmatum Græcorum & Romanorum*, quæ cum Siculis ſuis edidit, dicendum foret, ab aliquo poſterorum Atilii in memoriam victoriæ Punicæ ſignatum eundem, vel per Circum ductum eſſe ejuſcemodi currum propter tam magnificam de Pœnis victoriam, & per *elephantos* deſignari ab Atilio Pœnos victos, qui Africæ magnam tenebant partem, cujuſque regionis animal illud erat ſymbolum.

M. Atilius Regulus Conſul miſſus fuit A. V. C. 497. cum exercitu in Africam, & magnum terrorem hoſtibus injecit, captiſque & vaſtatis multis caſtellis, Duces etiam cepit, & in vinculis habuit; Carthaginienſes ſpes ſuas collocabant in equitatu & elephantis, cúmque incommoda loca, relictis camporum planis, elegiſſent, nihilominus à Romanis victi ſunt, uti legere licet apud Polybium *lib.* 1. *cap.* 30. tuncque capti octo & decem elephanti, teſtibus Eutropio *lib.* 2. *cap.* 11. Oroſio *lib.* 4. *cap.* 8. & Auctore *Hiſtoriæ Miſcellæ*, aliiſque. Poſtquam advenit Xanthippus Lacedæmonius, novum exercitum collegerunt, qui conſtabat *quatuor millibus equitum, & duodecim millibus peditum, nec non elephantis*, ἄγχιστά που τῶν ἑκατὸν, *ferè centum*; narrante Polybio *cap.* 32. *libri* ejuſdem. Xanthippus autem ita ordinaverat aciem, ut elephanti ſtarent in fronte, tantumque ſollertia ſua & virtute effecit, ut Regulus victus caperetur, *& plurimi Romanorum ab elephantis conculcarentur*; non ſecus ac poſt victoriam illi, qui per patentes campos fugiebant, uti legere licet *cap.* 34.

Hoc cùm Romam eſſet nuntiatum, horror ingens & metus illarum belluarum Romanos occupavit; „nam poſtquam (ita loquitur per Interpretem Polybius *cap.* 39.) famâ accepiſſent elephantos in „Africana pugna ordines diſſipaſſe, multoſque „milites trucidaſſe; adeò illos horrere cœperunt, „ut continuò inde biennio, quum modò ad Lilybæum, modò in agro Seluntino, intervallo quinque aut ſex ſtadiorum aciem adversùs hoſtes inſtruerent, initium tamen prælii facere, aut omnino in plana deſcendere, dum impreſſionem belluarum reformidant, nunquam ſint auſi; neque „aliud per illa geſſerunt tempora, niſi quòd montanis & inacceſſis locis inhærentes, Thermam „& Liparam obſidione expugnarunt.

Bello Punico eodem primo A. V. C. DII. L. Metellus Conſul in Sicilia inſignem de Carthaginienſibus victoriam adeptus eſt, triumphavitque

vII. Id. Septemb. anni ſequentis. Inde eſt, quòd in Nummis Gentis Cæciliæ bini elephanti ad currum jungantur, & Victoria volitans imponat coronam illi, qui curru vehitur:

Rectè Vrſinus nummum hunc refert ad Cajum Metellum, qui Conſul fuit cum Cn. Papirio Carbone A. V. C. 640. & ſignatum exiſtimat ad celebrandam victoriam, quam L. Metellus de Pœnis reportavit. Polybius *lib.* 1. *cap.* 40. ſcribit, *L. Cæcilium Metellum decem elephantos cum Indis vel rectoribus ſuis in prælio, reliquos autem, qui dejectis Indis aufugerant poſt prælium, ab equitibus circumventos cepiſſe*: narratque eodem capite, qua arte victoriam adeptus ſit; quam eandem conſervavit nobis Frontinus *lib.* 2. *cap.* 5. §. 4. cujus verba, licèt longiuſcula, integra adſcribenda ſunt, quia varias complectuntur res, quæ dignæ ſunt ut diſcutiantur: „Q. Metellus Cos. in Sicilia bellum gerens adversùs „Haſdrubalem; ob cjus ingentem exercitum & cen„tum triginta elephantos intentior, diffidentiâ ſimu„latâ, intra Panormum copias tenuit, foſſamque „ingentis magnitudinis ante ſe duxit: conſpecto „deinde exercitu Haſdrubalis, qui in prima acie „elephantos habebat, præcepit haſtatis, tela in „belluas jacerent, protinuſque ſe intra munimen„ta reciperent: ea ludificatione rectores elephan„torum concitati, in ipſam foſſam elephantos ege„runt: quo ut primùm illaqueati ſunt, partim „magnitudine telorum confecti, partim retro in „ſuos acti, totam aciem turbaverunt. Tunc Me„tellus, hanc operiens occaſionem, cum toto ex„ercitu erupit, & aggreſſus à latere Pœnos ceci„dit, ipſiſque & elephantis potitus eſt. Et primò quidem ſcribendum eſt *L. Metellus*; licèt in uno tantùm Codice Scriveriano ita exaratum ſit, teſte Keuchenio, illudque in nullo reppererit Tennulius, quia ille cum Aſdrubale rem in Sicilia geſſit, & ſic appellatur Dion. Halicarnaſſeo, Polybio, Plinio, aliis, & nullus Q. Metellus Conſul fuit ante A. V. C. DCX. *Centum & triginta* elephantos Aſdrubali tribuit Oroſius; ſcribitque, *interfectos fuiſſe* XXVI. *captos* CIIII. *& per Italiam ductos maximum Italicis gentibus ſpectaculum præbuiſſe*; Eutropius etiam narrat, Aſdrubalem veniſſe cum CXXX. (malè in editionibus nonnullis ſcriptum eſt *triginta*) elephantis, Metellum cepiſſe XXVI. in prælio nempe, reliquos autem errantes per Numidas auxiliares collegiſſe, & Romam deduxiſſe ingenti pompa; *cum* CXXX. *elephantorum numerus omnia itinera compleret*: ita ut nullus elephantorum ſit interfectus; id quod tamen tradit Frontinus his verbis, *magnitudine telorum confecti*. Sed variant valde Auctores in elephantorum captorum numero: Dionyſius Halicarnaſſeus *lib.* 2. ductos à L. Metello in triumpho ſcribit *centum triginta & octo*: Epitome Livii 19. *centum viginti*; quem numerum etiam conſervat Seneca cap. 14. *de Brev. Vitæ*: *Idem narrabat, Metellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem, unum omnium Romanorum ante currum centum & viginti elephantos duxiſſe*: nec non Zonaras lib. 8. *Annal.* Florus *lib.* 2. *cap.* 2. & Jornandes, *centum circiter elephantorum captivitatem* nobis narrant; at contrà Diodorus Siculus in *Eclogis* libri XXIII. ſcribit, Cæcilium Conſulem Aſdrubale victo, quia Celtæ, qui ipſi militabant, vino ſopiti erant, *ſexaginta elephantos in poteſtatem redegiſſe*, & Romam miſiſſe, eamque rem Romanos magna admiratione affeciſſe; niſi tamen apud eum nota numeralis corrupta ſit. Et hic Metellus à Plinio *lib.* 7. *cap.* 43. dicitur *primus elephantos* duxiſſe in triumpho, cùm antè ex eodem docuerim à Curio Dentato idem, licèt non tot fuerint numero, factum fuiſſe: „Q. Metellus, *ait*, in ea Oratione, quam habuit ſupremis laudibus patris ſui L. Metelli, „Pontificis, bis Conſulis, Dictatoris, Magiſtri „equitum, Quindecimviri agris dandis, qui „PRIMVS elephantos ex primo bello Punico „duxit in triumpho, ſcriptum reliquit: id quod firmatur mirificè Inſcriptione veteri, quæ ab Vrſino, Grutero & aliis edita eſt:

S. P. Q. R

L. METEL. PONT. II. COS. DICT
MAG. EQ. XV VIR. AG. DAND
QVI. PRIMVS. ELEPHANTOS. PRIMO.
PVNICO
BELLO. DVXIT. IN. TRIVMPHO
PRIMARIVS. BELLATOR
OPTVMVS. ORATOR
FORTISSIMVS. IMPERATOR.

Verùm exiſtimo hoc monumentum ſuppoſititium planè & confictum eſſe ex Plinii verbis; quod etiam vidi poſtea, placere Harduino. Pintianus animadvertens contrarium ſibi eſſe *Hiſtoriæ Naturalis* Scriptorem, legendum pro *primus* putat *plurimos*; quomodo certè idem loquitur *lib.* 8. *cap.* 6. *Eadem* (Roma vidit) *plurimos annò* DIV. *victoriâ L. Metelli Pontificis in Sicilia de Pœnis captos*; nec non *lib.* 18. *cap.* 3. *M. Varro auctor eſt, cùm L. Metellus in triumpho plurimos duxit elephantos.* Sed Harduinus notat, Exemplaria omnia conſentire mirificè, & nobis exhibere non, *qui plurimos*, ſed, qui *primus elephantos*; rejectaque Pintiani emendatione putat poſt Aldrovandum, Plinium non ſcribere, Metellum primum omnium egiſſe in triumpho elephantos, ſed *primum primo bello Punico*; id quod certè unicè probo, quia & eò ducunt ipſa Plinii verba, *qui primus elephantos ex primo bello Punico*; & ſignificat ſimul diligentiſſimus ille Auctor, vel nullos ante L. Metellum primo bello Punico captos fuiſſe elephantos, vel certè alios Impp. licèt nonnullos ceperint, eos in triumpho non duxiſſe, ut ſunt, M. Valerius Meſſala, C. Duillius, L. Cornelius Scipio, C. Aquilius Florus, C. Sulpicius Paterculus, A. Atilius Calatinus, C. Atilius Regulus, L. Manlius Vulſo, Ser. Nobilior, M. Paullus, Cn. Cornelius Aſina, C. Sempronius Blæſus, C. Aurelius denique Cotta. Et quidem illarum conjecturarum ultimam amplector, quia M. Atilius Regulus in Africa bellum gerens dicitur cepiſſe elephantos octodecim ab Eutropio *lib.* 2. *cap.* 11. & ducti illi proculdubio fuiſſent in triumpho, niſi fortunâ mutatâ Romani magna clade affecti, & Regulus ipſe captus à Carthaginienſibus, duce Xanthippo Lacedæmonio, fuiſſet; quo prælio potuerunt elephantos Pœni recepiſſe.

Antequam autem ad alios Gentis Cæciliæ Nummos accedam, notandum omnino eſt, Metellum elephantos illos ex Sicilia in Italiam deportaſſe ratibus ex cupis vel doliis factis; nam, teſte Zonara, *dolia multa inter ſe devinxerunt Romani, & lignis inſertis ita diſtinxerunt, ut neque ſepararentur, neque coirent: eaque trabibus conſtrata, ſarmentis & terra ingeſta circumſepſerunt, ut ſtructura illa ſtabuli inſtar eſſet; in eamque introductos elephantos ſine ſenſu navigationis trajecerunt.*

Et

Et paulò antè narraverat, Pœnos à Romanis victos, & Carthaginienſes turbatos fuiſſe à tanta virorum & elephantorum multitudine, claſſemque Punicam advenientem exitio præcipuè fuiſſe, quia dum naves conſcendere conantur, partim in mari perierunt, partim ab elephantis & ſeſe & homines urgentibus conculcati, partim à Romanis occiſi ſunt. Captos ad hoc viros multos & elephantos, qui cùm magiſtros ſuos non haberent, exaſperabantur, & inde Metellum ſalutem promiſiſſe captivis, qui eòs cepiſſent, qui manſuetiſſimis & notis captis, etiam ceteros attraxerunt, qui cxx. numero ita per Fretum Siculum Romam ſunt traducti.

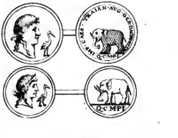
Præterea non omittendum eſt, Martinum de Roa lib. 4. cap. 7. *Singular.* quo de vetuſtate eboris diſputat, notare, Plinium etiam Jovem eburneum Romæ in Metelli æde, antiquiſſimi & celeberrimi Statuarii Praxitelis opus, &, quod æſtimare licet ex elephantis, quos ille ex Africa tulerat A. V. 502. vidiſſe multò antiquius; quæ certè quid ſibi velint, nequaquam capio; niſi cenſeat, Jovem illum eburneum factum eſſe ex ebore elephantorum, quos Romam adduxit Metellus; ſed ita nullo modo poteſt eſſe opus Praxitelis, quippe qui fuit vetuſtior; deinde qui Jovem eum fecit, vocatus fuit *Paſiteles*; & Metellus non fuit is, qui ædem illam fieri juſſit, ſed alius *Macedonicus*: Plinius *lib.* 36. *cap.* 5. *Natus hic* (Paſitiles) *in Græcia Italiæ oru, & civitate Romanu donatus cum iis oppidis, Jovem fecit eboreum in Metelli æde, quà campus petitur*; & rectè notat Harduinus, *Macedonicum* deſignans, qui primus omnium Romæ ædem ex marmore molitus vel magnificentiæ, vel luxuriæ princeps fuit, teſte Vellejo *lib.* 1. *cap.* XI. Præterea *L. Metellus* Conſul A. V. 502. non ex Africa, ſed ex Sicilia elephantos in Italiam & Romam deportavit, ut ex iis, quæ monui patet ſatis ſuperque. C. igitur Metellus in memoriam victoriæ L. Metelli elephantorum curru Nummos ſignavit; & fortè talis currus Ludis Circenſibus Populo exhibitus fuit. Eandem ob victoriam in Nummis M. Metelli, qui fuit nepos L. Metelli noſtri, cerni caput elephanti, clypeo votivo inditum, exiſtimo, niſi tamen M. ipſe Metellus, qui Conſul fuit A. V. C. 638. non 618. uti malè apud Vrſinum ſcribitur, cum M. Æmilio Scauro, in Sardinia, quippe de qua A. 640. triumphavit, elephantos ceperit, qua de re altum apud Hiſtoricos ſilentium:

Atque hæc L. Metelli de Pœnis victoria tanti viſa fuit Genti Cæciliæ, uti in aliis ejuſdem Nummis animal illud exhibeatur: nam apud Vrſinum hinc cernitur caput Jovis laureatum, inde triremis, & ſupra eam caput elephanti, cujus ex collo dependet tintinnabulum; quod idem in aliis Familiæ illius Nummis obſerves, notavitque olim in numiſmate vetuſto Hieronymus Magius:

Atque ita alium Vrſinus nummum propter elephanti caput infra bigas depictum eidem Genti vel Familiæ non abſque ratione adſcribit; quin & tres apud eundem Nummi occurrunt, quorum in uno hinc cernitur caput Pietatis & ciconia, inde elephas & infra eum Q. C. M. P. I. *Quintus Cæcilius Metellus Pius Imperator*; notandumque diligenter optimum Principem Trajanum reſtituiſſe hunc nummum, uti patet ex ectypo:

In ſecundo caput barbâ prolixâ laureatum; Q. METEL. PIVS, & elephas in altera area, SCIPIO. IMP. In tertio verò, hinc caput Africæ, non autem Scipionis, uti putabat Pierius, ornatum proboſcide, cum parergis ſpica & aratro, nec non Q. METEL. SCIPIO. IMP. inde Hercules, &, EPPIVS LEG. F. C.

Joh. Weidnerus, qui non ineleganti Diſſertatione PIETATEM ex Nummis illuſtravit, putat per elephantum in nummo Q. Cæcilii Metelli repræſentari *Pietatem*, non ſecus ac eadem virtus vel Dea in ejuſdem Gentis Nummis deſignatur ciconiâ; quia Pierius lib. 2. cap. 16. *Hierogl.* animal illud facit ſymbolum Pietatis, quippe cui Plinius *lib.* 8. *cap.* 1. ineſſe narret *probitatem, prudentiam, æquitatem, religionem quoque, ſiderum, Soliſque ac Lunæ venerationem.* Sed hæc ſententia, ut ut ſit ſpecioſa, mihi tamen non probatur; quia in ejuſdem nummi altera area cernitur caput Pietatis, ejuſque ſymbolum ciconia; & deinde, quod non animadvertit vir doctus, quia Metellus Numidici filius non cognominatus eſt PIVS propter pietatem in Deos, ſed in patrem, quem expulſum civitate pietate ſua & pertinaci erga exſulem amore reſtituit, uti ex Vellejo, Val. Maximo & aliis

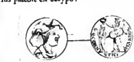
conſtat; quò propriè pertinet *ciconia*, quia juniores parentes ſenectâ debiles alere & defendere dicuntur.

Secundus nummus non modò ab Vrſino editus eſt, verùm etiam memoratur Whelero lib. 3. *Itinerarii* pag. 223. qui eum pertinere exiſtimat ad L. Scipionem Aſiaticum, quem victo Antiocho elephantos quindecim cepiſſe conſtat ex Livio *lib.* 37. *cap.* 44. Sed credo virum eruditum errare, illumque nummum eundem eſſe cum eo, cujus ectypum ex Vrſino exhibui; & pertinere ad Q. Metellum Scipionem Pium, quomodo & hoc nomen ab utraque illius parte integrum planè legitur.

In *Catalogo Numiſmatum* Joh. Gril, typis deſcripto Amſtelædami Anno 1679. inter incerta Familiarum Numiſmata recenſetur unum, in quo pictæ ſunt *Bigæ ſuper caput elephanti* cum litteris AM. quod quò pertineat, ſcio juxta cum ignariſſimis.

Præterea Fulvius Vrſinus, vir in antiquario ſtudio inprimis verſatus, notat, Scipionem, cujus in Nummis Gentis Cæciliæ mentio, fuiſſe adoptatum à Q. Metello Pio Numidici filio, & propterea appellari *Q. Metellum Pium Scipionem*; additque Cæſarem ſequutus, in Africa eum appellatum Imperatorem, & propterea eos Nummos ibi ſignatos fuiſſe; Cæſar ita loquitur lib. 3. *Civ.* cap. 31. *His temporibus Scipio detrimentis quibuſdam circa montem Amanum acceptis ſeſe Imperatorem appellaverat.* Sed mons *Amanus* non fuit in Africa, verùm in Aſia; & hoc in Aſia geſtum eſſe certiſſimum eſt, quia mox ſequitur, Scipionem, hoſtibus Parthis poſt ſe relictis, in Provinciam veniſſe, & deduxiſſe Legiones Pergamum, atque in locupletiſſimas urbes in hiberna; & quæ alia ibi legi poſſunt. Fuit certè hic Scipio in Africa; geſſit ibi bellum, à parte Pompeji ſtetit, præfuit exercitui, adeò ut Conſidius dixerit, *unum eſſe Scipionem hoc tempore Imperatorem Populi Romani*, teſte Auctore Libri *de bello Afric.* cap. 4 quia ſcil. Conſidius Cæſarem non agnoſcebat, & imperium in Africa Scipioni mandatum erat à Senatu; & quanquam tunc fuerit *Imperator*, ſive Dux exercitus; non tamen in Africa ob victoriam qualemcunque fuit appellatus *Imperator*, ſed in Aſia nomen illud ſibi ſumſit, licèt non ſatis feliciter ad montem Amanum, qui Syriam à Cilicia dividit, pugnaverit.

Non eſt inſuper veroſimile, Nummos illos ſignatos fuiſſe in Africa, ſed Romæ potiùs; ut alii ejuſdem generis, Gentis Eppiæ & Norbanæ; in quibus Africa proboſcide elephanti ornata, etiam depicta eſt; & fortè ab hoc Scipione, vel ab una harum Familiarum repetenda eſt origo ejuſcemodi picturæ. Nam Eppius fuit Scipionis Legatus, unde in nummo circum Herculem legitur apud Vrſinum, EPPIVS. LEG. F. C. in altera verò area circum caput Africæ, Q. METEL. SCIPIO. IMP. & nummus L. Ceſtii atque Norbani, eſt enim unus idemque, ex ſententia Vrſini, referri debet ad C. Norbanum, qui fuit Prætor Siciliæ, Antonii poſtea Legatus, & Conſul cum Appio Claudio A. V. C. 715. vel ad ejus patrem, qui Conſul fuit cum L. Scipione Aſiatico A. 670. Quod ultimum ſi verum, jam certè ab eo tempore foret arceſſendum initium ita depictæ & repræſentatæ Africæ: quæ etiam talis conſpicitur in nummo C. Furnii, quem ad A. V. C. 724. ſub Auguſto recenſet Goltzius, & quidem, ut reor, ob confectum eo anno bellum Alexandrinum, victamque Cleopatram. Et elegantiſſimi vir ingenii Jacobus de Bary mecum communicavit ectypum nummi Gentis Cornuficiæ, in quo hinc pictum eſt Africæ caput; inde ipſe Cornuficius cum lituo Auguratus inſigne, & Juno Soſpita eidem coronam imponens propter victoriam, uti veriſimile, quam in Africa, cui præerat, deportavit, addita inſcriptione, Q. CORNVFICI AVGVR. IMP. uti clariùs patebit ex ectypo:

Quin & obſervandum hac occaſione, illuſtrem Spanhemium pag. 399. *Diſſert.* Edit. Londin. etiam recenſere nummum Norbani, inſignem exuviis elephanti, ſed in eodem præterea repperiſſe cornu taurinum; ita enim loquitur vir excellenti ingenio & dignitate; *Aliàs ſimile cornu taurinum cum elephantis proboſcide* AFRICÆ *ſymbolum conſtituere videas in denario Gentis Norbanæ, idque, ut facilè licet augurari, ob frugum copiam*; unde & Africæ, quaſi TERRAE SPICARVM, nomen eruebat doctiſſimus Bochartus. Sed in illis, quos ediderunt Vrſinus, Goltzius, Patinus & Vaillantius, ego nullum tale cornu, imò nonniſi caput vel exuvias capitis elephanti invenio, atque in eo bina belluæ illius cornua ſive dentes potiùs, & proboſcidem; adeò ut credam Legatum egregium alium Gentis ejus nummum in Cimeliis, quæ ſumma cum diligentia & laude inſpexit, præter elephanti exuvias vidiſſe etiam cornu tauri.

Cap. III.

Africa in plurimis Nummis repræſentatur capite Elephanti exuviis tecto, taliſque à Claudiano aliiſque deſcribitur: Aldrovandus notatus: ab inſigni illo Vicus Romæ Caput Africæ *dictus eſt: Mabillonii elogium, ut & Fabretti. Nummi recenſiti, in quibus Africa talis repræſentatur. Eidem explicati, & notati ſubinde Viri eruditi.* Mauretania, Cyrene & Alexandria *ſimiliter pictæ & repræſentatæ in hiſce veteris ævi reliquiis. Nummi Clodii Macri explicati, ſed dubitanter; Patinus laudatus: an Mauri fuerint cuſtodes corporis Domitiani, diſquiritur: Triſtanus notatus; Statius & Martialis explicati. Æthiopes nigri, Mauri ſubfuſci. Nummus Hadriani, in quo Africa galea elephantina tecta; non ſecus ac in aliis Antonini Pii, Commodi, Diocletiani. Harduini explicatio ultimi nummi examinata, non ſecus ac alia Maxentii. An Arabia teneat dentem Elephanti; Triſtani error: in Arabia non gignuntur Elephanti, licèt id tradant nonnulli Eruditi: P. Pedruſius laudatus: Juvenalis explicatus. Nabathæa an in India, an in Arabia, an in Troglodytica, vel Africa: varii Juvenalis Interpretes notati: Jeſaiæ & Ezechielis loca expoſita: Cellarius, Meibomius, Grotius aliique laudati: Vulg. Interpres notatus. Urbs Elefantaria: Africæ caput in Gemmis. An Jupiter Ammon, an Atlas, an Trajanus exuviis Elephanti tectus ſedeat in nummo Cotorniato, an Juba Rex in alio, quod ultimum rejicitur, oſtenditurque eſſe caput Africæ, licèt Jubæ nomen illi ſit adſcriptum.*

Num-

A *Nummus Neronis expoſitus. Acraſus urbs Lydiæ, non autem Libyæ. Com. Mezzabarbæ laus. Nummus ex Muſeo meo æreus ineditus, in quo conſpicitur hinc caput Æthiopis, inde Elephas.*

SEd ut in medio relinquo, à quo primùm Africa, proboſcide elephanti caput tecta, in Nummis exhibita ſit, ita commoda ſe nunc offert occaſio varios Nummos, in quibus eadem pictura cernitur, vel Africa dentem elephanti gerit, recenſendi & illuſtrandi; ita tamen ut antea monere debeam doctiſſimum Aldrovandum malè exiſtimare, B in nummo Gentis Cæciliæ, Scipionis caput pingi, ejuſque galeam elephantini capitis ſpeciem habere.

Notum igitur eſt, AFRICAM eleganter deſcribi à Claudiano lib. 2. *de Laud. Stilic.* v. 256. & inde patebit hoc inſigne ejus regionis fuiſſe:

Tum ſpicis & dente comas illuſtris eburno,
Et calido rubicunda die ſic Africa fatur.

Idemque in libro *de Bello Gildonico*, nec non Sidonius Apollinaris in *Majoriani Panegyrico*, non C aliter Provinciam hanc deſcribunt. Quin & perſuaſum habeo Romæ Vicum, dictum *Caput Africæ*, à tali capite nomen ſuum habuiſſe; cujus Vici vel Loci meminerunt P. Victor & S. Rufus in ſuis Vrbis Deſcriptionibus. Quin & ejuſdem Loci mentio occurrit in Deſcriptione alia, quam edidit diligentiæ & eruditionis ſpectatæ vir Joh. Mabillonius tomo IV. *Analectorum Veterum*; nec non in Inſcriptione 257. cap. IV. & opere doliari figlinæ Q. Ser. Pud. num. 127. cap. 7. apud Fabrettum, exquiſitæ virum doctrinæ.

Sed uti ad Nummos accedam, conſtat utique D in multis apud Arſchotanum Ducem & alios AFRICAM ita pingi: teſtis ejus moris eſt elegans Auguſti, editus à Goltzio, cum inſcriptione, DIVI. F. nam quamvis *Africæ* nomen in eo non legatur, certum eſt tamen, eam regionem nobis repræſentari:

E In Nummis Hadriani eadem Provincia, ita ornata, genu flexo, *ſpicas* ob fertilitatem ſimul tenens, manum Imperatori porrigit, gratias agens, uti inſcriptio nos docet, RESTITVTORI AFRICÆ: in altero jacet, vel in terra ſedet, ſiniſtrâ tenens cornu copiæ, & dextrâ ſcorpionem, ante pedes calathus cum ſpicis; & in alio itidem ſedet, F manum dextram imponens leoni, ſiniſtram calatho, quia dives frugum terra, & eorum animalium ferax admodum eſt. Eſt & alius, in quo Imperator idem ſtat, & Africa ſacrificans eidem gratulatur felicem adventum; uti inſcriptio teſtatur, ADVENTVI. AVG. AFRICÆ:

In Commodi itidem nummo apud Anton. Auguſtinum Africa ita ornata ſpicas offert Herculi, addita inſcriptione, PROVIDENTIÆ AVG. & in alio Septimii Severi ſtat ſpicas ſinu geſtans & leone comitata, uti patet ex ectypo:

cui ferè ſimilis nobis exhibetur ejuſdem Imp. apud eundem Ant. Auguſtinum pag. 90. verſionis Italicæ *Dialogorum*; quæ Editio vel inde æſtimanda, quia Nummi, quorum fide Archiepiſcopus ille pulchrum illum Librum compoſuit, inſerti illi ſunt.

Quin & apud Vaillantium, id quod antè monendum fuerat, Antonini Pii nummum deſcribitur, in quo legitur AFRICA. COS. II. cerniturque mulier proboſcide caput tecta, dextrâ coronam, ſiniſtrâ tenens cornu copiæ.

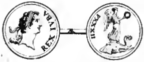
Neque tantùm AFRICA, ſed ejuſdem regionis aliæ partes, hoc ſymbolo uſæ ſunt. MAVRETANIA talis occurrit in ejuſdem Hadriani pereleganti nummo, quippe quæ regio inprimis elephantorum ferax; uti vel patet ex Petronio:

Quæritur in ſilvis MAVRI fera, & ultimus Ammon
Afrorum excutitur, ne deſit bellua dente
Ad mortes pretioſa ſuas.

Atque huc pertinet omnino in binis Regis Mauretaniæ Jubæ, qui tempore Auguſti illam rexit, Nummis hoc inſigne regionis, quam tenebat ditione, cerni. In uno pictum eſt caput muliebre, tectum exuviis elephanti cum inſcriptione, REX IVBA; in altero verò idem Rex diademate cinctus caput occurrit; & in averſa area Victoria inſiſtens capiti ejuſdem animalis; cujus, uti etiam alterius, Hadriani, ectypos ſupponere viſum fuit:

A

Credo autem Victoriam capiti elephantis inſiſtentem, haud leve indicium eſſe, Jubam iſtorum elephantorum ope hoſtes prælio viciſſe; ſed quid litteræ nummi iſtius numerales ſibi velint, ignoro planè.

CYRENE pars Africæ non incelebris non aliter nobis repræſentatur, quàm galea elephantina, C
in nummo Titi, quem edidit Patinus, additurque epigraphe, ΦΛΑΥ. ΚΥΡΗΝΗ, *Flavia Cyrene:*

Quin ALEXANDRIA etiam, Ægypti caput, eundem in modum ornata occurrit, uti patet ex D
Galbæ nummo, quem tomo ſecundo deſcribit Vaillantius, & in quo ſcriptum eſt, ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΑ, uti patet ex ectypo itidem; licèt eadem urbs in nummo Lepidi, Tutoris Regis, & Pontificis Maximi, picta ſit capite turrito apud Vrſinum. Sed & doctiſſimus Morellus teſtatur, in eleganti *Specimine* ſuo, illuſtriſſimum Soderini poſſidere ſingularem & oppidò rarum Othonis nummum æneum, cum hujuſmodi galeam elephantinam geſtante capite muliebri, & inſcriptione, ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΑ; qualem etiam vulgavit Vaillantius in altera Editione *Numiſmatum Græcorum.* Similem planè idem recenſet Veſpaſiani, & alium Othonis in E
Ægypto Numiſmatica, in quo mulier ſtat velata caput proboſcide, corollam manu gerens; quæ omnia binis ectypis adſtruere & firmare viſum fuit:

Nummi itidem varii ſunt, in quibus legitur nullius regionis vel urbis nomen, & tamen Eruditi rectè judicant, eos pertinere ad Africam vel Ægyptum, quia caput muliebre tectum eſt exuviis elephanti. Talem paulò antè exhibui ex Goltzio Auguſti, & ſimilis in nummo Domitiani apud Triſtanum, cum epigraphe, ΕΤΟΥϹ ΤΡΙΤΟΝ, *anno tertio*, nempe Imperii Domitiani:

Vir doctus non malè ad *Africam* decurrit, ſed egò mallem *Ægyptum* vel *Alexandream* advocare; quò B
& referrem alium Neronis, qui ſervatur in Cimelio Galliarum Regio, in quo circum caput proboſcide ornatum ſcribitur ΑΥΤΟΚΡΑ. L. IB. quem cæteroquin tribuit in genere *Africæ* Harduinus.

Et inſignis inprimis eſt Clodii Macri nummus, quem raritate eximium publicavit Joh. Vaillantius in *Notis ad Seguinum*, cujuſque in una area exhibetur caput Africæ cum epigraphe, C. CLODI. MACRI. LIBERA. S. C. in averſa, duo ſigna militaria, intermedia aquila legionaria, LEG. III. AVG.

Exiſtimat vir pereruditus, Macrum Africæ Legatum, audita Neronis morte, res novas molitum eſſe; & ut militum ac Provinciæ gratiam ſibi conciliaret, Legionem tertiam Auguſtam, cui præerat, & Africam liberas pronuntiaſſe, Nummos in rei hujus memoriam ſignatos, & S. C. eſſe notam ſolennem adprobationis & conſenſus Senatus in D
Nummis percutiendis; Clodiumque Macrum, cùm Roma gravi annonæ penuria laboraret, frumenti copiam, & omnem frugum ubertatem liberam ſiviſſe, & Senatum acta illius comprobaſſe. Hæc explicatio certè erudita eſt & ingenioſa; ſed tamen videant Eruditi, an non Africa Clodium Macrum appellet *Liberatorem* ſuum; quomodo & Conſtantinus dicitur eſſe LIBERATOR. VRBIS. FVNDATOR. QVIETIS: & an non, ut hoc obiter adjiciam, LEG. I. MACRIANA in nummo, quem edidit ad Suetonium Patinus, vir antiquariæ rei peritus admodum, mihique, dum vixit, amiciſſimus, appelletur potiùs LIBERATRIX, id E
quod & viro erudito venit in mentem, quàm LIBERA; & tandem an τὸ S. C. poſſit eſſe nota adprobationis Senatus, qui Galbam, in Hiſpania Auguſtum factum, agnoverat; & an non potiùs illam apponi curaverit *Macer*, ut Afri crederent, Senatum ſtare à ſuis partibus.

Sed & inprimis notandum eſt, doctiſſimum Triſtanum tomo 1. p. 339. putare, Afros in honorem Domitiani laudatum modò nummum, in quo caput Africæ occurrit, & alios ſignaſſe, ad demonſtrandam eorum fidem, quæ tanta in eum erat, ut habuerit Mauros cuſtodes corporis ſui; id quod probare conatur loco eleganti Statii lib. 4. *Sylv.* carm. 2. F

Sed mihi non epulas, Indiſque innixa columnis
Robora Maurorum, famulaſve tu ordine turmas,
Ipſum, ipſum cupido tantùm ſpectare vacavit
Tranquillum vultu:

qui ſcilicet canit, ſeſe Auguſtæ menſæ adhibitum, in ſolum Domitianum oculos habuiſſe intentos, non autem conſideraſſe epulas, *ni ces Mores agréables à voir pour leur belle corpulence, & arrangez en ordre, appuyez contre ces petites colomnes Indiennes,*

nes, autour de cette Sale Imperiale. Sed ego malo ſequi viros eruditos, qui *robora Maurorum* explicant, *menſas citreas*, quæ ex Africa petitæ maximo Romæ erant in pretio, quæque *robora*, quo nomine quercus veniunt, vocantur, & impoſitæ erant columnis eboreis. Neque enim veriſimile in cœnatione Imperatoria fuiſſe columellas diſpoſitas, ad quas ſeſe cuſtodes corporis Mauri reclinarent; & quamvis exemplo Claudii, de quo videri poteſt Suetonius etiam, Imperatores *in conviviis*, τινὰς στρατιώτας πάντως συνόντας, *quoſdam milites adſtantes haberent*, teſte Dione, tamen credo illos non Mauros, ſed Prætorianos, ſive *Speculatores*, vel ſaltem Germanos, qui inter cuſtodes corporis erant, fuiſſe. Hinc puto gratis inſignem Antiquarium affirmare, *qu'il eſtoit de l'uſage & de l'ordre de la Maiſon Imperiale, qu'il y eût lors une compagnie de Cavaliers Mores d'élite de la garde particuliere de l'Empereur, qui l'accompagnoit par-tout*; & Martialem id indicare *lib.* 10. *ep.* 6. *où il parle de l'avenement de Trajan à Rome après ſa victoire Germanique: diſant, que l'on ſouſpire à Rome après ſon arrivée, & de le voir, quand (ce dit-il parlant à cette belle troupe More) vous irez au devant de la part de l'Empereur avec vos belles tuniques peintes à l'Egyptienne,*

Quando eques, & picti tunica Nilotide Mauri
Ibitis, & populi vox erit una, Venit?

Nam Imperatores, imò etiam ditiores Romani, alebant *Numidas* equites, qui agmen ducebant, præcurrebant, & propter veloces equos muneri illi adhibebantur, uti pulchrè docet Raderus *ad Martial. lib.* 10. *epigr.* 13. & hoc reſpectu Seneca *epiſt.* 114. dicit: *Omnes ſic jam peregrinantur, ut Numidarum præcurrat equitatus, ut agmen curſorum antecedat:* & ita Nero apud Suetonium *cap.* 30. *iter feciſſe traditur phalerata cum Mazacum turba, atque curſorum:* ſive illi *Mazaces*, vel *Mazuces*, fuerint *Cappadoces*, uti putat Torrentius; ſive Afri, uti dubitat idem, affirmantque Raderus & Salmaſius, atque ante eos alii. Neque tamen inde conſtat eos fuiſſe adſcitos in cuſtodes corporis & nigros, atque ad columnas parvas albas reclines ſtetiſſe in cœnatione Imperatoris. Præterea animadverſione dignum eſt, doctiſſimum Triſtanum *Mauros* & *Numidas* vertere *Mores*, & narrare ex Procopii *lib.* 2. Ariobindum *par cette ſorte de Mores* fuiſſe occiſum. Ego apud Procop. lib. 2. *Belli Vandalici* p. 132. verſionis Grotii invenio tantùm, *Guntharim immiſiſſe Vlitheum & alios nonnullos in Ariobindum, eumque ab iis fuiſſe confectum:* & paulò antè Vlitheum vocat *fidiſſimum Guntharis ſatellitem*, & *Mauros* memorat. Et certè nullum dubium, quin Mauri ibi fuerint, cùm in Africa res geſta ſit, ſed de Mauris cuſtodibus corporis nihil ibi legitur. Et quanquam Triſtanus mox ita commentetur; *D'ailleurs cette poſture de Mores, appuyez à ces colomnes pendant la longueur du repas de l'Empereur, étoit commode pour l'attention, qu'ils devoient avoir à la conſervation de ſa Majeſté Imperiale ſujette à mille conjurations: & même cela ſervoit à l'ornement du lieu, la rencontre des tuniques peintes, & la noirceur de la charnure Moreſque avec la blancheur d'yvoire étant très agréables à voir, reſſemblans aux ſtatues diverſes de la Foi, de la Seureté publique, de la Conſtance, de la Paix, de la Tranquillité, & autres Déitez, qui étoient toûjours, ou le plus ſouvent, repréſentées appuyées de la ſorte ſur de petites colomnes dans les palais, cenacles & cabinets des Empereurs Romains, comme autour des temples.* Ego tamen puto ultima hæc meram ingenii laſcivientis notam eſſe; deinde malè confundi Mauros & Numidas cum Æthiopibus, quos Europæi hodie appellant *Mores*; cùm Mauri vel Numidæ non fuerint nigri,

A ſed coloris ſubfuſci; unde & Juvenalis *ſat.* XI. Indos illis *obſcuriores*, id eſt, magis nigros, facit:

Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathæo bellua ſaltu,
Jam nimios, capitique graves.

quanquam idem Juvenalis *ſat.* 5. illis nigrum colorem tribuat,

——— *nigri manus oſſea Mauri:*

non ſecus ac Manilius *lib.* IV.

Pœnus arenoſis Afrorum pulvere terris
Exſiccat populos, & Mauritania nomen
Oris habet, titulumque ſuo fert ore colorem.

B Sed certum eſt Numidas & Afros non tam nigros fuiſſe ac Æthiopas & Indos, vel quos hodie Galli *Mores*, & nos *Moren* appellamus; quia æſtus ibi non eſt tam ardens ac apud illos: id quod etiam annotavit olim Appianus in libro *de Bel. Punicis.*

Sed, ut pergam, in Hadriani numiſmate apud inſignem Antiquarium, Andream Morellum, Tab. x. figura muliebris ſpicas gerens, & exoſculans Imperatoris manum, proboſcide ornatur, additis litteris, L. IE. *anno decimo quinto*; & rectè vir eruditionis præſtantis & diligenter verſatus in dignoſcendis & explicandis Nummis, putat *Alexan-*
C *driam* nobis repræſentari, idque variis argumentis quæ ab eo peti poſſunt, probat:

In nummo ad hoc Antonini Pii elegantiſſimo,
D quem publicavit Philippus Buonarotti, illuſtris itidem & eruditus Antiquarius, depingitur nobis Imperator paludatus ſtans, Victoria cum tropæo, & figura jacens, ſpicaſque tenens, & exuviis belluæ noſtræ ornata:

Hic proculdubio nobis Africa repræſentatur; quia teſte Capitolino *cap.* v. Antoninus *Mauros ad pacem poſtulandam coëgit.* Nec minùs eleganti in Commodi nummo apud Triſtanum Tom. 1. p. 725. depingitur figura muliebris, manum Herculi porrigens, in ſiniſtra eſt ſiſtrum, caputque probo-
F ſcide ornatum: uti ectypus clariùs docebit:

Et rectè, ſi quid video, *Africam* denotari putat vir doctus, quia Commodus *claſſem Africanam*, teſte Lampridio, *inſtituit, quæ ſubſidio eſſet, ſi fortè Alexandrina frumenta ceſſaſſent*; id quod ita ſeſe habere, docet Hercules, ſtans veluti ad unam columnarum vel montium, quibus perruptis dicitur Mare Mediterraneum admiſiſſe; & quidem pedem imponens navi, proculdubio *oraγῷ*, & claſſem Africanam repræſentanti. Quin etiam inſignis eſt Diocletiani Auguſti nummus apud Franciſcum Angeloni; in cujus una area picta eſt figura muliebris, dextrâ vexillum, ſiniſtrâ tenens elephantis dentem vel cornu, caputque proboſcide tectum habens, cum inſcriptione, FELIX. ADVENT. AVGG. N. N. & P. F. N. uti patebit ex ectypo:

Similem vel eundem recenſet Mediobarbus pag. 427. refertque ad Annum 302. Æræ Chriſtianæ, quo Diocletianus & Maximianus Romam triumphantes ſunt ingreſſi. Et certè fieri poteſt, ut hoc emblemate deſignetur illorum Auguſtorum ex Ægypto & Africa reditum; ſed tamen ego perſuaſus ſum, denotari illo emblemate Diocletianum Ægyptum vel Alexandriam, Maximianum verò in Africam vel Mauretaniam veniſſe; & ita ſimilis Maximiani nummus ab eodem Mediobarbo refertur Anno 300. ad illius in Africam adventum; inſcribiturque etiam ille ADVENT. AVGG. N. N. *Auguſtorum noſtrorum*, licèt ſolus Maximianus eò venerit, quia ita fieri ſolebat, quodque unus Auguſtus fecerat, alteri etiam in Nummis tunc tribuebatur. Neque enim unquam mihi fiet veriſimile denotari in Nummis illis, Auguſtorum adventum Narbonam, ubi mercatores erant, qui Carthagine negotiabantur, ut neſcio quibus rationibus permotus pag. 130. *Numiſmatum Sæculi Conſtant.* & alibi commentatur Harduinus. Atque idem Jeſuita, pag. 149. ejuſdem Operis, Maxentii nummum deſcribit, in quo legitur CONSERVATOR AFRICÆ SVÆ, & ſtans pingitur *Africa* cum ſigno militari & dente elephantino, quem ille, uti & omnes alios Maxentii confidenter (ſic homo eſt) affirmat ſignatos eſſe in Treverenſi Provincia, quam obtinuit; vel ab iis qui Karthagine negotiabantur, quia ejuſdem Maxentii claſſe defendebantur à piratis. Hæc itidem explicatio cui innitatur fundamento, ne divinando quidem adſequi poſſum. Nam Maxentio data regenda Africa & Italia, non autem Gallia; deinde licèt ille in Africa non fuerit, potuit tamen regio illa vel Carthago Nummos ejuſmodi ſignare, quia per Legatos eam liberavit ab Alexandro tyranno; vel quia eum adventurum ſperaverant; vel denique eò potuit trajeciſſe, licèt Hiſtorici, qui nobis ſuperſunt, nullam hujus profectionis faciant mentionem. Quæ autem de *Treverenſi Provincia*, de Nummis ibi ſignatis Maxentii omnibus, de penſionibus, de tributo, aliiſque inauditis rebus, non modò loco laudato, verum etiam toto illo Opere ſcribit, non puto quenquam probaturum, cui mens ſana in corpore ſano; nec ego tam admirabilibus, tam inauditis, opinioni-

A bus refellendis tempus, quod mihi ſemper perquam exiguum ſupereſt, impendam; licèt facili opera oſtendere poſſem, nullam ferè Libri illius paginam eſſe, quæ non paradoxo, imò paradoxis inſignis ſit.

Et obſervatione inprimis dignum, Jacobum Gallæum poſſidere MS. Geographiam, Julio Cæſari adſcriptam neſcio à quo barbaro Auctore; cujus hic eſt titulus, *Incipit Cronica Julii Cæſaris*; & initium, *Julio Cæſare & Marco Antonino Coſs. omnis Orbis peragratus eſt per ſapientiſſimos & electos viros quatuor, Nicodemo Orientis, Didimo Occidentis, Theudoto Septentrionalis, Policlito Meridia-*
B *ni*; & in capite ultimo, quo de fluminibus Oceani Meridiani agit, locum eſſe notabilem, qui nos docet cum dente elephanti Africam fuiſſe pictam: *Meat ab Ægypto uſque terminum Libyæ, id eſt, Africæ, ubi eſt templum Neptuni inter Pentapolim & Tripolim; ubi eſt ſtatua Libyæ Pamphiliæ in ſimilitudinem Africæ, tenens frugem & calcans modium, & manus* inſtra *ebur elephantinum. Hæc Libya Pamphilia à Neptuno compreſſa*: neque enim aliud hæc ſignificant, quàm ſtatuam illam adinſtar Africæ tenuiſſe dentem elephanti; &, niſi me fallo, ſcribendum eſt, *manu ſiniſtra*; quia
C certè in Nummis Africa illum tenet.

Neque tantùm *Africa*, ſed etiam *Arabia* ſubinde tenet dentem elephanti. Nam Vaillantius Trajani nummum recenſet Græcum, in cujus averſa area exhibetur nobis, ſi fides egregio habenda viro, „*Arabia* ſtans, tenens dextrâ ramum, „lævâ elephantis dentem ſeu cornu; pro pedibus „camelus: & mox alium ſimilem idem recenſet, ad quem notat: „Mulier hæc cum ramo & dente „ſeu cornu elephantis *Arabia* eſt Provincia à Palma Syriæ Rectore ſubacta, quæ ramum gerit, „quem alii Provinciæ peculiarem, alii pacis ſymbolum exiſtimant: dens ſeu cornu elephantis,
D „eorum in hac Provincia copiam denotat, ex „quibus fiunt opera eburnea. Sed primò mihi nullibi lectum eſt in Arabia elephantorum copiam, vel in ea regione illos natos eſſe, & omnes Veteres teſtantur uno ore, belluas haſce naſci in India, Æthiopia & Mauritania, vel generaliter in Africa; nec puto quenquam Veterum vel Recentiorum inventum iri, qui teſtetur Arabiam elephantorum feracem eſſe; *camelus* illius regionis proprium animal, unde etiam veluti inſigne, Arabiæ apponitur; & puto longè aliud eſſe, quàm dentem elephanti, quod Arabia tenet; exhibeo num-
E mum ejuſdem Trajani Latinum, in quo eadem planè figura depingitur:

F Et quòd illa manu ſiniſtra tenet, vir doctus proculdubio putat eſſe cornu vel dentem elephantis, cùm tamen mihi nihil ſimile videatur habere, nec ſit incurvum, uti ſunt elephantorum dentes; quare exiſtimo rectè Triſtanum Tom. I. notare, nobis exhiberi *calamum odoratum*; & neminem dubitaturum vel minimum, qui viri & Antiquarii eruditiſſimi notam legerit; maximè cùm illuſtris Spanhemius in *Diſſert.* IV. etiam idem ſtatuat; & hoc de calamo eruditè agat ὁ πάνυ Salmaſius *ad Solinum*.

Quin

A Quin hoc cùm annotaſſem diu, video doctiſſimum & reverendum admodum virum Paulum Pedruſium S. I: Sacerdotem, ita explicare etiam Trajani nummum, in Commentario, quo pereruditè & pulchrè exponit nobis aurea & argentea Sereniſſimi Parmæ Ducis & Placentiæ Numiſmata: rectè enim ſtatuit vir eruditione præclara, figuram illam tenere dextrâ ramum arboris, quæ thus gignit, & ſiniſtrâ calamum odoratum; quâ certè interpretatione nihil verius, vel certius. Neque facere poſſum, quin hac occaſione narrem, Sereniſſimum Ducem ſuis ſumtibus quatuor illa volumina juſſiſſe typis deſcribi, nolle
B eadem vendi, ſed, qua eſt liberalitate & munificentia, dono mittere Principibus, & primæ dignitatis doctiſque viris, & me, conciliante Pedruſio, iis fuiſſe annumeratum, & accepiſſe ſplendidum & luculentum illud Opus. Et ſanè ingratus planè forem, niſi publicè hac occaſione teſtarer, me plurimum eo nomine Sereniſſimo Duci debere, & tanti beneficii honoriſque memoriam ſervaturum æternam, nec itidem obliturum benevolentiam, quâ qualemcunque eruditionem meam proſequitur Pedruſius.

In Arabia igitur, uti & antea memini me monuiſſe, nulli elephanti, nec certè nullus mihi Au-
C ctor occurrit, qui illud tradat, niſi Juvenalis *ſat.* XI. verſ. 121. ubi in luxum Romanorum invehitur:

—— —— —— —— putrere videntur
Unguenta atque roſæ, latos niſi ſuſtinet orbes
Grande ebur, & magno ſublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathæo bellua ſaltu
Jam nimios, capitique graves.

D Nam Poëta ibi recenſet loca, unde ebur vel elephantorum dentes mittebantur Romam; & per *portam Syenes* deſignat Æthiopiam, quia Syene erat in confiniis illius regionis; illique ſubjungit *Mauretaniam*, *Indiam*, & *Arabiam*, cujus in Nabathæo ſaltu elephantos canit dentes deponere. Nam *Nabathæa* aliis eſt *Arabia Felix*, aliis autem *Deſerta* & *Petræa*, Judææ proxima; uti conſtat ſatis ſuperque ex variis veteribus Auctoribus, quibus id pulchrè probat Chriſt. Cellarius lib. 3. c. 14. *Geogr. Antiquæ*, quem utique doleo nuper rebus ereptum humanis, cùm eruditione & diligentia eſſet ſingulari, meque amicitiâ, imò & of-
E ficio proſequeretur, uti non modò patet ex variis Librorum ab ipſo editorum locis, quibus honorificam mei facit mentionem, verùm etiam ex Sedulio, quem mihi dedicavit, & quo nomine me viro pererudito & nunc ἐν ἁγίοις plurimum debere confiteor publicè.

Atque ita Juvenalis Interpretes per *Nabathæam* deſignari putant *Arabiam Petræam*, uti patet ex Notis Grangæi & Farnabii; vetus Scholiaſtes *Nabathæam* ſcribit eſſe *locum in India*, *ubi naſcuntur elephanti;* quam notam ab eo ſumſit Decimus Junius, additque Nabathæam *regionem eſſe*
F *Arabiæ*, & illud probat Senecæ verbis in *Agam.*

—— Eurus Orientem movet,
Nabathæa quatiens regna & Eoos ſinus:

quæ potiùs facerent pro *loco Indiæ*, quem deſignari putat Scholiaſtes; quam in rem etiam adduci poſſent ejuſdem Senecæ verſus in *Herc. Oetæo:*

Aut qui Soliferæ ſuppoſitus plagæ
Vicino Nabathæ vulnera dirigit
Parthus Cnoſſiacis certior ictibus.

Nam Orientem proculdubio deſcribit, & inde fieri poſſet, ut *Nabathæos* in India collocaverit Tragicus; quanquam ego accedam Eruditis, qui *Arabiam* advocant, & inde rectè verba hæc explicant. Sed & Ovidius lib. 1. *Metamor.* videtur *Indiam* habuiſſe ante oculos, cùm canit, *Eurum ad auroram Nabathæaque regna receſſiſſe:* qui locus eò notabilior, quia *Zephyrum* addit abiiſſe in Occidentem, *Boream* in Septentrionem, *Auſtrum* verò in contrariam illi tellurem, vel Meridiem, cui ordinariè Arabia adſignatur; quanquam Diodorus *lib.* 2. ſcribat reſpectu Arabiæ, ad ejus ortum habitare Nabathæos, & incolere regionem deſertam & ἄνυδρον, adeò ut complexi ſint Arabiam Petræam & Deſertam, vel magnam earum partem.

Ut autem ad Juvenalem redeam, Britannicus *Nabathæos* etiam Arabas explicat, additque, *in Arabia Troglodytica naſci elephantes;* Domit. verò Calderinus notat, *Poëtam loca omnia deſcribere, in quibus fuere elephantes, & agere de Mauris & Indis, qui ſunt* ARABICIS *minores, ut ſcribit Plinius.* Sed nullibi Plinius nobis memorat elephantos *Arabicos:* nam *lib.* 8. *cap.* 11. loca, quæ elephantos ferunt, ſcribit eſſe *Africam ultra Syrticas ſolitudines*, *Mauritaniam*, *Æthiopes & Troglodytas*, *maximoſque omnium Indiam;* & *cap.* 9. ita loquitur, *Indicum Afros pavent, nec contueri audent; nam & major Indicis magnitudo eſt;* hunc locum puto ante oculos habuiſſe Domitium, ſed quàm valde vir ſeculo ſuo celebris fallatur, ex collatione binorum illorum locorum patet, adeò ut neceſſe nihil ſit notam illam, & *Arabicos* Plinii *elephantos* refutare. Si autem Juvenalis per *Nabathæam* totum Orientem atque adeò Indiam complexus non eſt, id quod tamen fieri potuiſſe videntur ſuadere Senecæ & Ovidii adducta à me in medium loca, crederem Poëtam eo nomine comprehendere etiam Arabas Troglodytas, quorum ſedes inter Sinum Maris Rubri, Arabicum & Nilum, apud quos elephantos gigni non modò ex iis, quæ annotavi, patet, variis in hac *Exercitatione* locis, verùm etiam clarè ex Plinii *lib.* 8. *cap.* 8. ubi narrat, quomodo Troglodytæ belluas haſce ceperint.

Eſt tamen in Veteri Teſtamento locus, qui aliquo modo *Arabicos elephantos* videtur aſſerere. Nam Ezechiel *cap.* 27. ℣. 15. ita loquitur: *Filii Dedan negotiatores tui: Inſulæ multæ negotiatio manus tuæ; dentes eburneos & hebeninos commutarunt in pretio tuo.* Cùm autem Dedan non ſit *Rhodus*, uti reddiderunt LXX. nec ibi naſcantur animalia illa, id quod cogitare debuiſſent viri iſti; ſed potiùs locus vel urbs Arabiæ ad Sinum Perſicum, ut docuit Grotius *ad eum locum*, & pluribus oſtendit Bochartus, quibus tutò credo, videri poſſent elephanti etiam in Arabia prognati eſſe. Sed nihil neceſſe eſt eò decurrere, cùm dentes vel cornua elephantorum, nec non ebenum (malè Vulgatus Interpres nobis *dentes hebeninos* propinat) eò ex India & Africa fuerint proculdubio per mercatores deportata, & inde per eos pervenerint ad mercatores Tyri.

Et facere non poſſum, quin hac occaſione examinem verſum ejuſdem Ezechielis *capitis* 7. qui ita vertitur à Belgis Interpretibus: *Uwe berderen hebben zy gemaeckt van welbetreden olpenheen,*

I

been, uyt het eylant der Chistiten. Sed cùm Bochartus docuerit, Inſulas Chittim ſitas fuiſſe ad Occidentem Palæſtinæ, & quidem in Mari Mediterraneo atque versùs Italiam, ego ferè credo eruditos illos viros non ſatis hîc animo fuiſſe attento, & malo alios ſequi, qui ſtatuunt tranſtra navis, quæ hîc deſcribitur, facta è buxo ex iis Inſulis petito, & illa ornata fuiſſe ebore; Vulgatus Interpres reddit: *Quercus de Baſan dolaverunt in remos tuos: & tranſtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico, & prætoriola de Inſulis Italiæ*; & poſſunt videri de hoc loco diſputantes Grotius, Druſius, & inprimis Marcus Meibomius in libro *de Fabrica Triremium*, qui dignus eſt, ut legatur, quique errare eos Interpretes oſtendit, qui ex Plinio probare conantur, ebur præſtantiſſimum eſſe, quod elephantes defodiunt in terram, & in ea per juſtum tempus pedibus tritum eſt; qua de re *Naturalis Hiſtoriæ* conditor ne cogitavit quidem *lib.* 8. *cap.* 3. vel alibi, uti vel verba inſpicienti patebit quàm clariſſimè; mihique eandem notam natam eſſe ante conſultum Meibomium ſanctè teſtor.

Nulli igitur in Arabia naſcuntur elephanti, (id quod etiam monui in *Exercitatione* prima) vel regio illa picta fuit cum galea ex illius vaſti animalis capite facta, vel etiam cornu elephantinum geſſit, tanquam inſigne. Sed Africa, Mauretania, aliæque ejus Orbis veteris terrarum partes ita exornantur; quia in iis magnâ proveniunt elephanti copiâ. Et hinc eſt, quòd putem ab eorum captura in Numidia vel Mauretania, vicinove iis regionibus tractu, urbem *Elefantariam* habuiſſe nomen; quam recenſet Anonymus Geographus Ravennas *lib.* 3. *cap.* 6. quanquam fatear, nonnullos eandem quæſiviſſe in Sardinia, uti patet ex Notis doctiſſimi editoris Placidi Porcheron.

Atque omnino inſuper notandum, non modò Africæ caput ita nobis exhiberi in Nummis, verùm etiam in Gemmis. Hujus rei fidem facit elegans admodum edita à M. Antonio Canini & Michaële Angelo Cauſſeo; cui licèt nullum nomen ſit adſcriptum, tamen rectè viri eruditi eandem ad elephantorum feracem Africam referunt; aliamque videre licet apud Anton. Piſonem, in qua ſimile caput, ſed erecta, quæ in priore eſt demiſſa, proboſcide cernitur:

Quin etiam obſervatione dignum eſt, Patinum Equitem, & diligentem veterum Numiſmatum enodatorem, edidiſſe Trajani unum, in quo ſcribit ſedere Deum, & fortè *Jovem Ammonem*, proboſcide ornatum, ita ut etiam Dii in hunc cenſum veniant. Sed in ipſo ab eodem edito nummo nihil tale apparet, vitio proculdubio artificis: nam rem ita ſeſe habere docet nos idem nummus, publicatus à Franciſco Blanchino, egregii ingenii viro, in Libro, qui inſcribitur, *La Hiſtoria Univerſale provata con monumensi, e figurata con ſimboli de gli antichi*, quemadmodum ex ectypo patet quàm clariſſimè:

Verùm ille exiſtimat non *Jovem Ammonem* hîc nobis repræſentari, ſed *Atlantem*, & proboſcidem ſignum eſſe Africæ, ubi Atlas regnavit; eundem ut Aſtronomum & Philoſophum conſiderare Zodiaci ſigna, vel cælum; columnæ impoſitam eſſe Minervæ armatæ icunculam, quia talis fingitur apparuiſſe in Africa ad paludem Tritonidem; atque ut hoc credat, facit, quòd in ſimilibus Nummis cernantur Philoſophi, Poëtæ & Hiſtorici celebres, Homerus, Salluſtius, Apulejus, aliique permulti. Joh. Sartorius, cap. 8. *Diſſertat. de Hypocriſi Gentilium circa Cultum Deorum*, arbitratur, ſedere in nummo Jovem Ammonem, vel illi ab Ægyptiis aſſimilatum Trajanum, illique eos tribuere officium, quod Jupiter in cælis gerit, ſummum nempe rerum moderamen; Palladem referre Plotinam Trajani conjugem; elephanti exuvias pertinere ad Æternitatem, quia illa repræſentatur belluâ iſtâ, vel eas hieroglyphicum eſſe Africæ, hujus animalis ferace. Ego hanc diſceptationem aliis relinquo, & malo eos in res tam abſtruſas inquirere, quàm incertis & fluxis conjecturis lecturum morari.

Tandem rectè me facturum putavi, ſi exhiberem hîc Jubæ Regis nummum, à Patino editum, cujuſque paulò antè feci mentionem: nam ejus caput in eo tectum eſſe caſſide elephantina putat vir doctus. Diceres profectò verum hoc eſſe, quia in eadem area legitur REX IVBA, uti ex ectypo patet:

Sed tamen perſuaſus ſum caput fœmineum eſſe, & *Africam*, cujus Juba Rex erat, nobis exhiberi, quia vultus differunt, & hujus

jus aures unionibus ſunt ornatæ, quæ in altero A
nummo, qui abſque dubio Jubæ caput ſervat,
non inveniuntur. Atque ita in nummo Claudii apud
eundem Patinum Africæ caput itidem cernitur,
addita inſcriptione, ΑΥΤΟΚΡΑ. *Imperator*; unde
certè nemo concludere poſſet, Auguſtum illum
ita ornari:

Atque ita tandem puto idem Africæ caput te-
ctum galeâ elephantinâ pictum eſſe in Græcis
Nummis Neronis, Vitellii & Fauſtinæ Junioris,
in quibus illud notavit Patinus pag. 15. 113. &
125. *Theſauri Mauroceni*. Binos ipſe poſſideo ar-
genteos Neronis, qua occaſione facere non poſ-
ſum, quin addam præſtantis eruditionis virum,
Laurentium Begerum tomo 3. *Theſ. Regii Brande-
burgici* exhibere nobis ſimilem ejuſdem Auguſti
nummum, cum inſcriptione averſæ areæ, ΑΚΡΑΣΙ, C
inde eum facere ΑΚΡΑCΙΩΤΩΝ, & referre ad Acra-
ſum urbem Libyæ; cùm tamen nulla eo nomine
urbs fuerit in Libya, ſed in *Lydia*, uti vel ex ip-
ſis Auctoribus, quibus urbs illa laudatur, patet
ſatis ſuperque. Errori anſam potuit dediſſe non
examinatus Harduinus, apud quem, vitio procul-
dubio typographico, malè ſcribitur *Libyæ*, quod
tamen non emendatur in Erratis, ſaltem in edi-
tione Pariſienſi Anni 1684. uti annotat Abbas Mez-
zabarba illuſtri domeſtico exemplo eruditus in
Epiſtula, quam Trivultiani docti viri inſeruerunt
Actis ſuis Anni 1705. menſe Januario p. 31. Edit. D
Amſtel. Atque is egregius Antiquarius rectè ju-
dicat non poſſe legi in Neronis nummo ΑΚΡΑΣΙ,
verùm inſcriptionem illam corruptam eſſe ex no-
mine ΑΥΤΟΚΡΑ. LIB. vel LIΓ, eundemque ſigna-
tum eſſe Alexandriæ, & inde caput Africæ in illo
exhiberi nobis. Neque certè ulla ratio dari poſſet,
quare Acraſus Lydiæ urbs ſignaſſet in Nummis
ſuis caput tectum exuviis elephanti, cùm illud
animal in illa Aſiæ parte nequaquam naſcatur. In
meis Nummis utique ante pectus Africæ ſcribitur
LIB. & video inſcriptionem in circuitu incipere
per Ar. . . . reliquis litteris, exceptis paucis, de-
tritis. E

Epiſtula illa Mezzabarbæ Comitis erudita pro-
fectò eſt, & digniſſima lectu, optandumque ut
vir egregiæ doctrinæ & famæ inchoatum ab illu-
ſtri patre Opus abſolveret, nobiſque legendos &
examinandos traderet Nummos Græcos Imperato-
rum, Populorum & Vrbium; qui eum non ſe-
cus ac τ̀ μακαρίτην parentem egregia & vera
laude circumdarent. Sed incaſſum eſt, quòd hæc
mecum agito, cùm ab amicis Italis edoctus ſim,
Supellectilem illam Antiquariam diſtractam eſſe,
& filium vel filios patris veſtigiis nequaquam in-
ſtitiſſe, ſed flocci feciſſe ſtudium verè illuſtre, F
quo pater ſibi tam inſigniem & ſplendidam gloriam
adquiſiverat.

Cùm autem hoc in capite maximè egerim de
Nummis, qui ad Africam ſpectant, rectè me fa-
cturum putavi, ſi exhiberem nummum raritatis
eximiæ & fortè unicum, quem ad eandem Orbis
partem refero. Hinc cernitur Æthiops, criſpo
capillo, labiis craſſis, naſo ſimo, &, ut videntur
oſtendere vitra, quæ augent objecta, radiato ca-
pite; & inde ELEPHAS, nulla vel detrita pla-
nè inſcriptione, quemadmodum ex ectypo patebit:

Ego non dubito, quin in Africa ſignatus ſit, &
quin nobis exhibeat Regem, vel Regulum Æ-
thiopiæ, vel Numidiæ, vel Mauretaniæ, certè
Afrum; & certiſſimum hujus meæ conjecturæ
B ſignum eſſe elephantem, in averſa area obvium,
cùm ſola Africa belluâ illâ Nummos ſuos ſignave-
rit, & alia longè ratio ſit, quare eadem conſpi-
ciatur in Nummis Romanorum, & aliorum Po-
pulorum vel Urbium.

CAP. IV.

*De Elephantis a L. Metello captis iterum
agitur, & quid illis evenerit, inquiri-
tur: Dempſteri error in exponendo Sido-
nio:* Currus *de triumpho*; *an M. Mar-
cellus belluas eas ceperit: nummus Fami-
liæ Claudiæ, in quo currus* IV. *Elephan-
torum examinatur. De Elephantis a Car-
thaginienſibus primo in Hiſpanias, inde
in Italiam traductis. Romani iis etiam
in prima regione uſi ſunt, acceptis a Ma-
ſiniſſa, & Micipſa. Quomodo Annibal
eos per Rhodanum trajecerit, & per Al-
pes duxerit: Frontinus correctus: Ele-
phas ornatus: quomodo eorum ope exer-
citus Pœnus Padum trajecerit: in pugna
ad Trebiam, eorum viſu & odore equi
Romanorum conſternati. Fibreni egre-
gium factum: Annibal cum iis primo ve-
re tranſit Apenninum, omneſque, excepto
uno, amiſit: eo Arnum inflatum valde
tranſit, altero oculo captus: Juvenalis
Scholiaſtes notatus. Elephanti in prælio
ad Cannas, quæque fecerint, & quid
nonnullis evenerit pulchrè Silius deſcribit:
Annibal captivum Romanum Elephanto
objicit: qui, victa ab eo bellua, a Pœ-
no occidi jubetur. In prælio ad Nolam
nec non in alio multi occiſi a Romanis, &
varii capti ſunt: Annibal ſtratagemate Ele-
phantorum Claudium Flaccum, vel potiùs
Q. Fulvium Flaccum, fallere conatur:
Appionus videtur errare in Conſulum no-
minibus. Aſdrubal ex Hiſpania Italiam
petens* XV. *ſecum duxit Elephantos, iis
pugnavit contra C. Claudium Neronem:
patuitque tunc in primis illos incertum
auxilium eſſe: Mago iis belluis etiam uſus
eſt in prælio contra P. Quintilium Va-
rum. Annibal in Africa* LXXX. *Elephan-
tis contra Scipionem pugnavit: Pœnos vi-
ctos Romani juſſerunt omnes tradere Ele-
phantos, quos Scipio duxit in triumpho;
alios a Maſiniſſa petiit L. Lucullus per
Scipionem: Afri in obſidione Carthagi-
nis a belluis occiſi: Q. Metellus ſuos, quos
in Hiſpania habebat, mori fecit, ne ve-*

nirent in manus ſucceſſoris ſui: Jubæ patris grandævus Elephas.

SEd tempus tandem eſt, ut è diverticulo redeam in viam; & elephantos à L. Metello captos, atque in triumpho ductos *ante currum*, (cùm quatuor, qui in triumpho Curii Dentati fuerunt, currum ſequuti ſint) abſolvam. Poſtquam igitur lætiſſimum Populo Rom. ſpectaculum dederunt, introducti in Circum pugnarunt; & interfecti ſunt ex nonnullorum ſententia: Plin. *lib.* 8. *cap.* 6. „Verrius eos pugnaſſe in Circo, interfectoſque „jaculis tradit penuriâ conſilii, quoniam neque ali „placuiſſet, neque donari Regibus. L. Piſo in- „ductos duntaxat in Circum, atque ut contemtus „eorum increſceret, ab operariis (*operis* ſcribit „Lipſius *ad Tac. lib.* 1. *Ann. cap.* 16.) haſtas præ- „pilatas habentibus per Circum totum actos: nec „quid deinde iis factum ſit, Auctores explicant, „qui non putant interfectos. Et fieri poteſt, ut tunc in Circo bini etiam elephanti ad currum juncti ſint, quia currus in nummo pictus non eſt triumphalis, ſed Circenſis. Errare enim largiter exiſtimo Dempſterum *ad lib.* 10. *cap.* 9. *Roſini*, cùm notat ex Sidonio, Cæcilium Metellum bello Punico primo elephantorum curru triumphaſſe; canit ille *carm.* 2. ỳ. 373.

Nec tu, cur curram Curii ſuperare, Metelle,
Contigit, oſtentans nobis elephanta frequentem,
Grex niger albentes tegeret cùm mole jugales,
Auctoremque ſuum celaret pompa triumphi.

Nam ipſa illa verba contrarium planè docent; & certè memorantur primò *albentes jugales*, id eſt, equi candidi, qui ad currum triumphalem erant juncti; deinde elephanti magnitudine ſua dicuntur texiſſe triumphantem, & ita effeciſſe, ut conſpici non poſſet. Credo Dempſterum deceptum eſſe primo verſu, & *currum* ſumſiſſe pro *curru triumphali*, cùm in genere denotet *triumphum*; quo ſenſu & vox eadem uſurpatur Plinio *lib* 5. *cap.* 5. Floro *lib.* 4. *cap.* 2. aliiſque.

Poſtquam Metellus tam proſperè in Sicilia pugnavit, & elephantos in triumpho duxit, M. Marcellus res feliciter A. V. C. DCI. geſſit in Hiſpania vel Celtiberia, uti patet ex Strabone, *Epitome* Livii 47. Eutropio, aliis: & fortè ibi elephantos cepit, & inde in ipſius nummo apud Goltzium quadriga elephantorum depingitur, quem & hic exhibere neceſſarium duxi:

Dubitabunt fortè de nummo illo, qui Goltzii fidem habent ſuſpectam; & certè currus eſt triumphalis planè, neque tamen M. Claudius Marcellus, licèt res triumpho dignas geſſerit, legitur vel equis vel elephantis triumphaſſe; deinde non eſt veriſimile talem currum à Senatu ipſi decretum fuiſſe, cùm exemplum ſit ab Auguſto, uti poſtea patebit, & nimis magnus tunc ille honor pro temporum conditione fuiſſet. Atque ita, ſi nummus genuinus eſt, ſtatuendum potiùs foret, ſignatum eum eſſe à M. Marcello, qui Conſul fuit A. 601. in memoriam victoriæ, quam unus majorum de Pœnis deportavit; & invenio M. Claudium Marcellum A. V. C. 542. triumphaſſe in Albano, & ovantem Vrbem eſſe ingreſſum propter devictos Carthaginienſium Socios, Syra-

A cuſanos; eundem poſtea miſſum in Hiſpaniam nihil ferè dignum memoriâ geſſiſſe, teſte Appiano; ſed tradit Livius *lib.* 23. *cap.* 46. eundem Conſulem A. V. C. 539. proſperè cum Annibale ad Nolam pugnaſſe & cepiſſe duos elephantos, quatuor verò occidiſſe. Et mihi veriſimile admodum eſt ad hanc victoriam reſpexiſſe M. Marcellum M. F. M. N. & dignam judicaſſe, cujus memoria ita conſervaretur.

Atque hic peropportuna ſeſe offert occaſio diſſerendi de elephantis, quos Carthaginienſes deportarunt in Hiſpaniam, atque inde in Italiam; ut ita ordine non interrupto illarum belluarum fortunam B Lectores cognoſcere poſſint; id quod non fieret, ſi diviſam temporibus *Exercitationi* huic inſererem.

Diodorus igitur Siculus in *Eclogis* libri xxv. apud Rhodomannum narrat, poſt finem belli Punici primi Amilcarem, Carthaginienſium opes & potentiam valde auxiſſe, multas urbes Hiſpaniæ ſubegiſſe, & *elephantes* ſecum habuiſſe; eoſque in hiberna miſiſſe in urbem à ſe conditam, cui nomen λευκὴ Ἄκρα, vel *Arx candida*, uti vertunt; ipſoque ſubmerſo, Aſdrubalem ejus generum, *habentem plus, quàm centum elephantes*, ad urbem C eam perveniſſe; cujus nomen Græcum Latinè ſignificat *Promontorium candidum*.

Publius & Cornelius Scipiones, qui in Hiſpania cum Pœnis bellarunt, & à mercenariis Celtiberis deſerti cum exercitu cæſi ſunt A. V. C. DXLI. dicuntur antea *multos elephantes occidiſſe* ab Appiano; & narrat Eutropius *lib.* 3. eos fratrem Annibalis Aſdrubalem viciſſe, eique à Carthaginienſibus miſſa eſſe *ad reparandas vires* XII. *millia peditum*, IV. *millia equitum*, XX. *elephantes*; unde haud patet obſcurè Scipiones illos etiam in prælio belluas cepiſſe vel occidiſſe. Appiani autem verba ſunt in libro *de Bellis Hiſpan. Poſt factam* D *cum Numidarum Rege pacem, Carthaginienſes Aſdrubalem cum majori exercitu, & elephantis* XXX. *remiſerunt, duobus additis Collegis, Magone & altero Aſdrubale. Bellum inde gravius Scipionibus incubuit, qui tamen ſæpius victores redibant*, καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Λιβύων, πολλοὶ δὲ τῶν ἐλεφάντων ἐφθάρησαν, *multis cæſis tum Afris, tum elephantis*. Plures tamen quàm *triginta* Aſdrubal elephantos habuit; nam idem Appianus poſtea deſcribens prælium, quo Aſdrubal à Scipione, priorum filio & nepote, victus eſt, tradit, *in Punicis caſtris fuiſſe elephantes ſex & triginta*; Livius narrat, lo- E quens de eadem pugna *lib.* 28. *cap.* 18. *ne fugæ quidem locum patuiſſe Pœnis, quia ſtationes Romanæ utrimque inſederant vias, . . . addita trepidatione elephantorum, quos territos æquè ac hoſtes timebant*: & *capite* ſequente, *Aſdrubalem jam antequam dimicaret, pecunia ruptu, elephantiſque præmiſſis, quàm plurimos poterat de fuga excepiſſe, & præter Tagum flumen ad Pyrenæam tetendiſſe*. Rem eandem memoriæ mandat Polybius *lib.* 11. *cap.* 18. & narrat in exercitu Aſdrubalis fuiſſe elephantos duo & triginta. Cùm poſtea Maſiniſſa ad Romanos tranſiret, miſit *decem elephantos* ad Fulvium Nobiliorem, qui Prætor Hiſpaniam obtinuit F ulteriorem an. 560. quibus in pugna contra Celtiberos ad Numantiam uſus eſt; ſed quo ſucceſſu id factum ſit, patebit ex eodem Appiano: „Triduo pòſt Nobilior ſubſecutus, ad viginti qua- „tuor ſtadia caſtra munit. Tum ad eum trecenti „equites à Maſiniſſa miſſi cum decem elephantis „accedunt. Quibus aſſumtis in hoſtem aciem pro- „movet, belluaſque, ne ab hoſtibus conſpici poſ- „ſent, retro locat & occultat. Commiſſo prælio, „quum ſe acies diduxiſſet, belluæ ex improviſo „conſpectæ tantum terroris injecerunt tum Celti-

„be-

„beris, tum equis eorum, qui antea nunquam elephantos viderant, ut terga vertentes in oppidum fugerent. Fugientibus inſtans Romanus Imperator, mœnibus elephantos admovet. Ibi acriter pugnatum, quoad elephas ingenti ſaxo in caput adacto ſauciatus iras concepit, & immani clamore edito in ſuos converſus, ſine diſcrimine amici vel hoſtis in obvium quemque ſævire cœpit. Ceteri ad ejus barritum turbati eadem & ipſi facere, paſſimque Romanos proterere, disjicere & ruere. Inde addit, elephantos turbatos id facere ſolere, omnes habere pro hoſtibus, & nonnullos propter hanc ἀπιςίαν, *perſidiam*, eos appellare κοίνυς πολεμίυς, *communes hoſtes*; Numantinos, rem è mœnibus videntes, eruptione facta quatuor Romanorum millia occidiſſe, *& cepiſſe* ἐλέφαντας τρεῖς, ὅπλα τε πολλὰ ϗ σημεῖα, *tres elephantos, & multa arma atque ſigna.* Quin & poſtea Fabius Maximus Æmilianus in Hiſpania itidem militans A. V. C. DCIX. ſcripſit ad Micipſam Numidarum Regem, ut quàm celerrimè elephantos ipſi mitteret; qui quum adveniſſent numero decem cum trecentis equitibus, Viriatum prælio aggreſſus eſt, ſuperatumque fudit & fugavit; uti in eodem *libro* legere licet.

Atque hæc quidem mihi obſervata ſunt de elephantis, quos in Hiſpaniam deportatos à Carthaginienſibus, vel miſſos à Numidarum Regibus ad Romanos, vetus nos Hiſtoria docet; quanquam fortè & alii Auctores eorundem potuerint feciſſe mentionem. Nunc tranſeundum mihi eſt ad Annibalem ex Hiſpania Italiam petentem. Is igitur ſecum habuit *elephantos ſeptem & triginta*, uti legere licet apud Eutropium *lib.* 3. & apud eundem Appianum in libro *de Bellis Annibalis*; & non abſque labore ac difficultate eos Rhodanum tranſire fecit; narrat hanc rem Livius *lib.* 21. *cap.* 28. & facere non poſſum, quin verba tam diligentis Auctoris ſupponam: „Elephantorum trajiciendorum varia conſilia fuiſſe credo: certè variata memoria actæ rei. Quidam congregatis ad ripam elephantis tradunt ferociſſimum ex iis irritatum ab rectore ſuo, quum refugientem in aquam nantem ſequeretur, traxiſſe gregem: ut quemque timentem altitudinem deſtituerat vadum, impetu ipſo fluminis in alteram ripam rapiente. Ceterùm magis conſtat, ratibus trajectos; id, ut tutius conſilium ante rem foret; ita acta re, ad fidem pronius eſt. Prius illud narrat & ſequitur Frontinus lib. 1. *Stratug.* cap. 7. §. 2. „Hannibal cùm ad prærali fluminis tranſitum elephantos non poſſet pellere, neque navium, neque materiarum, quibus rates conſternerentur, copiam haberet, juſſit ferociſſimum elephantem ſub aure vulnerari, & eum, qui vulneraſſet, tranſnato ſtatim flumine, procurrere; elephantus exaſperatus, ad perſequendum doloris ſui auctorem, tranavit amnem, & reliquis idem audendi fecit exemplum. Ubi doctiſſimus amicus meus Almelovenius putat haud infeliciter ſcribi debere *conſtraerentur;* & ex Livio conſtat, fluvium indictum Frontino fuiſſe Rhodanum; atque ille inde multis narrat, quo pacto id factum ſit, & rates haſce ſatis luculenter deſcribit: „Ratem unam ducentos longam pedes, quinquaginta latam, à terra in amnem porrexerunt: quam, ne ſecunda aqua deferretur, pluribus retinaculis validis parte ſuperiore ripæ religatam, pontis in modum humo injecta conſtraverunt, ut belluæ audacter velut per ſolum ingrederentur. Altera ratis æquè lata, longa pedes centum, ad trajiciendum flumen apta, huic copulata eſt: & quum elephanti per ſtabilem ratem, tanquam viam, prægredientibus fœmi-

A „nis acti, in minorem applicatam tranſgreſſi ſunt; ea extemplo reſolutis, quibus leviter annexa erat, vinculis, ab actuariis aliquot navibus ad alteram ripam pertrahitur: ita primis expoſitis, alii deinde repetiti ac trajecti ſunt. Nihil ſanè trepidabant, donec continenti velut ponte agerentur. Primus erat pavor, quum ſoluta ab ceteris rate in altum raperentur. Ibi urgentes inter ſe, cedentibus extremis ab aqua, trepidationem aliquantum edebant: donec quietem ipſe timor circumſpicientibus aquam feciſſet. Excidere etiam ſævientes quidam in flumen; ſed **B** pondere ipſo ſtabiles, dejectis rectoribus, quærendis pedetentim vadis, in terram evaſere. Atque hoc eſt, quod canit Sil. Italicus *lib.* 3.

Bellua nec retinet tardante Libyſſa timore,
Nam trubibus vada, & injecta tellure, repertam
Connexas operire trabes, ac ducere in altum
Paulatim ripæ reſolutis aggere vinclis:
At gregis allapſu fremebundo territus acris
Expavit moles Rhodanus, ſtagniſque refuſis
Torſit arenoſo minitantia murmura fundo.

Scilicet poteſt hoc vaſtum animal ſub ipſis aquis **C** vivere, proboſcide extra eas exſerta: Polybius *lib.* 3. de eodem trajectu Annibalis loquens, ſcribit rectores periiſſe, aſt elephantos eſſe ſervatos; *quia validas habebant & longas proboſcides; & iis ſupra aquam ſublatis reſpirabant.* Quò pertinet, Ælianum lib. 7. cap. 15. *de Animal.* memoriæ mandare, *elephantes natu minores flumen transnatare; adultes, quanquam fluctibus obruantur, proboſcides exſerere & reſpirare; matres verò nuper natos pullos ferre ſuper dentes* vel *cornua:* quod ultimum mihi mirum videtur, cùm mares habeant dentes vel cornua reſima, vel ſurſum flexa; fœminæ verò ſima, vel flexa deorſum, uti docet **D** Ariſtoteles lib. 2. cap. 5. *de Animalibus*, qualia utique non videntur idonea ad imponendos iis partus recentes.

Inde Annibal non abſque difficultate eoſdem per Alpes traduxit; factumque eſt, ut Barbari tam inſolito ſpectaculo territi, nullum iis impedimentum adferrent: Livius *cap.* 35. *libri* ejuſdem: *Elephanti, ſicut præcipites per arctas vias magna mora agebantur, ita tutum ab hoſtibus quacunque incederent (quia inſuetis adeundi propiùs metus erat) agmen præbebant:* & de eodem hoc per Alpes tranſitu loquitur etiam Corn. Nepos *Annib.* cap. **E** 3. *Alpicos conantes prohibere tranſitu concîdit, loca patefecit, itinera muniit, effecitque, ut ea elephantus ornatus ire poſſet, quà antea unus homo inermis vix poterat repere:* quæ aliquo modo contraria ſunt Livio, quia ex Alpicorum conciſione ſequitur, non tam placidum iter Annibali fuiſſe; & rectè inſuper *ornatus elephas* exponitur *inſtructus ad pugnam*; notantque optimè Boſius & Reineſius, malè huc advocare Gebhardum Catonis *aſinos ornatos*; quippe qui loquatur de aſinis elitellariis, qui ſtercora vehunt in agris. Cùm ad Padum veniſſet Pœnorum Dux, eorum operâ, ſi Cœlio apud Liv. *cap.* 47. fides habenda eſt, exercitum tra- **F** duxit, collocatis in flumine elephantis, qui aquam ſuſtinerent & retardarent, ut ita milites liberè tranſire poſſent: *Cœlius auctor eſt, Magonem cum equitatu & Hiſpanis peditibus flumen extemplo tranſnaſſe, ipſum Annibalem per ſuperiora Padi vada exercitum traduxiſſe; elephantis in ordinem ad ſuſtinendum impetum fluminis oppoſitis:* id quod tamen, uti ex ſequentibus patet, apud Livium fidem non invenit. Inde in pugna ad Trebiam, Annibal *ab cornibus in utramque partem diviſos elephantos ſtatuit*; illique *eminentes ab extremis cornibus (equis maximè non viſa modò, ſed odore inſolito territis)*

A ſugam latè faciebant; ita tamen, ut eos averterint Romanorum velites. *Tamen in tot circumſtantibus malis, manſit aliquamdiu immota acies: maximè præter ſpem omnium adverſùs elephantos: eos velites, ad id ipſum locati, verutis conjectis & avertore, & inſecuti averſos ſub caudis, quà maxime molli cute vulnera accipiunt, fodiebant:* eaque re factum eſt, ut Annibal coactus ſit, eos in Romanorum auxilia, Gallos, immittere, ne ſcilicet in ſuos converterentur: *Trepidantes, propeque jam in ſuos conſternatos media acie, in extremam, ad ſiniſtrum cornu, adverſùs Gallos auxiliares agi juſſit Annibal. Extemplo haud dubiam fecere fugam. Additus quoque novus terror Romanis, at fuſa auxilia ſua viderunt.*

B Atque ita Appianus in *Annibal.* narrat Romanorum in prælio ad Trebiam equos οὐ φέροντες οὔτε τὴν ὄψιν, οὔτε τὴν ὀδμὴν, *nec viſum, nec odorem elephantorum tuliſſe*; & Sil. Italicus *lib.* IV. poſtquam ceciniſſet Romanos fuiſſe victos & territos, ſubjungit:

Accumulat clades ſubitò conſpecta per undas
Vis elephantorum turrito concita dorſo.

C Hinc canit Fibrenum non ferentem mortem inhonoratam, qualis erat à bellua occidi, elephantum haſtâ aggreſſum eſſe, dextrum illi oculum excuſſiſſe, belluamque telis fuiſſe occiſam;

Tum jacit aſſurgens, dextreque in lumine fixit
Spicula ſæva feræ, telumque in vulnere linquit.
Stridore horriſono penetrantem cuſpidis ictum
Bellua proſequitur, laceramque cruore profuſo
Attollit frontem, & lapſo dat terga magiſtro.
Tum verò invadunt jaculis, crebraque ſagitta
Auſi jam ſperare necem, immenſoſque per armos
Et laterum extenſus venit atra cuſpide vulnus;
Stat multa in tergo & nigranti lancea dorſo,
D *Ac ſylvam ingentem concuſſo corpore vibrat,*
Donec conſumtis longo certamine telis
Concidit, & clauſit magna depreſſa ruina.

Cùm Annibal ad prima & dubia ſigna veris ex hibernis proficiſceretur, tranſiretque Apenninum atrociſſima tempeſtas ipſum adorta eſt, & tunc *multi homines, multa jumenta, elephanti quoque ex his, qui prælio ad Trebiam facto ſuperarant, ſeptem abſumti*, teſte Livio *lib.* 21. *cap.* 58. Et ita Pœnorum Dux omnes elephantos, excepto uno, amiſit; nam cùm iterum ex hibernis moviſſet, & tranſire deberet Arnum fluvium, qui per eos dies

E ſolito magis inundaverat, elephantum ſuperſtitem conſcendit. Idem *lib.* 22. *cap.* 2. *Ipſe Annibal æger oculis, ex verna primum intemperie variante calores frigoraque, elephanto, qui unus ſuperfuerat, quod altiùs ab aqua extaret, vectus:* quò reſpicit Juvenalis *ſat.* 10.

O qualis facies, & quali digna tabella
Cùm Gætula Ducem portaret bellua luſcum!

ubi hæc notat Scholiaſtes: *Conſtat nam Annibalem e fulmine ictum, oculum perdidiſſe, camelo ſolitum vehi vel elephanto:* ſed ego eum errare puto, &

F Annibalem non ita fuiſſe vectum niſi cùm Arnum tranſiret, uſumque, uti fortem & ſtrenuum Ducem decebat, equo; deinde nec *de fulmine* alii faciunt mentionem, & Livius eum alterum amiſiſſe oculum ſcribit propter aëris intemperiem: *Vigiliis tandem*, pergit, *& nocturno humore paluſtrique cælo gravante caput; & quia medendi nec locus nec tempus erat, altero oculo capitur.*

Eadem ſatyra, ut hoc adtexam, mentionem iterum *elephantorum* facit, & pulchrè per eos deſignat regiones Africæ, in quibus belluæ illæ naſcebantur:

A

—— hic eſt, quem non capit Africa Mauro
Perfuſa Oceano, Niloque admota tepenti:
Rurſus ad Æthiopum populos, aliosque elephantos;
Additur imperiis Hiſpania.

Annibalem & Carthaginienſium imperium deſcribit, quod tamen neſcio an fuerit complexum Æthiopas ſupra Ægyptum; per *alios* autem *elephantos* intelligit, Libyam & Mauretaniam, in quibus etiam elephanti naſcebantur, vel Æthiopicos vocat *alios* eorum reſpectu, qui in binis illis regionibus erant. Alii tamen ſcribunt *altoſque*. Livius *lib.* 24. narrat varia prælia, quæ Publ. & B Cn. Scipiones cum Carthaginienſibus habuerunt: & quidem *capite* 42. nobis tradit prælium ad Mundam, in quo *non milites ſolùm*, (Pœni) *ſed elephanti etiam uſque ad vallum acti erant, ſuperque ipſo novem & triginta elephanti pilis confixi:* & iterum eodem *capite* memoriæ mandat, in prælio ad Auringen *captos* à Scipione fuiſſe *octo elephantos & tres occiſos.*

Prælio inde ad Cannas elephantis uſus fuit etiam Pœnorum Dux, uti patet ex *lib.* 9. Silii Ital. quanquam nec Livius nec Appianus eorum meminerint, digni ſunt Poëtæ verſus, qui ſupponantur. C Et primò quidem canit Poëta Annibalem elephantos conſtituiſſe ad illud latus, ubi Eridanus ferè ſiccus erat:

Sed quà ſe fluvius retro labentibus undis
Eripit, & nullo cuneos munimine vallat,
Turritas moles, ac propugnacula dorſo
Bellua nigranti geſtans, ceu mobilis agger
Nutat, & erectos attollit ad æthera muros.

Cùm ad prælium jam veniendum eſſet, haud paucis interjectis, canit:

D

Vt patuit liber Superûm certamine tandem,
Laxatuſque Deo campus, ruit æquore ab imo
Pœnus, quo ſenſim cæleſtia fugerat arma,
Magna voce trahens, equitemque, viroſque, feræque
Turrigeræ molem, tormentorumque labores.

Mox elephantos pompaticè deſcribere pergit:

Nec ferro ſævire ſat eſt: appellitur atra
Mole fera, & monſtris componitur Itala pubes.
E *Nam provectas equo, moderantem cuſpide* LVCAS
Maurum in bella BOVES *ſtimulis majoribus ire,*
Ac raptare jubet Libycarum armenta ferarum.
Immane ſtridens agitur, crebroque coacta
Vulnere bellatrix properos fert bellua greſſus.
Liventi dorſo turris, flammaque, viriſque
Et jaculis armata ſedet: procul aſpera grando
Saxorum ſuper arma ruit, paſſimque volante
Celſus telorum fundit Libys aggere nimbum:
Stat niveis longum ſtipata per agmina vallum
Dentibus, atque ebori præfixa cominus haſta
F *Fulget ab incurvo dejecta cacumine cuſpis.*

Hinc Silius narrat inſigne facinus Romani militis, qui raptus in ſublime ab elephanto, illi oculos excuſſit:

Hic inter trepidos rerum, per membra, per arma
Exigit Vfentis ſceleratum bellua dentem;
Clamantemque ferens calcata per agmina portat.
Nec levius radio, lævum quà tegmine thorax
Multiplicis lini claudit latus, improba ſenſim
Corpore non læſo, penetrarunt ſpicula dentis,

Et

Et ſublime virum elypeo reſonante tulerant.
Hiud eacuſſa novi virtus terrore pericli:
Vsitur ad laudem caſu, geminumque citato
Viciaus fronti lumen tranſverberat eaſe.
Eaſtimulata gravi ſeſe fera tollit ad auras
Vulnere, & erectis excaſſam cruribus altè
Pone jacit volveas reſlexo pondere tarrim.
Arma virique ſimul, ſpoliataque bellua viſu
Sternuntur ſubita (miſerandam) miata ruina.

Et Dux Romanorum cùm hoc videret, juſſit ignibus oppugnari belluas, turreſque iis impoſitas incendi; qua re factum eſt, ut una (an plures) ſeſe in flumen projiceret, atque aquis hauriretur:

Spargere flagrantes contra bellantia moaſtra
Dardanius tædas victor jubet, & facis atræ
Quos fera circumſert, compleri ſulfure muros.
Nec juſſa mora, collectis famautia lucent
Terga elephantoram flammis, raptaſque ſonoro
Ignis edax vento per propagnacala fertur.
Non aliter Pindo Rhodopeve incendia paſtor
Quum jacit, & ſylvis ſpatiatur fervida peſtis,
Frondoſi igneſcaat ſcopuli; ſubitoque per alta
Collucet juga diſſaltans Vulcanias ardor.
It fera candenti torreate bitamine corpus
Amens, & laxo diducis limite turmas.
Nec cuiqaam virtus propiora capeſſere bella;
Longinquis audens jaculis & arundiais ictu.
Vritur impatiens, & magni corporis æſtu,
Huc atque huc jactas accendit bellua flammas:
Donec vicini tandem ſe flaminis undis
Præcipitem dedit, &, tenui decepta liquore
Stagnaatis per plana vadi, tulit incita longis
Exſtantem ripis flammam, tum denique ſeſe
Gurgitis immerſit molem capiente profando.

Et tandem de aliis elephantis, & de Mutio ab iis occiſo canere pergit:

At qua pugna datur, necdum Mauruſia peſtis
Igae calet, circamfaſi Rhœteïa pubes
Nunc jaculis, nuac & ſaxis, nunc alite plumbo
Eminus inceſſunt; ut qui caſtella per altos
Oppagnat munita locos, atque obſidet arces.
Aaſus digna viro, fortaaa & digna ſecunda
Eatuleras dextram, atqae adverſum cominus enſem
Mutias infelia aaſi, ſed ſtridula, anhelum
Fervorem effundcas, monſtri manus abſtulit acri
Implicitum nexu, diroque ligamine torſit,
Et ſuperas altè miſerum jacalata per auras
Tellure eliſit, ac flexit (flebile) membris.

Poſt hanc victoriam Annibal videtur captivum Romanum elephanto objeciſſe, qui non abſque omnium ſtupore eum occidit. Plinius *lib.* 8. *cap.* 7. „Clara eſt unius è Romanis dimicatio adversùs „elephantum, cùm Annibal captivos noſtros inter „ſeſe dimicare coëgiſſet. Namque unum, qui ſu„pererat, objecit elephanto, & ille, dimitti pa„ctus, ſi interemiſſet, ſolus in arenam congreſ„ſus, magno Pœnorum dolore confecit. Hanni„bal cùm famam ejus dimicationis contemtum al„laturam belluis intelligeret, equites miſit, qui „abeuntem interficerent: utque judicem hoc accidiſſe poſt cladem Cannenſem, facit Appianus, qui in libro *de Bel. Annib.* narrat, eum coëgiſſe Senatores vel alios nobiles, quos captivos in caſtris habebat, ferro decertare, & quidem parentes cum liberis, & fratres cum fratribus, idque inſpectantibus Afris, nec ullum ſuperbæ crudelitatis genus omiſiſſe adversùs Romanos: quò proculdubio reſpicit Plinius cùm ſcribit, *captivos Romanos inter ſe dimicare fuiſſe coactos.* Meminit autem hujus hiſtoriæ etiam Joh. Sariſberienſis lib. 1.

A *Policr.* cap. 4. additque aliquid, quod apud Plinium non narratur, id quod tamen eum ex veteri quodam Auctore ſumſiſſe, veriſimile admodum: „Fertur Hannibal occidiſſe Romanum, qui man„dato ejus, ſingulari certamine percuſſerat ele„phantem, dicens eum indignum vitâ, qui cogi „potuerat cum beſtiis dimicare. Licèt verius ſit „eum ex invidia noluiſſe captivum inauditi trium„phi gloria illuſtrari, & infamari beſtias, qua„rum virtute Gentibus terrorem incuſſerat.

Eſtque obſervatione dignum, in MS. Livii Oxonienſi occurrere etiam hiſtoriam, quæ huic
B Lucubrationi inſervit; nam poſtquam Livius *lib.* 22. *cap.* 18. narraſſet, *Fabium moviſſe caſtra, tranſgreſſamque ſaltum ſuper Allifas loce alto ac munito coaſediſſe*, legitur in eo MS. *Et reparando ſubgreſſu, manu haud magna, Aliſſæ* (Allifæ) *mœnia, quaſi palaus, pervenieas, ex oppido bellua coaſtracta* (conſtrata) *armamentis erupit: quam Coaſal ei captam, trucidatis, qui in ea conſtiterant, reſervat ad pugnam. Sed oppidani, ſicut qaibus curæ paſillum iaerat, ia diem alteram umbonibas bellaatis, paucos fugaces invaduat, elephantemque omine meliori receptaat, & Allifas, Ruſſiam qaondam vocitatas, ab dextro ſequente ſiniſtrum augurio, no-*
C *men imponunt accolæ.* Quem locum tamen ego cum Dodwello, & Clerico, viris eruditione præſtanti, ſuppoſititium planè eſſe perſuaſus ſum omnino, & fictum ab eo, qui nomen *Allifarum* putavit deſcendere à voce *Elephas.* Et quanquam hæc barbariem ſapiant, nec ſenſum recipiant commodum, tamen puto nugatorem velle dicere, Fabium cùm parva manu perveniſſe Allifas, ex oppido illo erupiſſe elephantem armatis inſtructam, Conſulem belluam *vi* (ita enim ſcriptum fuiſſe videtur pro *ei*) cepiſſe, milites trucidaſſe, qui ex elephanto pugnabant; oppidanos altero die egreſſos cum ſcutis, in quibus elephanti picti vel
D ſculpti erant (ita enim *umbones bellaates* interpretor) invaſiſſe paucos Romanos fugaces, recepiſſe elephantem, & oppidum *Ruſſium* antè dictum appellaſſe ab Elephanto *Allifas.* Hæc ut ut ſeſe ſequi videantur, tamen profectò nugæ ſunt, nec credo alium ſomniaſſe unquam, urbem eam antea *Raſſiam* appellatam eſſe; id quod puto tamen originem ſuam debere Livio *lib.* 8. *cap.* 25. ubi tria oppida memorantur, *Alliſæ, Calliſæ, Raſfriam*; dicitur autem oppidanis curæ puſillum ineſſe, quia ſcilicet non continuò conabantur recipere elephantum, ſed rem illam in alterum diem diſtule-
E runt.

Hoc eveniſſe fingitur ante cladem Romanorum Cannenſem, quo tempore, quæ Livius narrat, acciderunt; & poſt eam Annibal Caſilinum obſedit, ubi etiam uſus eſt hiſce belluis, narratque Livius *lib.* 23. *cap.* 18. eum, *ſemel ultro erumpentes agmine elephantorum oppoſito prope interclusiſſe, trepidoſque compuliſſe in urbem.*

Hanno poſtea Nolam ad Annibalem venit ſupplemento & elephantis, teſte eodem Livio *lib.* 23. *cap.* 46. atque prælio facto prope Nolam Marcellus Conſul A. V. C. 539. cepit *duo, & quatuor in acie occiſi ſunt*, id quod & antea monui.
F Et in alio inter Annibalem & Cajum Claudium Neronem Conſulem A. V. C. 546. prælio totidem occiſi & capti ſunt; *Elephanti etiam, quorum nullus uſus in repentina ac tumultuaria pugna fuerat, quatuor occiſi, duo capti, lib.* 27. *cap.* 42. Quin & Annibal alio tempore elephantis uſus eſt ad fallendum, poſt prælium ad Cannas, Claudium Flaccum, alterum Ducem Romanorum, cùm Annius Capuam obſideret: narrat enim Appianus Indis mandatum fuiſſe, ut conſcenſis elephantis in Claudiana caſtra irrumperent, quocumque modo per intervalla aggereſve poſſent; unà immiſſos eſſe ho-

homines Latinæ Linguæ gnaros, ubi Claudii Imp. verbis juberent deſertis caſtris proximum collem occupare; elephantos protritis ſtationibus irrupiſſe, & plurimum terroris præbuiſſe; Romanos audito Conſulis juſſu, jam ſeſe ad fugam accinxiſſe; ſed Claudium animadverſo ſtratagemate, docuiſſe, per Tribunos, ſuos, Annibalis id fraude fieri; nihil eſſe periculi, paucos cum elephantis irrupiſſe; & inde hoſtes, animadverſo eorum parvo numero, occiſos, elephantos per tabernacula & præſepia implicitos, actos, & telis vulneratos, excuſſis & proculcatis ſeſſoribus, σὺν ὀργῇ καὶ βοῇ καὶ πάνυ ἠγελασμένη; *cum ira horrendiſque barritibus è caſtris erupiſſe*; obſervandumque Conſules Romanorum appellari ab Appiano *Claudium Flaccum* & *Annlain*, qui aliis ſunt *Q. Fulvius Flaccus*, & *Ap. Claudius Pulcher*; hi enim geſſerunt Conſulatum A. V. C. 541. & ſequente, quo illis prorogatum erat imperium, atque exercitus, quos habebant, decreti, & Capua capta eſt; adeò ut in edendis Conſulum vel Imperatorum Romanorum nominibus erraverit proculdubio Appianus.

Aſdrubal etiam ex Hiſpania petiturus Italiam ſecum duxit elephantos quindecim, teſte Appiano in *Annibal.* eorumque operâ uſus eſt in prælio contra Conſules C. Claudium Neronem, & M. Livium Salinatorem A. V. C. 546. Et quidem Carthaginienſium Dux *eos in prima acie ante ſigna collocavit*, teſte Livio *lib. 27. cap.* 48. & primo impetu *turbaverant anteſignanos, qui jam ſigna moverant loco: deinde creſcente certamine & clamore, impotentiùs jam regi, & inter duas acies verſari, velut incerti quorum eſſent; haud diſſimiliter navibus ſine gubernaculo vagis:* & cùm ita æquè Pœnis ac Romanis metuendi eſſent, varii à rectoribus, præter eos quos Romani occiderant, interfecti ſunt novo Aſdrubalis invento, de quo Livius *cap.* 49. ita loquitur: „Elephanti plures ab ipſis „rectoribus quàm ab hoſte interfecti. Fabrile „ſcalprum cùm malleo habebant, id, ubi ſævire „belluæ ac ruere in ſuos cœperant, magiſter inter „aures poſitum, ipſo in articulo quo jungitur capite cervix, quanto maximo poterat, ictu adigebat. Ea celerrima via mortis in tantæ molis bellua invenra erat, ubi regendi ſpem viciſſet: primuſque id Aſdrubal inſtituerat, Dux quum ſæpe aliàs memorabilis, tum illâ præcipuè pugnâ. Ex Oroſio *lib. 4. cap.* 18. patet, „diu incertum „belli vel prælii eventum fuiſſe, elephantis maximè Romanam infeſtantibus aciem, eos à militibus Romanis occiſos quos velites vocant, quod „genus militiæ paulò antè repertum fuerat, ut lecti agilitate juvenes cum armis ſuis poſt terga „equitum ſederent: & mox cùm ad hoſtem ventum eſſet, equis deſilirent: inde addit: „Ab his „velitibus elephantos retroactos, eùm regi jam à „ſuis non poſſent, fabrili ſcalpro inter aures adacto necatos eſſe, illudque genus occidendæ belluæ „Aſdrubalem, cùm opus eſſet, primum inveniſſe.

Poſtea Mago in prælio contra P. Quintilium Varum Prætorem & M. Cornelium Proconſulem A. V. C. 550. elephantos etiam adhibuit; Livius *lib.* 30. *cap.* 18. *Nec ſtetiſſet hoſtium acies, ni Mago ad primum equitum motum paratos elephantos extemplo in prælium induxiſſet. Ad quorum ſtridorem, odoremque & adſpectum territi equi, vanum equeſtre auxilium fecerunt:* inde ſequitur à paventibus equis equites ablatos fuiſſe, & tandem haſtatos Legionis undecimæ adortos eſſe elephantos, & tantum effeciſſe, ut in ſuos ſeſe converterent & quatuor occiderentur: „Quibus haud magno certamine fuſis, haſtati Legionis undecimæ conglo„bant ſeſe, atque elephantos jam etiam peditum „aciem turbantes invadunt: in quos cùm pila „confertos conjeciſſent, nullo fermè fruſtra emiſſo, „omnes retro in aciem ſuorum averterunt: quatuor „gravati vulneribus corruerunt: atque ita Pœni cedere cœperunt, & vulnerato ſimul atque cadente Magone in fugam omnes verſi ſunt: *Tum prima commota hoſtium acies; ſimul omnibus peditibus at averſos videre elephantos, ad augendum pavorem ac tumultum effuſit:* ibidem.

Annibal ex Italia Africam repetens acie cum P. Corn. Scipione, uti notiſſimum, decertavit; atque ſecum habuit elephantos octoginta: uti patet ex Appiani libro *De Bellis Punicis*; quos ante aciem per intervalla conſtituit φοβερώτατα κατασκευάσας: & Scipio in fronte ſtatuit milites, qui craſſis ſudibus bicubitalibus, pleriſque ferratis, elephantes ingruentes cominus feriendo repellerent; & illis ceteriſque peditibus mandatum eſt, ut in dextram lævamque refugerent ad evitandum impetum belluarum, ipſas telis continuò peterent, aut propiùs accedendo, quoties poſſent, nervos earum ſucciderent: & præterea equitatum Numidarum in utroque cornu locavit, aſſuetum ferre odorem & adſpectum elephantorum: inde narrat idem Appianus, elephantos τὸ φοβερώτατον ἐσκευασμένους, *ad terrorem ornatos*, pugnam occepiſſe, ſtimulis concitatos ab inſeſſoribus; eos à Numidis equitibus telis obrutos fuiſſe, donec ſaucii & in ſuos ſe vertentes, & regi difficiles, à rectoribus ſubducti ſunt ex acie; hæc in utroque accidiſſe cornu: ſed in acie media proculcatos fuiſſe Romanos pedites, Scipionem juſſiſſe equites Italicos, leviùs armatos, ab equis conſternatis deſilire & in elephantos tela conjicere; ipſumque primum deſcendentem, elephantem ſauciaſſe, & hoc exemplo confirmatis aliis, undique elephantos vulneratos eſſe & è pugna exceſſiſſe; & hac de re etiam omnino videri debet Polybius *lib.* 15. *cap.* 11. Cùm autem ita Annibal victus foret, Romani inter pacis conditiones voluerunt eſſe, ut Carthaginienſes omnes elephantos traderent; uti ſcribit idem Appianus poſt Polybium, καὶ τοὺς ἐλέφαντας ὅσους ἔχετε, nempe *tradite*; & Scipio tandem in triumpho eos duxit: βόες δὲ ἐπὶ τούτοις λευκοὶ, καὶ ἐλέφαντες ἦσαν ἐπὶ τοῖς βουσί: *ſequuntur deinde boves candidi, poſt eos elephanti, mox Pœnorum Numidarumque Duces captivi.*

Lucius quoque Lucullus, cùm Conſul A. V. C. DCII. res in Celtiberia gereret, Scipionem νεώτερον, vel *juniorem*, qui poſtea Carthaginem delevit, Legatum ſuum miſit ad Maſiniſſam, ἐλέφαντας αἰτήσοντα, *petitum elephantos*, teſte Appiano in libro *De Bellis Pun.* qui etiam poſtea cum iis in Hiſpaniam dicitur rediiſſe: & cùm Carthaginem obſideret, Afros fugientes Gulaſſa *cum Numidis multis & elephantis perſecutus, ingentem ſtragem edidit*, uti apud eundem legere licet. Notandumque eodem anno Q. Metellus, cùm Provinciam Hiſpaniam Conſul priùs, inde Proconſul penè totam ſubegiſſet, poſtquam cognovit Q. Pompejum Conſulem inimicum ſuum ſucceſſorem ſibi mitti, multa fecit, ut illi traderet exercitum invalidum, & etiam elephantis cibaria dari vetuit, teſte Val. Maximo *lib.* 9. *cap.* 3. §. 7.

Huc autem quodammodo pertinet, M. Livium Druſum, qui A. V. C. 662. Senatui judicia permiſit, Magulſam Mauritaniæ Principem ob Regis ſimultatem profugum acceptâ pecuniâ Boccho prodidiſſe, *hancque illum elephanto objeciſſe*: teſte S. Aurel. Victore cap. 66. *de Viris illuſtribus*; nec non Jubam Regem apud Ælianum lib. 9. cap. 58. *de Animal.* narrare, patri ſuo fuiſſe elephantem Libycum multorum annorum, καταστάντα ἐκ τῶν ἄνω τοῦ γένους, *quem à majoribus acceperat.*

Cap.

C A P. V.

An exſtiterit C. Marii nummus Elephanto ſignatus, diſquiritur: an qui editus a Gorlæo genuinus? Pierii error, ut & Aldrovandi. Romani magno odio proſequebantur Elephantos: cogebant Carthaginienſes & Reges ut eos traderent: in prælíis tamen variis ipſi illis uſi tam in Europa quam in Aſia. Macedoniæ Rex Perſeus equos ſuos adſuefacere Elephantis conatus eſt fabricatis ligneis: Polyæni Interpretis error; L. Ampelius correctus; Critolai apud Plutarchum lapſus: L. Æmilius Paulus in triumpho Macedonico duxit duo millia dentium Elephantorum: triumphus ille magnificentiſſimus ex Syncello deſcriptus, qui fortè eum ex Livio ſumſit; ille ejuſque Interpres emendati. Diviſio Macedoniæ in partes quatuor; ſecundæ nummus ineditus & rariſſimus exhibetur, atque etiam alius quartæ partis recenſetur: cujus partis urbs Philippi fuerit Metropolis: a quo hanc dignitatem Cæſare acceperit: Pelagonia an urbs, an Regio. D. Lucæ verba expoſita: Nummi Macedonum a Begero explicati: Romani Elephantis uſi in prælio adverſus Antiochum: Elephanti Indici terrori ſunt Africis: Domitius Ahenobarbus belluis iis uſus eſt contra Allobroges: Julius Cæſar unum deportavit in Britanniam: Scipio Dux Pompejanarum partium eos habuit in exercitu: Hirtius a Grævio tentatus. Legionis v. inſigne Elephas: Lydii nota cautè legenda: an Impp. vel Cæſarum Romanorum tempore Elephantorum fuerit aliquis uſus in præliis: Auctores temporum poſteriorum ita deſcribunt Elephantos, tanquam iis pugnatum ſit; unde tamen nullum argumentum peti poteſt ad id affirmandum: Julianus uti Elephantis voluit adverſus Septimium Severum: Interpres Herodiani notatus. Romani Camelis utebantur ad portanda impedimenta in bellis: Hygini Gromatici locus: Schelius, Nobilis Tranſiſalanus, laudatus.

POſt illa tempora elephas occurrit in C. Marii nummo, ſi fides habenda Pierio lib. 2. cap. 3. *Hieroglyph. Quem verò*, ait, *elephantum in Q. C. Marii nummo compereris, ibidibus adjectis, hieroglyphicum, id Africam Provinciam ab eo domitam, ditionemque imperii in Ægyptum uſque propagatam, ſignificare crediderim.* Vellem equidem ejuſmodi nummum inſpicere, ut judicare poſſem, an genuinus ſit: ſed ut de fide ejus dubitem, duo faciunt Marii prænomina; litteras enim *Q. C.* non aliter poſſunt ſignificare, quàm *Quintus Cæcilius*; cùm tamen Marius ſolum *Caji* prænomen tulerit, & duo prænomina à moribus Romanis illo tempore ſint planè aliena; deinde Marius Numidiæ Regem Jugurtham vicit, eumque ante currum ſuum duxit; ſed in Africa Ægypto vicina, atque adeò in Ægypto, bellum non geſſit; adeò ut A *ibes* hîc ſuum locum vix tutari poſſint. Et quanquam Jugurtha elephantos habuerit in caſtris, cùm contra Metellum pugnaret, uti patet ex Salluſt. c. 49. *Belli Jugurthini*; & Marius Metello ſucceſſor datus illos capere potuerit; tamen non legimus eos captos vel in triumpho ductos fuiſſe; & fallor, aut Pierius humani aliquid patitur, & nummum Mario tribuit, qui eſt *Metelli*, & quidem cum, in cujus una area capiti Pietatis adjicitur *ciconia*, quam ille *ibin* putavit eſſe, quemque antea ex Vrſino exſcriptum depictumque exhibui; in eo legitur primo Q. C. deinde M. P. I. id eſt, *Quintus Cæcilius Metellus pius Imperator*; & inde B Pierius videtur feciſſe Q. C. *Marium*: quem miror valde, ſequutum eſſe ab Vlyſſe Aldrovando. Et quia hîc iterum Metelli mentio, atque adeò verba facio de Jugurtha, ampliùs de fortuna elephantorum, quos Rex ille ſecum habuit, diſpiciendum eſt. Igitur cùm Calpurnius fortiter in Numidia res gereret, juſſus eſt Jugurtha tradere, *uti pro conſilio imperatum erat*, xxx. *elephantos*, Salluſt. *cap.* 29. Inde Q. Cæcilius Metellus, cognomine Numidicus, in prælio *quatuor elephantos cepit, reliquos omnes numero quadraginta interfecit*, *cap.* 53. Idemque poſtea *per Legatos* (quos miſerat ad eum victus Jugurtha) C *Jugurthæ imperat, argenti pondo ducenta millia, elephantos omnis, equorum & armorum aliquantum*; & hæc addit, ſine mora facta eſſe; adeò ut fortè nullos habuerit elephantos, cùm Marius adversùs eum pugnaret; videaturque nummus ille, ſi unquam exſtitit, percuſſus eſſe ad ſignificandum, Jugurtham captum & Numidiam ab eo in poteſtatem redactam eſſe.

Monuit tamen me ampliſſimus & doctrinæ excellentis vir Otto Sperlingius, cujus amicitia magno mihi honori eſt, apud Gorlæum exhiberi ejuſdem Marii nummum, cujus in averſa parte erat D *elephas*; ſed celeberrimus Grævius, ex cujus amicitia non minorem fructum & honorem capio, mihi ſignificavit, in *Theſauro Numiſmatum Gorlei*, ipſum nummum non depingi, ſed deſcribi ad Occonis & Mediobarbi exemplum, & in Gente Maria Tab. 24. argenteum eſſe, in quo hinc C. MARIVS. *imago Marii*; inde A BOCCHO. *Elephas*; qui ſimul addebat, Libro enim illo carebam, in Gente Porcia, ubi plures Catones habentur, nullum eſſe, qui elephante ſignatus legatur, licèt illud ita ſeſe habere miſerit ad me Sperlingius. De Marii autem nummo quid dicendum ſit, vix habeo; nec utique judicare poſſum an E genuinus ſit, quanquam Conſulis iſtius vultus, & illud A BOCCHO, mihi dubiam ejus fidem faciant, quia illo tempore nulli vultus Imperatorum ſignabantur in Nummis, & quia alterum inuſitatum eſt. Quid autem illud A BOCCHO ſibi velit, dubium valde; nec ſcio an ſignificet hunc elephantum vel plures à Boccho fuiſſe Mario datos, vel eum à Boccho unà cum Jugurtha elephantos accepiſſe. Et Jugurtham quidem inſidiis Bocchi veniſſe in poteſtatem Romanorum & Marii, tradit Salluſtius in *Bello Jugurthino*; ſed de elephantis nullam facit mentionem; nec illos in triumpho Marii recenſet Plutarchus; & reF cipere non videtur potuiſſe eoſdem à Jugurtha, cùm ex iis, quæ monui, conſtet, Regem illum elephantos omnes tradidiſſe Metello Numidico. Bocchum tamen habuiſſe ſibi elephantos, patet ex Plinio *lib.* 8. *cap.* 5. ubi narrat, eum *triginta elephantis, totidem, in quos ſævire inſtituerat, ſtipitibus alligatos objeciſſe, & procurſantibus inter eos qui laceſſerent, non potuiſſe effici, ut crudelitatis alienæ miniſterio fungerentur.*

Internecivo autem odio Romani elephantos proſequebantur, & maximè reformidabant, non ſo-

lùm quia per eos victi erant Pyrrhi Epirotæ tempore, verùm etiam in Africa, bello Punico primo, uti patet ex Polybio *lib.* 1. *cap.* 39. qui locus antea à me adductus eſt; iſque terror manſit etiam num bello Punico ſecundo, & Cæſaris bello Africano, teſtibus Hirtio & Plutarcho: licèt Q. Cæcilii Metelli de Aſdrubale victoria cum videretur valde diminuiſſe: *Allate Romam*, ait Polyb. *lib.* 1. *cap.* 41. *de hac victoria nuntio, efferri omnes lætitiâ; non adeò, quòd amiſſis elephantis multum hoſti de viribus ſuis deceſſiſſet; verùm eo magis, quòd militibus poſt beſtias ſuperatas animi ſpiritusque rediiſſent.* Hinc factum, ut occidi juſſerint Antiochi elephantos, quemadmodum ex Appiani *Syriacis* antea docui; eoſdemque ademerint bello Punico primo Carthaginienſibus; nam inter conditiones Pacis legitur apud Livium lib. 30. cap. 37. *perfugas, fugitivoſque, & captivos omnes redderent Romanis, & naves roſtratas præter* x. *triremes traderent: elephantoſque, quos haberent domites, neque domarent alios:* id quod etiam tradit Polybius *lib.* xv. unde nihil mirum, eos cùm Scipio in Africam trajiceret bello Punico ſecundo, miſiſſe Aſdrubalem Giſconis filium ἐπὶ θήραν ἐλεφάντων, quo tempore & vii. belluas Magoni in Italiam miſerunt, teſte Appiano in lib. *de Bel. Pun.* Atque ita elephantos ademerunt Philippo Regi Macedoniæ; illique à Legatis decem præſcriptum eſt, *Ne plus quingentis armatorum haberet, neve elephantum ullum*; teſte Livio *lib.* 33. *cap.* 30.

Sed tamen nihilominus Romani in præliis elephantis uſi ſunt; factumque id primùm bello Macedonico primo, A. V. C. 553. Coss. P. Sulpicio Galba, C. Aurelio Cotta: Liv. *lib.* 31. *cap.* 36. *Poſtero die omnibus copiis Conſul in aciem deſcendit, ante prima ſigna locatis elephantis: quo auxilio tum primùm Romani, quia captos aliquot bello Punico habebant, uſi ſunt.* Poſtea anno 555. Titus Quintius Flaminius contra eundem Regem Macedoniæ bella gerens, *elephantes* etiam adhibuit in prælio; narratque Polyb. *cap.* 22. *lib.* 17. Macedones ne primum quidem impetum Romanorum potuiſſe ſuſtinere, & à principio ſtatim *ab elephantis* perturbatos in fugam ſeſe conjeciſſe; & ea occaſione notandum, eundem celebrem Auctorem *cap.* 20. *libri* ejuſdem narrare, Philippum habuiſſe Ducem, cui nomen *Nicanoris* erat, cognomen verò *Elephanti*. Bello Hiſpanienſi A. V. C. 560. iis uſus legitur M. Fulvius Nobilior, cui Maſiniſſa miſerat trecentos equites, & x. elephantos; ſed malo ſuo, quia unus elephantorum, qui Numantiæ mœnibus admovebantur, ſaxo caput ſauciatus, in ſuos converſus, in obvium quemque ſævire cœpit; & ceteri ad ejus clamorem territi Romanos proterebant & disjiciebant, unde fuga ingens Romanorum facta eſt, apud Appianum lib. *de Bellis Hiſpan.* qui addit: *Ceterùm ſolent ſemper elephantes turbati id facere, & omnes pro hoſtibus habere:* καὶ τινὲς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτοὺς καλοῦσι κοινοὺς πολεμίους, *& propter hanc perfidiam à nonnullis communes hoſtes appellantur.* Sic quoque Q. Marcius Philippus A. V. C. 584. bello contra Perſeum, Regem Macedoniæ ultimum, elephantos adhibuit; Livius *lib.* 44. *cap.* 5. ubi narrat, quomodo Marcius elephantos per invia loca traduxerit; quod nec omittere hîc fas eſt, quia ad elephantorum apud Romanos hiſtoriam pertinet:
„Hoſtilem prope tumultum agmini elephanti „præbebant: qui ubi ad invia venerant, dejectis „rectoribus, cum horrendo ſtridore pavorem ingentem equis maximè incutiebant: donec traducendi eos ratio inita eſt: per proclive ſumto faſtigio, longi duo validi aſſeres, ex inferiore parte in terram defigebantur; diſtantes inter ſe paulò plùs, quàm quanta belluæ latitudo eſt. In eos „tranſverſi incumbentes tigni, ad tricenos longi „pedes, ut pons eſſet, injungebantur: humuſque „inſuper injiciebatur. Modico deinde infra intervallo, ſimilis alter pons, inde tertius, & plures „ex ordine, quà rupes abſciſæ erant, fiebant. Solido procedebat elephas in pontem: cujus priuſquam in extremum procederet, ſucciſis aſſeribus „collapſus pons, uſque alterius initium pontis „prolabi eum leniter cogebat: alii elephanti pedibus inſiſtentes, alii clunibus ſubſidentes prolabebantur: ubi planicies altera pontis excepiſſet „eos, rurſus ſimili ruina inferioris pontis deferebantur, donec ad æquiorem vallem perventum „eſt. Nec, quod notandum inprimis, videntur tunc Macedoniæ Reges elephantos ampliùs habuiſſe; nam hic ipſe Perſeus Romanis elephantos ducentibus partim ex Libya, partim Indos ab Antiocho Rege acceptos, ne belluæ equis formidabiles primo adſpectu eſſent, præcepit, ut fabri ligneos elephantos facerent: & quoniam fremitus eorum terribilis admodum foret, viros iis incluſit, qui per os tubas dirigentes, acutum & horribilem ſonum emitterent; atque ita equi Macedonum aſſuefacti ſunt ad elephantorum fremitum & adſpectum, uti narrat Polyænus *lib.* 4. *cap.* 20. cujus hæc verba, προσέταξεν εἰς τὸ ξύλινον εἴδωλον ἐμβαίνειν, malè vertuntur, *juſſi ligneum ſimulacrum cum tuba conſcendere*, tanquam homo ille in dorſo belluæ ſederit; cùm ſignificet Polyænus, eum ſeſe abdidiſſe in concavitate elephanti, & ita tubâ in os belluæ factitiæ insertâ edidiſſe barritum. Nec factum, nec ſtratagema hoc Perſei commemorare oblitus ſuit Diodorus Sic. lib. 2. *Biblioth.* ubi fraudem ſimilem Semiramidis narrat, de qua in *Exercitatione* prima à me actum eſt: *Quod*, ait, *& Perſeus multis pòſt ſeculis imitatus eſt, cum Romanis, quibus elephanti erant Libyci, acie dimicaturus. Verùm neque illi, neque Semiramidi hoc commentum aliquid ad victoriam momenti attulit.* Quin meminit etiam hujus ſtrategematis L. Ampelius in *Libro Memoriali: Perſes Philippus Philippi filius cum maximis copiis Macedoniis eſſet, & eum impetum in Græciam feciſſet, eum* INANIBUS ELEPHANTORUM SIMULACRIS *à Marco Conſule apud Scyriam paludem victus, præcipitatis in mare theſauris, profugit; mox ab Æmilio Paulo totâ Macedoniâ fugatus, Samothraciam confugit in aſylum:* ubi initio videtur excidiſſe *cùm*, quia ſenſus poſtulat, *cùm cum maximis copiis eſſet*; deinde ſcribendum *Marcio*, quia Conſul vocatus fuit Q. Marcius Philippus.

Cùm autem hinc pateat, tunc temporis Macedoniæ Regibus nullos fuiſſe elephantos; neſcio profectò unde hauſerit Critolaus apud Plutarchum, Paulum Æmilium centum viginti elephantos πυργοφόρους Romam miſiſſe. Egi in rebus Pyrrhi hoc de loco, & docui, adversùs Regem eum nunquam bellaſſe Paulum; atque ut illud veritati planè eſt contrarium, ita & miſſi tot elephanti nulli innituntur fundamento, quemadmodum ex iis, quæ monui, patet; niſi ſtatuamus Perſea Regem poſtea, cùm Æmilius Paulus eum debellavit, tot elephantis fuiſſe ſuccinctum; quod non eſt veriſimile, nec ab ullo Auctore memoriæ traditum: & unus L. Metellus bello Punico primo *centum & viginti*, vel *plures elephantos* Romam legitur miſiſſe. Neque tamen ab hac *Exercitatione* excludendus eſt L. Æmilius Paulus; nam licèt non legatur elephantos redegiſſe in poteſtatem, tamen victo Perſeo, inter alias res pretioſas in triumpho tulit *dentes elephantorum bis mille, ſingulos cubitorum trium:*

Geor-

Georgius Syncellus in *Chronogr.* hoc nobis conſervavit, cúmque deſcriptio magnificentiſſimi illius triumphi in Livii *libro* XLV. non legatur hodie, & Syncellus illam proculdubio ex veteribus Auctoribus & fortè ipſo Livio ſumſerit, rectè me facturum exiſtimavi ſi integrum illum, licèt longiuſculum, locum ſupponerem: *Æmilii triumpho tres dies aſſignati: primo quidem curras mille dacenti candidos breveſqae clypeos ferebant: tum alii mille dacenti clypeis æreis onaſti: poſtremo trecenti lanceis, ſariſſis, telis & jaculis pleni vehebantur: præibant, qui acies præcedunt, tubicines: ſequebantur alii currus varia bellicorum tormentorum ſupellectile referti: tum verò haſtæ* DCCC. *ferramentis inſtructæ. Delata die ſecundo pecuniæ ſignatæ talenta* M. *argenti talenta* MM. *pocula* D. (imò *ducenta*, διακόσια) *ſtatuarum & variarum imaginum vehentes immenſum numerum currus* CC. (imò *quingenti*, πεντακόσιαι) *clypei aurei, pateræque Deorum ſacris dicatæ quàm plurimæ. Diei tertii pompæ præibant boves formoſi* CXX. *auri talenta oneribus* (*ciſtis* φορήμασι) *ducentis & viginti compacta; phiala aurea* X. *talentorum, gemmis undequaque radians, aurea variaque ſupellex* (χρυσώματα) *talentorum* X. ἐλεφάντων ὀδόντες διχίλιοι τετραπήχεις, *elephantorum dentes bis mille, ſinguli cubitorum trium; currus eburneus auro lapilliſque onuſtus; equus gemmatis phaleris, reliquoque apparatu aureo & bellico ornatus; lectus aureus floridis ac mollibus ſtragulis inſtructus, & aurea ſella purpura circumtecta; Perſeus infelix Macedonum Rex cum filiis duobus, & filia, & Ducibus ducentis quinquaginta, inde ſequebantur: coronæ quadringentæ à civitatibus & Regibus oblatæ: agmen extremum clauſit eburneo curru artis admirandæ vectus Æmilius.* Atque ita L. Æmilius Paulus Macedoniam Romanis ſubjecit, eamque diviſit in Partes quatuor; quas Livius *lib.* 45. *cap.* 29. & 30. deſcribit; cùmque id ad eundem ferè modum narret Syncellus, atque inde mihi ſuſpicio nata ſit, eum Livium imitari, itidem ejus verba hoc loco exhibebo; id quod eò libentiùs facio, quia publicabo ſimul nummum, hujus diviſionis teſtem, quem ineditum & fortè unicum poſſideo: *Regionem porrò univerſam in Partes* IV. *diviſerunt: prima, quæ Neſtum inter & Strymonem fluvios jacet; quæque ad Neſti plagam orientalem, ad Abderam, Maroneam & Ænum civitates, ad Strymonis autem regionem occiduam, Biſaltiam omnem & Sinticam Heracleam* (imò, *Heracleam quæ in Sintica eſt*, μετὰ τῆς ἐν τῇ Σιντικῇ, ita ſcribendum pro Σικτικῇ, Ἡρακλείας) *interjacent, complectebatur. Secundam Partem ab Oriente Strymon, ab Occidente Axius, & his affinia loca terminabant. Partem tertiam ad Occidentem Peneus fluvius & ad Beream Bernus mons circumſcribebant, quibus Pannoniæ* (imò *Pæoniæ*, Παιονίας) *loca quædam adjungebantur, Edeſſa nimirum & Beræa civitates præclaræ. Quarta trans Bernum montem Epiri & Illyrici loca cuncta ſuperioribus annectebat. Vrbes totidem quatuor iſtis Partibus præerant: ac primæ quidem* AMPHIPOLIS; *ſecundæ* THESSALONICA; *tertiæ* PELLA; *quartæ* PELAGONIA: *in his Magiſtratus quatuor conſtituti, ad quos vectigalia deferebantur.* Hæ igitur Partes Nummos percuſſerunt, & in iis ſcripſerunt primam, ſecundam, tertiam, quartam Partem; & quanquam nondum inventi ſint, qui memoriam omnium Partium conſervent; *prima* tamen legitur in nummo argenteo majoris formæ, qualem etiam poſſideo, quique editus à præſtantibus Viris, & Antiquariis variis.

Quin & *ſecunda* memoratur in alio eorundem Macedonum nummo, qui penes me eſt, & quem unicum eſſe dixi; neque enim puto huc pertinere

A divisionem Macedoniæ in duas Partes; quæ ſub Regibus nonnunquam facta eſt; Juſtinu *lib.* 16. *cap.* 1. *Lyſimachus quoque, cùm bello Dorìcetis, Regis Thracum, premeretur, ne eodem tempore & adversùs eum dimicare neceſſe haberet, tradita ei* ALTERA PARTE MACEDONIÆ, *quæ Antipatro ejus genero obvenerat, pacem cum eo fecit;* & *capite* eodem antea: *Cauſa parricidii fuit, quòd poſt mortem mariti* (Caſſandri) *in diviſione inter fratres regni, propenſior fuiſſe Alexandro videbatur:*

B

Cernitur autem eo in nummo hinc Diana, rejecta poſt terga pharetra & arcu; inde verò in corona clava Herculis & ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑΣ, uti in alio ſcribitur ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩΤΗΣ, quod nonnulli neſcio quàm benè per *preminenza* exponunt.

C *Quartam* legimus in alio nummo, quem ſervat Conſul Britannus, qui Smyrnæ à Rege impoſitus eſt Gentis illius mercatoribus, vir ſummopere laudandus, tum quia provinciam, quam cepit, optimè exornat, tum quia hujuſcemodi monumentorum valde intelligens eſt, & mecum rariſſimorum, quos ſibi comparavit, Numiſmatum, catalogum communicavit, inter quos etiam ille, de quo ago, recenſetur; inque ejus una area cernitur clava itidem Herculis & quidem nodoſa, uti in altero Partis ſecundæ, quæ abſque nodis eſt in meo primæ Partis, cum inſcript. ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ D ΤΕΤΑΡΤΗΣ, & in altera neſcio cujus vultus detritus, qui poſſet eſſe Dianæ, qualis in aliis occurrit duobus.

Illud autem inprimis eſt notandum, inter Partium illarum urbes præcipuas, vel capita, non memorari *Philippos*, quam tamen unius Partis caput fuiſſe patet ex *Actis Apoſtolorum* cap. 16. ℣. 12. Partis Macedoniæ, in qua ſita fuit urbs Philippi, caput fuit *Amphipolis*, uti Syncellus nobis tradit; unde & ill. Spanhemius p. 51. *Diſſert.* Ed. Londin. in ea Nummos ſignatos putat, quibus inſcribitur, ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩΤΗΣ. Livius in eadem Parte prima *Amphipolim* memorat, & non quidem diſerE tè id tradit, ſed tamen ex iis, quæ de ea narrat, conſtat, eam urbem fuiſſe præcipuam: *Pars prima Biſaltas habet, fortiſſimos viros, (trans Neſſum amnem incolunt, & circa Strymonem) & multas frugum proprietates, & metalla, & opportunitatem Amphipolis: quæ objecta claudit omnes ab oriente Sole in Macedoniam aditus:* cui locò, utpote priori contrario, medicas manus admovet Perizonius *ad Ælian. Var. Hiſt. lib.* 5. *cap.* 11. Fuit autem Amphipolis *oppidum liberum*, uti ex Plinio patet; & in Nummis, illius cives dicuntur eſſe Αὐτονόμοι, *ſuis legibus utentes*; quod privilegium per τὸ *liberum* videtur Plinius deſignare; cùm ceteroquin *libertas* & F ἐλευθερία reſpiciant immunitatem à tributis vel vectigalibus, uti Eruditis notatum eſt. Et cùm tempore D. Pauli *Philippi* fuerint Metropolis Partis illius, crediderim jus hoc per Julium Cæſarem, vel Auguſtum potiùs, qui urbem eam coloniam videtur feciſſe, eóque miſit Italos, quos propter ſtudium in Antonium finibus ſuis ejecerat, uti patet ex Dione, Philippenſibus datum fuiſſe; inde Nummi Claudii & aliorum Impp. inſcribuntur, COL. IVL. AVG. PHILIP. in baſi, in qua ſtat Auguſti ſtatua, quam muliebris

figura coronat, legitur, DIVVS. AVG. uti rectè animadvertit Vaillantius V. Clar. eademque urbs ab Auguſto, in familiam Juliam adoptato, vocari potuit Julia, non ſecus ac leges ab eo latæ eodem nomine veniunt; id quod etiam in aliis nonnullis Nummis obſervandum eſſe omnino habeo perſuaſum. Holſtenius autem ex Ligorio *ad Stephanum de Vrbibus* nummum recenſet, in quo fluvius, & ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΩΝ, ſubtus ΣΤΡΥ. in altera area caput Jovis cum fulmine & ΜΩΝ: nec quid hoc ſibi velit explicat; ſed ΣΤΡΥ. eſt mihi nomen fluvii Strymonis, & ΜΩΝ credo jungi debere cum ΑΤΤΩΝ, vel ΑΤΤΟΝ, & litteram O. eſſe detritam; vel etiam cum ΣΤΡΥ. neque enim video, quid aliud hæ tres litteræ deſignare poſſint. Secundæ autem Macedoniæ Partis primaria urbs fuit *Theſſalonica*, quam uti & *Caſſandriam* eidem tribuit Livius; Tertiæ *Pella*, memorata etiam cum *Edeſſa* & *Beræa* Livio; & Quartæ *Pelagonia*; ſed Hiſtoricus Romanus recenſet in ea Parte *Eordæos*, *Lynceſtas*, *Pelagones*, *Atintaniam*, *Stymphalin & Elimiotida*: nulla facta mentione urbis *Pelagoniæ*, & certè nemo aliorum Veterum ejuſdem meminit, & Strabo *lib.* 7. *Pelagoniam* facit regionem, additque *Tripoliten* vocatam eſſe propter tres urbes, *Azorum* nempe, *Pythium* & *Dolichen*, uti haud obſcurè patet ex Livio *lib.* 42. *cap.* 53. Sed apud neminem adhuc inveni urbem nomine *Pelagoniam*, adeò ut erret Syncellus, & ex regione malè oppidum fecerit. Si quid tamen credendum Philippo Ferrario; Livius etiam nominis illius urbem nobis narrat; ſed ego id invenire non potui, & *lib.* 26. *cap.* 25. *lib.* 31. *cap.* 33. 34. & 39. *Pelagonia* non eſt niſi regio: quòd ſi alii plus otii eſt, ut in hanc rem diligentiùs inquirat, illudque inveniat, quod mihi ſeſe non obtulit, haud gravabor mutare ſententiam. Ita autem ſeſe habent verba D. Lucæ: Ἐκεῖθεν εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις, κολώνια; ideſt, uti vertit Interpres Vulgatus, *Et inde Philippos, quæ eſt prima Partis Macedoniæ civitatis* (at civitas) *colonia*. Sed Beza addit *hujus*; ita ut hic reſpiciat diviſionem Macedoniæ, alter verò, ut & ipſe D. Lucas ita poſſint interpretari, ac ſi Philippi totius Macedoniæ prima urbs foret; & ita Druſius explicat, τὸ *Partis Macedoniæ*, per regionis Macedoniæ, quia *Pars* ſæpe pro regione ponitur; & Caſaubonus exiſtimat ſubaudiri ταύτης, *hujus tractus Macedoniæ*: & verteret alioquin μερίδος *Provinciæ*, ut ſit pro ἐπαρχία, ut Ptolemæus vocat. Grotius contrà jungit binas voces πόλις & κολώνια, ita ut dicat D. Lucas; *venienti à Sinu Strymonico primam urbem, quæ ſit colonia, Philippos eſſe*; Paulum colonias maximè ſectatum eſſe addit, quòd ibi & plus hominum & gentes variæ. Sed tamen ego crediderim D. Lucam potiùs nos docere, Philippos eſſe primam urbem illius Partis Macedoniæ, & ſimul coloniam; & inde factum, ut eadem urbs fuerit in regimine Eccleſiaſtico Metropolis Macedoniæ ſecundæ, poſtquam regio illa diviſa fuit in primam & ſecundam, uti docet Carolus à S. Paulo in *Geographia Sacra*: cui addantur omnino, quæ notat in ejuſdem nominis libro, Frider. Spanhemius, magnum quondam Academiæ Lugduno-Batavæ lumen, meuſque inprimis amicus.

Quin & hoc addendum eſt, præſtantiſſimum Begerum in *Notis ad Florum*, cujus duos primos libros multis monumentis publicis ornatum publicavit, rectè putare ad diviſionem Macedoniæ ſpectare Gentis illius Nummos, quorum averſa pars lineis diviſa eſt in quadras vel quatuor partes, cum litteris MA. id eſt, ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ.

Sed, ut ad elephantos, quorum operâ nonnunquam Romani in præliis uſi fuerunt, revertar, Appianus in libro de *Bel. Syriacis* docet, Manium Acilium Glabrionem elephantos aliquot ſecum habuiſſe, cum A. V. C. 562. adversùs Antiochum Magnum ad Thermopylas erat dimicaturus; ſed tamen non tradit illos in ipſo prælio fuiſſe, id quod tamen veriſimile eſt, licèt narret, Regem elephantos ſuos in ſiniſtro cornu collocaſſe. Sic Romani etiam tempore prælii, quo Antiochus Magnus victus eſt, habuerunt elephantos; ſed Legatus Domitius, exiſtimans eos utiles non fore, quia pauciores & minores erant, utpote ex Africa arceſſiti, cùm Antiochus haberet Indos & majores, hoſque illi metuant, belluas poſt omnes copias collocavit, uti narrat Appianus lib. *de Bel. Syriacis*; qua de re ita etiam loquitur Livius *lib.* 37. *cap.* 39. „Sedecim elephantos poſt Triarios in ſubſidio locaverat. Nam præterquam quòd multitudinem Regiorum elephantorum (erant enim quatuor & quinquaginta) ſuſtinere non videbantur poſſe, ne pari quidem numero Indicis Africi reſiſtunt; ſive quia magnitudine, (longè enim illi præſtant) ſive robore animorum vincuntur. Atque hæc ita ſeſe habere, & elephantos Indicos terrori eſſe Libycis vel Æthiopicis docet etiam Polybius *lib.* 5. *cap.* 83. ubi Antiochi & Ptolemæi prælium nobis deſcribit: „Mox ut pervenere „Ptolemæus quidem & ſoror ejus ad aciei lævum „cornu, Antiochus verò cum regia equitum turma, claſſicum incinere juſſis tubicinibus, prælium elephantis commiſerunt. Ac fuerunt è Ptolemaicis beſtiæ nonnullæ, quæ in hoſtem ſumma vi atque impetu irruerunt; cùm quidem cerneres eos, qui è turribus pugnabant, acre prælium ciere: ſariſſis, quas manibus tenebant, è proximo rem gerentes, ſeque invicem cædentes: pulchrius tamen adhuc ſpectaculum erant belluæ ipſæ, totis viribus inter ſe decertantes, & cum impetu aliæ in alias irruentes. Nam elephanti hoc ferè modo inter ſe pugnant; complexi invicem, dentibus commiſſis, quanta maxima vi pollent, in eodem veſtigio connituntur, de ſtatione dimicantes, donec victor tandem alter evadat, & alterius proboſcidem impulſu ſuo dimoveat; ubi verò ſemel inclinatæ beſtiæ latus patet, ſic dentibus, ut taurus cornibus, victor infert vulnera. Ceterùm belluarum Ptolemæi pleræque detrectabant certamen; quod enim Libycis elephantis accidere ſolet, ut neque odorem, neque barritum ferant Indicorum: ſed cùm magnitudine, tùm robore illarum, ut equidem arbitror, perterritæ properè, antequam appropinquent, fugiant, tunc quoque uſu venit. Et inde Polybius narrat Ptolemæi ἄγημα πιεζόμενον ὑπὸ τῶν θηρίων, *conculcatum à beſtiis inclinaſſe*; licèt poſtea Rex ille victoriam ſit conſecutus; de qua egi in *Exercitatione* prima. Et huc pertinet, quod ſcribit Philoſtratus *lib.* 1. *cap.* 16. quantum elephas Libycus major eſt equo Niſæo, tanto Libycis majores eſſe Indicos; quos equos conſtat à magnitudine & celeritate commendari.

Cn. præterea Domitius Ahenobarbus, qui Conſul fuit A. V. C. 631. vicit Allobroges & Arvernos ope elephantorum: Oroſius *lib.* 5. *cap.* 13. *Cn. quoque Domitius Proconſul Allobroges Gallos juxta oppidum Vindalium graviſſimo bello vicit, maximè cùm elephantorum novâ formâ equi hoſtium, hoſteſque conterriti diffugiſſent*: id quod & ante eum Florus *lib.* 3. *cap.* 2. memoriæ mandavit; *Maximus Barbaris* (Allobrogibus & Arvernis) *terror elephanti fuere, immanitati Gentium pares*: unde nihil mirum, cum per Provinciam eam elephanto vectum eſſe, narrante Suetonio cap. 2. *Neronis: Cn. Domitius, atavus Neronis, in Conſulatu Allobrogibus Arvernisque ſuperatis, elephanto per* Pro-

Provinciam invectus eſt ; turba militum , quaſi inter ſolennia triumphi , proſequente.

Quin etiam C. Julius Cæſar elephanto uſus eſt in Britannia, dimicaturus adverſùs Regem Caſſovaldum ; & cùm ingentem fluvium trajicere deberet, belluam σιδηραῖς φολίσι, *ferreis ſquamis*, vel *loricâ* munivit ; alta valde in turri ſagittarios collocavit & funditores ; cúmque Britannis nunquam animal tale fuiſſet viſum , illi novitate rei conſternati cum equis & currubus ſeſe in fugam conjecerunt ; & ea re factum eſt, ut Romani abſque periculo flumen tranſierint, σὺν ζώῳ τοὺς πολεμίους φοβήσαντες , *unà beſtiâ hoſtes terrentes* ; uti legere licet apud Polyænum *lib.* 8. *cap.* 23. §. 5.

Et notandum inprimis, Cæſarem videri unum tantùm elephantem ſecum habuiſſe ; id quod non modò ex verbis laudatis, verùm etiam ex aliis ſequentibus patet : Καίσαρι μέγιστος ἐλέφας εἵπετο, ζῶον Βρεττανοῖς οὐχ ἑωραμένον, *Cæſarem maximus elephas ſequebatur , animal Britannis nunquam viſum* ; adeò ut videatur id potiùs feciſſe gloriæ causâ , & propter victum Jubam & Scipionem, quàm ut elephantis in prælio uti voluerit ; niſi tamen & alios ſibi tunc temporis habuerit, quorum hic erat μέγιστος, vel *maximus*. Sed, quod obſervatione etiam non indignum , hujus hiſtoriæ vel elephanti ipſe Cæſar libro v. *Belli Gallici* non meminit, licèt in eo hunc trajectum deſcribat. Vix autem dubitandum ea de hiſtoria eſſe puto , quia eadem tam clarè narratur Polyæno ; neque etiam ego repugnarem belluam hanc in illo altero Orbe mortuam eſſe. Nam Joh. Morthonus narrat in *Hiſtoria Naturali Provinciæ Northamptoa*, uti patet ex *Memoriis Trivultienſibus* , Art. 50. menſis Aprilis 1714. inventum eſſe prope locum , cui nomen Bowdon , dentem elephanti ingentis magnitudinis , *d'une énorme groſſeur* , non ſecus ac alium minorem , & poſt diligens examen , apparuiſſe illos eſſe veros dentes elephantorum. Et quanquam hic Cæſaris elephas dicatur fuiſſe μέγιστος, proptereaque illi optimè conveniat dens maximus, non tamen à me in medium adducitur ille, ut inde probare velim , elephantem Cæſaris ibi occubuiſſe , ſed quia non incommodè mihi hæc res locum habere poſſe videbatur ; quanquam non ignorem illud & alia phænomena inter foſſilia & naturæ quaſi miracula referri : quem campum ſi ingrederer, nimis certè à propoſito aberrarem.

Præterea in caſtris Scipionis, qui pro Pompeji partibus adverſùs Cæſarem ſtabat, erant elephanti centum & viginti, teſte Hirtio cap. 1. *Belli Africani* ; quos credo fuiſſe auxilia Regis Jubæ, inter quæ ſcribit in caſtris Labieni Scipionis Legati totidem belluas fuiſſe , idem *cap.* 19. & tot memorat in partibus illis Julius Celſus p. 170. *Comment. de Vita Julii Cæſaris*, quem Joh. Georgius Grævius, illuſtre & grande Muſarum decus, & amicus meus inprimis, revocavit in lucem. Cùm autem P. Sitius , & Rex Bogud regnum Jubæ invaderent , Juba timens regno ſuo rebuſque , eò profectus triginta tantùm elephantos reliquit Scipioni , & reliquos nonaginta proculdubio ſecum duxit, uti patet ex *cap.* 25. Quomodo autem Scipio belluas illas ad prælia inſtituerit, tradit idem Hirtius *cap.* 27. „Scipio interim elephantes hoc „modo condocefacere inſtituit : duas inſtruxit „acies, unam funditorum contra elephantos, quæ „quaſi adverſariorum locum obtineret, & contra „eorum frontem adverſam lapillos minutos mitte„ret ; deinde in ordinem elephantos conſtituit. „Poſt illos autem aciem ſuam inſtruxit : ut quum „ab adverſariis lapides mitti cœpiſſent, & ele„phanti perterriti ſe ad ſuos convertiſſent, rurſus „à ſua acie lapidibus miſſis eos converterent ad„verſùm hoſtem ; quod ægrè tardéque fiebat. „Rudes enim elephanti multorum annorum do„ctrina, uſuque vetuſto vix edocti, tamen com„muni periculo in aciem producuntur. Appianus Alexand. lib. 2. *Belli Civil.* ſcribit in exercitu Scipionis fuiſſe elephantos triginta, Jubamque adventaſſe cum aliis ſexaginta ; ita ut fuerint omnes nonaginta : moxque addit, Jubam , cùm intellexiſſet Bocchum occupaſſe Cirtam , regiam ſuam, in regnum reduxiſſe exercitum, relictis ſolùm Scipioni elephantis triginta ; id quod etiam narrat Hirtius : qui & ſcribit *cap.* 48. Jubam à Scipione rogatum ei ſubſidio veniſſe cum multis copiis , & *elephantis triginta.* Scipio autem antequam illi cum Rege adeſſent cum Cæſare pugnaturus illos xxx. elephantos turritos ante aciem inſtruxit , *cap.* 30. cúmque pugnatum non eſſet, mittit duos Gætulos, qui ſpecularentur caſtra Cæſaris, ad quem eùm tranſiſſent, rem omnem hiſce verbis aperiunt : *Pro ſpeculatoribus miſſi à Scipione , ad te cupidiſſimè venimus , ut perſpiceremus, num quæ foſſæ aut inſidiæ elephantis ante caſtra portaſque valli factæ eſſent : ſimulque conſilia veſtra contra eaſdem beſtias , comparationemque pugnæ cognoſceremus, atque ei renunciaremus* , *cap.* 35. Poſtea Scipio quadruplicem aciem inſtruxit ex inſtituto ſuo, & primam quidem equeſtrem turmatim direxit , *elephantoſque turritos interpoſuit* ; Cæſar autem putans prælium committere velle Scipionem , *dextrum ſiniſtrumque cornu , ubi elephanti erant , in conſpectu patenti adverſariorum conſtituit*, *cap.* 41. Alio die univerſas *Scipio ſuas Regiſque copias cum elephantis* LX. *perductas in aciem quàm ſpecioſiſſimè potuit , inſtruxit* ; ſed cùm & tunc pugna non ſuccederet, ſeſe recepit in caſtra, *cap.* 48. Inde Scipio alia in acie elephantos dextro lævoque cornu collocavit, æqualibus inter eos intervallis interjectis , *cap.* 59. & alio itidem tempore Legiones productas cum elephantis ante caſtra in acie, terroris gratiâ in conſpectu Cæſaris collocaverat , ſed in caſtra reduxit , *cap.* 70. Cúmque elephantorum magnitudo & multitudo animos Cæſariani militis detineret in terrore, tale remedium ille excogitavit ; „elephantos ex Italia tranſ„portari juſſerat, quo & miles noſter ſpeciemque „& virtutem beſtiæ cognoſceret, & cui parti cor„poris ejus, telum facile adjici poſſet : ornatuſque „ac loricatus elephantus cùm eſſet, quæ pars ejus „corporis nuda ſine tegmine relinqueretur , ut eò „tela conjicerentur ; præterea, ut jumenta beſtia„rum odorem, ſtridorem, ſpeciem, conſuetudi„ne captarum non reformidarent. Quibus ex re„bus largiter erat conſecutus ; nam & milites be„ſtias manibus pertractabant , earumque tardita„tem cognoſcebant : equiteſque in eos pila præpi„lata conjiciebant : atque in conſuetudinem equos „patientia beſtiarum adduxerat , *cap.* 72. & Jul. Celſus p. 176. Atque idem illuſtris Grævius, ultima hæc verba corrupta eſſe putabat, & illa, uti edita ſunt, explicari non poſſe ; Ciacconium deprehendiſſe, addebat , locum eſſe vitioſum , duplicem eum adhibuiſſe medicinam ; ſibi videri unicam litteram excidiſſe, & legendum eſſe : *atque in conſuetudinem equos patientiæ beſtiarum adduxerat* : id eſt, equos adſuefecit pati beſtias ; *patientiam beſtiarum* ſumi , uti *patientiam obſidionis* apud Juſtin. *lib.* 22. *cap.* 4. & *patientiam locorum*, *lib.* 2. *cap.* 1. ita ſexcenties vocem hanc uſurpari Senecæ , & Romanam veterem editionem Anni 1469. exhibere , *in conſuetudinem equos ipſarum beſtiarum adduxerat* ; eamque lectionem ferri poſſe, quamvis ſit duriuſcula ; ſed melius eſſe ſtatuere, τὸ *patientiæ* à ſciolo omiſſum eſſe , qui illius vocis vim ignorabat. Atque inde patet Cæſarem in

prælio elephantis uſum non eſſe, licèt eos ſibi haberet: unde cùm Scipio elephantos dextro ſiniſtroque coron collocaſſet, ipſe iis non oppoſuit ſuos, ſed quintas cohortes, *cap.* 81. & à dextro cornu funditores ſagittariique concita tela in elephantos frequentes jecerunt; quo facto beſtiæ ſtridore fundarum lapidumque perterritæ ſeſe convertere, & ſuos poſt ſe frequentes ſtipatoſque proterere, & in portas valli ſemifactas ruere contendebant, *cap.* 83. Mox ſequitur: *Item Mauri equites, qui in eodem cornu cum elephantis erant, præſidio deſerti principes fugiunt: ita celeriter beſtiis circuitis Legiones vallo hoſtium ſunt potitæ*: & *cap.* 84. narratur militis veterani Legionis quintæ nobilis audacia. Tandemque victor prælio Cæſar, cepit elephantos ornatos armatoſque cum turribus ſexaginta quatuor, *cap.* 86. quos tantùm LIV. fuiſſe ſcribit p. 178. Jul. Celſus; niſi numerus apud eum corruptus ſit.

Illud autem inprimis notandum, Appianum memoriæ mandare in tantum contemſiſſe Cæſarianos elephantes, ut τὸ πέμπτον τέλος, vel *Legio quinta*, depopoſcerit belluis illis opponi, atque eam egregiè viciſſe, & inde tempore Appiani eamdem pro inſigni habuiſſe *elephantos*: καὶ νῦν ἀπ' ἐκείνου τῷδε τῷ τέλει ἐλέφαντες ἐς τὰ σημεῖα ἐπίκεινται, *unde hodieque ejus Legionis elephantes ſunt inſignia*, uti tradit ipſe Appianus lib. 2. *Belli Civil.* & verba hæc, ἐς τὰ σημεῖα ἐπίκεινται, ſignificant haud obſcurè, elephantorum effigies vel haſtis ad inſtar aquilarum fuiſſe impoſitas, vel iiſdem affixas, uti effigies Imperatorum ſolebant, vel denique in vexillis ſive velis pictas fuiſſe; quò pertinet, Lipſium exiſtimare lib. 4. dial. 6. *de Mil. Rom* aquilam amotam non fuiſſe, ſed in clypeis ſigniſque manipulorum elephantem fuiſſe. Neque dubito quin huc referri debeat id, quod de milite Legionis quintæ narrat Hirtius c. 84. *Belli Afric.* qui armatus ſe beſtiæ offerens, à beſtia circumdatur proboſcide, atque in ſublime tollitur, quique cùm in ejuſmodi periculo conſtanter ſibi agendum eſſe videret, *gladio proboſcidem cædere, quantum viribus poterat, non deſtitit; quo dolore adductus elephantus, milite abjecto, maximo cum ſtridore curſuque converſus ad reliquas beſtias ſe recipit.* . . . . Atque hanc rem ante oculos habuiſſe puto Lydium egregiè ſtudioſum virum, cùm ſcribit, lib. 3. c. 7. *Syntagmatis Sacri de Re Militari*, *ſigna* fuiſſe imagines perticis impoſitas ex ſolido auro, potiſſimum tamen ex argento, & eas fuiſſe varias, *Deorum, Imperatorum, ac Principum, aquilarum, draconum, elephantum*: unde patet utique, eum generaliter nimis de *elephantis* loqui, ne dicam jam, nondum certò conſtare, an ſimulacra illarum belluarum illius ipſius Legionis fuerint perticis impoſita; certè illud factum non eſt imaginibus Deorum, & Imperatorum, vel Principum.

Atque ita ex iis, quæ diſputavi, patet, Romanos ipſos etiam in præliis uſos fuiſſe operâ elephantorum; qui mos tamen quamdiu obtinuerit, & an frequenter à vel ſub Imperatoribus uſitatus fuerit, affirmare nullus poſſum. Invenio apud Dionem *lib.* 60. Claudium trajicientem in Britanniam, & ad eam expeditionem etiam *elephantos* paratos fuiſſe. Et hinc Guiel. Muſgrave Anglus doctiſſimus in *Commentario Epitaphii Julii Vitalis*, quem mihi donum miſit, Cogiduoum, cujus meminit Tac. 14. *An.* 2. regio more veſtitum, Satrapis ſtipatum, ad caſtra Claudii venientem, aquilas, elephantos, arma Romanorum mirantem, dextram dextræ Imperatori jungentem, quaſi per nebulam ſe intueri putat; mihique ea de re per litteras agenti reſpondit, id quod ſcripſit *planè conjecturale eſſe*.

A Sed belluæ illæ non ſculptæ ſunt in Columnis Trajani, Antonini, Severi, Conſtantini, vel aliis monumentis vetuſtis, quæ nobis Auguſtorum bella conſervarunt; nec dubito, quin forent depictæ, ſi earum fuiſſet aliquis uſus. Julius tamen Pollux *lib.* 1. *cap.* 10. §. 8. ſcribit, elephantorum uſum ad pugnas eſſe, non ſecus ac equorum; elephanti ductorem vel rectorem vocari ἐλεφανταγωγὸν, qui verò iis (omnibus ſcil.) præeſt, ἐλεφαντάρχην: unde videri poſſent Romani tempore Commodi elephantis uſi eſſe. Ælianus quoque cap. 2. *Tactic.* tradit, *alios equis, alios elephantis vehi*; & mox, *inſtructionem* διακοσμήσιν *elephantorum* ac currum μονοειδῆ, eſſe; & *cap.* 23. ita hac de re loquitur per Interpretem: „In elephantorum ordinationibus, qui uni „præeſt elephanto, Zoarchus vocatur; qui duo„bus Therarchus, ac ſyſtema eorum, Therar„chia; qui quatuor, Epitherarcha, ac eorum ſy„ſtema, Epitherarchia; qui octo, Ilarcha, ac eorum „ſyſtema, Ilarchia; qui ſexdecim, Elephantarcha, „ac ſyſtema eorum, Elephantarchia; qui triginta „duobus, Ceratarcha, eorumque ſyſtema, Ceratar„chia; quæ verò è LXIV. conſtat elephantis, eam „elephantorum phalangem appellamus, & præfe„ctus dicitur Phalangarcha. Ælianus hic alius eſt ab Auctore *Variæ* & *Animalium Hiſtoriæ*, uti pulchrè docet celeberrimus Perizonius; & vixit ſub Trajano & Hadriano; atque ita loquitur, tanquam ſub Impp. Romanis adhuc elephantis fuerit bellatum. Sed Arrianus, qui imperante etiam Hadriano floruit, narrat quidem *cap.* 2. elephantorum uſum in bellis etiam ad Romanos veniſſe; ſed *cap.* 28. ſcribit, ſuo tempore non ampliùs eos fuiſſe ab iis uſurpatos: *Curruum autem ac elephantorum ordines, ordinumque vocabula ac præfecturas, earumque nomina explicare fruſtranei eſſe laboris mihi quidem videtur*; ὅτι ἐκλελειμμένας ἐκ παλαιοῦ ἤδη λέξεις ἔμελλον; *quia hoc pridem uſurpari deſitum requirit, ut vetuſta vocabula repetamus*: & mox addit, curruum & elephantorum uſum ad prælia exoleviſſe, *niſi fortè apud Indos aut ſuperiores Æthiopes adhuc uſurpentur*; ὅτι μὴ παρ' Ἰνδοῖς τυχὸν, ἢ τοῖς ἄνω Αἰθίοψι καὶ αὐτοὶ ἐκλέλειπται. Et notandum, cum dicere elephantos ἐκ παλαιοῦ *jam diu non fuiſſe in præliis* vel *bellis adhibitos*; adeò ut illud diu antè, & proculdubio finitis bellis cum Aſiæ Regibus, Carthaginienſibus, Civilibuſque Julii Cæſaris & Pompeji, abierit in deſuetudinem planè: atque ita Vegetius, qui ſub Valentiniano vixit, agit quidem *lib.* 3. *cap.* 24. de elephantis, ſed ſimul indicat ſatis ſuperque, inter vetera inſtituta illos numerandos eſſe; totum exhibebo locum, quia varia complectitur, quæ Operi huic inſervire poſſunt; & quia inde patet, qua ratione diverſis temporibus contra elephantos à Romanis fuit bellatum: „Elephanti in præliis magnitudine corpo„rum, barritus horrore, formæ ipſius novitate, „homines, equoſque conturbant. Hos contra Ro„manum exercitum primus in Lucania Rex Pyr„rhus eduxit. Poſtea Hannibal in Africa, Rex „Antiochus in Oriente, Jugurtha in Numidia co„pioſos habuerunt, adverſus quos diverſa excogi„tata ſunt genera armorum. Nam & Centurio in „Lucania gladio manum (quam proboſcidem vo„cant) uni abſcidit, & bini cataphracti equi jun„gebantur ad currum, quibus inſidentes clibana„rii, ſariſſas, hoc eſt, longiſſimos contos, in ele„phantos dirigebant. Nam muniti ferro, nec à „ſagittariis, quos vehebant belluæ, lædebantur, „& earum impetum equorum celeritate vitabant. „Alii contra elephantos cataphractos milites im„miſerunt: ita ut in brachiis eorum, & in caſſidi„bus, vel humeris, aculei ingentes ponerentur è

„fer-

„ferro, ne manu ſua elephas bellatorem contra ſe „venientem poſſet apprehendere. Præcipuè tamen „velites antiqui adversùm elephantos ordinave„runt. Velites autem erant juvenes, levi armatu„ra, corpore alacri, qui ex equis miſſilia optimè „dirigebant. Hi equis prætercurrentibus ad latio„res lanceas, vel majora ſpicula belluas occide„bant; ſed creſcente audacia, poſtea collecti plu„res milites pariter pila, hoc eſt, miſſilia, in ele„phantos congerebant, eoſque vulneribus elide„bant. Illud additum eſt, ut funditores cum fuſti„balis & fundis, rotundis lapidibus deſtinatis In„dos, per quos regebantur elephanti, cum ipſis „turribus affligerent atque mactarent, quo nihil „tutius invenitur. Præterea venientibus belluis, „quà irrupiſſent aciem, ſpacium milites dabant. „Quæ cùm in agmen medium perveniſſent, cir„cumfuſis undique armatorum globis, cum ma„giſtris abſque vulneribus capiebantur illæſæ. „Carroballiſtas aliquanto majores (hæ enim lon„giùs & vehementiùs ſpicula dirigunt) ſuperpoſi„tas curribus, cum binis equis aut mulis poſt „aciem ordinari convenit, ut cùm ſub jactum te„li acceſſerint beſtiæ, ſagittis baliſtariorum tranſ„figantur. Latius tamen contra eas & firmius præ„figitur ferrum, ut in magnis corporibus majora „ſint vulnera. Adversùm elephantos plura exem„pla & machinamenta retulimus, ut ſi quando „neceſſitas poſtulaverit, ſciatur quæ ſint tam im„manibus belluis opponenda; quæ maximam partem ſumta ſunt ex Modeſti Libello, *de Vocabulis Rei Militaris.* Et ſum perſuaſus ultima à Vegetio adjecta fuiſſe, quia Romani illo tempore pugnabant ſæpe cum Perſis, quos elephantis uſos fuiſſe, docebo, ubi pervenero ad Diocletiani ævum.

Sed tamen belluis illis uſus videtur fuiſſe Claudius in Britannia, cùm Dio *lib.* 60. ſcribat fuiſſe ad eam expeditionem parata omnia, *atque etiam elephantes*; uti antea monui: & uti voluit Julianus adversùs L. Sept. Severum præliaturus. Nam Herodianus *lib.* 2. *cap.* 39. ſcribit, eum Romæ apparaſſe bellum, & elephantos omnes, quos alebat ad pompam, conatum eſſe docere, ὑπηρετῶν ἐπιβάτων φέρειν, *ſeſſores pati*, vel milites, ut puto; idque ideo, quia putabat Illyricos milites & equos territos iri ὄψει καὶ μεγέθει θηρίων, cùm nullas antea conſpexiſſent. Notanda autem obiter Scriptoris illius verba, καὶ τὴν πρὸς Σεβῆρον μάχην, ὡς ἐν τῇ πόλει ποιησόμενος, παρεσκεύαζε, verti, *omnemque belli apparatum in ipſa demum urbe expediebat*; cùm mihi videantur reddi debere, *& prælium contra Severum, tanquam in ipſa urbe cum eo dimicaturus, apparabat.*

Juliani autem conſilium & propoſitum caruerunt effectu, uti patet ex eodem Herodiano, nec non Diope *lib.* 73. extremo, qui ita ea de re loquitur: *Per eos dies Romæ, tanquam in hoſtili terra, nihil aliud fuit quàm caſtra: nam magnus erat tumultus ſtabulantium exercentiumque ſe equorum, hominum, elephantorum: ab armatis ingens timor reliquis civibus injectus eſt. Nos interdum vix riſum tenebamus, quòd Prætoriani nihil facerent dignum ſuo nomine, aut promiſſis; (quippe molliter & delicatè vivere didicerant) & quòd milites ejus claſſis, quæ apud Miſenum erat in ſtatione, accerſiti, quemadmodum ſe exercerent, neſcirent;* οὔτε ἐλέφαντες, ἀχθόμενοι τοῖς ἵπποις, οὐδ' αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐπιβάτας ἔφερον, *nec elephanti, infenſi equis, ſeſſores ſuos ferrent.*

Atque tandem nec Romani videntur in caſtris uſi eſſe ad impedimenta portanda; quam in rem tamen conſtat eos camelos, exoticum itidem animal, habuiſſe. Valerianus apud Vopiſc. in *Claudio* cap. 14. ad Zoſimionem Procuratorem Syriæ ſcribit, ut Claudio, qui poſtea Imperator factus eſt, tradat, *mulos annuos ſex, equos annuos tres, camelos annuos decem, mulas annuas novem*; notatque illuſtris Salmaſius, camelorum uſum in caſtris Romanorum jam inde à vetuſtis temporibus fuiſſe, ad prædam portandam; quibus cum epibatis ſuis quinque pedes aſſignat Hyginus, & in prætentura eos collocat, *uti juxta Quæſtorium, ſi ad prædam præſtandam præſto erunt.* Hunc locum illuſtrat Rabbodus Hermannus Schelius, Nobilis Tranſiſalanus, & excellentis vir doctrinæ; qui etiam promittit, ſeſe alibi acturum de camelorum & *elephantorum uſu*; id quod tamen num factum ab eo ſit, ſcio juxta cum ignariſſimis. Et puto Julium Cæſarem uti ad onera & impedimenta portanda potuiſſe duo & viginti camelis, quos ceperat, Regis Jubæ, apud Hirtium c. 68. *Belli Africani.*

CAP. VI.

An Pompejus primus curru Elephantorum quatuor triumphaverit: Viros doctiſſimos qui id affirmant, humani aliquid pati oſtenditur. Non id fecit C. Julius Cæſar, non Domitius Ahenobarbus, non Claudius, non Gordianus. Dempſteri nota examinata; & Schefferus illuſtratus, Elephanti lychnuchi in triumpho Julii Cæſaris; qua de re tamen ut dubitetur, facit Dion Caſſius. Ulyſſis Aldrovandi varii lapſus. Nummus Gentis Claudiæ expenſus. Nummi C. Julii Cæſaris Elephantis ſignati & explicati: an privatus eos belluâ ſignaverit: quid illa ſignificet, an virtutes Cæſaris, an Africam. Triſtani ingenioſa explicatio rejecta; quid deſignet Elephas in Nummis ſerpentem conculcans. Stephani Ambroſii Sciappalariæ opinio: an Cæſaris *nomen reſpiciat Elephantum; Bochartus notatus: ita appellatum a Mauris; ejuſmodi alluſiones in aliis Nummis Gentium Aquiliæ, Voconiæ, Thoriæ, Pomponiæ, & fortè Rhodiorum. Carmen ineditum de morte Cleopatræ; Gallæus laudatus, aliud ex ejuſdem MS. Carmen: varia Poëtarum, quæ in eo inveniuntur, nomina: nummus Julii Cæſaris cum litteris Punicis, alius ineditus in Hiſpania percuſſus cum aliis characteribus. Jacobi Barii laus: Diſſertatio inedita ex Biblioth. Gudiana: Ez. Spanhemius notatus. Adipe elephanti inunctus, à ſerpentibus tutus. Joh. Alb. Fabricius tentatus. In alio nummo Julii quadriga Elephantorum; de eo dubitatur. Triſtani error: de alio Schelkenii nummo diſputatur. Alius a Bario acceptus nummus in Hiſpania inventus, ineditus & pulcherrimus: examinatur, an ſignatus ſit in Utica Africæ, an vero Itycu vel Utica Hiſpaniæ. Nummus Jul. Cæſaris in Ægypto percuſſus, an genuinus; Ciceronis locus examinatus: Franc. Fabricii error: quomodo Elephantos & quo*

quo tempore nactus ſit Octavianus, diſquiritur.

ATque ita quidem diſputavi capite proximo de variis rebus, docuique in præliis Romanos uſos fuiſſe elephantis, atque ita perveni ad ultimam Remp. & Cæſarum vel Auguſtorum tempora, quorum Nummi amplum de his belluis diſſerendi aperient campum. Cn. igitur Pompejus Magnus primus omnium Romanorum de Africa victa triumphavit quadrigis elephantorum, & ita in Capitolium vectus fuit, uti exiſtimant dignitatis & eruditionis eminentis atque excellentis viri; quod ſi verum, neceſſe eſt, illud accidiſſe A. V. C. 672. quo ille ex Africa adhuc Eques, victis Cn. Domitio & Hiarba, natuſque quatuor & viginti annos, invito Sulla triumphavit. Certè Plinius lib. 8. cap. 2. *Hiſtor. Natur.* illud memoriæ mandat abſque ullis ambagibus: *Romæ juncti elephanti primum ſubiere currum Pompeji Magni Africano triumpho: quod prius, Indiâ victâ, triumphante Libero Patre memoratur.* Sed licèt Pompejus junxerit ad currum elephantos, non tamen ita videtur triumphaſſe; unde & illius rei nec vola, nec veſtigium in Nummis apparet. Scilicet voluit id facere Pompejus, ſed quò minùs perficere potuerit, obſtitit anguſtia portæ; Plutarchus, dignus utrique fide teſtis, in *ejus Vita*: *Pompeji audaciâ defixus* (Sylla) *bis deinceps exclamavit, triumphet, triumphet. Multis indignantibus & ſtomachantibus, quò magis (ut dictitant) eos pungeret Pompejus,* ἐπεχείρησεν ἅρματι ἐλεφάντων τεττάρων ἐπιβὰς εἰσελαύνειν, *aggreſſus eſt quadrigâ elephantorum Urbem ingredi*; mox ſequitur, quare incepto deſtiterit: ἀλλὰ τῆς πύλης στενοτέρας οὔσης ἀπέστη, καὶ μετῆλθεν ἐπὶ τοὺς ἵππους, *ſed quia porta* (triumphalis, ut puto) *erat anguſtior, deſtitit & equis ingreſſus eſt.* Neque hoc commemorare oblitus eſt Plinius *loco laudato*, & quidem ex Procilio, qui Pompeji ipſius tempore vixit, & propterea, ſi quis alius, fidem meretur: *Procilius negat potuiſſe Pompeji triumpho junctos egredi portâ.* Nihil certè clarius affirmari poteſt, & cùm Plutarchus idem narret, crediderim facilè Pompejum ita non triumphaſſe vel Capitolium adſcendiſſe. Ultima tamen Plinii verba difficultates ſuas habent, & cùm mira videatur loquendi ratio, *egredi portâ*, Hermolaus legendum judicat, *ingredi portam*; id quod & facit Nardinus lib. 1. cap. 10. *Vet. Romæ*; ſed Harduinus alteram ſcripturam notat firmari MSS. optimis; & putat Plinium declarare, portæ anguſtias ejuſcemodi fuiſſe, ut cùm in Urbem ingreſſi ſinguli elephanti fuiſſent, juncti ad currum, bigarum inſtar, egredi portâ nequiverint. Verùm non video neceſſe fuiſſe primò, ut elephanti juncti portâ egrederentur; potuerint ſinguli duci ad locum, unde triumphus incipiebat; deinde elephantos proculdubio Pompejus extra Urbem habuit; cùm nec ipſe ante triumphum Urbem ingredi poſſet; firmaturque hoc mirificè à Plutarcho, qui narrat, Pompejum capto Hiarba inſumſiſſe venationi leonum & elephantorum dies quadraginta; inde regreſſo Uticam à Sulla allatas litteras, quibus jubebatur exercitum dimittere, atque una tantùm retenta Legione exſpectare ſucceſſorem; milites id ægrè tuliſſe, coëgiſſe Pompejum, ne deponeret imperium; inde eum cum exercitu petiiſſe Italiam, Sullam ipſi factum obviam cum civibus Romanis, atque ita invito Sullâ triumphaſſe; quæ omnia clariſſimè evincunt, Pompejum cum omni triumphi apparatu extra Urbem more ſolemni manſiſſe; & cum elephantis non eſſe eum ingreſſum, quia porta nimis arcta erat. Certè difficultas omnis foret ſublata, ſi MSS. exhiberent nobis *ingredi portam*, vel *portâ*; uti habent nonnulli veteres Codices; ſed tamen conſtanti MSS. Librorum lectioni refragari nolim; neque tamen propter rationes allatas amplecti poſſum Harduini explicationem: nec affirmare audeo, portam fortè ea parte, quâ Urbem ſpectabat, anguſtiorem fuiſſe, & ita potuiſſe elephantos junctos ingredi portam, ſed non eâ egredi; quia ejuſcemodi ædificandi ratio ſymmetriæ & architecturæ regulis repugnat planè; quare malim credere *egredi portâ* Plinio idem eſſe, quod nos dicimus, *door de poort gaan*, *tranſire per portam*; cujus tamen locutionis adhuc exempla quæro: exiſtimabatque Grævius nihil veriſimilius eſſe emendatione Hermolai; & ut *egredi portâ* ſignificet *tranſire per portam*, Latinæ Linguæ uſum refragari.

Non igitur triumphavit Pompejus quadrigis elephantorum; licèt etiam olim Dempſterus *ad Roſin. lib* 10. *cap.* 29. annotaverit, „Pompejum „Magnum elephantos primum currui junxiſſe, „Plin. *lib.* 8. *cap.* 2. Poſt hunc Cajum Cæſarem „Gallico triumpho, Suet. *cap.* 37. Claudium, *cap.* „11. ac deinde Domitium Allobrogibus, Arverniſque ſuperatis, *Ner.* cap. 2. Gordianum, Jul. „Capit. in *ejus Vita*, Alexandrum Severum, Æl. „Lamp. & de Aureliani curru triumphali agere „Zonaram T. 3. Sed eruditiſſimus Schefferus, & mihi, dum viveret, amicus valde, rectè docet lib. 1. *de Re Vehic.* cap. 9. malè notare Dempſterum, Cajum Cæſarem poſt Pompejum ita triumphaſſe, vel Claudium, vel Domitium atavum Claudii; tandemque putat neque Gordianum tertium triumphaſſe quadrigis elephantorum, ſed ipſi tantùm eas ex lapide marmoreve honoris causâ in publico poſitas fuiſſe, non ſecus ac Miſitheo Gordiani ſocero quadrigas equorum & triumphalem currum. Et certè conſtat, Cajum Cæſarem, Caligulam vulgò dictum, ita nunquam triumphaſſe; & hunc à Dempſtero deſignari Schefferum putare vel inde patet, quia ſcribit *cap.* 37. nihil tale legi, nec alibi de Cajo memorari, quod de Gallis triumphaverit; ſed puto Dempſterum loqui de C. Julio Cæſare, qui ſæpe ſimpliciter *Cajus Cæſar*, non ſecus ac Octavianus in nummo Gentis Livinejæ, & aliis apud Mediob. vocatur, uti vel patet ex Seneca, *Conſol. ad Helviam* cap. 9. & lib. 2. *de Ira* cap. 23. & Plinio *lib.* 3. *ep.* 12. quique de Gallis triumphavit non quidem elephantorum quadrigâ, ſed elephantis tædas, vel lampadas, vel lychnos geſtantibus, quales annotavi antea depingi in Nummis Syriæ Regis, Antiochi Epiphanis Dionyſi vel Bacchi: hæc ſunt Suetonii verba cap. 37. *Julii Cæſaris*: *Gallici triumphi die Velabrum prætervehens pænè carru excuſſus eſt, axe diffracto: adſcenditque Capitolium ad lumina, quadraginta elephantis dextrâ atque ſiniſtrâ lychnuchos geſtantibus.* Hæc verba ante oculos proculdubio habuit Dempſterus, ſed errat, dum C. Julio Cæſari tribuit quadrigas elephantorum; rectéque inſuper notat Schefferus, nec Claudium, nec Domitium illud feciſſe, uti nec Gordianum; de quo tamen quid ſtatuendum ſit, examinabo, ubi eò uſque proceſſerit hæc Diſſertatio; malè ad hoc Dempſterus Domitium poſtponit Claudio, C. Julio Cæſari, atque adeò Pompejo; quippe quos omnes præceſſit, uti patet ex iis, quæ antea annotavi. Quin & Dion Caſſius *lib.* 43. narrat elephantos, faces accenſas proboſcide gerentes, non inſerviiſſe Cæſari triumphanti, verùm cùm ultimo triumphorum die poſt cœnam ſoleis indutus, & omnis generis floribus coronatus, in forum ſuum prodiret; καὶ ἐκεῖθεν οἴκαδε παντὸς μὲν, ὡς εἰπεῖν, τοῦ δήμου παραπέμποντος αὐτὸν, πολλῶν δ' ἐλεφάντων λαμπάδας φερόντων, ἐκομίσθη:

ἐκωμάσθη : *atque inde domum vectus eſt , comitante*
ipſum toto ferè populo, multiſque elephantis faces fe-
rentibus : adeò ut non tàm hic fuerit triumphus,
quàm comeſſatio ; & Cæſar fortè poſtquam genio
indulſiſſet, ita nocte vel multo veſpere domum
redierit : niſi tamen hæ hiſtoriæ diſtinguendæ ſint.
Atque hinc patet ſatis ſuperque errare etiam
largiter Vlyſſem Aldrovandum , dum lib. 1. *de*
Quadrupedibus varios triumphos elephantis actos
nobis annumerat : quemadmodum patet ex illius
verbis : „Romæ quoque non pauci elephantis
„triumpharunt : at quis primus is fuerit , haud
„certò conſtare videtur. Sabellicus L. Metellum,
„qui xv-Vir fuit , Magiſter Equitum, bis Con-
„ſul, Pontifex maximus, elephantos ait primum
„in triumpho duxiſſe, ex Plinio, ni fallor, quem
„mirum eſt (inquit Cælius) *libro* VII. ſcribere L.
„Metellum elephantos primum bello Punico pri-
„mo duxiſſe in triumpho, cùm tamen idem *libro*
„VIII. tradat elephantos Italiam vidiſſe primùm
„Pyrrhi bello, & boves Lucas appellaſſe in Lu-
„canis viſos , anno Urbis 472. Romam autem
„in triumpho , ſeptem annis ad ſuperiorem nu-
„merum additis. Eandem plurimos , anno 502.
„victoria L. Metelli in Sicilia de Pœnis. Sed
„in ſeptimo forſitan de iis ſentit , qui modò in
„Carthaginenſes depugnarunt , ſicuti meminit
„*libro* 19. ab Urbe condita Livius. Certè au-
„ctor eſt Seneca in libro *de Brev. Vitæ* , *prin-*
„*cipem omnium Curium Dentatum elephantes*
„*duxiſſe in triumpho* ; ſed & mox paulò : *Idem*,
„inquit , *enarrabat* , *Metellum victis in Sicilia*
„*Pœnis triumphantem unum omnium Romanorum*
„*ante currum centum & viginti captivos elephantos*
„*duxiſſe*. Eutropius ait *victo Pyrrho Manium Cu-*
„*rium Dentatum in Conſulatu triumphaſſe*, *& Ro-*
„*mam primum elephantes* IV. *duxiſſe*. Idem & Cu-
„ſpinianus teſtatur. Conciliabimus fortaſſis Au-
„ctores , quòd alter currui junxerit , alter ante
„currum duxerit. Procedente mox tempore Pom-
„pejus Magnus triumpho Africano , ut ait Pli-
„nius, & D. Cæſar Gallico, ut Suetonius , ele-
„phantis quoque triumpharunt. De Pompejo ſic
„Plutarchus : *Optans Pompejus graviori eos mole-*
„*ſtia afficere*, *conatus eſt curru quatuor elephantis*
„*ducto triumphum ducere* , inter alia quæ ex Afri-
„ca adduxerat : horum nonnullos captivos duxe-
„rat , anguſtiori tamen porta Urbis prohibitus
„equis uſus eſt. Cæſarem verò ait Suetonius imi-
„tatione Pompeji , vectum fuiſſe elephantis XL.
„dextrâ lævâque lychnos geſtantibus.
Nam primò conciliatio illa, quòd alter vel Ma-
nius Curius Dentatus elephantos currui junxerit, &
alter vel Metellus ante currum duxerit, nequaquam
admitti poteſt, quia nec Curius , nec alius quiſpiam,
liberâ Republicâ , curru, ad quem elephanti juncti
erant, triumphavit; deinde nec Pompejus , nec Ju-
lius Cæſar id fecerunt ; nec Suetonius tradit , eum
imitatione Pompeji elephantis vectum fuiſſe.
Sed hanc totam de eo, qui primus triumphavit,
ratiocinationem valde turbat nummus Gentis Clau-
diæ, & nota Vaillantii, quâ eum illuſtrat. In illo
igitur hinc repræſentatur caput Romæ cum inſcri-
ptione, ROMA ; in altera area cernitur currus IV.
elephantorum , quibus ſingulis inſidet captivus,
manibus poſt terga revinctis, & currui ipſi inſtat
figura vel triumphans ſiniſtrâ erectam tenens aqui-
lam, additur ſubſcriptio , M. MARCEL. M. F.
M. N. uti ex ectypo patet :

A Vir egregiè doctus hunc refert ad M. Claudium
Marcellum, qui Conſul fuit cum C. Sulpitio Gal-
lo A. V. C. 587. inde alterum Conſulatum geſſit
cum Scipione Naſica A. 598. & tandem tertium
cum L. Valerio Flacco A. V. C. 601. pro quo
apud Vaillantium errore typothetæ malè ſcribitur
621. illo anno obſervat , obtigiſſe illi Hiſpaniam
Citeriorem , quam pacatam armis reddidit , ad
pacem petendam compulit , pecunias & obſides
imperavit. Quibus acceptis libertatem populis iis
indulſit, pecunias & obſides imperavit , ut refert
Appianus in *Tiber*. (imò in *Iber*. id eſt , *Ibericis*,
vel libro *de Bellis Hiſpanienſibus*) Romamque re-
B verſus obtinuit, (nempe triumphum) ET ELE-
PHANTIS , QVOS SECVM DVXIT IN
TRIVMPHO VECTVS EST, dignus omni lau-
de, ſed miſerè in Africa, paulò antè tertium bel-
lum Punicum, ſubmerſus periit. Ita commentatur
Vaillantius ; quæ ſi recto ſtant talo , utique M.
Claudius Marcellus anno V. C. 601. vel 602. pri-
mus curru elephantorum triumphavit. Quæ ulti-
ma unde hauſta ſint, equidem ignoro ; Appianus,
binis locis in illo libro, Marcellorum meminit ;
narratque, Marcellum , qui è Sicilia nuper vene-
rat, in Hiſpaniam miſſum eſſe cum Claudio cum
C mille equitibus & decem mille peditum , ſed eos
ignaviter rem geſſiſſe , & inde auctas valde Pœ-
norum opes ac potentiam , tota Hiſpania ferè oc-
cupata. Inde poſtea ſcribit , M. Claudium Mar-
cellum ſuccedentem in imperio Q. Fulvio Nobi-
liori , qui Conſul fuit A. V. C. 601. in Africam
anno nempe ſequente miſſum eſſe , narratque eum
res ſatis feliciter geſſiſſe , varios Populos in gra-
tiam recepiſſe , & ita feciſſe , ut ante adventum
Luculli Conſulis A. 602. qui ipſi ſucceſſor erat
datus, varia bella exſtincta fuerint. Sed nihil lo-
quitur de præliis, de elephantis captis, de reditu
illius Romam , multò minùs de triumpho , &
D quidem curru elephantorum. Primo Conſulatu
hic Marcellus Galliam obtinuit Provinciam, Con-
ſulatu altero Gallias , Ligures & Dalmatas , &
tertio Hiſpaniam ; ſed nullibi lego , eum prælio
decertaſſe, vel elephantos cepiſſe.
Credo Vaillantium talia collegiſſe ex nummo
illo , in quo cernitur elephantorum currus , &
fortè unius ex majoribus , & quidem qui unde-
quadrageſies pugnaverat , & Siciliam domuit, ca-
ptis Syracuſis , victoriam repræſentare voluit.
Nam ille poſtquam ob victoriam illam in Albano
monte triumphaſſet, inde ovans in Urbem ingreſ-
ſus eſt , & multam præ ſe prædam intulit , *&*
E *Punicæ victoriæ ſignum*, *octo ducti elephanti* , teſte
Livio *lib*. 26. *cap*. 21. Neque tamen puto eum
elephantis triumphaſſe , cùm nemo veterum Au-
ctorum iſtud memoriæ mandaverit ; ſed fieri ta-
men potuit , ut talis currus decretus ſit Ludis
Circenſibus. Et licèt de ingenuitate illius nummi
dubitaverim , tamen nunc facilè eum crediderim
eſſe genuinum , quia eundem Familiis Romanis
inſeruit Vaillantius , inſignis, dum viveret , ho-
rum monumentorum & certus æſtimator ; atque
huc omnino pertinet , id quod & antea notavi ,
hunc Marcellum cepiſſe duos & occidiſſe quatuor
F elephantos in prælio, quod cum Annibale habuit
prope Nolam.
Perventum igitur eſt ad C. Julium Cæſarem,
cujus Nummi ut & aliorum Cæſarum vel Impe-
ratorum , atque adeò eorumdem temporum Aucto-
res amplum mihi campum aperiunt de elephantis
differendi ; & quidem hoc ordine ; ut primò agam
de C. Julii Cæſaris Nummis , qui animali illo
ſignati ſunt ; poſtea de elephantis exhibitis in
Circo ; inde de elephantis ſingularibus ; tunc
de bigis & quadrigis in honorem Auguſto-
rum decretis ; tandemque de quadrigis trium-

phantium ; quibus in argumentis digerendis & explicandis ita verſabor, ut & alias res nonnullas iis immiſceam , quæ tamen non planè erunt alienæ , quia inſervient vel ipſis belluis illuſtrandis , vel locis Auctorum , in quibus earum fit mentio.

In Nummis igitur C. Julii Cæſaris elephanti frequenter picti ſunt ; exiſtimatque Joubertus capite 5. Libelli , quem Gallicè elegantem & doctum conſcripſit, *De la Science des Médailles*, Julium adhuc privatum, & non audentem Nummis vultum ſuum inſcribere , effinxiſſe una in area elephantem cum nomine CÆSAR , quod erat æquivocum, utpote ipſi proprium , & quomodo elephas etiam à Pœnis vocabatur. Nec opinio hæc videtur à ratione eſſe aliena , quia in Julii Nummis , qui elephantem nobis repræſentant , vultus ipſius non occurrit ; & poſtea primùm illi conceſſum eſt , vultu ſuo Nummos ſignare, uti patet ex Dione , initio *libri* 44. In altera autem eorundem Nummorum area cernuntur inſtrumenta pontificalia ; quales tres edidit Æneas Vicus , & inveniuntur apud Goltzium & alios. Sunt , apud Vicum, qui putant, *elephantum* reſpicere ad Cæſaris clementiam, munificentiam, religionem, gloriæ ſtudium , juſtum & moderatum imperium , quarum virtutum bellua illa ſymbolum habebatur. Ipſe tamen , licèt elephas ſit aptiſſimum animal ad oſtendendas hieroglyphicè Cæſaris virtutes, ad Africam ſpectari potius exiſtimat ; à Cæſare poſt victoriam de L. Scipione & Juba Mauritaniæ Rege ſubactam, & tributariam factam ; atque adeò munificentiam, cùm, Ludis à ſe editis poſt varios triumphos , complures elephantos Populo exhibuerit.

Triſtanus tom. 1. p. 30. ſimilem nummum explicans , putat his ſymbolis, *elephanto* nempe & *inſtramentis ſacrificiorum*, nihil aliud ſignificari, quàm ſi legeretur in eo, IMP. CÆSAR , vel CÆSAR DICTATOR PERP. & PONTIF. MAX. elephantem monſtrare nobis dignitatem Regiam vel Imperatoriam , quia elephas in Italia, teſte Artemidoro , ſignificabat δεσπότην καὶ Βασιλέα , καὶ ἄνδρα μέγιστον: & addi *draconem* , quia , eodem Artemidoro narrante *lib.* 1. *cap.* 13. ille in ſomnis viſus deſignat ſomniantem futurum Regem aut Magiſtratum. Quæ ego ingenioſa quidem , ſed parùm vera & firma eſſe puto.

In uno igitur Cæſaris nummo hinc ſunt ſeceſpita, capeduncula, & adſpergillum ; in alio, cantharus, lituus, & bina ultima inſtrumenta ſacrificalia, & AVGVR. PONT. MAX. In tertio caput Cereris, & COS. TERT. DICT. TERT. & in omnium altera area elephas depingitur modò ſolus, addito nomine IMP. apud Goltzium *Tab.* 6. & ſæpius draconem , vel ſerpentem conculcans ; id quod clarius ex unius ectypo patebit , quem in honorem C. Julii Cæſaris reſtituit Trajanus , editusque eſt à Carolo Patino :

Victoria Africana de Juba Rege, uti cenſent Eruditi, deſignatur, quia ſerpentum & elephantorum magna ibi eſt copia ; prout canit Manilius *Aſtronom.* lib. 4.

Horrendos angues , habitataque membra venenis ,
Et vaſtos elephantes habet.

Et elephas quidem ſerpentem vel draconem calcat , quia , teſtibus Plinio & Æliano , iis cum draconibus perpetua diſcordia ; niſi tamen fortè alludatur ſimul ad nomen vel vocem CÆSARIS, quæ Pœnorum , ſive Maurorum Linguâ denotat *elephantum* , teſtibus Spartiano in *Veri Vita* , Servio, & Conſtantino Manaſſe ; non quòd putem Juliis id cognomen datum eſſe , quia C. Julii Cæſaris avus elephantum in Africa occiderat ; cùm ante bella Punica nomen hoc Romanis fuerit uſitatum, & à *Cæſarie* deſcendat , uti Salmaſius ὁ πάνυ, aliique docuerunt ; quibus addi poſſunt ea , quæ in *Harpocrate* de hoc cognomine notavi.

Scio Stephanum Ambroſium Sciappalariam in *Vita C. Julii Cæſaris*, quam Italicè conſcripſit, & Antwerpiæ Anno 1578. edidit , aliam rationem his verbis reddere : *Si trauvano ancora a giorni noſtri delle medaglie , nelle quali da un viſo ſe vede un ſerpente co'l corpo elevato , colmo (al parere) di orgoglio, & di veleno contro uno Elephante ; & dall' altro lo Elephante col ſerpente ſotto i piedi , con queſta parola ,* Cæſar. *e poſſiamo farſi con buona ragione a credere , che foſſe queſta la ſua impreſa , par laquale voleſſe intendere Vittoria , & imperio di Terre , di Natione , e di Popoli ; perche il ſerpente ſi pono miſticamente , per Provincie ; e lo Elephante per Principe , e per Re appreſſo gli Egittii ; a perciochè alcuno ſe ne veggiono con altro roverſcio , con uno capello , cioè di Sacerdote di Giove , un coltello (il quale deſcrivono eſſere ſtato al quanto lango , col manico d'avorio rotundo , giunto col pomo di filo d' oro e d' argento , e chiavato con bullette di ramo di Cipro) & uno aſperſorio dia piu , & uno turibulo , che ſono inſtramenti de Pontifici , & par far ſagrificii , non par amaszare Elephanti , come io diſſi nel principio di queſta Vita , ſecondo l'opinione d'alcuni ; ſi dica per queſto , che furono battute queſte medaglie da Ceſare Auguſto , in honore del padre morte , & fatto uno Iddio del cielo ; tanto piu , che il diritto è un Elephante , che ſi piglia per Ceſare , e tiene altroſi ſotto il ſerpente , che s'intendo per lo Imperio Romano ; & ſappiamo che egli è dedicato a gli Heroi come Plutarco dice nel Cleomene ; ou de Vergilio nel quinto alla ſepaltura di Anchiſo :*

Dixerat hæc adytis jam lubricus anguis ab imis ,
&c.

Sed mihi tota hæc ratiocinatio levis admodum videtur , nec digna , cui refutandæ immorer , maloque cum variis aliis intelligere , Africam victam eſſe à C. Julio Cæſare , & ita ſerpens conculcatus non incommodè eam regionem deſignare poſſet , ſerpentum & monſtrorum benignam matrem. Nam ut monui , *elephas* apud Mauros *Cæſar* appellabatur ; idque , ut putat Bochartus, quia à Cæſaribus nomen habuit *Mauritania Cæſarienſis* , & elephantes *Cæſares* ſunt dicti , quia in ea magno numero naſcebantur ; & inde Strabonem ita loqui *lib.* XVII. in illius deſcriptione ; ἐλεφάντων παντοδαπὴ τρόφος ἡ χώρα ἐστὶ, *elephantorum omnifaria* , vel *ubique altrix regia eſt.*

Sed neſcio profectò , an hæc ratiocinatio recto procedat pede , quia primùm à Cajo Cæſare, cui cognomen Caligula , Mauretania in duas Provincias , Tingitanam & Cæſarienſem , fuit diviſa , teſte Plinio *lib.* 5. *cap.* 1. vel à Claudio, uti tradit Dio *lib.* LX. Et cùm ante hæc tempora, ſi quid Veteribus credendum eſt, elephanti *Cæſares* ſint vocati , non utique fieri poteſt , ut hoc ipſis nomen datum ſit à Mauritania Cæſarienſi.

Et

A Et quanquam ejuſcemodi argutiæ & alluſiones rariſſimæ in hiſce monumentis occurrant, tamen, illarum ſunt exempla, & diu notarunt Eruditi, in Nummis Gentis Aquiliæ *florem* pingi, quia Aquilii cognominabantur *Flori*; & *vitulum* in Gentis Voconiæ, quia Voconii *Vituli* dicti ſunt. Sic L. Thorius Balbus fortè *taurum* Nummis indidit, quia eò alludit nomen ſuum, atque illud à *tauro* videtur deductum, licèt non rejiciam alias Vrſini explicationes; Q. Pomponius Muſa ob Gentis ſuæ cognomen *Muſis* ſignavit Nummos: & in alio Inſ. Rhodi apud Patinum elegantiſſimo, atque edito in ejus *Theſauro*, & *ad Suetonium*, B non aliam ob cauſam puto cerni *calathum floribus & roſis plenum*, quàm quia nomen illius Inſulæ à *roſis* deductum eſſe putabant.

Sed occaſione *ſerpentis*, qui pictus eſt in Cæſaris Nummis, belliqne quod iis eſt cum *elephantis*, non ingratum fore Lectori confido, ſi momentum ſubſiſtat, & legat mecum Carmen ineditum, quod Pomanus quidam compoſuit, & mecum communicavit Jacobus Gallæus Myſteriorum divinorum Campis, Metropoli ſecunda Tranſilaniæ, Interpres pius & eruditus:

C
Picta fuit quondam Pharii Regina Canopi
Artifici formata manu; nam vivere ſerpens
Creditur, & morſa gaudens dare fatu papilla.
O quàm vivit opus, quàm penè figura dolorem
Sentit, & ex ipſo moritur pictura veneno.

Excerptum Epigramma non inelegans eſt ex Codice, quem ex Salmaſiano exſcripſerat Antonius Clemens, vir doctiſſimus, & Gallæi. Continentur eo multa carmina inedita, cum aliis nonnullis quæ vulgavit Pithœus, Salmaſius *ad Hiſtor. Aug.* D & Tollius *ad Palæphatum*; nominaque Poëtarum ſunt; *Mabortas*, *Octavianus vir Inluſtris*, *Martiulis*, *Lindinus*, *Abitus*, *Jorſirus* (fortè *Porphyrius*) *Alianarias Felix V. C. Coronutus*, *Pintatus*, (edit. *Pentadius*) *Floras*, *Flavias Felix*, *S. Propertius*, *Regianus*, *Modeſtinus*, *Pounanus vel Pomanus*, *Tuccianus*, *Vincentius*, *Benoſus*, *Luxorius*, *Florentinus*; & arbitror pleroſque Vandalorum tempore Carthagine floruiſſe, & ibi hanc Collectionem factam eſſe; nam deſcribuntur balnea illius urbis, laudanturque Reges *Hunerix* vel *Hunericus*, ſucceſſor Genſerici, qui primus Vandalorum Regum Africam invitante Bonifacio Comite invaſit, E & *Thraſamundus*, qui Gundamundum Anno 495. excepit, & in quem hi verſus à Florentino facti ſunt:

Regla feſta canam, ſolemnibus annua votis
Imperiale decus Thraſamundi, gloria mundi
Regnantis Libyæ toto ſed clarior orbe,
Sed radiante micans cunctis ſuper emitet aſtris,
In quo concordant pietas, prudentia, mores,
Virtus, forma, decus, animus, ſenſuſque virilis,
Invigilans animo, ſollers ſuper omnia ſenſus.
Sed quid plura moror, vel quo mea devia ducam?
Solus habet toto quidquid præfertur in Orbe,
F *Parthia quod radiat ſublimibus ardua gemmis,*
Libia Puctoli nitidas quod ſulcat arenas,
Vellera quod Seres tingunt variata colore,
Regnantum meritis pretioſa munera dantes,
Te nunc quod fulgent admiſto murice veſtes,
Africa quod fundis fructus ſplendentis olivi,
Et ſi quid tellus gignit laudata per Orbem,
In regnis venere ſuis, cui maximus auctor
Contulit & ſoli tribuit hæc cuncta potiri.
Te regnante diu fulgent Carthaginis arces,
Filia quam ſequitur alicanas impari greſſa,
Nec merito, nec honore minor, cui plurimus ardens
A *Regnantis increvit amor, quam ſurgere fecit*
Dilectiſque locis claram vitalibus undis,
Quæ meruit celſam meritis ſufferre regentis.
Hinc freta marmoreo reſonant ſub gurgite Ponti,
Hinc telluris opes viridanti cortice ſurgant.
Vt maris & terræ Dominus ſplendore fruatur.
Nam Carthago ſuam retinet per culmina laudem,
Carthago in Regem Victrix, Carthago triumphat,
Carthago aſdingis, genetrix Carthago coruſcat,
Carthago excellens, Libycas Carthago per oras,
Carthago ſtudiis, Carthago ornata magiſtris,
Carthago populis pollet, Carthago refulget,
Carthago in domibus, Carthago in manibus ampla,
B *Carthago & dulcis, Carthago & neptere ſuavis,*
Carthago flores Thraſimundi nomine regnans,
Cujus ut imperium maneat per ſecula felix,
Optamus domino multos celebrare per annos
Annua dum repetit fulgentia gaudia regni.

Ita hoc Carmen exhibeo, uti in MS. legebatur; & in eo annotatum erat pro *Libia* ſcribi debere *Lydia*; pro *impari*, *impare*; proque *neptere*, *nectare*. Sapit autem ſtylus planè Africam, nec hujus loci eſt difficiliores verſus explicare; inprimis quæ ſit filia vel colonia Carthaginis *alicanas*, ſi rectè C ita legitur; quid ſit *Carthago aſdingis*; & quæ ſunt alia obſcura.

Notandus autem inprimis nummus eſt C. Julii Cæſaris, qui à variis editus eſt, & nobis repræſentat elephantum cum characteribus ignotis, & proculdubio Punicis; ſed cùm Lingua illa jam dudum ſit perdita; nec, quod ſciam, ullus Eruditorum illos explicare conatus ſit, ectypum tantùm exhibebo:

D

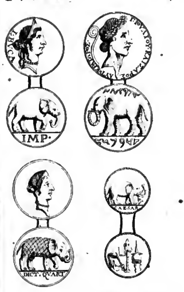

Atque hac occaſione ſingulare quid obſervare poſſum; ampliſſimum virum Jacobum de Bary, qui per viginti annos Hiſpali vel Seviliæ vixit, Conſulque, ut vocant, ſumma cum laude res mercatorum Fœderatæ Belgicæ curavit, ad me miſiſſe nummi rariſſimi & inediti ectypum, cujus in una area conſpicuus eſt elephas calcans ſerpentem cum E litteris incognitis; in altera verò area victoria ſiniſtrâ ramum, dextrâ tenens coronam, cum inſcriptione, OSI, quem ille optimè ad *Oſicordam* refert: ectypum ecce tibi, Lector, & accipe ſimul, quid vir harum rerum ſtudioſus & intelligens valde, ea occaſione me & alios doceat:

F

*Vous verrez, Mr; par le deſſein, que la médaille eſt d'*Oſicerda, *qui eſt* Oſſera *en Arragon, autrefois municipe de Cæſar-Auguſta, qui eſt Zaragoſa; je la crois frappée à l'honneur de Jules Cæſar, & peut-être pour ſa victoire contre les fils de Pompée; l'exergue ſous l'elephant, ſix lettres inconnues, qu'on nomme Paniques; je les crois Celtiberes ou Eſpagnoles naturelles. J'ai plus de deux cens Médailles avec de ſemblables caractéres, mais ceux d'Arragon different de ceux de Cadix, ceux-ci du reſte d'Andalouſie, & ceux-là de Portugal, Eſtremadure, &c. ce qui marque, que toute l'Eſpagne n'uſoit pas des mêmes; & je crois que leurs Langues étoient différentes, ne pouvant me perſuader, que les Carthaginois pendant leur domination conteſtée, ayent pû exterminer les Langues du païs, & que les Romains dans une ſi longue poſſeſſion abſolue n'auroient pû détruire celle de leurs Ennemis ſi peu enracinée; ce qui ſeroit conſtant, ſi les lettres des Médailles Eſpagnoles étoient Puniques; car on les trouve même ſur leurs monnoyes, qui portent l'effigie de l'Empéreur, juſqu'à la fin du regne d'Auguſte.* Quæ nota certè laudem ſingularem meretur, & digna eſt, ut illuſtretur pluribus Nummis ab eodem ſollerti viro & curioſo.

Inter manuſcriptos Libros Bibliothecæ Gudianæ, qui nunc ſunt in Bibliotheca Sereniſſimi Ducis Wolfenbutelenſis, invenitur volumen, in quo continentur Diſſertationes variæ eruditiſſimæ in Nummos aliquot antiquos, hactenus ineditæ, quæ Hiſtoriam C. Julii Cæſaris ac alias Antiquitates doctè & præclarè illuſtrant. Sunt numero viginti, & ultima agit de Elephantis Signiſque antiquæ Superſtitionis. Cùm autem magno tenerer deſiderio cognoſcendi, quid illa contineretur, rogavi illuſtris dignitatis & eruditionis virum, Georg. Gothefr. Leibnitzium Sereniſſimo Electori Brunsvicenſi à Conſiliis, ut hoc mihi dare & ſtudiis velit, atque adeò per amicos, quos ubique habet, inquirere, quo pacto argumentum hoc ibi ſit tractatum. Annuit votis meis, & mecum communicavit non modò ectypos varios Nummorum C. Julii Cæſaris, elephantis inſignium, verùm etiam breviter complexus eſt, quomodo Auctor ille hanc provinciam exornare ſit conatus; id quod te, Lector, ſequentia docebunt.

„Diſſertatio neſcio cujus (Itali, ut ex ſcriptura „apparet) inſcripta *de Elephantis Signiſque antiquæ* „*Superſtitionis*; ad explicandos Nummos quatuor „in honorem Julii Cæſaris cuſos & elephanto inſi„gnitos potiſſimùm compoſita videtur. In primo „eſt ab una parte L. BVCA, & caput, quod Au„ctor meritò putat eſſe Veneris Genetricis, in „averſa elephas, cui ſubſcriptum, IMP. In altero „nummo eſt, Γ. ΙΟΤΛΙΟΤ. ΚΑΙΣΑΡΟΣ. ΑΤΤΟ„ΚΡΑΤΟΡΟΣ, in averſa parte elephas cum litteris „ignotis: In tertio eſt caput, ſine inſcriptione, „ſimile priori, adeóque itidem Veneris Genetri„cis, & ex oppoſito elephas cum ſubſcriptione, „DICT. QVART. In quarto eſt elephas, cui „ſubſcriptum, CÆSAR, & ab altera parte inſtru„menta ſacrificii:

„Hos Nummos Auctor ſub Auguſto in honorem „Julii Cæſaris cuſos putat, & ſuſpicatur elephan„tem in Nummis Cæſaris ſignificare Apotheoſin, „ob religionis ſenſum in beſtia, & adducit figu„ram nummi ænei, ubi una parte, S. C. & cir„cumſcriptum, TI. CÆSAR. DIVI. AVG. F. „AVGVST. P. M. TR. POT. XXXVII. & „in averſa currus à quatuor elephantis tractus, cui „inſidet figura; & ſuprà, DIVO. AVGVSTO. „S. P. Q. R. Idem colligit ex quarto nummo „inſtrumenta ſacrificii oſtendente, in quo & ele„phas draconem calcare videtur; ubi notat ſer„pentem referendum ad quandam divinitatis opi„nionem. Citat & Servii locum ad illud Virgilii, „*naſcetur pulcher Trojanus origine Cæſar*, & Spar„tianum in *Ælio Vero*, à quibus dicitur quòd „elephas Mauris *Cæſar* appelletur.

„*Cæſaris* etiam *clementiam* in elephanto lauda„tam putat, & in eam rem Pierii *Hieroglyphica* ci„tat. *Munificentiam item Cæſaris deſignatam.* Itaque „duo affert Numiſmata ænea, unum Antonini Pii, „alterum L. Septimii Severi, in quibus ſpectatur „elephas, & ſubſcriptum eſt, MVNIFICEN„TIA. AVG. Et *pietatem Cæſaris*, nam ele„phas pietatis ſymbolum in nummo, ubi ab una „parte caput, ab altera elephas, cui ſubſcriptum, „Q. C. M. P. I. id eſt, *Q. Cæcilius Metellus Pius* „*Imperator.* Affert & nummum Q. Metelli, in „quo figura Africæ cum elephantis proboſcide & „ſpica, & in averſo Hercules, & citat Ant. Ang. „Dialogos, quorum unius ſit *Africa*. Quædam ex „Pierio Valeriano deſcribuntur de docilitate ele„phantorum.

„Quædam etiam affert de inſcriptione Phœni„cum ex Procopii *Bell. Vandal.* l. 2. & de Lin„gua Punica ex Auguſtino Serm. 35. *de Verbo* „*Dom.* & l. 3. contra litteras Petiliani. Hæc ferè „notabiliora tota Diſſertatione continentur.

Et quanquam hi Nummi ab aliis editi ſint, tamen rectè me facturum putavi, ſi coſdem hîc exhiberem, quia honorificum mihi eſt hanc Lucubrationem exornare rebus, quæ ex divite & Auguſta illa Bibliotheca profectæ ſunt.

No-

Notandus autem inprimis, à Goltzio itidem vulgatus, qui habet ab una parte inſcriptionem Græcam, ab altera verò Punicam, ut videtur; unde ſtatuendum omnino videtur eum in Africa ſignatum eſſe: vellem equidem hunc manibus tractare, quia mihi mirum admodum videtur, Afros Linguâ Græcâ uſos eſſe.

Deinde notandus elephas loricatus, qui nummo poſſet videri inſculptus, propter victum Scipionem, qui talibus in Africa contra Cæſarem uſus eſt, teſte Hirtio: *ornatuſque ac loricatus elephantus quum eſſet, quæ pars ejus corporis nuda ſine tegmine relinqueretur, ut eo tela conjicerent:* uti notavit illuſtris Sereniſſimi Regis Boruſſiæ Legatus pag. 134. Amſtelædamenſis, & p. 183. editionis Londinenſis *Diſſertat. De præſtantia & Uſu Numiſmatum.* Sed verba quidem illa leguntur *cap.* 72. & Scipio in prælio uſus eſt elephantis; ſed tamen humani aliquid patitur excellentis vir eruditionis; neque enim illo capite agitur de Scipione, ſed de Cæſare, qui ita inſtruxerat elephantum, ad docendum milites ſuos, quomodo in prælio elephantos Scipionis adoriri & occidere deberent: ecce ita loquitur Hirtius: „Accedebat „etiam hæc cauſa, quòd elephantorum (Scipio„nis) magnitudo multitudoque militum animos „detinebat terrore: cui uni rei tamen invenerat „remedium: namque elephantos ex Italia trans„portari juſſerat, quo & miles noſter (Cæſaris) „ſpeciemque & virtutem beſtiæ cognoſceret, & „cui parti corporis ejus, telum facilè adjici; or„natuſque ac loricatus elephantus cùm eſſet, quæ „pars ejus corporis nuda ſine tegmine relinquere„tur, ut eò tela conjicerentur; præterea ut ju„menta beſtiarum odorem, ſtridorem, ſpeciem, „conſuetudine captarum non reformidarent. Qui„bus ex rebus largiter erat conſecutus, nam & „milites beſtias manibus pertractabant, earumque „tarditatem cognoſcebant: equiteſque in eos pila „præpilata conjiciebant, atque in conſuetudinem „equos patientia beſtiarum adduxerat. Quæ verba, licèt antea mihi laudata, repetenda cenſui, ut conſtaret me vera monere, & doctiſſimos etiam properantiâ labi poſſe. Neque, uti credo, is errabit, qui judicabit, hanc hiſtoriam fortè per *loricatum elephantum* in nummo deſignari; quanquam omnino videatur certum, Scipionem ita ornatis & armis elephantis pugnaſſe.

Sed notandum inprimis in uno illorum Nummorum elephantem calcare ſerpentem, & virum eruditum hoc ſymbolum referre vel ſerpentem *ad quandam Divinitatis opinionem*, quod tam ad Cæſarem quàm ad ſerpentem pertinere poteſt; quia ille Venerem generis ſui originem eſſe jactabat, & feræ illæ etiam inſtar Numinum vel Geniorum colebantur. Neque ego huic expoſitioni me oppono, ſed monebo tantùm, elephantem cum ſerpente, etiam ab Hiſpanis & qui in urbe Oſicerda, inditum eſſe Nummis, & voluiſſe Monetarios fortè indicare, Africam ſerpentibus abundare, & eam nihilominus à Cajo Julio Cæſare victam eſſe; & potuiſſent, ſi ejuſcemodi argutiis locus eſſet in veteribus hiſce monumentis, per elephantum deſignare ipſum Cæſarem, quia Maurorum Linguâ ita animal illud appellabatur, teſte Spartiano. Et *ſerpens* mihi occaſionem dat annotandi, Veteres ſcripſiſſe, illum, qui adipe elephanti inunctus erat, tutum eſſe à ſerpentibus: Anatolii Fragmentum hoc eſt apud Joh. Alb. Fabricium lib. IV. parte altera p. 300. *Bibl. Græcæ:* Ἐλέφαντος πιὰρ ἐὰν ἀλείψῃ, οὐδέν σοι τῶν θηρίων προσπελάσειεν, *Elephanti adipe ſi te inunxeris à ferarum incurſu tutus*, uti vertit eruditus Interpres; id quod mihi generale nimis videtur, malleinque, *ſerpens nullus ad eum accedet*; maximè cum ex Æliani lib. 1. *de Animal.* c. 37. notet Rendtorfius, θηρίων ἀλεξιφάρμακον eſſe πιμελὴν ἐλέφαντος, id quod omnino de ſerpentibus, non autem de omnibus feris beſtiis intelligendum eſt omnino. Et do, ut hoc obiter adjiciam, viro præſtanti conſiderandum, an non eadem pagina ſcribi debeat: Κροκοδείλους τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀπάγουσι (non ἐπάγουσι) ἀσφοδέλου ῥίζαι: *Aſphodeli radices Crocodilos in Ægypto fugant* (non *educunt*).

Sunt præterea C. Julii Cæſaris Nummi, in quibus quadriga elephantorum picta eſt: talem edidit Franciſcus Angeloni, cujus in una area cernitur caput Cæſaris, & legitur, DIVOS IVLIVS; in altera verò currus quatuor elephantorum vehens Cæſarem, & S. C.

Vir eruditus eum ſignatum putat propter devictam Africam; & celeberrimus Grævius cenſet ſimiliter oſtentari triumphum Cæſaris de Juba & Mauris; non quòd ita triumphaverit, hoc enim nemini ſcriptum eſt, ſed quòd elephantorum feracem Africam vicerit, & de ea equorum quadrigâ triumphaverit. Malè enim Triſtanus tom. 1. pag. 87. exiſtimat, Cæſarem talem triumphum duxiſſe; uti patet ex his ipſius verbis: *Au reſte Auguſte ne fut pas le prémier Romain, qui fit voir cette rareté au Peuple, mais Pompée en ſon triomphe d'Afrique, comme ayant été pratiqué par Bacchus triomphant des Indes; & après lui Jules Céſar eut auſſi l'ambition de ſe faire voir, tiré par ces admirables animaux, aux Romains, en un chariot triomphant*; id quod probat, vel probare conatur potiùs per Plinium *lib.* 8. *cap.* 2. & Julii Cæſaris Nummos. Sed nec id docet nos Plinius, nec Nummi ullo ſunt ſubſidio, quia ille, in quo Cæſar quadrigâ elephantorum vehitur, ſi eſt genuinus, indicat potiùs, talem currum à Senatu Cæſari decretum eſſe; vel ob devictam Africam eſſe percuſſum hunc nummum: vel fortè docere nos, ſtatuam Julii Cæſaris inter Divos relati per Circum curru quatuor elephantorum vectam fuiſſe. Ceteroquin in aliis etiam apud Mediobarbum Nummis ſcribitur DIVOS IVLIVS pag. 8. & 22. quorum ectypos videre licet apud Goltzium Tab. 22.

Inter Nummos Schelkenii, Anteceſſoris Friſii, (quorum index additus eſt Catalogo Librorum ipſius) in Gente Julia recenſetur unus, in quo hinc cernitur *Caput Veneris cum ciconia*; inde verò *elephas*; quem, cùm ineditus foret, mirabar ſummopere, & dubitabam an non alieno loco recenſitus, & Gentis Cæciliæ foret. Conſului ſtatim doctiſſimum celeberrimumque virum, Guillelmum Coetier, humaniores Litteras magna cum laude in Friſiis profitentem, cùm collectio illa jam vendita eſſet, neque propterea nummum illum mihi parare poſſem. Is me fecit certiorem, eundem pertinere non ad Juliam, ſed ad Cæciliam Gentem, & erraſſe eum qui indicem compoſuerat. Quin & malè puto eundem hîc ſibi fingere *caput Veneris cum ciconia*; cùm proculdubio caput ſit pietatis, cujus ciconia ſymbolum, eam ob cauſam à Petronio dicta *pietati-cultrix*; quomodo eandem picturam non modò in Cæciliæ, ſed Juliæ etiam

Gentis Nummis obviam explicant etiam Goltzius A & Gevartius, viri utique doctiſſimi.

Sed nunc ectypum nummi exhibebo, qui raritate ſua notabilis eſt, quemque mecum communicavit idem Jacobus Bary, vir utique juvandis ſtudiis natus & eorum inprimis peritus; in una area pictum eſt caput imberbe, galeâ, nullis ornamentis inſigni, tectum, cum inſcriptione, ASCVT: in altera elephas demiſſa proboſcide, & ſupra eum legitur C.CVT; infra verò IMP. CÆSAR, uti ex ectypo patet:

Vir doctus non abſque ratione putat eſſe caput Martis, quod in aliis Andaluſiæ coloniis & municipiis etiam nobis exhiberi affirmat; & quanquam ignoret cui oppido ille attribui debeat, addit nihilominus videri ſibi, ad *Vticam Africæ* eundem pertinere, & fortè explicari debere *Colonia Cæſarea Vtica*; id quod tamen refelli fatetur Nummis Tiberii, in quibus ſcribitur, MVN. IVL. VTICEN.

Ego, quid ſibi velit ASCVT planè etiam non video, nec abſque ope aliorum Nummorum illud explicari poſſe vix credo: quod ad *Coloniam Cæſaream Vticam* pertinet, nequaquam Africæ urbem locum poſſe habere puto; ſed perſuaſus ſum eodem nomine fuiſſe urbem Hiſpaniæ; *Vtica* Græcis Ἰτύκη dicitur, ipſiſque Ἰτυκαῖος eſt *Vticenſis*; jam Appianus in libro *de Bell. Hiſpan.* memorat urbem in Bætica ſitam, nomine Ἰτύκην itidem; Interpres ſemper *Itycam* vertit, cùm Africæ Ἰτύκην reddat rectè per *Vticam*; & illud altero loco faciundum erit, & ita *Vticam* Hiſpaniæ etiam fuiſſe urbem inde cognoſcimus, eamque arbitror fidem nummi ſequutus à Cæſare coloniam eſſe factam; licèt nemo aliorum Auctorum illius faciat mentionem. Neque enim Africæ urbs poteſt intelligi, quia illa Tiberii adhuc tempore fuit municipium, uti patet ex Nummis Tiberii Cæſaris, & poſtea primùm colonia facta eſt, uti haud obſcurè nos docet Imp. Hadrianus apud A. Gellium *lib.* 16. *cap.* 13. Poſtea tamen Vir ampliſſimus mihi ſignificavit, ſe nummo diligentiùs inſpecto inter duo C. C. inveniſſe AS. unde faciebat non abſque ratione, *Caſtrum Cæſaris Vticenſe.*

Præterea Goltzius p. 180. *Faſtorum* & *Tab.* 10. Cæſaris nummum edidit; cujus in una area repræſentatur nobis Cæſaris caput, & DIVI IVLII. in altera verò ipſe Cæſar vectus quadriga elephantorum, & tenens lauri ramum; ſuprà, L. Γ. *anno tertio*, infrà, S. C. uti patet ex ectypo:

In Ægypto ſignatus videtur, ſed cùm aliis non
B adjiciatur τὸ S. C. uti patet ex variis, quos edidit monumentorum horum ſollers & eruditus enodator Andreas Morellus *Tab.* 10. 11. 16. 17. & 18. *Speciminis*; dubito valde, an genuinus ſit; id quod poſtea vidi etiam ſentire inſignes Antiquarios Sebaſtianum Erizzum pag. 174. & Æneam Vicum; quin & ejuſmodi nummum fictitium nactus ſum; cujus una in area caput Julii laureatum, & DIVI IVLII. in altera verò figura, vel Julius vectus quadrigâ elephantorum, tenens rami laurum, LϚ. *anno ſexto*, & infrà S. C. Nam vel *annus ſextus* eum arguit impoſturæ. Comes Mediobarbus binos alios recenſet pag. 8. in quibus
C etiam quadrigæ elephantorum, & L. E. S. C. id eſt, *anno quinto*; & in altera area DIVI IVLII. vel DIVO IVLIO, caputque Cæſaris laureatum cum lituo; additque quadrigis talibus Impp. conſecrandorum imagines cereas, in forum ad pyras ductas eſſe, teſte Herodiano in *Severo*: quod tamen nec apud illum, nec apud alium Auctorem veterem invenio; & errorem hunc gravem eſſe patebit quàm clariſſimè, ubi aliam ſimilemque alterius viri eruditi ad nummum Pertinacis notam examinabo.

Ceterùm eſt locus Ciceronis, qui ad ſucceſſo-
D rem C. Julii Cæſaris, Cajum Cæſarem Octavianum, poſtea Auguſtum dictum, pertinet, inprimis notabilis, & propterea examine dignus *Philipp.* 5. cap. 17. „Hoc autem tempore ita cenſeo „decernendum. Q. C. Cæſar Caji filius, Pontifex, „Proprætore, ſummo Reip. tempore milites ve„teranos ad libertatem Populi Romani cohortatus „ſit, eoſque conſcripſerit: quódque Legio Mar„tia, quartaque ſummo ſtudio, optimoque in „Rempubl. conſenſu, C. Cæſare duce & aucto„re, Rempubl. libertatem Populi Rom. defen„dant, defenderint: & quòd C. Cæſar, Pro„prætore, Galliæ Provinciæ cum exercitu ſubſi-
E „dio profectus ſit: equites, ſagittarios, ELE„PHANTOS IN SVAM POPVLIQ. RO„MANI POTESTATEM REDEGERIT, „difficillimoque Reip. tempore, ſaluti, dignitati„que Populi Romani ſubvenerit; ob eas cauſas „Senatui placere, C. Cæſarem, Caji filium, Pon„tificem, Proprætorem, Senatorem eſſe, ſenten„tiamque loco Prætorio dicere: ejuſque rationem, „quemcunque Magiſtratum appetet, ita haberi, „prout haberi lege liceret, ſi anno ſuperiore „Quæſtor fuiſſet. Habita hæc Oratio fuit A. V. C. DCCX. C. Vibio Panſa, A. Hirtio Coſſ. non autem Anno 720. uti legitur in *Hiſtoria Ciceronis*
F à Franc. Fabricio conſcripta, & inſerta editioni Gruteri atque ultimæ Lugdunenſi, in quibus etiam malè annus DCCXI. pro DCCIX. ponitur, quod longè aliter ſeſe habet in editione ejuſdem *Hiſtoriæ* Colonienſi Anno 1570. ubi rectè tempora hæc notantur; quod monendum duxi, ut pateat editiones Auctorum accuratiſſimas etiam vitiis ſuis laborare.

Sed haud levis mihi equidem naſcitur difficultas, ubi Octavianus & quomodo hos elephantos ceperit; neque enim vivo Julio Cæſare ulli publico muneri nedum militari admotus fuit; cúmque is oc-

A occiſus Idibus Martiis anni DCCIX. & hæc Oratio habita ſit anno ſequente, & quidem Calendis Januariis, neceſſe eſt, ut Octavianus intermedio illo tempore elephantos redegerit in poteſtatem, unà cum equitibus & ſagittariis, vel *equitibus ſagittariis*; uti fortè, ſublata diſtinctione, ſcripſit Cicero; deſignans equites, qui arcubus & ſagittis utebantur; quos *Hippotoxotas* appellant Cæſar lib. 3. *Bel. Civ.* c. 4. & Hirtius c. 19. *de Bello Africano*, ſcribuntque fuiſſe in exercitu Pompeji & Labieni: qui & Tacito *Ann.* lib. 2. cap. 16. ſimiliter planè *equites ſagittarii* dicuntur: Octavianus, ubi accepit B Cæſarem occiſum eſſe, Romam ex Epiro venit, quò illum præmiſerat, bellum Parthis illaturus, Veteranos patris evocavit, & Legiones Martiam & quartam Antonium relinquentes, multoſque alios ejuſdem ſævitiam fugientes recepit. Nullum tamen tunc prælium habuit, in quo capere elephantos potuit, ſed intercepit eos, quos Antonius habebat eodem, quo Cæſar occiſus fuit, anno; docet hoc nos Dion Caſſius lib. XLV. *His Cæſar acceptis* (Legioni Martiæ & quartæ) *quum ſicut prioribus argentum diviſiſſet, multos etiam reliquos ad ſe pertraxit:* ϰ̀ τȣ̀ς τε ἐλέφαντας τȣ̀ς τȣ̃ Ἀντωνίȣ πάντας ἔλαβεν ἐξαπίνης, *elephantiſque* C *ſubitò omnibus Antonii potitus eſt, quum in eos, dum præteragerentur, incidiſſet:* & de his elephantis etiam loquitur Cicero in Oratione apud eundem Dionem pag. 291. *Militum enim major ac melior pars eum* (Antonium) *deſeruit:* ϰ̀ νὴ Δία ϰ̀ τῶν ἐλεφάντων ἐϛέρηται, *& elephantis per Jovem ſpoliatus eſt:* quæ adſeverandi formula haud obſcurè ſignificat, magnum inde ad Octavium emolumentum perveniſſe. Crediderim autem hos elephantos victis Mauris, Juba & Scipione, adeptum eſſe Julium Cæſarem, & eoſdem illo occiſo veniſſe in Antonii poteſtatem unà cum Legionibus, D quas Cæſar bello Parthos adoriturus præmiſerat, quibuſque Senatus Antonium præfecerat, teſte eodem pag. 307. & hinc patere, Cæſarem iis uti voluiſſe adverſus Parthos.

CAP. VII.

De Elephantis in Ludis Circenſibus, aliiſve Romæ exhibitis: initium repetitur ab A. V. C. 503. Feneſtellæ, ut mihi videtur, apud Plinium lapſus; idem fecerunt alii, atque etiam Pompejus: Senecæ locus ex- E *poſitus, non ſecus ac Aſconii: ab Harduino diſſenſum: Pompejus primus cum Elephantis commiſit homines ſive noxios ſive alios: an illi Elephanti & homines occiſi: quo Ludorum die à Pompejo exhibiti: Cicero explicatur, rejectis Victorii & Manutii expoſitionibus: quid ſint* binæ Venationes; *Venatio Africanarum. C. Julius Cæſar inde Elephantos exhibuit: Interpres Appiani notatus: An iis Ludis Elephanti cum Elephantis, an ve-* F *ro cum pedstibus & equitibus pugnaverint, diſquiritur: Dionis Interpres notatus a Caſaubono; Germanicus Cæſar Elephantos Populo Ludis dedit. Quo ſenſu Elephas dicatur* Beſtia inſulſiſſima: *Schefferi lapſus in explicando Plinio; de iiſdem Ludis luculentiſſimus locus Æliani: & mira harum belluarum docilitas: Plinius & Suetonius conciliati: Elephanti funambuli; gladiatorum cum iis certamina, Impp. Claudio & Nerone. Harduinus laudatus: Vologeſes Elephanto inſidens flumen trajecit. Domitianus eoſdem in ſpectaculis ſuis dedit; Martialis a Grævio tentatus: Elephas ſaltator. Antoninus Pius, Commodus, L. Septimius Severus, Caracalla idem fecerunt, teſtibus Auctoribus veteribus & Nummis: Vir doctus in Plinii Notis bis notatus. Rhinocerotis cum Elephanto pugna in nummo Domitiani, & forte Severi; perpetuæ inter belluas haſce inimicitiæ: Rhinoceros primus Populo exhibitus a Pompejo, non ab Auguſto, uti Dio putabat: Pliniani Commentatoris nuperi lapſus; Crocota forte in Severi nummo, Hippotigris. Dio illuſtratus; Bocharti & aliorum lapſus: Onager deſcribitur: differentia inter Onagrum, & Hippotigrim; Clar. Nicolai Witſen laus: Tachardi animadverſio elegans; animalia illa non habuerunt cornua; Elephas in nummis Caracallæ cur corona ornetur in dorſo vel capite.*

ATque ita quidem egi de Nummis C. Julii Cæſaris, qui elephantis fuerunt ſignati; nunc dicendum eſt de iis, qui Romæ Ludis Circenſibus, aliiſve ſpectaculis harum rerum cupidiſſimo Populo fuerunt exhibiti. Et primò quidem liberâ Republicâ dati fuerunt à L. Metello A. V. C. DIII. quo triumphavit: Plinius *lib.* 8. *cap.* 6. „Verrius „eos pugnaſſe in Circo, interfectoſque jaculis tra„dit penuriâ conſilii; quoniam neque ali placuiſ„ſet, neque dari Regibus. L. Piſo inductos dun„taxat in Circum, atque ut contemtus eorum in„creſceret, ab operariis haſtas præpilatas habenti„bus, per Circum totum actos. Nec quid deinde „iis factum ſit, Auctores tradunt, qui non putant „interfectos. Inde id iterum factum A. V. C. DLXXXIV. Coss. Q. Marcio Philippo, & Cn. Servilio Cæpione; Livius *lib.* 44. *cap.* 19. *Et jam magnificentia creſcente, notatum eſt, Ludis Circenſibus P. Cornelii Scipionis Naſicæ & P. Lentuli Ædilium Curulium* LXIII. *Africanas, &* XL. *urſos, & elephantos luſiſſe.* Laudat hunc locum ὁ πάνυ Salmaſius *ad Solin.* p. 312. ſed ſcribit, Scipionem *Ludis Circenſibus* XL. *urſos*, LX. *Africanas*, XL. *elephantos miſiſſe*; quod non tam credo à Livio eſſe, quàm à viro illo ſummo, qui indicare voluit tot beſtias à Scipione Naſica, &, qui eidem additur ab Hiſtorico, P. Lentulo Ædilibus Curulibus exhibitas fuiſſe.

Hæc exempla evincere videntur, malè tradere Feneſtellam apud Plinium *lib.* 8. *cap.* 7. elephantos primùm Romæ exhibitos fuiſſe in Circo, anno 605. Urbis conditæ: *Romæ pugnaſſe Feneſtella tradit primum omnium in Circo, Claudii Pulchri Ædilitate, M. Antonio, A. Poſthumio Coss. anno Urbis ſexcenteſimo quinto: Item poſt annos* XX. *Lucullorum Ædilitate adversùs tauros:* quæ certè quomodo concilianda ſint, ego nullus video; cùm ipſe Plinius elephantos in Circo exhibitos ſcribat, quos ceperat Metellus in Sicilia; & Livius *luſiſſe elephantos*, ſive pugnaſſe Ædilitate Scipionis Naſicæ & P. Lentuli. Sed hoc ut aliis examinandum relinquo, ita tamen ex Feneſtella conſtat poſt tempora Metelli & Naſicæ belluas illas exhibitas fuiſſe A. V. C. 605. & 625. quo ſimul Ædiles fuerunt Lucius & Marcus Luculli fratres, ut auctor eſt Plutarchus. Inde ejuſcemodi ſpectaculum Populo dedit Cn. Pompejus Magnus in dedicatione theatri

ſui,

ſui, quibus Ludis *confecit per dies quinque, leones quingentos, & elephantos octodecim induxit pugnantes cum viris armatis*; καὶ ἐλέφαντες ὀκτωκαίδεκα πρὸς ὁπλίτας ἐμαχέσαντο, teſte Dione *lib.* 39. *Noxios* ſcribit fuiſſe Seneca cap. 13. *de Brev. Vitæ*, *Gætulos* Plinius *lib.* 8. *cap.* 7. & ille haud obſcurè ſignificat homines illos occiſos, alii verò tradunt belluas neci datas fuiſſe: „Num & Pompe-„jum, *ait Seneca*, primum in Circo elephanto-„rum duodeviginti pugnam edidiſſe, commiſſis „more prælii noxiis hominibus, ad ullam rem bo-„nam pertinet? Princeps civitatis, & inter anti-„quos Principes, ut fama fert, bonitatis eximiæ, „memorabile putavit ſpectaculi genus, novo mo-„re perdere homines. Depugnant; parum eſt: „lancinantur; parum eſt: ingenti mole animalium „exterantur. Satius erat iſta in oblivionem ire, ne „quis poſtea potens diſceret, invideretque rei mi-„nimè humanæ. Id eſt, ſi quid video, ne quis poſtea Cæſarum idem faceret, & invideret Pompejo, quòd talia excogitaſſet, illumque crudelitate ſuperare conaretur. Sed notandum inprimis Senecam ſcribere, Pompejum *primum elephantorum* XVIII. *pugnam edidiſſe*; id quod etiam tradit Aſconius Pedianus *in Oration. Ciceronis in Piſonem*, *Cn. Pompeji Ludos ſignificat, quibus theatrum à ſe factum dedicavit, quibus Ludis* ELEPHANTORVM PVGNAM PRIMVS OMNIVM *dedit in Circo.* Imò Auctor *Chronici Alexandrini* haud dubiè, ſi Interpreti credendum, eandem ſententiam ſequitur, & ſimul ſcribit *quadraginta elephantos* pugnaſſe: Πομπήϊος ὁ μέγας τὸ κτισθὲν ὑπ' αὐτοῦ θέατρον ἀφιέρωσεν, καὶ θεωρίας ἐπιτέλεσεν αὐτοῦ δι' ἐλεφάντων τεσσαράκοντα, καὶ ἱππέων τ', καὶ πεζῶν ω', καὶ μονομάχων χ', ἐλεφαντομαχίαν ποιήσας: *Pompejus Magnus conditum à ſe theatrum dedicavit, & elephantos exhibuit quadraginta; equites* 300. *pedites* 800. *gladiatores* 1000. *certamenque* ſeu *pugnam cum elephantis inſtituit.* Nam qui aliquid *inſtituit*, primus id utique facit; & quanquam Græca verba potiùs verti debeant per *exhibere*, tamen videndum, quomodo Seneca & Aſconius interpretandi ſint. Nam nullum dubium, quin ante Pompejum elephanti in Circo fuerint exhibiti; & Harduinus quidem putat, fortè apud Aſconium legendum eſſe *viginti*; & *primum* Pompejum id feciſſe dici, quia tantum elephantorum numerum ante hos Pompeji Ludos pugnaſſe in Circo, non eſt ullis, quod ſciat, monumentis proditum. Sed quid Senecæ fiet, qui *octodecim* nobis annumerat, & *primum* Pompejum ſcribit ejuſmodi ſpectaculum dediſſe? Quin & CXXX. antea fuerunt in Circum introducti à L. Metello, uti Verrius & L. Piſo tradunt. Quare ego quidem aliâ viâ hanc difficultatem tollendam eſſe judico; nempe tempore L. Metelli, elephantos quidem exhibitos fuiſſe plures longè, ſed homines cum iis non pugnaſſe; neque enim *pugnare* eſt, eos jaculis, è longinquo proculdubio, confodere, vel ab operariis per Circum agi; Ædilitate Scipionis Naſicæ elephantos inter ſe tantùm pugnaſſe & quaſi *luſiſſe*, non ſecus ac Claudii Pulchri Ædilitate; vel contra alias beſtias, quomodo vidimus Lucullis Ædilibus vaſta hæc animalia pugnaſſe adversùs tauros. Rectè igitur Pompejus dicitur *primus elephantorum pugnam dediſſe, commiſſis more prælii noxiis hominibus*; id eſt, primum inſtituiſſe certamen elephantorum & hominum, id quod certè antea factum fuiſſe nequaquam videtur. Et de hoc facto Pompeji etiam loquitur Plinius *lib.* 8. *cap.* 7. *Pompeji quoque altero Conſulatu* (qui incidit in A. V. C. DCC.) *dedicatione templi Veneris Victricis, pugnavere in Circo viginti, aut, ut quidam tradunt,* XVIII. *Gætulis ex adverſo jaculantibus, mirabili unius dimicatione, qui pedibus confoſſis repſit genibus in catervas, abrepta ſcuta jaciens in ſublime, quæ decidentia voluptati ſpectantibus erant in orbem circumacta, velut arte, non furore belluæ jacerentur. Magnum & in altero miraculum fuit, uno ictu occiſo. Pilum autem ſub oculo adactum, in vitalia capitis venerat. Univerſi eruptionem tentavere non ſine vexatione Populi, circumdati clathris ferreis.* Atque hoc ex loco patet, elephantos occiſos eſſe; id quod etiam haud obſcurè patet ex Dione *lib.* 39. cujus itidem integra verba adſcribenda ſunt, quia multùm faciunt ad hiſtoriam elephantorum: „Quinque „enim dierum ſpatio, quingenti leones confecti „ſunt, elephantique octodecim cum armatis de-„pugnarunt: partim in ipſa pugna mortui, par-„tim paulò pòſt; nam Populus aliquos, etiam in-„vito Pompejo, miſeratus eſt: quum vulnerati à „pugna deſtitiſſent, circumeunteſque proboſcidibus „ad cælum erectis ita lamentati ſunt, ut ſermoni „occaſionem præberent, non id ab ipſis temerè aut „caſu fieri: ſed eos jusjurandum, quo perſuaſi è „Libya tranſmiſiſſent, clamore ſuo teſtari, & „vindictam numinis implorare. Ferunt enim haud „priùs eos in naves ingreſſos eſſe, quàm à du-„centibus ſibi cautum eſſet de omni injuria. Id ve-„rum ſit, nec ne, haud ſcio: certè hoc quoque „memoriæ proditum eſt, præterquam quod ele-„phanti ſermonem patrium percipiant, etiam eos „illa ſcire, quæ in cælo fiunt; καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ γιγνομένων συνιᾶσιν. *Hinc in noviluniis, antequam in conſpectum hominibus Luna perveniat, eos ad aquam perennem vel fontem accedere, eâque ſe luſtrare*; πρός τε ὕδωρ ἀέναον ἀφικνεῖσθαι, κἀνταῦθα καθαρμόν τινα σφῶν ποιεῖσθαι. His igitur ex locis patet, elephantos Ludis Pompeji occiſos maximam partem eſſe; & contrà Seneca narrat, *noxios* illos occiſos; quæ non facilè videntur poſſe conciliari, niſi ſtatuamus primò noxios elephantis exhibitos & ab iis protritos; inde Gætulos eadem animalia ſagittis ſuis confeciſſe, vel nonnullos eorum; nec non elephantos neci datos eſſe: quod ultimum etiam clarè patet ex verbis Plinii *lib.* 8. *cap.* 7. „Sed Pompejani amiſſa fugæ ſpe „miſericordiam vulgi inenarrabili habitu quæ-„rentes ſupplicavere, quadam ſeſe lamentatione „complorantes: tanto Populi dolore, ut oblitus „Imperatoris ac munificentiæ honori ſuo exquiſi-„tæ, flens univerſus conſurgeret, diraſque Pompe-„jo, quas ille mox luit, pœnas imprecaretur.

Hi autem elephanti à Cn. Pompejo M. fuerunt exhibiti ultimo Ludorum, vel quinto die; per quinque enim dies eos protractos fuiſſe ex Dione patet: Cicero hoc nos docet lib. 7. *ad Famil.* ep. 1. „Nam quid ego te athletas putem deſiderare, „qui gladiatores contempſeris? in quibus ipſe „Pompejus confitetur ſe & operam & oleum per-„didiſſe. Reliquæ ſunt venationes binæ per dies „quinque magnificæ, (*ita* Orat. in Piſon. *hos Ludos vocat* apparatiſſimos magnificentiſſimoſque, additque, quales non modo nunquam fuerunt, ſed ne quomodo fieri quidem poſthac poſſint, poſſum ullo modo ſuſpicare) nemo negat. „Sed quæ poteſt homini eſſe polito delectatio, „cùm aut homo imbecillus à valentiſſima beſtia „laniatur, aut præclara beſtia venabulo transver-„beratur? quæ tamen ſi videnda ſunt, ſæpe vidi-„ſti: neque nos, qui hæc ſpectavimus, quidquam „novi vidimus. Extremus elephantorum dies fuit, „in quo admiratio magna vulgi atque turbæ, de-„lectatio nulla exſtitit: quin etiam miſericordia „quædam conſecuta eſt, atque opinio ejuſmodi, „eſſe quandam illi belluæ cum genere humano „ſocietatem. Petrus Victorius explicaturus hæc

vic-

verba, *venationes binæ per dies quinque*, notat Dionem tradere, quingentos leones quinque diebus ferro abſumtos eſſe; & Manutius *binas venationes* dici, quia manè datæ, poſt meridiem reſtauratæ ſunt; quæ certè nequaquam Ciceronem, ſi quid video, explicant. *Binæ venationes* ſunt, una leonum, quæ per quatuor dies duravit; altera elephantorum, quæ ultimo, vel quinto die peracta: ita *Africanarum venatio* apud Sueton. *Calig. cap.* 18. VENATIO BESTIARUM AFRICANARUM in *Inſcript.* 3. p. CCCIX. apud Gruterum; & *venatio dentis Erythræi*, ſive elephantorum, apud Martialem, occurrunt. Videnturque elephanti, ut maximè ſingulare & rarum ſpectaculum, ultimo die & loco fuiſſe exhibiti; certè C. Julium Cæſarem id etiam feciſſe, patebit ex Sueton. *cap.* 39. cujus verba mox in medium adferentur.

Poſt Pompejum C. Julius Cæſar etiam elephantos Populo exhibuit: Vellejus *lib.* 2. *cap.* 56. „Cæ„ſar omnium victor, regreſſus in Urbem, quod „humanam excedat fidem, omnibus qui contra ſe „arma tulerant, ignovit, magnificentiſſimiſque „gladiatorii muneris, Naumachiæ, & equitum „peditumque ſimul elephantorum certaminis ſpe„ctaculis, epuliſque per multos dies data celebra„tione, replevit eam. Dedit autem hos Ludos A. V. C. DCCVII. vel potiùs DCCVIII. quo tertiùm Conſul fuit, quo conſulatu id factum fuiſſe ſcribit Plinius, nempe poſt quatuor triumphos, quos duxerat A. V. C. DCCVII. Appianus lib. 2. *Belli Civil.* memorat *quadraginta elephantos*; ἐλεφάντων τε μάχη εἴκοσι πρὸς εἴκοσι: malè reddit Interpres, *commiſſi ſunt & viceni elephanti*; nam ita tantùm ab utraque parte ſtetiſſent decem, cùm fuerint hinc inde *viginti*, & ita *quadraginta*. Hos Cæſaris Ludos etiam commemorat Plinius lib. 8. cap. 7. *Hiſt. Natur.* & poſtquam dixiſſet, Cæſarem Dictatorem, ſimile elephantorum Pompejano ſpectaculum editurum, euripis arenam circumdediſſe, quia ſcilicet antea belluæ vulneratæ vexaverant Populum, licèt ferreis elathris eſſet circumdatus, vel ab arena diviſus, paulò pòſt hæc nobis narrat: *Pugnavere & Cæſari Dictatori tertio Conſulatu ejus, viginti contra pedites quingentos: iterum totidem turriti cum ſexagenis propugnatoribus, eodem, quo priores, numero peditum, & pari equitum ex diverſo dimicavere*; unde ſequitur omnino, non elephantos cum elephantis, uti diſertè ſcribit Appianus, ſed eoſdem cum peditibus & equitibus pugnaſſe; & eò reſpicere proculdubio Vellejum, cùm ita loquitur, *& equitum peditumque ſimul elephantorum certaminis*. Quin & illud notandum, Plinium narrare Cæſarem duabus vicibus elephantos exhibuiſſe, vel potiùs iiſdem Ludis bis illud feciſſe; ita ut primò viginti elephanti contra pedites quingentos; deinde totidem turriti cum tribus ſinguli propugnatoribus (neque enim puto unumquemque elephantem ſexaginta armatos geſtaſſe) cum quingentis peditibus, totidemque equitibus pugnaverint.

Atque de his Ludis ita loquitur Suetonius in *ejus Vita* cap. 39. *Venationes in Circo editæ per dies quinque, ac noviſſimè pugna diviſa in duas acies, quingenis peditibus & elephantis vicenis, trecenis equitibus hinc & inde commiſſis; nam quo latiùs dimicaretur, ſublatæ metæ, inque earum locum bina caſtra ex adverſo conſtituta ſunt.* Dion Caſſius, ſi Interpretem ſequimur, nobis narrat *quadraginta viros* ab elephantis pugnaſſe: *Commiſit alios plures, ait, in Circo ſimul, equites equitibus, peditibuſque pedites, aliſque promiſcuè, æquali utrinque numero; erant enim quadraginta viri, qui ab elephantis pugnabant*; ſed rectè animadvertit egregiè doctus vir Caſaubonus ad Suetonium, eundem

A errare, & hæc Græca verba, καὶ τινὲς καὶ ἀπ' ἐλεφάντων τεσσαράκοντα ἐμαχέσαντο, verti debere, *& quidam ab elephantis quadraginta pugnarunt*; qui ſcilicet in turribus, impoſitis elephantorum dorſis, erant conſtituti, quos tamen Plinius videtur ſignificare fuiſſe tantùm viginti; *iterum*, ait, *totidem turriti cum ſexagenis propugnatoribus*; & antè dixerat pugnaſſe viginti elephantos contra pedites quingentos.

Germanicus poſtea Cæſar, Tiberii nepos, elephantos etiam Populo exhibuit, non pugnantes cum hominibus, ſed ſaltantes & alia facientes,
B quæ vix credimus in tam vaſtæ molis animalia cadere poſſe, niſi nobis hiſtoria reliquiſſet tot præclara ſollertiæ hujus animalis exempla: Plinius *lib.* 8. *cap.* 2. ita loquitur; „Germanici Cæſaris mu„nere gladiatorio, quoſdam inconditos motus ede„re, ſaltantium modo. Vulgare erat, per auras „arma (*id eſt*, *clypeos*) jacere non auferentibus „ventis, atque inter ſe gladiatorios congreſſus „edere, aut laſciviente Pyrrhice colludere; poſteà „& per funes inceſſere, lecticis etiam ferentes qua„terni ſingulos, puerperas imitantes; pleniſque ho„minum tricliniis, accubitum iere per lectos ita „libratis veſtigiis, ne quis potantium attingeretur.
C Inprimis autem obſervandum, Plinium narrare, quatuor elephantos per funes inceſſiſſe, & geſtaſſe in lectica impoſita dorſo ſuo, jacentem elephantem, qui imitabatur puerperam; quod utique inſtar miraculi eſt, & unde ingenium atque docilitas hujus animalis etiam clariſſimè probatur atque evincitur; adeò ut exiſtimem Tertullianum, cap. 6. *de Reſurr. Carnis*, elephantem appellare *beſtiam inſulſiſſimam*, non reſpectu ingenii, ſed corporis; quod utique *inſulſum* non immeritò dici poteſt, licèt omnia membra mirificè conveniant.

Illud autem præterire nequaquam debeo, erudi-
D tiſſimum Schefferum lib. 2. cap. 5. *de Re Vehiculari* agere de loco illo Plinii, ſed me non ſatis capere, quò tendat animadverſio illius; „Equidem, *ait*, „obſervo apud Plinium in lectica elephantos: ita „enim habet *lib.* 8. *cap.* 2. *Poſtea & per funes inceſſere*, (elephanti) *lecticas etiam ferentes*, *quaterni* „*ſingulas*. Vel, ut habent alii, *lecticis etiam fe„rentes*. Ubi numerus quaternarius homines qua„tuor exprimere debebat, quia minimum quatuor „in lectica fuere. Sed fuit ea lectica non ordinarii „vel recepti generis, verùm admirationis & ſpe„ctaculi causâ ſic ornata, ut nihil derogare queat „Lipſianæ obſervationi. Hoc ſequitur doctus ju-
E venis, qui Diatriben edidit *de Lecticis Veterum*, additque majoris explicationis gratiâ, poſt verba, *quatuor in lectica fuere*, quæ ſequuntur, *ſcilicet tuli, ab elephantis portata, ita enim mentem eſſe Schefferi credo*. Sed miror utique in re obvia Schefferum titubaſſe, & nodum quæſiviſſe in ſcirpo; neque enim ullo modo per τὸ *quaterni*, poſſunt deſignari *quatuor homines*, nec homines totidem jacuerunt in lecticis; ſed quatuor elephanti geſtabant unam lecticam, inque ea jacebat elephas, qui imitabatur puerperam; ipſa verba Plinii id tam clarè docent, ut vix capere poſſim, quomodo talia tam erudito viro potuerint venire in mentem.

F Atque hos Ludos à Germanico, Tiberii ex Druſo fratre nepote, editos multis deſcribit Ælianus lib. 2. cap. 11. *de Animal.* cujus verba ſupponenda ſunt, ut pateat, quid fecerint illi elephanti hiſce Ludis: „Quum Tiberii Cæſaris nepos (*Græ„ca omitto*) Germanicus gladiatorium ſpectaculum „edidit, plures jam grandes utriuſque ſexus ele„phanti Romæ erant, è quibus alii plerique ge„nerati extiterunt: quorum artus interea dum „committebantur, & confirmabantur, & membra „infirma conglutinabantur, peritus vir ad pertra-

M „ctan-

„ ctandos eorum ſenſus animoſque, mirabili quo-
„ dam diſciplinæ genere eos erudiebat. Primum
„ enim eos maximè lenitudine & mollitudine ci-
„ bos illecebris & varietate ſuavium invitamento-
„ rum refertos indulgens, ad diſciplinam informa-
„ bat: ut ſi quid eſſet agreſte, expelleret, ex feri-
„ tate ad manſuetudinem, & quaſi ad humanita-
„ tem quandam transformaret: ſicque eos modera-
„ batur, ut feritate expulſa Diſciplinis & Muſicæ
„ ſtudio operam darent, tibiarum tympanorum-
„ que ſono nihil exterrerentur, fiſtulis oblectareo-
„ tur: pedum ingredientium ſtrepitum cantumque
„ miſcellaneum ferrent: eos præterea exercebat ad
„ non formidandam hominum multitudinem. Illa
„ verò virilis diſciplina accedebat, non ad gravem
„ plagarum ictum excandeſcere, coactos mem-
„ brum aliquod concinnè & ad ſaltandum flectere,
„ non iracundè (quum eſſent maximo robore præ-
„ diti) incitari. Quis hoc non egregiæ & genero-
„ ſæ indolis argumentum dixerit, belluam homi-
„ nis imperio non adverſam nec immorigeram eſſe?
„ Quum igitur magiſter elephantorum (ὁ ὀρχηστο-
„ διδάσκαλος) ſpectaculum ederet, ii tempore
„ ſuo ſpecimen dederunt, ſe rectè inſtitutos eſſe,
„ illumque in ipſis erudiendis operam non perdi-
„ diſſe oſtenderuot. Nam XII. numero theatrum
„ ingreſſi, compoſito gradu incedebant, in diver-
„ ſas theatri partes diviſi, ac molliter ingredientes
„ toto corpore diffluebant, miro ornatu, nimi-
„ rum ſtolis ſaltatoriis & floridis induti, ſolaque
„ magiſtri ſignificatione vocis ordinatim inſtructi,
„ ut ferunt, gradiebantur. Ac verò rurſus, ſi illis
„ hoc imperaretur, in orbem ſaltabant; eundem-
„ que orbem ad imperantis vocem denuo ſolve-
„ bant & explicabant. Atque nunc flores ſpargen-
„ tes pavimentum ornabant, idque parcè & mo-
„ deſtè: nunc pedibus terram pulſantes concinnam
„ & moderatam ſaltationem una conſenſione obi-
„ bant. Damonem igitur, & Epitharum, & Ari-
„ ſtoxenum, & Xenophilum, & Philoxenum, ac
„ alios pleroſque pulcherrimè muſicâ eruditos, in-
„ ter paucos hujus peritos exiſtimatos fuiſſe, mi-
„ rificum quidem, at non certè incredibile, ne-
„ que à ratione alienum fuit, quum homines
„ eſſent rationis participes, valuiſſe vi intelli-
„ gendi, ac ratiocinandi. At verò animal rationis
„ expers, numeros & cantum percipere, formam
„ & ornatum tenere, non à ſaltandi moderata ele-
„ gantia aberrare, quæ didicerit repetere poſſe,
„ hoc naturæ donum eſt, ſimulque vis quædam
„ ſingularis. Illa verò vel ad ridiculè inſaniendum
„ præ admiratione ſpectatorem inducere poſſint,
„ in theatri arena humiles lecticas ſpectare, & eis
„ impoſitos lectos, eoſque vario ſtragulo textili &
„ magnificis operibus picto opertos, copioſæ alicu-
„ jus & vetuſtæ familiæ teſtimonium: lauta item
„ pocula & argenteas crateras, aureaſque permul-
„ tas aquâ repletas, menſaſque magnificas è thyo
„ & ebore, perquam ſuperbas, tanto pane & car-
„ nibus exſtructas, ut vel edaciſſimorum anima-
„ lium ventrem implere potuiſſent. Omnibus ita
„ abundè apparatis, convivæ intromiſſi ſunt ele-
„ phanti, mares ſex virili veſte induti, totidem
„ fœminæ, ſtola muliebri ornatæ, decorè epulis
„ accubuere. Tum ſigno percepto in menſam pro-
„ muſcides, tanquam manus modeſtas, porrexerunt,
„ ſummaque cum moderatione epulati ſunt: ne-
„ que ex ipſis quiſpiam viſus eſt vorax, neque vel
„ delicatioris vel majoris partis avidior, ut Perſa
„ ille apud aureum illum Xenophontem. Quum
„ eſſet bibendum, unicuique crater exhibebatur,
„ & hi quidem promuſcidibus potionem haurien-
„ tes, moderatè bibebant: deinde circumſtantes
„ leviter & feſtivè ſine contumelia adſperge-

A „ bant. Inde addit Ælianus alios non pauca ſimi-
lia atque adeò admirabilia de ingenio & natura hu-
jus animalis ſcripſiſſe; ipſum vidiſſe elephantum
rectè & ordine in tabula Latinas litteras ſcriben-
tem, ejuſque oculos, cùm ſcriberet, fuiſſe im-
motos & dejectos; πεπαιδευμένως εἶναι τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς τοῦ ζώου, καὶ Γραμματικοὺς εἴποις ἄν,
*inſtitutos & doctos animalium oculos, non ſecus ac
ſi Grammaticorum fuiſſent, dixiſſes*: quod ultimum
ideo adjiciendum putavi, quia fortè Romæ eve-
nit, & quia inde belluæ, cujus hiſtoriam digeſſi,
natura docilis mirificè conſpici poteſt.

B In deſcriptione autem Ludorum Germanici
apud Ælianum noo fit mentio funambulorum
elephantorum, & dubito an Plinii verba ad eoſ-
dem pertineant. Nam Suetonius cap. 6. *Galbæ* te-
ſtatur, eum *etiamnum Prætorem, commiſſione Lu-
dorum Floralium, novum ſpectaculi genus, elephan-
tos funambulos dediſſe*. Nam ſi Galba præturam
urbanam geſſit A. V. C. 773. & tunc elephan-
tos tales primus exhibuit, utique id ante eum fa-
cere non potuit Germanicus, mortuus anno præ-
cedente, uti commentatur Pighius. Et certè du-
bitare quiſquam non abſque ratione poſſet, an
omnia illa, quæ Plinius *lib.* 8. *cap.* 2. commemo-
C rat, ad Ludos Germanici pertineant: nam mihi
videtur dicere, ante Ludos illos vulgare fuiſſe
per *auras arma jacere*, &c. inde munere à Ger-
manico edito eos *ſaltuſſe*; & *poſtea*, nempe poſt
Ludos à principe illo viro exhibitos, funambulos
factos, & quæ alia ſequuntur. Hæc ſi ita ſeſe ha-
bent, jam nulla inter Plinium & Suetonium erit
diſcrepantia; certè poſt Germanicum plures ele-
phanti ita fuerunt edocti, & admiratione ſumma
ſuot digna, quæ Hiſtorici memoriæ tradiderunt.
Nam idem Suetonius cap. 11. *Neronis*, teſtatur,
*Ludis Circenſibus notiſſimum Equitem Romanum ele-
phanto ſuperſedentem per catadromum decurriſſe*; id
D eſt, per funem funambulorum vel ſchœnobata-
rum, uti patet ex Dionis *lib.* 50. *Ludos*, ait, *maxi-
mos & ſumtuoſiſſimos in honorem matris fecit: nam
ſimul in quinque vel ſex theatris complures feſtos dies
egit. Quo tempore elephas ſubvectus vel deductus eſt
in altiſſimam ejus fornicem, inde per funes decurrit
ferens ſeſſorem*; & in genere de hac re loquitur
Plinius *lib.* 8. *cap.* 3. *Mirum maximè eſt, & ad-
verſis quidem funibus ſubire, ſed regredi magis uti-
que pronis*; quæ ſignificant, digoum eſſe admira-
tione, elephantos per funem extenſum adſcendere,
ſed admirabilius, per eundem regredi, quia tunc
E faciliùs cadere, utpote in terram proni, poſ-
ſent.

Seneca quoque talem elephantum commemorat
epiſt. 85. *Elephantem minimus Æthiops jubet ſubſi-
dere in genua, & ambulare per funem*; adeò ut
Neronis principatu res ea videatur vulgata fuiſ-
ſe.

Nec utique omittendum, tàm ſub Nerone,
quàm antea ſub Claudio, elephantos etiam Popu-
lo exhibitos fuiſſe: & quidem cum iis ſingulari
certamine pugnaſſe gladiatores, ut hoc ſpecimine
edito rude donarentur & pugnandi fierent immu-
nes; Plinius *lib.* 8. *cap.* 7. *Poſtea ſinguli Principi-
F bus Claudio & Neroni, in conſummatione gladiato-
rum*; quemadmodum hæc verba rectè mihi vide-
tur exponere Harduinus. „Sicut enim, addit,
„ conſummati milites hi erant, qui legitimis pera-
„ ctis ſtipendiis, militiæ onere ſolvebantur, quos
„ emeritos etiam appellabant: ſic conſummati gla-
„ diatores hi erunt, quos debita virtutis experi-
„ menta pugnandi immunes donatio rudis efficie-
„ bat.

Et notandum, quia Neronis mentio, illius
principatu, Vologeſem Parthorum Regem ele-
phan-

phanto vectum eſſe, uti legere licet apud Tacitum lib. 15. *Ann.* cap. 15. & Dionem in *Excerptis* περὶ Πρεσβειῶν, atque ita eum trangreſſum eſſe fluvium Arſaniam, cùm reliqui equis uterentur, nec uti vellet ponte, quem victos Romanos facere juſſerat.

Domitianus etiam Auguſtus Populo elephantos exhibuit: Martialis carm. 17. *Spectaculorum:*

Quod pius & ſupplex elephas, te, Cæſar, adorat,
Hic modò qui tauro tam metuendus erat;
Non facit hec juſſus, nulloque docente Magiſtro;
Crede mihi, numen ſentit & ille tuum.

Et iterum carm. 19.

Qui modò per totam, flammis ſtimulatus, arenam
Suſtulerat raptas taurus in aſtra pilas;
Occubuit tandem cornuto ardore petitus,
Dum facilem tolli ſic elephanta putat.

Unde quàm clariſſimè patet elephantem cum tauro pugnaſſe, huncque ab elephanto occiſum, quia eum adinſtar pilæ in aërem jacere conatus fuerat. Joh. Georgio Grævio videbatur, neminem dicturum, *cornuto ardore petitus*; & Martialem ſcripſiſſe, *cornu potiore petitus*, id eſt, elephanti cornu, quod *potius* vel præſtantius cornu tauri; quod aliis relinquo examinandum.

Idem Martialis *lib.* 1. *epigr.* 105. iterum horum ſpectaculorum facit mentionem, varias beſtias à Domitiano exhibitas enumerat, additque elephantem ſaltaſſe,

Et molles dare juſſa quod choreas
Nigro bellua nil negat Magiſtro.

Id quod factum etiam eſſe Ludis Germanici Cæſaris antea ex Æliano docui.

Antoninus Pius etiam in Ludis Populo *elephantos* cum aliis animalibus dedit; Jul. Capitolinus *cap.* 10. *Edita munera, in quibus elephantos, & crocotas, ſtrepſicerotas, crocodilos etiam atque hippopotamos, & omnia ex toto terrarum orbe cum tigridibus exhibuit.* Atque inde in Nummis hujus Auguſti elephas cernitur, addita inſcriptione, MVNIFICENTIA. AVG.

Commodus quoque non aliter ſeſe geſſit, & teſtatur Lampridius, eundem *ferarum diverſarum manu ſua occidiſſe multa millia, ita ut & ELEPHANTOS occideret*; nempe in Ludis, quos Populo exhibebat; & mox addit, *virium ad conficiendas feras tantarum fuiſſe, ut ELEPHANTVM conto transfigeret.* Atque ita Dion Caſſius *lib.* 72. ſcribit, Commodum, *quinque equos fluviatiles, & duos elephantos* ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ ἡμέρᾳ

A *ſolum manibus ſuis confeciſſe*; & alibi, *tigrim & equum fluviatilem & elephantum*; adeò ut mirum non ſit, in ejus nummo apud Magnavaccam, & in Indice Polatio, teſte Mediobarba Comite, exſtare nummum * cum inſcriptione, MVNIFICENTIA. AVG. TR. P. VIIII. IMP. VI. P. P. S. C. quæ exhibita fuit Anno Æræ Chriſtianæ 184. uti docent notæ temporis, illi inditæ.

Nec dubium ullo modo, quin & alii Imperatores ita Populum devinxerint, quippe qui jam diu nihil aliud optabat, quàm *panem & Circenſes*; patebitque ſatis, ubi ad elephantos ſingulares, qui in illorum Nummis frequentes ſunt, erit perven-
B tum. Nunc autem addendum omnino eſt, L. Sept. Severum, propter Imperii decennium, reditum & victorias, Ludos magnificentiſſimos edidiſſe, atque cum aliis in iis animalibus *elegantes*; uti patet præclarè ex Dionis *lib.* 76. „Tum edita ſunt „(*Græca omitto*) varia quoque ſpectacula propter „reditum Severi, decennium Principatus ejus & „victorias, in quibus apri LX. Plautiani ex præ„cepto inter ſe decertarunt: interfectæque ſunt „aliæ permultæ beſtiæ, atque inprimis ELE„PHAS, & crocota. Id animal eſt Indicum, ac „tum primùm, quod ſciam, Romam advectum,
C „(*errare Dionem docet Capitolinus*) color ejus eſt „leænæ permixtæ cum tigri, figura quodammo„do ex cane & vulpe. Machina erat facta in navis „formam, ut 400. feras intra ſe caperet, & una „vice emitteret; eaque diſſoluta, ſubitò exſilie„runt urſæ, leænæ, pantheræ, leones, ſtruthio„nes, onagri, biſontes, quod genus boum eſt „patria & adſpectu barbarum. Atque hæc munificentia Severi exhibetur nobis in præclaro ejus nummo, quem edidit doctiſſimus Morellus tab. VI. *Speciminis*; in quo non modò navis illa picta eſt, ſed etiam *elephas* clarè conſpicitur, legiturque peropportunè LAETITIA TEMPORVM,
D uti ex ectypo patet:

E Fallor, aut eadem res & machina occurrunt in alio argenteo Caracallæ cum eadem epigraphe apud Vaillantium, quanquam in eo, vitio fortè Artificis, non conſpiciam elephantum. Diverſus etiam à priore eſt ille, quem majorem longè, quàm potuit eſſe, aut fuit unquam, publicavit Onuphrius in Libro *de Ludis Circenſibus* cum inſcriptione, SEVERI AVGVSTI LAETITIA TEMPORVM; picta tamen in eo video eſſe hæc animalia, *elephantum*, leonem, rhinocerotem, &, ni fallor planè, crocotam:

* Reſer. *elephantum.*

 Rhi-

Rhinoceros, ut hoc obiter addam, videtur petere elephantem, cujus perpetuus hoſtis eſt; Solinus *cap.* 30. „Ante Ludos Cn. Pompeji rhinocerotem „Romana ſpectacula neſciebant; cui beſtiæ color „buxeus in naribus cornu unicum & repandum, „quod ſubinde attritum cautibus in mucronem „excitat, eoque adversùs elephantos præliatur; „par ipſis longitudine, brevior cruribus, natu- „raliter alvum petens, quam ſolam intelligit icti- „bus ſuis perviam. Hæc verba ſi quis conferat cum Plinianis, videbit facere *, an rectè annotaverit vir egregiè doctus, Solinum totum hoc caput *ad verbum* è Plinio expreſſiſſe, vel *iiſdem verbis* hæc narrare. Rem eandem narrari fateor, eamque è Plinio à Solino ſumtam; ſed an hoc ſit, *ad verbum*, vel *iiſdem verbis* exprimere, illud equidem doceri velim; & de hac illorum animalium inimicitia etiam loqui Agatarchidem apud Photium, nec non Diodorum Sic. lib. 3. *Biblioth.* optimè ab eodem viro annotatum eſt.

Hoc autem animal, uti & hoc addam, primus omnium Ludis exhibuit Auguſtus, non in triumpho de Cleopatra, uti notatum eſt ad Plin. *lib.* 8. *cap.* 20. verùm, cùm ſacrarium Julii dedicaret, quemadmodum teſtatur Dion *lib.* 51. pag. 460. Neque tamen in ullo Auguſti nummo rhinoceros, quod equidem ſciam, occurrit. Sed notat illuſtris Spanhemius *Diſſ.* 2. in alio Domitiani, quem à Pyrrho Ligorio pictum ſervat Bibliotheca Chriſtinæ Auguſtæ, exhiberi *rhinocerotem cum elephante*; unde ſequitur omnino belluam hanc primò pictam eſſe in Nummis Domitiani, nec in hunc diem vetuſtiores eandem nobis oſtendere; illius exhibitionem repetendam eſſe à temporibus Auguſti, ſi Dionem audimus; imò Pompejo gloriam illam deberi, quem Plinius id feciſſe *lib.* 8. *cap.* 20. disertè narrat: *Iiſdem Ludis* (Pompeji) *& rhinoceros unius in nare cornus, qualis ſæpe, viſus. Alter hic genitus hoſtis elephanto: cornu ad ſaxa limato præparat ſe pugnæ, in dimicatione alvum*

A *maximè petens, quam ſcit eſſe molliorem. Longitudo ei par, crura multò breviora, color buxeus.* Nollem ad hæc verba, *ſæpe viſus*, annotaſſe virum doctum, id factum eſſe non modò Auguſti & Domitiani temporibus, verùm etiam Trajani, Antonini Pii, Elagabali & Gordiani; quia ſpectacula à quatuor ultimis Auguſtis edita Plinius ante oculos habere nequaquam potuit, cùm iis ſit vetuſtior.

Sed ut pergam, in Caracallæ nummo apud Angeloni in Caracallæ nummo cernitur *elephas*; quod factum vir doctus putat, vel ob Ludos Seculares à patre celebratos, vel quia Caracalla in
B amphitheatro manu ſua occidit *elephantem, rhinocerotem, tigrim, & hippotigrim*; id quod certè eum feciſſe teſtatur Dio *lib.* 77. pag. 873. Quin & paulò pòſt tradit, eundem fuiſſe imitatorem Alexandri Magni & admiratorem, Ariſtotelicos Philoſophos odio habuiſſe, eorumque Alexandriæ ſuſtuliſſe συσσίτια, quia Ariſtoteles auctor habebatur necis Alexandri: ταῦτα μὲν οὕτως, addit, ἐποίησε· ϗ νὴ Δία ϗ ἐλέφαντας πολλοὺς συμπεριήγετο... *Hæc quidem ita faciebat: & per Jovem etiam multos elephantos ſecum ducebat, ut ita Alexandrum, vel potiùs Dionyſum, ſive Bacchum*
C *imitari videretur*; quomodo verba Græca reddenda ſunt. Nihil igitur mirum animal illud cerni in Nummis Caracallæ; ſed obſervandus inprimis hac occaſione *Hippotigris*, Dioni laudatus, quia hujus loci nullam fecerunt mentionem viri doctiſſimi, qui de Animalibus ſcripſerunt, Geſnerus nempe, Bochartus, Jonſtonus & Majus; quorum primus & ultimus ſcribunt, animalis illius tantùm mentionem fieri in recentiore quodam Scriptore Græco, qui ſub Conſtantino Monomacho Anno Chr. 1044. imperante, vixit; cujuſque Geſnerus habebat Libellum MS. in quo erant ſeparata capita de tigre & hippotigri; & ſcribebatur, hippoti-
D grim ſimilem eſſe onagris, animal perniciſſimum, pelle maculoſa, colore cinereo; hujus generis feras Romæ in theatro exhibitas fuiſſe currum

* Videtur leg. *faciſſe*.

rum trahentes agente auriga, mirabili ſpectaculo, talemque currum tigribus junctum regiam ſponſam vexiſſe. Joh. ad hoc Majus exſtimat *hippotigres* Oppiano lib. 1. *de Venat.* v. 315. appellari *orynges*; nam cùm deſcripſiſſet equos Niſæos, addit aliud genus eſſe equorum, *pictum*, *decorum*, & *ferox* (ita enim τὸ ἀείζηλον verto) τοὺς ὄρυγγας καλέουσι, *quos orynges vocunt*; inde eorum facit genera duo, unum inſigne oblongis lineis, vel virgis, quo ſenſu apud Senecam & alios *virgatæ tigres* occurrunt, alterum rotundis maculis adinſtar pardorum; iiſque inſignibus *pardos* & *tigres* diſtingui docuit ſatis ſuperque illuſtris Bochartus. Neque tamen *hippotigrim* tigribus accenſerem, vel ſtatuerem eos eſſe ex illius animalis genere & unguibus armatos; & dubitandum mihi nequaquam videtur, quin purus putus ſit equus, non aliam ob cauſam ita appellatus, quàm quia pellis tigrim referebat; eò certè nos ducit Oppianus, quippe qui varii generis equos deſcribit, & inter eos *orynges*, quos ſimiles *hippotigri* planè facit; poſtquam penſum illud abſolviſſet, addit, τόσσα μὲν ἀμφ' ἵπποισιν, *tantùm quidem de equis*; ſignificans quàm clariſſimè *hippotigres* non niſi *equos* eſſe. Geſnerus poſtquam ex Arriano docuiſſet in India eſſe tigres equis magnitudine, & ex Megaſthane, leonibus duplo ferè majores, adfert verba modò laudata ex Auctore, qui vixit ſub Conſtantino Monomacho; & ita ſtatuit, *hippotigrim* ſola magnitudine ab aliis tigribus diſcrepare; & Majus dubitat an Romani Scriptores intelligant *hippotigres*, quando eas vel in ſpectaculo exhibitas, vel curribus junctas memorant. Sed ut ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς hæc examinem; nequaquam puto *hippotigres*, ſed veras genuinaſque tigres deſignari ab Auctoribus, qui tradunt eas ad currum junctas, vel in amphitheatro exhibitas fuiſſe; clarè hoc docet Martialis *lib.* 1. *epigr.* 105.

Picto quod juga delicata collo
Pardus ſuſtinet, improbæque tigres
Indulgent patientiam flagello.

Nec non Lampridius in *Heliogab. Junxit & tigres Liberum ſeſe vocans*; conſtatque ex Auctoribus, nec non Nummis, quorum antea feci mentionem, Bacchum vectum fuiſſe veris tigribus. Quem in cenſum Auctor Græcus *hippotigrim* referat, non ita liquet; & quanquam videri poſſit, eum *tigribus* eundem accenſere, quia deſcriptiones illorum animalium jungit; tamen cùm ſimilem *hippotigrim* faciat *onagro*, crediderim eum animal illud equis adſcripſiſſe: nam *onager*, vel *aſinus ſilveſter*, eſt inſtar equi, & pulcherrimus, pelle adinſtar tigris virgata, uti præter Bochartum docet illuſtris amicus meus Jobus Ludolphus, in *Notis ad Hiſtor. Æthiop.* ubi etiam illius animalis effigiem conſpicere licet; quam mihi dono datam à Reip. Amſtelædamenſis Conſule, Nicolao Witſen, ſummis geſtis honoribus & Legatione ad potentiſſimum Angliæ Regem Gulielmum tertium, atque adeò eruditione illuſtri, cum illo communicavi. Et certè rectè canit de onagro Martialis *lib.* 13. *epigr.* 101.

Pulcher adeſt onager, mitti venatio debet
Dentis Erythræi.

Apud Athenæum in pompa Regis Ptolemæi leguntur fuiſſε συνωρίδες τέσσαρες ὄνων ἀγρίων, *bigas quatuor aſinorum ſilveſtrium*, ſive *onagrorum*; quos Regem munificentiſſimum ex Æthiopia accepiſſe, ne dubitandum quidem eſt; ſub Gordiano *onagri* Romæ fuerunt viginti, teſte Capitolino *cap.* 33. Adeò ut exiſtimem vel *hippotigres* veros fuiſſe *onagros*; vel hæc animalia ambo fuiſſe virgata, & corpore equis ſimilia, ſed *hippotigrim* capite magis retuliſſe equum, *onagrum* verò aſinum. Id quod mirificè firmatur à Jeſuita Tachardo lib. 2. *Itinerarii Siamenſis*, in quo diſtinguit equos & aſinos ſilveſtres ejuſmodi virgis pelles diſtinctas habentes, quemadmodum ex ipſis illius verbis patet quàm clariſſimè: *On y a vû* (au Cap de Bonne Eſpérance) *des chevaux & des ânes d'une rare beauté. Les prémiers ont la tête extrêmement petite, & les oreilles aſſez longues. Ils ſont couverts de bandes noires & blanches, qui leur prennent du haut en bas de la largeur de quatre doigts, & qui font un effet fort agréable. J'en ai vû la peau d'un qu'on avoit tué, & que M. l'Ambaſſadeur a acheté pour porter en France, comme une choſe fort curieuſe. Pour les ânes, ils ſont de toutes couleurs; ils ont une grande raye ſur le dos depuis la tête juſqu'à la queue, & le reſte du corps comme le cheval ſemé de bandes aſſez larges, bleues, jaunes, vertes, noires & blanches, toutes fort vives.* Atque ſimiliter ferè eadem animalia deſcribit Dapperus in *Deſcript. Africæ*, vel ejus parte, Inferiore Æthiopia, ubi agit de Populo, cui nomen Sonquas: „Sunt ibi feri equi & „muli, qui utrique adeò elegantes ac formoſi ſunt, „ut nihil ſupra. Equorum clunes cinerei coloris „ſcutulis diſtinctæ ſunt, & præter clunes, eorum „pelles ubique virgis flavis, nigris, rubris & cæſiis diſtinctæ ſunt. Item muli virgis albis & fuſcis „pelles eleganter diſtinctas habent, ſed clunibus „nullæ inſunt ſcutulæ. Quin & *hippotigris*, niſi me planè fallo, iterum meminit Dio *lib.* 75. pag. 857. ubi agit de rebus Plautiani: καὶ τέλος ἵππους ἡλίῳ τιγροειδεῖς ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ νήσων, πέμψας ἑκατοντάρχους ἐξέκλεψεν: *poſtremò equos Solis tigribus ſimiles ex inſulis Maris Rubri miſſis centurionibus furatus eſt*; & proculdubio ex iis fuit iſte, quem Caracalla dicitur manu ſua occidiſſe. Sed mirum, ut hoc addam, Philen c. 67. *Hiſtor. Animal.* ſcribere *Onagrum*, cornu habere καὶ πῆχυν μέγα, & eum ſequi Bochartum lib. 3. *de Animal.* c. 26. Et quamvis Herodoto *lib.* 4. *cap.* 191. memorentur ὄνοι οἱ τὰ κέρατα ἔχοντες, & Oneſicrito apud Strabonem ἵπποι μονοκέρατες ἐλαφόκρανοι, *equi unicornes cervinis capitibus*; quamvis hiſtoriæ animalium Scriptores nobis depingant talia, & quamvis, uti perſuaſum mihi eſt, inveniantur *monocerotes*, tamen puto nec *onagro*, nec *hippotigri* cornua unquam fuiſſe.

Sed ut ad *elephantos*, à quibus me abduxit *hippotigris*, revertar, apud Erizzum in ejuſdem Caracallæ nummo, à Tarſenſibus ſignato, cernitur *elephas*, & ſupra eum *corona*; adnotatque illuſtris Spanhemius *Diſſert.* 6. Edit. Londin. in hoc nummo coronam dorſo elephanti, & in alio ejuſdem Auguſti, qui ſervatur in Gaza Medicea, capiti belluæ coronam imponi. Hoc quare factum ſit, velim equidem docuiſſet excellentis vir ingenii. Ego hariolabar nonnunquam, hunc elephantum in Ludis palmam tuliſſe, ſive pugnantem contra alias feras, ſive edoctum varias artes, quales Romæ Tiberii tempore fuiſſe antea monui. Certè *equos* & *mulas* victores in ſacris agonibus fuiſſe coronatos, docet idem vir ſummus præclarè ex Theocrito, Pindaro, aliiſque, laudato Opere.

CAP. VIII.

Heliogabalus, Gordianus, Gallienus, Carinus elephantos in ſpectaculis ſuis dederunt; Lampridius expoſitus; Banagius refutatus: duæ veteres Inſcriptiones expoſitæ; feræ dentatæ *quæ: à Gudio & Everh. Ottone diſſenſum. An Carinus etiam funambulos dederit; Zimmermanni lapſus; multis agitur de Cari & Numeriani Ludis magnificentiſſimis, oſtenditurque eos non Alexandriæ, ſed Romæ fuiſſe celebratos; Triſtani error;* herbatica animalia *; an eædem ſint* beſtiæ herbariæ. *Elephantorum Romæ paucitas; Interpres Auctoris Chron. Alex. notatus; Calpurnius aliter, ac a Triſtano factum eſt, expoſitus; Vlietius notatus: Carinus non Romæ, ſed apud Murgum a Diocletiano interfectus. Imperatores ad bellum profecturi, ſoliti erant dare ſpectacula; illos Ludos, de quibus ago, dederunt Carus & Numerianus; Carinus in Galliis relictus; ex Illyrico Romam profecti, inde adverſus Perſas, ſuſceperunt expeditionem; Joſ. Scaligeri error: Vopiſcus tentatus. Nemeſiani emendatio Vlietiana examinatur, firmaturque: Numerianum præcipuè laudat ecl. 72. Calpurnius; non ſcripſit eclogam poſt Cari mortem: Triſtanus notatus: Numerianus quare præcipue in Eclogis illis laudetur: Vlietii emendatio rejecta: quis qualiſve Calpurnius: varii Calpurnii: non fuit in comitatu Cæſaris: Salmaſii & Pagii opinio examinata: Aper a Diocletiano occiſus poſt necem Numeriani, non poſt victum & occiſum Carinum; Numerianus ex Oriente Romam non rediit: Vopiſcus expoſitus: Aur. Victoris error; ut & Jac. de Strada: Joſ. Scaliger notatus. Carus Deus vivus dictus; Ulietii lapſus. Calpurnius variè tentatus & expoſitus. Imperatores Romani in agro Laurentino Elephantos aluere: num & in Etruria paſta fuerint illa animalia.*

HEliogabalus etiam exhibuit quadrigas elephantorum, eaſque ipſe agitavit: *Fertur elephantorum quatuor quadrigas in Vaticano agitaſſe, diruſis ſepulchris, quæ obſiſtebant: junxiſſe etiam cameles quaternos ad carrus in Circo privato ſpectacule*; uti legere licet apud Lampridium. Banagius eruditionis vir præſtantis lib. 5. c. 23. §. 14. *Hiſtor. Judæor.* agit de hoc loco, & putat ſepulchra hæc non fuiſſe procerum Romanorum, quorum corpora cremabantur; nec plebis, cujus cadavera puteis in Eſquilino condebantur; nec Chriſtianorum, qui nondum eò licentiæ pervenerant, uti ſibi ſupra terram ſepulchra facerent, quæ impedirent agitationes curruum. *Judæis* igitur ea attribuit, quia ex *Roma ſubterranea* conſtat Judæorum cœmeterium in Vaticano fuiſſe, nec non ex Auctore Anonymo, qui ſcripſit *de Mirabilibus Romæ*, quem edidit Montfauconius in *Diario Italico*, quique ſcribit *Pontem Adrianum dictum eſſe Judæorum, quia ibi Judæi habitant*; conſtatque *Pontem Ælium* vel *Hadriani* ducere per Tiberim in Vaticanum Montem.

Atque ut hoc facilè concedam, maximè cùm aliunde conſtet in Regione Tranſtiberina Judæis ſedes fuiſſe aſſignatas, tamen dubito valde, an Judæi auſi fuerint ſibi erigere monumenta ſplendida & ſuper terram elevata. Et primò quidem obſtat ipſum illud à Boſio inventum cœmeterium, in quo cùm conderentur eorum cadavera, non utique veriſimile eoſdem ſibi operoſa monumenta erexiſſe: deinde nequaquam hæc ratiocinatio procedit, ſepulchra illa non fuiſſe procerum Romanorum, quia eorum corpora cremabantur; nam licèt hoc verum ſit, tamen inde alterum ſequitur nullo modo; & certè conſtat ex infinitis Auctorum locis, ex Inſcriptionibus, & plurimis relliquiis priſci ævi, ipſis illis cineribus ollis & terra conditis, impoſita fuiſſe ſplendidiſſima ædificia vel monumenta; & tandem in ipſo illo Monte & Campo Vaticano fuerunt ſepulchra Adriani Imperatoris, M. Aurelii Imperatoris, Scipionis Africani, Equorum L. Veri, uti videre licet apud Famianum Nardinum in *ſua Roma* lib. 7. cap. 13. Nec dubito, quin alia in eadem Regione fuerint egregia monumenta, quorum cùm nonnulla dejecerit Heliogabalus, annotare id viſum fuit Lampridio, quia illa violari & deſtrui jure nequaquam poterant; nec puto recutitam Gentem miſeram & egenam hîc locum habere poſſe. Dio etiam vel Xiphilinus teſtatur *lib.* 79. eundem Ludos exhibuiſſe, atque in iis occiſos eſſe *elephantem, & tigres quinquaginta & unam, quod nunquam antea ſimul factum erat*; id quod uti de ultimis feris intelligi debet, ita *unus elephas* occiſus mihi videtur indicium eſſe, raros illos tunc temporis Romæ fuiſſe.

Tempore Gordiani Pii Romæ fuerunt *elephanti duo & triginta*, quos cum aliis animalibus parùm viſis poſtea Ludis Secularibus exhibuit Philippus; Capitol. *cap.* 33. unde etiam *elephas* in illius Nummis pictus eſt. Idem tamen Gordianus, antequam ad bellum Perſicum proficiſceretur belluas haſce Populo ſpectandas videtur dediſſe. Nam pereruditus Vaillantius numiſma illius maximum deſcribit, in quo amphitheatrum, inque *eo tauras & elephas* decertantes, hinc & inde duæ ædes, ad latus dextrum figura ſtolata ſtans, cum epigraphe, MVNIFICENTIA. GORDIANI. AVG. & illuſtris Spanhemius, nec non Comes Mediobarbus ſimilem recenſent, in quo itidem pictum eſt amphitheatrum, & vir inſidens elephanto, pugnanſque cum tauro.

Gallienus poſtea cùm celebraret Decennalia, *decem elephantos* in pompa traduxit, teſte Trebellio Pollione *cap.* 8. notandumque tunc temporis non plures Romæ fuiſſe, decreſcente ſcilicet in dies eorum numero. Trebellius Pollio: *Proceſſerunt etiam altrinſecus centeni albi boves, cornibus auro jugatis, & dorſualibus ſericis diſcoloribus præfulgentes; aguæ candentes ab utraque parte ducentæ præceſſerunt, & decem elephanti, qui tunc erant Romæ.*

Hinc videtur major penuria horum animalium oborta; nam Ludis, quos magnificentiſſimos in Circo dedit Probus, nulli narrantur fuiſſe exhibiti; & mihi veriſimile admodum eſt, Vopiſcum eoſdem non omiſſurum, quia annumerat nobis *ſtruthiones, cervos, apros, damas, ibices* (Crinitus legebat *Libycas*) *oves feras, & cetera herbatica animalia, quanta vel ali vel inveniri potuerunt*; præterea addit in amphitheatro datos fuiſſe *centum jubatos leones, centum leopardos Libycos, centum Syriacos, centum leænas, trecentos urſos.* Et quanquam inter *cetera herbatica animalia* etiam *elephanti* comprehendantur, tamen non puto eos ſilentio prætereundos fuiſſe Vopiſcum, ſi Probus Auguſtus

ſtus illos exhibuiſſet. Sed *herbatica animalia* mihi in memoriam revocant Inſcriptionem veterem, in qua, mutilata tamen, deſcribuntur Ludi à MVNERARIO quodam editi, & inter cætera legitur:

... HORAS. THEATRI. VOLVPTAS.
TENVIT. ET. HILARIS
. . ERIDIE. TRANSIIT. IN. QVA. MIRATVS. HONESTISSIMVM
GENERE. HERBARIARVM. ET. NVMEROSAS. ORIENTALES
MERIDIE. IN. VTRIVSQ. CAVEIS. VARIS. MISSIONIBVS. . .

Nam quamvis Gualtherus, qui hoc monumentum edidit, putet τὸ *herbariarum* poni pro *herbarum*, & interpretetur de *Circo*, vel area arboribus conſita, id quod in edendis ſpectaculis fiebat; ego tamen Eruditis do perpendendum, an non *herbariæ*, nempe beſtiæ, ſint eædem, quæ *herbaticæ*; & an non eò ducant *numeroſæ orientales caveæ*, & *miſſiones*.

Atque hæc Inſcriptio mihi & aliam revocat in memoriam, unde videtur adſtrui poſſe Neapoli etiam *elephantos* exhibitos fuiſſe, licèt eorum nomen in eadem non legatur. Severianus quidam dicitur ADLECTVS fuiſſe IN ORDINEM, & DIE FELICISSIMO. III. ID. IAN. NATALIS DEI PATRII N dediſſe VENATIONEM. PASS. DENIS. BESTIIS. ET. IIII. FERIS. DENT. IIII. PARIBVS. FERRO. DIMICANTIVM. Per *paſſeres* autem (nam ita adbreviationem illam exponi debere exiſtimo) intelligo paſſerem marinum vel ſtruthionem; & Eruditis do conſiderandum, an non per FERAS DENTATAS deſignentur elephanti, qui certè optimè ita vocantur, quanquam non diffitear & *apros* poſſe intelligi: & licèt hic Eques Romanus fuerit CVRATOR REIP. TEGIANENSIVM, & ita hoc in Africa, non autem Neapoli factum videatur eſſe, tamen DEVS PATRIVS & lapidis locus, niſi ex Africa fuerit Neapolim deportatus, evincere puto, Italiam præferri debere; & video illuſtrem auctorem *Indicis Deorum* etiam decurrere ad Neapolitanos. Gudius autem, ut hoc adjiciam, per DEVM PATRIVM putat deſignari *Julium Cæſarem*, cùm tamen ejus natalis incidat a. d. IV. Idus Quintilis vel Julii; id quod rectè animadvertit Everh. Otto in eleganti Libro, quem conſcripſit *De Ædilibus Coloniarum & Municipiorum*. Sed tamen idem vir doctus etiam putat Julium Cæſarem hîc locum habere poſſe, ita tamen ut voce *natalis* non dies genituræ intelligendus ſit, ſed alius fortè propter res geſtas vel inſignem lætitiam Cæſaris ſolennis, quos Veteres quoque *Natales* vocabant. Ego autem arbitror nequaquam hanc Inſcriptionem ſpectare Julium Cæſarem, ſed Deum, quem coluerunt Neapolitani jam inde à priſcis temporibus, ſive is fuerit *Hebon*, ſive alius, cujus nomen nobis ignotum eſt; illumque cultum eſſe à Neapolitanis patet ex Macrobio lib. I. *Sat.* cap. 18. qui etiam apud Gruterum & Capacium in Inſcr. veteri, illa in urbe reperta, appellatur Ἐπιφανέϛατος Θεὸς, quem putat Capacius in urbis illius Nummis repræſentari bove, cui caput humanum cornutum & barbatum eſt, quanquam videatur potiùs eſſe Minotaurus, & Macrobius de Hebone, tanquam ſtatua humana, loquatur omnino.

Poſtea tamen, ſi audimus Matthiam Zimmermannum in *Florilegio Philologico*, Carinus dedit *elephantos funambulos*; id quod ego apud Vopiſcum non reperio; & *neurobates ac ticbobates* ipſi memorati *cap.* 19. ſunt homines, non autem elephanti; neque eos etiam recenſet Calpurnius *ecl.* 7. quâ magnificentiſſimos hos Ludos deſcribit: quanquam à ratione alienum nequaquam ſit, inter genus *omne ferarum* fuiſſe *elephantos*. Sed hi Ludi me parumper, bonâ tuâ, Lector, cum veniâ detinebunt, & relictis elephantis, examinabo, ubi, & à quibus fuerint editi; ſuper quibus rebus diſputant inter ſeſe eruditionis præſtantis viri.

Triſtanus igitur tomo III. pag. 313. Ludos, quos deſcribit Calpurnius, arbitratur à Numeriano ſolo editos eſſe Alexandriæ, eo ipſo tempore, quo Carinus alios Romæ celebrabat. Sed nunquam mihi placere potuit hæc ſententia, & certiſſimum eſſe credo, hoſce Ludos eoſdem & Romæ editos fuiſſe; ſive à Caro, Carino & Numeriano conjunctim, ſive à Carino, ſive à Carino & Numeriano; variant enim hac ſuper re Eruditorum ſententiæ, quas examinabo illâ, quâ fieri poteſt, diligentiâ, & intentione, adjiciamque tandem, quid mihi venerit in mentem, & magis rationi hiſtoriæque illorum temporum conſentaneum videatur. Et primò quidem *Numerianum* nunquam fuiſſe Alexandriæ, uti putabat Triſtanus, & propterea ibi Ludos celebrare non potuiſſe in comperto eſt. Nam cum patre Caro rectà in Perſas profectus eſt, & illo ictu fulminis occiſo, poſt victos, ut videtur, iterum Perſas, & captam Babylonem, Europam & Italiam proximâ viâ petiit, & ita iter ſecit per Syriam, Aſiam minorem & Thraciam; cúmque Perinthum attigiſſet, occiſus eſt ὑπὸ Ἄπρου Ἐπάρχου, ab *Apro* non *Præſide Perinthi*, ſed *Præfecto Prætorii*, uti legere licet apud Auctorem *Chronici Alexandrini*; adeò ut Interpretem, non autem ipſum *Chronicon* conſuluerit Triſtanus, cùm Aprum facit *Gouverneur de Perinthe*. Idem tamen vir eruditus opinioni ſuæ putat favere Calpurnium *eclogâ* VII. cùm canit:

Ordine quid referam? vidi genus omne ferarum;
Hic niveos lepores, & non ſine cornibus apros,
Manticoram, ſilvis etiam quibus editur Alcen.
Vidimus & tauros, quibus aut cervice levata,
Deformis ſcapulis toros eminet, aut quibus hirtæ
Jactantur per colla jubæ, quibus aſpera mento
Barba jacet, tremuliſque rigent palearia ſetis.
Non ſolùm nobis ſilveſtria cernere monſtra
Contigit; æquoreos ego cum certantibus urſis
Spectavi vitulos, & equorum nomine dignum,
Sed deforme pecus, quod in illo naſcitur amne,
Qui ſata riparum venientibus irrigat undis:

atque adeò ultimos verſus clarè indicare hoſce Ludos Alexandriæ editos fuiſſe; quia ruſticus niſi experientiâ ſcire poterat Nilum exundare & agros fertiles reddere. Sed hoc argumentum mihi fragile admodum videtur, quia Nili exundatio & fertilitas in Italia & Romæ, in quam claſſi Alexandrina magna frumenti vis devehebatur, erat notiſſima; hæcque cognitio veriſimiliter in ruſticos cadit, quippe qui inquirere ſolent in res, quæ agriculturam ſpectant, & dum de laboribus & ſudoribus ſuis loquuntur inter ſe, Ægyptios felices appellare potuerunt, quorum agri abſque multo labore per Nili adſcenſionem fiebant fœcundi. Quid, quòd beſtias ſpectans, hoc ab aliis occaſione Hippopotami diſcere potuit; & Calpurnius præterea malè celebraſſet *Lucanæ pecuaria ſilvæ*, *Palem Deam*, & amphitheatrum, quod vincebat ferè altitudine ſua templum Jovis Capitolini:

Vidimus in cælum trabibus ſpectacula textis
Surgere, Tarpejum prope deſpectantia culmen;
Immenſoſque gradus, & clivos lenè jacentes;

præ-

præterea *Vrbem*, id eſt, Romam, & loca, quæ in amphitheatro tenebant *Equites & nivei Tribuni*, ſi Ludi hi fuiſſent celebrati Alexandriæ; cùm omnia illa Romæ conveniant, & ruſticus Ægyptius nullo modo ita loquens potuiſſet introduci, niſi omne veriſimile, id quod à ratione alienum eſt, abjeciſſet planè Calpurnius. Si autem Carinus, uti opinatur Triſtanus, abſente fratre Numeriano hæc magnifica ſpectacula edidit; malè utique Eruditi ſcribunt, *Carinum & Numerianum Ludos Romanos magnificentiſſimo apparatu edidiſſe*; & malè Janus Vlietius, elegantis vir ingenii, per *Juvenem Deum* v. 7. putat deſignari Numerianum:

O piger & duro jam durior oſſe Lycota,
Qui veteres fagos, nova quàm ſpectacula, mavis
Cernere, quæ patula IVVENIS DEVS *edit*
arena.

Nam quamvis optimè hæc conveniant Numeriano, & Calpurnius eundem laudet & celebret *eclogâ* IV. tamen non potuit introducere ruſticum, dicentem, Principem illum ſeſe Romæ vidiſſe, cùm eſſet in Oriente, imò Alexandriæ, ſi Triſtanum audimus: & qui notant *Carinum & Numerianum* Ludos iſtos edidiſſe, non poſſunt excuſari, niſi ſtatuamus, Carinum communi nomine id feciſſe. Vti enim legibus Auguſtorum, ſi plures ſimul erant, omnium nomina præſcribebantur, quomodo Impp. Carinus & Numerianus in Oriente & Occidente poſiti, & multis terris à ſeſe invicem remoti, junguntur in titulis variarum legum, ita etiam Ludi edebantur communi nomine & titulo. Notat præterea Vlietius, Numeriano ſoli Poëtam attribuere munus, quod Carus & Carinus ſimul ediderant, eadem de cauſa, ob quam Nemeſianus eidem, patris geſta in Perſas adſcripſit; nimirum, quia Caro jam mortuo, hunc unum Imperatorem Romani exſpectabant, Carino fortè jam oppreſſo, vel ſaltem confligente cum Diocletiano. Nollem certè ultimum hoc excidiſſet viro polito: notiſſimum enim eſt primò Carum fulmine abſumtum eſſe; inde Numerianum in Thracia ab Apro interfectum; & tandem Carinum poſt varia prælia è Diocletiano, qui occiſo Numeriano Auguſtus factus erat, victum & neci datum fuiſſe ad Murgum urbem in Mœſia; non autem Romæ, uti nobis tradere videtur Georgius Syncellus in *Chronographia*: *Ea tempeſtate Carinus Cari filius, à patre in Perſas bellum moturo Romæ relictus, gravis Romanis fuit: Diocletianus autem imperium adeptus Aprum Numeriani interfectorem occidit*; τὸν δὲ Καρῖνον ἀδίκως τῇ ἀρχῇ χρώμενον ἀναζεύξας εἰς Ῥώμην ἀναιρεῖ, *Romamque regreſſus, Carinum nequiſſimis moribus imperio abutentem tollit è medio*: & quanquam, cùm antè dixerit Romæ Carinum relictum eſſe, videri poſſit hoc ſcripſiſſe; tamen Græca commodè ita poſſunt exponi; ut nempe narret, Diocletianum Romam cum exercitu petentem, viciſſe & interfeciſſe Carinum, in itinere ſcilicet & prælio ad Murgum.

Sed notandum inprimis, Vlietium exiſtimare non modò dicto loco, verùm etiam *ad v. 65. Cynegetici Nemeſiani*, hos Ludos à *Caro*, *Carino & Numeriano* ſimul editos Romæ fuiſſe. Et certè Salmaſius apud Vopiſcum *cap.* 19. ex Palatino codice ſcribit: *Memorabile maximè Cari, & Carini, & Numeriani hoc habuit imperium, quòd Ludos Romanos novis ornatos ſpectaculis dederunt*; cùm in editionibus, & in ultima etiam ampliſſimi Obrechti, *Cari* nomen omittatur; unde etiam Triſtanus mox binis locis pro *Cari* ſcribit *Carini*; id quod tamen neceſſe non eſt, ſi ſequimur lectionem cum Salmaſio Palatinam; qui vir ſummus addit, memorabiles hos Ludos edidiſſe Carum Auguſtum, priuſquam in Orientem ad bellum Perſicum proficiſceretur, cum Carino & Numeriano filiis, qui Cæſareanum Imperium tenebant; Calpurnium ultimâ eclogâ hos Ludos deſcribere & canere ab *uno tantùm Principe* editos fuiſſe, hoc eſt, ad *Auguſto Caro*, cùm filii Cæſares eſſent, eumque his verſibus deſignari:

—— utcunquè tamen conſpeximus ipſum
Longius, ac, niſi me decepit viſus, in uno
Et Martis vultus & Apollinis eſſe putavi.

Et filios Carinum & Numerianum deſignari per *Principes* à Vopiſco: *Diocletiani denique dictum fertur, quum ei quidam Largitionalis ſuus* EDITIONEM CARI *laudaret, dicens multum placuiſſe* PRINCIPES ILLOS *cauſâ Ludorum theatralium, Ludorumque Circenſium: Ergo, inquit, bene riſus eſt in imperio ſuo Carus.* Atque ita ex iis, quæ diſſerui, patet, Triſtanum, id quod & ante eum fecit Scaliger *ad Euſebium*, ſtatuere Ludos illos magnificentiſſimos Romæ editos fuiſſe à Carino ſolo; alios Ludos, memoratos Nemeſiano, Alexandriæ à Numeriano eodem tempore; eſſe Eruditos, qui eos Romæ exhibitos tribuunt Carino & Numeriano; Salmaſium verò & alios Caro, Carino, & Numeriano, illi Auguſto, his Cæſaribus. Et quidem Ludos eos diſtingui nequaquam poſſe, & Romæ editos eſſe ex iis, quæ annotavi, patet ſatis ſuperque; & ex aliis tribus opinionibus, prior propterea nequaquam admitti poteſt, ſecundæ repugnat ratio temporum, & ultima maximè eſt veriſimilis; quia poſtquam in Perſas profecti ſunt Carus & Numerianus, Romam nunquam redierunt; & tamen à pluribus hoſce Ludos editos fuiſſe, non autem, ut Triſtanus putabat, à Carino ſolo poſt patris mortem, patet ex Vopiſco, qui nobis PRINCIPES memorat, & ex variis locis Calpurnii, de quibus mox agendi dabitur locus. Sed jam & meam opinionem, quæ mihi commodum in mentem venit, in medium proferam, non quòd eam credam veriorem Salmaſianâ; ſed quia mihi videor animadvertiſſe, eam multum veriſimilitudinis habere, & optimè convenire cum hiſtoria temporum illorum, nec non cum Calpurnio, qui Romæ fuit, cùm hæc ſpectacula Populo fuerunt exhibita.

Puto igitur non tres, ſed duos Principes, nempe Carum & Numerianum, hos Ludos Romæ edidiſſe, antequam ad bellum Perſicum proficiſcerentur. Nam ut Probus victis Germanis, triumpho acto, exhibitiſque ampliſſimis Ludis expeditionem Perſicam ſuſcepit, teſte Vopiſco *cap.* 19. ita idem illius, & fortè aliorum exemplo Auguſtorum, fecit Carus. Atque hæc fieri ſolita Romæ, antequam ad bellum Imperatores proficiſcerentur, docet inſignis locus apud Capitolinum in *Vita Maximi & Balbini*, cap. 8. ubi poſtquam narraſſet illum, celebratis ſacris, datis Ludis Scenicis, Ludiſque Circenſibus, gladiatorio etiam munere, & votis ſuſceptis in Capitolio, ad bellum contra Maximinum profectum eſſe, addit: „Vnde autem mos tractus ſit, ut proficiſcentes ad bellum „Impp. munus gladiatorium & venatus darent, „breviter dicendum eſt. Multi dicunt, apud Veteres hanc devotionem contra hoſtes factam, ut „civium ſanguine litato, ſpecie pugnarum ſe Nemeſis, id eſt, vis quædam fortunæ, ſatiaret. Alii „hoc litteris tradunt, (quod veriſimilius credo) „ituros ad bellum Romanos, debuiſſe pugnas videre, & vulnera, & ferrum, & nudas inter ſe „cohortes, ne dimicantes in bello armatos hoſtes „timerent, aut vulnera & ſanguinem perhorreſcerent. Carus autem menſe Septembri Auguſtus factus, pauciſſimis diebus Sarmatas debellavit,

pro-

prout memorat idem *cap.* 9. & majorem filium Carinum ad defendendam Galliam miſit, ſimul ac imperium adeptus eſt: Aur. Victor: *Et quoniam cognita Probi morte Barbarorum quique opportunè invaſerant, miſſo ad munimentum Galliæ majore filio, Numeriani comitatu in Meſopotamiam pergit protinus:* non ſtatim, ut puto, ac Imperator factus fuit, ex Illyrico, ſed poſtquam Romæ fuiſſet cum Numeriano, Ludoſque illos edidiſſet: neque enim veriſimile Carum non adiiſſe caput rerum, Romam; præcipuè hyemali tempore, cùm difficilia per Illyricum & in Orientem & Perſiam erant itinera. Fateor ex Salmaſii emendatione hæc ſpectacula data fuiſſe à *Caro*, *Carino*, & *Numeriano*; ſed *Carini* nomen apud Vopiſcum fortè delendum eſt, vel additur, quia illius etiam nomine, licèt abſens foret, Ludi Romani celebrati ſunt; vel denique Vopiſcus, poſtquam Cari, Carini & Numeriani vitam deſcripſit, loquens de re, quæ ſub illorum imperio maximè memorabilis fuerat, patris & filiorum facit mentionem; licèt Carinus relictus fuerit ad defendendas Gallias, nec Romam venerit, niſi illis pacatis & patre abſente, vel fortè mortuo: nam Paulus Diaconus *lib.* 10. ſcribit, Carinum Cæſarem à patre in Illyrico relictum fuiſſe; & antea Carum ad Parthos proficiſcentem, eum in Italia, Illyrico & Gallia reliquiſſe; quæ ultima ita ſunt interpretanda, ut eas regiones regeret, quemadmodum patet ex Vopiſco: *Hic quum Cæſar decretis ſibi Galliis atque Italia, Illyrico, Hiſpaniis, ac Britanniis & Africa, relictus à patre Cæſarianam teneret Imperium, ſed ea lege ut omnia faceret, quæ Auguſti faciunt, enormibus ſe vitiis & ingenti fœditate maculavit.* Plures autem, non unum Auguſtum & Cæſarem, Ludos edidiſſe tam celebres, patet quàm clariſſimè ex eadem *ecloga* VII. cùm Nemeſianus canit,

> *Dic, age, dic, Corydon, quæ ſit modò forma* DEORUM.

Nam primò nemini dubium fore puto, quin per DEOS, plures quàm una perſona deſignentur; quamvis non ignorem ſæpe Poëtas poëticè magis quàm humanè loqui. Quin & ipſo ſpectaculorum tempore duos tantùm, Carum, ut puto, & Numerianum, Romæ fuiſſe patebit quàm clariſſimè, ex ipſa *ecloga* VII. ſi modò verſus ille rectè emendatur à Jano Vlietio; vulgò, uti ex præcedentibus patet, legitur,

> —— *Utcumque tamen conſpeximus ipſum*
> *Longiùs.*

Sed vir doctrinæ & elegantiæ non vulgaris ſcribendum judicat,

> *Utrumque tamen conſpeximus ipſum.*

Quæ emendatio ſi vera eſt, nullo modo de explicatione mea dubitandum videtur, quia *utrumque* non poteſt de pluribus quàm *duobus* exponi; & quia hiſtoria illius temporis haud obſcurè docet, Carum & Numerianum Romæ ſolos fuiſſe, Carino in Galliis relicto ad avertendos Barbaros, qui eas infeſtas habebant. Inde cùm Corydon reſponderet, unum tantùm laudat:

> —— *Utrumque tamen conſpeximus ipſum*
> *Longiùs, ac, niſi me decepit viſus, in uno*
> *Et Martis vultum & Apollinis eſſe putavi.*

Id eſt, è longinquo in Carum & Numerianum oculos defixos habui, & eorum unum putavi referre Martem & Apollinem. Salmaſius quidem

A cenſet hîc deſcribi nobis *Carum*; nec repugno, quia magna mihi tam magni viri auctoritas; ſed tamen aliis examinandum relinquo, an non potiùs Calpurnius, ut Poëta, Poëtam vel Numerianum laudaverit, *qui verſu talis prædicatur fuiſſe, ut omnes Poetas ſui temporis vicerit*, quique contendit cum Olympio Nemeſiano, cui Calpurnius inſcripſit ſuum *Bucolicon*. Quin & animadverto à Calpurnio præcipuè laudari Numerianum, nec puto eundem ullam Carini facere mentionem in omnibus ſuis *Eclogis*; atque ita cum Eruditis credo pertinere ad eum hunc locum *ecl.* IV.

> B *Dii, precor, hunc* IUVENEM, *quem vos, niſi fallor, ab ipſo*
> *Æthere miſiſtis, poſt longa reducite vitæ*
> *Tempora.*

Quomodo *ecloga* VII. non alius intelligendus eſt, etiam ex opinione Jani Vlietii:

> *O piger & duro jam durior oſſe Lycota,*
> *Qui veteres fagos, nova quàm ſpectacula, mavis*
> *Cernere, quæ patula* IUVENIS DEUS *edit arena.*

C Scilicet Calpurnius præcipuè laudat Numerianum, quia in ejus fuit comitatu, ut nonnulli Eruditi cenſent: quia etiam erat Poëta, eumque *juvenem Deum* appellat, uti equidem arbitror, quia pater *Dominus & Deus* volebat appellari, & ita quaſi *ſenior Deus* habebatur: & fallor, aut verſus *eclogæ* ſeptimæ ultimi pertinent præcipuè ad Numerianum, & quando loquitur de DIIS, & NUMINIBUS, etiam ad patrem Carum reſpicit: totum locum ſupponam, ut ita clarior nobis appareat:

> D LYC. *O felix Corydon; quem non tremebunda ſenectus*
> *Impetit! o felix, quòd in hæc tibi ſecula primos*
> *Indulgente* DEO *dimittere contigit annos!*
> *Nunc tibi ſi propiùs venerandum cernere* NUMEN
> *Sors dedit, & præſens vultumque habitumque notaſti;*
> *Dic, age, dic, Corydon, quæ ſit modò forma* DEORUM.
> COR. *O utinam nobis non ruſtica veſtis ineſſet!*
> *Vidiſſem propiùs* MEA NUMINA: *ſed mihi ſordes*
> E *Pullaque paupertas, & adunco fibula morſu*
> *Obſuerunt.* UTRUMQUE *tamen conſpeximus* IPSUM
> *Longiùs, ac, niſi me decepit viſus, in* UNO
> *Et Martis vultum & Apollinis eſſe putavi.*

Atque hinc puto conſtare plures quàm unum Cæſarem laudari à Nemeſiano; quia non video quomodo aliàs memorare potuiſſet *Deos* & *Numina*, atque adeò canere, in UNO, nempe, *eorum*, fuiſſe ſibi viſum Apollinem & Martem; & ſi Jani Vlietii emendatio vera, de duobus ne dubitandum quidem eſt. Calpurnium autem fuiſſe unà cum
F Caro & Numeriano profectum in Perſas, ſtatuunt Triſtanus, Janus Vlietius, nec non Voſſius in libello, quem *de Poetis Latinis* compoſuit; & eundem faciunt cum Junio Calphurnio, qui apud Vopiſcum *cap.* 8. dicitur *epiſtolam dediſſe ad Præfectum Urbis ſuper morte Cari.* Triſtanus exiſtimat, Calpurnium has *Eclogas* poſt Cari mortem compoſuiſſe, maximè laudare Numerianum, & multò magis quàm Carinum, quia cum illo erat: id quod tamen mihi à ratione videtur alienum, cùm omnis gratia periiſſet, ſi Poëta magnificentiſſimos

hoſce Ludos tam tardè laudaſſet; furor vates impellit, & ſtatim ad arma ſua proſiliunt; & rideretur aliquis, ſi poſt longum adeò tempus celebraret & caneret ſpectacula ab Imperatore edita.

Quin etiam mihi non eſt veriſimile, eundem virum fuiſſe *Junium Calphurnium*, & Poëtam, qui appellatur *Titus Calphurnius*, vel, *Calpurnius Siculus* in omnibus MSS. in nullis autem *Junius*. Præterea nondum video, unde concludant Eruditi eum in comitatu Cari & Numeriani fuiſſe: certè non fuit, eùm ſcriberet *eclogam* primam, quia *Melibœum*, id eſt, *Nemeſianum*, rogat, uti illam offerat Imperatori:

Carmina, quæ nobis obtulit ipſe canenda
Dicamus, teretique ſonum modulemur avena;
Forſitan Auguſtus feret hæc Melibœus ad aures.

Ad Nemeſianum enim *Bucolica* ſuum miſit Calpurnius; unde neſcio, quare Janus Vlietius putet fortè ſcribendum eſſe, *Bucolica ad Numerianum Cæſ.* pro *ad Nemeſianum Carth.* uti in Editionibus & MSS. legitur: atque ita iterum *ecloga* IV. eundem Nemeſianum adloquitur:

At tu, ſi qua modò non adſpernanda putabis
Fer, Melibœe, mea carmina: nam tibi fas eſt
Sacra Palatini penetralia viſere Phœbi;

& quæ alia ibi ſequuntur; quæ certè quàm clariſſimè docent, Nemeſianum, non autem Calphurnium, in comitatu Cari & Numeriani fuiſſe.

Quidquid autem de perſonis ſit hiſce, mihi nullum dubium, quin Numerianus Romæ, non autem Alexandriæ, Ludos illos dederit; eúmque poſt profectionem in Perſas Romam non redierit, grave inde argumentum peti poteſt, id factum eſſe eùm pater ſimul in Urbe eſſet.

Scio Salmaſium exiſtimare, Romæ tunc temporis fuiſſe Carum, Carinum & Numerianum, Carum ſolum tunc Auguſtum, cùm filii Cæſares tantùm forent; atque inde per hæc verba, *utcumque tamen conſpeximus ipſum Longiùs*, Carum deſignari; & per *Deos*, *atque Numina*, Carinum & Numerianum. Sed ego exiſtimo, hos Ludos datos eſſe, antequam Carus, Romam poſt victos Sarmatas redux, expeditionem comite Numeriano in Perſas ſuſciperet; qui ambo nunquam in Urbem Dominam redierunt; quod de Numeriano adeò verum eſſe notat Salmaſius, ut poſt patris obitum haud diu imperaverit, & poſt ejus mortem in Europa pedem non poſuerit. Sed non tam breve Numeriani imperium mortuo patre fuiſſe, imò forſitan unius anni, qui fratres Auguſtos Conſules habuit, non abſque ratione judicat Vlietius *ad Nemeſ.* v. 81. Id quod eò faciliùs amplector, quia etiam Chronologus eruditiſſimus Antonius Pagius *ad Baronium* illi ad minimum XI. menſes tribuendos eſſe variis argumentis, iiſque haud tralatitiis, contendit; deinde ſi Numerianus Europam, uti exiſtimat vir ſummus, ingreſſus non eſt, & pedem ex Oriente non extulit, quid fiet Auctori *Chronici Alexandrini*, qui tradit eum occiſum eſſe *Perinthi*, quæ urbs Thraciæ eſt, uti antea memini me monuiſſe, ab Apro Præfecto Prætorii, qui mox à Diocletiano occiſus fuit. Neque enim, ut hoc obiter etiam moneam, rectè puto notare eruditiſſimum virum ad Annum Chriſti 285. illud primò factum eſſe poſt victum Carinum ad Mœſiæ oppidum Murgum; nam cùm de prælio illo eſſet loquutus, addit, *Diocletianum victoriâ modeſtè uſum, neminem fama, dignitate ac bonis ſpoliaſſe, ſolumque Aprum, cujus dolo Numerianus perierat, proximè adſtantem ictu transfegiſſe*, uti loquitur Victor *de Cæſaribus*, & reportatam hanc hiſto-

A riam* eſſe poſt initium Auguſti Anno 285. Carino tertium imperii annum circa menſis illius initium ingreſſo. Et certè Auctor ille prima fronte id narrare videtur: nam cùm dixiſſet, *Is finis Caro, liberiſque; Narbone patria, imperium biennii fuere*, adjicit: *Igitur Valerius prima adlocutione, cùm educto gladio Solem intuens, obteſtaretur, ignarum cladis Numeriani, neque imperii cupientem ſe fuiſſe, Aprum proximè adſtantem interfecit: cujus dolo, ut ſuprà docuimus, adoleſcens bonus facundusque & gener occiderat*; & mox ita pergit: *Ceteris venia data, retentique hoſtium ferè omnes, ac maximè vir inſignis Ariſtobulus Præfectus Prætorio,*
B *per officia ſua.* Atque hanc mentem Victoris eſſe putat etiam doctiſſima Daceria; cujus in *Notis* errore typothetæ malè ſcribitur à *Valeriano* Aprum necatum eſſe, cùm debeat eſſe *Valerio*, nempe Diocletiano; ſed ego puto Victorem errare largiter, vel conjungere ea, quæ poſt finem Numeriani & Carini acciderunt; & ita necem Apri referri debere ad tempus, quo Numerianus occiſus; veniam aliis datam & Ariſtobulum ſervatum, ad illud, quo victus Carinus; cúmque hoc acciderit circa Septembrem Anni Chriſti 284. alterum verò circa menſem Auguſtum Anni 285. uti docet Pa-
C gius, non utique eſt veriſimile, Diocletianum ſollertem & providum Principem, cujuſque imperii initium incipit ab Anno 284. paſſum eſſe vivere Aprum, interfectorem Numeriani, & adfectantem Imperium; maximè cùm id factum narret Vopiſcus, antequam ipſe Auguſtus fieret, & inde arripuerit omen imperii, cùm ipſi fuiſſet prædictum, *eum futurum Imperatorem, cùm aprum occidiſſet*: & quidem, uti fine Numeriani commemorat, initio imperii: *Ipſum Diocletianum idem avus meus dixiſſe dicebat, nullam aliam fuiſſe ſibi cauſam occidendi manu ſua Aprum, niſi ut impleret Druidis dictum & ſuum firmaret imperium: non enim tam*
D *crudelem ſe innoteſcere cuperet*, PRIMIS MAXIME DIEBVS IMPERII, *niſi illum neceſſitas ad hanc atrocitatem occiſionis attraheret*: & ſi hoc primis imperii ſui diebus, ut omnia etiam ſuadent, factum eſt, utique fieri nullo modo potuit Anno 285. poſt victum & occiſum Carinum; quem, ut hoc obiter addam, ingenti errore Jacob. de Strada ſcribit apud Murſium in Galliis victum & occiſum eſſe; cùm id factum ſit prope *Margum* (alii *Martium* malè ſcribunt) oppidum Mœſiæ, teſtibus Vopiſco & Eutropio.

Sed & hoc examinandum eſt, an Numerianus ex Oriente redierit Romam. Putat id illuſtris Sca-
E liger in *Animadverſionibus Euſebianis*, additque eum unà cum fratre Carino conſecrationem patris defuncti celebraſſe; illi aſſenſum ſuum præbet, aliiſque hanc notam argumentis firmat Janus Vlietius *ad Nemeſ. Cyneg.* v. 81. Sed primò arbitror me ſatis clarè docuiſſe Numerianum ex Perſide redeuntem in Thracia, certè in itinere, fuiſſe occiſum: nec contrarium ſecundò poteſt evinci ex certamine, quod Numerianus habuit cum Aurelio Apollinari de præſtantia carminis, qua de re ita loquitur Vopiſcus: *Verſu autem talis fuiſſe prædicatur, ut omnes Poetas ſui temporis vicerit: nam*
F *& cum Olympio Nemeſiano contendit, ... & Aurelium Apollinarem iamborum Scriptorem, qui patris ejus geſta in litteras retulit, iiſdem quæ recitaverat editis, veluti radio Solis obtexit*: Vlietius *hæc geſta patris* refert ad Perſicum bellum; additque: „Nulla enim relatu digna quàm in Perſas „geſſit Carus; nec ea niſi poſt mortem ejus re„ferri dignè ab Aurelio Apollinari potuere. Con„ſequens itaque eſt, ut ſi ea ipſa ab Apollinari „recitata Numerianum edidiſſe intelligit Vopiſcus

„(nam

* Reſtit. victoriam.

„(nam & de Apollinari accipi poſſunt verba illa) „haud ita multò poſt mortem Cari & ab illo re„citata, & ab hoc edita fuerint : & inde conclu„dit Numerianum Romam rediiſſe; ut tum ſcili„cet, non alibi, aut antea (quî enim poterat, ſi„ve in expeditione adhuc, ſive in itinere occupa„tus?) res geſtas patris ſui ab Aur. Apollinari in „litteras redactas & recitatas ediderit, eumque vel„ut Solis obtexoerit: quantò certiùs eas edere & „corrigere poterat, quibus ipſe interfuiſſet, & „quarum pars magna eundem auctorem & acto„rem haberet. Quod ſanè alibi, quàm Romæ ab „eo fa.tum foiſſe, credi non poteſt.

Sed reditum hunc Numeriani Romam omnis hiſtoria rejicit planè, & cùm verba Vopiſci obſcuriora ſint, eorumque ſenſum non videatur cepiſſe vir doctus, primò in eundem eſt inquirendum. Si quid igitur video, narrat Vopiſcus Numerianum de palma contendiſſe cum Aurelio Apollinari; hunc Cari res geſtas memoriæ mandaſſe, ſed Numerianum eum, uti Sol reliquas ſtellas, obtexuiſſe editis carminibus, quæ ipſe Numerianus de eadem re, vel de patris ſui geſtis, de victoria cum Apollinari contendens, compoſuerat. Neque enim video, quî aliàs Numerianus poſſit dici *obtexuiſſe Aurelium Apollinarem*; ſive per ſua feciſſe carmina, ut illa Apollinaris rejicerentur & judicarentur non tam eſſe polita & elegantia; ſive illa heroïca fuerint, ſive jambica. Deinde non eſt neceſſe, hanc contentionem accidiſſe poſt mortem Cari; nam Numerianus adoleſcens & juvenis bonus facunduſque cum Nemeſiano & Apollinari contendere potuit antequam pater Auguſtum accepiſſet imperium; ante quod & Carus, Dux & exercitus regens, res multas præclaras geſſit, uti patet ex epiſtola Probi, & victis Sarmatis.; quod ſi tamen, ut videtur, res Cari adversùs Parthos fuerint litteris ab Apollinari mandatæ & à Numeriano, crediderim id factum eſſe vivo Caro, & cùm Meſopotamiam redegiſſet, quieſcentibus Perſis, in poteſtatem, Numeriano adhuc Cæſare; quem nequaquam veriſimile eſt, Auguſtum factum cum Poëta, qui proculdubio in ejus fuit comitatu, contendiſſe; idque eò magis, quia mortuo patre videtur adverſam valetudinem expertus eſſe, certè nimio fletu vel aliùnde ex oculis laboraſſe; quando & verſibus componendis non ſatis idoneus fuit.

Et certè quò magis conjecturam de Ludis à Caro & Numeriano Romæ, antequam in Perſas proficiſcerentur, editis, perpendo, eò verior mihi videtur eſſe; & examinandum do Eruditis, an non ad Carum pertineant varia *eclogæ* I. & IV. loca, quæ reſpicere Numerianum ſolum putabat Triſtanus. Sic cùm *eclogu* I. de Numeriano cecinisſet,

Et redit ud terras tundem ſquulere ſituque
Alma Themis poſito, IVVENEMQVE *beatu ſequuntur*
Secula, *maternis* CAVSSAM QVI LVSIT *in ulnis*;

addit & ſubjungit,

Dum populos DEVS *ipſe reget*, *dabit impia victas*
Poſt tergum Bellona manus.

Nam per IVVENEM deſignari Numerianum vel inde patet, quia canit Calpurnius eum jam incepiſſe quaſi cauſas agere in tenera ætate, cùm adhuc matris curæ erat commiſſus, cumque Oratorem temporibus ſuis potentiſſimum fuiſſe patet ex Vopiſco: per DEVM autem Carum puto debere intelligi, qui ita appellari volebat, uti mox pluribus docebitur; niſi tamen velit ſignificare, tàm diu quàm ipſe Numerianus, *Deus* vel Auguſtus factus, reget populos; unde ſequeretur patrem Carum adhuc in vivis fuiſſe. Putat præterea Triſtanus Calpurnium alludere ad Numeriani nomen, cùm canit *ulteru regna Numæ*, & eundem nobis deſcribere miſerabile Cari, utpote fulmine conſumti, fatum, cùm *de cometa* loquitur; ſed alluſio illa mihi nihil equidem ad rem facere videtur; deinde canit tantùm ſtellam cometen tunc fulgentem non fuiſſe cruentam, uti fuerat poſt mortem C. Julii Cæſaris, cùm in bella civilia itum eſt, quemque per *ruptum Cæſarem*, non autem *Carum*, intelligit:

* *Cernitis ut puro nox jam viceſima cælo*
Fulgeat; *ut placida rudiantem luce cometen*
Proferut; *ut liquidum mittit ſine vulnere ſidus*;
Non per utrumque polum, *ſicut ſolet*, *igne cruento*
Spargit, *& ardenti ſcintillat ſanguine lampas.*
At quondam non talis erat, *cùm Cæſare rupto*
Induit miſeris fatalia civibus urmu.

Nam cometam fulſiſſe poſt occiſum C. Julium Cæſarem patet ex Suetonio, Plutarcho, Dione; & graviſſima bella excepiſſe mortem illius conſtat utique ſatis ſuperque; inde ad Carum, ut videtur, redit, rationemque reddit, quare cometa nihil infelix portendat:

Scilicet ipſe DEVS *Romanæ ponderu molis*
Fortibus eucipiet ſic inconcuſſu lucertis,
Vt neque tralati ſonitu fragor intonet orbis,
Nec priùs eu meritis defunctos Romu Penates
Cenſeat, *occuſus niſi cùm reſpexerit ortus.*

Si enim per *Penates* deſignantur Carinus & Numerianus, uti exiſtimat Triſtanus, utique ab iis DEVS ſive Carus diſtinguitur; quia jam non potuit fuiſſe mortuus, quemadmodum idem vir doctus ſtatuit, cùm Poëta canat, eum imperii pondus excepturum fortibus lacertis; & quanquam per *Penates* poſſint intelligi *Carinus* & *Numerianus*, tamen puto reſpicere Calpurnium ad *Deos Penates* ipſos, quos Populus Romanus non exiſtimabit defunctos eſſe dignè munere ſuo, niſi eorum ope Carus junxerit Ortum & Occidentem, id eſt, Germanos & Perſas vicerit; qui tunc temporis, vel cùm Carus Auguſtus factus eſt, infeſtum habebant Romanum Imperium. Tandem autem ita concludit *eclogum*,

Carmina, *quæ nobis Deus obtulit ipſe canenda*;
Dicamus, *teretique ſonum modulemus avena*;
Forſitun AVGVSTAS *feret hæc Melibæus ad aures.*

Quod Numeriano non videtur poſſe convenire; quippe qui Auguſtus nondum eſſet, cùm Romæ cum patre foret: niſi hoc Poëticè quis dictum eſſe velit; & roget quaſi Nemeſianum, quem appellat Melibœum, ut *eclogum* hanc offerre & dare velit Cæſari Numeriano, cum quo contenderat, & cujus in comitatu erat Romæ, antequam ad bellum Perſicum proficiſcerentur Carus & Numerianus: ad quod illos eum ſequutum non eſſe haud obſcurè patet ex *Cynegetici* v. 77. quo teſtatur ſe Divi *pignoru*, vel filios *Cari*, Carinum & Numerianum, tunc temporis non adſpicere, vel prope eos eſſe:

Hæc vobis noſtræ libabunt carmina Muſæ,
Cùm primùm vultus ſacros, *bona numina terræ*
Contigerit vidiſſe mihi. Jam gaudia nota

A *Temporis impatiens ſenſus, ſpretorque morarum*
Præſumit: videorque mihi jam cernere fratrum
Auguſtos habitus, Romam, claramque Senatum.

Adeò ut malè illuſtris Scaliger putet, Nemeſianum ita loqui de Carino & Numeriano, tanquam in eodem loco poſiti eſſent; cùm contrà optet ille, ut Auguſtos à ſe invicem magnis locorum intervallis ſejunctos ſimul Romæ videre poſſit. Præterea putat doctiſſimus Vlietius, eum videri ſcripſiſſe *Cynegetica* Carthagine in patria ſua, vel ruri alicubi, Româ tamen remotum valde: quod ut incertum, cùm & Romæ potuerit fuiſſe, ita
B tamen clarè patet, Nemeſianum non fuiſſe comitatum, Carum & Numerianum in Orientem proficiſcentes. Inde Triſtanus procedit ad *eclogam* IV. cenſetque Carinum & Numerianum deſignari v. 10.

—— —— ſed magnæ NUMINA *Romæ*
Non ita cantari debent, ut ovile Menalcæ.

Verùm ego crediderim potiùs Carinum tunc temporis fuiſſe in Galliis, & proinde reſpici ad Carum & Numerianum, quos conatus fui docere Romæ
C Ludos edidiſſe ante expeditionem Perſicam; atque ad *Carum*, non autem ad *Numerianum*, arbitror fortè pertinere verſus, qui illos eâdem *eclogâ* præcedunt:

Carmina jam dudum, non quæ nemorale reſultent
Volvimus, o Melibœe; ſed hæc quibus aurea poſſint
Secula cantari, quibus & DEUS ipſe canatur,
Qui populos urbeſque regit, pacemque togatam.

Nam *Carus* cognominari *Deum* voluit, id quod Carinum vel Numerianum feciſſe, lectum mihi non eſt; unde etiam puto, mox Poëtam non canere Numeriani imperium felicius fore paterno,
D ſed reſpicere ad Carum:

Hæc ego, confiteor, dixi, Melibœe, ſed olim
Non eadem nobis ſunt tempora, non DEUS
idem.
Spes magis arridet.

Id eſt, olim vel ante hæc tempora talis Auguſtus non erat, ac Carus, vel tale imperium ac ſub Caro, Carino & Numeriano, ut ita ſecurè in umbra recubare, & cantando me oblectare potuerim. Et certè Janus Vlietius judicat, Calpurnium *ecl.*
E I. verſ. 47. & 74. nec non aliquoties *ecl.* 4. per *Deum* deſignare nobis *Carum*, non autem filios ejus, ut Barthius, vel alterutrum, ut Caſaubonus putabat: & *Deos* inſuper vocare *ecl.* 7. Carum & filios ejus, atque adeò Nemeſianum canere v. 72. *Cynegetici*, *pænè prior genitore Deo*, id eſt, Caro, qui hanc appellationem ambiſſe, vel ſaltem amaſſe videtur; idque patere ex Nummis, inſcriptis ΘΕΩ ΚΑΡΩ, DEO ET DOMINO CARO AUG. &, citante Caſaubono, DIVO CARO PARTHICO: qui tamen ultimus nummus ad conſecrationem, non autem ad appellationem *Dei* per-
F tinet; & Caſaubonus illius tantùm facit mentionem, ut probet Carum fuiſſe dictum *Parthicum*: ſimiliterque à Scaligero, illuſtri inprimis & erudito viro, *ad Euſebium* nummus, cui inſcribitur DEO ET DOMINO CARO AUG. allegatur, ad probandum, Carum fuiſſe conſecratum, cùm ſignatus ſit vivo eodem: id quod poſtea animadverti, etiam obſervaſſe ſplendidum dignitate & doctrina virum Ezech. Spanhemium *Diſſertat.* V. Atque ita verſibus mox ſequentibus *Cari* videtur facere mentionem, quibus ipſum *Deum*, & Auguſtum appellat,

—— non ipſe daret mihi forſitan aurem
Ipſe DEUS *vacuam.*

Et mox,

At mihi, qui noſtras præſenti numine terras
Perpetuamque regit juvenili robore pacem,
Lætus & AUGUSTO felix arrideat ore.

Nam quamvis *juvenile robur* optimè conveniat Numeriano, tamen ille, Romæ cùm eſſet unà cum patre, *Auguſtus* non fuit, & Carus erat in florentiſſima ætate, uti ex Nummis conſtat, quales Romani *juvenes* appellare ſolebant: & Romæ fuiſſe Auguſtum & Cæſarem ex verſibus mox patet ſequentibus:

Me quoque facundo comitatus Apolline Cæſar
Reſpiciat, montes neu dedignetur adire,
Quos & Phœbus amat, quos Jupiter ipſe tuetur,
In quibus Auguſtos viſuraque ſæpe triumphos
Laurus fructificat, vicinaque naſcitur arbos.

Deſcribitur enim palatium, vel ſedes Imperatorum, & fortè *Cæſar* eſt Numerianus; quòd ſi tamen alius *Carum* præferat, crediderim *facundum Apollinem* eſſe Numerianum; atque inde conſtaret Carum & Numerianum fuiſſe tunc temporis ſimul Romæ. Inde v. 93. ſequitur alius locus, dignus utique examine:

Ipſe polos etiam qui temperat igne geluque
Jupiter ipſe parens, cui tu jam proximus ipſe
Cæſar, abes, poſito paulisper fulmine ſæpe
Creſſia rura petis.

Neque enim ille de alio quàm Auguſto, & proinde Caro, videtur rectè poſſe exponi, quia à Jove ſecundus in terris habebatur Imperator vel Auguſtus, non autem is qui Cæſaream tantùm habebat dignitatem, uti, Romæ cùm eſſet, Numerianus; & inde mox v. 97. *audito Cæſare*, v. 132. *Numine Cæſareo ſecurior ipſe Lienus*, non incommodè etiam Carus poteſt intelligi; quamquam nec eos rejiciam, qui de Numeriano putant loqui Poëtam; quò pertinere Eruditi etiam cenſent v. 137.

Dii, precor, hunc juvenem, quem vos (niſi fallor)
ab ipſo
Æthere miſiſtis, poſt longa reducite vitæ
Tempora, vel potiùs mortale reſolvite penſum,
Et date perpetuo cæleſtia fila metallo:
Sit Deus, & nolit penſare palatia cælo;

me haud invito; quanquam illud DEUS ſoli Caro videatur convenire, quem etiam *juvenem* propter rationes modò dictas appellat. Quin imò Janus Vlietius & Triſtanus exiſtimant Calpurnium mox Numerianum adpellare *patrem*:

Tu quoque mutata ſeu Jupiter ipſe figura
Cæſar, ades, ſeu quis Superûm ſub imagine falſa
Mortalique lates: vivas, atque hunc, precor,
orbem,
Hos, precor, æternus populos rege; ſit tibi cæli
Vilis amor, cœptumque PATER *ne deſere*
terram.

Quod quanquam verum eſſe poſſit, quia præcipuè hac *ecloga* laudatur Numerianus, & Imperatores *Patres* vocabantur *patriæ*, licèt juvenes admodum forent; tamen magis placet mihi *Carus*, quia non *pater patriæ*, ſed *pater* reſpectu Carini & Nume-

ria-

riani vocari videtur, & quia Jovi comparatur, atque adeò quia *adeſſe* dicitur, id eſt, præſens eſſe Romæ; ubi ſcilicet tunc temporis erant Carus & Numerianus, ille Auguſtus, Deus, Jupiter; hic verò Cæſar & Apollo. Et tandem petit Calpurnius, ut Melibœus ferat ſua carmina *Deo*; id eſt, ſi quid video, *Caro*; quanquam nec præfracta fronte Numerianum ablegare velim, quem adulatoriè & poëticè *Deum* appellare potuit, licèt tantùm foret Cæſar, & nondum Auguſtus; niſi ſcripta ſit hæc *ecloga* mortuo Caro, & ita rogetur Nemeſianus, uti ad Numerianum carmina illa mittere velit abſentem, & in Perſide bellantem:

Fer, Melibœe, Deo mea carmina; nam tibi fas eſt
Sacra Palatini penetralia viſere Phœbi.
Tu mihi talis eris, qualis qui dulcè ſonantem
Tityron è ſylvis dominam deduxit ad Urbem,
Oſtenditque Deos.

Sed, ut verùm fatear, videtur mihi Nemeſianus vel Melibœus Romæ fuiſſe, cùm hanc *eclogam* ſcriberet Calpurnius, quia canit cum in palatium eſſe admiſſum; & inde ſequi omnino Carum & Numerianum etiam fuiſſe in Vrbe, quò nunquam à bello Perſico regreſſi ſunt.

Neque omittendum mihi videtur, Romanos Impp. elephantos aluiſſe in agro Laurentino, qui ſylvis, paſcuis, & paludibus dives erat. Huic opinioni mihi anſam dedit Inſcriptio vetus apud Gruterum num. 2. pag. cccxc*i*.

D. M
TI. CLAVDIO. SPECLATORI
AVG. LIB
PROCVRATOR. FORMIS. FVNDIS
CAIETAE. PROCVRATOR
LAVRENTO. AD. HELEPHANTOS
CORNELIA. BELLICA. CONIVGI
B. M.

Scio videri poſſe potiùs locum deſignari, cui nomen in agro Laurentino *Ad elephantos*, uti complura alia ſunt in Italia, *Ad laminas*, *Ad juglandem*, *Ad gallinas*, *Ad enſes*, *Ad duas columnas*, & reliqua, quæ diligentiſſimo Cluverio recenſentur. Sed quia etiam *Procuratores* obvii ſunt in Lapidibus vetuſtis, *Ad alimenta*, *Ad bona damnatorum*, *Ad prædia Gallicana*, putabam in Lapide, quem in medium adduxi, poſſe deſignari virum qui curam habebat elephantorum, qui ibi alebantur; id quod certè firmatur per vocem *Laurento*, quæ me docet eos in ipſa urbe ſtabula ſua habuiſſe, & inde fortè paſtum in agros & ſylvas miſſos eſſe; neque enim per *Laurentum* aliud, quàm *urbs* deſignari poteſt; non ager, qui *Laurens* vel *Laurentinus* appellatur: & nequaquam eſt veriſimile locum aliquem, vel domum in urbe Laurento peculiariter deſignari; quæ quamvis mihi videantur veriſimilia planè, tamen hoc quicquid eſt, aliorum judiciis relinquo. Adde Auguſtos Romanos potuiſſe Laurenti, vel etiam in ſylva Laurentina alere elephantos, non ſecus ac in Rutulis, qui Latio vicini erant; quod ultimum factum eſſe ex Juvenale patet, cujus verba poſtea à me examinabuntur.

Quin & videri poſſit in Etruria etiam hæc vaſta animalia paſta fuiſſe; & inde Auguſtum in epiſtola ad Mæcenatem jocoſa apud Macrobium lib. 2. *Sat.* cap. 4. eum appellare *ebur ex Etruria:* Pontanus quidem notat, ridiculè Auguſtum vocare Mæcenatem adamantem Supernatem, quia nullus ibi reperiatur adamas; ut neque ebur in Etruria, aut margaritum in Tiberi: & quanquam hoc nequaquam rejiciam, tamen conjecturam meam publicare volui, ſi fortè quid veri illi inſit; quin & dicere poſſemus *ebur ex Etruria* memorari, quia Etruſci artifices, quos valde laudari à Veteribus conſtat, opera ex ebore faciebant exquiſita, vel illud exemplo Lydorum, unde oriundi erant, rubro colore tingebant, quod Mæonum vel Lydorum & Carum fœminas feciſſe cecinit jam olim Homerus.

CAP. IX.

De Elephantis, qui in Nummis ſingulares occurrunt: in Catilinæ nummo elephas alutus plumbeo, ſi modo genuinus: Auguſti Nummi, & ab eo dedicati Elephanti ex lapide Obſidiano. Lipſii & Salmaſii de Africæ urſis opiniones. Nummi alii Tiberii & L. Apronii, de quo ultimo ex Goltzio petito diſputatur: Veſpaſiani tempore Romæ mulier enixa eſt Elephantum, vel monſtrum: Chronici Alexandrini Auctor illuſtratus: eruditus Plinii Commentator notatus: Indorum fabula de Adamo: Titi Imp. Nummi: in uno Æquitas *Elephanto deſignatur, ſi modo genuinus: fictus videtur ob Hiſtoriam Elephanti, quæ illo tempore evenit: longe aliter* Virtus *illa repræſentatur in Nummis, licet & Pierio* Elephas *ſit ejus hieroglyphicum. Elephas ſub Veſpaſiano edoctus ſcribere: ſub Hadriano ſaltare, & cymbalum pulſare: unde non ſecus ac ex aliis locis patet tunc belluas tales Romæ fuiſſe, atque itidem ex ſequentium Impp. Nummis; Elephantes loricati in iiſdem: eorundem cancellata cutis, quam tamen non repræſentari in Nummis veriſimile: præfertur explicatio ill. Spanhemii: Harduini nota examinata: Elephanti etiam obvii in Græcarum urbium Nummis Auguſtorum & Auguſtarum: cujus rei in rationem inquiritur: & exhibitos Ludis oſtenditur: inde illis adſcribitur* MUNIFICENTIA AUG. *vel* MAGNIFICENTIA *in Nummis Commodi, Antonini Pii, aliorumque: vox ultima variis exemplis illuſtratur; Vell. Paterculus tentatus; nec non nummo Commodi inedito; ejus furor in ſpectaculis edendis: Lampridius expoſitus: quid ſibi velit corona, in cujus medio legitur* MAGNIFICENTIA. *Coronæ aureæ ob varias cauſas ad Imperatores miſſæ, quod etiam obtinuit libera Republica. Cardinalis Noriſii laus: inde videntur explicandæ coronæ, obviæ in plurimis Coloniarum Nummis: in aliis Gordiani & Philippi Elephas, ſymbolum Æternitatis: Tranquillinæ nummus ineditus è Gaza Gallorum Regia: Oudineti & Frid. Spanhemii laus: Philippi nummus explicatus: Harduinus laudatur & arguitur. Deſcriptiones variorum Nummorum Elephantis inſignium ex Gazophylacio Gothano.*

no. *De duobus Nummis Bacchi diſceptatur.*

ATque ita quidem abſolvi *elephantos* in Ludis vel ſpectaculis Romæ exhibitos; & nunc tranſgrediendum eſt ad ſingulares, qui in Nummis antiquis depicti ſunt. Quod quamvis ſæpe factum ſit, quia ejuſmodi muneribus Populo cum aliis animalibus fuerunt dati, & inde ad proximam diſputationem videantur pertinere, tamen malui hæc diſtinguere, quia hic unà ſe offerunt aliæ cauſæ, propter quas hoc factum ſit.

Et elephantos quidem ſingulares ſculptos eſſe in Nummis Antiochorum, Neapolitanorum, Metelli, C. Julii Cæſaris, aliorumque, patet ex iis, quæ diſputavi, & conatus ſum expiſcari, quare id factum ſit. Et nunc initio hujus capitis inprimis notandum, miſſum ad me eſſe à Jacobo de Bary, Conſule Hiſpalenſi; qui non modò pulcherrimum & ditiſſimum Cimelium poſſidet, verùm etiam peritus admodum Interpres eſt explicandarum hujus generis veteris ævi reliquiarum, nummum plumbeum; in quo hinc cernitur, ſi quid video, *caput Martis*; inde *elephas alatus* cum inſcriptione, L. CATILINA, uti ex ectypo patet, quanquam non ſatis benè cognoſcere poſſim, quid ſibi velint illa, quæ ſequuntur illam inſcriptionem, & infra elephantem picta ſunt:

Genuinum profectò diceres, & illo loco eundem nummum habet Barius; & arbitror, licèt dubitabundus, ſignificare ejus architectos, Catilinæ conſilium de patria occupanda æquè ſucceſſurum, ac volaturum per aëra elephantum.

Comes Mediobarbus ex Theſauro Theupolitano pag. 49. recenſet nummum, in quo hinc caput Auguſti ſine epigraphe, inde *elephas*, cum inſcriptione, LIVINEI. CAL. PRO. PR. S. C. putatque eum in aliqua Coloniarum ſignatum eſſe. Sed neſcio, an illud patiatur τὸ S. C. deinde obſcurum valde, quid ſibi CAL. velit, dubiumque an ſit Livinei cognómen, *Caldus* puta; vel ſimile, cùm cæteroquin Livenei dicerentur *Reguli*; & tandem neſcio, quare hæc bellua nummo inſculpta ſit; niſi *Livineus* Africam rexerit, vel elephas Ludis ſit exhibitus, quos ipſe vel Auguſtus, cujus vultus in altera area cernitur, edidit.

Notandum autem, quia ad tempora Auguſti pertinet, Principem eum in templo Concordiæ dedicaſſe *elephantos quatuor en lapide Obſidiano*, atque hac dè re ita loqui Plinium *lib.* 36. *cap.* 26. „In genere vitri & Obſidiana numerantur, ad ſimilitudinem lapidis, quem in Æthiopia invenit „Obſidius, nigerrimi coloris, aliquando & tranſ„lucidi, craſſiore viſu atque in ſpeculis parietum „pro imagine umbras reddente: vidimuſque & „ſolidas imagines D. Auguſti, capti materiæ hu„jus craſſitudine, dicavitque pro miraculo in tem„plo Concordiæ Obſidianos quatuor elephantos. Atque *habitantium ſub ipſo Sole Indorum Legatos elephantes inter munera*, Auguſto deſtinata, *traxiſſe*, uti loquitur Florus *lib.* 4. *cap.* 12. quanquam Dion *lib.* 53. *tigres* memoret, eoſque tunc primùm addens Romanis ac Græcis viſos; id quod tradit etiam Plinius *lib.* 8. *cap.* 17.

Alium nummum vidi olim in Cimelio Johannis Smetii, nunc Sereniſſimi Electoris Palatini, quem etiam referebam ad Auguſtum: in una area caput laureatum abſque epigraphe; in altera pictus eſt

A *elephas*, ſcribiturque S. C. uti patet ex ectypo, quem vir, harum reliquiarum ſtudioſiſſimus & nunc ἐν ἁγίοις, mecum communicavit:

Neſcio tamen, an ad probandum, Auguſtum elephantos Populo exhibuiſſe, adferre debeam verba
B Dionis *lib.* 53. ubi ita loquitur de Ludis Auguſti tempore exhibitis, in quibus P. Servilius Prætor dicitur *occidiſſe trecentos urſos*, καὶ Λιβυκὰ ἕτερα θηρία ἴσα, *& totidem alias Libycas feras*: nam commodè pantheræ vel Africanæ, & ſtruthiones poſſunt intelligi, quanquam nec ſic *elephantos* excludere velim. Et cùm ἕτερα, ut hoc adjiciam, dicit Dion, videtur haud obſcurè innuere ἄρκτους illos etiam ex Africa fuiſſe: nam quamvis Lipſius lib. 2. *Elect.* cap. 4. multis contendat, Africam *urſos* non gignere, licèt Romanis memorentur, *Numidæ, Libyci urſi* & *Libyſtides urſæ*; tamen ὁ πάνυ Salmaſius *ad Solin.* contrariæ eſt opinionis, docetque
C nullo modo per *urſos Libycos* debere vel poſſe intelligi *leones*. Dubitare de hac ipſa re videtur Servius, cùm ad hæc verba Virgilii, *pelle Libyſtidis urſæ*, notat, *aut revera urſæ*, *aut feræ Africanæ*; Harduinus *ad Plinium lib.* 8. *cap.* 36. ſequitur Lipſium, Voſſiumque, id quod ego facilè patior; ſed tamen ultimum egregiæ doctrinæ virum illi anſero, cùm abſque ambagibus 3. *Inſtit. Orat.* & in *Etymologico* ſcribat, ſe quidem antea ſequutum eſſe opinionem Lipſii, ſed eam poſtea ipſi exemiſſe Salmaſium.

Tiberii recenſet nummum Mediobarbus pag.
D 62. in quo hinc caput illius Imperatoris imberbe, inde TIBERIVS CAESAR, & *elephas*; & Goltzius ad annum 760. & 761. pictum exhibet, cujus in una area caput Herculis cum leonis exuviis & clava; in altera elephas, & ſupra eum L. APRONIVS IMP. & infra aliud nomen, uti ex ectypo patet:

E Hic Tiberii tempore Proconſul Africæ fuit, teſte Tacito lib. 3. *Ann.* cap. 21. & antea ob res benè cum Germanico geſtas triumphalia ornamenta illi decreta fuiſſe tradit idem lib. 1. *Annal.* cap. 72. Quòd ſi propter adminiſtratam ſub Tiberio Africam, elephas in nummo hoc cernitur, certè malè Goltzius eum refert ad A. V. C. 760. quo adhuc in vivis erat Auguſtus; & Africam hîc deſignari tamen, videtur patere ex Hercule; qui propterea fortè etiam obvius nobis eſt in Gentis Cæciliæ
F nummo apud Vrſinum; & in Africa valde cultum Herculem fuiſſe ex variis Auctoribus patet; quorum loca in medium adferre ſuperſedeo, quia ita viderer extra oleam verſari, & rei protritæ probandæ incumbere.

Principatu Veſpaſiani elephantos fuiſſe Romæ, res ipſa docet; & hac occaſione examinabo locum Auctoris *Chronici Alexandrini*, qui ſcribit pag. 586. Olympiade 211. *Coss. Veſpaſiano Auguſto* VII. *Tito* V. *Alcippen feminam Romæ enixam eſſe elephantum*. Junius in Catalogo Architectorum & Mechanicorum Plinium loqui putat de eadem femina

lib.

lib. 7. *cap.* 3. nec non Tatianum *Orat. contra Gentes*; & facere id potuit Plinius, quia poſt ſextum Conſulatum Titi, geſtum anno ſequente, *Hiſtoria Naturalis* vulgata eſt: potuit & eódem reſpicere Tatianus; qui tamen non *Alcippen*, ſed *Glaucippea* memorat; additque Niceratum Athenienſem Euctæmonis filium ſtatuam mulieris iſtius & monſtri ex ære feciſſe: omnis difficultas ſublata foret, ſi conſtaret, quo tempore floruerit Niceratus; Plinius *lib.* 34. *cap.* 4. tradit, *omnia quæ ceteri* (ſtatuarii) *aggreſſum, repræſentaſſe Alcibiadem, lampadeque incenſa matrem ejus Demaraten ſacrificantem*; quæ quamvis videantur aliquo modo ſuadere, eum florentibus Græciæ rebus vixiſſe, tamen non liquere pronuntio. Joh. Harduinus putat à Plinio & Tatiano eandem hiſtoriam memorari, & in alterutro nomen mulieris in mendo cubare, & illud eſſe arbitratur, quod Livius *lib.* 27. *cap.* 11. & Valerius Max. *lib.* 1. *cap.* 6. §. 5. inter oſtenta referunt, *puerum cum elephantino capite natum*: monſtrum hoc certè tale fuit proculdubio; ſed partus Alcippes ſub Veſpaſiano Imperatore, nec Livius nec Val. Maximus meminiſſe potuerunt, quod quanquam nec eum tradere perſuaſum habeam, credamque eundem ſimilitudinem potiùs ante oculos habere, tamen monendum fuit, quia verba illius ſunt obſcuriora.

Atque non ingratum Lecturo me facturum arbitror, ſi hac occaſione adjiciam, Miſſionarios, ut vocant, narrare in ſecunda parte *Imaginum* Vinc. Cartari, non modò Goæ ſe vidiſſe ſtatuam hominis cum tribus capitibus elephantinis, verùm etiam idolum cum uno capite; Indoſque narraſſe Adamum & Evam, matrimonio junctos, initio nullam prolem habuiſſe; cùm ille foras exiviſſet, Evam neſcio quod opus feciſſe, ſudaſſe, & ex ſudore hominem natum perfectæ ſtaturæ; Adamum redeuntem vidiſſe eum cum conjuge colloquentem, & occidiſſe; ſed pœnitentiâ ductum elephanti caput amputaſſe, & occiſi hominis trunco impoſuiſſe, hunc revixiſſe, & Diis fuiſſe adſcriptum; quæ certè germanæ fabulæ licèt ſint, tamen hic commodè inſeruntur, & videre ibi licet portentoſas haſce ſtatuas.

In nummo Titi apud Triſtanum tom. 1. p. 302. & Mediobarbum p. 125. *elephas* nobis etiam depingitur; eſtque argenteus integer planè apud me, in quo hinc IMP. TITVS. CAESAR. VESPASIANVS. AVG. P. M. laureatus; inde elephas & TR. P. IX. IMP. XV. COS. VIII. P. P. qualem aureum ex Gaza sereniſſimi Boruſſiæ Regis exhibet Spanhemius *Diſſert.* 3. extr. quem ſignatum illuſtris Legatus putat *dedicatione amphitheatri*, de qua loquitur Suetonius *cap.* 8. & legere licet apud Ælianum lib. 11. cap. 15. *de Animal.* elegantem hiſtoriam, quæ Principe illo evenit; elephantem nempe adulterum & adulteram (quos belluam hanc magno odio proſequi dixerat) occidiſſe, cadavera texiſſe veſte ſtragula, & rectori vel nutritori, marito mulieris, advenienti oſtendiſſe κειμένας πλησίον ἀλλήλοις. Et hinc putat Joh. Baptiſta Meneſtrier nummum Titi ſignatum fuiſſe elephanto, addita epigraphe, AEQVITAS. S. C.

A Sed fortè vir ille ab aliis fuit deceptus, vel more ſuo nobis imponit; quia à Mediobarbo plures Nummi recenſentur, quibus inſcripta AEQVITAS, & in eorum nullo elephas pictus eſt, ſed figura *Æquitatis*, ſtans dextrâ bilancem tenens, & ſiniſtrâ cornucopiæ. Quanquam diffiteri nolim typum hunc non malè elephanto convenire, quippe cui Plinius etiam *lib.* 8. *cap.* 1. eam virtutem tribuat: *imò verò* (*quæ etiam in homine rara*) *probitas, prudentia, æquitas*, nempe eſt illi animali, vel elephanto. Atque ita Pierius *elephantem* facit ſymbolum & hieroglyphicum AEQVITATIS; ſed nullis Nummis id probat; verùm narrat
B hiſtoriam, ex qua patet, animal hoc par pari referre, & ita *æquitatis* diligentem cuſtodem eſſe: elephantem nempe vidiſſe quendam menſuræ lapillos & pulverem immiſcere, ut ita de pondere aliquid fraudaret; eum animadvertentem apud ipſum carnes elixari, cinerem è foco in ollam injeciſſe, & ita paria feciſſe: quæ petita ſunt ex Æliano lib. 6. cap. 52. *de Animal.* Mucianus præterea, qui ſub Veſpaſiano Conſul fuit, *auctor eſt*, apud Plinium *lib.* 8. *cap.* 3. „aliquem ex his (*ele-*
„*phantis*) & litterarum ductus Græcarum didiciſ-
„ſe, ſolitumque præſcribere ejus Linguæ verbis,
C „IPSE EGO HAEC SCRIPSI ET SPOLIA
„CELTICA DICAVI; itemque ſe vidente Pu-
„teolis, cùm advecti è nave egredi cogerentur terri-
„tos ſpatio pontis procul à continente porrecti, ut
„ſeſe longinquitatis æſtimatione fallerent, averſos
„retrorſus eſſe. Unde diſcimus, elephantos Romæ ſub Veſpaſiano etiam fuiſſe, & quidem advectos ex Africa; & arbitror pleroſque tunc temporis Romæ conſpectos ea ex regione, non autem ex India fuiſſe arceſſitos. Et Arrianus Hadriani Imperatoris tempore vidit elephantum pulſantem cymbalum, & alios ſaltantes; clarum utique ſignum eos illo tempore Romæ & in Imperio
D Romano fuiſſe. Quin & Spartianus narrat *cap.* 7. eundem Imperatorem *dediſſe dono Hiberorum Regi elephantum & quingenariam cohortem*: & *cap.* 19. belluarum illarum operâ uſum eſſe ad Coloſſi erectionem: *Coloſſum ſtantem atque ſuſpenſum per Detrianum* (alii legunt *Dextrianum*, alii *Demetrianum*) *architectum, & de eo loco, in quo nunc templum Vrbis eſt ingenti molimine*, (tranſtulit) *ita ut & operi elephantes* XXIIII. *exhiberet.*

Elephanti præterea ſingulares obvii nobis ſunt in Nummis Latinis Antonini Pii, Commodi, L. Septimii Severi, Caracallæ, Macrini, Philippi, aliorumque Auguſtorum, apud Erizzum p. 138. 288.
E 376. Ducem Arſchotanum Tab. 29. 42. 51. 53. 58. Patinum p. 103. *Theſ. Mauroc.* Vaillantium & alios. Notandumque inprimis pleroſque horum elephantorum contectos eſſe loricis, & ad pugnam inſtructos, uti unius in honorem Commodi ſignati, cui ſimilis eſt planè alter aureus Anton. Pii apud Hemelarium, ectypus docet:

F

Atque uti hac de re videri poteſt illuſtris dignitate atque eruditione vir Ezech. Spanhemius, *Diſſertat.* 3. ita facere non poſſum, quin examinem Caſſiodori & Plinii, quæ commodum mihi in mentem veniunt, verba, quia loricæ illæ *cancello-*

referrum; & *cancellata cutis* elephanto tribuitur; A Plinius *lib.* 8. *cap.* 10. „Duriſſimum dorſo tergus, „ventri molle, ſetarum nullum tegumentum, ne „in cauda quidem præſidium abigendo tædio muſca„rum, (namque id & tanta vaſtitas capit) ſed CAN„CELLATA CVTIS, & invitans id genus ani„malium odore. Ergo cùm extenti recepere exa„mina, arctatis in rugas repente CANCELLIS „comprehenſas enecant; hoc illis pro cauda, ju„ba, villo eſt. Et notat Joh. Harduinus, Caſſiodorum *lib.* x. *ep.* 30. expreſſiſſe illud, per *cutem ulceroſis vallibus exaratum*; cujus ecce tibi verba prout leguntur in Editione Genevenſi, An. 1663. B *Cutis hujus ulceroſis vallibus exarutur, (à qua tranſportaneorum nefanda paſſio nomen accepit) quæ in tantam duritiem ſolidatur, ut putes eſſe oſſeam cutem.* Et quidem primò *tranſportaneorum paſſio* eſt lepra, elephas, elephantia, ἐλεφαντίασις, uti veteribus Medicis vocatur, quia hic morbus generatur corruptione quadam vel laxatione extremæ cutis in corporibus; humor ab interioribus ad ſuperficiem tranſmittitur & tranſportatur partibus, & ita cutis fit ſimilis corio elephanti, uti ex Cælio Aureliano notat Du-Cangius; quanquam Voſſius, vir certè magni nominis; exiſtimet, eum morbum non tàm eſſe *lepram*, quàm *vitiliginem* Lati- C norum, & Græcorum ἀλφὸν, quem morbum ſoli Ægypto peculiarem facit Plinius, & ante Cn. Pompeji tempora non fuiſſe in Italia ſcribit alicubi; ignotum in Italia penè, frequentiſſimum in quibuſdam regionibus, Celſus *lib.* 3 *cap.* 25. & denique Judæis in Ægypto degentibus tribuit Juſtinus *lib.* 36. *cap.* 2. *Cancellatam* hanc elephantorum *cutem* ita explicat Cælius Rhodiginus lib. 5. cap. 14. *Lection. Antiq.* ut optimè cum Nummis conveniat; putatque cancellorum rationem optimè depinxiſſe Varronem lib. 3. *de Re Ruſtica: Præterea è perticis inclinatis ex humo ad parietem, &* D *in eis tranſverſis gradatim modicis intervallis perticis adnexis ad ſpeciem cancellorum ſcenicorum & theatri*; additque hinc *cancellatam elephantorum cutem dici* Plinio. Rhodiginus utique ita hac de re agit, ac ſi deſcriberet elephantem in Nummis obvium; & cùm ad bellum inſtructus in editione Ludorum non videatur fuiſſe, cenſeret fortè alius, eum ita depingi nonnunquam propter cutem cancellatam; ſed tamen, ut verum fatear, malo credere cum illuſtri Spanhemio, elephantos loricatos in ſpectaculis fuiſſe; neque tamen adhuc videre poſſum, eandem rem deſcribi Plinio & Caſſiodoro, uti putabat Harduinus; quia hic loquitur E de cute elephantorum ordinaria, alter verò narrat elephantos cancellatam cutem feciſſe, vel rugas contraxiſſe, cùm à muſcis infeſtarentur.

Præterea in Græcarum urbium Nummis ſæpe elephanti nobis repræſentantur: atque ita in præclaro Tarſenſium Caracallæ occurrit elephas, ſupra eum bovis caput, ex adverſo corona; in alio Getæ Nicæenſium elephas cum ſeſſore; in Macrini ab eodem populo ſignato, rector elephantem ducens, & gerens virgam; & tandem in Mitylenenſium Saloninæ eadem beſtia cum ſeſſore, apud inſignem Antiquarium Joh. Vaillantium in libro, quem ultimum edidit *de Numiſmatibus Imperato-* F *rum, Auguſtarum & Cæſarum à Populis Romanæ ditionis Græcè loquentibus percuſſis*; qualem Tarſenſium nummum jam olim edidit Sebaſtianus Erizzus p. 415. cujus ectypum ſupponendum curavi; & de quo memini me antea etiam egiſſe:

Sed tamen non omnia reſpondent nummo, quem deſcribit Vaillantius, & proculdubio litteræ nonnullæ malè exſcriptæ & pictæ ſunt; cùm in aliis & in hoc ipſo etiam, atque in altero apud Noriſium Diſſert. IV. *De Epochis Syro-Macedonum* pag. 309. legatur, A. M. K. Γ. B. quæ ſiglæ mirum quantum exercuerunt Eruditos; uti ex iis patebit, quæ in altera *Hiſtoriæ trium Gordianorum* editione monebo.

Et ego quidem exiſtimo, elephantos ſolos, tam in Latinis quàm Græcis Auguſtorum Nummis cerni præcipuè, quia illi Ludis, Romæ vel in Provinciis, fuerunt exhibiti. Atque ita Erizzus exiſtimat belluam hanc in Tarſenſium nummo, in quo ab altera parte cernitur Caracalla, pictam eſſe, quia Ludis Secularibus Romæ cum Populo exhibuerat Severus Imperator; quanquam veriſimilius ſit eandem Tarſenſes exhibuiſſe Ludis celebratis in honorem & pro ſalute Imperatoris. Certè in Nummis Antonini Pii, Commodi, S. Severi, & Elagabali, circum elephantem ſcribitur MVNIFICENTIA AVG. & in uno Caracallæ eadem bellua exhibetur abſque illa inſcriptione; & in Commodi quidem nummo legitur, MVNIFICENTIA AVG. TR. P. VIII. COS. III. P. P. S. C. in Caracallæ, P. M. TR. P. XV. COS. III. P. P. S. C. & in Elagabali, MVNIFICENTIA. AVG. S. C. quorum trium Nummorum ectypos, licèt editi ſint, exhibeo, quia illos nitidè admodum depictos mecum communicavit illuſtris dignitati & excellentis doctrinæ Legatus, Ezechiel Spanhemius, ex Gaza Gallorum Regia, beneficio politi & eruditi Oudineti:

Commodi. *Caracallæ.*

Elagabali

Et Commodum elephantos exhibuiſſe, docet nos Dio *lib.* 72. *His igitur rebus primo die confectis, reliquis diebus deſcendit de ſuperiore loco in ſolum vel ureum theatri, altilesque beſtias. . . . . occidit, tigrim, equum fluviatilem & elephantum*; id quod & antea memini me monuiſſe.

Eſt

A Eſt autem inprimis notandus Antonini Pii nummus apud Angelonum, cujus altera in area pictus eſt elephas, legiturque MAGNIFICENTIA. AVG. COS. III. uti patet ex ectypo:

qua admirabili inſcriptione ſignificatur Ludos ſumptuoſiſſimos editos, varia animalia, & inter ea elephantos exhibitos: eumque in muneribus dandis *magnanimum* fuiſſe, uti de M. Antonino loquitur Capitolinus *cap.* 17. Neque aliter de Spectaculis, vel Ludis, in quos immenſi ſumtus fiebant, loquebantur optimi quique Auctores: Cicero lib. 3. *de Q. fratrem* ep. 8. memorat *Ludos* MAGNIFICENTISSIMOS, *& manus ſumtuoſum atque* MAGNIFICVM: Aurel. Victor cap. 66. *de Viris illuſtr.* non aliter loquitur: *M. Livius Druſus genere & eloquentia magnus, ſed ambitioſus & ſuperbus, Ædilis munus* MAGNIFICENTISSIMVM *edidit*: Vellejus quoque Paterculus *lib.* 2. *cap.* 100. ne alios Auctores, & quidem Tacit. lib. 12. *Ann.* cap. 56. ad partes vocem, eadem utitur dicendi ratione: *At in Urbe eo ipſo anno, quo* MAGNIFICENTISSIMI *gladiatorii muneris, naumachiæque ſpectaculis D. Auguſtus. . . . animos oculoſque Populi Romani repleverat*: ubi fortè meliori jure ſcriberetur *magnificentiſſimis*, nempe *ſpectaculis*, ut eo epitheto etiam comprehendat naumachiam, quæ certè abſque maximis ſumtibus fieri non poterat: & ita planè loquitur cap. 56. *libri* ejuſdem, qui locus à me jam antea in medium adductus fuit. Et cùm, teſte Cicerone libro II. *de Inventione*, *Magnificentia ſit rerum magnarum & excelſarum, cum animi ampla quadam & ſplendida propoſitione, agitatio & adminiſtratio*: facili opera conſtare poteſt Spectacula Antonini Pii fuiſſe ſplendidiſſima & ſumtuoſiſſima, dignaque, quæ MAGNIFICENTIAE nomine veniant. Neque tantùm in illius Auguſti, verùm etiam in Commodi nummo æreo, in medio coronæ laureæ apud Vaillantium, inſignem Antiquarium, ſcribitur MAGNIFICENTIAE. AVG. COS. III. P. P. Quin etiam communicavit mecum Hieron. Guielmus Snabelius, antè per aliquot annos myſteriorum ſacrorum Daventriæ Interpres, nunc Bremæ S. S. Theologiæ Doctor & Profeſſor, nec non Eccleſiaſtes in æde Ancharii doctiſſimus & facundiſſimus, & ſingularis veterum Numiſmatum, omniſque priſci ævi cultor; communicavit, inquam, vir reverendus mecum ectypum nummi argentei:

in quo hinc eſt caput Commodi laureatum, AVR. COMM. AVG. P. FEL. inde verò in corona, MAGNIFICENTI. . AVG. COS. VII. P. P. & putat *magnificentiam* hanc, quam nummus inſolita inſcriptione præ ſe fert, vel affectaſſe Commodum, vel ab adulatoribus ipſi eſſe aſſignatam; Morellumque addit, pag. 178. *Specimini*, eam referre ad ingentem apparatum Ludorum, quos Imperator ille ſæpiſſime exhibuit. Certè cùm nummus apud Vaillantium ſignetur Conſulatu III. alius apud Morellum tab. 17. Conſulatu VI. & hic, quem vulgamus, Conſulatu VII. haud abſque ratione ſtatuo iis

B Conſulatibus Ludos Populo datos fuiſſe. Atque ex Lampridio patet, *cap.* 12. & 13. Commodum ſub patre ſexagies quinquies; poſtea, mortuo ſcilicet Marco, tantum palmarum gladiatoriarum feciſſe, vel victis retiariis vel occiſis, ut mille contingeret; ferarum diverſarum manu ſua occidiſſe multa millia, *ita ut elephantos occideret*; *id feciſſe ſæpius ſpectante Populo Romano*; *& virium in conficiendis feris tantarum fuiſſe, ut elephantum conto transfigeret*; *& ſingulis ictibus multa millia ferarum ingentium conficeret*; quod ultimum non puto ita capiendum eſſe, ac ſi Commodus uno

C ictu tot feras occiderit; ſed ſignificare Lampridium, eum non vel raro aberraſſe, & ſingulis ictibus, ſi omnes in unum colligerentur, eum occidiſſe multa ferarum millia; adeò ut nemo neceſſe habeat hæc legens explere ſuam cum τῷ πάνυ mirandi libidinem. Præterea *cap.* 11. narrat idem Commodum etiam gladiatorium certamen ſubiiſſe, & nomina gladiatorum recepiſſe eo gaudio, quaſi acciperet triumphalia, Ludum ſemper ingreſſum eſſe, & quoties id fieret, in publicis monumentis ſcribi juſſiſſe; & pugnaſſe ſeptingenties tricies quinquies. Atque hinc non ſecus ac ex VOTIS XX. VOTIS SOLV-

D TIS. PRO. S. P. Q. R. MVNIFICENTIA. AVG. quæ apud Mediobarbum in variis Nummis Commodi leguntur, & alio, in quo idem equo inſidens leonem oppugnat, addita epigraphe, VIRTVTI. AVGVSTI. P. M. TR. P. X. IMP. VII. nec non ex multis geſtis Conſulatibus, in quibus Conſules varios Ludos exhibebant, patet ſatis ſuperque frequentia Commodum ſpectacula eaque ſplendida dediſſe; & propterea mirandum nequaquam eſſe MAGNIFICENTIAM in variis ejuſdem Nummis legi.

E Sed obſervatione inprimis dignum eſt, MAGNIFICENTIAM Commodi ſcribi in medio coronæ laureæ, & in tribus Nummis, in quibus legitur MVNIFICENTIA, pingi *elephantum*, non ſecus ac in aliis Antonini Pii, Veri, Elagabali, & Gordiani. Neſcio profectò, an hîc celebretur Commodi Liberalitas & MAGNIFICENTIA, & ſignificetur eum victoribus coronas laureas ex auro vel argento dediſſe; quales etiam liberâ Republicâ, ne de Cæſaribus aliquid dicam, datas fuiſſe Scenicis docet Lipſius Cent. 2. ep. 100. *ad Belgas*; an verò Senatus Populuſque Romanus eidem propter

F editos Ludos magnificentiſſimos ejuſmodi coronam auream dono dederit. In nummo Antonini Pii circum elephantem ſcribitur MAGNIFICENTIA AVG. & nullum dubium, quin deſignentur magnifica illa ſpectacula; in aliis verò in medio coronæ, MAGNIFICENTIAE, ad indicandum, ſi quid video, aliquid à Senatu & Populo decretum eſſe in honorem Imperatoris, propter illius magnificos Ludos. Et ſi nummus ideo ſignatus eſt, haud video quid commodius huc ſpectare poſ-

ſit, quàm datam eſſe coronam auream; ita in alio ejuſdem Commodi nummo apud Mediobarbum in medio coronæ itidem legitur, S. P. Q. R. LAETITIAE C. V. vel *Conſulis quintum*, uti explicant has ſiglas Eruditi; viderurque tunc Senatus ejuſmodi coronam Imperatori læto dediſſe, quia victor Romam rediit, qua re & auctor erat LAETITIAE Urbis. Et ejuſmodi coronas aureas datas fuiſſe tàm liberâ Republicâ quàm ſub Auguſtis à Provinciis & Italiæ oppidis docet multis doctiſſimus Lipſius lib. 2. c. 9. *de Magnit. Rom.* quibus adde A. Gellium *lib.* 5. *cap.* 6. Polyb. *Exc. Leg.* 28. 30. 32. 35. 46. 83. 93. 119. 120. 121. & 126. Corn. Nep. *Annib.* cap. 7. Joan. Antioch. p. 817. Exc. Dionis apud Valeſ. p. 745. Zoſim. *lib.* 3. *cap.* 13. Diodorum Sic. *lib.* 16. p. 479. & Polyb. in *Exc. de Virt. & Vitiis* p. 1409. nec non Flav. Vopiſcum in *Vita Probi* cap. 15. ex quibus ultimis duobus patet etiam Regibus honorem eum habitum fuiſſe. Huc pertinet *aurum coronarium*, de quo *loco laudato* Lipſius, & Caſaubonus *ad Mon. Ancyranum*; hincque puto, Auguſto Antiochenſes coronam miſiſſe, cùm mortuo Lepido Pontificatum Maximum ſuſciperet, idque docere nummum, cui inſcriptum ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΣ, nempe ϛέφανον, *miſerunt Auguſto*; qualem ipſe poſſideo elegantiſſimum cum nota numerali Λ. qualemque exſtare apud Apollonium Baſſettum, Sereniſſimo Magni Etruriæ Duci à Secretis, teſtatur Eminentiſſimus Noriſius Diſſertat. III. *de Epochis Syro-Macedonum*, ubi hunc nummum optimè explicat, & Harduinum paradoxa nobis propinantem eruditè feſellit.

Sic puto in nummo Lucillæ argenteo apud Vaillantium, cui inſcribuntur VOTA PVBLICA, depingi nobis coronam, quam auream votis illis obtulerunt Romani Auguſtæ. Quin & videant Eruditi, an non ejuſmodi coronæ aureæ pictæ ſint in Nummis, apud Vaillantium, Patinum p. 71. & 93. alioſque, variarum Coloniarum; ut in Auguſti, ſignatis à Corinthiis, Bilbilitanis, à Libertate Julia vel Ebora, à Colonia Patricia vel Corduba, à Julia Traducta, à municipio Turiaſone; in Agrippæ Cæſaris, à Corintho; in Tiberii, percuſſis à Col. Julia Gemina Accitana, Auguſta Bilbili, Corintho, Ergavica, Segobriga, Tarracone, Turiaſone; in Germanici, ſignatis à Corintho, Col. Romulea; in Caligulæ, à Bilbili, Segobriga; in Claudii, à Julia Babba; in Neronis, Domitiani, M. Aurelii, L. Veri, à Corintho; in Sept. Severi, à Col. Heliopolitana; in Juliæ Domnæ à Beryto, Col. Heliopolitana; in Caracallæ, à Beryto; in Getæ, à Col. Heliopol. Laodicea; in Macrini & Diadumeniani, ab Antiochia; in Elagabali, à Laodicea, uti putat vir doctiſſimus; in Anniæ Fauſtinæ Heliogabali conjugis, à Sidone; in Philippi, Otaciliæ Severæ, Treb. Galli, Voluſiani & Gallieni, à Damaſco; in Philippi Junioris, à Colon. Heliopoli; in Trajani Decii, ab Ælia Capitolina.

Atque ita mihi videtur Alexandria galeâ elephantinâ caput tecta, apud Vaillantium in *Ægypto Numiſmatica*, coronam manu dextra tenere, F uti ex ectypo antea edito patet, ad indicandum, ab illa urbe coronam auream Othoni ob acceptum imperium miſſam eſſe. Et eandem ob cauſam in nummo Mylaſſenſium apud Morellum *Tab.* XV. puto coronam cerni, & in illius medio legi, Γραμματεύοντος Ὑβρέου, quia Hybrea Scriba talis corona aurea miſſa eſt ad Auguſtum, cujus caput in alterâ area cernitur.

Neque tamen omnes Nummos, in quibus *coronæ* ſunt pictæ, ita explicari debere crediderim;

A cùm & præmia in nonnullis poſſint deſignari, quæ Ludorum victoribus dabantur; uti maximè illi, in quibus legitur, ΣΕΒΑΣΜΙΑ, ISTHMIA, CERT. SAC. PER. OECVME. ISELA, & ΑΚΤΙΑ, ΠΥΘΙΑ, aliaque.

Sed uti è diverticulo in viam redeam, Heliogabalus, cùm daret Romæ Ludos gladiatorios, multæ in iis feræ cæſæ ſunt, atque inter eas *elephas* & tigres quinquaginta & una, teſte Dione vel Xiphilino *lib.* 79. unde proculdubio ſequitur non multos elephantos tunc in Vrbe vel Italia fuiſſe. Præterea Gordianus tertius elephantos etiam B in amphitheatro exhibuit, qua de re memini me egiſſe: nam quamvis Capitolinus enumeret feras, & inter eas *elephantos triginta duo*, illaſque omnes, tàm manſuetas quàm efferas, Gordianum paraſſe ad triumphum Perſicum, & Philippum poſtea Ludis Secularibus vel dediſſe vel occidiſſe narret *cap.* 33. tamen ex nummo rariſſimo, quem primus è Gaza Medicea publicavit illuſtris Spanhemius, videor optimo jure poſſe affirmare, illum ipſum Imperatorem, antequam ad bellum Perſicum proficiſceretur, Ludos dediſſe, & in iis elephantos: nam in una area cernitur caput C ejus laureatum, IMP. GORDIANVS. PIVS. FELIX. AVG. in altera amphitheatrum, & in eo elephas cum ſeſſore pugnans contra taurum, addita inſcriptione, MVNIFICENTIA. GORDIANI. AVG.

In Philippi apud Vaillantium & alios nummo bellua hæc etiam repræſentatur, addita epigraphe, AETERNITAS AVG. Et quanquam non dubitem, quin referenda ſit ad Ludos Seculares, quos Auguſtus ille celeberrimos exhibuit teſte Capitolino cap. 33. *Gordian.* tamen videntur ſimul ad æternitatem imperii Philippi & poſtero-D rum alluſiſſe Romani, quia vivax admodum hoc animal, adeò ut ex Ariſtotele narret Plinius *lib.* 8. *cap.* 2. *elephantos ducentis & quoſdam trecentis annis vivere*; Arrianus in *Indicis*, *eos utplurimum vivere annos ducentos, pleroſque autem ante hoc tempus morbo interire*; imò hiſtoriæ, quas ex Juba & Philoſtrato inſerui *Exercitationi* primæ, illud tempus valde augeant, & Caſſiodorus illis tribuat *ſupra millenos annos*, uti ex ejus verbis mox patebit. Et lætor profectò idem in mentem veniſſe Eruditis Trivultienſibus *Artic.* 31. Anni 1708. Sed tamen, quod inprimis notandum eſt, in nummo Tranquillinæ Auguſtæ, conjugis Gor-E diani Pii,

Tranquillina

& ita ante Philippum ſignati idem planè ectypus occurrit, nullam aliam, uti arbitror, equidem ob cauſam, quàm quia Romani & illi liberiſque; ſi qui naſcerentur, optabant imperii æternitatem. Rariſſimum illum nummum delineatum;

tum, ex Gaza Gallorum Regia, mecum communicavit illuſtris Spanhemius, cui plurimum eo me nomine, uti & Cimelii illius Cuſtodi, doctiſſimo Oudineto, multum me debere confiteor. Quin & Car. Patinus, in *Indice Numiſmatum Antiquorum*, unum Maximiani Herculii recenſet, in quo ſcribitur AETERNIT. AVGG. & cernitur elephas, cui puer (ſeſſor proculdubiò vel Indus) inſidet.

Nec hîc ſilentio prætereundum eſt, Frider. Spanhemium, Profeſſorem & Theologum apud Batavos primarium, Antiquitatis Eccleſiaſticæ nec non profanæ peritiſſimum virum, exiſtimare in nova eaque luculentiſſima *Hiſtoriæ Chriſtianæ* Editione, quam mihi in amicitiæ teſſeram, paulò antè acerbam omnibus πικαιδωμένοις mortem, dono miſit; Philippi Auguſti nummum, de quo egi, pertinere ad apotheoſim illius Imperatoris; quem cum filiò conſecratum fuiſſe unus Eutropius memoriæ mandavit. Et certè hæc opinio veneres ſuas habet, atque à ratione non videtur eſſe aliena; idque vel ideo, quia in Fauſtinæ Nummis ſcribitur etiam AETERNITAS circum thenſam, ad quam elephanti juncti ſunt; & ita proculdubio indicatur eam conſecratam eſſe, & honoratam ejuſcemodi curru in Ludis Circenſibus; unde etiam in altera area legitur DIVA FAVSTINA. Sed in Philippi Nummis inde ſcribitur, IMP. PHIL. AVG. vel IMP. CAES. M. IVL. PHILIPPVS. AVG. COS. III. & inde eſt, quòd ſuſpicabar eos ſignatos eſſe vivo Philippo, cujus in aliis Nummis, non ſecus ac filii, obvia eſt AETERNITAS IMPP. vel IMPERII, additis aliis figuris: quæ utique nihil ad conſecrationem faciunt, quò referri *elephas* poſſe videbatur.

Sed & obſervatione inprimis dignum, in Philippi quodam nummo cerni elephantem cum rectore cum inſcriptione, LIBERALITAS AVG. uti video ſcribi in *Catalogo Numiſmatum Græcorum & Latinorum* Joannis Brill, typis deſcripto Amſtelædami 1679. pag. 65. Et cùm nunquam *liberalitas* Imperatorum ita nobis repræſentetur, ego nummum illum rariſſimum exiſtimo, quia proculdubio denotantur Ludi Seculares, quibus Philippus elephantos exhibuit; cùm ceteroquin munera deſignari in Nummis ſoleant vocibus MVNIFICENTIA & MAGNIFICENTIA; at contrà congiaria & donativa LIBERALITATE.

Nec profectò omittendum, Harduinum, multæ ſed novæ eruditionis virum, *elephantem* in nummo Metellorum, de quo antea egi, rectè referre ad L. Metelli memoriam, qui primus elephantos ex primo Punico bello duxit in triumpho; eandem belluam obviam in Nummis Titi, Antonini Pii, Commodi, Septimii Severi, & Caracallæ ad Ludos ab Auguſtis illis exhibitos, & in Philippi ad *æternitatem*, quia vox illa ibi legitur. Id quod ultimum quare idem vir præſtans non ſequatur in explicandis binis Nummis Diocletiani & Maximiani, in quibus itidem elephanti occurrunt cum inſcriptione, AETERNITAS AVGG. malitque commentari in *Addendis & Corrigendis*, argumentum hoc eſſe perſtitiſſe ſobolem Auguſtorum jam annis trecentis ab Auguſto Cæſare, quoniam elephantos vivere ducenis annis & quoſdam tricenis Ariſtoteles apud Plinium prodit. Sed credit omnes Imperatores ab Auguſto Cæſare originem ducere, & inſertos eſſe Cæſareæ Domui, & inde eſt, quòd nobis exhibeat tam egregia ſtemmata, vel genealogias, quæ profectò nemo alius comminiſci poſſet, & à ratione non modò alienæ ſunt planè, & contrariæ omnibus Auctoribus veteribus, quos ejuſcemodi ratiocinatione de ſtatu dejicere, & fictos eſſe poſterioribus ſeculis, quæ opinio arx eſt eruditionis iſtius, oſtendere per curiculos teſtatur. Aſt quis tam ſanæ mentis inops, ut talia figmenta credat? & ego non dubito, quin AETERNITAS elephanto juncta reſpiciat tempora ſutura, quibus poſteros Auguſtorum regnaturos indicabant Romani.

Eſt & alia explicatio Harduini, quam, licèt propriè ad argumentum hujus capitis non pertineat, tamen ſupponendam & refellendam neceſſarium fore exiſtimavi. Exponit igitur in iiſdem *Addendis* quatuor currui, quo ſtatua illius vehitur, junctos elephantos in nummo conſecrati Pertinacis, de perpetuitate æternitateve nobiliſſimarum quatuor familiarum, Juliæ ſive Cæſareæ, Antoniæ, Pompejæ & Æliæ per Helvios Pertinaces, qua ex Domo Pertinax Aug. & filius ſororis ejus Severus Pertinax forent. Quæ certè, ut & alia ſequentia, mihi ſunt meræ & germanæ hallucinationes, quarum nec vola nec veſtigium in veteri Hiſtoria invenitur; quin certum eſt, elephantos ſive quatuor ſive duo eſſe notam ſæpe conſecrationis, & omnino id ſignificare in Pertinacis nummo, uti poſtea probabitur, ſtatuaſque Imperatorum & Auguſtarum in ſignum apotheoſeos ita per Circum Ludis ſolemnibus vectas eſſe.

Cùm autem mecum communicaverit vir eximius Erneſtus Salomon Cyprianus deſcriptiones variorum Nummorum, qui vel uno, vel pluribus elephantis inſignes ſervantur in Gazophylacio Gothano, rectè me facturum putavi, ut eaſdem huic capiti adjicerem, licèt ſimilium Nummorum ſparſim in hoc Opere fecerim mentionem, aut illorum ectypos exhibuerim.

Aurei.

1. NERO CLAVD. DIVI. F. CAE. AVG. GERM. IMP. TR. P. COS. Capita Neronis & Agrippinæ juncta. ℞. AGRIPP. AVG. DIVI. CLAVD. NERONIS. CAES. MATER. Nero & Agrippina in thenſa ab elephantis tracta; ad latus, EX. S. C.
2. IMP. TITVS. CAES. VESPASIAN. AVG. P. M. Caput Titi laureatum lævam versùs. ℞. TP. P. IX. IMP. XV. COS. VII. P. P. Elephas dextrorſum gradiens.
3. D. AVGVSTA. FAVSTINA. Caput Fauſtinæ matris velatum. ℞. EX SENATVS CONSVLTO. Imperatrix ſub Cereris perſona in thenſa, dextrâ ſpicas tenens, tracta à biga elephantorum.
4. DIVA FAVSTINA. Caput Fauſtinæ matris velatum, lævam versùs. ℞. AETERNITAS. Fauſtina à bigis elephantorum vecta.

Argentei.

5. CAESAR. Elephas gradiens & conculcans draconem. ℞. Simpulum, adſpergillum, ſecuris & apex.
6. NERO. CLAVD. DIVI. F. CAES. AVG. GERM. IMP. TR. P. COS. Capita Neronis & Agrippinæ jugata. ℞. AGRIPP. AVG. DIVI. CLAVD. NERONIS. CAES. MATER. Quadrigæ elephantorum, quibus Nero & Agrippina inſident, ſupra, EX. S. C.
7. IMP. TITVS. CAES. VESPASIAN. AVG. P. M. Caput Titi laureatum dextrorſum. ℞. TR. P. IX. IMP. XV. COS. VIII. P. P. Elephas dextrorſum gradiens.
8. DIVA. AVGVSTA. MARCIANA. Caput Marcianæ ornatum. ℞. EX. SENATVS CONSVLTO. Marciana ſedens in thenſa tracta à duobus elephantis cum ſeſſoribus ſuis.
9. ANTONINVS. PIVS. AVG. Caput Cara-

callæ laureatum & barbatum. ℞. P. M. TR. P. XV. COS. III. P. P. Elephas ſiniſtrorſum gradiens.

10. ANTONINVS. PIVS. AVG. BRIT. Caput Caracallæ laureatum & barbatum. ℞. P. M. TR. P. XV. COS. III. P. P. Elephas ſiniſtrorſum gradiens.

11. IMP. M. IVL. PHILIPPVS. AVG. Caput Philippi radiatum. Item, IMP. PHILIPPVS. AVG. ℞. AETERNITAS. AVGG. Elephas dextrorſum cum ſeſſore gradiens.

Ærei majoris moduli.

12. DIVI IVLII Caput Julii Cæſaris laureatum cum lituo. ℞. S. C. Imperator in thenſa tracta à quadriga elephantorum, in qua figura ſiniſtrâ palmam tenens.

13. DIVA. AVGVSTA. FAVSTINA. Caput Fauſtinæ velatum. ℞. EX. S. C. Duo elephanti cum ſuis ſeſſoribus trahunt currum, in quo Fauſtina ſedens.

14. DIVVS. M. ANTONINVS. PIVS. Caput Marci Aurelii nudum. ℞. CONSECRATIO Quadriga elephantorum cum ſuis ſeſſoribus thenſam trahunt cum ſtatua M Aurelii.

15. DIVVS. VERVS. Caput Veri nudum. ℞. CONSECRATIO. Thenſa cum ſtatua Veri à quatuor elephantis trahitur.

16. IMP. M. IVL. PHILIPPVS. AVG. Caput Philippi laureatum. ℞. AETERNITAS AVGVSTI. Elephas cum ſeſſore.

Ærei medii moduli.

17. ANTONINVS. AVG. PIVS. P. P. TR. P. XII. Caput Antonini Pii laureatum. ℞. MVNIFICENTIA. AVG. COS. IIII. Elephas ad dextram ſpectans.

18. Idem. ℞. Elephas lævam verſùs tendens.

19. Caput Bacchi cum corona hederacea, ſed videtur caput Commodi juvenile. ℞. S. C. Elephas gradiens.

20. ANTONINVS. PIVS. AVG. BRIT. Caput Caracallæ laureatum. ℞. P. M. TR. P. XV. COS III. P. P. Elephas gradiens.

Vir inſigni pietate & eruditione, natuſque ad ſtudia promovenda, hunc Indicem mecum communicavit 20. Aprilis die Anni 1716. ipſiſque Idibus Maji ſequentis repoſui ea, quæ ſuppoſita ſunt.

Deinde mecum communicas Elenchum Actorum Elephantinorum Tonnenſium, quorum pars etiam foret Elephas meus, licèt profectò nihil commune cum argumento illo habeat, nec non Indicem Nummorum, qui Elephantis inſignes ſervantur in Bibliotheca veſtra Palatina.

Singulari profectò me affeciſti beneficio, & ego non deſinam Indicem illum inſerere *Exercitationi* meæ ſecundæ, licèt omnes ferè Nummos eos jam mihi notaverim. Sed id faciam, ut vel inde harum elegantiarum curioſi bona fide cognoſcant, quantas opes in Theſauro ſuo recondat Dux ſereniſſimus.

Adverterunt inprimis animum meum aurea Numiſmata, non quia belluis erant inſignia, ſed quia in uno ſcribitur, EX. S. C. & in alio integris verbis, EX. SENATVSCONSVLTO. Scis eruditos Antiquarios tradere, jus cudendæ monetæ æreæ penes ſolum Senatum remanſiſſe, & inde legi in talibus S. C. auream verò atque argenteam monetam ab Auguſtis & Cæſaribus ſignatam eſſe; id quod planè hîc contrarium apparet, atque etiam ex aliis Nummis aureis vel editis, vel reſcitis, quales prioris ordinis varios, & qui-

A dem hunc ipſum Neronis & Agrippinæ notavi mihi in Cæſaribus aureis ſereniſſimi Parmæ Ducis, quos non ſecus ac argenteos commentario egregio illuſtravit Paulus Pedruſius S. J. S. amicus meus, qui tam valde Duci commendavit ſtudia mea, ut ille quatuor priores Tomos Operis edolati mihi donum miſerit.

Si mihi temporis abundè eſſet, ego hanc in rem inquirerem, & excuterem Eruditorum loculos, quorum varii proculdubio hoc argumentum illuſtrare ſunt conati, examinaremque ea occaſione, an differant S. C. & EX SENATVSCONSVLTO, vel EX S. C. Certè Gallandus, celeB bris ille antiquarum ejuſcemodi enodator rerum, ad me olim miſit Diſſertationem Gallicam *Sur la différente ſignification de* S. C. *ſur les Médailles de bronze*, *&* *d'* EX. S. C. *&* S. C. *ſur les Médailles d'or & d'argent*, quam recitavit 15. Febr. An. 1707. in Academia Regia Inſcriptionum & Numiſmatum; *j'y ai fait quelques doutes*, fluctuſque in ſimpulo quaſi movi, *mais je ne me ſouviens pas, ſi nous étions d'accord, & le temps me manque pour pouvoir conſulter mes réponſes.*

Magno autem me afficeres beneficio etiam, ſi mittere ad me velles ectypum nummi XIX. quem ita deſcribis: *Caput Bacchi cum corona hederacea,* C *ſed videtur caput Commodi juvenile.* ℞ S.C. *Elephas gradiens.* Neque enim talem apud ullum Antiquarium inveni, & inde illuſtraretur mirificè Elephas meus. Hac occaſione referam, mihi ingens & frequens commercium epiſtulare fuiſſe cum Principe Lignæo Marchione d'Aronches, qui Vindebona vel Vienna relicta, ibi gerebat perſonam Legati Regis Portugalliæ, Venetiis agebat, dives veterum, eorumque rariſſimorum Nummorum; is ad me miſit ectypum unius, in quo itidem caput Bacchi viſebatur, addita inſcriptione, ϹΕΒΑϹΤΟϹ ΔΙΟΝ.... ΟϹ. in altera area vitis & ΑΜΑϹΤΡΙΑΝΑΝ ΜΗD ΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. Quòd ſi ectypum illum impetro à tua benevolentia, non deſinam eum debitis elogiis publicare, & propter ſimilitudinem argumenti, ſi Bacchum ſpectes, adjiciam alterum Principis; examinaboque an ille pertineat ad Caracallam, qui Νέος Διόνυσος dictus fuit, an verò ad Commodum, vel Elagabalum, ut nonnulli putant; & ita mihi aperietur haud exiguus ea de re diſſerendi campus, quem bonis avibus, uti equidem ſpero, mihi aperiet nummus ille ſereniſſimi Principis tui; in quo miror Bacchum & Elephantum conſpici:

E

Utriuſque nummi ectypum vides, Lector, & abſque dubio fateberis eos raritatis eximiæ valde eſſe. Et primum, qui ſervatur in florentiſſimo ſereniſſimi Ducis Gothani Gazophylacio, diceres propter Senatus-Conſulti notam Romæ percuſſum eſſe. Salomon Cyprianus, vir inſignis, cujus fidei ſpectatæ theſaurus ille creditur, me certiorem F fecit hunc nummum maximè eſſe genuinum, æreum medii moduli, ac ut ipſi videtur, olimque Morellio viſum fuit, *Commodi* Auguſti. Mihi hi bini vultus haud diſſimiles videntur, ſed utrùm hi Nummi ſignati ſint in honorem Commodi, an Caracallæ, an verò Heliogabali, equidem affirmare non auſim, quanquam propendeat animus ad ſecundum, quia Νέος Διόνυσος cognominatus fuit; uti patet ex Inſcriptione veteri, quam poſt Reineſium cl. 3. n. 36. pleniorem edidit Sponius pag. 369. *Miſcellan.* & in quo L. Septimius Tryphon Alexandrinus Philoſophus dicitur Ἀρχιερεὺς

τοῦ

τῦ κατηγεμόνε Διονύσε (neſcio an *antiquum Bacchum* deſignent) non modò, verùm etiam ΑΧΡΙΕΡΕΥΣ ΜΑΡΚΟΥ ΑΥΡΗΛΙΟΥ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ. Adeò ut privati non obſervaverint juſſa Principis, qui apud Spartianum *cap. 5. Deorum ſe nominibus appellari vetuit, quod Commodus fecerat, quum illi eum, quòd leonem, aliaſque feras occidiſſet, Herculem dicerent:* id quod nomen publicè accepiſſe & uſurpaſſe Commodum ex Lampridio & Dione docemur. Nec certè in Nummis videmus Caracallam, alicujus Dei nomine fuiſſe decoratum, quanquam ut Deus exceptus à Perſis fuerit, narrante Herodiano, & contrà Commodum in iiſdem monumentis *Herculem Commodianum*; adeò ut dubitare aliquis poſſit, an rectè à me Caracalla aliis præferatur, & non potiùs Elagabalus, uti putabat Princeps de Ligne, ſit intelligendus, cujus vultus juvenilis non malè Baccho conveniret. Multi fuerunt certè Reges & Cæſares, qui ſe *Bacchos* vel Διονύσες appellari vel voluerunt vel paſſi ſunt, de quibus alibi dabitur agendi locus, ſed tamen ego nullos tales, ac binos illos, conſpexi Nummos, aliique inſignibus tantùm fictitii illius Dei fuerunt contenti. Et ita putat Vaillantius Alexandri II. Syriæ Regis caput ornari corona hederacea & diademate, ad indicandum, illum Bacchum velle videri, in cujus etiam nummi alterius averſa area integer Bacchus nobis repræſentatur. Iu iiſdem monumentis occurrit Antiochus X. inſignis coronâ radiatâ & hederaceâ, & elephantem λυχνόφορον in eo cerni putat vir eruditus propter ſacra Bacchi, cujus nomen idem Antiochus invaſerat; uti patet ex nummo, quem edi curavi in *Exercitatione* I. Sed vultus illi nihil mutati erant, id quod ſecus ſeſe in binis illis raris habet. Quin & putabam nonnunquam in unius altera area non aliam ob cauſam cerni *elephantum*, quàm propter Bacchum, qua de Deo illi adtributa bellua ſatis me puto antea egiſſe; & ita adulatores expeditiones & victorias Indicas augurari Imperatori, exemplo falſi iſtius Dei.

Quin & notandum inprimis, nobis exhiberi à Phil. Thomaſio in *Antiquis Statuis Vrbis Romæ* num. 46. ſtatuam Minervæ Epheſiæ perelegantem, quæ tamen apud Bellorium in ejus materiæ perelegant1 Libello non invenitur; cujus baſi inſculptus eſt Elephas; qui tamen neſcio an non poſtea illi ſit inditus.

CAP. X.

De bigis & quadrigis Elephantorum in Nummis Auguſti & aliorum obviis, inquiriturque quam ob cauſam id factum ſit; Philippi Poetæ carmen: a Fr. Vavaſſore diſſenſum: an Auguſtus ita triumphaverit: primo omnium tamen Elephanti decreti: Plinius expoſitus: Hemelarii nota examinata, & Aldrovandi. Caligulæ inſignis Nummus, & arrogantis: Domitiano decretæ Elephantorum quadrigæ: Martialis carmen explanatum: Ejuſdem Imp. alii Nummi; non ſecus ac Trajani Elephantis inſignes; Hadriani quoque: uniuſque illius meditus ex illuſtris Foucautii theſauro: Gallandi laus: M. Aurelio quadriga elephantorum poſita: Vaillantii nota examinata; Onuphrius Panvinus notatus: Balbino ſociiſque Auguſto & Cæſari eædem erectæ. Mortuis Imperatoribus habitus honor in Circo ejuſmodi curruum: quibus Elephanti quatuor vel bini juncti; & inde Nummis ad perpetuam honoris memoriam inſculpti; illi decreti Auguſtis inter Divos relatis: exemplum ab Auguſto, cujus ſtatua ita tranſvecta fuit; hujus rei memoriam conſervavit in Nummis Veſpaſianus; Torrentius perſtrictus: Caligula eundem honorem habuit ſorori Druſillæ; Dionis Interpretes notati; Claudii nummus examinatus; Veſpaſianus, Nerva, aliique ita culti: Vaillantii explicatio alia examinata; & ea occaſione varia notata, quæ pertinent ad exſequias Imperatorum; & Auctores veteres illuſtrati. Ænei Elephanti Romæ collapſi, à Rege Theodahado reſtituti: Caſſiodorus tentatus, & notatus. Loca ab Elephantis denominata.

Atque ita perveni ad bigas & quadrigas elephantorum, qui obvii ſunt in Cæſarum Nummis; quos arbitror diſtingui debere in duas claſſes; cùm aliæ poſitæ ſint vivis Imperatoribus, aliæ iiſdem mortuis decretæ, & per Circum Ludorum tempore ductæ, atque propter binas illas cauſas in Nummis ſignatæ.

Ipſe Auguſtus Cæſar curru vehitur rotundo, ad quem bini *elephanti* juncti ſunt, uti patet ex Nummis Familiæ Aquiliæ & Petroniæ apud Vrſinum & Goltzium, uti ex unius ectypo patet:

Quin & Snellio pag. 17. laudatur alius ejuſdem Auguſti Nummus, in quo hinc duo itidem elephanti currum trahentes, inde M. DVRMIVS. III. VIR. HONOR: quem mihi ſuppeditavit ampliſſimus doctiſſimuſque vir Otto Sperlingius, cui plurimum ſtudia noſtra debent, & qui ſuæ erga me benevolentiæ publicum, illudque ſplendidiſſimum teſtimonium exſtare voluit, Diſſertationem nempe doctiſſimam *De Nummis non cuſis*, quam mihi dedicare ipſi viſum fuit. Poſtea tamen animadverti eundem editum eſſe à Goltzio, & apud eum ſcribi in nummo HONORI, Auguſtumque malè pileo caput habere tectum.

In alio idem Imperator vehitur curru iv. elephantorum, addita inſcriptione, S. P. Q. R. IMP. IX. uti itidem ex ectypo patet:

Triſtanus exiſtimat hîc nobis repræſentari Auguſti triumphum Actiacum, eumque à Philippo Poeta memorari lib. 1. *Antholog.* c. 69. Sed hoc à ratione videtur planè eſſe alienum, quia nunquam ita triumphavit Auguſtus, & Actiacus triumphus nullo modo incidere poteſt in tempus, quo nonùm appellatus fuit Imperator: quippe quo tantùm dictus Imperator iv. unde anno ſequente ſignatis in Nummis ſcribitur CAESAR. DIVI. IMP. V. COS. IV. & inde ACT. Neque etiam tunc

A temporis, vel A. V. C. 723. in quem incidit victoria Actiaca, verùm primùm anno 727. Auguſtus dictus eſt; quod nomen in altera area legitur, CAESAR. AVGVSTVS. Nec puto hoc tradere nobis Philippum; ſed vel deſcribere currum elephantorum Auguſto poſitum; vel thenſam, ad quam juncti erant IV. elephanti, & cui impoſita erat ſtatua Auguſti; licèt Brodæus idem epigramma etiam referat ad D. Auguſtum in curru elephantorum jugum ſubeuntium triumphantem:

Οὐκ ἔτι πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν
 Ἄσχετος ὁρμαίνει μυριόδους ἐλέφας,
B Ἀλλὰ φόβῳ στείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμους
 Ἄντυγα διφρέλκει Καίσαρος Οὐρανίου·
Ἔγνω δ' εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν, ὄργανα ῥίψας
 Ἄρεος, εὐνομίης ἀντανάγει πατέρα.

Non ampliùs turritas cum phalangibus ſtans in acie
 Impetuoſus irruit magnis dentibus elephas,
Sed timore demittens profundam cervicem ad lorum temonis
 Currum trahit Cæſaris Cæleſtis;
Novit verò pacis etiam fera gratiam, inſtrumenta abjiciens
C *Martis, bonæ conſtitutionis ſurſum vehit patrem.*

Et Καῖσαρ quidem Οὐράνιος, *Cæſar Cæleſtis*, optimè explicari poteſt *Cæſar Auguſtus in Deos relatus*, qui vivus *pacem* dederat Orbi Romano, & εὐνομίης vel *bonarum legum* habebatur auctor. Hæc ultima etiam optimè vivo; & inde eſſe puto factum, ut Franciſcus Vavaſſor Jeſuita in libro polito *De Epigrammate*, cui hoc & alia carmina inſeruit, putet, Auguſtum invectum aliquando triumphali curru, quem juncti elephanti ſubierint, etſi nulli ſuo loco Hiſtorici hoc ſcriptum reliquerint; ta-
D men magnam ipſi ortam eſſe ſuſpicionem ita rem habere. Sed & addit hoc carmen potuiſſe eſſe compoſitum, quòd fuerit decretus defuncto à Senatu, in Circenſi pompa, currus elephantorum; putatque Philippum vivo Auguſto Romæ fuiſſe, quia etiam canit pſittacum Cæſarem ſalutaſſe, *Ave Cæſar*, qua de re vide Macrobium, & fortè unum ex Græculis, qui epigrammata ei porrigebant.

Sed cùm nec Dio, nec Suetonius narrent Auguſtum curru elephantorum triumphaſſe, id quod non videntur omiſſuri fuiſſe, ſi factum foret, crediderim deſcribi potiùs elephantorum currum, ob pacem partam Auguſto vivo à Senatu decretum;
E idque eò magis veriſimile videtur, quia Auguſto primo omnium Romanorum *elephanti*, vel currus elephantorum poſiti ſunt: Plinius *lib.* 34. *cap.* 5. „Equeſtres verò ſtatuæ modò Romanam celebrationem habent, orto ſine dubio à Græcis „exemplo. Sed illi celetas tantùm dicabant in ſa„cris victores, poſtea verò & qui bigis vel qua„drigis viciſſent: unde & noſtri currus nati, in his „qui triumphaſſent: ſerum hoc, & in his non ni„ſi à D. Auguſto ſejuges, ſicut & elephanti. Videri alicui poſſet Auguſtus vectus fuiſſe curribus ſex equorum, & elephantorum ſive in triumpho,
F ſive Ludis Circenſibus, ſed cùm de *ſtatuis* toto illo capite agatur, crediderim Plinium nobis narrare Auguſto primo ſejuges poſitos, non ſecus ac currus elephantorum; unde & paulò antè dicit, à curribus, qui victoribus ſacrorum certaminum dicabantur, ortum eſſe morem, etiam quadrigas ponendi his, qui triumphaſſent. Quin etiam fieri potuit, ut currus elephantorum vexerit Ludis Circenſibus Auguſti ſtatuam etiamnum vivi, atque eò reſpexerit Philippus; id quod tamen difficulter credo, quia nemo Veterum honoris illius facit mentionem.

Quicquid ſit, vivo Auguſto currus elephantorum decreti ſunt, ſive ob victorias, ſive ob aliam cauſam, unde Reſpublica ſingulare commodum capiebat; in nonnullis certè Nummis conſpicimus arcus, & ſuper eos tropæa, vel ſtatuas equeſtres, vel quadrigas equorum, vel denique, quod argumento meo inſervit opportunè, bigas elephantorum, additâ causâ, propter quam id factum ſit: QVOD. VIAE. MVNITAE. SVNT. apud Ducem Arſchotanum:

Quo de arcu Eruditi putant loqui Dionem *lib.* 53. *Itaque arcus triumphalis ſuper ponte Tiberis ei Arimini poſitus, quòd triumphalium virorum opus & cura concurriſſet*, apud Hemelarium; cùm tamen Græca ſint: καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰκόνες αὐτῷ ἐπ' ἁψίδων ἔν τε τῇ τοῦ Τιβέριδος γεφύρᾳ, καὶ ἐν Ἀριμίνῳ ἐποιήθησαν, id eſt, *ob id ſtatuæ illi ſuper fornices pontis Tiberis, & Arimini poſitæ ſunt*. Neque enim Arimini ſuper ponte Tiberis arcus Auguſto poni potuit, cùm urbs illa fuerit ſita in Vmbria ad oſtia fluvii ejuſdem nominis, qui ſeſe in mare Adriaticum exonerat; id quod tamen ſequitur ex loco Dionis apud Hemelarium, niſi vitio operarum *ei* ſit poſitum pro *&*: & Arimini etiam arcus exſtructus, quia Auguſtus ſibi deſumſerat muniendam Viam Flaminiam ab ea urbe, uti legere licet apud Suetonium. Quæ apud Hemelarium ſequuntur, *Quod triumphalium*, &c. apud Dionem non reperiuntur; ſcribitque ille tantùm Auguſtum Flaminiâ ſibi deſumtâ Viâ, reliquas Senatoribus quibuſdam tradidiſſe, ſuis ſumtibus reficiendas; quos Suetonius appellat *triumphales*.

Notandum autem, multæ eruditionis & lectionis virum Vlyſſem Aldrovandum ſcribere etiam, Auguſto currum ex quatuor elephantis S. P. Q. R. *in Nummis* decreviſſe, quòd ſpoliis Orientis onuſtus Imperatorium inde triumphum duxit. Sed, uti jam monui, non conſtat Auguſtum ita triumphaſſe; deinde currus talis non in Nummis decretus fuit, ſed in Urbe poſitus, vel à vivis elephantis tractus, & ſimulacro Auguſti inter Deos relati onuſtus, & inde inditus auro, argento, vel æri; id quòd certè ultimum patet ex ipſa Inſcriptione Aldrovando etiam laudata, TI. CAESAR. DIVI. AVG. F. AVGVST. P. M. TR. POT. XXIIX. DIVO. AVGVSTO. S. P. Q. R. qui tamen vir eruditus, ut hoc obiter dicam, non ſatis accuratè capite illo agit de Nummis variorum Impp. in quibus elephanti picti ſunt:

Et cùm de Auguſto loquar, facere non poſſum, quin addam illi ab Indis dono miſſos eſſe elephantos, id quod Florus nos docet *lib.* 4. *cap.* 12. *Nam & Scythæ miſere Legatos, & Sarmatæ amicitiam petentes: Seres etiam habitanteſque ſub ipſo Sole Indi, cum gemmis & margaritis* ELEPHANTES

TES *quoque inter munera trahentes, nihil magis quàm longinquitatem viæ imputabant, quam quadriennio impleverant.*

Poſt Auguſtum invenio elephanti currum poſitum eſſe Caligulæ, vel ſaltem ejus in honorem Nummos ſignatos eſſe, in quibus tanquam vivus Deus thenſa elephantorum ſtellis circundatus ſeptem apud Carolum Patinum *ad Suetonium:*

Ex argento eſt, cerniturque in altera area caput nudum, & ſuper ſiniſtrum humerum ſceptrum vel haſta; addita inſcript. ΓΑΙΟϹ. ΚΑΙϹΑΡ. ϹΕΒΑϹΤΟϹ. ΑΡΧ. ΜΕΓ. ΔΗΜ. ΕΞ. ſimilem manibus meis tractavi æreum, ſed variabat ſcriptura, & in eo legebatur, .. ΟΣ. ΚΑΙΣΑΡ. ΣΕΒ. ΓΕΡΜ. ΑΡΧ. &c. quem tamen genuinum eſſe vix adſeverare auſim. Atque rectè notat vir inſignis, eum poſt Caligulæ mortem cuſum non eſſe, quia non fuit conſecratus; mavultque referre ad locum, qui exſtat *cap.* 22. *Quidam eum* LATIALEM IOVEM *conſalutaverunt. Templum etiam numini ſuo proprium, & ſacerdotes, & excogitatiſſimas hoſtias inſtituit. In templo ſimulacrum aureum ſtabat Iconicum.* Poſſet etiam referri ad ſtatuam ejus auream, quæ feſtis in Palatio diebus vehebatur in Capitolium, cujus rei meminit Dio *lib.* 59. *Poſtridie rurſus convenerant, ut multas ei laudes tanquam veraciſſimo & piiſſimo tribuentes, maximaſque agentes gratias, quòd vivere eos paſſus fuiſſet, quotannis eo die, quo hæc recitata erant, ſacrificare ejus Clementiæ decreverunt,* καὶ ἐν τῷ Παλατίῳ προσηκέσαις, εἰκόνος τε αὐτοῦ χρυσῆς ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀναγομένης, καὶ ὕμνων ἐπ' αὐτῇ διὰ τῶν εὐγενεστάτων παίδων ᾀδομένων, *& iis diebus, qui in Palatio feſti celebrabantur, ita ut veheretur in Capitolium imago ejus aurea, hymnos ei accinentibus nobiliſſimis pueris.* Et certè ejuſmodi thenſa à Caji inſania & ſuperbia non eſt aliena; quanquam & Circenſibus Ludis ſtatua illius curru elephantorum vehi potuerit, idque adinſtar Jovis, quod ut in ære magis pateret, ſtellæ in nummo depictæ ſunt.

Inde Domitiano is honos habitus; eſtque hanc in rem nummus elegantiſſimus apud Erizzum p. 143. Ducem Arſchot. Tab. 32. & Triſtan. Tom. 1. p. 33. in quo elephantorum quadrigæ binæ poſitæ ſunt ſuper arcum δίκυλον:

quem eleganter nobis deſcribit Martialis *lib.* 8. *epigr.* 65.

Hic ubi Fortunæ Reducis fulgentia latè
Templa nitent, felix area nuper erat.
Hic ſtetit Arctoi formoſus pulvere belli
Purpureum fundens Cæſar ab ore jubar.
Hic lauro redimita comas, & candida vultu
Roma ſalutavit voce manuque Ducem.
Grande loci meritum teſtantur & altera dona,
Stat ſacer edomitis gentibus arcus ovans.
Hic GEMINI CVRRVS *numerant* ELEPHANTA FREQVENTEM,
Sufficit immenſis AVREIS *ipſe jugis.*
Hæc eſt digna tuis, Germanice, digna triumphis,*
Hos aditus Vrbem Martis habere debet †.

Atque hoc ex carmine evincere conatur Aldrovandus Domitianum ſubactis Sarmatis, *elephantis triumphaſſe*; cùm Poëta canat, arcui impoſitos fuiſſe IV. elephantorum binos currus, & in his ſtetiſſe binas aureas Principis illius ſtatuas.

Quin etiam in Domitiani nummo Græco, ſignato, ni fallor, in Ægypto, occurrit nobis quadriga elephantorum, apud Patin. pag. 116. *Theſauri Mauroceni*; quia, uti puto, talis arcus Alexandriæ ipſi poſitus eſt, vel in Ludis ſive pompâ exhibitus. In Catalogo præterea Numiſmatum Henrici d'Acquet, Conſulis Delfenſis, invenio recenſeri argenteum, & in eo exhiberi hinc Domitianum cum Domitia, inde verò *currum triumphalem, cui juncti elephanti.*

Inde in Trajani nummo Græco apud Erizzum pag. 174. quadrigas elephantorum invenio, quibus ipſe inſiſtit, lauri ramum tenens ſiniſtrâ, & dextrâ ſceptrum cum aquila; quod in ectypo omittitur; ſed talem poſſidet amicus meus Uylenbroekius, horum monumentorum valde diligens & curioſus, qui & mecum hunc ectypum communicavit, dolendumque nomen urbis, cujus veſtigia infra elephantos cernuntur, detritum planè eſſe; cum nota numerali L. ΙΕ, *anno quintodecimo.* Et puto hoc monumentum erectum fuiſſe Trajano in ea urbe, in qua nummus ſignatus fuit, quam, propter numeralem notam, crediderim Alexandriam* eſſe; certè Ægyptiacus nummus eſt.

Et ſimilis Hadriani exſtat in Gaza Magni Ducis, in quo circum Imperatorem ſtantem in quadriga elephantorum ſcribitur, ΑΥΤ. ΚΑΙϹ. ΤΡΑΙΑΝ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. ϹΕΒ. L. Iϛ. *anno ſextodecimo*; & rectè cenſet Eminentiſſimus Noriſius non ob triumphum, quippe quem nullum habuit, ſed honoris tantùm gratiâ has quadrigas Hadriano à Græca urbe (quam itidem *Alexandriam* credo) decretas eſſe, quomodo OPVS. QVADRIGAE. CVM. EFFIGIE. IMP. HADRIANI. ab Italica urbe dicatum laudatur in antiquis Inſcriptionibus p. 444. Eſtque penes me nummus ejuſdem Auguſti æreus, memoratus etiam Patino pag. 118. *Theſ. Mauroceni*, in quo ſignato anno imperii illius nono, ſimiliter planè vehitur, quemadmodum ex ectypo patebit:

adeò ut tunc talis currus decretus ſit, vel etiam antea, Hadriano, ejuſque rei memoria ſequentibus annis ſit repetita; niſi dicamus eidem ſæpius honorem hunc ſingularem habitum fuiſſe. Atque commodum mecum communicavit Gallandus elegantiſſimum & ineditum, ac in Ægypto itidem ſignatum, ejuſdem Hadriani nummum ex Cimelio il-

* Reſt. *porta.* † Omnes Edit. quotquot vidi, habent, *decet.*

A illuſtris Foucautii, in quo uni ex quatuor elephantis victoria corollam tenens inſiſtit, quod in aliis nullis occurrere rectè animadvertit vir ille doctiſſimus:

B Quin etiam Romæ Marco Aurelio Antonino arcus factus eſt, cui elephantorum quadriga imponitur, uti ex nummo maximi moduli patebit, cujus ectypum exhibeo ex *Selectioribus Numiſmatibus* Muſei illuſtriſſimi Franciſci De Camps, Abbatis S. Marcelli, à Vaillantio, inſigni inprimis Antiquario, editis:

Non abs re eſt, quod exiſtimet vir doctiſſimus, hic exhiberi arcum *Veri & Marci Auguſtorum*, quem in VII. Vrbis regione recenſent Victor & Sextus Rufus, erectum Auguſtis fratribus ob confectum bellum Parthicum. Bellum hoc geri cœptum A. V. C. 915. duravit uſque ad annum D 920. quo L. Verus Romam reverſus cum M. Aurelio de Parthis triumphavit, & inde diem ſuum obiit menſe Decembri anni 922. In nummo M. Aurelio tribuitur Tribunitia poteſtas XXVIII. Conſulatus III. & Imperator dicitur VI. quæ incidunt in annum 927. Igitur M. Aurelius à bello Germanico reverſus per hunc arcum (licèt Mediobarbus illius reditum rejiciat in annum 939. & Tribunit. poteſtatem trigeſimam) ovans quaſi Urbem introiit, & Romani lætantur ob Principis ADVENTVM, qui etiam in aliis ejuſdem Imperatoris Nummis celebratur. Neque tamen E illo tempore arbitror arcum Victori memoratum erectum eſſe; quia tunc non diceretur *arcus Veri & Marci*, ſed *Marci* tantùm; videturque mihi à ratione non alienum eſſe *Veri*, junioris Auguſti, nomen præponi, quia is Parthos devicit, & quadrigæ elephantorum, uti poſtea patebit, ad eos pertinere propriè videntur; & neſcio, quo jure Onuphrius appellet hoc monumentum, *Arcum DD. Marci & Veri*.

Diu poſtea *quadrigæ elephantorum* à Senatu Romano decretæ fuerunt Maximo, Balbino & Gordiano III. biniſque Auguſtis mortuis iterum Gordiano tunc Auguſto ob victorias Perſicas; qua de F re agam, ubi abſolutis thenſis elephantorum, pervenero ad triumphos; actos curribus, ad quos belluæ illæ junctæ fuerunt.

Ex iis igitur, quæ annotavi, patet, Auguſto vivo currus elephantorum poſitos, eundemque honorem aliis etiam Imperatoribus fuiſſe habitum; nunc iiſdem mortuis quid factum ſit, videndum utique eſt; & quidem Auguſto inter Deos relato ejuſcemodi currus decretus eſt, qui Ludis Circenſibus ferret ipſius imaginem vel ſtatuam; id quod non modò ex Auctoribus vetuſtis, quorum

A verba mox adferentur, verùm etiam ex Nummis à Tiberio ſignatis patet præclarè, quos videre licet apud Goltzium Tab. 76. & Ducem Arſchotanum Tab. 16. alioſque, qualem æneum ipſe etiam poſſideo; & hinc legitur TI. CAESAR. DIVI. AVG. F. AVGVSTVS. IMP. vel GERMANICVS. CAESAR. TI. AVG. F. DIVI. AVG. N. COS. II. vel denique DRVSVS CAESAR TI. AVG. F. DIVI. AVG. N. PONT. TP. POT. II. & in medio majuſculis litteris S. C. inde cernitur Auguſtus inſidens thenſæ, ad quam juncti ſunt quatuor elephanti unà cum rectoribus, addita epigraphe, Divo AVGVSTO S. P. Q. B R. uti ex ectypo patebit quàm clariſſimè:

C Notandumque in uno apud Goltzium elephantos videri inſignes eſſe coronis radiatis; & in aliis nullos nobis exhiberi *ſeſſores*; malè enim puto doctiſſimum Torrentium *ad Suetonii Tiber. cap. 6.* commentari, quatuor elephantis inſidere totidem pueros, (nempè prætextatos) uti ſolebant vehi equis funalibus triumphantium; cùm nulli alii ſint quàm Indi, vel Æthiopes ſive rectores elephantorum, & currus hic non ſit triumphalis, verùm ſacer, & thenſa; quam Auguſto decretam fuiſſe docet Xiphilinus in *Nerone* lib. 61. Καὶ οἱ ἐλέφαντες οἱ τὴν τοῦ Αὐγούστου ἁρμάμαξαν ἄγοντες. *Et elephanti, qui currum Auguſti vehebant, in Circum* D *ingreſſi, quum eò uſque, ubi Senatores ſedebant, veniſſent, non ultra progreſſi, conſtiterunt*; quo ex loco inſuper patet ſub ſequentibus Imperatoribus traductos fuiſſe currus, qui Auguſtis inter Divos relatis erant decreti. Meminit etiam ejuſdem thenſæ Suetonius *Claud.* cap. 11. *Aviæ Liviæ divinos honores, & in Circenſi pompa currum elephantorum Auguſtæo ſimilem, decernendum curavit.* Notandumque Veſpaſianum hunc nummum reſtituiſſe, vel Nummos ſignaſſe, in quo hujus rei memoria fuit conſervata: nam apud Mediobarbum in uno hinc legitur circum Veſpaſiani caput, IMP. CAES. VESPASIAN. AVG. P. M. TR. P. E P. P. COS. VI. & inde DIVO. AVGVSTO. S. P. Q. R. addito curru elephantorum, cui inſidet Imperator.

C. Cæſar, Caligula cognominatus, ſororem ſuam, quam præ reliquis duabus amaverat, Druſillam ita coluit; ejuſque rei teſtis ſatis locuples Dio *lib.* 59. Καὶ μετὰ τοῦτο ἐπανελθὼν πρὸς τὰ τῆς Δρουσίλλης γενέσια, ἄγαλμά τε αὐτῆς ἐπὶ ἐλεφάντων ἐν ἁρμαμάξῃ ἐς τὸν ἱππόδρομον ἐσήγαγε: quæ ita ſunt vertenda, *Et poſtea revertens ad celebranda Druſillæ natalitia, ſimulacrum ejus thenſæ elephantorum impoſitum in Circum induxit*: errant enim, qui interpretantur, *elephantis impoſitum bigis in theatrum induxit*: vel F qui reddunt, *conſecratum ſimulacrum in thenſa collocavit, elephantis impoſuit, inque Circum invexit*; nam inde ſequeretur thenſam dorſo elephantorum fuiſſe impoſitam; id quod nunquam factum, & à moribus Romanorum alienum eſt planè; nec certè *thenſa* pluribus elephantis imponi poſſet, ſed uni tantùm, quomodo hodie Reges & Magnates Indorum ſedentes ſub οὐρανίσκῳ, in ſuggeſtu vel cubiculo, uti ex Itinerariis notum, elephantis vehuntur.

Atque huc etiam pertinet aliquo modo thenſa, qua

quâ Caligula vehitur in nummo, quem Patinus edidit, & quem recenſui atque explicavi, cùm de vivis Imperatoribus agerem; quia ſcilicet tanquam Deus in ea ſedet, & quia hîc ago de honore, qui mortuis Diviſque Imperatoribus habitus fuit.

Claudium aviæ Liviæ decreviſſe, vel potiùs curaſſe, ut à Senatu decerneretur in Circenſi pompa currus elephantorum, Auguſtæo ſimilis, modò nos Suetonius docuit: poſtea à Nerone is honos habitus fuit Claudio mortuo; nam in nummo Arſchotano circum talem currum ſcribitur, DIVI. CLAVDII. NERONIS. CAES. AVG. qualis etiam editus eſt ab Onuphrio, addito titulo P.P. *Patris Patriæ*, &, EX. S. C. cúmque in altero exhibeatur nobis currus itidem quatuor elephantorum, in quo ſedent binæ figuræ virilis & mulicbris, addita epigraphe, AGRIPP. AVG. DIVI. CLAVDII. NERONIS. CAES. MATER. EX. S. C. ſuſpicatus nonnunquam ſum, additam Claudio, Agrippinæ conjugis & quidem vivæ imaginem; eandemque tantum per Neronem filium feciſſe, ut Senatus Claudio hunc honorem haberet; quippe quæ illi etiam in Cælio Monte templum occœperit exſtruere, quod poſtea à Nerone fuit deſtructum, & à Veſpaſiano reſtitutum; uti legere licet apud Sueton. *Veſpaſ.* cap. 9. *Fecit & nova opera, templum Pacis foro proximum; denique Claudii in Cælio Monte, cœptum quidem ab Agrippina, ſed à Nerone funditus deſtructum.*

Alii putant in curru ſedere Neronem & Agrippinam, uti Patinus p. 22. *Theſauri Mauroc.* & Mediobarbus p. 89. & 91. id quod tamen à ratione alienum videtur eſſe; tum quia figura virilis, quæ ad dextram ſedet, inſignis eſt coronâ radiatâ, & repræſentat proculdubio Claudium Divis adſcriptum, cùm quia altera eſt muliebris; & quia ejuſmodi honores non videntur fuiſſe habiti Neroni, quamvis Auguſto, juveni admodum; ne jam dicam nummum magis videri ſignatum eſſe in honorem Agrippinæ, quàm Neronis. In ipſius tamen Neronis aureo nummo, nulla facta Agrippinæ mentione, picta eſt elephantorum quadriga apud Mediob. p. 91. NERO. CLAVD. DIVI. FIL. CAESAR. AVG. GERM. P. M. TR. P. COS. quanquam & illa potuerit fuiſſe quadriga Claudii & Agrippinæ; id quod ipſe nummus, ſi editus foret, facilè doceret; & fortè inſcriptio, quæ Agrippinam ſpectat, omitti potuit, quia illa ex præcedente nummo recenſetur. Quin & Vaillantius Tom. 2. p. 64. ſimilem vel eundem nummum ita deſcribit: „NERO. CLAVD. „DIVI. F. CAES. AVG. GERM. IMP. TR. „P. COS. *capita* jugata Neronis & Arippinæ; „AGRIPP. AVG. DIVI. CLAVD. NERO„NIS. CAES. MATER. S. C. Quadrigæ ele„phantorum currum vehunt, in quo figura viri„lis togata radiata ſedet, dextrâ haſtam puram, „prope eam mulier, dextrâ aquilam legionariam „tenet:

„Claudius, ut narrat Suetonius, *aviæ Liviæ di„vinos honores & Circenſi pompa currum elephanto„rum Auguſtino ſimilem decernendum curavit.* Ne„ro & Agrippina nummum cuderunt, in quo „utrumque exhiberent; Auguſtus coronâ radiatâ „inſignitur, Livia tanquam mater caſtrorum aqui„lam legionariam gerit. Nero ipſis ſtatuas conſe„cravit, quæ in ejus Nummis viſuntur cum epi„graphe, AVGVSTVS AVGVSTA. Atque inde patet haud obſcurè eruditum hunc Antiquarium exiſtimare in hoc nummo repræſentari nobis Auguſtum & Liviam; quod ut fieri poteſt, ita diverſas has ſententias aliis examinandas trado libens lubens. In editis binis apud Ducem Arſchot. figura ad dextram ſedens tenet haſtam, cui aquila eſt impoſita, coronâque radiatâ cingitur; altera verò muliebris nullo inſigni eſt notabilis; & vellem equidem inſpicere nummum, in quo figura virilis togata & radiata ad dextram ſedens haſtam tenet puram, muliebris autem aquilam legionariam. Nam in uno apud Onuphrium, cujus epigraphe eſt, DIVI. CLAVDII. NERONIS. CAESARIS. AVG. P. P. EX. S. C. picta eſt thenſa IV. elephantorum, cui inſident binæ figuræ, quæque ad dextram ſedet, aquilam, quæ ad ſiniſtram, haſtam puram tenet, hæcque fœminea eſt, ſi nummus rectè eſt exſcriptus. Præterea Livia non fuit dicta *mater caſtrorum*, eoque nomine aquilam in manibus habere poteſt; ſed Senatus mortuo Auguſto cenſuit, uti appellaretur MATER PATRIAE, id quod tamen permittere noluit Tiberius, uti legere licet apud Dionem *lib.* 57. Tacit. lib. 1. *Ann.* cap. 14. & Suetonium *cap.* 50. ſed Dio tamen *libro* 58. narrat, nonnullos eam Μητέρα τῆς Πατρίδος nominaſſe, quia liberos multorum educaverat, & variorum filias elocaverat; unde patet id factum eſſe à privatis, non autem publicè, quanquam apud Mediobarbum nummus recenſeatur cum epigraphe, AVGVSTA. MATER. PATRIAE: & in alio p. 37. hinc ſcribatur, CAESAR. AVG. PONT. MAX. TR. P. inde verò, AVGVSTAE. MATRI. PATRIÆ. quem ad annum 741. refert Mediobarbus, quo Auguſtus mortuo Lepido factus eſt Pontifex Maximus. Sed tunc temporis ejuſmodi titulus Liviæ datus non videtur fuiſſe; & quid de ejuſmodi Nummis ſtatuendum ſit, optimè judicabunt illi, qui eos poſſident; & certè Dio de ea re loquitur poſt mortem Auguſti. Julia Severi conjux prima dicta fuit MATER CASTRORVM, non ſecus ac SENATVS (ita Claudium appellare voluerunt *patrem Senatus* apud Tac. lib. XI. *Annal.* cap. 25.) & PATRIAE, uti patet ex Nummis & Inſcriptionibus; & ante eam, quod eódem redit, Fauſtina Marci Antonini Μήτηρ τῶν ſτρατοπέδων, MATER EXERCITVVM, uti obſervavit Triſtanus; vel *legionum*, quomodo Piſo à deterrimis dicitur appellatus eſſe *parens legionum*, apud Tac. lib. 3. *Ann.* cap. 13. Poſtea Victorina, vel Victoria, itidem MATER CASTRORVM, uti patet ex Trebel. Pollione *cap.* IV. cognominata fuit.

Atque poſtea nactus ſum nummum Neronis & Agrippinæ argenteum, cujus facere non poſſum, quin ectypum exhibeam:

unde patet mutilum eſſe eum, qui argenteus itidem ſervatur in Gaza Parmenſi, cùm in ejus averſa parte legatur tantùm, CLAVD. NERONIS. CAES. MATER. apud quem tamen integra, ut in meo, nobis exhibetur inſcriptio in alio nummo aureo; annotatque præſtantiſſimus Pedruſius, Neronem & Agrippinam curru vel thenſa quatuor elephantorum vehi; cùm mihi potiùs videantur eſſe Claudius & Agrippina ob ratio-

A tiones, quas antea in medium attuli; cui ſenten-
tiæ etiam accedit Gevartius ad Nummos Arſcho-
tanos, cùm agnoſcat quadrigam elephantorum
D. Claudio & Agrippinæ decretam in ſimilibus
Nummis.

Veſpaſianum inter Deos relatum non aliter fuiſſe
cultum & honoratum docet nos nummus Arſchota-
nus Tab. 26. quales etiam recenſentur à Medio-
barbo, cum epigraphe, DIVO. AVG. VESP.
& in nonnullis additur S. P. Q. R. Veſpaſiani
autem ſtatua ſedet in quadriga elephantorum,
dextrâ haſtam, ſiniſtrâ tenens Victoriam.

B Nervam ita coluit Trajanus, uti docet nos
nummus apud Vaillantium Tom. 2. p. 117. in quo
hinc caput Nervæ nudum, & DIVVS. NER-
VA. AVG. inde biga elephantorum cum ſeſſori-
bus, & in illa Auguſti ſtatua, &, IMP. CAES.
TRAIAN. AVG. GER. DAC. P. P. REST.
uti clariùs ex ectypo patebit:

C Notat vir eruditionis ſpectatæ, & antiquorum ri-
tuum cognitione diligenter inſtructus, hanc then-
ſam à Trajano in Nervæ Nummis apponi, ad con-
ſecrationis ejus memoriam poſteris relinquendam:
imaginem autem Principis æream thenſis impoſi-
tam cum ſolemni pompa per Circum in Campum
Martium latam fuiſſe, ubi corpus cremabatur;
qualia etiam repetit pag. 59. in *Claudio*, p. 137.
& 138. in *Marciana*; & tradit Mediobarbus p. 8.
uti antea me monere memini; quæ unde hauſta
D vel deſumta ſint, fateor me ſcire cum ignariſſi-
mis: nam nullibi mihi lectum eſt, imaginem
Principis æream per Circum in Campum Martium
fuiſſe deportatam. Verum eſt, exſequias Impera-
toribus illo in Campo fuiſſe celebratas, & rogum
accenſum, uti vel patet ex Herodiano *lib.* 4. *cap.*
2. ubi funebrem pompam Severi deſcribit; ſed
nec *ſtatuæ æreæ*, nec *viæ per Circum*, ullam fa-
cit mentionem; narratque nobis *cereum ſtatuam*
Principi quàm ſimillimam lecto eburneo impoſi-
tam fuiſſe, illum per nobiles juvenes latum per
Viam Sacram in vetus forum, & inde in Campum
E Martium, in quo licèt liberâ Republicâ cives de
ea præclarè meriti ex S. C. fuerint ſepulti, tamen
poſtea is honos videtur ſoli Auguſtæ domui fuiſ-
ſe reſervatus; unde Appianus lib. 1. *Bel. Civ.*
ſcribit, corpus Sullæ à Senatoribus tranſlatum hu-
meris fuiſſe in Campum Martium, *ἔνθα βασιλεῖς
θάπτονται μόνοι*, *ubi ſoli Reges*, (id eſt, Imperato-
res, vel Auguſti) *ſepeliuntur*; id quod certè ſcire
potuit, cùm vixerit temporibus Trajani, Hadriani
& Antonini Pii; & lætor hunc nobilis Antiqua-
rii lapſum etiam notatum fuiſſe Joh. Vignolio, vi-
ro utique eruditiſſimo, cap. 8. Diſſert. *de Columu.
Antonini Pii.*

F Marcianæ, ſorori Trajani, idem honos habitus
eſt; uti patet ex Nummis, quos deſcribit Vaillan-
tius, argenteo, atque æreo, & in quo legitur, EX.
SENATVS CONSVLTO, depictaque eſt then-
ſa à duobus elephantis cum ſeſſoribus vecta, ſu-
prà quam figura velata; & ex alio ſimili, in quo
circum elephantorum thenſam ſcribitur CON-
SECRATIO apud Mediobarbum.

Quin & addit vir pereruditus p. 59. uti Impe-
ratorum carpenta in pompa funebri traducebantur
per Circum à quatuor equis vel elephantis; ita
Auguſtarum tracta fuiſſe à duabus mulis; & ita in

A Marcianæ nummo thenſam conſecrationis eſſe
ſymbolum; ſed cùm ſuper eam cerea illius figu-
ra non viſatur, & deſuper cooperta ſit, videri eam
eſſe, in qua corpus ejus reconditum transfereba-
tur ad rogum: imò mox explicans ejuſdem Mar-
cianæ argenteum nummum, in quo thenſa à duo-
bus elephantis cum ſeſſoribus vecta, ſupra quam
figura velata, & epigraphe, EX. SENATVS
CONSVLTO, ſcribit: thenſam eſſe vehiculum
ſacrum, ſupra quod imago cerea illius, qui conſe-
crandus erat, per Circum ſolemni pompa in
Campum Martium deferebatur: illudque traxiſſe
B elephantes æternitatis ſymbola, quòd illi vivere
trecentos annos dicebantur. Sed primò ita ſibi
contrarius eſt vir egregius, quippe qui ſtatuerit
ad Auguſtorum thenſas junctos fuiſſe equos vel
elephantos, ad Auguſtarum verò mulas; quia il-
lud, quo vehitur Marcianæ Auguſtæ ſtatua, ele-
phanti trahunt: deinde à nemine Veterum ſcri-
ptum eſt cadavera vel imagines cereas Imperato-
rum conſecrandorum ejuſmodi thenſis vel carpen-
tis fuiſſe impoſitas. Portabantur illa humeris, &
ſtatuæ non ſedebant in curribus, vel thenſis, ſed
in lectis adinſtar cadaverum jacebant: ex ipſa ſe-
pultura Severi apud Herodianum, cui veluti fun-
C damento omnes illæ Notæ innituntur, patet,
imaginem ceream Severi in lecto poſitam fuiſſe in
veſtibulo, lectum humeris ſuſtuliſſe nobiliſſimos
juvenes Equeſtris & Senatorii Ordinis, per Viam
Sacram in vetus forum detuliſſe; atque inde extra
Vrbem in Campum Martium: nulla Circi, per
quem ducta pompa funebris fuerat, facta men-
tione. Notandumque Auguſti conſecrandi etiam
imaginem vel ſtatuam ceream, *εἰκόνα κηρίνην*, in
lecto funebri poſitam, habitu triumphali, ad ro-
gum latam fuiſſe, teſte Dione *lib.* 56. qui addit
& alteram ejus auream curru triumphali ductam
fuiſſe. Quin imò res conſtantiſſima eſt, cadavera
D apud Romanos lectis fuiſſe impoſita, humeriſque
geſtata, & idem factum, quando in Auguſtorum
conſecrationibus imagines eorum cereæ ad rogum
deferebantur; carpenta autem illa & thenſas Au-
guſtis eorumque conjugibus decreta, ſive illis
jungerentur equi, ſive elephanti, ſive mulæ, ni-
hil cum funere habuiſſe commune; ſed ducta
fuiſſe per Circum in pompis Circenſibus, non ſe-
cus ac thenſas Deorum, Dearumque; & iiſdem
non cereas, ſed aureas vel ex alia materia duriore
factas ſtatuas, atque adeò vivos Auguſtos vel Au-
guſtas, uti ex Senatus decreto in honorem Agrip-
E pinæ Claudii uxoris apud Dionem *lib.* 60. patet,
inſediſſe. Multis teſtimoniis hoc probari poſſet,
ſed res notiſſima eſt; & tu, Lector, conſule eru-
ditiſſimos Panvinii & Schefferi libros *de Ludis Cir-
cenſibus* & *de Re Vehiculari*, alioſque doctrinæ præ-
ſtantis viros. Nec quicquam alia ſentientes juvat
Dio, cùm narrat initio *libri* 55. Druſi cadaver,
Romam perlatum in foro poſitum, ibi à Tiberio
laudationem habitam, inde ſubſtitiſſe in Circo Flami-
nio, portatum in Campum Martium, ibi combuſtum,
& reliquias in Auguſti ſepulchrum vel monumen-
tum, *μνημεῖον*, fuiſſe illatas: nam hoc extra ordinem
videtur factum, quia Auguſtus ipſe etiam defun-
F ctum laudare voluit, nec pomœrium intrare poterat,
quia cum exercitu & imperio ab Urbe erat pro-
fectus, taleſque extra eam deberent manere; *Ca-
davere in foro prepoſito, duplex Druſi laudatio, una
à Tiberio in ipſo foro, altera in Circo Flaminio
ab Auguſto habita eſt: ἐξεστράτευτο γάρ, καὶ οὐκ ἦν οἱ
ὅσιον μὴ οὐ τὰ καθήκοντα ἐπὶ τοῖς κατειργασμένοις πρὸ
αὐτὴν τὴν εἴσω τοῦ Πωμηρίου εἴσοδον ἐπιτελέσαι, quo-
niam cum exercitu ab Urbe profecto, nefas erat in
ipſo pomœrii ingreſſu ea peragere, quæ ad celebran-
das res ejus geſtas pertinerent.*

Atque ita ex Nummis cognoſcimus, Marcianæ
Tra-

Trajani ſorori inter Deas relatæ eundem honorem habitum fuiſſe; Vaillantius enim argenteum deſcribit, in quo hinc DIVA MARCIANA, inde thenſa à duobus elephantis cum ſeſſoribus vecta, ſupra eam figura velata, & inſcriptione, EX SENATVS CONSVLTO: quem etiam ex Foucaultii inſigni Gaza recenſet Harduinus in Imperatorum Nummis. A

Hadrianum quoque tali curru vehi putat, ſed dubitabundus, Angeloni, quia altera area planè corroſa eſt: currus tamen, uti ex ectypo patebit,

B

oſtendit hanc ſtatuam illius Auguſti vectam eſſe Circenſi pompa; vel talem eidem decretum eſſe; neque enim puto eum ſignatum eſſe in memoriam triumphi, quem vivus egerat Hadrianus, cujuſque fortè Hiſtorici obliti ſunt ſervare memoriam; uti commentatur idem vir diligentiſſimus. C

Antonino Pio idem honos habitus fuit; quemadmodum nos docet nummus apud Mediobarbum p. 206. in quo hinc legitur DIVVS ANTONINVS, inde S. C. & repræſentatur quadriga elephantorum cum ductoribus, uti in Auguſti Nummis, & currui inſidet Imperator, tenens dextrâ lauream, ſiniſtrâ haſtam. Nec Marcus Antoninus aliter cultus, (notatque doctiſſimus Vignolius cap. 6. Diſſertat. *de Columna Antonini Pii*, D Ludos Circenſes eidem conſecrato decretos eſſe; eoſque præcipuè nummum indicare, in quo eſſedum ſive thenſa à IV. elephantis tracta, quæ in Divorum natali per Circum traduci ſolebat) poſtquam Deorum numero adſcriptus eſt, teſte alio nummo apud Erizzum pag. 317. in quo hinc ſcribitur circum Imperatoris caput, DIVVS M. ANTONINVS PIVS. inde cernitur quadriga elephantorum (quam non ſatis cautè Patinus p. 100. *Theſ. Maurec.* facit *currum triumphalem*) & thenſæ faſtigiatæ inſidens Marcus, cum epigraphe, CONSECRATIO. S. S. qualis etiam editus eſt inter Numiſmata Ducis Arſchotani Tab. 47. quem delineandum curavi: E

F

Et eodem honore non caruit L. Verus; cujus ſimilem planè nummum publicarunt Erizzus p. 342. & Angeloni p. 290. quem itidem edere & Lectorum oculis ſubjicere viſum fuit:

Præterea bini Fauſtinæ majoris Nummi ſunt apud Ducem Arſchotanum Tab. 43. & 44. in quibus hinc cernitur DIVA FAVSTINA, inde Auguſta ſedens in thenſa ſupernè tecta, cum epigraphe, AETERNITAS, vel in ſola ſella, thenſæ impoſita, cum S. C. ad quam juncti bini elephanti: qualem ejuſdem Fauſtinæ nummum mecum ex Gaza Gallorum Regia communicavit illuſtris Spanhemius, uti ex eleganti patebit ectypo:

Quin & Patinus pag. 101. *Theſauri Maurocent* recenſet Fauſtinæ junioris nummum, in cujus averſa area AETERNITAS & *quadriga elephantorum*; qui nummus eò rarior eſt, quòd in aliis apud Mediobarbum tantùm *elephantorum bigæ* pictæ ſunt; nec ille faciat quadrigarum ullam mentionem; videanturque ad Auguſtorum currus quatuor, ad Auguſtarum verò bini, ut plurimùm elephanti juncti fuiſſe; id quod tamen perpetuum non eſſe patebit ſatis ſuperque ex iis quæ diſputavi: & ita Mediobarbus p. 210. nummum Fauſtinæ hujus conſecratæ recenſet, in quo bini elephanti ad currum juncti, cui adſiſtunt binæ figuræ.

Lucius poſtea Septimius Severus ita eſt proſecutus mortuum Pertinacem, teſte Dione *lib.* 74. Καὶ χρυσῆν εἰκόνα αὐτοῦ ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἐς τὸν ἱππόδρομον ἐσάγεσθαι; juſſitque, *ut ſtatua ejus aurea curru elephantorum veheretur in Circum*. Et nummum, hujus honoris certiſſimum teſtem, exhibet nobis Onuphrius, licèt majori longè forma, in libro *de Ludis Circenſ.* quem itidem delineandum curavi:

Quin & alium inter maximi moduli Numiſmata recenſet præſtantiſſimus Vaillantius; in quo hinc caput Pertinacis nudum, DIVVS. PERTINAX. PATER. inde ſtatua ejuſdem currui à quatuor elephantis, ſupra quos ſeſſores, tracto & AETERNITAS: qualem etiam in *Indice*

Polatio deſcribi teſtatur Comes Mediobarbus.

Notandum tandem Romæ diu manſiſſe ſuperſtites elephantos æneos, proculdubio huic vel illi Auguſto dicatos; & eoſdem collapſos reſtitutos eſſe à Rege Theodahado apud Caſſiodorum lib. 10. *Variar.* 30. „Relationis veſtræ tenore comperimus in Via ſacra, quam multis ſuperſtitionibus ditavit Antiquitas, elephantes æneos vicina omnimodis ruina titubare, & qui ſolent in carnali ſubſtantia ſupra millenos annos vivere, occaſum videantur proximum in ſimulacris æreis ſuſtinere. His providentia veſtra reddi faciat propriam longævitatem, uncis ferreis hiantia membra ſolidando. Alvum quoque demiſſam ſubdito pariete corroboret; ne illa magnitudo mirabilis ſolvatur turpiter in ruinam. Nam & vivis ipſis caſus adverſus eſt. Quid (*fortè* qui) dum ingeniis cubationis arte hominum ſucciſis arboribus ingentia membra commiſerint, toto pondere ſupinati, nequeunt propriis viribus ſurgere, quos ſemel contigerit corruiſſe: ſcilicet quia pedes eorum nullis articulis inflectuntur, ſed in modum columnarum rigentes atque incurvabiles jugiter perſeverant. Ibi tanta mole proſtrati ſunt, ut tunc magis metallicos poſſis credere, cùm ſe vivos adſpicias non movere. Jacent ſuperſtites ſimilitudine cadaverum, mortuos putes, quos vivos eſſe non dubites: & more cadentium fabricarum, neſcium * locum ſponte relinquere, quem ſuis membris potuerunt occupare. Magnitudo illa terribilis, nec formicis minutiſſimis par eſt: quando beneficium non habet naturæ, quod ultima videntur animalia meruiſſe. Humano ſolatio conſurgunt, cujus arte jacuerunt. Bellua tamen ſuis greſſibus reſtituta, novit memor eſſe beneficii: in magiſtrum quippe recipit, quem ſibi ſubveniſſe cognoſcit: ad ipſius arbitrium greſſus movet; ipſius voluntate cibos capit. Et quod omnem intelligentiam quadrupedum ſuperat, non dubitat primo adſpectu adorare, quem cunctorum intelligit rectorem eſſe; cui ſi Tyrannus appareat, inflexa permanet, nec imponi poteſt belluæ: hoc & malis pendere, quod à ſe novit bonis Principibus exhibere. Invicem manus promuſcidem tendit, & magiſtro profutura gratanter accipit, quia ſe ipſius curâ vivere poſſe cognoſcit. Eſt enim (ut ita dixerim) prædictæ belluæ NASVTA MANVS: per quam data ſuſcipit; ut ori ſuo voranda tranſmittat. Nam cùm ſit altum animal breviſſima cervice compoſitum eſt; ut quod cibos ex humano non prævalebit carpere, hoc ſe miniſterio videtur poſſe ſatiare. Tentando ſolum cautus ſemper incedit, retinens initio captionis ſuæ fuiſſe ſibi noxiam ruinam. Flatum ſuum, quia dolori capitis humani mederi dicitur, rogatus exhalat. Hic dum ad aquas venerit hauriendas, per cavum promuſcidis in modum pluviæ imbrem poſtulatum effundit: & ſic agnoſcit, quod petitur; & ut libens faciat, quod rogatur, motu corporis ab diverſis poſtulat, quod magiſtro porrigat, & nutritoris compendia, ſua putat alimenta; quòd ſi aliquis præbere contemſerit poſtulata, veſicæ collectaculo patefacto, tantam dicitur alluvionem egerere, ut in ejus penatibus quidam fluvius videatur intraſſe, contemtum vindicans de fœtore. Nam & læſus ſervat offenſam, & longo pòſt tempore reddere dicitur, à quo injuriatus eſſe ſentitur. Oculi quidem parvi, ſed graviter ſe moventes: credas aliquid regium ejus intendiſſe conſpectum. Deſpicit ſcurriliter ludentes; honeſtum aliquid gratanter attendit: & advertis rectè judicare, cui levia cognoveris diſplicere. Cutis hujus ulceroſis vallibus exaratur, (à quo Tranſportaneorum nefanda paſſio nomen accepit) quæ in tantam duritiem ſolidatur, ut putes eſſe oſſeam cutem. Hæc nulla vi tranſmittitur, nullo ferri acumine penetratur. Ideoque Perſarum Reges hanc belluam ad bella traxerunt, quæ & nullis ictibus pulſata cederet, & adverſarios ſua mole terreret.

* Videtur leg. *neſciant.*

Hæc omnia exhibere viſum fuit, ut pateat quàm ventoſa tunc fuerit eloquentia, & quantopere ſibi placuerit Caſſiodorus in deſcribendis rebus, quæ certè nihil ad rem, quam fieri Rex juſſerat, faciunt; quæ ſi quis nunc imitari vellet, naſo certè ſuſpenderetur adunco; idque, niſi me fallo planè, optimo merito. Hæc autem vel alia hujus animalis ex ære ſive alia materia expreſſa figura, Romæ poſtea videtur nomen dediſſe loco vel vico alicui: nam ſcribit Mabillonius tom. IV. *Analectorum* in porta S. Petri uſque ad S. Paulum exſtare Inſcriptionem, in qua Viæ & Loca Romæ recenſentur nonnulla: *In ſiniſtra Sancti Laurentii & Theatrum Pompeji & per porticum uſque ad Sanctum Angelum & templum Jovis. In dextra Theatrum iterum per porticum uſque ad elephantum: inde per Scholam Græcorum: ibi in ſiniſtra Eccleſia Græcorum.* Neque enim dubito, quin hic locus à ſimulacro elephanti nomen illud habuerit.

CAP. XI.

Nulli Elephanti vivi Romæ tempore Caſſiodori; Philoſtratus expoſitus: quid in ſomnis viſa bellua hæc denotet: Plutoni ſacra: Artemidorus examinatus: color Elephanti niger: varia carmina inedita; horum quædam emendantur: Scriverius reprehenſus; Vopiſci locus: Elephanti Linguas Gentium, apud quas naſcebantur, intellexiſſe creduntur: maris piſcis quidam ita vocatur; annulis inſculpti: privati Romæ non habuerunt Elephantos: in Rutulis paſcebantur: an alios ibi genuerint: Mulæ apud Tartaros generant: Ælianus expoſitus; Geſnerus notatus. Aurelianus primus privatorum poſſedit Elephantum; an hoc verum ſit diſputatur: Vopiſci locus examinatus: Is. Voſſius notatus: Dio explicatus; ut & Seneca: Lucerna Elephanto majore & parvo inſignis. Inſcriptio vetus explicata: feræ dentatæ; Elephanti tapetibus intexti; Wormii opinio examinata; D. Paulus non tapetium, ſed tentoriorum confector: Elephantus herbarius *Romæ; Anonymus* de Mirab. Urbis Romæ *notatus. Rudolphus Dux Sueviæ Nummis ſuis Elephantum indidit: Elephas pictus &c. in mortem Guſtavi Adolphi; varii Nummi Regum Daniæ cum Elephantis; ut & Inſulæ Sumatræ: inſigne Romæ in opere muſivo Elephas turritus: Alexander VII. Pontifex obeliſcum Elephanto impoſuit: eorum mentio in Jure Civili:* Beſtiæ dentatæ *quæ; Ulpianus, & Claudianus expoſiti: proverbia inde ſumta: Fulgentii locus examinatus: tuba quædam Gallis dicta* olifant; Elephantus *nomen proprium: Capacius notatus: aliis magnis animalibus datum à Græcis. Mercurius in gemmâ Elephanto inſidet: in ejus rei rationem inquiritur; Lucilii verſus examinatus;*

non

non ſecus ac Scaligeri nota : Hippocampus ; de eo multis agitur. Elephanti poſtea rari Romæ & Conſtantinopoli ; nonnulli ſubinde ex India ad Impp. mittebantur : Aaron Rex Perſarum uno etiam donavit Carolum Magnum , eumque nominatum fuiſſe Abulabaz ; *alius miſſus ad Leonem X. cui nomen* Hanno.

FAcit autem Caſſiodori locus , ut differam parumper triumphos curribus elephantorum actos; & ita ſimul alia inter ſeſe parùm connexa , quæ tamen omittenda nequaquam ſunt, in hoc caput conjiciam. Ex ultima igitur Senatoris *Epiſtola* patet , elephantos vivos tunc ampliùs Romæ non fuiſſe : „ Quapropter (*ſubdit Caſſiodorus*) habere „ eorum vel formas gratiſſimum eſt , ut qui vivam „ ſubſtantiam non viderunt , opinatum animal tali „ imaginatione cognoſcant. Et ideo non patiaris „ perire : quoniam Romanæ dignitatis eſt , artificum ingeniis in illa Urbe recondere , quod per „ diverſas Mundi partes cognoſcitur dives natura „ procreaſſe. Et certè elephantorum numerus lapſu temporis Romæ & in Imperio Romano diminutus eſt , quia ſumtuoſum animal in bello nullius uſus erat Imperatoribus ; & ita Triſtanus Tom 1. p. 340. ex Philoſtrato (qui floruit ſub Sept. Severo) notat, elephantos Romæ raros fuiſſe : quod ut verum eſſe poteſt , ita tamen apud eum pag. 903. illud non invenio ; ſed poſtquam dixiſſet ſe peregrinum adoleſcentem , ad quem ſcribit , amare , *peregrinos vel ξένυς etiam eſſe imbres in terra, fluvios in mari, Æſculapium apud Athenienſes*, adjicit : *Hoſpes etiam eſt animus in corpore , luſcinia in aëre , hirundo in domo , Ganymedes in cælo , alcyon in petra, elephas apud Romanos , & phœnix avis apud Indos* ; unde certè de numero nulla poteſt iniri ratio ; ſed tantùm concludi, elephantem adventitium & peregrinum Romanis animal eſſe. Id quod non modò verum eſt reſpectu Romanorum, verùm etiam multorum aliorum Populorum ; unde & Græci elephantem non offerebant Diis in ſacrificium : eandemque ob cauſam putat Prophyrius lib. *de Abſtin.* porcum in Cypro, Phœnicia & Ægypto non ſacrificari, quia non erat *ἐντόπιος*, vel indigena, ſed aliunde eas in regiones deportatus.

Illud præterea eſt notandum , Artemidorum lib. 2. *Oneirocr.* cap. 12. ſcribere , elephantem *extra Italiam & Indiam*, ἔξω μὲν Ἰταλίας καὶ Ἰνδίας, *in ſomnis viſum* , ſignificare periculum & timorem propter colorem (nigricans enim eſt) & magnitudinem ; & eundem addere, ἐν Ἰταλίᾳ δὲ δεσπότην σημαίνει, καὶ βασιλέα, καὶ ἄνδρα μέγιστον : id quod neſcio an ab ullo Veterum traditum ſit. Rigaltius putat deſignari Cæſarem , clarum & duraturum cum æternitate Mundi nomen , quia ita Mauri elephantum vocant ; uti tradit Spartianus in *Ælio Vero* ; cujus tamen in optimis libris ſcriptum eſt *Cæſai*, teſte Salmaſio. Triſtanus Tom. 1. p. 31. Rigaltium errare exiſtimat ; & Artemidorum tradere, elephantem in Italia uſurpari ad indicandum hominem ſummæ auctoritatis, & fortè Mauros eam ob rationem , & imitatione aliorum Populorum , elephantem ſymbolum feciſſe monarchiæ , & animal illud appellaſſe *Cæſarem* in honorem & memoriam Julii Cæſaris , Monarchæ famigeratiſſimi. Quæ uti à ratione aliena ſunt , ita miror admodum, Artemidorum memorare *Italiam & Indiam*, & non meminiſſe *Libyæ* vel *Africæ* , ubi elephas *Cæſar* vocabatur , nec *Æthiopiæ* , nec Inſulæ *Taprobanes* , niſi generali Indiæ nomine veniat , ubi etiam magna illarum belluarum copia ; & quidem in hac Inſula maximi & robuſtiſſimi dicebantur naſci, uti legere licet apud Ælian. lib. 16. *de Anim.* c.

A 18. id quod etiam tradit Oneſicritus apud Plinium *l. 6. c.* 22. & confirmant hodierna Itineraria. Apud Indos certè regium fuit animal , βασιλικὸν κτῆμα propterea dictum Straboni ; ſed in Italia pauci elephanti , erantque peregrini & adventitii ; quare ego quidem aliis hunc locum examinandum relinquo ; addam tamen , quod obſervatione etiam dignum eſt , eundem Artemidorum mox tradere, *elephantem Plutoni ſacrum eſſe* : nam cùm narraſſet, eum in ſomnis viſum perſequentem & minantem , prædicere morbum ; apprehendentem verò & interficientem , mortem ; non autem apprehendentem, ex extremo periculo ſervandum eſſe ſomniantem,
B ſubjungit : Καὶ γὰρ φασὶ τὸ ζῶον ἀνακεῖσθαι τῷ Πλούτωνι ; quod puto factum eſſe ob *furvum* vel *nigrum colorem*, qui animali illi tribuitur. Ita paulò antè vidimus *propter colorem* elephantem in ſomnis viſum ſignificare periculum ; & color ille ominoſus & infelix valde habebatur : id quod & ſatis apparet ex Martiale *lib. 6. epigr. 77.*

Quæque vehit ſimilem bellua nigra Libya ;

unde haud patet obſcurè elephantos tunc ex Africa ferè arceſſitos, rectoreſque eorum fuiſſe Æthiopes
C illo tempore. Atque hoc licèt vulgatum ſit, probabo tamen carmine non ineleganti & inedito, quod debeo Jacobo Gallæo, amico meo ſingulari, & erudito admodum viro :

De Memnone.

Filius Auroræ , Fœbi naſcentis alumnus ;
Producit gentis milia tetra ſuæ.
Succurrens feſſis fauſto non omine Teucris ;
Pergit Pelidæ protinus enſe mori.
Jam tum monſtratur moneat qui Pergama caſus ?
Cùm nigrum Priamus ſuſcipit auxilium.

D Nam belluis noſtris *niger color* tribuitur : unde apud Horatium,

Quid tibi vis mulier nigris digniſſima barris?

ſi modò Poëta elephantos, & non Indos vel Æthiopes, ut alii cenſent, ante oculos habet : apud Ennium in *Annalibus* legitur, *It nigrum campeis agmen* ; id eſt , elephanti ; quos in iiſdem libris *pecudes* appellat : *Burreim pecudum titubantes arma requirant* ; & *tetros elefantes* ; quod ultimum epithetum etiam legitur apud Lucretium *lib. 5.*

E

Inde boves Lucas turrito corpore tetros
Anguimanos belli docuerunt vulnera Pœni
Sufferre, & magnas Martis turbare catervas.

Sic apud Lucianum in *Zeuxide*, Galatæ conſpectis Antiochi belluis dicuntur vidiſſe *dentes inſigni candore nitentes* , ὡς ἂν ἐκ μέλανος τοῦ παντὸς σώματος, *ex toto nigro corpore provenientes.* Atque ita in epigrammate veteri Auctoris incerti apud Pithœum, & apud Lotichium ad Petron. qui illud Petronio Afranio , neſcio quam ob cauſam , tribuit , *albedo dentium & nigredo corporis* elephanti
F opponuntur :

Monſtrorum princeps elephas promuſcidis armis
Horret mole nigra, dente micat niveo.
Sed vario fugiendu malo cùm bellua gliſcat ,
Eſt tamen ex certis mors pretioſa feræ.
Nam quæ conſpicimus montani roboris oſſa ,
Humanis veniunt uſibus apta ſatis.
Conſulibus ſceptrum , menſis decus , arma tabliſtris ;
Diſcolor & tabulæ calculus inde datur.
Hæc eſt humanæ ſemper mutatio mortis ,
Fit moriens ludus , qui fuit arte pavor.

Vbi alii pro *uſibus* legunt *luſibus*; & reponit Salmaſius *feri* pro *feræ*, *tabliſtis* pro *tabliſtris*; nec non ſcribendum eſt, ut puto, *ante* pro *arte*: & in Gallæi MS. annotatum erat legi debere *fortis* pro *mortis*; apud Lotichium quoque ſcribitur *proboſcidis*, nec non *apta ſuis*. Et facere non poſſum, quin hac occaſione, Lector, tecum communicem aliud ab eodem Gallæo acceptum epigramma ineditum *De Elephanto*, niſi quod tres illius verſus vulgaverit ὁ πάνυ Salmaſius *ad Hiſtor. Aug.* pag. 268. & *Epigrammatibus* ſuis inſeruerit doctiſſimus vir, cui multum ſtudia noſtra debent, Theodorus Janſſonius ab Almeloveen:

Orrida tornado procedit velua roſtro,
Quam dives noſtris India miſit horis:
Sed licèt immani pugnet provoſcide varrus;
Spondens & ſævis dentibus interitum.
Fert tamen edomitus reſidentis juſſu magiſtri;
Quòque velit monitor cogitur ire ferus.
Vis humana poteſt ravie mutare ferinam,
Ecce hominem parvum bellua magna timet.

Ita planè hoc epigramma ſcribitur, unde patebit adſpirationem addi & omitti, & proinde *Orrida* poni pro *Horrida*, & *horis* pro *oris*; præterea V. pro B. & *velua* eſſe *bellua*; *provoſcide*, *proboſcide*; *varrus*, *barrus*, & denique *ravie*, *rabiem*; quod commodùm in ipſo MS. erat annotatum. Sunt & bina eodem in libro carmina inedita, in quibus *elephas* vocatur *elefans*, inque uno eidem tribuitur *obſcurus* vel niger color; unius epigrammatis titulus eſt, *De Olimpio Venatore Ægyptio*; qui ſcilicet vel natione erat Ægyptius & propterea ſubfuſci coloris, vel niger & ater, quales *Ægyptios* appellare ſolebant, & operam dabat venationibus Circi:

Grata voluptatis ſpecies & cauſa favoris
Fortior innumeris Venator Olimpie palmis,
Tu verò nomen membrorum robore ſignas,
Ridet collo, ſcapulis, cervice, lacertis,
Admirande, audax, velox, animoſe, parate,
Nil tibi forma nocès nigro fucata colore;
Sic ebenum pretioſa ſuæ natura creavit,
Purpura ſic magno depreſſa in murice fulget;
Sic nigræ violæ per mollia gramina vernant,
Sic tetras quædam commendat gratia gemmas;
Sic placet OBSCVROS ELEFANS *immanis*
unartus.
Sic turis piperiſque Indigni credo placeſſit.
Poſtremum tanto populi pulchre ſis amore
Fedior eſt quantum pulcer ſine viribus alter.

Vbi primò legendum *in artus* pro *unartus*, quod nihili eſt; deinde cum Scriverio, *Indi nigredo*; & *pulcreſcis*, quas ultimas emendationes annotaverat in MS. doctiſſimus vir Antonius Clemens, Gallæi avunculus, malè tamen Scriverius pro *placeſſit* ſcribebat *placentis*; videtur enim eſſe *placeſſis* idem, quod *placet*, *arridet*, volupe eſt; ita mox *pulcreſcis*: & nota ſunt *luceſcit*, *pinguesco*, & alia.

Alterum epigramma erat *In vetulam virginem nubentem*, quam non illepidè Poëta, quiſquis tandem fuit, perſtringit:

Virgo, quam Flegeton vocet ſororem,
Saturni potiùs parens ſenectæ,
Quam nox usque ereb, tulit caoſque:
Cui rugæ totidem gravet, quot anni;
Cui vultus ELEFANS *dedit cutemque:*
Mater ſimia, quam creuvit arvis
Grandeva in Libicis, novo ſub orbe
Olim quam decuit. Martoditi
Pronata Cereris dari per umbras,
Quis te ſum petulans ſuburit ardor
Nunc cùm jam exitium tibi ſuperſit,
An hoc pro titulo cupis ſepulchri,
Ut te cognita ſama ſic loquatur,
Quod ſubtrata viro eſt unus nocente.

Reſpicit Auctor *ad rugoſum elephanti cutem*, cui ſimilem anum hanc habere indicat; deinde legendum, ſi quid video, *erebus* pro *ereb*; & præterea *decuis marito Diti Pro nata Cereris*; id eſt, quæ debuiſſet nubere Diti vel Plutoni, loco Proſerpinæ, filiæ Cereris; id eſt, mori, vel monumento inferri.

Quin & illud notandum eſt, apud Capitol. c. 9. *Maximini*, mimum oſtendere, comparatione ab elephanto & aliis beſtiis ſumta, eum, ut ut ſeſe immortalem prope crederet ob corporis magnitudinem, interfectum iri, dixiſſe verſus Græcos, quorum hæc erat ſententia:

Et qui ab uno non poteſt occidi, à multis occiditur.
Elephas grandis eſt, & occiditur:
Leo fortis eſt, & occiditur:
Tigris fortis eſt, & occiditur:
Cave multos, ſi ſingulos non times.

Præterea Vopiſcum ex Aureliano Feſtivo narrare, Firmum, qui Aureliani tempore purpuram ſumſit, *inter crocodilos unctum crocodilorum adipibus nataſſe*, & ELEPHANTVM REXISSE, & *hippopotamo ſediſſe*, & *ſedentem ingentibus ſtruthionibus vectum eſſe*, & *quaſi volitaſſe*. Memoriæ hoc mandatur ad probandum, Firmum nervis robuſtiſſimum fuiſſe; ſed, ut verum fatear, non video, quale hoc fortitudinis inſolitæ ſit argumentum, cùm minimus Indus elephantum regere potuerit. Niſi fortè belluæ illæ non niſi ab Indis, Æthiopibus vel Afris regi voluerint; Firmuſque adeò fuerit robuſtus, ut illos domare & regere etiam invitos potuerit. Et certè Seneca *epiſt.* 86. ita loquitur: *Elephantum minimus Æthiops jubet ſubſidere in genua & ambulare per funem*; eoſque Indorum Linguam intellexiſſe tradit nobis Ælianus lib. 13. cap. 22. *de Animal.* quomodo etiam ſtatuendum eſt elephantos, qui in Africa naſcebantur, indigenarum Linguam intellexiſſe; unde Plinius *lib.* 8. *cap.* 1. ſcribit, *Illis intellectum eſſe ſermonis patrii*, & idem Ælianus *lib.* 4 *cap.* 24. eos gnaros eſſe γλώττης ἀνθρωπίνης τῆς ἐπιχωρίου: quò pertinet aliquo modo, Oppianum lib. 2. *de Venat.* v. 540. canere, elephantos inter ſeſe loqui barritu articulato, & illam loquelam intelligere τιθασευτῆρας ἄνδρας, viros qui eos curabant, vel eorum curam gerebant.

Atque occaſione elephantorum ab Indis vel Æthiopibus rectorum, venit mihi in mentem locus elegans Nicetæ Choniatæ lib. 3. *de rebus Iſaaci Angeli Imp. Conſtantinopolitani*; quem ſcribit ita deditum fuiſſe parvulo puero, ut ei ſummam rerum committeret, eumque propterea addit non *abſimilem fuiſſe apiculæ aut culici, aurem leonis circumſonanti*, ὁ μυρμηκάνθρωπος μελαγχρόος, τὸ τῆς γῆς μέγιστον ἄχθος διακυβερνῶν ἐλέφαντα, *aut atro pumilioni, maximum terræ pondus elephantum gubernanti, aut tenui funiculo camelum naſo trahenti.*

Sed & hoc addendum eſt, in mari quoque ELEPHANTOS fuiſſe, ſi fides habenda Plinio lib. 9. cap. 5. *Hiſt. Nat.* *Tiberio Principe*, ait, *contra Lugdunenſis Provinciæ littus, trecentas amplius belluas ab Oceano reciprocante relictas, & inter eas* ELEPHANTOS; quos etiam memorat *lib.* 32. *cap.* 11. & rectè notat Harduinus neminem alium eorum meminiſſe; eundemque eodem

capite

eapite nobis *in locuſtarum genere elephantos* recenſere; quanquam fortè locuſtæ maximæ ita potuerint appellari.

Notandum inſuper Plautum in *Curcul.* act. 3. vel narrare verè, vel fingere potiùs, annulo ſignatorio inſculptum fuiſſe militem armatum, qui gladio ſuo in duas partes ſcindebat elephantum:

Cape, ſignum noſce: noſtin'? LY. quidni noverim?
Clypeatus elephantum ubi machæra diſſicit:

id eſt, diſcindit, uti legi debere ex Nonio & Feſto probat Salmaſius ἐ πάνυ.

Præterea privatos Romæ elephantos non habuiſſe, eoſque pertinuiſſe, vel ad Rempublicam, vel ad Cæſares. Locus hanc in rem elegans valde eſt apud Juvenalem *ſat.* 12. v. 101. ubi Poëta acerbè hæredipetas perſtringit, canitque eos hecatomben promittere, promiſſuros etiam elephantos, ſi proſtitiſſent venales:

——— *conſiſtant, qui promittant hecatomben,*
Quatenus heic non ſunt, nec venales elephanti.

Inde narrat eos à Cæſare fuiſſe poſſeſſos, & ali ſolitos in Rutulorum agris, peti ab Æthiopibus, nec in Italia generari:

Nec Latio, haud uſquam noſtro ſub ſidere talis
Bellua concipitur, ſed furva gente petita.
Arboribus Rutulis & Turni paſcitur agro
Cæſaris armentum, nulli ſervire paratum
Privato, ſiquidem Tyrio parere ſolebant
Annibali, & noſtris Ducibus, Regique Moloſſo,
Horum majores, & dorſo ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmam.

Et tandem hæredipetas tam ſollicitos fuiſſe pro ſalute eorum, quos captabant, ut elephantos promiſiſſent, ſi eos ſibi potuiſſent comparare:

Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Iſtrum
Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante Lares Galliti victima ſola
Tantis digna Deis, & captatoribus horum.

Et notandum, Juvenalem canere in Italia elephantos non naſci; & proinde per *horum majores*, intelligendos eſſe elephantos, qui in Africa & India alios progenuerant, & quorum minores Romæ tempore Domitiani alebantur; ſed tamen animadverſione dignum eſt, Ælian. lib. 2. *de Anim.* cap. 11. tradere, tempore Tiberii Cæſaris plures, τελείους, *adultos* Romæ fuiſſe elephantos, tàm mares, quàm fœminas; & ex iis ibi natos fuiſſe alios, οὗτοι ἐξ αὐτῶν ἐτέχθησαν αὐθιγενεῖς, *inde eodem in loco alii nati ſunt:* non ſatis benè Geſnerus reddit, *è quibus alii pleriqae generati ſunt*; nam locus nativitatis omittitur, & αὐθιγενεῖς ſunt elephanti qui nati ſunt ἐν Ῥώμῃ, vel indigenæ; & ex ſequentibus patet, hoc aliter non poſſe exponi, quia ſcribit, virum peritum eos docuiſſe, dum membra & artus committebantur & confirmabantur, ὅτε τὰ κῶλα ὑπῆρξαντο πήγνυσθαι. Quin & pullus elephanti, qui in caſtris Pyrrhi ad Tarentum erat, & percuſſus erat caput telo gravi, quemque ſtridore mater agnovit, mihi videtur natus eſſe ſi non in Italia, attamen in Epiro, vel Græcia, qua de re conſuli poteſt Florus *lib.* 1. *cap.* 18. Et hanc elephantorum in Italia nativitatem firmare aliquo modo videtur lucerna, cujus ectypum mox exhibeo, in qua ſculptus eſt elephas cum catulo vel prole ſua; qua occaſione facere non poſſum, quin annotem Bouvetum S. J. Sacerdotem, & virum pereruditum, ſcribere in epiſtola ad illuſtr. Leibnitzium, in Tartaria mulas ſilveſtres generare, eundemque putare id noſtris fortè non evenire, quia domeſticæ ſunt & ſtabulis continentur; & idem accidere elephantis Siamenſibus, quos aſſeverant illi, qui imperium in belluas habent, ſteriles eſſe domitos, & ſtabulis concluſos, eoſdemque ſylvis redditos, & liberos, non ſecus ac feros, prolem edere.

Primus omnium Aurelianus, qui poſtea factus fuit Imperator, privatus elephanti dominus fuit; nam qui liberâ Republicâ eos habuerunt, ut Ænobarbus, ne quid dicam de Curio Dentato & Metello, in Allobrogibus, & C. Julius Cæſar in Britannia, fuerunt Duces & Imperatores Romani, erantque cum exercitu; Vopiſcus in *Vita Aurel.* cap. 5. *Donatus eidem etiam elephantus præcipuus, quem ille Imperatori obtulit: ſoluſque omnium privatus Aurelianus elephanti dominus fuit.* Poſtea eodem, poſtquam factus fuit Auguſtus, donante, alii eaſdem belluas videntur poſſediſſe: idem *cap.* 33. *Præceſſerunt elephanti viginti, feræ manſuetæ Libycæ, Palæſtinæ, diverſæ ducentæ, quas ſtatim Aurelianus privatis donavit, ne fiſcum annonis gravaret:* niſi potiùs ultima verba reſpiciant ſolas *feras Libycas Palæſtinas*, quas Iſaacus Voſſius in *Variis Obſervat.* ita appellari putat, quia Romam deportatæ erant ex Libya prope Mareotin paludem, quam inhabitabant Judæi ſive Palæſtini, (id quod utique examine dignum eſt) & ita Imperator ſibi ſervaverit elephantos. Nam apud Vopiſcum non legitur, uti Voſſius ſcribit, currum Aureliani triumphalem præceſſiſſe ducentas diverſas feras manſuetas *è Libyca Palæſtina*; verùm *feras manſuetas Libycas, Palæſtinas*; & Salmaſius, nec non Obrechtus eas diſtinguunt; & vir ille ſummus putat ex Libya & Palæſtina ducentas pantheras fuiſſe Romam deportatas, quia prioribus numerus non additur; ac propterea videant Eruditi, an non tranſponenda verba ſint: *feræ manſuetæ Libycæ diverſæ, Palæſtinæ ducentæ:* vel, *feræ manſuetæ Libycæ ducentæ, Palæſtinæ diverſæ.* Vel an non potiùs ſcribat Vopiſcus fuiſſe ductas *feras Libycas & Palæſtinas diverſas*, ita ut omnes ducentæ illæ non fuerint pantheræ, ſed diverſi generis. Sed apud Dionem *lib.* 49. exemplum eſt, unde quis non abſque ratione affirmare poſſet, privatos, vel ſaltem unum, Triumvirorum tempore elephantum ſibi habuiſſe; narrat enim L. Cornuficium exercitum ab Octaviano Cæſare ſibi in Sicilia commiſſum A. V. C. 717. ſervaſſe, & eum propterea eò inſolentiæ veniſſe, ut quando domum à cœna rediret, elephanto vectus ſit: Τοσοῦτον γάρ που καὶ ὁ Κορνουφίκιος ἐπὶ τῇ τῶν στρατιωτῶν σωτηρίᾳ ἐφρόνει, ὥστε καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ ἐλέφαντος, ὁσάκις ἔξω τῆς οἰκίας ἐδείπνει, ἀνακομίζεσθαι: *Ipſe Cornuficius tantum ſibi ob ſervatos à ſe milites tribuit, ut Romæ etiam domum, quoties foris pranderet* vel *cœnaret, elephanto vectus rediret.* Nec certè quomodo hæc conciliari poſſint cum Juvenale video; niſi hoc factum temporibus turbulentis tribuas, ſtatuaſque poſtea ſtabilita Cæſarum dominatione, neminem privatum elephanti dominum fuiſſe.

Sed & Joh. Schefferus, magnum, dum viveret, Sueciæ lumen, lib. 1. cap. 19. *de Re Vehic.* notat, Romanos vehiculis aliis, quàm Circenſibus, junxiſſe elephantos, quibus nempe onera portabantur, adducitque verba Senecæ lib. 2. *de Ira* c. 31. *Adſpice elephantorum jugo colla ſubmiſſa*; ut hoc probet; atque inde videtur ſequi, eum ſtatuiſſe, privatos etiam habuiſſe ſibi elephantos, non autem ſolos Cæſares. Sed hoc mihi nequaquam veroſimile videtur; & puto Senecam reſpexiſſe ad elephantos, qui Ludorum tempore juncti erant ad cur-

currus, & ita colla jugo ſubmittebant: niſi Imperatores ſubinde belluarum illarum operâ in deportandis materiis, quæ ad moles & opera publica exſtruenda requirebantur, uſi ſint; quomodo vidimus Hadrianum coloſſo erigendo adhibuiſſe elephantos quatuor & viginti.

Notandum etiam eſt, P. Petavium in *Antiquariæ ſupellectilis portiuncula*, lucernam fictilem exhibere, in quo nobis elephas cum seſſore vel Indo repræſentatur, nec non parvus elephas, & fundo inſcribitur SAECVL.

cujus ectypum ſupponere viſum fuit, quia Libellus ille admodum rarus eſt; & fortè hîc conſervatur memoria *Ludorum Secularium*; niſi ſit nomen vel nomina artificis, cùm poſt SAE. punctum., ut vocant, poſitum ſit; & in Inſcript. 3. pag. DL. memoretur apud Gruterum SAECVLARIA SEVERINA.

Neque profectò facere non poſſum, quin addam Inſcriptionem 6. pag. CCCCLXXXIV. apud Gruterum, & dein examinandum Eruditis, an in illa nobis etiam *elephanti* memorentur: Neapoli fuit inventa, & in ea hæc inter cetera leguntur:

—— —— HONOREM. AEDILITAT
LAVDABILITER. ADMINISTRAVIT.
ET. DIEM. FELICISSIM. III. ID.
IAN. NATALIS
DEI. PATRI. N. VENATIONE. PASS.
DENIS. BESTIS. ET. IIII. FERIS.
DENT. ET. IIII. PARIBVS
FERRO. DIMICANTIB. CETEROQ.
HONESTISSIM. APPARATV. LARGITER. EXIBVIT.

Nam quamvis elephantorum ibi nulla fiat mentio, tamen do aliis conſiderandum, an non per *beſtias*, vel ſaltem *feras dentatas* deſignentur belluæ noſtræ. Certè Capacius libro. 1. extremo *Hiſtoriæ Neapolitanæ* ultimis accenſet, lupos, canes, leones, pantheras, homines; equos, aſinos, boves, oves, capras, apros & *elephantos*, quæ ultima animalia binos dicit oſtendere exertos dentes, licèt *cornua* potiùs in elephanto appellentur. Sed *homines* ibi memorare non convenit; neque etiam alia animalia mihi videntur locum habere poſſe, & ego crederem vel deſcribi *apros* vel *elephantos*, quanquam rationem comminiſci nequeam, quare vel hoc, vel illud ita in lapide illo poſitum ſit. Per PASS. autem, quam vocem non attingit Capacius, puto deſignari *paſſeres*, vel *ſtruthiocamelos*, quos alii *paſſeres marinos*, id eſt, tranſmarinos, vocant, uti notiſſimum; *Deus* autem *patrius noſter*, quæ religio penitùs Capacio ignota, vel eſt *Hebon* à Neapolitanis, uti ex Macrobio patet, cultus inprimis; vel alius quidam; quo modo *Eumelus* vocatur in alia Inſcript. Θεὸς Πατρῷος à tribulibus Eumelidis. Idem Capacius addit *Rempubl. Tegianenſium*, cujus in co-

A dem lapide mentio, ſibi planè eſſe incognitam; Cluverius lib. 4. *Ital. Ant.* c. 6. oppidum in Campania fuiſſe *Tegianum* nomine inter Veſuvium montem & Nolam putat, quia in Tabula Itineraria ſcribitur, *Nuceria Ad teglanum* VIIII. *Nola.* V. & ibi ſcribi debere *Tegianum.* Sed Holſtenius miratur locum adcò obſcurum *Reipubl.* nomine vocari, & exiſtimat ſcribi debere *Teglarium*, vel *Tegularium* in Tabula illa, ut ſit locus ubi tegulæ coquebantur; & in lapide *Tegianenſes* pro *Teaneaſes*, quæ olim ſecunda poſt Capuam Campaniæ civitas; atque hoc quadratarii erratum eſſe.

B Quin & venit mihi nonnunquam in mentem elephantos ab Alexandrinis artificibus fuiſſe intextos tapetibus. Certè Plautus *Pſeud.* Act. 1. Sc. 2. ℣. 14. ita loquitur:

Ità ego veſtra latera loris faciam, at validè varia ſint:
Vt ne periſtromata quidem æquè picta ſint Campanica,
Neque Alexandrina BELLVATA *conchyliata tapetia.*

Nam cùm elephas per excellentiam appelletur *bel-*
C *lua*, uti patet ex Terentio, & aliis Auctoribus, qui paſſim his in *Exercitationibus* laudantur, hinc putabam commodè per *belluata tapetia* deſignari illa, in quibus elephas erat textus, quanquam nec ita alia excludam animalia. Imò nec rejicere volo Iſaaci Voſſii *ad Catullum* explicationem, qui putat in Alexandrinis tapetibus, à Judæis factis, (nullam tamen rationem video, quare ipſi Ægyptii non admittantur) non conſpectas fuiſſe veras animalium imagines, ſed fabuloſorum animalium & immanium monſtrorum, qualia in India naſci mentiuntur Græci, effigies tantùm; idque maximè, quia Claudianus lib. 1. *in Eutrop.* poſtquam
D recenſuit teſtudines volantes, cornutos vultures, æquora frugibus conſita, delphines ſilveſtres & homines junctos cochleis, demum addit,

—— & quidquid inane
Nutrit Judaicis quæ pingitur India velis.

Et *bellua* mihi naſci fecit ſuſpicionem, Plautum reſpicere ad elephantos pictos in tapetibus, ſive à Judæis Alexandrinis, ſive ab Indis Orientalibus in gratiam Judæorum textis; nam hoſce deſignari putat vir eruditus qui *Acta Eruditorum Gallica*
E edidit, & menſe Majo Anni 1703. notat, ordinariè nos malè de Indis ſentire, eoſque à nobis conſiderari ut barbaros, apud quos nihil niſi monſtroſum, inde laudatis Claudiani verbis, addit, eos habuiſſe ſuos ſapientes, libros, & morum doctrinam æquè puram ac Græci, idque probat ex *Specimine Sapientiæ Indorum veterum*, qui liber originem ſuam Indiæ Orientali debet.

Locum illum Claudiani etiam ad partes vocat Wormius lib. 2. c. 20. *De Corr. Antiquit.* Hebræis, & Judæis in genere, ejuſcemodi monſtroſa tapetia tribuit, & advocat magnifica periſtromata, quæ ab iis in Deſerto facta, narrante Moſe, addit
F que poſteriori etiam tempore Paulum ſe huic arti addixiſſe S. S. teſtari. Sed Paulus dicitur fuiſſe σκηνοποιὸς, id eſt, *tentoriorum confector*, quod artificium nihil commune habet cum polymitariis: atque ita mox non ſatis cautè ſcribit Aſſyriorum tapetia monſtroſa commendari Petronio,

Tuo palato clauſus pavo paſcitur
Plumato amictus aulæo Babylonico.

Neque enim hîc aliquid monſtrum apparet; ſed dicit Petronius tam pulchri ac varii coloris eſſe pavonem, ac ſunt tapetia Babylonica.

Fuit

Fuit & Romæ in regione octava, teſte Victore, *Elephantus herbarius*; putatque doctiſſimus Nardinus lib. 4. cap. 5. *Romæ veteris*, ſtatuam elephanti fuiſſe ab Auguſto poſitam, cum munuſculis ab olitoribus ei porrectis; vel fuiſſe pilæ impoſitam, ſeu baſi, quæ loco illi foret pro inſigni; & ſaltem eo in loco poſitam fuiſſe, ubi olera vendi ſolita, certive aliquid indicari vel dici non poſſe. Neſcio an locus ab eo nomen acceperit; lego tamen apud Anonym. *De Mirabil. Vrbis Romæ*, qui eſt nugator egregius, & quem edidit Bern. de Montfaucon pag. 295. *Diarii Italici: in Elephanto templum Sibyllæ & templum Ciceronis in Tulliano.* Et notandus hac occaſione inſignis error, qui irrepſit in Indicem Latinum Nardini, juxta quem *Elephantes ænei Tiridatis* fuiſſent Romæ, cùm tàm ille, quàm Donatus agant de *Equis Tiridatis*, vel æneis, vel marmoreis.

Adjiciendus tandem eſt nummus, licèt vetuſti temporis non ſit, Rudolphi, Ducis Sueviæ, filii Rudolphi Imperatoris, qui obiit prid. Cal. Octob. Anni 1291. & Annæ Auguſtæ Suevæ, filiæ Alberti Comitis de Hohenberg, qui ante patrem obiit & Spiræ ſepultus eſt. Octavius enim de Strada nummum illius Ducis exhibuit, cujus in averſa parte elephas pictus eſt, unà cum epigraphe, VI PARVA NON INVERTITVR, ad ſignificandum, ut puto, Rudolphum nullis viribus cogi poſſe, ut ſententiam mutaret, vel ut eum alii evertere & lædere poſſent; quemadmodum elephas etiam difficulter nolens invertitur vel convertitur:

A Quin & obſervandum inprimis, in mortem Guſtavi Adolphi occiſi in prælio prope Lutzenum, oppidulum Miſniæ, & tamen Victoris, pictum fuiſſe elephantem mortuum cadentem, & occidentem draconem, cum hoc ſymbolo, *Etiam poſt funera victor*; quod emblema ſumtum eſt ex Plinio lib. 8. cap. 12. *Hiſtor. Natur.* ubi de inimicitiis elephantorum & draconum loquitur, & quidem in fine ejus capitis: *Dracones eſſe tantos, ut totum ſanguinem* (elephantorum) *cupiant. Itaque elephantos ab iis ebibi, ſiccatoſque concidere; & dracones inebriatos opprimi, commorique.*

Sed, cùm ad poſteriora elephantorum monu-
B menta deſcendam, quæque nihil ad Romam vel Aſiam Græcoſve pertineant, injurius certè forem in Sereniſſimum Daniæ Regem, ſi nullam mentionem facerem Ordinis Elephantini, quo ſingulari & ſummo animal illud ingens adfectum eſt, cùm ejus effigies in ſignum virtutis & nobilitatis geſtetur ab iis, quos Rex Ordini illi adſcripſit, in quem non modò recepti ſunt varii Principes & Duces, verùm etiam nonnulla patriæ meæ decora & magnæ nobilitatis viri, & quidem Waſſenarii & Rhedii Amerongii. Mei non eſt inſtituti in Ordinis hujus originem inquirere, aut diſputare,
C an ille inſtitutus ſit à Chriſtiano I. ex gente Oldenburgica, aut illo ſit vetuſtior, ſed tantùm dicam varios Daniæ Reges Nummos animali hoc ſignaſſe, uti plures videre licet editos à clariſſimo Jacobæo in *Muſeo Danico*, in quibus elephanti etiam turriti conſpiciuntur, quoſque ex eo recenſet in Diſſertatione, quam *de Ordine Elephantino* Wittebergæ Anno 1697. edidit, Erneſtus Loeſcherus, in qua etiam diligenter inquirit in decoris hujus originem.

Nec omittendum, Vartomannum apud Aldrovandum narrare in Inſula Sumatra Nummos cudi, qui ab una parte cælatum habent caput Cacodæ-
D monis; ab altera carpentum, quod ab elephantis trahitur: & Bernhardum de Montfaucon p. 342. *Diarii Italici* deſcribere pavimentum operis muſivi, quod Senis viſitur, & eum tradere videri in illo inſignia urbis illius, & aliarum ipſi fœderatarum; *Senæ inſigne eſſe lupam, Arretii equum, Orbis veteris, Orvieto, anſerem, Romæ* ELEPHANTVM, *cui impoſita turris, qualem in Numiſmatibus videmus, Peruſiæ crucem, Viterbii unicornem, Piſarum leporem, Lucce pantherum, Florentiæ leonem, &c. adpoſito ad ſingula inſignia ſingularum urbium nomine:* quod puto ſeculis po-
E ſterioribus factum eſſe, quia Roma urbium maxima & elephas animalium terreſtrium; neque enim quam aliam rationem expiſcari poſſum; vellem autem Nummos videre, in quibus elephantorum dorſis turres ſunt impoſitæ; neque enim ad hunc uſque diem ullum conſpexi.

Adjiciendum tandem eſt, Alexandrum VII. Pontificem Romanum, erectum obeliſcum Ægyptiacum in foro Minervæ ſuperimpoſuiſſe elephanto:

Et rectè me facturum exiſtimavi ſi à Kirchero, vaſtæ viro eruditionis, exſcriptum pictumque etiam hac in *Exercitatione* exhibeam, adjiciamque carmen, quo non infelix Poëta memoriam tam magnanimæ & ſumtuoſæ rei celebravit.

A

Epigramma I.

Suſtinet Ægypti veterem nova machina molem,
Et docilis doctam Bellua geſtat onus:
Romuleam Princeps ſic ornat, & erudit Vrbem,
Eruta reſtituit priſca, novamque facit.

II.

Hic ubi Romulidæ quondam coluere Minervam
Palladis antiquæ fert Elephantis opes,
B *Quantum Pontificis ſapientia proficit Vrbi,*
Erudit ornando, qui ſapienter amat.

III.

Barbara monſtroſis ſapientia ſculpta figuris
Turrigeræ cumulat tergora vaſta feræ.
Cur gerit hanc Elephas? fert munera docta Mi-
nervæ
Saxeus, ingenio Principis ille ſapit.

IV.

C *Monſtra refert Obelus: latitat ſapientia monſtris*
Bellua, quæ molem geſtat, & ipſa ſapit.
Ad veterem veniunt peregrina tributa Minervam;
Hanc ſub Alexandro monſtra vel ipſa colunt.

V.

Quæ ſapiens monſtris inſcripſit marmora Memphis
Protulit ingenium Barbara Terra ſuum.
Pondere quæ docto gravis hic ſtetit ante Miner-
vam
Promſit & ingenium Bellua docta ſuum.

D Nec, ſi quid video, omittendum eſt, elephantorum etiam mentionem fieri in Jure Civili, in quo inter mixta animalia recenſentur, ſive quæ partim mitia, partim fera ſunt: *l.* 2. §. 2. *ad L. Aquil. Canis inter pecudes non eſt. Longè magis beſtiæ in eo numero non ſunt, veluti urſæ, leones, pantheræ.* ELEFANTI *autem & cameli, quaſi mixti ſunt: nam & jumentorum operam præſtant, & natura eorum fera eſt:* qualia etiam leguntur Tom. VII. Βασιλικῶν tit. III. §. 2. ad eandem legem.

Et hic quæri haud incommodè poſſet, an in Edicto Prætoris, quod exſtat apud Vlpianum *l.* 1. *de poſtulando*, §. 6. *Beſtias accipere debemus ex feritate magis, quàm ex animalis genere: nam quid ſi leo ſit, vel alia* DENTATA *manſueta.* Mihi enim non incommodè videtur quæri poſſe, an non etiam elephanti inter *beſtias dentatas* numerari debeant, cùm certum utique ſit, illos magnos dentes ore exertos habere, eoſdemque pugnaſſe in Circis & Amphitheatris conſtat ſatis ex iis, quæ antea notavi. Atque ita etiam Claudianus lib. 3. *de Laud. Stilic.* v. 315. enumerans animalia, quæ undique accita Populo Ludis exhibere ille conſtituerat, ferarum *dentatarum* etiam meminit:

F *—— cervos aliaſque in vincula cogit*
Non ſævas pecudes, ſed luxuriantis arenæ
Delicias, pompam nemorum: quodcunque TREMENDVM
DENTIBVS, *aut inſigne jubis, aut nobile cornu,*
Aut rigidum ſetis: capitur decus omne, timorque
Silvarum.

Inde ẏ. 334. fingit Dianam in Africa venari eximios leones, & pardos virides, & colligere cetera

ra Auſtri prodigia, nec non immanes dentes, elephantorum nempe, ex quibus ſectis Conſules fieri curabant pugillares, quos alio initio honoris dona mittebant. Illud autem quod ſequitur, mihi videtur indicare, Romanos tunc temporis non tàm cupidos fuiſſe adducendi elephantos, quàm eorum dentes, quia fingit inſuper Deam eripuiſſe illos belluis, & ita hiatus in cranio reliquiſſe, atque adeò eandem non adduxiſſe elephantos, quia verebatur detineri à pigro & grandi hoc animali:

Plurimus ereptis elephas inglorius ibat
Dentibus. Inſedit nigra cervice gementum,
Et fixum Dea quaſſat ebur, penituſque cruentis
Stirpibus avulſis patulos exarmat hiatus:
Ipſes quinetiam nobis miracula vellet
Ducere, ſed pigra cunctari mole veretur.

Ubi neſcio, an non diſtingui debeat. . . . *exarmat hiatus Ipſes: quinetiam*; quanquam non ignorem *miracula* poſſe jungi cum ea voce per figuram, adeò ut ſit, *ipſos elephantes, quæ ſunt miracula.* Sed ut ad Vlpianum redeam, adſeverare tamen nolim, eum *beſtiarum* nomine etiam elephantos comprehendiſſe, quià Iſidorus lib. 12. *Orig.* cap. 2. ita loquitur: *Beſtiarum vocabulum propriè convenit leonibus, tigribus, pardis, & vulpibus, canibuſque & ſimiis, & cæteris, quæ vel ore, vel unguibus ſæviunt*; atque ita videtur excludere elephantos, quippe qui non tàm ore lædunt & unguibus, quàm proboſcide & pedibus; & illi non tàm *beſtiæ* appellantur, quàm *belluæ*, uti apud Terentium, Juvenalem *ſat.* 10. Silium Italicum, cui etiam *fera* dicitur, Plinium, Livium, alioſque; imò Suetonius alicubi *beſtias* à *bellua* vel elephanto diſtinguit. Neque tamen hoc perpetuum, cùm elephanti etiam *beſtiæ* appellentur, id quod facit Hirtius, & proculdubio etiam alii, quorum verba per haſce *Exercitationes* ſparſa ſunt. Hæc autem Prætoris verba ſi quis, excepta hac mea conjectura, pleniùs intelligere velit, adeat Notas celeberrimi Anteceſſoris, Gerh. Noodt, *ad lib. 1. Tit. 1. Pandectarum*, quem politum & eruditum Libellum, ut reliquos ſuos, mihi donum miſit, quo nomine me multum eidem debere confiteor.

Quin & Romani proverbiis ab eadem bellua petitis uſi ſunt, uti Plinius in *Præfatione*, *celeriùs elephanti pariunt*, quod de tardis & cunctatoribus, quia elephanti dicuntur per x. annos uterum geſtare; Plautus, *elephanti corio circumtectus*, quod de fatuis & inſulſis; & Auguſtus apud Suetonium; & Quintil. lib. 6. *Inſtit.* cap. 3. *elephanto aſſem porrigere*, quod de iis uſurpare poteſt, qui timidè aliquid agunt, vel ad aliquem accedunt, quia qui aſſem vel nummulum belluæ dant, non abſque timore ad eam accedunt, ſibique metuunt. Sic Ennius apud Varronem lib. 6. *de Lingua Lat.* de rebus, quæ fieri non poſſunt,

Atque priùs pariet locuſta Lucam bovem.

Nec non Fulgentius in *Aſtronomicis*, ubi poſtquam ſeſe imparem illi materiæ eſſe cecиniſſet, addit:

Quin mage pernices aquilas vis pigra ELEFANTVM
Præcurret, volucremque pigens teſtudo Moloſſum,
Quamvis roriſluam ſectemur carmine Lunam.

Quod proverbium commodè de iis uſurpari poteſt, qui impares operi ſunt ſuſcepto, vel præ modeſtia ſe impares eſſe ſcribunt; & niſi *pigens* uſurpatum tunc fuerit pro *pigro* & *tardo*, fortè legi debet *piger*, vel *pigrens*; cujus tamen, non ſecus ac alterius vocis exemplum quæro: licèt de-

A ſcendere poſſit à *pigret*; quo apud Nonium utuntur Ennius & Accius: & *pigro* vel *pigror*, quæ in *Gloſſis* occurrunt. Et hanc ad claſſem pertinet etiam Ciceronis locus, apud quem c. 9. *de Sen.* Cato ita loquitur: *Nec nunc quidem vires deſidero adoleſcentis, non plùs quàm adoleſcens tauri aut elephanti deſiderabam.*

Nec omittendum Scriptoribus Gallis vocem *Olifant*, notante ampliſſimo & eruditiſſimo Du-Cangio, uſurpari pro litui vel tubæ ſpecie; quod fortè factum, quia illa ſtridorem inflata edebat, adinſtar barritus elephanti; vel quia prima earum ex dente vel cornu elephantino fuit; vel quia ex
B ære facta illud referebat.

Quin & notandum, homines nonnullos nomen ſibi vaſti hujus animalis adſumſiſſe: nam in *Collectione veterum Monumentorum* apud Petrum de Marca p. 777. Marcæ Hiſpanicæ memoratur *Elefantus* Vzeciæ urbis, & p. 1138. *Elephas* Aptenſis Epiſcopus. Quò pertinet omnino Poëtriam etiam fuiſſe, cui nomen *Elephantis*, memoratam Martiali *lib.* 12. *epig.* 43. & Tatiano lib. *adverſ. Gentes*; quam malè Poëtam facit Capacius in *Hiſtoria Neapolitana*, uti obſervavit vir inſignis Joh. Gerh. Voſſius. Imò ex Polybio antea memini me docere,
C Philippum, Macedoniæ Regem, Ducem habuiſſe *Nicanorem* nomine, cui cognomen erat *Elephanti.* Atque Græci hoc nomen etiam dabant aliis magnis animalibus, & *Taurelephantos* vocabant, boves ingentes & maximos, qui revera boves vel tauri erant, & magnitudine, corio & colore elephantos referebant, quales in Æthiopia nobis deſcribit Philoſtratus *lib.* 3. *cap.* 11.

Et tandem occaſione ſingularium elephantorum, commodè mihi venit in mentem gemma vetus, in qua Mercurius, gerens crumenam & caduceum & alis carens, inſidet elephanto apud Gorlæum;

D

Hoc ſymbolum quò referendum ſit, neſcio planè; & credo multa gemmis inſculpta eſſe pro lubitu artificum, vel eorum, qui gemmas ſculpendas
E curarunt, quorum nulla certa ratio reddi poteſt. Quod ſi quid tamen hoc ænigmate ſignificare artifex voluit, fieri fortè poteſt, ut mercatoribus aptari poſſit: eorum enim Deus Mercurius dictus propterea in Lapidibus apud Gruterum CENSVALIS & NEGOTIATOR; in alio apud Sponium, & Martiano Capellæ *lib.* 2. LVCRORVM POTENS; Auſonio *Dives*; Heſychio & aliis Κερδῷος & Ἐμπολαῖος; Heliodoro Ἀγοραῖος καὶ Ἐμπορικός: eundemque mercatoribus præeſſe docet eleganti loco Artemidorus *lib.* 2. *cap.* 42. ipſumque illud nomen à *Mercibus* deductum, quia erat Deus negotiatorum, putat Feſtus. Hic igitur Mercurius
F inſidet elephanto, ad denotandum, mercatores debere valere *memoria*, *probitate*, *prudentia*, & *æquitate*, quas virtutes belluis his tribuit Plinius; atque inde certum lucrum, quod crumenâ denotatur; quin imò poteſt hæc gemma ſignata eſſe mercatori, qui opera ex ebore vendebat, vel qui ipſam etiam Indiam petebat, regioniſque illius vendebat merces; quò pertinet illud Horatii,

Impiger extremos currit mercator ad Indos.

Quicquid hujus rei ſit, videmus Mercurium aſis

planè carentem; qualis etiam occurrit apud doctiſſimum mihique, dum viveret, amiciſſimum Fabrettum, in marmore p. 174. *ad Col. Traj.* & alibi, impoſitum elephanto; & niſi planè à propoſito abducerer, daretur hic agendi locus de aliis Diis, quos etiam animalibus inſidentes finxit ſtulta Gentilium ſuperſtitio. Addam tamen, Lucilium apud Nonium in V. *Mira*, libro 1. *Satyrarum* canere, *Miracla cient elefantos*, id eſt, facient res miras; & apud eundem in neſcio quo libro ſcribere, *Tranſverſo ordine poſuit hippocampelephantocamelos*; voce more Ariſtophanico compoſita id fieri notavit Scaliger *ad Varronem in lib. de Lingua Latina*; & quanquam alii alia comminiſcantur, atque hæc verba, *tranſverſo ordine poſuit*, Nonii putent eſſe, ego tamen ſequendam exiſtimo viri magni lectionem; ſed ut video ibi *hippocampos*, *elephantos & camelos*, ſibi invicem junctos, ita non ſatis capio, quid ſibi Lucilius velit; niſi ſignificet, Regem aliquem in exercitu ſuo & acie diſpoſuiſſe, *equos*, *elephantos & camelos*, & illos vocet *hippocampos*, quia ungulis campos quatiebant; niſi quis malit *elephantos* vocari *campelephantos*, propter magnitudinem, & quia Græci omnia cetacea, & propterea etiam balænas καμπὰς appellabant. Lucilii autem ætate elephanti & cameli propter bella in Aſia & cum Carthaginienſibus geſta ſatis noti erant. Nonius quidem *Hippocampos* explicat, equos marinos, à flexu caudarum; & certè ita illi vocantur; ſed nullus video, quomodo illi conveniant elephantis & camelis. Agit idem Scaliger eruditè de *Hippocampa* & *Hippocampo*, *ad lib. 4. Varronis de L. L.* ubi ita hic loquitur: *Sunt etiam animalia in aqua, quæ interdum in terram exeunt: alia Græcis vocabulis, ut polypus, hippopotamus, crocodilus: alia Latinis, ut rana, anas, mergus*; ſed miror illum annotare Hippopotamum dici etiam *Hippocampam*, & eſſe diverſum ab *Hippocampo*; Hippocampum eſſe animalculum apud Dioſcoridem: at *Hippocampam*, quòd *Campas* equos marinos dicerent, auctore Feſto; inde agit de Hippocampis, quos Veteres jungebant curribus Neptuni & Nereidum, eoſque fictitios rectè putat: nam Varro non agit ibi de fictis animalibus, vel de animalculo Dioſcoridis, ſed de Hippopotamo, qui in Nilo & alibi naſcitur, qui obvius eſt in Romanorum Impp. Nummis, quique eſt ἀμφίβιος, & tàm in aqua, quàm terra vivit, non ſecus ac ejuſdem fluminis incola crocodilus.

Quin & Mercurius elephanto inſidens ſignificat proculdubio mercatores Indias & quidem navibus petiiſſe; unde fortè ratio peti poſſet, quare inter marinos Deos ille fuit numeratus, quo ſcil. elemento maximè mercimonia exercebantur, & ubi negotiantes Mercurius etiam conſervabat. Dabit mihi, ut ſpero, veniam Lector, ſi ſupponam, quæ ea de re annotata mihi ſunt. Et certè inter *marinos Deos* numeratur Mercurius: Lycophroni v. 680. dicitur Τρικέφαλος Θεὸς, cujus cognominis varias rationes reddens Scholiaſtes, & mare advocat: Τρικέφαλος δὲ ὁ αὐτὸς, ὡς οὐράνιος, θαλάσσιος, καὶ ἐπίγειος; atque ſimilia legas apud Euſtathium *ad Iliadem*; quò pertinet Ariſtidem *Platonica* 1. rationem reddentem, quare ἐναγώνιος & aliis cognominibus appellaretur, ita loqui: Ἀγαθὰ ἐξῆς ἅπαντα πορίζει τοῖς ἀνθρώποις, ἐν πολέμοις, ἐν εἰρήνῃ, ἐν γῇ, ἐν θαλάσσῃ, ἐν δυσκόλοις, ἐν εὐφροσύνῃ, πανταχοῦ: ubi non errabit is, qui *mare* ad mercaturas, quæ elemento illo magno cum humani generis commodo exercentur, referat, quibus præerat hic fictitius Deus. Et hinc proculdubio explicandus eſt Gallieni nummus, cujus in averſa area legitur MERCVRIO. CONS. AVG. & cernitur apud Comitem Mediobarbum, monſtrum marinum anteriori parte equum; poſteriori piſcem exhibens; quale etiam occurrit in aliis, in quibus legitur NEPTVNO. CONS. AVG. qualem etiam æneum poſſideo. Factum hoc proculdubio, quia Mercurius cenſebatur inter tutores maris, non ſecus ac Neptunus, conſervatoreſque navigantium & mercantium.

Atque ut Romæ, ita poſtea Conſtantinopoli etiam ab Imperatoribus Græcis vel Byzantinis elephanti fuerunt Populo exhibiti: nam Michael Glycas *libro* 1. ubi de ſextæ diei operibus agit, cùm memoraſſet cameli iracundiam & longam injuriarum memoriam, ſubdit, elephantem, cùm in Circum deduceretur, interfeciſſe καταλλάκτην, *menſalarium*, non *magiſtrum ferarum*, uti vox illa redditur apud Lipſium lib. 1. epiſt. 50. *Cent. Miſc.* quâ de hiſce belluis agit, ſedentem ad *Milium*, vel *Milliarium aureum*; quia ante decem annos eundem, cùm etiam in Circum deduceretur, ipſo illo in loco vulneraverat: nam hoc proculdubio accidit Conſtantinopoli, quia Glycas ea in urbe Seculo XII. floruit, quo jam Roma venerabatur Pontificem, & ejuſmodi ſpectacula, dirutis per Barbaros Circis aliiſque operibus publicis & collapſis, ibi non exhibebantur. Rarum tamen Conſtantinopoli hoc animal etiam; & Cedrenus pag. 375. narrat Juſtiniani tempore, Indorum Legatum eò veniſſe, & adduxiſſe ſecum elephantem, qui noctu ſtabulo egreſſus multos occidit, & alios mutilavit: quam rem etiam memoriæ mandat Anaſtaſius p. 64. addens, Legatum ingreſſum eſſe Hippodromum cum elephante ad oſtendendum, ut puto, munus ſuum, & menſe Martio belluam è ſtabulo noctu exſiliiſſe, interfeciſſe multos, & alios debilitaſſe. Atque ita Marcellinus Comes, proculdubio veluti rem extraordinariam, narrat, ex India ad Anaſtaſium Imp. miſſum eſſe elephantem: *India Anaſtaſio Principi elephantem, quem Plautus Poëta noſter* LVCABVM *nomine dicit, duaſque camelopardales pro munere miſit.*

Nec modò Conſtantinopoli, verùm etiam in Occidente inſolens hæc bellua erat, unde inter maxima munera habebatur: ſic legimus Aaronem, Perſarum vel Saracenorum Regem, Carolo Magno Anno Chriſti DCCCII. miſiſſe dono elephantum, eum Imperatori oblatum fuiſſe Aquiſgrani, & mortuum in loco, cui nomen Lippia, trans Rhenum, in *Annalibus Francicis* incerti Auctoris, *Vita Caroli Magni*, Gotfrido Viterbienſe, Reginone Abbate, Lamberto Schafburgenſi, & aliis: atque ex Auctore Annalium rerum geſtarum à Carolo Magno ad eundem annum patet, nomen elephanto fuiſſe *Abulabaz*, uti antea monui. Et Hier. Oſorius, lib. 9. *de Geſtis Emanuelis Regis*, narrat, Anno 1514. elephantum Indicum Romæ, ubi id animal poſt inclinatam Imperii Romani majeſtatem viſum nunquam erat, Leonem X. Pontificem Maximum ter genibus flexis, & demiſſo corporis habitu venerabundum ſalutaſſe. De quo non ſecus ac de binis aliis in Europam advectis elephantis agit etiam Pierius lib. 2. *Hierogl.* cap. 18. „Sanè elephas, *ait*, ad hæc uſque tempora „longa ſeculorum ſerie in Italia fabuloſus habi„tus eſt, neque hominum quiſquam adduci pote„rat, tam deformem, immanemque belluam, qua„lem quantamque in picturis adſpiciebant, iis do„tibus excellere, quibus apud rerum Scriptores „inſignis habebatur: nam quamvis trecenteſimo „abhinc anno Fredericus II. Imperator elephan„tum ad nos ex Idumæa tranſvexerit, & ſupe„riori ætate alter in Italia viſus fuerit, nihil ta„men præter corporis vaſtitatem, quod celebratio„ne dignum cenſeretur, ſuper illis memoriæ pro„ditum exſtabat. Ceterùm omnem Hiſtoriæ anti„quæ fidem adimplevit Hanno elephas, quem

„im-

„initio diximus ab Emanuele Luſitaniæ Rege,
„Indiæque triumphatore, Leoni X. Pontifici
„Max. dono miſſum, ac nos Romæ vidimus,
„qui tanta ingenii, intelligentiæ, atque docilita-
„tis exempla præſtitit eâ ætatulâ, (quadrimus enim
„adhuc advectus erat) ut non modò, quæ à Scri-
„ptoribus tradita fuerant, credâmus, verùm Au-
„ctores ipſos in hoc animantium genus quaſi in-
„vidos, elevaſſe plurima, quæ longè magnificen-
„tiùs illuſtranda fuerant, ſuſpicio ſit. Quo de Hannone, id nomen erat elephanto, plura apud eundem legere licet; & ideo præcipuè viri pereruditi verba inſerui huic *Exercitationi*, ut pateat, quàm rarus elephas per multos annos in Italia & Romæ fuerit.

Cap. XII.

De Triumphis curribus Elephantorum actis: non Pyrrhus, non Pompejus, non Nero ita triumphavit; Lipſii nota ad Senecam examinata: primus id feciſſe Alex. Severus videtur; quamvis contraria ſit ſententiæ Phil. Buonaroti, vir doctiſſimus; inde exemplum ad alios bello Perſico victores; Gordianus ita triumphaſſet, ſi Romam rediiſſet: tales currus ipſi decreti. Capitolini, & aliorum Hiſtoriæ Auguſtæ Scriptorum, verba examinata: currus tales triumphales etiam Imperatoribus aliam ob cauſam, quam victoriam Perſicam, decreti: Gordiani nummus explicatus. Aldrovandus notatus: Seb. Erizzo expoſitus. Aurelianus Elephantorum curru in triumpho vectus dicitur fuiſſe: alii ipſi cervorum tribuunt currum: arcus Veſontionenſis an ejus rei indicium. Lactantii inſignis locus: Nummi Diocletiani, Maximiani & Maxentii: variæ de iis Doctorum ſententiæ: Elephanti inter munera, quæ Perſarum Reges mittebant Imperatoribus Conſtantinopolitanis: Harduini Maxentiani nummi explicatio examinata; Noriſii probata: Conſulum Cal. Januariis proceſſus; an idem fecerint ſuffecti: Plinius Jun. tentatus. Parthi & Perſæ poſt Alexandri ſucceſſorum excuſſum jugum, bellarunt Elephantis: Heraclius iis triumphavit; Nicephorus expoſitus. Alii Conſtantinopolitani Impp. longè aliter agebant: Juliani tempore Elephanti in exercitu Perſarum, Choſroës mille habuit, & quidem candidos: ea occaſione de candido elephanto actum; oſtenditurque Romæ etiam, tempore Auguſti fortè, viſum: apud Indos in pretio, & cur: an omnes albi in Æthiopia fuerint: Perſæ iis in variis præliis uſi; captique ab Imperat. Conſtantinopolitanis; Theophilacti Interpres reprehenſus; Briſſonius notatus: a Tarquinenſibus adorati, & olim Conſtantinopoli a Severo: qui, qualiſve fuerit diſputatur: Originum Conſtantinopol. Libellus explicatus: Heſychii Mil. Interpres notatus; Suidas emendatus. Elephantorum ſimulacra Conſtantinopoli, non ſecus ac Antiochiæ. Rex Abaſſiæ Elephantis vectus: Joh. Malelæ locus examinatus. Epilogus.

His ita abſolutis & diſputatis, ad ultimam tandem *Exercitationis* II. partem veniendum eſt, ſive ad TRIVMPHOS, qui fuerunt acti Romæ curribus, ad quos elephanti juncti fuerunt. Pyrrhum id feciſſe videtur tradere Scholiaſtes Juvenalis, ſed eum non ſatis idoneum eſſe teſtem, vel aliter verba ejuſdem exponi debere; & Pompejum ejus moris non eſſe auctorem, vel quadrigis elephantorum, quamvis id facere conſtituerit, triumphaſſe, puto me docuiſſe; eúmque propterea Neronis uſque ad imperium nemo Romanorum ita triumphaverit, miror utique præſtantiſſimum Lipſium ad hæc verba *Senecæ lib. 2. cap. 31. de Ira*, *Adſpice elephantorum jugo colla ſubmiſſa*, annotare, „ſatis crebrum Romæ elephantos currum „trahere, ſive Deorum in pompa Circenſi, ſive „triumphali: nam aliquem ita triumphaſſe ante Neronis tempora adhuc mihi non liquet; nec huc quicquam pertinent bigæ vel quadrigæ elephantorum ob victorias, vel alias ob cauſas, Auguſtis decretæ; quippe quæ ex ære vel marmore fuerunt; & nullum argumentum præbent, veris elephantis eos ſolemni in pompa ſive ſacra, ſive triumphali, vectos fuiſſe. Quin nec Nero, id quod ex illa ratiocinatione videtur ſequi, legitur ita triumphaſſe; primuſque omnium Romanorum Imperatorum, ſi quid video, id fecit Alexander Severus, devictis Perſis: nam quamvis hoc diſertè & clarè non tradat nobis Lampridius, tamen ex Hiſtoria puto illud patere ſatis ſuperque. Ille igitur Auguſtus, poſtquam Romam victor redierat, *pulcherrimo triumpho acto* VII. Cal. Oct. A. V. C. 955. verba ad Senatum fecit, dimiſſo Senatu Capitolium adſcendit, & inde re divina facta concionem habuit, Populo congiarium & Ludos Circenſes Perſicos craſtino die promiſit: *Et poſt hoc ingenti gloria, & comitante Senatu, Equeſtri Ordine, atque omni Populo, circumfuſiſque undique mulieribus & infantibus, maximè militum conjugibus, pedes Palatium conſcendit, quum retro* CVRRVS TRIVMPHALIS À QVATVOR ELEPHANTIS TRAHERETVR. Hæc puto omnia acta eſſe uno eodemque tempore; & cùm *currus triumphalis* ea in pompa fuerit, licèt redierit Imperator pedes in Palatium, credibile utique eſt, eum antea illo vectum fuiſſe, & ita Capitolium adiiſſe. Potuit certè meritò ita triumphare Severus, quia, teſte Lampridio, bello Perſico feliciter confecto, & *Artaxerxe fuſo fugatoque trecentos elephantos ceperat, ducentos interfecerat, & decem & octo Romam perduxerat*. Et notandum inprimis, Nardinum lib. 1. cap. 10. *Romæ Veteris* exiſtimare, Pompejum non triumphaſſe quadrigâ elephantorum, quia porta nimis erat anguſta; & quanquam Lampridius non narret Alexandrum Auguſtum curru tali Vrbem fuiſſe ingreſſum, tamen neminem ſanæ mentis dubitaturum, quin id fecerit; & portam tempore illius fuiſſe dilatatam fortè. Rex autem Perſarum habebat in exercitu *ſeptingentos elephantos*, ex quibus Imperator Severus Alexander teſtatur ſeſe *cepiſſe trecentos, interfeciſſe ducentos, & decem & octo perduxiſſe*; ubi tamen Salmaſius in optimo codice notat ſcribi *triginta*, pro *trecentos*, quem ille numerum magis verum & ex Hiſtoriæ fide eſſe putat. Atque inde poſtea *Quadrigæ elephantorum* propriæ evaſerunt Perſici triumphi; uti multis docuit Eminentiſſimus Noriſius, qui in hocce ſtudio, omnique Hiſtoria tàm Eccleſiaſtica quàm profana ultra fidem eſt verſatus; nec non illuſtris dignitatis, & excellentis doctrinæ, Sereniſſimi & Potentiſſimi Bo-

ruſſorum Regis Londini cùm maximè Legatus,
Ezechiel Spahhemius; qui quantum me comple-
ctatur, & quàm præclara & omnigena eruditione
imbutus & inſtructus ſit, teſtantur tot edita O-
pera, & Exercitationes ad Conſtitutionem Anto-
nini, quarum primam editionem mihi dedicavit,
quo nomine me tam illuſtri & præſtanti adeò vi-
ro æternùm devinctum eſſe publicè teſtor & fa-
teor; & tandem etiam hac de re agit Antonius
Pagius, præclaræ itidem vir eruditionis.

Sed ne abrumpam filum meæ Diſſertationis, &
quia, quæ annotarunt lumina illa, longiuſcula
ſunt, viſum fuit ea his *Exercitationibus* adjicere;
melius ita & uno adſpectu apparebit, quæ tanto-
rum virorum ſit ſententia; & ſic meis nihil dece-
det, nec qualiſcunque diligentia mea obfuſcabitur;
id quod proculdubio fieret, ſi insererem quæ oc-
caſione triumphi Perſici ab iis publicata ſunt in
Explicatione Nummorum Diocletiani & Licinii, in
Notis ad Julianum, & in *Epiſtola Conſulari*;
Operibus; quæ ætatem ferent, & ſemper ad-
mirabuntur illi; qui honorem ſtudiis habent.

Neque tamen omittendum eſt, Philippum Buo-
naroti pag. 237. *Obſervat. Hiſtor. in Numiſmata
maximi moduli* arbitrari, Alexandrum Severum
non fuiſſe vectum triumpho Perſico quadrigâ ele-
phantorum, ſed eam ponè ſequutam eſſe, uti tra-
dit de eo Palatium, poſt actum triumphum, pe-
tente Lampridius; & propterea in nullis Severi
Nummis conſpici currus, quibus elephanti ſunt
juncti: id quod etiam nos docent Nummi recen-
ſiti à Mediobarbo, in quibus frequenter, quod
notandum inprimis, Imperator vehitur quadrigâ
equorum, ſive ob victoriam, ſive in proceſſu
Conſulari.

Quicquid ſit, Alexander Severus primus curru
elephantorum vel triumphavit, vel certè talem
quadrigam tranſvexit in triumpho; & inde alii
Imperatores; qui cum Perſis bella geſſerunt, il-
lud imitati fuerunt, vel ſaltem tales currus iiſdem
ob res contra Perſas benè geſtas à Senatu decreti
ſunt. Sic cùm Gordianus Pius vel tertius multos
elephantos cepiſſet, delatis Romam laureatis litte-
ris, & lectis in Senatu; *quadrigæ elephantorum in
Senatu decretæ ſunt, utpote qui Perſas viciſſet, ut
triumpho Perſico triumpharet*; id eſt, ut quadrigis
elephantorum vectus triumpharet ob devictos
Perſas: videri tamen poſſet Senatus decreviſſe,
ut quadrigæ elephantorum ex ære vel alia mate-
ria in quodam Vrbis loco Gordiano ponerentur,
(illud enim hæc loquendi ratio, *quadrigæ decretæ
ſunt*, videtur ſuadere) & ſimul ſtatuiſſe, ut trium-
pho Perſico triumpharet, ſive id equis fieret, ſi-
ve potiùs elephantis. Tillemontius poſteriorem
ſententiam ſequitur, & hunc locum ante oculos
habens ſcribit, Senatum decreviſſe, *que Gordien
triompheroit ſur un char trainé par des élephans,
puiſqu'il avoit vaincu les Perſes, & decerna auſſi un
char de triomphe à Miſithée, avec une inſcription
magnifique; qui le qualifioit le Tuteur de la Républi-
que, & qu'on croit, qu'on l'a encore preſque toute
entiére à Rome.*

Currus elephantorum ob alias res etiam decre-
tos fuiſſe, patet ſatis ſuperque ex iis, quæ antea an-
notavi; nec non ex ejuſdem temporis hiſtoria; quo
ſcilicet Maximo & Balbino Auguſtis, atque Gor-
diano Cæſari ob occiſos Maximinos idem honos
habitus eſt; digna ſunt Capitolini in *Vita Maxi-
mini* cap. 26. verba, quæ integra adſcribantur:
„Poſt rogatus ſententiam Cuſpidius Celerinus
„hæc verba habuit: P. C. eraſo nomine Maxi-
„minorum, appellatiſque Divis Gordianis, victo-
„riæ causâ Principibus noſtris, Maximo, Balbi-
„no, & Gordiano ſtatuas cum elephantis decer-
„nimus, currus triumphales decernimus, ſtatuas

A „equeſtres decernimus, tropæa decernimus. Hoc
factum eſſe propter illorum Principum clemen-
tiam & manſuetudinem, & quia Senatus Roma-
nus timore liberatus erat, quem ex Maximini Imp.
immanitate contraxerat, putat Pierius lib. 2.
Hieroglyph. cùm tamen Capitolinus *Victoriam*
tantùm alleget. Præterea verbis illis ſupponit hanc
Vir eminentiſſimus ἐπίφασιν: „Balbino, Maximo &
„Gordiano poſt occiſum Maximinum ſtatuas cum
„elephantis S. C. decretas teſtatus Capitolinus,
„cùm tamen in Hiſtoria Romana ſtatuæ tantùm
„equeſtres S. C. deſtinatæ dicantur. Quare ſcuti
B „ſtatuæ elephantorum decretæ ſunt, itidem & cur-
„rus elephantorum decerni potuit. Hæc nota, ſi
benè illius mentem percipio, diſtinguit *ſtatuas ele-
phantorum*, & *currus elephantorum*; inter quæ ſi
qua differentia eſt, videtur ſequi, ſtatuas fuiſſe
elephantis impoſitas ad eum modum, quo hodie
pedibus ſub corpus inflexis inſident iis Reges &
Magnates Indi; vel pedibus divaricatis, quomodo
Mercurium in gemma depictum eſſe docui; vel
denique ſtatuas elephantis pedibus inſtitiſſe; non
ſecus ac exhibetur ſtatua Dei Dolicheni, vel mi-
litis potiùs Deo illi conſecrata bovi inſiſtens apud
Carolum Patinum, & alia figura virilis animali in-
C cognito in nummo Tarſenſium apud Begerum pag.
507. *Theſauri Brandeburgici.*

Sed ne jam dicam alias etiam quàm equeſtres
ſtatuas S. C. poſitas eſſe, cùm nullibi legamus
Romanos ſtatuas Auguſtorum ita elephantis im-
poſuiſſe; putabam nonnunquam *ſtatuas elephanto-
rum* nihil aliud eſſe, quàm *elephantos* ex ære ſive
marmore factos; vel *ſtatuas cum elephantis* Maxi-
mo, Balbino & Gordiano decretas, fuiſſe curru;
ad quem elephanti erant juncti, vectas; *currus
triumphales*, eſſe *equorum* quadrigas; & inde ſequi
ſtatuas equeſtres; vel idem eſſe, *currus triumpha-
les decernimus*, cum altero, quod præcedit, *ſtatuas
D cum elephantis decernimus*; vel fortè ſcribi debere,
ſtatuas decernimus, *currus triumphales cum elephan-
tis decernimus*; ita ut primo loco deſignentur ſta-
tuæ pedeſtres, ſecundo curru elephantorum ve-
ctæ, & tandem equeſtres; quin imò commodè,
ſi me planè non fallo, *curribus triumphalibus*,
additur, *cum elephantis*; quia alii currus trium-
phales erant, equeſtres, vel ad quos equi erant
juncti. Et hanc diſtinctionem mirificè firmat Ca-
pitolinus in *Gordiano* cap. 27. „His in Senatu
„lectis, quadrigæ elephantorum Gordiano decre-
„tæ ſunt, utpote qui Perſas viciſſet, ut triumpho
E „Perſico triumpharet: Miſitheo autem quadriga
„equorum & triumphalis currus. Jam docui mihi
videri Gordiano decretas fuiſſe quadrigas elephan-
torum, ſimulque Senatum cenſuiſſe, ut propter
devictos Perſas triumpharet; & hinc præterea
patet Miſitheo, qui erat Imperatoris ſocer, de-
cretum fuiſſe triumphalem currum, ad quem qua-
tuor equi erant juncti; quod deſignatur figura ſo-
lemni, quam διὰ δυοῖν vocant, *quadriga equorum
& triumphalis currus*; quæ ſi etiam in verbis præ-
cedentibus locum habere poſſet, jam nihil aliud
dixiſſet Capitolinus, quàm Senatum cenſuiſſe, ut
Gordianus propter devictos Perſas quadrigâ ele-
F phantorum Romanis redditus triumpharet; quod
tamen neſcio an rectè explicetur per *quadrigas ele-
phantorum decretas*; quippe quomodo loqueban-
tur, quando ejuſmodi quadrigæ in honorem ali-
cujus publicè ponebantur. Atque ut libenter alio-
rum, qui feliciores erunt in his difficultatibus enu-
cleandis, ſententiam amplectar; ita facere non
poſſum, quin moneam humani aliquid pati Vlyſ-
ſem Aldrovandum, cùm in Libro *de Quadrupe-
dibus* ſcribit, *Gordianum Imp. ſuo quoque triumpho
elephantis vectum eſſe*; cùm nihil tale apud Capi-
tolinum, cujus auctoritate id probat, legatur, &

Gor-

A Gordianus nunquam Romam, poſtquam in Perſas profectus eſt, redierit, multò minùs triumphaverit. Narrat ille tantùm, quod & annotatum Aldrovando, Romæ tunc temporis fuiſſe elephantos XXXII. quorum Gordianus XII. miſerat, Alexander decem; eoſque, uti etiam alia animalia, quæ cap. 33. *Gordian.* recenſentur, paraſſe Gordianum ad triumphum Perſicum, & Philippum Ludis ſecularibus dediſſe vel occidiſſe. Atque hæc cùm ſcripſiſſem, video doctiſſimum Schefferum lib. 1. cap. 9. *de Re Vehic.* ita legere verba Capitolini: *His litteris in Senatu lectis quadrigæ elephantorum Gordiano decretæ ſunt, atque,* B *qui Perſas viciſſet, ut triumpho Perſico triumpharet:* additque, Quicquid ſit, quadrigæ elephantorum Gordiano hic decretæ, non ut iis triumpharet, ſed ut ex lapide marmoreve formatis publico loco honoraretur. Nunquam enim triumphantibus à Senatu legimus decretum, quo animalium genere uterentur in curru: at honores, ſtatuas, bigas, quadrigas invenimus decretas ſæpiſſime. Et ſequitur ſtatim apud Capitolinum, *Miſitheo* autem *quadriga equorum & triumphalis currus*, & titulus hujuſmodi, quæ omnia de ſtatuis intelligenda: atque ita tandem concludit, Gordiano etiam decretas fuiſſe quadrigas cum elephantis; quæ certè C viri præſtantiſſimi nota conjecturas meas firmat mirificè.

Et notandum inprimis, à Sebaſtiano Erizzo recenſeri nummum pag. 504. cujus in una area cernitur Gordianus laureatus, legiturque M. ANT. ΓΟΡΔΙΑΝΟϹ. ΑΥΓ. & in altera, currus triumphalis, ad quem quatuor elephanti ſunt juncti, cui Imperator inſiſtit, tenens dextrâ coronam, ſiniſtrâ haſtam, cum inſcriptione ΝΕΩΚΟΡΩΝ, aliis litteris detritis. Putat vir doctus illum ſignatum eſſe ab urbe Græciæ, in honorem hujus Principis, & memoriam triumphi ſui propter victoriam D de Perſis, *facto Scto, ut curru elephantorum triumphare poſſet.* Quæ rectè ſatis ſeſe habent, ſi modò ſtatuas, à Gordiano triumphum non actum eſſe, & urbem illam Aſiæ, ut puto, hunc nummum elephante ſignaſſe, quia talem currum Imperatori poſuit, & in hoc nummo ejus honoris memoriam ſervavit.

Aurelianus poſtea, victis Zenobia & Tetrico, curru quatuor elephantorum triumphavit; ſi Zonaræ *lib.* 12. habenda fides; cujus hæc ſunt verba: *Hic Gallias etiam plurimis annis à Tyrannis occupatas, Imperio Romano recuperavit, & Magiſtratibus ibi ordinatis Romam reverſus*, καὶ ἐθριάμ- E βευσεν ἐπὶ ὀχήματος ἐλεφάντων τεσσάρων, *quadrigis elephantorum triumphavit.* Sed Vopiſcus *cap.* 33. ſcribit præceſſiſſe elephantos viginti, & alio longè curru Imperatorem vectum fuiſſe: „Fuit alius „currus quatuor CERVIS junctus, qui fuiſſe di„citur Regis Gothorum, quo, ut multi memo„riæ tradiderunt, Capitolium Aurelianus inve„ctus eſt, ut illic cæderet cervos, quos cum eo„dem curru captos voviſſe Jovi Opt. Max. fere„batur: præceſſerunt elephanti viginti, feræ „manſuetæ Libycæ, Palæſtinæ diverſæ ducentæ: & cùm narret, *multos id tradidiſſe*, videtur ſequi, F alios ſcripſiſſe, Aurelianum *curru elephantorum* triumphum hunc egiſſe. Firmatur autem Vopiſci narratio per arcum, qui Veſontioni viſitur, ſi modò is Aureliano poſitus eſt, & in eo repræſentatur ejuſdem de Zenobia triumphus, uti putabat Chifletius; ſique cervi in eo expreſſi ſunt; nam dubitat hac de re Pagius in *Differtat. Hypatica*, & ipſe Chifletius non benè dignoſcere poteſt, an ſint cervi, an verò cameli: „Hîc, *ait*, „vides cervorum pedibus ſubjacentem Zenobiam, „quibus Aurelianus Capitolium ingreſſus eſt; ſi „camelos mavis, (vix enim propter attrita vetu„ſtate ſaxa poſſis dignoſcere) quibus Aurelianum „fugit Zenobia, non repugno.

Ceterùm illo ſeculo elephantis fuiſſe triumphatum, haud obſcurè patet ex Lactant. cap. 16. *de Mort. Perſecut.* ubi Donatum Confeſſorem alloquitur, ejuſque tormenta & cruciatus, quos ob Chriſtum pertulerat, deſcribit: „Novem præliis „Zabulum cum ſatellitibus ſuis debellaſti, novem „victoriis ſeculum cum ſuis terroribus triumphaſti. „Quàm jocundum illud ſpectaculum Deo fuit, „cùm victorem te cerneret, non candidos equos, „aut IMMANES ELEPHANTOS, ſed ipſos „potiſſimùm triumphatores currui tuo ſubjugan„tem? Notat rectè ad eum locum doctiſſimus Baluzius, elephantos etiam ad currum junxiſſe Antiquos, idque patere ex Lampridio in *Vita Heliogabali* cap. 23. id quod & antè à me obſervatum eſt; ſed illud inter res Principis illius inſolitas, non autem inter triumphos, referri debet; nec ad currus pertinet triumphales, Aureliani de Zenobia & Tetrico triumpho, viginti elephantos præceſſiſſe, vel quod Abbas Biclarenſis annotat, Juſtinianum Ducem Romanæ militiæ XXIV. elephantos Conſtantinopolim direxiſſe pro triumpho, qui de Perſis erat agendus.

Diocletianus & Maximianus Herculius nobis repræſentantur in nummo Mediceo ſtantes in curru, ad quem quatuor elephanti juncti ſunt, quem pulcherrimè explicavit eminentiſſimus Noriſius; cui & alium debemus, in quo Maxentius ad eundem modum depingitur; quique etiam ſervatur æneus ſecundæ formæ in Gaza Gallorum Regia, cujus ectypum, beneficio doctiſſimi Oudineti, mecum communicavit illuſtris Spanhemius. Et licèt Romæ elephanti lapſu temporis valde imminuti ſint, tamen Diocletianus & Maximianus eos ſibi habere potuerunt vel à prioribus Auguſtis relictos, vel à Perſis, cum quibus bellarunt, captos, vel ab eorum Rege dono acceptos: vix enim dubito, quin elephantos etiam miſerit ad feliciſſimos Imperatores, cùm ita loquatur Mamertinus cap. 10. *Panegyrici*, quem Maximiano dixit: „Hoc eodem modo Rex ille Perſarum, nun„quam ſe antè dignatus hominem confiteri, fra„tri tuo ſupplicat, totumque, ſi ingredi ille di„gnetur, regnum ſuum pandit. Offert interim „varia miracula, EXIMIAE PVLCHRITVDI„NIS FERAS mittit, amicitiæ nomen impetra„re contentus, promeretur obſequio. Et quanquam illud adſeverare nolim, tamen veriſimile admodum eſt, cùm & elephanti poſtea inter munera à Perſis Theodoſio Auguſto miſſi ſint; Lat. Pacatus cap. 22. *Panegyr.* „Denique ipſe ille „Rex ejus (*Perfidis*) dedignatus antea confiteri „hominem, jam fatetur timorem: & in his te „colit templis, in quibus colitur, tum legatione „mittenda, gemmis ſericoque præbendis: ad hoc „TRIVMPHALIBVS BELLVIS IN TVA „ESSEDA ſuggerendis, & ſi adhuc non eſt „fœderatus, jam tamen tuis cultibus tributarius „eſt. Et notandum elephantos appellari *triumphales belluas*, & junctos fuiſſe *ad eſſeda Imperatoris*, vel de Perſis triumphantis, vel in alia ſolemni pompa procedentis, tandemque magni hæc munera habita, viderique propterea harum belluarum Romæ & in imperio Romano fuiſſe ſolitudinem.

Nummus autem Diocletiani & Maximiani hinc inſcribitur: IMPP. DIOCLETIANO. ET. MAXIMIANO. AVGG: inde verò, IMPP. DIOCLETIANO. III. ET. MAXIMIANO. COSS. In una autem area nummi Maxentii ſcribitur, FEL. PROCES. CONSVL. AVG. N. quemadmodum ex ectypis quàm clariſſimè patet:

Sta;

Maxentii.

Statuunt, idque non immeritò, viri eminentis dignitatis atque excellentis doctrinæ, deſignari proceſſiones Auguſtorum Conſulares; atque inde ſimul liquidum eſt, eoſdem tunc temporis quadrigis elephantorum vectos fuiſſe in aliis etiam pompis, quàm triumphalibus. Apud Mediobarbum pag. 450. in Maxentii nummo legitur, FELIX. PROCES. CONSVLAT. AVG. N. putatque vir eruditus & diligens triumphum de victo Alexandro Tyranno, & Africa recepta à Maxentio actum hoc anno in nummo exprimi: & illuſtris Spanhemius pag. 705. eundem refert ad ſolemnem pompam Conſularis proceſſus, & ad Maxentii triumphum de Alexandro Tyranno; unde iterum ſequitur, non modò in aliis, quàm triumphalibus pompis, elephantorum quadrigis vectos fuiſſe Imperatores; verùm etiam iiſdem illos de aliis quàm Perſis triumphaſſe. Joh. Harduinus, pag. 148. Numiſmatum Seculi Conſtantini, ſimilem nummum laudat, in cujus una area cernitur IMP. C. MAXENTIVS. P. F. AVG. laureatus, in altera quadriga elephantorum cum ſupervolitante Victoria, FEL. PROCES. CONSVL. AVG. N. *Felix proceſſus Conſulatus Auguſti noſtri*; & infrà, RE Q. *Remorum quartum*, nempe, *tributum*: inde addit, eſſe nummum illum perrarum ex ære minimo in Gaza Regia; ſignificare, feliciter proceſſiſſe Conſulatum Maxentio partâ victoriâ, ita Latinè dici, *id feliciter proceſſit ex ſententia*; nec *proceſſum* hic eſſe pompam Conſulatum ineuntis, eamque neminem Latinè appellaturum *felicem pompam*; & triumphum in nummo notatum docere ſucceſſum inſignem, qui tempore Conſulatus obtigerit. Sed ego, pace viri dictum ſit, ſententiæ illuſtrium virorum accedo, qui exiſtimant, hic nobis repræſentari *Conſularem proceſſum*; & certè aliud longè eſt, *felix pompa*, & *felix proceſſus*; illud de primo & ſolemni die, quo Conſules novi procedebant, vix poteſt uſurpari; aſt alterum optimè huic rei convenit, quia tunc ſcilicet ſe Populo oſtendebant, quod PROCEDERE dicebatur, & omnia fauſta & felicia Auguſtis Conſulibus precabantur, atque ita in Nummis legitur, FELIX ADVENTVS AVG. quia teſtabantur ſe lætos eſſe propter felicem ejus adventum, & quia omnia ſibi proſpera ex illo ſpondebant. Conſules autem primo anni die, vel Calendis Januariis, curru vectos proceſſiſſe multis, iiſque, ut ſolet, haud vulgaribus, docet eminentiſſimus Noriſius. Id quod etiam feciſſe Con-

A ſules ſuffectos haud obſcurè patet ex Plinii *Panegyrico* cap. XCII. „Nam quod cum potiſſimùm „menſem attribuiſti, quem tuus natalis exornat, „quàm pulchrum nobis! quibus edicto, quibus „ſpectaculo celebrare continget diem illum tripli„ci gaudio lætum, qui Principem abſtulit peſſi„mum, dedit optimum, meliorem optimo ge„nuit. Nos ſub oculis tuis AVGVSTIOR SO„LITO CVRRVS accipiet; nos inter ſecunda „omina, & vota certantia, quæ præſenti tibi con„ferentur, & vehemur alacres, & incerti ex utra „parte major auribus noſtris accidat clamor: niſi tamen ita Plinius loquitur, quia Circenſes, vel B ſpectacula, Conſul ſuffectus factus dare debebat, uti putabat, dubitabundus tamen, Juſtus Lipſius, magnum illud Belgarum quondam lumen.

Atque ut antea ad Byzantinos Imperatores tranſgreſſus fui, cùm de elephantis in Circo exhibitis agerem, ita & nunc mihi idem faciundum eſſe video, & ita ſimul docebo, Perſas tunc temporis, & quidem poſt excuſſum Succeſſorum Alexandri Magni jugum, elephantis in præliis uſos fuiſſe. Heraclius igitur Imperator Anno Chriſti 631. Conſtantinopolim rediens, triumphavit quadrigâ elephantorum, victo Choſroë, & coacto C Sarbato, cui poſt Choſrois, Sirois, Cabois & Hormiſdæ ſubitas mortes Perſarum regnum dederat, cedere omnibus regionibus, quas Perſæ de Romanis tenebant, & ita recepit Orientem atque Ægyptum: Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus pag. 15. *Paulò pòſt verò Heraclius cum fauſtu omnium acclamatione atque ingenti magnificentia à civibus receptus eſt:* Τέσσαρας δὲ ἤγαγεν ἐλέφαντας, οὓς δὴ καὶ εἰς τοὺς ἱππικοὺς ἀγῶνας ἐθριάμβευσεν ἐπὶ τῇ τῆς πόλεως τέρψει, *quatuor illum elephanti vehebant, quos inſuper ad populi voluntatem Ludis Circenſibus traduxit*: poſſunt tamen Græca verba, ſi quid video, aliter explicari, Heraclium nempe, cùm D Conſtantinopolim ingrederetur, in pompa & proceſſu duxiſſe quatuor elephantos, eoſque etiam in Circo exhibuiſſe. Atque huc pertinet quod ſcribit Theophylactus Simocatta *lib. 1. cap. 12.* Imperatorem Mauricium *non fuiſſe vectum curru, ad quem juncti erant equi, vel muli, vel elephanti, ſed homines*; unde patet tunc uſitatos fuiſſe in pompa currus elephantorum.

Sed alii Byzantini Imperatores poſtea equo inſidentes, vel pedites urbem ingrediebantur, currui quatuor equorum triumphali imponentes ſtatuam vel imaginem beatæ Mariæ: Joannes Comnenus apud Man. Comnenum p. 13. *Ingreditur Byzan-* E *tium pedibus ferens crucem & præcedens currum, quatuor alborum equorum, cui impoſita erat imago* Θεομήτορος; quæ proceſſio mirificè illuſtratur illius Imperatoris nummo, in quo cernitur Imperator pedibus incedens & currus vehens modò dictam ſtatuam, uti docet Baudelotius in *Diſſertat.* quam pronuntiavit in Academia Inſcriptionum, teſtibus eruditis Trivultianis Art. 91. Anni 1707. ubi laudat pulchrum locum Nicetæ idem tradentis; & ipſe Manuel *lib. 5. cap. 3.* triumphans de Pannoniis *inſidens equo feroci*, ἵππῳ ὑψαύχενι ἔποχος *ſequitur currum argenteum auratum, ad quem quatuor itidem equi nive candidiores erant juncti, &* F *in quo ferebatur imago* τῆς ἀπροσμάχου καὶ ἀκαταγωνίστου συστρατήγου τῷ Βασιλεῖ Θεομήτορος, *invictæ adjutricis & inſuperabilis Regis* vel *Imperatoris commilitonis, Matris Dei.*

Sed his omiſſis ad Parthos, Perſas & Romanos tandem veniendum eſt. Docui veteres Perſas ante Alexandrum elephantis ad bella uſos non eſſe, ſed poſtquam Parthi, duce & auctore Arſace, à Syriæ Regibus defecerunt, & quidem Seleuco Callinico Aſiam obtinente, eaſdem belluas exemplo Succeſſorum Alexandri Magni in præliis adhibuerunt:

Iſ

A Ita legimus apud Tacitum lib. 15. *An.* 15. „Vologeſem flumen Arſaniam elephanto inſidentem „& proximos quoſque Regi vi equorum perrupiſſe, quia rumor inceſſerat, pontem ceſſurum „oneri, dolo fabricantium: & tàm Parthos quàm Indos ante oculos habere puto Plinium *lib.* 8. *cap.* 9. „Domiti militant, & turres armatorum in hoſtes ferunt; magnaque ex parte Orientis bella „conficiunt. Poſtea Alexander Severus Imperator, victo Perſarum Rege Artaxerxe, multas belluas cepit & occidit, unde apud Capitolinum *cap.* 56. ita loquitur in Senatu: „Jam primùm elephanti „ſeptingenti, iidemque turriti cum Sagittariis & B „onere ſagittarum. Ex his trecentos (*Salmaſius* „*mavult ſcribere* triginta) cepimus, ducenti interfecti jacent, decem & octo perduximus. Amm. quoque Marcellinus *lib.* 25. *cap.* 1. & 3. nec non Zoſimus narrant, elephantos in Perſarum acie contra Julianum fuiſſe; & Theodoretus *lib.* 2. *cap.* 30. ſcribit eoſdem belluarum illarum operâ uſos fuiſſe in obſidione Niſibis: „Orationem Jacobi „nubes cinifum & culicum protinus excepere, & „elephantorum quidem proboſcides inſtar tuborum cavas, *καὶ τῶν μὲν ἐλεφάντων τὰς προνομίας αὐλοειδεῖς πεφυκότας*, repleverunt. Agathias quoque C *lib.* 3. tradit ſub Juſtiniano elephantos Romanis ab eadem Gente fuiſſe oppoſitos. Et obſervatione dignum eſt ſingulari Auctorem Arabem in Libro, quem *Speculum temporum* inſcripſit, narrare apud illuſtrem Bochartum, Choſroëm Perſarum Regem mille elephantos habuiſſe: „Aberwez filius „Hormoz (*Perſæ Coſroëm Hormiſdæ filium ita* „*vocant*) plures congeſſit opes, & elephantos, & „equos, & ſervos, & puellas, & plus pretioſæ ſupellectilis, quàm ullus Regum Perſiæ, qui præceſſerant. Nempe in theſauris recondebat quotannis quadringentos milliones denariorum aureorum, & argenteorum duplo magis; & mar- D „garitæ ejus erant in mille arcis; habebatque in „ſtabulis MILLE ELEPHANTOS, quorum „nonnulli candore nivem æquabant: nonnulli „duodecim cubitorum erant, quod valde rarum „eſt, cùm plerique non ſuperent ſeptem cubitos. Notandi autem præcipuè ELEPHANTI ALBI, qui hodie in India tam rari ſunt, ut Reges dicantur propter eos bella gerere, atque adeò unus eorum titulis ſuis adſcribat, ſeſe *Regem* vel *Dominum elephanti albi* eſſe, ſi quid Itinerariis noſtris credendum eſt.

Quin & hac occaſione præterire non poſſum, Nicolaum quendam Venetum, quem eſſe puto E *Nicolaum de Comitibus*, vel, ut alibi vocatur, *Nicolaum de Conti*, qui circa Annum 1400. per 25. annos in Oriente vixit, cujuſque Iter Puggius Papæ Secretarius Latinè ex ore ipſius conſignaverat, uti tradit Mullerus in Præfatione ad M. Paulum Venetum; illum, inquam, Nicolaum memoriæ mandaſſe, Regem Mancini, ita vocabant Auſtralem Sericam vel Chinam, *album elephantum* habuiſſe, id quod jam monui in *Exercitatione* prima. Quin & Jeſuitæ in *Itinerario Siamenſi* narrant in Aula Regis illius fuiſſe elephantem nomine *Principem*, quia natus eodem, quo Rex fue- F rat, die; prope cubiculum Regis belluas illas excubias agere; & denique alio loco ali *elephantum album*, qui multo in honore erat, quique multorum bellorum cauſa fuerat, parvum eſſe, cibum ſumere ex vaſis aureis, locum, in quo alebatur, magnificè fuiſſe ornatum, & plures Magiſtratus * illius curam habuiſſe. Quò pertinet Geographum Ducis Lotharingiæ in *Deſcriptione Gallica Caravanarum* ſcribere, in iis eſſe elephantos Indos, unum conſtare 750. Imperialibus, & eorum pretia augeri, prout magis albi ſunt, uſque ad 15000. florenos.

* Leg. videtur, *Magiſtros.*

Rationem autem, quare *elephas albus* tanto apud Indos ſit in pretio, dat nobis Kircherus cap. 4. *Chinæ illuſtratæ*: Matrem nempe Xacæ vidiſſe in ſomno elephantem album ex ore primùm, deinde per latus ſiniſtrum exire; cùm autem is Xaca plurimi apud Indos fiat, & tanquam Deus colatur, inde fabulam hanc tantum efficere potuiſſe apud Reges Siam, Lai, Tunchini, Chinæ, ut ne regnum quidem tantum, quantum *elephantis candidi* munus videantur æſtimare; ſeque perbeatos putent, ſi quandoque cœleſti munere illis hujuſcemodi beſtia offeratur; addit paulò pòſt Xacam ſuſtinuiſſe ſeptuaginta mille migrationes in omnis generis animalia, quarum ultima fuerit in *elephantem album*; Regeſque etiam in elephantos transmutari.

Quin & narrat Cæſar Fredericus in *Itinerario* ſuo, quod inſertum eſt *Collectionis* Petri vander Aa tomo XVI. Regem potentem valde Regni Pegu ſuo tempore poſſediſſe *quatuor elephantos albos*, illumque ſeſe appellaſſe *Regem alborum elephantorum*; & tantam inde gloriam cepiſſe, ut alium Regem bello aggrederetur, ſi talem belluam illi tradere nollet, idque cum periculo regni ſui. Addit, cùm ibi moraretur, duos inſuper albos elephantos ex longinquis regionibus adductos fuiſſe; Regem in bellum ducere quatuor millia belluarum iſtarum, tandemque maximæ molis ibi nigram fuiſſe, altitudine nempe novem cubitorum, *neghen elleboogbs ellen boogh*, quo tamen alter ille Choſrois major fuit, ſi Auctores illi de eadem menſura loquuntur. Atque ita Regi Pegu Caſpar Balby, qui Orientem luſtravit Anno 1579. & ſequentibus, *quatuor elephantos albos* tribuit, narratque Reges, qui ipſi parent, non ſolùm eum, verùm etiam ipſos illos elephantos adorare, Regem alere octingentos inſtructos ad prælia, inter titulos ſcripſiſſe poſt ſubactum regnum Ceylon, *Regem alborum elephantorum*, uti legere licet tomo XVIII. ejuſdem *Collectionis*.

Notandum autem Souchu de Rennefort ſcribere in *Hiſtoria Gallica Indiarum Orientalium* edita Pariſiis 1688. in urbe Calicut in Aula Regis oſtendi templum, atque in eo *Elephantem ex auro*, adoratum ab ipſo, & aliis Gentilibus. Quò pertinet Vincentium le Blanc p. 125. *Itiner.* notare etiam *elephantem album* ab Indis adoratum eſſe, & alibi, Indiæ Reges inter ſeſe acriter bellaſſe ut album ſibi acquirerent, & Regem Pegu quatuor albos habuiſſe.

Mirum autem Reges Indos tantùm laboraſſe de *albis elephantis*, ſi verum eſt quod tradit Ptolemæus cap. 9. *Africæ*, elephantes Æthiopiæ omnes albos fuiſſe: *χώρα πολλὴ Αἰθιόπων, ἐν ᾗ ἐλέφαντες λευκοὶ πάντες γίγνονται*, quod non memini me alibi legiſſe, & dubito equidem an verum ſit.

Romæ autem olim viſi ſunt etiam *elephanti albi*, fueruntque & ibi admirationi: Horatius *lib.* 2. *epiſt.* 1.

Si foret in terris, rideret Democritus, ſeu
Diverſum confuſa genus panthera camelo,
Sive ELEPHAS ALBVS *vulgi converteret*
ora:

notatque Scholiaſtes à Cruquio editus, Populum audientem recitantes Poëtas ſua carmina, vel videntem Comœdias agi, exoraſſe elephantorum magiſtros, ut adducerent in theatrum camelopardalim aut elephantum album, eoque ſeſe etiam convertiſſe nobiliores aliquos, qui præcipiebant ceſſare recitationes carminum, aut Comœdias intermitti, eamque rem non parùm turbaſſe Poëtas. Videtur hoc factum ipſo Horatii ævo, & fortè talis

bellua fuit inter dona, quæ Indi Auguſto miſerunt apud Dionem pag. 527.

Sed ut eò, unde digreſſus ſum, redeam, Theophylactus *lib. 5. cap.* 10. in prælio, quod habitum eſt à Choſroë & Romanis contra Varanum, qui regnum Perſarum invaſerat, ſcribit haſce belluas fuiſſe: „Elephantos inſuper Indi„cos, veluti præſidiarios quoſdam ac propugna„tores ante equitatum conſtituit, (Varanus) & in „iis omnium de exercitu fortiſſimos ad dimican„dum collocat. Nec verò pars adverſaria hujuſ„cemodi beſtiarum auxilio carebat. Inde ſequitur, Romanorum vel Græcorum Ducem Narſen elephantos parvi pendiſſe, *captivoſque à Choſroë partim truncatos, partim elephantis conculcandos objectos fuiſſe*; & capite ſequente narrat, Barbaros ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων ἱδρυμένους ἀκροβολιζομένους, *collocatos in elephantis & ſagittis jaculantes*, *à Romanis victos eſſe.* Præterea Cedrenus pag. 418. narrat Heraclio Imperatori nuntiatum fuiſſe, Choſroëm Regem Perſarum cum elephantis & exercitu ſuo commorari apud Palatium ſuum, nomine Dyſtagardam, Imperatorem illud cepiſſe, & ingentem nactum eſſe prædam, ſed Regem antea clam cum uxoribus & liberis perforato urbis muro effugiſſe: qua de re etiam loquitur Anaſtaſius p. 98. & licet paulò aliter hiſtoriam hanc narret, tamen etiam *elephantos* recenſet. Idem Anaſtaſius p. 70. ſuæ *Hiſtoriæ*, in rebus Tiberii Anno Chriſti 571. hanc Perſarum conſuetudinem etiam nos docet: „Accipiunt interea & Perſarum ſupellectilem & „Regium tabernaculum, totumque ſplendidiſſi„mum apparatum. Tenent autem & elephantos „Romani, & ad Tiberium mittunt inſignes & „Regias exuvias: & iterum Anno 581. ſcribit, Romanos ſub Mauritio Choſroï contra Balam opem ferentes, cepiſſe ejus tabernaculum & elephantos, quos ad Choſroëm deportarunt: obſervationeque dignum eſt Anno 574. Chaganum Avarorum Regem petiiſſe ab eodem Imperatore, ut elephantem ad eum videndi gratiâ mittere vellet, miſſum eſſe omnium maximum, Regemque illum viſum remiſiſſe; quæ hiſtoria pluribus narratur à Menandro Protectore in *Excerptis de Legat.* & à Theophylacto lib. 1. cap. 3. *Hiſtoriarum.* Atque ex iis patet Imperatores Conſtantinopolitanos varias tales belluas aluiſſe, ſimulque eas aliis Gentibus, atque adeò viciniis Regiæ Urbi viſas non fuiſſe. Et idem Theophylactus *lib.* 3. *cap.* 14. ſcribit, tempore Mauricii & Tiberii Romanos caſtra Perſarum diripuiſſe; tentorium Regis & omnem apparatum cepiſſe; τῶν τε ἐλεφάντων κρατήσαντες ἅμα τοῖς στόλοις τοῖς Περσικοῖς πρὸς τὸν Καίσαρα, *elephantos in poteſtatem redactos cum ornamentis Perſicis miſiſſe ad Cæſarem*; & notandum his cladibus factum eſſe, ut Perſarum Reges ipſi adversùs Romanos bellare noluerint: θεσμοθεῖ γὰρ μὴ τὰς ἐπὶ πολέμου ἐξόδους προσήκειν ἐς τὸ λοιπὸν Βασιλέα Περσῶν ἐμποιεῖσθαι: *Statuit autem, ne quis de cetero Perſarum Rex Romanis arma inferre vellet*; id quod non ſatis benè verſum eſt; cùm lex fuerit lata, ne quis poſtea Rex Perſarum ipſe in bellum vel expeditionem proficiſceretur, ſed per Satrapas & Duces bellaret; aliudque longè eſt *arma inferre*, quàm exercitui imperare, & prælio intereſſe. Legem hanc ſancitam fuiſſe tertio Tiberii anno tradit nobis Anaſtaſius poſt verba modò laudata: „Itaque legem ponit Perſarum Rex, „confuſionem non ferens, nunquam jam Perſa„rum Regem in prælium exiturum; deque ea ita etiam loquitur Euagrius: „Ac legem, quam „ſcripſit, ne Rex Perſarum in poſterum contra „Romanos arma ferret, velut ſempiternum ſuæ „fugæ monumentum poſt ſe reliquit. Atque de his Perſis verba faciunt Auctores, qui illis elephantorum uſum in bellis tribuunt; uti Caſſiodorus lib. 10. *Var.* ep. 30. „Hæc (*cutis*) nulla vi „tranſmittitur, nullo ferri acumine penetratur. „Ideoque Perſarum Reges hanc belluam ad bel„la traxerunt, quæ & nullis ictibus pulſata cede„ret, & adverſarios ſua mole terreret; nec non Ambroſius lib. 6. cap. 5. *Hexaëmeri*: „Hæc in „elephantis quoque probare debemus, qui ma„gnum rebus bellicis uſum miniſtrant. Inde Gens „Perſarum ferox bellis, valida ſagittis, omnium„que telorum jactu, quia de ſuperioribus ad in„feriora, validiore niſu tela torquentur. Acies „eorum, velut gradientibus telis ſepta, procedit. „In mediis campis tanquam de muro dimicant, „& velut in arce quadam & ſpecula collocati ſpe„ctant magis bella, quàm ſubeunt. Ita alieni à „periculo videntur, tuti molibus beſtiarum; quem locum nollem, ut illuſtris Briſſonius lib. 3. *de Regno Perſ.* explicaſſet in genere de Gentis illius Sagittariis; miror que eundem ne quidem elephantorum facere mentionem, cùm tamen iis poſteriores Perſæ, de quibus etiam ſæpe agit, bellaverint.

Hodie autem ejuſdem regni Reges elephantos, dono acceptos ab Indiæ Regibus, alunt, ſed iis in bellis non utuntur; conſtatque id non modò ex variis Itinerariis, verùm etiam diſertè idem tradit Tavernierius cap. 7. *Deſcriptionis Perſiæ*; qui & alio loco narrat, elephantos inter ſeſe luſiſſe vel pugnaſſe præſente Rege: & quidem capite laudato ita loquitur: *Cha-Sefi qui étoit jeune n'avoit pas encore vû des élephans faire ce que firent ceux-ci en ſa préſence. Ces élephans marchérent l'un après l'autre ſelon leur qualité, c'eſt-à-dire, ſelon qu'ils ont plus ou moins de paye, & qu'ils ſont le mieux inſtruits pour la guerre. Ce n'eſt pas que le Roi de Perſe ſe ſerve d'élephans dans ſes armées; mais il garde par honneur ceux, dont les Ambaſſadeurs des Rois des Indes lui font préſent.* Qui etiam, ut hoc obiter addam, alibi commemorat, eò ſuperſtitionis veniſſe nonnullos Tunquinenſes, & tam ſtrenuè fuiſſe idololatras, ut ſacrificia obtulerint elephantis, equis, vaccis, & ferè omnibus animalibus.

Quæ ultima impietas mihi revocat in memoriam hiſtoriam, quam Suidas in V. Βασιλικὴ ſcribit accidiſſe Conſtantinopoli. Scilicet in Baſilica poſt Milium, vel prope eam, habitabat argentarius, qui iniquis lancibus merces ſuas vendebat; alebatur in vicinia elephas ingentis magnitudinis, qui ſubinde tabernam argentarii evertebat; ille domino belluæ necem minari, niſi illam cohiberet; quod cùm ille facere non poſſet, ab argentario occiditur, daturque edendus elephanto, qui ferus & indomitus etiam argentarium occidit: additurque: Καὶ ὁ Σεβῆρος ἀκούσας, τῷ θηρίῳ θυσίαν ἤνεγκεν, *quo Severus audito, belluæ ſacrificium obtulit*; ob vindicatam proculdubio Domini ſui necem: eodemque in loco narratur, ſtatuam eo loco à Severo poſitam eſſe ingentem elephanti, & belluæ Domini vel curatoris: Ἐν οἷς ἐλέφας ἵστατο παμμεγέθης ὑπὸ Σεβήρου κατεσκευασμένος, *inter hæc ſtabat & ingens elephas à Severo confectus.* Eadem hiſtoria narratur pluribus Auctori anonymo, quem in *Manipulo Origin. Rerumque Conſtantinop.* edidit Combefixius, vir egregiè doctus: ſcribitque Severum θυσίας οὐκ ὀλίγας beſtiæ obtuliſſe; ad hæc elephantem à *Severo quodam* fabricatum eſſe; ὁ ἐλέφας ὑπὸ Σεβήρου τοῦ Κάρου Ἕλληνος ἐτυπώθη θέαμά τι κατὰ τὴν παράδοσιν· ἐν δὲ τῇ αὐτῇ χρυσορόφῳ Βασιλικῇ τὸν ἐλέφαντα παραμένειν εἰς θέαμα ἐξαίσιον: *Ejus fabricator Severus Cari filius, homo Græcus,* (an *Gentilis*?) *ceu nimirum rei ſpectatu digniſſimæ. Quippe ſtatutum, ut in eadem Baſilica auro laqueata elephas ad eximii cujuſdam ac ſingularis ſpecta-*

culi

culi ſpeciem conſiſteret. Et inquirendum hac occaſione eſt, quis hic ſit *Severus*, ſi fortè aliquo modo illuſtrari poſſet: pagina igitur 27. idem videtur memorari: *In locis Tauro* (Forum fuit Conſtantinopoli, docente Du-Cangio) *vicinis*, *Conſtantinus Magnus æſtate ſecurus morabatur: ubi Severi, Cari filii, palatium erat & delubrum*, εἴδωλον Θεοῦ Σεβήρου, *Idolum Dei Severi nuncupatum:* unde ſequitur hunc Severum Cari Imperatoris filium fuiſſe, id quod ego planè à ratione alienum, & fabulis accenſendum eſſe judico. Pag. 9. iterum *Severi* meminit: *In eo* (Xerolopho) *Diana, ſtatua compoſita, & Severi* τοῦ κτίσαντος, καὶ Θεαματίου τρίποδος, *qui conſtruxit, ac Theamatium tripos*; ubi στήλης mallem reddere *columnam*, quam Severus ex variis lapidibus videtur exſtruxiſſe, ſive curaſſe, ut exſtrueretur; moxque addit, *plures illo in loco à Severo victimas factas eſſe.* Iterum p. 26. meminit: *Eodem quoque loco ad ædes Vigilantii Severus* Γάζας κατῴκισεν, *Gazæos collocavit.* Pag. 28. loco antea etiam laudato memorat quatuor fornices, αὐτὰς ὑπὸ Σεβήρου κατασκευασθείσας, *ab ipſo Severo exſtructas:* & mox ſcribit, *Severum Herculium* à Conſtantino victum eſſe: pag. 34. *Xeuxippus, balneum, Severus vocatur, quia à Severo eſt exſtructus.*

Mihi vix videtur, omnibus hiſce in locis unum eundemque Severum memorari: & *Severus* quidem *Herculius* is, niſi me planè fallo, eſt, qui tempore Diocletiani & Maximiani Herculii Auguſtus fuit; &, uti alii, etiam *Herculii* cognomen aſſumſit: errat tamen largiter Auctor ille, cùm ſcribit eundem à Conſtantino victum eſſe, quia id aliter longè ſeſe habet, uti patet ex Lactantio *de Mortibus Perſecutorum.*

Ille *Severus*, qui tot opera dicitur exſtruxiſſe, fortè eſt *Septimius Severus* Imperator; qui Vrbem quidem iratus diruit & Perinthum ſubjecit, ſed poſtea reſtauravit, & multa publica opera exſtruxit; & quidem inter ea *Xeuxippum*, ſive balneum eo nomine, uti disertè tradit Heſychius Mileſius; quodque ædificium, uti docui, Auctor ille anonymus etiam tribuit ſimpliciter *Severo*; eundemque vocari puto τὸν κτίσαντα, quia ſcilicet Vrbem tam ſplendidis operibus ornavit, & reſtauravit; id quod apud eundem Heſychium videre licet, cujus hæc verba, ἐπειδὴ δὲ τοῖς θείοις τῶν θεῶν ἀπεδόθη, peſſimè vertuntur, *ſed divinis Imperatoribus poſtquam reſtituta*, cùm inde fieri debeat, *ſed poſtquam conſecratus fuit Caracalla.* Vel quia fortè & Στρόβιλον exſtruxit, de quo etiam videri poteſt Suidas, apud quem pro θέαμα legitur θέμα, & pro Ἄρτεμις &c. Ἀρτέμιδος σύνθετος στήλη, adeò ut ſtatua Artemidis vel Dianæ ita fuerit conſtructa. Quòd ſi autem pag. 27. rectè Græca redduntur *Severi, Cari filii*, certè & idem faciendum erit p. 14. ſed ut hunc filium Cari Morboniam mitto, ita animadverto p. 15. tradi, novam hanc ſpectaculi Severi hiſtoriam contigiſſe *Conſule Anthimo*; qui Conſul ſi idem eſt cum *Anthemio*, certè hæc res nullo modo ad Sept. Severum pertinere poteſt, cùm ejus nominis Conſul vel Conſules fuerint A. C. 405. 455. & 515.

Illud inſuper notandum, in Foro Conſtantinopoli fuiſſe ingentis elephantis ſtatuam, cujus unus

A è poſterioribus pedibus cùm fractus eſſet, & terræmotu corruiſſet, & eam erigere iterum vellent, inventa in ea ſunt duorum hominum oſſa integra cum tabella, cui inſcriptum, Ἀφροδίτης παρθένε Ἱέρασος οὐδὲ θανοῦσα χωρίζομαι, *A Venere virgine Ieraus nec mortua ſeparabor.* Quòd ſi legeretur θανῶν, *Ieraus* eſſet nomen juvenis; ſed Combefixius nihil mutandum cenſet, putatque Ἀφροδίτην & Ἱέρασον binas puellas fuiſſe: poſt quem eandem Hiſtoriam publicavit doctiſſimus Bandurius in ſuis *Antiquitatibus Conſtantinopolitanis.* Hinc autem patet elephanti ſtatuam loco urnæ & in ea oſſa humana fuiſſe condita.

B Antiochiæ etiam credo fuiſſe *Tetrapylo*, quali de opere agit Du-Cangius lib. 2. extremo *Conſtant. Chriſtianæ*, impoſitos elephantos; nam Joh. Malela parte 2. p. 15. *Chronici* ſcribit, Julianum Imperatorem Orationem contra Antiochenſes habitam affixiſſe extra Palatium urbis illius, εἰς τὸ λεγόμενον Τετράπυλον τῶν ἐλεφάντων, πλησίον τῆς Ῥηγίας, *ad elephantorum Tetrapylum, quod prope Regiam eſt.*

Nec certè omittendum eſt, licèt in aliam Orbis terrarum partem abeam, Joh. Malelam tom. 2. p. 195. narrare, Juſtinianum Imp. Legatum miſiſſe ad Regem Indorum, ſive Æthiopum, qui C hodie Abaſſini vocantur, Regem eo nomine valde fuiſſe lætatum, & eundem excepiſſe, ne quid jam de corporis ornatu dicam, inſidentem currui quatuor rotarum, tracto à quatuor elephantis. Atque, ut verum fatear, locus ille mihi difficilis valde videtur, & neſcio an eruditus Interpres ſenſum illius rectè nobis ſubminiſtraverit: Καὶ ἵστατο ὑπεράνω τεσσάρων ἐλεφάντων, ἐχόντων ζυγὸν καὶ τρόχους δʹ, καὶ ἐπάνω, ὡς ὄχημα ὑψηλὸν, ἠμφιεσμένον χρυσοῖς πετάλοις, ὥσπερ εἰσὶ τὰ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν ὀχήματα ἀργυρῷ ἠμφιεσμένα. Καὶ ἵστατο ἐπάνω ὁ Βασιλεύς… Hæc Græca ita redduntur: *Currui verò inſidebat alto, quatuor rotis ſuffulto, quatuorque ele-*D *phantis tracto, qui petalis quatuor aureis (qualibus argenteis Provinciarum Præfecti utuntur) circumdabatur: huic inſidens Indorum Rex…* Et primò quidem puto Regem in curru *ſtetiſſe*, deinde illud ἐπάνω mihi ferè perſuadet, eundem ſtetiſſe in dorſis elephantorum; neque enim video, quomodo commodè hæc Græca, καὶ ἵστατο ὑπεράνω τεσσάρων ἐλεφάντων, explicari poſſint; niſi ſtatuamus currum, cui juncti erant elephanti, longè altiorem iis animalibus fuiſſe, eóque certè ducunt nos *rotæ quatuor* & *jugum*, quo colla elephantorum erant juncta. Sed &, ἐλεφάντων, ἐχόντων ζυγὸν, videntur E ſuadere, currum quatuor rotarum eorum dorſis fuiſſe impoſitum, non ſecus ac ἐπάνω, ὡς ὄχημα ὑψηλὸν, quia ἐπάνω videtur omnino reſpicere elephantorum dorſum.

Præterea ex eodem p. 228. patet Indorum Legatum, donum Juſtiniano Imp. duxiſſe Conſtantinopolim *elephantum*, unde equidem clarè patet, rarum hoc animal illo tempore fuiſſe in Imperio Romano.

Illud autem notandum inprimis, in Columna Triumphali Arcadii Auguſti Conſtantinopoli cerni elephantem cum ſeſſore: edidit eam Bandurius, Benedictinæ Familiæ inſigne decus, in *Antiquita-*F *tibus Conſtantinopolitanis*, qui Liber profectò laudes ſuperat; cujus ecce tibi, Lector, ectypum;

annotatque vir doctrinæ ſpectatæ Num. xv. *Elephas Principis Scytharum, quo Principes illius Gentis in aliquibus ſolemnitatibus ſolent vehi, quemadmodum in bello equis, ducitur in triumpho à ſervo omnibus ornamentis ſpoliatus.* Certè Columna hæc dedicata eſt propter victos Scythas, & proculdubio elephas hic captus fuit in illorum exercitu; ſed non conſtat plures alios in eodem fuiſſe & pugnaſſe; & quanquam Bandurii explicatio ita facilè admitti poſſet, nihilominus optandum foret uſum, quem Gentis illius Principibus attribuit, teſtimonio alicujus ejus ætatis Auctoris firmaſſet.

Atque ita tandem binas haſce *Exercitationes* abſolvi; in quibus ſi quid præſtiti laude dignum, vel qualiſcunque meæ diligentiæ indicium, & otii, quod mihi ſubciſivis horis ſupereſt, rationem dedi, erit quod ſerium in modum læter; ſi verò alii judicaverint, hæc non ſatis limata, imò multa protrita eſſe, per me id faciant licet; ſed tamen monendi ſunt, me maximam partem mihi legere, & ſtudere, contentum eſſe tacitâ qualiſcunque eruditionis meæ conſcientiâ; & fieri non poſſe, quin illi, qui diſſertationibus rem aliquam illuſtrare & digerere conantur, ea, quæ ab aliis ſparſim dicta ſunt, immiſceant; id quod utique mihi fraudi eſſe nequaquam debet, quia nunquam ſilentio prætereo, nec dignis viros eruditos, quorum ſcriptis profeci, laudibus privo. Quod ſi nonnunquam à vivis vel mortuis diſſentio, & nonnulla Auctorum loca aliter, quàm illis viſum fuit, explicari debere judico, id ægrè eos, qui adhuc inter mortales verſantur, quique abſentium rationes præferunt, laturos, nequaquam confido. Nam cùm fieri vix poſſit, ut nemo erret, cúmque dies diem doceat, utique Reipublicæ Litterariæ intereſt, ut verus Auctorum ſenſus & genuinus protrahatur è tenebris; utque ex iiſdem meliùs explicentur Nummi, qui hucuſque non ſatis benè intellecti ſunt. Ego certè à me errores nullo modo alienos eſſe puto; nec unquam mihi dolet vel dolebit, alios in alia omnia tranſire, & diverſas ſemitas ſequi. Illud tantùm optandum foret, ut harum rerum ſtudioſi, & Polymathiæ, ut ſic loquar, ſacerdotes, modeſtè aliorum errores & lapſus emendarent, nec tanquam *barrientes elephanti*, vel *porci grunnientes*, vel *ranæ coaxantes*, vel *urſi ſævientes*, vel *leones rugientes*, (veniunt enim mihi in mentem commodùm quæſtiones, quas Grammaticis proponit Geta apud Spartianum) inveherentur & irruerent, ſpreto divino & humano jure, in eos, qui eorum in verba non jurant, nec amplecti poſſunt explicationes, quæ ipſis non rectè ſeſe habere videntur. Melius certè actum foret cum Muſis, caſtis illis & placidis virginibus, ſi iſtiuſmodi ingenia nunquam ad ſcribendum animum adjicerent, vel ſi in regionibus viverent, à quibus exſulat omnis humanitas, omnis elegantia, regnantque mores incommodi, feri & immanes; ut ita nullum dedecus ad eos perveniat, qui humanioribus ſtudiis operam dant, quique eâ viâ ſeſe tollere humo, & nomen ſuum ab interitu vindicare conantur. Si enim unquam, hic locum habere multi exiſtimant, *Crimine ab uno diſce omnes*; ſed ἄλλος δρυὸς: & tu, Lector, hæc omnia æqui bonique conſule, erroribus tàm meis quàm operarum veniam da; illoſque ſi placidè, ſi modeſtè, ſi amicè corrigere velis, plurimum me tibi debiturum, ſanctè profiteor; cùm mihi nihil acceptius ſit, quàm veritatem ſectari, & genuinos Auctorum ſenſus cognoſcere.

† Se-

† Sequuntur ea, quæ eminentiſſimus NORISIUS, excellentiſſimus SPANHEMIUS, & doctiſſimus PAGIUS de Quadrigis elephantorum commentati ſunt.

Hæc igitur annotavit Noriſius in duplici Diſſertatione *De duobus Nummis Diocletiani & Licinii*, Diſſert. I. cap. IV.

Cap. IV.

Quadrigas triumphales in nummo ſignatas non exprimere triumphum ab Imperatoribus peractum. Deſignare eorundem victorias Perſicas ac Germanicas. Conſulatus Maximiani in Numiſmate poſitus antiquo Oratori commendatus. Carauſius novus in Britannia Auguſtus. Ejuſdem rariſſimus Nummus è Medicea Gaza producitur. Panvinius immeritò à Triſtano reprehenſus.

Conſulari Numiſmatis charactere omnium priſcæ ætatis monumentorum conſenſu contra vulgarem Chronologorum ſententiam comprobato, gradum facio ad explicandas quadrigas, quæ in averſa Numiſmatis parte viſuntur. In primis mihi compertum eſt non deſignari triumphum à Diocletiano & Maximiano peractum. Nam licèt iidem Auguſti innumeris hoſtium copiis profligatis, plura toto penè Orbe trophæa erexerint, novis ſubinde bellis impliciti, triumphum in poſtrema Imperii, quod abdicarunt, tempora diſtulere. Mamertinus in *Panegyrica* die natali Maximiani dicto cap. 4. utrumque Imperatorem alloquens ait: *Hos fructus capitis operum maximorum; ſic interim meritoriâ * conſcientiâ triumphatis, dum* TRIUMPHOS *ipſos ſemper vincendo* DIFFERTIS, *quòd quæcumque pulcherrima facitis, continuò tranſitis, & ad majora properatis.* Hanc Orationem recitavit A. 291. exacto quinquennio imperii Maximiani, ut in procemio teſtatur. Fortaſſe habita eſt Oratio XII. Kal. Auguſti; hæc enim dies in Actis S. Marcelli Centurionis, ſub iiſdem Principibus paſſi, dicitur *natalis Imperatoris* apud Surium 31. Octobris. Verùm cùm æquè intelligi poſſit dies natalis Diocletiani, rem in medio relinquo. Sufficiat alterutrius natalem ibidem deſignari, quod nemini hucuſque obſervatum fuit. Idem Mamertinus in *Panegyri* die natali Urbis recitato cap. 13. Romam alloquens ait: *Hi cùm primùm redeant ad te triumphantes, uno cupiunt invehi curru; ſimul adire Capitolium, ſimul habitare Palatium.* Dicta eſt hæc Oratio coram Maximiano A. 289. die 21. Aprilis, ut poſtea oſtendam. Itaque iidem Imperatores A. 287. quo nummus ſcalptus eſt, nullum adhuc triumphum Romæ egerant. Eutropius elegantiſſimus Scriptor in fine lib. 9. ſcribit, utrumque Auguſtum privato habitu imperii inſigne mutaſſe *poſt triumphum inclytum, quem Romæ ex numeroſis gentibus egerant, pompa ferculorum illuſtri, quâ Narſei conjuges, ſororeſque, & liberi ante currum ducti ſunt.* Henricus Valeſius eximiæ eruditionis vir, in Notis ad cap. 13. lib. 8. Euſebii, pluribus oſtendit, hunc triumphum geſtum fuiſſe Anno 302. Nec ipſe quicquam novi eam in rem addere poſſum, cùm ab accuratiſſimo Scriptore meliora occupata ſint. Hunc trium-

† Vide ſuprà pag. 250. & 251. * Alii legunt, *moſtorum.*

A phum laudat Anonymus Panegyriſtes in epithalamio coram Maximiano & Conſtantino recitato, ubi cap. 8. ſeniorem Auguſtum alloquens ait: *Te* PRIMO INGRESSU *tuo tantâ lætitiâ, tantâ frequentiâ populus excepit, ut cùm te ad Capitolini Jovis gremium vel oculis ferre geſtiret, ſtipatione ſui vix ad portas Urbis admitteret.* Itaque Maximianus anno imperii XVI. Romam primùm venit, de ſubactis hoſtibus triumphaturus, ac proinde nullus eiſdem nec collegæ geſtus triumphus in Numiſmate deſignatur.

Auguſti devictis hoſtibus laureatas ſtatim litte-
B ras Romam mittebant, quibus à P. C. perlectis, triumphus eiſdem S. C. decernebatur, cuſis etiam in perenne delati honoris monumentum Numiſmatibus. Gordianus Perſas abs ſe victos Senatui per litteras ſignificavit, *quibus*, inquit Capitolinus cap. 27. *in Senatu lectis, quadrigæ elephantorum Gordiano decretæ ſunt, utpote qui Perſas viciſſet.* Et quidem certum eſt quadrigas in Nummis non ſemel ſignificare triumphos non ab Auguſtis Romæ actos, ſed eiſdem à Senatu decretos. Exſtant in Cimeliarchio Mediceo Nummi cum quadrigis triumphalibus tum Macrini, tum Maximini; illius cum hac inſcriptione, IMP. CAES. M.
C OPEL. MACRINUS AUG. P. M. TR. P. II. COS. II. P. P. S. C. hujus verò cum epigraphe, IMP. MAXIMINUS PIUS AUG. P. MAX. TR. P. II. COS. P. P. S. C. ubi victoria utrumque coronans inſpicitur. At nec Macrinus de Parthis, nec Maximinus de Germanis Romæ triumpharunt, cùm uterque antequam in Urbem veniret, militum ſeditione vitam cum imperio amiſerit.

Ceterùm cùm triumphales quadrigæ niſi poſt debellatos hoſtes decretæ fuerint, inveſtigandæ ſunt victoriæ Diocletiano & Maximiano partæ,
D ob quas in nummo, A. 287. percuſſo, currus triumphalis eiſdem S. C. decretus fuerit. Diocletianus, victo in ſuperiori Myſia A. 285. Carino, ſtatim contra proximos Germaniæ populos, qui Carino ſuppetias tulerant, movit, eoſque ingenti clade affecit. Interim etiam per legatos rem feliciter in Britannia geſſit; unde à Senatu Britannicus, ac Germanicus appellatus fuit, delatis triumphi inſignibus. Hæc nulla Scriptorum volumina produnt; colliguntur tamen ex hoc antiquo lapide à Baronio laudato A. 285.

IMP. CAES. C. VALERIO.
E DIOCLETIANO. PIO.
FELICI. INVICTO. AUG.
PONT. MAX. BRITANNIC.
MAX. GERM. MAX. TRIB.
POTEST. II. COS. II. P. P.
PROCOS
HONORATI. ET. DECURIONES.
ET. NUMERUS. MILITUM.
CALIGATORUM.

F Poſita eſt hæc Inſcriptio ante XVII. Kal. Octobris A. 286. illa enim die terminabat Poteſtatem Trib. II. At Germanos ab eodem victos A. 285. quo Carinum profligavit, patet ex ejuſdem *l. 6. de fide inſtrument. Dat. Nicomediæ* XIII. *Kal. Februarias Maximo* II. *& Aquilino Coſſ.* nempe A. 286.

286. ex quo reſcripto colligo Maximianum eodem anno Kal. Aprilis Auguſtum renunciatum à Diocletiano Nicomediæ in hibernis morante, ac bellum adverſùs Perſas ibidem adornante.

Maximianus novus Auguſtus, cum parte legionum, atque auxiliaribus copiis in Gallias contra Ælianum & Amandum, qui ibidem imperium occupaverant, profectus, utrumque Tyrannum uno ferè impetu oppreſſit, ac civile bellum, occiſis ſeditionum auctoribus, pari celeritate ac felicitate confecit. Ita intra paucos dies Galliæ in libertatem aſſertæ, atque ad obſequium revocatæ. Hanc Maximiani victoriam paucis perſtringit Orator in epithalamio cap. 8. *Hic eſt*; inquit de eodem, *qui in* IPSO ORTV *Numinis ſui Gallias priorum temporum injuriis efferatus, Reipublicæ ad obſequium reddidit, ſibi ipſas ad ſalutem.* Mamertinus etiam in *Panegyrico* dicto Maximiano ipſis Parilibus Urbis cap. 4. memoratam victoriam curſim celebrans ait: *An non illud malum ſimile monſtrorum biformium* (Ælianum & Amandum intelligit) *in hiſce terris fuit, quod tua, Cæſar, neſcio utrum magis fortitudine repreſſum ſit, an clementia mitigatum, cùm militares habitus ignari agricolæ appetiverunt; cùm arator peditem; cùm hoſtem barbarum ſuorum cultorum ruſticus vaſtator imitatus eſt? quod ego curſim prætereo, video enim te (qua pietate es) oblivionem illius victoriæ malle quàm gloriam.* Bellum enim civile fuit ab imperita ruſticorum, quos Bagaudas dixere, multitudine ducibus Æliano & Amando conflatum. Carauſius egregiam hoc in bello operam Maximiano navavit. Scribit Victor Schotti: *Quo bello Carauſius Menapiæ civis factis promtioribus enituit: eoque eum ſimul quia gubernandi (quo officio adoleſcentiam mercede exercuerat) gnarus habebatur, parandæ claſſi, ac propulſandis Germanis maria infeſtantibus, præfecere.* Ex quibus patet errare Calviſium & Alfordum, qui Carauſii rebellionem hoc Anno 286. recenſent, cùm id temporis Carauſius in caſtris Maximiani ſumma cum laude militaverit, & in partem victoriæ venerit, ac poſtea adornandæ claſſi incubuerit. Germani cùm Romanos civili bello occupatos viderent, ſuperato Rheno in proximiora Galliarum oppida impetum facientes, omnia igne ferroque vaſtabant. Maximianus militem recenti contra Tyrannos victoria ferocem contra Barbaros movit, ac diviſis copiis, eodem tempore diverſis in locis prædas agentes aggreſſus, univerſos partim fame confecit, partim aperto Marte proſtravit. Audiatur Mamertinus cap. 5. *Quod ſtatim vixdum miſero illo furore ſopito* (nempe civili bello cum ruſticis) *cùm omnes barbaræ Nationes excidium univerſæ Galliæ minarentur, neque ſolum Burgundiones & Alamani, ſed etiam Chaibones Erulique, viribus primi Barbarorum, locis ultimi, præcipiti impetu in has Provincias irruiſſent, quis Deus tam inſperatam ſalutem nobis attuliſſet, niſi tu adfuiſſes?* Pluribus Maximiani victorias deſcribit. Itaque A. 286. Ælianus & Amandus, dein Germani qui in Gallias irruperant, à Maximiano victi ſunt.

Dum hæc in Galliis geruntur, Diocletianus cum ingenti exercitu è Bithynia diſcedens, in Perſas movit, ac bellum de proximo oſtentans, tantum Perſarum Regi terrorem incuſſit, ut is abductis properè è Syria præſidiis, non modò eandem adventanti Imperatori ultrò ceſſerit, verùm etiam miſſa cum muneribus legatione, pacem ſupplex rogaverit. Diocletianus Antiochia aliiſque urbibus incruentâ victoriâ potitus, recenti terrore utendum ratus, bellum undique urgebat, quo metum hoſtium intenderet. Antiquus Panegyriſtes victorias Diocletiano nullo ſuorum cruore, Maximiano verò cum ingenti hoſtium clade partas deſcribens, ducta ſimilitudine à Jove, & ab Hercule, quorum agnomina iidem Auguſti per ſummam ambitionem aſſumſerant, hæc inquit cap. 7. „Credo itidem optimam illam fertilemque Syriam velut amplexu ſuo tegebat Euphrates, antequam Diocletiano ſponte ſe dederent regna Perſarum. Verùm hoc Jovis ſui more nutu illo patrio, quo omnia contremiſcunt, & Majeſtatis veſtri nominis conſecutus eſt. Tu autem, Imperator invicte, feras illas indomitaſque gentes vaſtatione, præliis, cædibus, ferro, ignique domuiſti. Has inter victorias hyems clauſit Annum 286.

Diocletianus tertiùm, Maximianus primùm Conſules inſequentem Annum 287. aperuere, ut ex epigraphe Numiſmatis apparet, IMPP. DIOCLETIANO III. MAXIMIANO COSS. Et quidem Maximianus, cùm ipſis Kalendis Januarii palmatam induiſſet, inſigni de Barbaris victoriâ reportatâ, primum ſui conſulatus diem feliciſſimè auſpicatus eſt. Hæc fuſiùs proſequitur Mamertinus cap. 6. quæ cùm maximè illuſtrent ejuſdem Auguſti conſulatum in Numiſmate expreſſum, operæ pretium duxi eadem hîc recitare: „Tranſeo, *inquit*, innumerabiles tuas tota Gallia pugnas atque victorias; quæ enim tot tantiſque rebus ſufficiat oratio? Illum tamen primum conſulatus tui auſpicalem diem tacitus præterire nullo modo poſſum, quo tu ſolus omnium conſecutus es, ut quod tempus antea incipiendis tantummodo rebus aptum videbatur, tunc primùm ſufficere potuerit peragendis, unoque ſol curriculo ſuo, eoque breviſſimo, & officia te Conſulis inchoantem videret, & Imperatoris implentem. *Poſtea*: Vidimus te, Cæſar, eodem die & in clariſſimo pacis habitu, & in pulcherrimo virtutis ornatu. Bonâ veniâ Deûm dixerim, ne Jupiter quidem ipſe tanta celeritate faciem cœli ſui variat, quàm facilè tu, Imperator, togam prætextam ſumto thorace mutaſti, haſtam poſito ſcipione rapuiſti, à tribunali temet * in campum, à curuli in equum tranſtuliſti, & rurſus ex acie cum triumpho rediiſti, totamque hanc Urbem repentina tua in hoſtes eruptione ſollicitam lætitia & exſultatione, & aras flagrantibus ſacrificiis & odoribus accenſis Numini tuo impleſti. Ita utroque illius diei ſupremo tempore bis divina res pari religione celebrata eſt, Jovi, dum pro futuris vovetur, tibi, dum pro victoria ſolvitur. Maximianus Treviris urbe metropoli Galliarum, ac Imperatorum domicilio, hiemabat, cùmque Rhenus gelu conſtitiſſet, Germani populabundis agminibus in Gallis effuſi, Treviros uſque pervenerant, quos Maximianus ipſi † Kal. Januariis repentina eruptione aggreſſus, ingenti clade affectos, procul à mœnibus propulſavit. Poſtea appetente Vere, Erulos, Chaibones, alioſque Germaniæ populos ſuis in ſedibus aggreſſurus, Carauſium maritimæ claſſi præfecit, ut hoſtes terra marique ſimul opprimeret. Audiatur iterum idem Orator cap. 7. *Tale igitur*, inquit, *auſpicium illius anni quid ſequebatur, niſi novum aliquod & ingens miraculum? Quod autem majus evenire potuit illa tua in Germaniam tranſgreſſione?* Itaque Maximianus Rheno ſuperato, pluribus præliis hoſte ubique profligato, victrices aquilas per Germaniam latè circumtulit, ac in Tranſrhenanis Provinciis Romani Imperii limites fixit. Carauſius, qui claſſi præerat, privatæ potiùs quàm publicæ rei curam gerens, piratas prædas totâ maritimâ Galliâ agere ſinebat, ut ſpoliis onuſtos in reditu interciperet, atque ea ſe occaſione ditaret. Neque enim prædam vel in ærarium intulit, neque provincialibus reſtituit. Hinc cùm intelligeret

* Alii, *veniſti*. † Legendum videtur, *ipſis*.

ret ſe in affectati imperii ſuſpicionem veniſſe, ac ſucceſſore miſſo, necem ſibi à Maximiano deſtinatam, eum Claſſiariis deficiens, in Britanniam tranſmiſit, ac occupata legione, imperium cum Auguſti titulo Anno eodem 287. capeſſivit.

Cùm Maximianus Anno etiam 288. iterum conſulatum inierit, victoriam illam, quam ipſis Kalendis Januarii, teſte Oratore, conſecutus fuit, primo ejuſdem conſulatui in Numiſmate deſignato, adſcripſi, quòd Anno 288. idem Imperator, Germanica expeditione intermiſſa, ædificandæ claſſi incubuerit, ut novum imperii æmulum navalibus copiis inſtructum è Britannia expelleret. Idem Panegyriſtes cap. 12. *toto ferè anno* naves ædificatas ſcribit. Diocletianus recepta Syria, ac plurimis Perſarum oppidis in deditionem acceptis, bellum impigrè urgebat. Verùm audita Carauſii rebellione, pace cum Perſis compoſita, in Europam ſe contulit, cum Maximiano de bello contra novum Imperatorem adminiſtrando conſulturus. Utriuſque Auguſti colloquium laudat Mamertinus cap. 7. *in quo*, inquiens, *vobis mutua præbuiſtis omnium exempla virtutum, atque invicem vos (quod fieri jam poſſe non videbatur) auxiſtis: ille tibi oſtendendo dona Perſica, tu illi ſpolia Germanica.* Livinejus in *Notis* ſcribit hoc Imperatorum colloquium contigiſſe Mediolani, ut idem Mamertinus teſtatur in *Genethliaco Maximiani.* Verùm congreſſus Mediolanenſis contigit Anno 291. deſinente primo Maximiani quinquennio, ut in procemio *Genethliaci* idem exponit. Hic verò congreſſus contigit, antequam iidem Auguſti expeditionem maritimam contra Carauſium imperii æmulum ſuſciperent, ut ex cap. 12. conſtat: *Quid nunc*, inquit, *animi habet ille pirata*, (Carauſium notat) *cùm fretum illud, quo ſolo mortem ſuam hucuſque remoratus eſt, penè veſtros exercitus videat ingreſſos?* Et poſtea his Orationem concludit: *Facilè itaque quivis intelligit, Imperator, quam proſperi te ſucceſſus in re maritima ſecuturi ſint, cùm jam ſic tempeſtatum opportunitas obſequatur.* Habita eſt hæc Oratio die 21. Aprilis natali Vrbis A. 289. cùm Maximianus claſſem contra Carauſium totis Germaniæ ac Galliæ fluviis educeret. At Carauſius bello navali ſuperior, Maximiani claſſe partim capta, partim adverſa tempeſtate disjecta, pacem cum Britanniæ imperio & Auguſti titulo obtinuit. Scribit Eutropius *lib.* 9. *Cum Carauſio tamen, cùm bella fruſtra tentata eſſent, contra virum rei militaris peritiſſimum, ad extremum pax convenit.* Idem ex hoc ſingulari Sereniſſimi Magni Etruriæ DVCIS nummo colligitur:

In Nummis Occonis, Triſtani, Patini, aliorumque legitur PAX AVG. ubi unus Carauſius indicatur; at in Mediceo Numiſmate illis notis AVGGG. Diocletianus, Maximianus, ac Carauſius Imperatores deſignantur.

Ex his colligimus triumphales Diocletiani & Maximiani quadrigas, in Mediceo Numiſmate ſcalptas, deſignare eorundem Principum victorias ante Annum 288. Germanico ac Perſico bello reportatas; unde & in antiquis Inſcriptionibus iidem *Germanici* ac *Perſici* nuncupantur. Recitantur à Grutero pag. 166.

IMP. CAES. C. AVREL. VALER.
DIOCLETIANVS
SARM. MAX. PONT. MAX.
TRIB. POT. X
IMP. CAES. M. AVREL. VALER.
MAXIMIANVS
GERM. MAX. PERSIC. MAX.
PONT. TR. POT. IIX. COS
IMP. VIII

FL. VALERIVS. CONSTANTIVS.
ET. GALERIVS. VALERIVS.
NOBB. CAESARES. MVRVM....

Altera:

IMP. CAES. C. AVR. VAL. DIOCLE-
TIANVS. AVG. PONT. MAX
SAR. MAX. PERS. MAX. TRIB.
POT. XI. IMP. X. COS. V.
P. P. ET
IMP. CAES. M. AVR. VAL. MAXSI-
MIANVS. AVG. PONT. MAX. SAR
MAX. PERS. MAX. TRIB. POT. X.
IMP. VIII. COS. IV. P. P. ET. IMPP
FL. VAL. CONSTANTIVS. ET GAL.
VAL. MAXIMIANVS. FILII
CAESS. MVRVM. VITVDVRENSEM.
A. SOLO. INSTAVRARVNT
CVR. AVRELIO. PROCVLO. V. C.
PROV. MAX. SEQ

Prior Inſcriptio poſita eſt intra xv. Kal. Octobris A. 293. & Kal. Aprilis A. 294. quo tempore Diocletianus gerebat Pot. Trib. x. primò initam die 17. Sept. A. 284. Maximianus verò IIX. inchoatam A. 286. Kal. Aprilis. Altera Inſcriptio inciſa eſt à Kal. Aprilis A. 295. ad xv. Kal. Octobris ejuſdem Anni, quo ſanè tempore erat Diocletianus Trib. Pot. xi. Maximianus x. Triſtanus tomo 3. pag. 366. nummum Maximiani profert cum epigraphe P. M. TR. P. VIII. COS. IV. P. P. ex quo, inquit, intelligimus Maximianum *anno imperii octavo Conſulem* IV. *fuiſſe, quod Onuphrium ac ceteros fugit.* Hic cenſor Onuphrii Faſtos non legit, qui in Tabulis conſularibus lib. 2. hæc grandioribus characteribus ſcribit: IMP. CAES. MAXIMIANVS P. F. AVG. TR. POT. VII. VIII. COS. IV. P. P. Rectè cum quarto conſulatu Maximiani A. 293. junxit Tr. Pot. VII. uſque ad Aprilem, inde verò VIII. ut nullus ſit reprehenſioni locus.

Quamvis Maximianus nunquam contra Perſas pugnavit, *Perſici* tamen nomen ex Collegæ Diocletiani victoriis obtinuit; ſolemne enim Auguſtis fuit victoriarum titulos cum imperii Collegis participare, licèt iidem vel Romæ, vel alibi procul à belli periculis degerint. Ita M. Aurelius in Nummis Armeniacus, & Parthicus appellatur; cùm tamen Verus Auguſtus Aurelii Antonini Collega bellum cum hoſtibus geſſerit. Peculiari autem Antonini modeſtiæ Capitolinus deputat *cap.* 12. quòd poſt mortem Veri, hunc *tantùm Parthicum, Germanicum ſe vocaret, quod ſibi bello proprio pepererat.*

Cap. V.

Numiſma Mediceum eſſe conſulare. Eidem ſimillimus Maxentii Nummus ex Cimeliis CHRISTINÆ Auguſtæ *profertur atque explicatur. Maxentii conſulatus apud Panvinum & alios confuſi ſuo ordine digeruntur. Proceſſus conſulares ex Imperatorum Reſcriptis ac antiquis Striptoribus illuſtrantur. Conſules ad edendos Ludos curru triumphali vectos proceſſiſſe adversùs Schefferum oſtenditur. Chimentelli ſententia de ſella curuli in curru triumphali rejecta.*

ROmani Principes, cùm ceteros magiſtratus civibus capeſſendos reliquiſſent, conſulatum tamen ordinarium paſſim inibant, ut annum in Faſtis denominarent, ſuoque nomine omnia implerent. Egregiè hæc deſcribit Libanius in *Panegyrico Juliani*: *Quid venerabilius*, inquit; *eſſe poteſt, quàm univerſum Orbem terrarum Solis inſtar appellatione continere, & in ore cunctorum hominùm eſſe nomen à parentibus inditum, cujus memoria multas complectutur neceſſitàtes, judicia, nuptias, forum, portus, debita, venditiones, contrahentes, paciſcentes; litigantes, fidem per litteras facientes, communicantes, diſſidentes, filiorum opulentorum natales, puerorum in ſcholis inſtitutiones, quorum unum ſtudium eſt nominare Conſules; in quo etiam & acquieſcunt. Quod igitur quidam dixit de Jove omnium ſummo Conſule, Jovis vias omnes eſſe plenas, omnia fora, portus, maria, hoc aliquis dicere poſſit de Conſulibus, qui appellationem cum Deo communem habent.* Et concludit: *Imperator ab illo dignitatis cumulo non minùs ubique celebratur.* Hinc plerique Principes tanta aperiendi in Faſtis anni ambitione tenebantur, ut Octavianus Auguſtus A. U. C. 720. cùm Kalendis Januariis manè pro æde Jovis Capitolini in ſella curuli præſediſſet, intra paucas horas magiſtratum abdicaverit. Cajus tertium conſulatum ſeptem, quartum tredecim diebus geſſit. Novi etiam Imperatores ineunte anno conſulatum ſtatim uſurpabant, uno Trajano excepto; quare idem à Plinio in *Panegyri* laudatur: *Hoc ergo*, inquit, *honore, quem, & incipientes Principes, & deſinentes adeò concupiſcunt ut auferant, te otioſo ac vacante privatis ceſſiſti.* Quo verò geſti, vel ſaltem deflorati magiſtratus memoria ad ſeros quoſque poſteros deveniret, Numiſmata cudebantur, in quibus Conſulis effigies cum notis conſulatus exprimebatur. Hi Nummi conſulares appellantur. Laudantur id genus Numiſmata paſſim ab Antiquariis. Apud Occonem Diocletiani nummus inſcribitur in averſa parte, CONSVL. IV. P. P. Item alter Maximiani in parte poſtica ſignatus, CONSVL. AVGG. NN. *Conſules Auguſti Noſtri.* In aliis majoribus Nummis ipſe Conſulum proceſſus exprimitur, cujus generis duos indicat vir Cl. Spanhemius Diſſert. 8. *de uſu & præſtantia Numiſm.* pag. 705. Unum quidem Conſtantini Magni cum inſcriptione, FELIX PROCESSVS COS. VI. AVG. Alterum Maxentii inſcriptum, FEL. PROCES. CONSVLAT. AVG. N. quem cùm intellexiſſem ſervari in Cimeliarchio CHRISTINÆ Auguſtæ, ejuſdem ectypum per litteras impetratum ſubjicio:

A

Hic conſulatus Imp. Maxentii cum quadrigis Elephantorum ac Victoria coronam Principi of-
B ferente conſpicitur, quæ omnia in Mediceo etiam Numiſmate exprimuntur. Panvinus quatuor Maxentii conſulatus ponit præeunte Scriptore Vitæ S. Marcelli Papæ, & omnes quidem ſuffectos: primum à Kalend. . . . . Anno 306. ſecundum Anno 307. à Kalend. Julii, tertium VII. Kal. Maji A. 308. modò Maximinum, modò Romulum eidem Collegas aſſignans; quartum verò ſtatuit Anno 309. Goltzius de more ad verbum eadem ex noſtro Scriptore ſuis Faſtis inſeruit, uti etiam Calviſius. Baronius quartum Maxentii conſulatum alligat eidem A. 309. Cuſpinianus cùm
C in depravatum codicem libelli *de Præfectis Urbis* incidiſſet, unicum tantùm Maxentii conſulatum expiſcari potuit. Ceterùm ex libello eodem ex nitidiori codice à Bucherio exſcripto ac publicato, itemque ex Faſtis Idacianis, quatuor conſulatus Maxentii ſuis quoſque annis deſignatos accepimus. Occiſo Severo, ac Galerio ab Italia pulſo, Maxentius ejuſque filius Romulus A. 308. conſulatum ordinarium inierunt. A. 309. iidem Conſules in Urbe proceſſere. Exſtat nummi inſcriptio apud Baronium A. 309. IMP. C. MAXENTIVS P. F. AVG. CONS. II. Tertium conſulatum ſolus geſſit A. 310. Unde infero Romulum Cæ-
D ſarem, quem pater inter Divos retulit, anno ſuperiori diem obiiſſe. Viſitur nummus mediocris magnitudinis in ſcriniis Sereniſſimi Card. LEOPOLDI inſcriptus, DIVO ROMVLO NOBIS. CONS. *Nobiliſſimo Conſuli*; ex quo patet eundem mortuum & conſecratum fuiſſe in ſuo altero conſulatu. Quartum denique conſulatum Maxentius geſſit A. 312. quo vitam cum imperio amiſit. In aliis verò Romani Imperii Provinciis Auguſti Maxentii hoſtes, conſulatus iiſdem annis iniere, ut ex Faſtis intelligitur.

Quadrigæ in laudato nummo inclytæ Reginæ
E non deſignant triumphum Maxentii de Alexandro. Etenim Anno tantùm 310. Alexander victus fuit à Maxentii Ducibus, ut fuſiùs oſtendam lib. 1. *Hiſtoriæ Donatiſtarum*, & patet ex Nummis Græcis, quos laudat Goltzius, cum epigraphe, ΑΥΤ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΕΤC. ΕΥΤ. L. A. alius L. B. alius L. Γ. poſtremus L. Δ. *Imperator Cæſar Alexander Pius Felix Auguſtus. Anno primo; anno ſecundo; anno tertio;* tandem *anno quarto.* Itaque Alexander A. 307. cùm, fugato ab Italia Galerio, Maxentius Africam in poteſtatem redigere conaretur, purpuram induit, quam tamen Anno 310. quarto tyrannidis inchoato occiſus amiſit. Cùm verò in
F Numiſmate Auguſtæ legatur FEL. PROCESSUS CONSVL. AVG. N. nulla addita nota numerali, prior Maxentii conſulatus deſignatur, quem A. 308. ex ante diem XII. Kal. Majas cum Romulo capeſſivit. Certè in nummo Conſtantini conſulatus ejuſdem VI. exprimitur, (aliam tamen interpretationem ſubjiciam) quod etiam in omnibus conſulatibus Auguſtorum, in Nummis obſignatis, apparet. Itaque biennio ante debellatum Alexandrum, regium Numiſma ſcalptum fuit. Maxentius plures victorias, antequam claſſem in Africam mitteret, obtinuerat contra Severum,

Gale-

Galerium, & patrem Herculium, ut patet ex *Panegyrico* Conſtantino dicto poſt cædem Maxentii cap. 3. In agro noſtro Veronenſi apud Cotiniolam hoc epigramma legitur:

IMP. CAESARI. M. AVRELIO.
VALERIO. MAXENTIO. PIO.
FELICI. INVICTO. AVGVSTO.
IMP. XI.

Titulus ille Imperatoris toties iteratus, plures ejuſdem victorias indicat. Hinc ob eaſdem quadrigæ elephantorum Maxentio S. C. decerni potuere. Nec obſtat eundem bello civili adversùs ſocerum ac patrem victorem evaſiſſe; nam cùm Senatus poſt Maximini Auguſti cædem cogeretur, Cuſpidius à P. C. ſententiam rogatus dixit: *Victoriæ causâ Principibus noſtris Maximo, Balbino, & Gordiano ſtatuas cum elephantis decernimus, currus triumphales decernimus, ſtatuas equeſtres decernimus, trophæa decernimus.* Quòd tamen bello civili victores evaſerant, nullum Romæ triumphum egerunt. Exſtat in Gaza Magni Ducis Numiſma æreum majoris magnitudinis exprimens Hadrianum in quadrigis elephantorum, cum inſcriptione, ΑΥΤ. ΚΑΙϹ. ΤΡΑΙΑΝ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ ϹΕΒ. L. IZ. Patet nummum ſcalptum fuiſſe anno imperii ejuſdem XVII. Certè Hadrianus nullum triumphum geſſit. Hinc honoris tantùm gratiâ quadrigæ elephantorum Hadriano à Græca urbe decretæ ſunt. Ita OPVS QVADRIGAE CVM EFFIGIE IMP. HADRIANI ab Itala urbe dicatum, laudatur in antiquis Inſcriptionibus pag. 444.

Ego tamen puto non triumphum, ſed proceſſum conſularem Maxentii in regio Numiſmate obſignari. Hujus conſulatus mentionem facit antiquus Auctor Libelli *de Præfectis*, *Conſules*, inquit, *quos juſſerint DD. NN. Auguſti.* Quare A. 308. Kal. Januarii ob civilia bella inter Maxentium, & Collegas Auguſtos, nulli Conſules ordinarii magiſtratum iniere. Poſtea, *Ex* XII. (Cuſpinianus VII. legit) *Kalend. Maji factum eſt Maxentio & Romulo, quod eſt Diocletiano decies, & Maximiano ſepties.* Scaliger in *Notis Euſebianis* num. 2320. ex hoc decimo Diocletiani conſulatu putavit nondum eo anno Diocletianum purpuram exuiſſe, pleni quadriennii metachroniſmo. Galerius Maximianus, quò devoti animi obſequium erga Diocletianum, à quo ad imperium evectus fuerat, teſtatum faceret; eundem quamvis privatum unà ſecum Conſulem deſignavit. Hinc Orator in *Panegyrico* A. 310. dicto Conſtantino poſt mortem Herculii de Diocletiano loquens ait: *Felix beatuſque verè quem veſtra tantorum Principum colunt obſequia privatum.* Conſules cùm ad magiſtratus inſignia accipienda, vel ad Ludos pro delatis trabeis de more edendos prodibant, vulgò *procedere* dicebantur, eaque pompa *proceſſus* nomine indicabatur. Plutarchus in *Galba*, *Erat etiam*, inquit, *Liviæ uxoris Cæſaris genere conjunctus: itaque operâ Liviæ ex Palatio* CONSVL PROCESSIT. Græcè, Ὕπατος ἐκ Παλατίου προῆλθε. Lampridius in *Elagabalo* cap. 15. *Denique*, ait, *Kal. Januariis quum ſimul deſignati eſſent Conſules, noluit cum conſobrino* PROCEDERE. Auctor *Chronici Alexandrini* de Diocletiano ſcribit: Καλανδαῖς Ἰανουαρίαις προῆλθεν ὕπατος. Rectè Interpres, *Kalendis Januariis Conſul proceſſit.* In Faſtis Idatianis A. 285. *Occiſus eſt Carinus Murgo, qui ipſo anno cum Ariſtobulo* CONSVL PROCESSERAT. In Actis SS. Martyrum Joannis & Pauli apud Surium die 26. Junii: *Cùm autem Gallicanus vellet privatus obſcedere, rogatus ab Auguſtis* CONSVL PROCESSIT. Hac eadem phraſi, utpote vulgari, Poëtæ etiam uſi ſunt in novorum Conſulum pompa

A deſignanda. Claudianus in fine *Panegyrici ad Manlium Conſulem* ait:

Conſul per populos, idemque graviſſimus auctor
Eloquii, duplici vitæ ſubnixus in ævum,
PROCEDAT, *pariter libris faſtiſque legendus.*

Corippus lib. 4. *de laudibus Juſtini ſecundi*, deſcribens conſularem pompam, quâ idem Kal. Januariis in publicum exiit, hæc canit:

Conſulis adventum ſumma tardantis in aula
B *Exſpectant, pendentque moras, cauſaſque morarum*
Inquirunt, oculoſque omnes ad regia tollunt
Limina, PROCESSVMQVE AVGVSTI
Conſulis optant.

Exſtat in Cod. Juſt. *l.* 2. *de Conſulibus* hoc Reſcriptum Marciani Auguſti: *Ceſſante ergo iſta ſpargendi vilitate, ampliſſimi* CONSVLES PROCEDENTES *deinceps abſtineant hoc errore perdendi.* Rurſus *leg.* 4. Zeno concedit Conſulibus PROCEDENDI *legitimam facultatem.* Verùm his omnibus luculentior eſt *Novella* Juſtiniani 105.
C in qua non ſolùm proceſſus Conſulum leguntur, verùm etiam eorundem numerus lata lege ſtatuitur, ne per ambitionem, aut popularis auræ captandæ gratiâ, patrimonia profuſis largitionibus à novis Conſulibus abſumantur. Hæc ſancit Imperator: *Erit* PROCESSVS *primus, quo ſuſcipit conſulatum, & hujuſmodi poſſidet codicillos Kalendis Januariis.* Dein ſex alios proceſſus Conſulibus permittit. Nempe ut iterum procedant in Circum ad edenda equorum certamina. Tertiò ad exhibendam venationem ludicram, quâ animalia herbatica à Populo diripiebantur. Quartò ad amphitheatrum, ubi homines cum feris depugnabant. Id genus ſpe-
D ctaculi *pancarpum* dixere, ut rectè notat Caſſianus *Collat.* 5. *cap.* 14. Quintò prodibant ad dandos Ludos ſcenicos. Sextò iterum ad edendos Circenſes. Poſtremus proceſſus erat cùm magiſtratu exibant. Et concludit, *ita ſeptem noctium, & proceſſuum complebitur curſus.* Hos proceſſus Conſulum egregiè deſcribit Claudianus proximè laudatus, & Panvinus lib. 1. *de Ludis Circenſibus.* Certum eſt Imperatores, Conſules, Prætores, alioſque editores munerum curru vectos cùm ad exhibendos Ludos procederent. In tabulis magni Panvini ejuſque Commentariis hoc omiſſum fuit, uti conſtat ex *lib.* 2. *cap.* 2. ubi pompam Circenſium deſcri-
E bens, videtur velle editores Ludorum pedites cum reliquis magiſtratibus in Circum perrexiſſe. At eoſdem curru vectos disertè tradit Juvenalis *Sat.* 10. ℣. 34.

Quid ſi vidiſſet Prætorem in curribus altis
Exſtantem, & medio ſublimem in pulvere Circi,
In tunica Jovis & pictæ Sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, &c.

Cùm ſub initium imperii Tiberii Cæſaris Tribuni plebis petiiſſent, ut proprio ſumtu ederent
F Ludos, qui de nomine Auguſti, cujus honori deſtinabantur, Auguſtales nuncuparentur, ſcribit Tacitus lib. 1. *Annal.* id eiſdem permiſſum, ſed *decreta pecunia ex ærario, utque per Circum triumphali veſte uterentur: curru vehi haud permiſſum.* Nempe ne eo honore ſummis magiſtratibus æquarentur. Porrò inter ſpectacula in Mœnianis in ſella curuli editores Ludorum ſediſſe eruditè oſtendit Chimentellus in præclaro Opere *de Biſellio* cap. 12. Suetonius in *Auguſto* cap. 43. *Commiſſione*, inquit, *Ludorum, quibus theatrum Marcelli dedicabat, evenit, ut laxatis ſellæ curulis compagibus, caderet ſupinus.*

Sella curulis adeò erat propria editorum Circenſium, ut teſte Dione *lib.* 44. Cæſari S. C. datum fuerit, *ut ſemper curuli ſella ſederet, exceptis Ludis; tum enim ſeſſio ei in Tribunitio ſubſellio cum iis, qui quo tempore Tribunatum plebis gererent, concedebatur.* Finitis Ludis, editores munerum eodem curru iterum per Circum procedebant. Hæc ait Livius *lib.* 45. *cap.* 1. *Ad* x. *Kal. Octob. Ludorum Romanorum ſecundo die, C. Licinio Conſuli ad quadrigas mittendas adſcendenti, tabellarius, qui ſe ex Macedonia veniſſe diceret, laureatas literas attuliſſe dicitur. Quadrigis miſſis, Conſul currum conſcendit, & cum per Circum veheretur ad foros publicos, laureatas tabellas Populo oſtendit.* Hæc ille.

Currum, cui editores inſiſtebant, fuiſſe triumphalem tradunt Argolus in *Notis Onuphrianis* lib. 2. cap. 14. Rubenius lib. 1. *de Re Veſtiaria* cap. 21. & ob eximiam eruditionem magni inter Litteratos nominis Octavius Ferrarius in *Analectis de Re* item *Veſtiaria* cap. 36. Hoc quidem deducunt ex Capitolino, qui in *M. Antonino* cap. 16. ſcribit ab Auguſto patre in Commodum delatum *cito nomen Cæſaris, & mox ſacerdotium, ſtatimque nomen Imperatoris, ac triumphi participationem, & conſulatum; quo quidem tempore ſenex Imperator filio ad triumphalem currum in Circo pedes cucurrit.* Hic verò Capitolinum loqui de tempore, quo Commodus procedebat ad edendos Circenſes pro inito conſulatu, ex eo conſtat, quòd triumphum unà cum patre egit, ex Lampridio *cap.* 2. ac proinde Antoninus id temporis neutiquam pedes ad currum Commodi cucurrit. Cùm in textu legatur *ſine Imperatoris filio*, Caſaubonus aliter erratum emendat, pro *ſine* ponens *Senatus*, quaſi Patres pedites accurrerint Commodo, non quidem Conſuli procedenti, ſed unà cum Aurelio ac Vero Auguſtis triumphanti. Verùm in hoc poſtremo Caſaubonus deceptus eſt; etenim Commodus ex Lampridio *cap.* 12. *appellatus eſt Imperator* v. *Kal. Exſuperatorias Pollione iterum, & Apro Coſſ. Triumphavit* x. *Kal. Amazonias iiſdem Coſſ.* nempe A. V. C. 929. Chriſtianæ Epochæ 176. Verus autem ante ſeptennium obierat. Itaque ex illo depravato textu Capitolini triumphalis currus edentium Ludos minùs certò colligitur. Id meliùs cuipiam fortè probari poſſet ex Dione, qui *lib.* 59. deſcribens pompam, quâ Cajus Auguſtus in ſuo primo conſulatu proceſſit ad exhibendos Ludos, ait, *Sex equis tractus eſt currus triumphalis, quo Cajus vehebatur.* Hanc tamen Interpretis verſionem non admittit Schefferus lib. 2. *de Re Vehiculari* cap. 14. nam verba illa πομπικὸν ἅρμα non triumphalem, ſed pompaticum currum ſignificant; πομπὴ enim non triumphum, ſed pompam apud Græcos exprimit; additque toto illo loco *nihil de bello, multò minùs de triumpho*; ut planè appareat eumdem editori munerum non concedere currum triumphalem. Verùm obſervo currum triumphalem alibi à Dione πομπικὸν ἅρμα disertè appellatum; nam *lib.* 43. deſcribens triumphos Cæſaris ait: *Ceterùm primo die triumphi omen ei adverſum obtigit, axe currus triumphalis apud fanum Fortunæ à Lucullo ædificatum confracto.* Græcè legitur τοῦ ἅρματος τοῦ πομπικοῦ. Sed video neque ex Dione currum triumphalem probari; nam omnis currus triumphalis pompaticus, non omnis pompaticus item triumphalis; thenſæ enim ac carpenta, quæ inter Circenſium ſpectacula viſebantur, erant currus pompatici, non triumphales.

Ex raro tantùm ac inſigni Auguſtæ nummo currus triumphalis, quo Conſules ad edendos Ludos procedebant, innoteſcit. Zonaras tom. 3. deſcribens formam currus triumphalis ait: *Currus non erat ſimilis ei, cujus uſus eſt in certaminibus ludicris, nec cujus uſus in bello, ſed rotunda figura inſtar turricula conſtructus.* Hoc ipſum ex quadrigis triumphalibus, quæ Romæ in arcu Titi viſuntur, aliiſque innumeris in Nummis Auguſtorum obſignatis, eruditè docuit Panvinius in libro *de Triumpho.* Currus erat duarum rotarum, cujus capſa erat rotunda, ac in ambitum clauſa, in qua Imperator non quidem ſedens, ſed ſtans vehebatur; unde Ovidius lib. 3. *de Ponto* el. 4.

Illa Ducis facies in curru ſtantis eburno.

Prudentius lib. 2. *in Symmachum* ℣. 555. triumphatores in curru ſtantes deſcribit:

Fruſtra igitur currus ſummo miramur in arcu
Quadrijugos, ſtanteſque Duces in curribus altis.

In omnibus Nummorum quadrigis triumphantes Cæſares ſtantes exhibentur, nuſquam ſedentes. Rubenius in explicatione gemmæ Auguſteæ currum triumphalem arcuatum inſtar hemicycli exhibet; quæ tamen ſententia vetuſtis omnibus monumentis adverſatur. Eſt currus qualis à Gentilibus Diis dabatur.

Et quidem cùm ſummis Magiſtratibus munera edentibus veſtis triumphalis permitteretur, currus item triumphalis concedi debuit, quo ſplendidiùs pompam Circenſium ducerent. Itaque in nummo Maxentii PROCESSVS ejuſdem ad edendos Ludos exhibetur, idemque ſtans in quadriga triumphali viſitur; ut planè vera appareat ſententia, quæ currum triumphalem editoribus Ludorum tribuit, quod tamen nec Salmaſius in *Notis ad Capitolinum* in *M. Aurelio* intellexit, & minùs rectè Schefferus negavit.

Quæri poſſit, num in eodem curru poſita eſſet ſella curulis, quæ inter præcipua Conſulum inſignia cenſebatur. Chimentellus *cap.* 12. putat in curru triumphali poſitam fuiſſe ſellam curulem ex Servio *ad lib.* 11. *Æneid.* ℣. 384. Sed nihil tale ex Servio colligitur; ille enim ſcribit uſum ſellæ curulis iis tantum conceſſum, qui partâ victoriâ, triumphali curru in Vrbem invehebantur, quod falſum eſt; cùm in curuli ſederent togati Magiſtratus in Vrbe procul à caſtris, ut ex Nummis Ædilium ac Hiſtoricis omnibus patet. Rurſus eadem Chimentelli ſententia refellitur, quia cùm Senatus Parthicum triumphum Septimio Severo detuliſſet, is ex Spartiano *cap.* 16. *idcirco recuſavit, quòd conſiſtere in curru affectus articulari morbo non poſſet.* Si in curru triumphali fuiſſet ſella curulis, Severus quamvis podagrâ laborans, ſedere potuiſſet. At cùm triumphus ſtanti in curru peragere tur, nullus ibidem ſellæ uſus eſſe potuit. Iſidorus *lib.* 20. *cap.* 11. ait: *Apud Veteres Prætores & Conſules propter itineris longinquitatem curru provehebantur. Sellæ autem, quæ poſt eos vehebantur, quibus ſedentes jura dicere ſolebant, à curru curules ſellæ ſunt nominatæ.* At ſecus teſtatur Gabius Baſſus apud Gellium *lib.* 3. *cap.* 18. *Senatores, qui curulem magiſtratum geſſiſſent, dicit curru ſolitos honoris gratiâ in Curiam vehi, in quo curru ſella eſſet, ſupra quam conſiderent, quæ ob eam cauſam curulis appellaretur.* Ita cùm Conſules in magiſtratu eſſent, poſt eorumdem currum ſella curulis uti conſulatus inſigne palam ferebatur; cùm verò magiſtratum geſſiſſent, ſella intra currum reponebatur. Hac ratione uterque Scriptor conciliari poſſit. Utut ſit de hoc, in curru triumphantium nullam curulem fuiſſe certum eſt, cùm nullus ejuſdem uſus ibidem eſſe potuerit.

Cùm Maxentius in ſuo primo conſulatu quadrigis elephantorum ad edendos Ludos proceſſerit, eaſdem ob victorias Imperatori decretas puto; præſertim cùm in regio Numiſmate appareat Victoria coronam Principi offerens, editores enim mu-

munerum triumphalibus equorum quadrigis de more vehebantur. Fortaſſis etiam Tyrannus, qui poſt fugatum ab Italia Galerium, cuncta pro arbitrio agebat, propria auctoritate elephantos currui junxit, quo pompam ſplendidiorem duceret. Rem in medio relinquo. Ceterùm cùm in nummo Mediceo non exprimatur PROCESSVS conſularis Auguſtorum, conſequens ſit, ut eorundem tantùm victoriæ indicentur, ob quas utrique, vel Diocletiano ſaltem, triumphus in quadrigis elephantorum decretus fuerit, ut pluribus paulò inferiùs demonſtrabo.

Unum hic adjiciam, epigraphen regii Numiſmatis poſſe etiam ſic explicari: *Felix proceſſus conſularis Auguſti Noſtri*. Alteram verò nummi Conſtantiniani: *Felix proceſſus conſularis ſextus Auguſti Noſtri*. Ut in hoc Conſtantini Numiſmate non quidem ſextus ejuſdem conſulatus inſcribatur, ſed ſextus proceſſus, quum idem in conſulatu ſextùm ad edendos Ludos exivit. Scribit de Gordiano ſeniori Capitolinus *cap.* 3. *Quæſturam magnificentiſſimè geſſit; ædilitatis ſuæ tempore* XII. *Populo Romano munera, id eſt, per ſingulos menſes ſingula de ſuo exhibuit*. Itaque duodecies ad edendos Ludos proceſſit. Hos tamen proceſſus ad ſeptem Juſtinianus reduxit. Poſterioris ævi Auguſti cùm Conſules procederent, ſedebant in ſella hominum humeris impoſita, ut de Juſtino II. ſcribit Corripus *lib.* 4. & de Mauricio Simocatta *lib.* 8. *cap.* 12. ait: *Agebatur annus Mauricii ſecundus, cùm hyeme Conſul creatus, conſcenſa ſella regia, ſummoperè perſpicuus erat. Ferebant Imperatorem non equi, non muli, non elephanti, ſed, quod longè pretioſius eſt, homines*. Sed de his aliàs.

CAP. VI.

Pompejus Elephantos Africano triumpho primùm Romæ currui junxit. Quadrigas Elephantorum Perſici triumphi proprias evaſiſſe, Alexandri Severi ac Gordiani exemplis oſtenditur. Capitolini textus minùs rectè Scheffero correctus. Antiquariorum dè quadrigis equorum in Alexandri Imp. Nummis ſententia refellitur. Hac occaſione laterculus Conſulum in Faſtis depravatus reſtituitur. Quadrigas triumphales Elephantorum in Numiſmate Mediceo Perſicas victorias Diocletiani deſignare.

ROmani adversùs finitimos Latii ac Thuſciæ Populos bello feliciter geſto, re adhùc tenui & anguſta, humiles planè triumphos agebant. Romulum pedibus omnium primum triumphaſſe, ex pedeſtribus ejuſdem ſtatuis ſpolia ferentibus, probat luculenter Plutarchus in libello *de Vita Romuli* adversùs Dionyſium Halicarnaſſenſem. Dein aucta unà cum imperio triumphi pompa, Tullus Hoſtilius & Ancus Martius equo vecti de hoſtibus triumpharunt. Idem verò Plutarchus teſtatur Tarquinium Priſcum quadrigis equorum Romæ primitus triumphaſſe. Etenim cùm bello difficili duodecim Tuſciæ Gentes in poteſtatem Populi Romani redegiſſet, *inde*, inquit Florus *lib.* 1. *cap.* 5. *faſces, trabeæ, curules, annuli, phaleræ, paludamenta, prætexta; inde quòd aureo curru* QVATVOR EQVIS TRIVMPHATVR. *Togæ pictæ, tunicæque palmatæ; omnia denique decora & inſignia, quibus imperii dignitas eminet*. Ita rudis ille Populus præclara quæque cùm pacis tùm belli ornamenta Etruriæ accepta tulit. Camillus de-

A bellatis longo ac perículoſo bellò Vejentibus, albos equos currui junxit, & hos quidem æqua fronte locatos. Scribit de Camillo Livius *dec.* 1. *lib.* 5. *Maximè conſpectus ipſe eſt curru equis albis juncto urbem invectus, parúmque id non civile modò, ſed humanum etiam viſum, Jovis ac Solis equis æquiparatum Dictatorem in religionem etiam trahebant*. Verùm ubi Romanus Populus latè per Orbem arma circumtulit, & ditiſſimas Provincias in Capitolii jura tranſcripſit, triumphorum pompa ſumtuoſiſſima evaſit; & planè humanum modum prætergreſſa, omnem prorſus formam exuit priſcæ tenuitatis. Certè, ut cetera omittam, albi equi, B qui olim humani triumphi pompam, quòd Numinum quadrigis deputati erant, ſuperare viſi ſunt, præ aſſiduitate Romanis quibuſdam Imperatoribus viluerunt. Hinc ab inſuetis quadrijugibus nova triumphis pompa quæſita. Pompejus omnium primus de Africa triumphans, quadrigis elephantorum in Capitolium venit. Plinius *lib.* 8. *cap.* 2. *Romæ*, inquit, *juncti elephanti primùm ſubiere currum Pompeji Magni Africano triumpho, quod priùs India victa triumphante Libero Patre memoratur*. Nec ullus in religionem traxit quadrijuges Bacchi ad currum junctos; tunc enim Ro- C mani, magna Orbis parte ſubacta, diviſum cum Diis imperium jactabant. Quadrigæ poſtea elephantorum vehendis in Circum ſtatuis Principum conſecratorum deputatæ ſunt, qui honor Auguſto primùm S. C. decretus fuit. Hinc Dio in *Nerone* apud Xiphilinum: *Et elephanti, qui trahebant currum Auguſti, in Circum ingreſſi eò uſque, ubi Senatores ſedent, proceſſerant*. In Cimeliarchio Mediceo quadrigæ elephantorum in nummo primæ magnitudinis viſuntur, cum inſcriptione, DIVO AVGVSTO S. P. Q. R. Item Veſpaſiani ſtatua in altero Numiſmate currui elephantorum impoſita, cum epigraphe, DIVO AVG. VESP. Et id ge- D nus Nummi paſſim apud Antiquarios proſtant. Cùm Septimius Severus Pertinacem inter Divos retuliſſet; *juſſit ſtatuam ejus auream curru elephantorum in Circum vehi*, Dio apud Xiphilinum in *Pertinace*. Itaque quadrigæ elephantorum aureis Divorum Principum imaginibus in Circum trahendis inſerviebant.

At ſequiori ætate Imperatoribus Perſico triumpho quadrigas elephantorum decerni ſolitas disertè teſtatur Capitolinus in *tertio Gordiano* cap. 27. *Quadrigæ*, inquit, *elephantorum Gordiano decretæ ſunt, utpotè qui Perſas viciſſet, ut triumpho Perſico triumpharet*. Eruditiſſimus Schefferus libro 1. *de Re Ve-* E *hiculari* cap. 9. contendit mendum in Capitolini textum irrepſiſſe; *Eccur enim*, ait, *quia Perſas vicit, quadrigæ elephantorum decerni tandem ei debuerunt? Non ſunt elephanti propriè ac ſpeciatim uſitati Perſis. Itaque*, concludit, *vix credo ſic Capitolinum ſcripſiſſe*. Non ſum neſcius Imperatores, antequam à Romanis cum Perſis bella gererentur, quadrigis elephantorum in triumpho uſos, uti de Pompejo proximè ex Plinio referebam. Exſtat etiam nummus Trajani apud Erizzum, in quo idem in quadrigis elephantorum exprimitur, cum inſcriptione, ΑΥΤ. ΤΡΑΙΑΝ. ΓΕΡ. ΔΑΚΙΚ. *Impera-* F *tor Trajanus Germanicus, Dacicus*. Cùm Parthicus non appelletur, conſtat nummum cuſum fuiſſe poſt victum Decebalum, ac Daciam in Provinciam redactam, priuſquam in Orientem contra Parthos moveret; ac proinde quadrigas elephantorum, in ejuſdem Numiſmate ſignatas, non indicare Parthicam victoriam. Ceterùm ut Capitolini dictum adversùs viri clar. dubitationem defendam, res mihi paulò altiùs ex Herodiano *lib.* 6. *cap.* 2. repetenda eſt. Macrinus ultimus Romanorum Principum cum Artabano Rege Parthorum bellum geſſit, cui Anno 217. poſt cruenta certami-

na finis impoſitus. Inde Artabano cum Artaxerxe Perſarum Rege infauſtis auſpiciis bellatum eſt. Etenim Artaxerxes acie ſuperior, Artabano interfecto, regnum Arſacidarum, qui jam inde à Craſſi cæde cum Romanis de Orientis Imperio variâ fortunâ contenderant, Perſarum ditioni adjecit. Hinc victoriâ tumidus, poſſeſſam Perſis, ante Alexandri Magni irruptionem, Aſiam armis vindicaturus, Meſopotamiam infeſtis agminibus ingreſſus, prædas totâ Syriâ agere, ac Romana caſtra fluminum ripis ad Imperii limites tutandos impoſita expugnare. His Romæ nunciatis Alexander Severus Imperator habito ubique militum delectu, cum ingenti exercitu Romanorum primus in Perſas movit, cum quibus variis etiam præliis conflixit. Poſtremo prælio tanta clade Perſas affecit, ut fugato Artaxerxe, Meſopotamiam receperit, ac cum ingenti præda in Urbem victor redierit. Alexandri Orationem in Senatu habitam recitat Lampridius *cap.* 56. ejuſdem initium, quòd plurimum ad rem facit, exſcribam: *Perſas P. C vicimus. Longâ eloquentiâ opus non eſt; tantùm ſcire debetis, quæ illorum arma fuerint, qui apparatus. Jam primùm elephanti ſeptingenti: iidemque turriti cum Sagittariis, & onere ſagittarum. Ex his trecentos cepimus, ducenti interfecti jacent, decem & octo perduximus*, &c. Porrò Alexandrum primùm de Perſis triumphum quadrigis elephantorum egiſſe teſtatur laudatus Lampridius *cap.* 57. *Dimiſſo*, inquit, *Senatu Capitolium adſcendit*, &c. *Poſt hoc cum ingenti gloria, & comitante Senatu, Equeſtri Ordine, atque omni Populo, circumfuſiſque undique mulieribus & infantibus, maximè militum conjugibus, pedes Palatium conſcendit, quum retro currus triumphalis à quatuor elephantis traberetur.* Ut victoriæ pompa illuſtrior fieret, capti elephanti triumphali currui S. C. juncti ſunt. Hinc quadrigæ elephantorum Perſici triumphi propriæ evaſere, quòd iiſdem prior de Perſis triumphus Romæ ab Alexandro peractus fuit. Gordianus anno tertio ab Alexandri Severi obitu Imperium indeptus, Attico & Prætextato Coſſ. ſecundùm contra Perſas bellum geſſit, inſignemque ab iiſdem victoriam reportavit, *effectumque eſt*, inquit Capitolinus *cap.* 27. *ut Perſæ, qui jam in Italia timebantur, in regnum ſuum pugnante Gordiano redirent, totumque Orientem Romana Reſpubl. detineret.* Ipſe etiam elephantos plurimos cepit, ac duodecim Romam miſit, quos poſtea Philippus Ludis Secularibus confecit. Delatis autem Romam Gordiani laureatis, eiſdem in Senatu lectis, *quadrigæ elephantorum*, inquit Capitolinus, *Gordiano decretæ ſunt; utpote qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triumpharet*, nempe alterum de Perſis triumphum ageret curru elephantorum vectus, uti Alexander primùm paulò antè de iiſdem hoſtibus triumpharat. Cùm Perſæ ſeptingentos in acie elephantos contra Romanos inſtruxerint, minus rectè ſcribit vir inſignis, non fuiſſe id genus animalium propriè ac ſpeciatim Perſis uſitatum; nam Pyrrhus, Annibal, aliique, paucos tantùm elephantos Romanis in prælus objecere. Profectò Parthorum robur in cataphractorum equitatu fuit; ſoli autem Perſæ in bello adverſùs Romanos magnam victoriæ ſpem in elephantorum numero poſuere. Opponit idem Schefferus: *Nunquam triumphantibus à Senatu legimus decretum quo animalium genere uterentur in curru.* At hoc contigit, quòd quadrigis tantùm equorum triumphandi mos fuit. Elephantorum quadrigæ triumpho Perſico Alexandro Imperatori primùm S. C. decretæ ſunt; hinc ejuſdem exemplo Gordiano etiam deſtinatæ. Et quidem Balbino, & Maximo, ac Gordiano poſt occiſum Maximinum; *ſtatuas cum elephantis* S. C. decretas teſtatur Capitolinus; cùm tamen in hiſtoria Romana ſtatuæ tantùm equeſtres S. C. deſtinatæ dicantur. Quare ſicuti ſtatuæ elephantorum decretæ ſunt, itidem & currus elephantorum decerni potuit.

Ceterùm quadrigas elephantorum Alexandro Perſico triumpho ductas, ejuſdem Alexandri Nummi dubias facere videntur; etenim nuſquam triumphus Alexandri quadrigis elephantorum, ſed equorum tantùm, in Nummis exprimitur cum epigraphe in antica parte, IMP. SEV. ALEXANDER AVG. & in poſtica, P. M. TR. P. VIII. COS. III. P. P. S. C. Duo id genus Numiſmata continet Gaza Ser. Magni DVCIS, tria verò Cimeliarchium Sereniſſimi Card. LEOPOLDI, quorum unum eſt majoris magnitudinis & cælaturæ pulcherrimæ. Carolus Patinus, vir planè doctiſſimus, & in Nummorum interpretatione ſumma cum laude verſatus, putat quadrigis equorum in laudatis Numiſmatibus deſignari triumphum Perſicum; in qua ſententia video etiam fuiſſe Erizzum, Angelonum, alioſque Antiquarios. Non poſſum eruditiſſimi viri ſententiæ accedere, cùm eadem Dionis teſtimonio penitus revellatur. Alexander Tribunitiam poteſtatem à Senatu accepit Anno 222. menſe Martio. Quod menſem attinet, teſtes ſunt Dio & Lampridius. Annus evidenter probatur ex lapide antiquo, in quo Heckædecaeteridem Paſchalem S. Hippolyti Martyris inciſam legimus. Hic eidem titulus præfigitur: *Anno primo imperii Alexandri Imperatoris, facta eſt* XIV. *Paſchæ Idibus Aprilis Sabbato.* Eſt character inſignis A. 222. Chriſtianæ Epochæ; nam eo Anno Idus Aprilis incidunt in diem Sabbati, ac in XIV. Lunam Paſchalem. Conſules illius Anni in Fragmento conſulari apud Bucherium pag. 247. ponuntur, *Antoninus* IV. *& Alexander Mar.* ubi ſignificatur iiſdem Coſſ. die Martis contigiſſe Kalendas Januarias, qui eſt alter evidentiſſimus character ejuſdem Anni 222. Cyclo Solis VII. Lunæ XIV. lit. F. Baronius initium Alexandri ac eoſdem Conſules poſuit Anno 224. Panvinus 223. Itaque Tribunitia Poteſt. VIII. Alexandri inchoavit A. 229. menſe Martio, quo Anno ordinarii Conſules ſtatuuntur Alexander Auguſtus III. & Dio II. Exſtat in Cod. Juſt. Alexandri lex XI. *de pactis PP. Non. Decemb. ipſo Auguſto* III. *& Dione* II. *Coſſ.* At hoc Anno Alexandrum nondum expeditionem Perſicam ſuſcepiſſe, ſed degiſſe Romæ, & ad Campaniæ delicias divertiſſe, teſtatur ejuſdem Anni Conſul, idemque Hiſtoricus celeberrimus Dio Caſſius in *Alexandro*, ubi cùm narraſſet, ſe à Prætorianis accuſatum fuiſſe, at *Alexander*, inquit, *horum rationem habuit nullam, ſed contrà me magis honeſtavit, ſecumque unà deſignavit ſecundum Conſulem.* Quod cùm ægrè milites ferrent, *Juſſit*, inquit, *mihi Alexander, ut alicubi extra Urbem commorarer in Italia tempore hujus conſulatus mei. Quod cùm feciſſem, Romam veni, dein profectus ſum ad ipſum in Campaniam*, &c. Ibi verò aſſerit, Artaxerxis contra Parthos victoriis ingentem Romanis terrorem incuſſum, nullamque contra eoſdem ſuſceptam ab Alexandro expeditionem recitat. Ex hoc tam locupleti teſtimonio patet, Alexandrum anno Trib. Po. VIII. Romæ, & in Campania commoratum; tantùm abeſt, ut eo Anno in Oriente degens cum Perſis pugnaverit. Quare quadrigæ equorum ſignatæ *Trib. Pot.* VIII. non exprimunt triumphum Perſicum, ſed alias Alexandri victorias, quas per Legatos obtinuit. Eaſdem paucis perſtringit Lampridius in *Alexandro* cap. 58. *Actæ ſunt res feliciter & in Mauritania Tingitana per Furium Celſum, & in Illyrico per Varium Macrinum affinem ejus, & in Armenia per Junium Palmatum, atque ex omnibus locis ei tabellæ laureatæ ſunt delatæ, quibus in Senatu & apud Populum lectis, omnibus nominibus eſt adornatus.*

Ex

Exſtat rariſſimus nummus Alexandri in Gaza Medicea in averſa parte ſignatus quadrigis triumphalibus cum Victoria ſtantem in curru Imperatorem coronante, cum epigraphe, P. M. TR. P. VII. COS. II. P. P. S. C. ut planè conſtet eundem Anno etiam 228. victoriam alicubi contra hoſtes conſecutum fuiſſe, unde quadrigæ triumphales eidem S. C. decretæ ſunt. Hac occaſione unus Conſulum laterculus à prima uſque ad octavam Trib. Pot. Alexandri corrigendus eſt. Etenim Anno 225. Panvinus, Calviſius, Petavius, Ricciolius, ceterique, Conſules aſſignant *L: Turpiliam Dextrum & M. Memmium Ruffum.* Verùm ex lapide apud Gruterum pag. 121. & ex altero ſaxo pag. 9. ſtatuendi ſunt Conſules *Faſcus* II. *& Dexter.* Exſtant plura Reſcripta Alexandri *l. 6. de teſt. militis. L. 4. de impub. ſubſtit. L. 2. de liberis præt. L. 7. de fideicommiſſis*, ſignata *Fuſco* II. *& Dextro Coſſ.* Fragmentum conſulare apud Bucherium pag. 247. Conſules exhibet *Faſcum & Dextrum Sat.* Et rectè; nam A. 225. Kalendæ Januariæ inciderunt in diem Saturni Cyclo Solis x. Lunæ XVII. lit. B. Interim mirari liceat, cur nuſquam in lapidibus, aut Nummis Alexander Mauritanicus, Armeniacus, ſed neque Perſicus inſcribatur. Sed de his hactenus.

Victi ab Alexandro Perſæ, dein iterum à Gordiano profligati, octodecim annos pacem ſervarunt, donec viribus reparatis, Valeriano imperante tertium Romanis bellum intulere, ac inſigni victoria acceptas ab Alexandro & Gordiano clades compenſarunt, capto Imperatore, ac legionibus cæſis. At ne univerſam Aſiam ſub jugum mitterent, Odenati, ejuſque conjugis Zenobiæ virtus fecit. Aurelianus in bello contra Zenobiam auxiliares quidem Perſarum copias, in Reginæ ſubſidium miſſas, intercepit; cum Perſis tamen pacem coluit; aureo etiam curru in ſignum amicitiæ ab illorum Rege donatus fuit, teſte Vopiſco in libello *de Vita ejuſdem* cap. 33. Carus quartum bellum Perſicum ſuſcepit, captiſque Cteſiphonte ac Colche nobiliſſimis Perſarum urbibus, dum victoriam feliciter exercens, caſtra in Tigridis ripa metatur, fulmine ictus occubuit. Imperator Diocletianus quintum bellum contra Perſas geſſit, ac receptâ Syriâ, plurimis hoſtium oppidis captis, &, ut ait Orator in *Panegyrico Conſtantii*, *Partho ultra Tigrim redacto*, Narſeum Perſarum Regem ad petendam pacem coegit. Hinc ob Perſicas victorias *quadrigæ elephantorum* eidem *decretæ ſunt*, *utpote qui Perſas viciſſet, ut triumpho Perſico triumpharet:* quemadmodum de Gordiano Capitolinus ſuperiùs laudatus loquebatur. Et quamvis nulla veterum Scriptorum monumenta appellare poſſimus, Mediceum Numiſma horum fidem facit, in quo Diocletianus quadrigis elephantorum triumphans exhibetur. His etiam accedit, Mamertinum hæc ſcribere in *Panegyrico ad Maximianum* ipſis Parilibus recitato: *Hoc eodem modo Rex ille Perſarum, nunquam ſe ante dignatus hominem confiteri, fratri tuo* (Diocletianum intelligit) *ſupplicat, totamque, ſi ingredi ille dignetur, regnum ſuum pandit, offert; interim varia miracula eximia pulchritudinis feras mittit, amicitiæ nomen impetrare contentus, pacem promeretur obſequio*; cap. 10. Has autem inter feras fuiſſe elephantos crediderim, quòd ob uſus bellorum plurimi à Perſis fiebant, quos cùm Diocletianus in victoriæ ſignum Romam miſiſſet, uti Alexander ac Gordianus olim fecerant, eidem triumphus in quadrigis elephantorum S. C. decretus fuit. Num verò idem Imperator A. 302. quo de univerſis hoſtibus tum à ſe, & à Collega Maximiano, tum à Cæſaribus Conſtantio ac Galerio ſuperatis triumphavit, quadrigis elephantorum uſus fuerit, in medio relinquo, neque auſim hac de re quidpiam ſine teſte affirmare.

SPANHEMIUS pag. 155. *ad Orat.* I. *Juliani* ita commentatur.

Nec prætererire etiam hîc licet, quod de antiquiore vel victoria à Diocletiano, de eodem Narſeo Perſarum Rege parta, ac inde quadrigis triumphalibus in Diocletiani & Maximiani nummo Mediceo, juxta eorum Conſulatum in eodem adſcriptum, Anno Chriſti CCLXXVII. ſignatis; aut vero *pace* dein illo Anno cum eo compoſita, à duobus viris eruditiſſimis eſt adnotatum, Noriſio in peculiari de eodem nummo *Diſſertatione*, & Pagi in *Critica Baroniana* ad eundem Annum. Adde, quæ eam in rem adtigit in *Notis ad Lactantiam* pag. 143. ac in Epiſtola ad ampliſſimum Voetium, vir illuſtri eruditione Cuperus. Quum tamen, ut id paucis tangam, nec prioris illius de Narſeo victoriæ, aut ſequutæ cum eodem pacis, ulla expreſſa occurrat in eodem nummo ſignificatio aut alibi mentio; nec etiam elephantorum in priſcis id genus monumentis quadrigæ, Perſici triumphi, ut ſtatuit laudatus Baronianus Ariſtarchus, & quidem ab Alexandri Severi temporibus juxta Cl. Noriſium, eſſent demum propriæ; ideo nempe quòd Alexandrum Severum, qui pedes juxta Lampridium in *ejus Vita* cap. LVII. Palatium conſcenderet, currus retro, quem quatuor elephanti traherent, ſequeretur; aut quòd Gordiano Tertio, poſt victoriam Perſicam, quadrigæ elephantorum à Senatu decretæ dicantur à Capitolino in eodem *Gordiano* cap. XXVII. Ut enim receptas pridem ante Alexandri Severi ætatem, quod agnovit vir eximius, & veteres Nummi etiamnum ante oculos ponunt, in pompis Romanorum vel triumphalibus, vel memoriæ & honori Cæſarum ſacratis, elephantorum quadrigas mittam; neque eas ut Perſicæ victoriæ demum proprias, vel tradunt in eodem *Alexandro* Lampridius, aut in Capitolino * Gordianus; immo neque ſoli, & quidem ante bellum Perſicum, Gordiano, ſed ſimul illi & Maximo ac Balbino itidem Auguſtis, poſt duorum Maximinorum cædem; eundem honorem, juxta Caputii † in Senatu ſententiam, decernendum tradiderat in *Maximinis* cap. ultimo idem Capitolinus, *victoriæ cauſſa Principibus noſtris Maximo, Balbino, & Gordiano ſtatuas* CVM ELEPHANTIS *decernimus.* Adde, ut alia mittam, eundem illum Maxentii nummum cum quadrigis elephantorum, quem à me olim Diſſ. IIX. *de Num. præſt.* pag. 705. è Gaza Chriſtinæ Suecorum Reginæ adductum, & ad ſignandam, ut illius inſcriptio continuò arguit, ac ibidem monui, *Conſularis proceſſus* memoriam, à viro doctiſſimo denuo ibidem prolatum, nempe Diſſert. *de Nummis Diocletiani & Liciaii* pag. 24. & quidem, ut illum, non in alicujus victoriæ Perſicæ, ſed illius proceſſus Conſularis honorem, percuſſum ſimiliter agnoſceret.

PAGIUS in *Diſſertat. Hypatica* pag. 178.

Carolus Patinus, Erizzus, & Angelonus rectè ſcripsêre, Alexandrum in ſuo tertio Conſulatu de Perſis triumphaſſe, ſed Nummi, quibus ad illud probandum utuntur, id minimè oſtendunt. In iis enim quadrigæ equorum exprimuntur cum epigraphe in antica parte, IMP. SEV. ALEXANDER AUG. & in poſtica, P. M. TR. P. VIII. COS. III. P. P. S. C. Quippe hæc, ut Noriſius doctiſſimè obſervavit, non Trium-

* Reſt. *Gordiano Capitolinus*, vel *Capitolinus in Gordiano.* † Reſcr. *Cuſpidii.*

A phum Perſicum, ſed alias Alexandri victorias quas per Legatos obtinuit, exprimunt. Ille enim cum elephantorum quadrigis peragebatur, alii verò cum equis albis fiebant; cujus rei plura Veterum adduci poſſent loca, ſed ſufficiet hos Claudiaoi verſus ex *Paaegyri de ſexto Conſulatu Honoris Augaſti* num. 506. afferre:

Quin & Glitumni ſacras victoribus undas,
Candida quæ Latiis præbent armenta triumphis,
Viſere cura fuit.

B Sed in Triumpho de Perſis Imperatores Romanos quadrigis elephantorum uſos, tàm Alexandri Severi, quàm Gordiani exemplis oſtendit idem Noriſius. Lampridius enim in *Alexandro* cap. 56. Orationem, quam is io Senatu habuit paulò antequam triumpharet, refert, cujus hoc initium eſt: *Perſas, Patres Conſcripti, vicimus. Longâ eloquentiâ opas non eſt: tantùm ſcire debetis, quæ illorum arma fuerint, qui apparatus. Jam primùm elephanti ſeptingenti, iidemque turriti cum ſagittariis, & onere ſagittarum. Ex his trecentos cepimus: duceati interfecti jacent: decem & octo perduximus*, &c. Porrò eumdem Alexandrum primum de Perſis triumphum quadrigis elephantorum egiſſe teſtatur laudatus Lampridius capite ſequenti: *Dimiſſo Senatu Capitolium adſcendit*, &c. *Poſt hoc cum ingenti gloria, & comitante Senatu ...... pedes Palatium conſcendit, cùm retrò currus triumphalis à quatuor elephantis traheretur.* Capti enim elephanti Senatus-conſulto currui juncti ſunt, ut victoriæ pompa illuſtrior foret. Hinc Quadrigæ elephantorum Perſici triumphi propriæ evasêre, quod iiſdem prior de Perſis triumphus Romæ ab Alexandro peractus fuiſſet. Gordianus non multò pòſt, Attico & Prætextato Coſſ. Anno nempe 242. ſecundum in Perſas bellum geſſit, inſignemque de iis victoriam reportavit, ut docet Capitolinus in *Gordiano* cap. 27. is etiam elephantos plurimos cepit, ac duodecim Romam miſit, quos poſtea Philippus Ludis Secularibus confecit. Delatis autem Romam Gordiani laureatis, eiſque io Senatu lectis, *quadrigæ elephantorum*, inquit Capitolinus, *Gordiano decretæ ſunt, utpote qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triumpharet*; nempe alterum de Perſis triumphum ageret curru elephantorum vectus. Sed eam felicitatem conſecutus non eſt; à Philippo enim Præfecto Prætorio, qui ei in imperio ſucceſſit, apud Cteſiphontem, accenſis in ſeditionem militibus, occiſus eſt. Non itaque præfati Nummi, in quibus equorum quadrigæ expreſſæ, Perſicum Alexandri triumphum reſpiciunt.

F I N I S.

AOI 1475956

Digitized by Google

L
3